

חמש מגילות

עם תרגום ראשון ותרגום שני, פירש"י ז"ל עם שפתי חכמים,
פי' הרמב"ן ז"ל על שיר השירים, פי' הספורנו על שיר השירים
וקהלת, ופי' הברטנורא על מגילת רות.

ופירושים היקרים

למרנא ורבנא, אביר האבירים, הרב הגאון האלקי

מוהר"ר **משה אלשיך** זללה"ה

נקראים בשם

משאת משה { ששנת העמקים } עיני משה { דברים נחומים } דברים טובים
על מגילת אסתר { על שיר השירים } על מגילת רות { על מגילת איכה } על מגילת קהלת

ונלוו אליהם

באורים נחמדים על כל המגילות מרב האי גאון, המפורסם
בחבוריו היקרים כקש"ת מוהר"ר **יעקב** זללה"ה אבר"ק ליסא

וזה שמם אשר יקרא להם

מגילת סתרים { צרור המור } אמרי יושר { פלגי מים } תעלמות חכמה
על מגילת אסתר { על שיר השירים } על מגילת רות { על מגילת איכה } על מגילת קהלת

מגילת אסתר

ווארשא

ברפוס ר' יואל לעבענזאהן נ"י בהרבני המנוח מוהר"ר אביגדור ז"ל.

שנת תרל"ה לפ"ק

ХУМШЪ МЕГИЛОТЪ, ТОМЪ I.

т. е. Пять книгъ изъ Вѣтхаго Заветъ: Эсѣиръ, Пѣсни
Пѣсней, Руѣ, Плачъ Іеремія, Эклезіястъ, съ комен-
таріями: Таргумимъ, Раше, Сифсе Хахамимъ, Альшихъ,
и Раввина изъ города Лиссы.

1875.

Дозволено Цензурою.

Варшава, 10 (22) Декабря 1874 года

въ Варшавѣ, въ Типографіи Ю. Лебенсона
на улицѣ Налевки № 9.

יִשְׁמַח הָאֱלֹהִים וְיַגְדֵּל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הָיָה ה' זרע היהודי' בימי החשורות הוא לחשורות אשר ה'ך צנעת המן
 הרע להשמיד להרוג ולחזר את כל היהודים מעבר ועד זקן טף וגם ביום
 אחד ושללם לבו וה' ענה בו ושדי הרע לו כי על כן באו כל קורת העץ אשר הכין למרדכי הוא ובניו
 ושם ראיו את הנפילי' ואת להט החרב המתהפכת אשר הפך ה' באפו ובכליו של קוה זו החרב כמו שאמר
 אל נקמות ה' נתן בידיו את הקמים עלינו ככל הגמול כתוב באגרת הפורים ואפילו כלנו חתמים כלנו
 כבונים כלנו יודעים את כל דברי האגרת הזאת מזה עלינו לדרוש ולחור ושום שכל והבין במקראים כללים
 ופרטים לרדת לעומקה. ליהנות במהרה. לבא עד הכונת כל חוקק הנסים והפורקן אשר עשה אלהים
 לנו. ואני בעיני בימי חרפי כי יבא אלי העם לדרוש להם ע"פ ה' חיותי דעי ואכתוב בס' זכרון לפני
 לחדש שנים עשר הוא חדש אדר שנה שנה ויהי היום בימותי בספרים אשר חן לי ה' וארא והנה מגלה
 מגולה בירכתי הבית והחם עיני עליה ואומר לה לך לי עליך שלמה הרים כעופים אלי לך ויחזו כך כי לבי
 לחוקקי ישראל צעט ברזל ועופרת ומי יודע אם ה' יתן חן מאמריך בעיני רואיך או ח' מני אלף מליך
 וחיותי נפשי בגלגל כי כל אים אשר יהיה פושט וקורא הלא בספרתי בין רב למעט זכות ישבחתי לי ויהי האים
 יהיה זוכה ומזכה לי ויהיה זה משה האים כנושא משאת מאה פניו. על כן קראתי לזה **משאת משה**
 משה ידבר אל ה' בהפלה ובהחמה. לפני שכן מעונה. ימהר ירחיק ביאת משה עם ישראל עמו. טעמו
 ואלו כי טוב ה' זמרו לשמו כי נעים נאום תהלה הללו הללויה כי בים ה' נור עולמים :

מ ע ש ה ר ב

יִמְחַל הַמַּחְלֵל הַשָּׂכֵּל יִידוּעַ סֵפֶר וִיקְרָא בּוֹ כֵּל יְמֵי חַיָּיו כִּי הֵנָּה הַדּוֹר אֲשֶׁר רָאוּ כּוֹלֵם חַיָּו דַּעַ
 ורלו שמעו והאזינו לאמרי פי אשר היתה לפנים מהמעשה אשר נעשה.
 וזוה חקוק על הלוח צעט ברזל ועופרת ואלף תחת מכשם הדפוס בספר קיצור אלשיך על חמם מגילות
 שדפסם בשנת תנ"ח לפ"ק. והעתקנו והאננו אותה פה לדעת בודל רום מעלתו וכוונתו להגיל לומדיה וכוונת
 בה מגזירות רעות רח"ל כי מה שהיה הוא שהיה ודבר ה' יקום לעולם. זאת התורה אשר שם משה
 כי הוא סם חיים ולכל בשרו מרפא. וכן העידו רבים וכן שלמים שלמדו בק"ק פוזנא אלל החסיד המופלג
 ה"ה במהרר יחזק ר"ע ושמועו מפס טהור בסיפר להם מה שמעו מרבו מובהק מהר"ר אברהם מנחם
 כבוד שהיה דר בפולין בפאדאליע בק"ק באר והיה לומד בספר האלשיך בכל שבוע וכן היה ביום חרוץ
 חף ה' וסגנו השונאים את העיר בשנת תנ"ח לפ"ק בא אליו הרב מוה"ר משה אלשיך הג"ל בחלוט ואמר
 לו מאחר שאהם מחנכ ספר שלי באתי אליך להזהרתיך שהעמוד והמלט על נפשך בשעה זו כי גזרם
 גזירה על היהודים יושבי העיר הזאת למחר גזירת חרב ואבדון ואמרתי לו האיד אעשה שאוכל להמלט
 אמר לי לא ואני אהיה עמך ולא יראו אותך ותגלל. ואמרתי לו איך לעזוב אשתי ובתי בהמלה ואמר
 לי לך בלבד בעמך והם יהיו שבוים חחת יד קדר אחד ואני מבשר לך בשורה זו שזה הקדר יהיה סריס
 ולא ימלא אהם. וכאשר אמר לי כן היה ונפדו בקונטנטניאל ובאו אל ביהם לשלום. ע"כ הנה ממש
 תראו וכן תעשו לדורות עד אשר לא יבאו ימי הרעות לנפש עמלה בו כי נעל עליו שברו כתניס נמי
 כדי למוח תנאות. וסדי ה' ברוב רחמיו הוא ירחנו נפלאות חנן :

הקדמת הרב הגאון מליסא וצ"ל

קיימו וקבלו חכמי הש"ס שהמגילה הזאת החיוב לקרותה מראשה ועד סופה, הורו לנו בזה שכל הדברים הכל לזרך גס. וזה כל פרי נועם שיה המגילה הזאת לפאר ולרומם השם יתבדך אשר לא עזבונו אף ביום פקדו העלמינו ועונותינו הרבים. וימוגנו ביד עוינו. עכ"ל לא זו מתבטל חובה יתירה ועינינו הרואות נודל להבטח חלינו כי בשעת הכאה ממש מכין הסמים לרפאותנו רפואת עולם כאשר עשה צימי מרדכי ואסתר שלא בלבד שהצילו מהרס שהיה לנו והוצילו ממות לחיים. אף גם ראה ויכין לנו רפואת עולם להבטיח אותנו בגרס המעלות אשר לענין זה אמרו חייב אדם לבסומו בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לבין מרדכי שהוא תמוה דמה ענין יש לחלות השכרות דוקא בזה. וגם מה ענין יש למאזה הזאת לשכר עמנו שידוע שהשכרות מביא לכל דברים שאסרה תורה. ולזה נראה דהנה אמרו שחייב אדם לומר בפוריא ארור המן בדרך מרדכי שהוא גם כן תמוה דלמה לא התחייבו בכל פעם שהיה הגולה לישראל כגון בפסח לומר ארור פרעה בדרך משה וכן בחנוכה לומר ארורים הארים ברוכים החשמאים. לכן נראה הטעם. דהנה אמרו בש"ס קרי ליה יהודי וקרי ליה ימני. אמרה כ"י לפני הקב"ה חיי מה עשה לי ימני דלא קטיל שאלו לאנג דנפיק מיניה המן דעמי למקטלי ומה עשה לי יהודי דלא קטיל דוד לשמעי דנפיק מיניה מרדכי דאיקני ביה בהמן וכו'. והנה בצאת המן אף שהיה הרבה חייבים בהעונם מ"מ היה בהן נדיקים גדולים דהא היה החרש והמסגר אף ולהם היה הצער הגדול על מנן. וכיון דמרדכי היה סיבה לצער הגדול ההוא יש עליו קצת דין. והנה גם להמן יש קצת הזכרת זכות כי אמרו חז"ל גדולה הסרת טבעת יותר ממ"ח נביאים ונביאות שעמדו להן לישראל וברי המן היה סיבה להטוב הגדול ההוא והנה אמרו שדוד המלך ע"ה אמר ז' פעמים בני אבשלום והוצילו מז' מדורי גיהנם והיינו מחמת הזכיר זכותו על בני אבשלום. וכ"כ בשכל ישראל מזכירין ומברכין הדיק ומקללן הרשע. ולזה חייבנו חז"ל בראותם שיש קצת דין על מרדכי וקצת הזכרת זכות להמן. לכן חייבין כל ישראל לומר בפורים בעת שזכרנו לפני הש"ל ארור המן להורידו מטה משה שלא יזכר לו זכות זה. ובדרך מרדכי להעלותו מעלה מעלה ולהסיר מעליו דין של מעלה שיש קצת עליו וכן באסתר ורשע. כי אסתר מחמת שזיממה את המן ברמה נער. ורשע יש לה זכות באמרה נפול חפול ומעלין לאסתר ומורידין לרשע. והנה ידוע כי מי שמחויין להרע לאחר אף שלא נגמר כוונתו מ"מ הוא שוגג לו על כוונתו להרע. מחא"כ אם אחד נחשוון לעשות רעה קטנה לחבירו ומחמת זה נלחם לו טובה גדולה עד בלתי חכלית אשר רעה זו לא נחשבת למאומה נגד הטובה ההיא. ואפילו אף רעות כאלו היה מקבל על עצמו בכדי שיוצאם לו מהם טובות כזו. ודאי שאין לו שום טעם על חבירו על הרעה קטנה שעשה לו כיון שהרעה חינו נעדר כלל נגד הטובה שנגמח לו ולא זו שאינו מקללו כשזכרו אלא אף שמברכו כיון שעל ידו נלחם לו הטובה ההיא. והנה אם לא נעלה על לבנו שמחת פורים רק במה שנלחמו ממנו לחיים ודאי שיש לאחר ולקלל להמן שגוג היה סיבת הרע. ולדרך למרדכי שהוא היה סיבת ההצלה. אמנם אם נעלה על לבנו שמחת פורים במה שאז קבלנו התורה בראון ובדאי עליו בגרס המעלות עין לא ראתה אלהים וזולתך. כי בודאי יותר נחמלת קבלת התורה בראון ממה שזכינו לעלות על ידי קבלת התורה באונם. וכשנעלה על לבנו זה על מה יש לקלל המן כיון שהוא היה סיבת הטוב ההוא. כי הלא הסרת טבעת גדולה ממ"ח נביאים. והנה בערוך פ"י ביסוס הוא לשון הגאון כעין שאמרנו בסימא בשילא דהארדעא. וזהו אמרו חייב אדם לבסומו בפוריא כלומר שההנהגה והשמחה שיהיה בפורים. יהיה עיקרו על טובת עולם הבא הנלחם לנו בזמן ההוא שקבלנו התורה בראון ועליו בגרס המעלות ויחדקנו בהם" וכשנעלה זאת על לבנו לא יהיה לנו לב לדעת על מה ולמה יש לאחר המן. כיון שטובה גדולה נלחם מזה:

עוד יש לפרש כי הנה הש"י מכונה בשני מדות בשם רחום ובשם קנא כדכתיב אל קנא ושני מדות אלו היו ניכרין אז כי הרחמנות היה ניכר בהצלת מרדכי וישראל וקניאתו בהשמדת המן. והנה בזמן הצאלה העתידה ככלות הרע מהעולם ולא יהיה רק טוב בעולם. אז לא יהיה ניכר הש"י רק במדה אחת שהוא מדת רחום. והנה המדות מכונים בשם מרכבה ובשם מטה כדכתיב הנה מטהו שלשמה וכו'. וביסוס הוא לשון מיתוק וזהו אמרנו חייב אדם לבסומו בפוריא היינו שימתיק המדות עד שלא יהיה הפרש בין המדה שעליה נקרא קנא שהיה ניכר אז באבידת המן ובין המדה רחום שהיה ניכר אז בגדולת מרדכי שע"ל אומרים בדרך מרדכי. והנה רוב הנשים נכחו במגילה הזאת ברמז משום כבוד מלכות. ונתתי אל לבי אני הצעיר באלפי לפרסומו ניסא המרומים במגילה הזאת. ולכן קראתי **בס מגילת סתרים** יען כי לשע"ל גליתי בו הסיס הסתרים המרומים במגילה והש"י ברחמינו יעלנו משגיאות ויראלו נפלאות מהאמר הקדוש אמן:

במגילה דף י' ע"ב ר' יהונתן פתח להאי פרשתא מהבא . והכרתי לבבל שם ושאר נין ונכד . שם זה הכתב ושאר זה הלשון נין זה המלכות ונכד זו ושתי . הנה כל הפתיחות שנאמרו בש"ס הן תמוהין כי מה ענין להפתיחות הללו . וגם קושית תוס' היא קושית גדולה . דהא יש להם לבבל כתב ולשון . לזה נראה דהפתיחה זו היא . ליתן טעם על מה שחייבו חז"ל לקרות המגילה מתחילתם וע"ז מביא ר' יהונתן דאיה כי זה הסיפור ג"כ הוא מזוהר הנם כי כן דרכו של הקב"ה שמקודש עושה משפט ברשעים הקמוס על ישראל . ואח"כ מתחיל בישועתם כי ח"א בזמנית העובד עד שיכלה הרע אחר שיחמלא סאתו כמו שאמר הכתוב כי לא שלם עון האמורי עד הנה . ולזה כל שלא נתמלא סאתו ח"א להטיב וכן אמרו כשזה מופל זה קם וכל שלא נגמר הנפילה ח"א שימחיק הקימה . ולזה מיתח ושתי שהיה גמר נפילת זכרון של נכודנאזר שהחריב בית אלקינו היה הסיבה לזמיתה יסועת ישראל וזית אלקינו שדריש בנה של אסתר בנה אותו . וח"כ סיפור מיתח ושתי אשר היה השאר של נכודנאזר הוא נורח סיפור הנם . ולזה פתח להאי פרשתא מהבא . והכרתי לבבל שם זה הכתב והוא רק בדרך משל כי כשרוצה לומר שדבר זה קיים לזכרון מכוונה בשם כתב כמו שנאמר חטאת יהודה כתובה בעט בזול וכן הוא בפיוט של ר"ה ולזה יוכתב שם המלוכה היינו שיהיה קיים בלי הפסק טוב ולזה אחר והכרתי לבבל שם זה הכתב היינו שלא יהיה לו בן יורש המלוכה שיהיה נחשב קיום לזכרון וכשחין זו רק זכר בעלמא נרמז בשם לשון שהוא רק דיבור בעלמא וכאשר נאמר בן זרע מלוכה נאמר קיום לזכר מלוכות אביו וכאשר נעקר זרע המלוכה לא נאמר לו זכרון של קיום . אמנם אם נאמר בת למלך הוא רק זכר ארעי שעומד להשתכח שהוא רק שארית בעלמא כי לא עליה יקרא המלוכה רק על שם בעלה המלך וכ"כ שהיא קיימת חף שהמלוכה של בעלה מ"מ יש קצת שארית זכרון כי בת מלך היא ובעלה חתן המלך אבל לאחר מותה ובה יורש המלוכה יהיה מיוחס על שם אביו הוא בעלה ויהיה נשכח השם של אביה . וזה שאמר ושאר זה הלשון היינו שלא יאמר אחריו אפילו זכר בעלמא ולא יעלה זכרונם על הלשון כלל . נין ונכד הוא הפירוש של שם ושאר כלומר שלא יאמר לו שם זה הכתב שהוא זכרון של קיום במה שלא יאמר אחריו נין שהוא יורש המלכות ושאר הוא שלא יאמר לו אפילו נכד דהוא ושתי . ולא יאמר לו שארית ודבור זכרון כלל . והיינו לשון האמור בש"ס ובמש"ל :

רשב"ן פתח תחת הגענון יעלה ברום ותחת הסרפד יעלה הדם וגו' . הכוונה כי כל זמן שזרעו של עמלק קיים אין השם שלם . וח"א שימחק הישועה ולזה נאמרו לזכרון זרעו של עמלק קודם בנין הבית וכן כשזרעו של נכודנאזר אשר החריב בית אלקינו קיים ח"א להנמיח התחלת הישועה של הבנין . וידוע שכל דבר קודם נפילתו לגמרי יש לו התגברות . ולזה מיהר הקב"ה גדולת ושתי והמן למען קרב מפלתם שיהיה התחלת לקימת הקדושה . וח"כ גדולתם של ושתי והמן ומפלתם הוא נורח הנם . ולזה הביא רשב"ן הקרא שכתוב תחת הגענון יעלה ברום . כלומר אחר אשר נעקר הגענון אז במקומו יכול לזמות הברוש . וזהו שסיים הקרא והיה לה' לשם וגו' היינו שאמר מפלתו ימחק גם הגאולה ע"ז מחויבין אמתו לקרא גדולת ושתי והמן ומפלתם כי הכל נורח הנם הוא :

ריב"ח פתח מהבא והיה כאשר שם וגו' כן ישיש . שם לא נאמר ח"א ישיש הוא חינו שם אבל לאחרים משיש . אמר שלא תחשוב שמתחילה הייתה הגזירה תלויה ח"א מאת הקב"ה לכלותם רק שאחר כך נתבטל . ולזה מביא הקרא דכן ישיש להאזיד אחכם והיינו שמשים אחרים . כלומר שעושה של ישראל כך הוא שעושה רק לפנים כדי שיפחדו ישראל שיחזרו בתשובה ולהשיש האומות כאב שמויף שבע על בנו דק להפחידו . וכל הנרות הנאות עלינו הוא רק לעורר לבנו להסתובב יתברך ולשוב לו כדי שיקרב הגאולה במהרה בימינו אמן :

בִּימֵי אֲחֲשֵׁרוּשׁ הָיָא אֲחֲשֵׁרוּשׁ הַמֶּלֶךְ מִתְּדֹוּ וְעַד-כּוֹשׁ שְׁבַע

רש"י

א (ה) ויהי בימי אחשורוש. מלך פרס היה שמלך חתא א כורש לכוף שבתי שנה של גלות בבל: הוא אחשורוש. הוא ב ברשעו מתחלתו עד סופו: המולך. שמלך מעצמו ולא ג היה מרע המלוכה: מהדו ועד כוש וגו'. המולך על מאה ועשרים ושבט מדינות כמו שמלך מהדו ועד כוש ד ששומדים זה קלל זה וכן (מלכים א ה) כי הוא רודם בכל עבר הגהר מחפסח ועד עזה שהיה רודה בכל עבר הגהר

שפתי חכמים

א דק"ל איזה החבורה הוא אם אביו של דריוש הראשון זה לא היה מלך ואם בנו של דריוש א"כ מתי היה מלכות' הלא' אחר דריוש מלך כורש ונמשך מלכותו עד סוף ע' שנה שפלה מכלל ומרדכי היה מעויל גולה וזמון שמלך הזה עדיון היה מרדכי בגולה לכ"ט מלך פרס וכו'. א"ל דק"ל למ"ל לכל הסימנים הנ"ל ויחי בימי המולך אחשורוש כשנת המלך וכו' לכ"ט מלך פרס היה ומלך חתא כורש ע"כ היה נרדף להכדילו מחשבותו אחר שהיה בחלפי פרס סקודמים ואמר שזה המלך החליון מלך מהדו ועד כוש מוסף על פרס ומדו וכו' דעת הראש"ע ז"ל: ב דק"ל אם כוונתו רק להכדילו הנ"ל רק ויחי בימי אחשורוש המלך מהדו ועד כוש הוא ל"ל לכ"ט הוא כו': ג דק"ל הנ"ל שמלך קצמן. לכ"ט המולך מעצמו כו' וכו' ברכות המולך ועדיין לא מן ויחליו מעבר עד עכשיו לא ירש מלכותו: ד דק"ל הרי אמר שבע ועשרים ומאה מדינות למה פ' מהדו ועד כוש לכ"ט המולך על מאה וכו' ורש"י נמשך אחר

משה

אלישיך

משאת

ויהי בימי אחשורוש וגו' בימים ההם וגו' שאל הכל הולך אחר אומרו ויחי בימי יאמר ויחי בימי אחשורוש כשנת המלך וגו' עשה משתה וזה ענין אומרו בימים ההם. ו' למה זה יחסו ויחזור לפרש כי אחר היותו עמיד לומר זמן מסויים בשנת שלש למלכו למה זה יקדים לומר בימים ההם אשר לא יובן פירוט הזמן וטוב היה יאמר תחלת דברי פירו כחשוב השני בשנת שלש למלכו כשנת המלך וכו' עשה משתה וידוע שהיה בימים ההם כי שנה שלישית למלכו בימים ההם היתה בלי ספק. ז' מה טעם למשתה ההוא כי הגה רז"ל אמרו על שנת מלכותה הכסא או על השלימו זמן לביטול מלכות ב"ה ויש אומרים שעמדו עליו אשכנזים וכשנ' וי"א גיטוסא שלו היה ורליו לחזר אחר טעם שימלא כחוב בספר. ח' אומרו לפירו כי היא מלה מיותרת ותפלה מבלי מלח כי מהרלוי לא יאמר רק עשה משתה לכל שריו ועבדיו חיל פרס וגו' ולשרי המדינות כי אומרו לפיו מורה שלא עשה להם משתה כי אם שריו לפיו לבד כשעשה המשתה לכל שריו ועבדיו והלא כמו ד נהשב ששבדיו יאכלו והם ירעצו. ט' באומרו בהרלוחו וגו' שאם הוא שאחר אכלים ושמות' הראה להם את עושר וכו' רליו לומר ויראה את עושר וכו' ואם הוא כי ראשונה הראה להם עשור ואח"כ עשה משתה וזהו בהרלוחו את עושר וכו' כי כאשר הראה עשור עשה משתה למה היסד הסדר ולא החל בהוראת עשור וסיים במשתה ולא עוד אלא שזמרו בהרלוחו הוא כמודיע אומרו ואומר תדע מתי עשה משתה וכו' בהרלוחו עושר וכו' זה בלתי לודק רק ליודעים שהראה עשור ומתי היה קך הגמנו לא דע לא זה ולא אותו ופירש"י: כ' להודיע מתי עשה משתה שהיה בהרלוחו ואם כיוון להם

א (א) ויהי ויהוה ביום אשר יושב הוא את אשר יושב במוהו במלכות עבדת בית אלהה רבא והות במלוא עד שנת תרתין לדרוש בגין עמיתא דנשתי תרבא בתמיה דאזיל מרודה בר נבוכדנצר ועל דלא שבבת למבני בית מקדשא אתגור עלה לאתקמלא ערמלתא ואף איהו על דצות לעישא אתקצרו יומיה ואתפליג מלכותיה דמן מקדמת דנא תון קל עממא אומיא ולישנא ואפרבא כבישן תחות ידיו וקען לא אשתעבדו ליה מן בגלל הכי וכתר קרן אתגלי קדם יי בעתידא ונשתי לאתקמלא ועתיד הוא למסב נח אסתר דהיא מבנת שרה בתת מאה וגשרין ושבע שנין אתגבבת ליה ארבא ומלך מן הנדא רבא ועד כיש דמן מדינתא דהנדא רבא ועד מערבא דכוש מאה וגשרין ושבע פילגין : תוספתא חמשה כתיב בתון ויהי לישנא דני ואלו אינון ויהי בימי אמרפל דאתפגשו מלכין ולא הוה ריבא ותרבא בעלמא עד דאתא אמרפל ויהי בימי שפוט השופטים וכל וי הוה ביומיהון ומן וי הוה משול בהוה בפנא בארעא דכתיב ויהי רעב בארץ ויהי בימי אחז וי הוה ביומיו ומן וי הוה דכתיב עדה רצין מלך ארם ומה כתיב בתגריה געלה ביהודה ונקצנה מפאן אהר קמר בולחון דכתיב ויהי בימי לישנא דני ויהוה מן יומי עקמא מן שנין מקמיתא בר הוי עקן אתון על בית ישראל תון מצלו קדם אביוהון דבשמיא וגמי

משה

ארשיך

משאת

עב טעם אל עשותו משתה לומר מדע טעם המשתה הזה ביום מיומים הוא כנסת הראותו את עושר וכו' ולכן טעם משתה הוא חוספל השאלה גם אל הראות העושר למה הרואה את כל זאת בעת ההיא . וי אומרו שמים ומלאת יום למה לא יירפס למנין חדשים ולומר שזה הדברים ולא יפרט אותם למנין ימים בהיות שיפור רב וגם ייחור אומרו ימים רבים וגם כל כפל לשון הכתוב עושר כבוד מלכותו וייקת מפלחת גדולתו וגם שינוי השמות . וי"ל בזאמרו ובמולות הימים וכו' כי ראווי לשים לב את שני משתחות היו דעת המחברם א' קודם הראות עשרו וא' אח"כ או שזה הנזכר פה הוא הקודם את הם ב' משתחות צריך לחת טעם למה עשה הכ' ואף את נאמר שהיו א' קודם הראות העושר וא' אחרי כן לעשות משתה לפניו ולאחריו למה הראשון היה לשריו ועבדיו וחיל פרים ומדי הפרתמים ושרי המדינות וכו' ויהי לעם הגמלאים בשושן הצידה ובראשון לגדולים וכו' למגדול ועד קמן ובשני נאמר מקום שנעשה בו בחצר גנה וכו' ובראשון לא נאמר מקום שנעשה בו ואם לא היה רק משתה אחד למה נזכר שני פעמים וגם פעם א' ויקדמונו לסודת העושר ופעם אחרי כן ולא

מגירת סתרים

א ויהי בימי החשורוהו הוא החשורוהו המולך מסודו ועד כוס . כולם הקשו דכ"מ שאלו ויהי בימי סודוהו לומר על יסודות אחר המעשה כוס ביה . מי פלוגי ויהי בימי שסום השופטים ויהי רעב בלחן לכל בהיות הסופור מלפני הסוף בעתאון אין שייכות נומר שבינו פ' עשה אהו פ' בעתאון כוס וכו' . ונראה הכונה כי אמרו בש"ס ד"מ שנאמר ויהי בימי אלה לרה . והנה כ"מ שנאמר ויהי בימי נאמר הכרה חייב כסודו כמו ויהי בימי שסום השופטים ויהי רעב בלחן . וגם נראה שגם כהן יסודו כסוד ויהי בימי מכות הכרה במה סכוא החשורוהו המולך מסודו ועד כוס מהמת שאריו בש"ס דקת פרונו בישראל דק' עשה סקנ"ה עם ישראל שזיין לבין האומות וכו' על ידי זה לא ימלא לב המלכים להכרות בישראל אלא קחת מעמלנו כי יקרא מלכותא קטועא וטען שחשורוהו

וַעֲשִׂיָּם וַיִּמָּאָה מְדִינָה : בַּיָּמִים הָהֵם בִּשְׁבַת | הַמֶּלֶךְ אֲחֵשְׁוֶרֶשׁ

רש"י

כמו שהוא רודה מתפסח עד עזה: (ב) כשבת המלך החשורש וגו'. כשנתקיים המלכות ה בידו. ורבותיו

שפתי חכמים

הרבות דאלו בנמרה במגילה איכא פלוגתא בדבר וחד אמר כי רחוקים היו ומאחר דהרבות הסכים למ"ד קרובים היו כתר רש"י רק חד מ"ד חפס לטון הרבות: ה דק"ל ובי דוקא בשבתה על כפא עשה. ועוד מנ"מ אם ישב או עמד. לכ"פ בשנתקיים וכו'. אל" דק"ל כשבת המלך משמע בחלת מלכותו והדר כתיב בשנת שלוש למלוו. לכ"פ

משה

ארשך

משאת

האלקים כי הוא חלקיו ואחזקו עמו וכאלה רבות אין מספר ולמה בחר בפסוק זה מכלם ועוד מה ענין אומרו שמת רחמיו בעולם והוא הפך הכתוב שידבר במשפטיו והוא מעתיקו לענין רחמים: אמנם אין ספק הוקשה להם אשר הערנו ייתור אומרו הוא החשורש והשיב כי עשרה המה. ה' לעובדיה' לרעה שנאמרו לידרש וזה אחד מהם והענין להורות גדולתו והשגתו יתברך בעולם לתקן עולם כי הנה מלאו ראויה ה' בני אדם קמו עמדו לנחון ולנחש ולהאבד ולהרוס ה' עקרים גדולים אשר קיום ישראל והעולם תלוי בהם והם. א' אמונת מציאותו יתברך. ב' ברית מילה. ג' ארץ חמדה שחלויות בה עיקר המצות והשפע לקיום ישראל כוודע. ד' תורה. ה' ב"ה. ושיעור הענין כי ראשונה יכיר האדם שיש מלך המולך ומושל עליו ואחרי כן ידבנו לבו להיות עבד חתום בחותמו ואחרי כן יקח למושב לו חצר המלך לעמוד לשרת שם את מלכו כי שם ביתו ואחרי כן ילמוד סדר עבודת המלך ומשפט שירותו למען ישיביל לדעת כמה יתרחק אל אדוניו שיהיה לבבו שלם עמו ואחרי כן להיות כי לא יבצר ממנו שגגה בעבודת מלכו וישנאחו על כן יחקור וידרוש איזה הדרך יתפיים המלך ההוא וישבו ויתחמו ויהיבנו כאשר בחלתה טרם עבור רצונו. והן הנה ה' הדברים הנאמרים בין המלך מלכו של עולם ובין העם כי ראשונה יכיר האדם מציאותו יתברך ואחרי כן יתחום בחותמו לעבד לו יתברך הוא מוחל חות ברית קדש אחרי כן ילך לו אל ארץ חמדה כי שם ביתו יתברך כמש"ל אם אחס מקבלים את המילה אתם נכנסים לארץ והוא כי בה בחר ה' לעבדו שם כל הקרובים אליו ד' היא המורה המציאה לידי מעשה כי בה ידע האדם מה יעבוד את ה' ועל כי אין זדוק בארץ אשר ישעה טוב ולא יחשף על כן צריך חמשת ה' ב"ה לכפר בו עליו על כל אשר יחטא ואשם. והנה נמרוד נגע בראשונה כי הוא היה גבור יד גד את הבריות ומקרבם לע"ו ומה גם לחז"ל בפר"א כי נמרוד היה מלך על דור הפלגה והמרוד את כל העולם בהקב"ה והיה משבח שם מציאותו יתברך מכל הבריות ואילו היה כך הדבר נמשך היה העולם אחד בודאי וכן עשו הוא החל לבטל ברית מילה מזרע אברהם וכן דתו ואצרים החלו למאוס בארץ חמדה ומה גם לרז"ל בנח"א ומה רשע ואכזריה מרמיהם שבמיתת אהרן הקימו את דתו לכאש ואת אצרים

יִתְּהוֹן דְּכַתִּיב וַיְהִי עַד כֹּא יִקְרֹן אֲנִי עַד לֹא יִמְלֹךְ אֲנִי אֲשָׁמַע : (ב) בְּיִמְיָא הָאֲנֹן
בְּדָא מְלָכָא אֲחִישֹׁרוּשׁ לְמַתְבַּל עַל בּוֹרֵסִי מְלִכְבְּרָא דְיִשְׁלָמָה דְאֲשִׁתְּבָא מִן יְרוּשָׁלַם עַל
יְדוּתִי דְשִׁישְׁק מְלָכָא דְמִצְרַיִם וּמִצְרַיִם אֲשִׁתְּבָא עַל יְדוּתִי דְסַנְחַרִּיב וּמִן יְדוּתִי דְסַנְחַרִּיב
אֲשִׁתְּבָא עַל יְדוּתִי דְחֻזְקָה וְתֵב לִירוּשָׁלַם וְתֵב מִן יְרוּשָׁלַם אֲשִׁתְּבָא עַל יְדוּתִי דְפִרְעָה הַיְיָרָא מְלָכָא
דְמִצְרַיִם וּמִצְרַיִם אֲשִׁתְּבָא עַל יְדוּתִי דְנִבְיָא בְּרַחֲמֵי וְנִתַּח לְקַבֵּל וְכֵן צָרָא כּוֹדֵשׁ קִדְשָׁה נַת
בְּקָל אֲחִיתִיָּה לְעֵילָם וּבְמֵר בֶּן מְלָךְ אֲחִישֹׁרוּשׁ וּבְקָא לְמַתְבַּל עֲלוּתִי וְלֹא תְהוּ יְבִיל וְשִׁדְר

משה

אלשיך

משנת

אֲשֶׁר לְמַדוּ מֵאֲבֵרָסָה וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא מִשְׁכַּח
אֲמוֹנָתָה לְזַרְעָה אֲחֵרִים זֹלָתִי לְיוֹאֵל חֲלָיו וְז"ל
פִּרְדָּה עֲקָרָה כְּלוֹמֵר הַבְּלִיתִי יוֹאֵל חֲלָיו לֹא יִמָּשְׁכוּ
אֲחֵרִיו וְאִין פִּתְחָה מִזְמֵרוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא וְלֹא יָדַע כִּי אִין
מִעֲזָרוֹ לֵה' לְהוֹשִׁיעַ כִּי אֲבֵרָס אִינוּ מוֹלִיד אֲבֵרָסָה
מוֹלִיד כְּמוֹז' וְזִכְרוֹ אֲבֵרָס הוּא אֲבֵרָסָה כְּלוֹמֵר אֲשֶׁר
הוּא אֲבֵרָס שְׂאִינוּ מוֹלִיד שְׁעַל כֵּן לֹא הִיָּה יִרְאָה נִמְרֹד
סָן יִבֹּא וַיִּהְיֶה אֵת אֲשֶׁר עָוָה הוּא אֲבֵרָסָה וַיּוֹלִיד כִּי
נִעֲשֶׂה כְּבָרִים חֲדָשָׁה כְּמֵאֲמָרָם ז"ל וְהָיָה אֵת הָעוֹלָם
כְּלוּ בְּכַבּוּדוֹ יִתְבַּרְךְ לְעוֹמָתָה אֲשֶׁר קִלְקֹלָה נִמְרֹד .
וְלְעוֹמָתָה אֲשֶׁר הָיָה קִלְקֹלָה עָשׂוֹ שְׂהִיָּה רִאשׁוֹן לְמַצְבְּיָהּ
מִיָּלָה מִזְרַע אֲבֵרָסָה אֲמֵר הוּא מִשָּׁה וְהָיָה כִּי אֲשֶׁר
הָיָה לְבַטֵּל עָשׂוֹ וּנְמַשֵּׁךְ יִשְׂרָאֵל חֵיקוֹן מִשָּׁה וְהָיָה
כְּמוֹז' בְּשִׁלֵּר שְׂהִיָּה מִשָּׁה מֵלֵךְ וְהָיָה פֹּרַעַר וַיִּבְרָא הִיָּה
מִשָּׁה בְּשִׁלֵּר הוּא אֲחֵרָן וּמִשָּׁה עַל כִּי כֵךְ הִיָּה חֲשׁוֹבָה
מִיָּלָה כְּפִרְעִיָּה וּפְרִיעִיָּה כְּמִיָּלָה . וְגַדַּל מֵאִלָּם דָּחַן
וְאֲבֵרָסָה בְּחָרָךְ חֲמָדָה וַיִּבְרָא אֵת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהִתְרַחֵק
מִמֶּנָּה הָקִים הוּא יִתְבַּרְךְ אֵת דּוֹד הָאֹמֵר כִּי גִרְשָׁמִי
הַיּוֹם מֵהַסְתַּחֲפָה בְּנִחְלָתִי ה' לֵאמֹר לֵךְ עֲבֹד אֱלֹהִים
אֲחֵרִים שְׂחִיבָב אֵת הָאֶרֶץ עַד גִּדְרָה שְׁעָלוֹת עַל עֲלָמוֹ
בְּהִתְרַחֵקוֹ מִמֶּנָּה בְּחֹלָם עוֹלָם וְהִיָּה בּוֹכֵה לְעֵינָי
כִּל רֹאשׁוֹ לְהִחְיֹק אֵת לֵב לִבְכּוֹד אֵת הָאֶרֶץ הֵכֶן דָּחַן
וְאֲבֵרָסָה אֲשֶׁר הִיָּבֹא אֵת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִיָּה כְּנֹסִיָּה
אֵת הָעַם מִזְרִימָה . וְלְעוֹמָתָה אֲחֵךְ שְׂאִינוּ בְּתֵי כְּנֹסִיָּה
וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת כִּל יַעֲסֹק בְּחֹרָה הָקִים הוּא יִתְבַּרְךְ

סתרם

לְאֲבֵרָסָה שְׂמִינֵהּ וַיִּבְרָא וְכֵן יַעֲשֵׂה שְׂרֵי הַחֲלָלוֹת עַל יִשְׂרָאֵל
לְהַטְעִיָּם וְלִבְכּוֹד . וְלִכְן נִקְרָא בְּשֵׁן הַבִּירָה כִּי אֲחִישֹׁרוּשׁ
שְׂכַל גִּמְמָתוֹ הוּא לְהַשְׂמִיד בְּיָד יִשְׂרָאֵל כְּבִיד לְהַבְדִּיל וְלִסְלֹק
הַקְדוּשָׁה מֵהָאֶרֶץ וּבְהַשְׂרִיָּה הַעוֹמָה בְּאֶרֶץ כְּדָרְךְ שְׂעָזוֹ דּוֹר
הַפְּלִגָּה שְׂבִיקָשׁ לְבָנוֹת עִיר וּמִגְדַּל מִעֵסַס בְּחֵבֶה הַחֲלָשׁוֹךְ כִּי
כְּמוֹ שֵׁם מְקוֹמוֹתָם מְכֻנָּהם לְהַשְׂרִיָּה קְדוּשָׁה כְּמוֹ יְרוּשָׁלַם
וּבְיִמְיָא כֵן כִּי מְקוֹמוֹת לְהַשְׂרִיָּה הַעוֹמָה שְׂבִיקָשׁ דּוֹר
הַפְּלִגָּה לְבָנוֹת עִיר בְּמִקְוֹס יְרוּשָׁלַם וּמִגְדַּל בְּמִקְוֹס בְּהַמ"ק
וְכֵן אֲחִישֹׁרוּשׁ רָחַם לְעֹקֵר יִשְׂרָאֵל וּמִמֶּנָּה יוֹחֲסֵר מְקוֹס
הַשְׂרִיָּה קְדוּשָׁה וַיְהִי לוֹ כֵחַ לְהַשְׂרִיָּה הַעוֹמָה בְּאֶרֶץ וּמִמֶּנָּה
מְקוֹס לְהַשְׂרִיָּה עוֹמָה שְׂהוּא שְׂשֵׁן שְׂהִיָּה בּוֹ הָיָה שְׂהִיָּה יוֹנָק
מִהַמ"ס וְשְׂהִיָּה כְּהִיָּה שְׂהִיָּה יוֹנָק מִשְׁעָרָה בְּתֵרִין גִּמְמָתוֹת
וּבְכֹחוֹת שְׂהַמְקֵדָה קְרוֹי בְּקֹדֶשׁ בִּירָה לְכָךְ קְרוֹי גִּמְמָתוֹ שְׂשֵׁן
הַבִּירָה הַעוֹמָה וְזִכְרוֹ אֲמֵר בְּיָמֵם הַהֵם כְּלוּ בְּיָמֵם הַהֵם
שְׂהַתְּקֵן מְלִכּוּתוֹ וְהִיָּה לוֹ לְבִיָּתָה נֶעֱלַב וְהוּא אֲדִרְבָּה עֵשֶׂה
מִשְׁתָּה גְדוֹל מִתְּמַת שְׂהִיָּה אֲלָלוּ יִתְחַשׁ וְלִמְרָה שְׂהַרָלוּ מִן
הַשְּׂמִיָּה שְׂהַתְּקֵן מְלִכּוּתוֹ וְכִל יִשְׂרָאֵל וְכִלְרֹה תַחַת מִתְּחַלְתּוֹ
וְיִמְזִינוּ לוֹ שׂוֹה לְאֲבֵרָסָה וְשִׁמְחָה בּוֹה שְׂהַתָּה גְדוֹלָה , וְזִכְרוֹ אֲף
בְּיָמֵם הַהֵם כְּלוֹמֵר אֲף שְׂהַתְּקֵן מְלִכּוּתוֹ אֲשֶׁר מִלֵּךְ מְקוֹדֶס
מִהוּדוֹ וְעַד כִּיֹּם שְׂהוּא מְקוֹס שְׂעָלוֹ וְעַד סוֹפֹה וְחֵלְךְ לֹא
מִלֵּךְ רַק עַל קַ"ז מִדְּיוֹת וְהִיָּה רִאשׁוֹ לְבִיָּתָה נֶעֱלַב עַם כִּל

זה

על כפא מרכותו אשר בשושן הבירה : בשנת שלש ומלכו

משאת

אלשיך

משה

מה לנו לעת עתה ומה ואשר עשהו ואשר נגזר עליה ושמוכן הוא המן היה בעורכה ופעל פיו ממה. ואחשוב כי במתק לשון רז"ל כיוונו להשיב על זה בלומרס. וז"ל

במדרש ויהי צימי אחשורוש שהרג אשהו מפני אהובו הוא אחשורוש שהרג אהובו מפני אשהו ע"כ. והנה יראו דברים אשר אין בהם חפץ כי מה להם הרוב את אשתו מפני אהובו והרוב אהובו בשביל אשהו. אך הוא שדעתם כי זה הכתוב בפתח דברי המגלה ביהור אומריו הוא אחשורוש להודיע את אשר הפליא לעשות הוא יתבדך עם ישראל עמו בימים ההם כי אחרי נמכרו להשמיד וגו' גולה היהם לנו מאתו יתבדך והנה היה מקום לאיש שגה ופתי לדבר ולומר הלא רב טוב לבית ישראל להנצל את נפשותינו צימי אחשורוש והיא שמעיה לנו כי אחות היה לנו בבית המלך בחפץ ימעטו וישתו חן ערך נסו יתבדך אשר הגדיל לעשות על כן החל ואמר הכר נא גדולת הנס והסורקן כי הגה וי היה שך צימי אחשורוש שהרג אשהו בשביל אהובו ולא שב אפו ממה עד כלם הרעה ולא שת לב על אשהו והרגה מפני אהובו והוא אחשורוש בהיותו ההוא היסך והרג אהובו בשביל אשהו כלומר ואין תחזקת ידך ויפשה לך לאמר כי אחת היה לך בבית המלך כי הלא זה דרכו להרוב אשתו בשביל אהובו וז"ל גם עתה ייהרג את אחת בשביל המן אהובו והיה נכשל עזר וגפל עזר ח"ו לולי ה' היה לנו ויהפך לבו מן הקלה אל הקלה שם היותו הורג אשהו בשביל אהובו הוא אחשורוש בהיותו יספכו הוא יתבדך ייהרג אהובו בשביל אשהו וע"כ סיפר כל המאורע למען יראו וידעו גדול רוגזו כי כאשר כעס על אשהו הרגה בדבר ממוכן למען יפלא צעיניו מה שפא"ל הרג אהובו בשביל אשהו.

והנראה צעיניו הלא הוא כאשר מזכיר דברי רז"ל בפר"א הלא המה כי מתחלה מוזכר בכל האפרכיות שהם ר"מ מדינות וצבטלו עבודת ב"ם איבד ק"ג מדינות ולא השליטו ה' מאז רק בקב"ל מדינות האחרות. וגם אל הביאור והוא כי מתחלה דברי המגילה תמיד ותמיד גדולת הנס אשר הפליא לעשות הוא ית' עמו הפלא ופלא כל יעלה על לב איש לדבר ולומר הנה אשר היה מבקש רעתו המן הרע הזה היה שבקש להשמיד וכו' ועלינו לבזה למלך אחשורוש שהטיב עמנו ואחוז הלה ויתן יד ליהודים להקם ממבקשי רעתם ואת עשרת בני המן חלם וגם מתחלה לא פירש למלך המן הרע ההוא על איזה עם היה גוזר הגזירה הרעה ההיא רק ישנו עם שהם ואוני אם היה מגלה לו מיד על איזה עם היה לא מכרם ו בחפץ דהוי והרגה בימים ההם לא למלך תתייחס כ"ל להמן טורר היהודים אך ההלכה והשטן ושמה

אשר נהפכה לנו אחר כך הלא תתייחס אל המלך כי היטב היטיב עמנו ומה גם אחרי אשר הכהם ה' לו את כל הרעה ההיא אבדן ק"ג מדינות צבטלו עבודת בית אלהינו כי עוד לא יעשה אשר לא טוב על ישראל ובכן יקל צעיניו גדול נסו יתבדך כי לא מהמלך היהם שומה להשמיד את ישראל ע"כ בא ויאמר דעו איפה כי אדרבה הוי והרגה אל אחשורוש תתייחס כי לבדו היה למרע על ישראל זה ויהי וגו' כלומר הוי היה לנו צימי אחשורוש כי אליו יתייחס ולא אל המן בלבד כי יד המלך היה צמלע ראשונה כי גם שהמן החל הוא חפץ יותר כאשר משלו משל רז"ל לעל התל ובעל החריץ וגם הוא נתן טבעת בידו עם היותו המוכר אשר לא כדרך המוכרים כי הם יקבלו אך הוא שיותר היה חפץ הוא למכור מהמן לקטת ואל ישיך לך לאמר הלא לא יבצר מהכנע לב המלך על אבדן ק"ג מדינות כי הלא דע לך כי הוא אחשורוש כלומר הוא בהיותו הראשונה עם היותו עתה המלך מהדור ועד כוס קב"ל מדינה בלבד ולא בר"מ מדינות כאשר בתחלה נזכר בהיותו כי לא נכנע לבו על אבדן קרוב לעד חצי המלכות. והנה יתחמץ לב השומע ישמע בדבר הרע הזה היסכן כי לא נעזב המלך אל לבו על אבדן ק"ג אפרכיות ע"כ אמר ראה צעיניך כי כן הוא כי הגה צימים ההם כשנח וגו' כלומר צימים ההם שהוא צימים אשר לא השליטו ה' רק בקב"ל מדינה הגדיל לעשות משמה ושמה רבה מאוד ובגלל הדבר הזה לא החל בזמן מסויים לומר בשנת שלם למלכו בשנת המלך וגו' רק אחר צימים ההם על אבדן דבר כי בחומרו בשנת שלם וגו' כמה יודע אם היה ערס אבדן ק"ג מדינות או א"ח ע"כ נאמר צימים ההם לומר צימים ההם שלא משל ממשל רב כאשר בתחלה רק על שנת וגו' כזכר היה מה שאומר לך בשנת שלם וגו' עשה משנה ולכל תאמר היסכן כי לא בינת הדם לו להרגה חסרנו ופסליג עתה צבוע שמהו כי הלא אשר פעל ושהם כדבר הזה הוא כשנת המלך אחשורוש על כסא מלכותו כי ראה כי תתייחס ממוכו והיה בטוח יחיה בטוח ולא ימרדו בו כי עם היות יושב בשושן הבירה יהיה מלכותו בכל משלה ואין מכלים וזהו על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה שהיה הכסא תתייחס אל מלכותו הנזכר עודנו בשושן הבירה מבלי יתפשט בו להסיל עליהם מורא ע"כ בשנת שלם למלכו עשה משנה לכל שריו ועבדיו ושם תאמר ובמה יודע עתה שלא ימרדו בו מלכי האפרכיות הנותרים כראשונים לז"א ושרי המדינות לפניו כי חל ערס ומדי ושרי המדינות הם מלכי האפרכיות בלא לפניו איש ממקומו להיו' כרי' למשמעתו ולעבוד עבודתו והם היה מקום לומר כי לא טובה העלה אשר נתייע לעשות כי הלא ההחזרות יהיה מביא לידי ציון ובהשמות יתה

לאכל

א אלשיך 10

וַיֵּצֵא אֶרְדִּיקְלִין מִן אֶלְכֶרְגֶּרֶיָא לְמַעַבְד בְּתוּתִיה וְלֹא יָכִילוּ וַעֲבָדוּ אֶתְרֵן אֶרֶץ מִיָּגִיָּה וְאֶתְעַסְקָה בִּיה הָרֵין שְׁנִין וּבִשְׁמָתָא תִּלְתִּיתָא דְּמַלְכוּתִיה וְיָתִיב עָלָיו הָהוּא בְּרִיָּתִיה מַלְכוּתִיה וַעֲבָדוּ לִיה אֶרְדִּיקְלִין בְּשׁוּשָׁן בִּירְנָתָא: (א) בְּשְׁמָתָא דְּתִלְתִּת מַלְכוּתִיה דְּאֶתְשׁוּרִישׁ עֲבָד מִשְׁקָאָא וְמִטְוִיל

משה

אלשיך

משנת

לאכול ולשמות מלך ושירים כחש אחד חזרים וימים רבים יהיה כזה להקל בחשיבותו ויבזוהו בעיניהם ויקל להם למרוד בו וגם לאומרים ז"ל שושתי זמנה את הכרות שאמרה אם ימרו בצעלה יהיו נשיות ממושכות על כן אמר בהראותו את עושר וגו' לומר כי אשר עשה משתה כו' בעוד שרי המדינות לפניו היה בהראותו את עושר וכו' שמים ומאת יום והוא כי לתוך האהבה עשה המשחה ולכל ימך ממנו בזיון היה המשחה בעת הראות עשרו כדעת רב ושמואל במדרש כי בזה מלבד הראותו שלא ישתוו אליו כיון להפיל חתימתו ומוראו עליהם שייראו מלפניו כי יאמרו מה נדרוך לו ומי יעבד אל לבו לקשור עליו קשר והלא כבר מלאה ידו להפיל ולהשפיל את כל המורדים בו ועל כן נאמר בהראותו ולא יוראם לומר כי אשר נאמר עשה משתה וגו' היה בעת הראותו או סמוך לו לבעבור שהיה קשר האהבה וקניית היראה באים כחד:

עוד יתכן מעין האמור על פסוק ראשון ועד"ז בכללות המקראות שאחריו בשום לב דרך כלל אל מסקנת הגמרא לחייב קריאת המגלה בזה מוה"י ציני לחשורו כי הלא כמו זר נחשב חלל הנם והפורקן פסוק יקר תפארת גדולתו והראותו את עושר כבוד מלכותו ועשותו משתה לכל שריו ועבדיו ושרי המדינות לפניו ולפניהם אבניו בטרם יוש ודו וסודות וסוד כרסם וזכלת אחוה בחבלי בון והסקות כבלי זהב ופנים ושתי המלכה עשה משתה נשים ושהמלך לחשורו אמר להביאה לפניו ולא באה ואשר הדת נחמה להמיתה כדבר ממוקן כי הן כל אלה הדברים בלתי נוגעים אל עיקר הנס כ"א מואס יהודי והלאה:

אמנם אומר כי הגה השתלשלות ספור כל ההקדמה הראת מראש המגלה עד איש יהודי הן המה נחמ עינים לראות מפלאות תמים לעים כי בהמה יגדל נא כח הנם ופלא אשר הפליא לעשות הוא יתברך עם ישראל עמו בימים ההם כי הלא היה מקו' לאשר לא חלק לו בבינה להביע והתבונן נפלאות אל אשר הפליא חסדו לנו ציני המלך לחשורו להקטין איפה הנסים והפורקן אשר עשה אלקים לנו בימים ההם בהקריבו אש אדות העבד אל ההגלה באמת באמור לא על אש שב אף המלך ולא כלה הרעה ככל פתגם מעשה הרעה אשר נזר על היהודים לאדם ושלח ספרים אל כל מדינה ומדינה ואל כל עיר ועיר נכתב ונחתם בעצנת המלך כדת מדי ופרס די לא להשיא. לולא כי לא השחית מאמרו אם לא בעבור אחד מעשרה. לו כי זכר את אשר עשה בצטלו עבודה בית אלקינו

מגילת סתרים

אשר נחשבה דעתו שחשב בדעתו שלא יהיה שוב שום עקרה על ישראל כמו שאמרו בש"ס שחשב וטעה. ולאדם עשה עשפם גדול הסוף. וסידת המעשה בגדו

יתבאר

אלשיך 11

עָשָׂה מִשְׁתָּה לְכָל־שָׂרָיו וְעַבְדָּיו חֵיד | פָּרַם וּמְדֵי הַפֶּרָתִּים וְשָׂרֵי
הַמְּדִינֹת לְפָנָיו : 7 בַּהֲרָאתוֹ אֶת־עֶשֶׂר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ וְאֶת־יִלְקָר

רש"י

פירש'והו זענין אחר במסכת מגילה: (ג) הפרתמים. שלטונים בשלון פרס:

משה

ארשין

משאח

מלכו של מלך באגרות ראשונות כי נקל בעיניהם למרוד בו הנה גם זה לא היה כי אדרבה כלם סרים אל משמעתו כי בעשותו משאח וגו' היו שרי המדינות לפניו ומה גם כי יבשו ממנו מפני הכבוד אשר כבדם במשחה ומפני היראה כי הלא היה בהראותו את עושר וכו' וייראו מלפניו כי כח ואל לו ברוב עושרו להנקם מהמרודים בו.

וגם מן העם ה' איננו שוה להיחמו על אבדן מקום וארמונות כי הלא התמיד הראותו יקר חפצת גדולה עושרו שמים ומלח יום שהוא רביו עתה כאשר יבא ביאורו ואיש אשר אלה לו כקס נחשבו לו מסי ישראל כי הוא ממלכי מדי אשר כסף לא יחשבו וזהב לא יחשבו בו. ועל הד' אמר ראו לא כי אדרבה שוה ישראל היה כי הלא אחר שהזמין שריו ועבדיו וכו' ושרי המדינות לפניו מה בנע לחזור ולהזמין כל העם הנמלאים בשושן הבירה המון עם הארץ בכבוד גדול בהצר גינת וכו' חור כרפס וכו' על רצפת אבנים טובות ומרגליות אם לא שלבו הן כעצת המן כמפורש במדרש חוה שזעזעו לב יחדיו להשיא את ישראל וכן מאמרם ז"ל בגמרא שאמר המלך ליהודים אוכלי לחמו על שולחן אליהם יעשה לכם סעודה כזו הנה כי אין זה כ"ל רוע לבד להשיא את לבם מאחרי השם וכמו"ל שולחן מאכלו ומשחיו העמיד זמות נגד פניהם לחייבם וזהו שאמר הכתוב ובמלאת הימים האלה וגו' לומר הנה במלאת הימים האלה מה לזרז לו לעשות משתה שנית וגם לנמלאים כו' שהם המון עם הארץ אחר שעשה אל גדולי עולם שרי כל מלכותו אך אין זה כ"ל שלבו למרע כחמור. ועל הה' בל יחשבו לאנוסים ביון משחיו המוסר לע"א אמר כי השתיה כדם אין אנוס שאל יאמרו ישראל יין לא נשתה כי אשר לא כדת משתה וישראל הוא אין אנוס ולבל יעזרו כח למשך ידיהם מלשחורו הכן הכנות המציאות להחלשות תאוותו שהוא להשקות בכלי זהב וכו' כאשר יבא ביאורו בס"ד לכל יבצר מהם כל אשר זמם לעשות. ועל הה' אמר ליושבי כרזון איש ואיש והוא מאמרם ז"ל בגמרא כרזון מרדכי איש יהודי והמן איש זר ואויב הנה כי כן היה בעיני המלך עשוי לרזון זה כרזון זה כאשר יתבאר ענין כוונת המאמר לפנים בס"ד. ועל הו' אמר ראו לא מה גדלה גדולתו ושתי בעיני המלך כי לולי בעשה בהכנתו אותה מאהבת נשים וגודל חשיבותה לפניו לא ערבה אל לבם לעשות גם היא כמוהו משתה נשים כיד המלך ולא עוד אלא בית המלכות אם לא כי ידעה כי גדלה מעלתם לפניו ולא יאמר לה מה

תעשי

יהודי עשה והללית במלחמה מה שלא הללית המן כנודע מרז"ל ומהמחרגם ע"כ נקל הוא יעשה המלך כרזון מרדכי וישוב מעשות לרזון המן למענו. או טעם ז' כי יאמר נא ישראל טוב להודות להסתר המלכה כי היא בעמדה לנו לפני המלך כי נפלאה אהבתה לה מאהבת נשים ובעל רזונו מפני רגונה ויפרקנו מרגנו המן הרע ואותו חלה על עץ על אשר שלה ידו בעמה ומולדתה. או טעם ח' לומר כי אשר היה לנו מעיר לעזור הוא כי מלך הסכפך היה משתנה לכמה גווים רגע ידבר לתוך ולנחוש על גוי ועל אדם וכמעט רגע ישוב ויחמנו והאנינו לן סתותיה. או טעם ט' כי כן דרך המלך גדול כמוהו כי במשפט יעמיד ארץ ואם ילא דבר מלכות מלפניו אשר לא כדח עוד יסקיף ויראה בעומק הדבר אם טוב ואם רע ע"פ המשפט ואם יראה כי שגגה היא ישיב גזרתו ויתקן את אשר עותו ובכן יעלה על לב איש לדבר ולומר לא על חסם השיב אחר כך אשר נכתב וחתם בעצת המלך שהוא שלא כיוונם ושלא בכבודו אם לא כי שז וראה כי אשר לא כדת היה הדבר ושב ורפא לנו. או טעם י' הלא הוא פן יאמרו ישראל הלא המלך ההוא זכר את ושתי שבעתה קלה כשב מיתחה לבל יבאו הנשים שבעות בעיניהן ע"כ בראותו את ממוכן הוא המן שגם על אשתו זאת פרס מנודה אז אמר אין זה כ"ל רעה עינו על שוכבת חיק המלך והנה הוא שונה באולתו כי ראה מעשה הסתר וגזר הלבית ושתי כי הוא גזר עליה על קלה שבעתה ואז נהפך לבו בקרבו לאויב לו.

על כן מרדכי ואסתר ראו והתקינו כל סדר השתלשלות סיפור כל ההקדמה והאת למען נשכיל חין ערך גדול הנה הגדול ורע ורס הלא הוא להסיר מולך המקילים בו מהעמשים הנאמרים והוא על הטעם הראשונה ראו נא חוקף לבו כי לא נכנע על אבדן ק"ג אפרכיות וככחו אז בהיות מלכותו שלימה כחו עתה נגד ישראל וזה החילו ויהי וגו' לומר וי היה לנו צימי אחשורוש כי כל הדברים אשר יפול לב אדם עליהם להקל ערכו אינם כי הלא לא ימנע מעשות הרע על אבדן ק"ג אפרכיות אחר שאלו יד לבטל צנין ע"כ כי הנה הוא אחשורוש כרוייתו הקדומה גם עשה המולך בק"ג מדינה שחברו מהר"מ מדינות ק"ג כי אמין לבו ואדרבה צימים ההם עשה משתה וגו' כי לא נעצז אל לבו מדאגה מדבר אבדתו כמפורש למעלה. ועל הה' שהוא כי שרי המדינות לא לבס הן כעצת המן וע"כ שמו לאל

ס' אלשיך 12

מה עבר משקנא אית דאמרין דמרין עזותי אפרכאי ואזל
 אתא ועבר משקנא ואית דאמר יומא דאידיא דיה ליה וישר אנרתא לכזיהן מדינתא למיתר
 למעבר קדמוי הוותא שלה וזמן כל ברברגני מדינתא דיותו ויחדון עמיה ואתו קדמוי מאה
 נעטרין וישבע מלכין מן מאה נעטרין וישבע מדינן וכזיהון קטירי תגי בהשיהון ודווי מדינן
 ליה עד גנוי מילתא ואבדון וחדון קדם מלקא ודון פרתונאי וברברגני מדינתא קדמוי וזמן
 ברברגני וישראל הוו ממן מטול ודווי ממן קאני בית מקדשא הון דרגון ומספרן ממן :
 (ור) וברר באבלו ושתו ואתפנקו אחיו לחון ית עתריה די אשתאר פידיה מן פורש מדינא

משאת

ארשיך

משה

תעני ועם כל זה להפיק לנו אשר עלה על רוחו ספרים וגו' להיות כל איש שורר צביתו וז"ל איפה
 אזה להפסיקה ערומה ולהצילה כיום הולדה לעיני מי צער יעלה על רוחו ששם לאל מלחו וגזירנו
 הסרים וטעמים ואם כן איפה מי זה בעת בהבנת המלך את אחת להלך את אשר זמם והכתוב והחם
 בעצת המלך אשר אין להשיב כי ק"ו הדברים הם רוח עושים שעה על רוחו אשר לא כנימוס ואשר לא כראוי ביטל עליו כל אהבתו אימה ואיך יבטל יומם מלכותו כי כתב אשר נכתב וכו' אין להשיב על אהבת אשתו וז"ל גם וסתי וגו' עשה משחה וגו' והיה כמשחה המלך כי זה כיוון בלומרו מלת גם כי אין זה רק על גודל אהבתו אותה ועל"ז ביום ה' וגו' אמר להביא וגו' . ועל ה' אמר כי אדרבה בעלות חמתו בחסו לא ישוב ממנה כי הנה וחתמה בערה זו ולא שכתה חמתו עד אשר שכלה רעה ויירגנה כלומרו וז"ל את הדברים האלה כשן וגו' כי לא שכתה חמתו עד אשר מותה . ועל ה' אמר כי הנה זה גודל לבב המלך הלו כי על גזרת אשתו ערך משפט כדת מה לעשות במלכה וסתי ועם היות כי לפי הדת לא היתה חייבת מיחה כאשר יבא ביאורו עכ"ל על טענת כבוד מדומה שאלו ממוכן כי יאל דבר המלכה וגו' להבנות בעליהן לא שם לבו אל הדת וז"ל איפה גם עם עתה כבוד כתב אשר נכתב ונחת בעצת המלך שתי כבודו להשיב כי לא ישיב מפני כל דת דין . ועל ה' אמר וישבע הדבר בעיני המלך וגו' וישלח ספרים וגו' להיות כל איש שורר צביתו וגו' הנה כי כ"כ גדלה ותפז בעיניו טענת ממוכן בל יצו בעליהן בעיניהן כי שלח ספרים אל מדינות המלך לפרסם הדבר להיות כל איש שורר צביתו וז"ל איפה לא יחשב המן בעיניו כי חרע עינו על אשת חיק המלך כי הקים פעמים צרה עליהם על סיבה קלה גדולה שנגדולות היתה טענתו על וסתי בעיני המלך כי ע"כ שלח ספרים אל כל עם ומדינה שכל שולטן מלכותו ובכלל הדבר גם ביטל הטענה ה' ישנו פה הלא הוא לאמר כי ביטל לנו מפני לנו אשתו כי לא יתכן כי הלא וישלח

מגילת סתרים

ויפאר ככתוב ח"כ : (ג) עשה משחה וגו' וזכר המדינות . ונראה שפשיה המשחה וקורוהו לכל שרי המדינות עשמו לאחר שכל מחשבתו הים רק על ישראל להחטיאם ולהרע להם כאשר חשבו לו ה' ע"כ בש"ס לב"ל הלא ונבעל החרין וקד קרה לכל המדינות לפשו לועז עמם של איכוד ישראל סכן מפוזרין חתת ממשיכה . וא"ז עשה משחה על ישראל ח"כ" שבעת ימים שבעת כולם להכשילם

תִּפְאֶרֶת גְּדוּלָתוֹ יָמִים רַבִּים שְׁמוֹנִים וּמֵאֵת יוֹם : וּבְמִלּוֹאֵת הַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל־הָעַם הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשַׁן הַבִּיָּרָה

רש"י

דגש אחר מלאו"ם ובמלאות קרי

(ד) ימים רבים. עשה להם ו משתה :

שפתי חכמים

שְׁמֵנִיקוּסִים סַמְלֻכּוֹת בִּידוֹ דִּימִינוּ כְּשֶׁנֶּת שְׁלוֹם לְמַלְכוֹ : וְסִי' אֵלֶּל אִינוּ דְּכוּק לְמַעַד דְּמִנְיָן לוֹ דִּיחָךְ הִרְאֵה לִסָּס יָקָר

משנה

אלשיך

משנת

וכו' והקב"ה ברוב חסדיו הפך עֲלֵינוּ וּקְלָקְלָנוּ מִהַשְׁבָּתוֹ וְחָלַה אֹתוֹ וְחָת בָּנוּ עַל הָעֵץ וְע"י קִיבְלוּ לְהוֹי' עוֹשִׁי' מִשְׁתֵּה וּשְׁמַחָה וְהִנֵּה כָּל הַסְּפָרִים הָעַם אֵין גּוֹזֵר מִכָּל הַכְּחוֹשׁ מוֹיָהי בְּיָמָיו עַד אִישׁ יְהוּדִי דָּבָר כִּי אֵין לְסַפּוֹר גּוֹרֵךְ בָּהֶם רַק הוֹדַעַת הַלָּקָה אֶסְתֵּר בַּת אֲבִיחַיִל דּוֹד מִרְדֵּכִי אֵל הַמֶּלֶךְ וְאִיךְ צִיָּעַת שְׂמִינָה חָפֵץ ה' בִּידָם הִנִּילָה לְהַצִּיל אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד שׂוֹסָהוּ וְע"כ אַחֲרֵי כְּתִיב מִרְדֵּכִי וְאַסְתֵּר ב' כְּתֻבִּים זו אַחֵר זו כְּאֶשֶׁר יִתְבָּאֵר בְּס"ד וְנִחְלָרְנוֹהּ הַכְּבִידוֹ מִהֶרָשָׁנוּהָ אִזּוּ הֵמָּה רָאוּ כִּי לֹא יִבְרָךְ מִהִיּוֹת הַקְּבָלָה עֲלֵיהֶם וְעַל זַרְעָם רְפוּיָה בְּזֶד מֶה בְּאוֹמְרָם כִּי הֵלֵל הִיָּתָה רְפוּיָה קְרוּבָה לְבֵן לְיִשְׂרָאֵל צִיָּמִים אֵלֶּה בְּשַׁעֲרוֹת טַעֲמוֹת לֹא אֶחָד וְלֹא ב' כ"א ה' הֵלֵל הֵמָּה אֲשֶׁר כְּתֻבּוֹ וְקְרוּב הַדָּבָר שַׁעַל אֵלֶּה הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁרוּשׁ הַרְבֵּה לְהַשִּׁיב אִפּוֹ וְלֹא יִשְׁחִית בְּעִבּוֹר הִיָּה בְּאוֹסֵן יִקְטֵן נֹא כַח הַגֶּם בְּעֵינֵיהֶם וְיִרְפוּ וְיִדְּהֶם מִהַחֲזִיק בְּקַבְל' אֲגִרָת הַשֶּׁמֶי' עֲלֵיהֶם וְעַל זַרְעָם וְלֹא יַעֲבֹר וְגו' ע"כ עָשׂוּ בְּחֻכְמָה וְכַתְּבוּ אֶת כָּל חוֹקָה הוּא מוֹיָהי בְּיָמָיו עַד אִישׁ יְהוּדִי כִּי בִּזְהָ כָּל חוֹקָה הֵם כְּמֶה מִיָּי חוֹקָה . חוֹקָה לֵב הַמֶּלֶךְ שָׁלֹם נִכְנַע אַחֵר אֲבֻד קִי"ג אֲפִרְכִּיּוֹת וְחוֹקָה גְּדוּלוֹתוֹ כִּי שָׂרֵי הַמַּדְרִיכוֹת לִפְנֵינוּ וְחוֹקָה שְׁמֵנוֹ וְחוֹקָה הַעֵל יִשְׂרָאֵל שָׁלֹם הִיוּ אֲנוּסִים וְחוֹקָה חֲמַת הַמֶּלֶךְ שֶׁנִּעְרַב בּוֹ וְלֹא הוֹעִיל לְכַבּוֹתָה אֲכַכְתָּ אֶשְׁתּוֹ אֲשֶׁר אֶהָב וְלֹא הִיָּתָה בְּעִזְרָתָהּ וְגַם חוֹקָה טַעֲמָה הֵמֶן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ כִּי הֵן כָּל מִיָּי חוֹקָה אֵלֶּה הַנֶּאֱמָרִים בְּחֻמֵּי בְּחֻכּוֹתֵיהֶם אֵלֶּה הֵם מַבְעֵלִים הַעֲשֵׂר עֲשׂוֹת הֵם כְּעִפְרָא דְּאֶרְעָא וּמַגְדִּילִים הֵם עַד אֵין קָץ עַל כֵּן לִמְעַן יִחַזְקוּ יִשְׂרָאֵל בְּקִבְלָתָהּ אֲגִרָת הַשֶּׁמֶיַת כְּתֻבָּה אֶת כָּל חוֹקָה הוּא מוֹיָהי בְּיָמָיו עַד אִישׁ יְהוּדִי שָׁבוּ כִּי מִיָּי חוֹקָה שֶׁזָּכְרָנוּ וְעַל הִיָּת מוֹיָהי הַרְבֵּה כְּאֶמְרָה מֵלֵךְ כָּל שַׁעַל יָדֵי כֵּן יִכִּירוּ וְיִקְבְּלוּ כָּל מַלְאָכֵי כַח זֶה מֵאֲמֵר הַכְּתוּב וְתַכְּתוּב אֶסְתֵּר וְגו' וּמִרְדֵּכִי וְגו' אֵת כָּל חוֹקָה הוּא הָאֲמֹר כְּדִי שַׁע"ן כֵּן יִמְנָךְ לְקִיָּים אֶת אֲגִרָת הַסְּפָרִים הַשֶּׁמֶיַת בְּסֶבֶר פִּנִּים יִסּוֹף כְּמַדּוּבֵר וְנִחְזֹר אֵל הַתַּכְתָּה הַכְּתוּב שֶׁהִיָּינוּ בּוֹ בְּהִרְאוֹתוֹ וְכו' וְחֻלָּת מֶה לִּמְעַלְמֵה יֵאֲמֵר מִקּוּשֶׁר אֵל אֲמֹרֵנוּ שָׂרֵי הַמַּדְרִיכוֹת לִפְנֵינוּ הוּא כִּי אִינוּ דּוֹמֵה הַמֶּרְאֶה עוֹשֵׁרוֹ לְפָנֵי דֹלַת עַם הָאֶרֶץ לְמִרְאֶה לְפָנֵי שְׂעִירֵי עַם כִּי לְפָנֵי אֲשֶׁר הַכֶּסֶף אֵל מְכַלִּיָּהּ יוֹכֵל לְהַחֲמִיד בְּהוֹרָתָה כְּבוֹד עוֹשֵׁרוֹ יָמִים רַבִּים וּבְכָל יוֹם יִרְאֵם דָּבָר מִחוּדָם מִהַקְדֵּם אֲמָם לְפָנֵי שְׂעִירִים אֵת יוֹם אִזּוּ יוֹמִים יַעֲמֹד לְהִרְאוֹת לִהֵם דְּבָרִים חֲשִׁיבִים אִזּוּ יוֹם אִזּוּ כ' יוֹם יִפְלֹא חָךְ לֹא יִתְמִיד לְהִיָּת מִרְאֶה וְהוּלָן דְּבָרִים מְרִיבִים

ומחודשים מהקודמים ימים רבים אשר ראה את רוב עושרו אשר גדלו השם כי הלא שרי המדינות היו לפניו שהם כמאמרם ז"ל מלכי האופרכיות ואעפ"י כן התמיד ימים רבים ק"פ יום ושיעור הכתוב חיל פרס ומדי ושרי המדינות היו לפניו בהראותו את עושרו וכו' ועכ"ל התמיד ימים רבים ק"פ יום :
 לכך אמר בהראותו וכו' כי הנה היה אפשר לומר כי רוב עושרו אשר הראה להם יהיה רב מאד בערך כבוד שרי המדינות אשר לפניו אך לא בערך כבוד מלכות המלך מהודו ועד כוש . ב' היה אפשר לומר כי בכלל הדברים והאפשרים אשר הראה היו כשהם בלתי יקרים כל אחד בפני עצמו ובהעדרות הכל היה עושר מופלג . או שלישיית מופ"ן זה בבחינת ימים כי אשר התמיד ימים רבי' בהראותו את עושרו יהיה כי החל משם משם ביום הראשון הראה דבר השם ככר זהב ובג' עשרה ובג' שוה עשרים וב' למעשרות הימים רבים היה עושר גדול על כן אמר שלש אלה אודיעך כי לא כן המה כי אם שבהראותו את עושר וכבוד מלכותו כי נתייחס אל כבוד מלכותו ולא אל כבוד מלכותו שרי המדינות וגם שלא הראה כל הכסף' היקרים מאד ומבילתי יקרים מאד בפני עצמם כי אם אשר המה יקר הפארת גדולתו שהוא אשר הוא יקר בערך אל הפארת גדולתו בלבד ואעפ"ל התמיד ימים רבים ואף בג' זאת כי לא הראה משם משם ושמה שהראו ביום הראשון לא יתייחס לעושר מעין כבוד מלכותו וכו' רק בהעדרות כל הימים כ"ל שבהראותו את עושר וכו' ימים רבים היה ק"פ יום כלומר לא תכלול ותאמר ששה חדשים כסוד ק"פ יום רק מנין ימים לומר שבכל יום ויום הראה דבר מתייחס אל עושר כבוד מלכותו כו' וז"ל בהראותו ולא אמר ויראם לומר כי בהראותו את כל המתייחס אל ההוארים האלה שהיה ימים רבים התמיד ק"פ יום שבכל ה' וז' הראה את עושר כבוד מלכותו ויקר הפארת גדולתו ולזה לא אמר ג"ל בימים רבים כל יראה שבכל ה' הימים הרבים נמלא שהראה את עושרו וכו' אך לא היה כן מה שבכל יום בפני עצמו ע"כ אמר כי בהראותו את עושר וגומר ומאשר ימים רבים ולא שבימים רבים נמשך הראותו עושר ולהמתיק הדבר יותר פרט ואמר ק"פ יום כאמור :

עוד יתכן דרך אחרת בהמשך ג' הכתובים האלה בימים ההם וגו' ונצטרע לאומר כי ב' משתאות היו שהוא כפשיעות דעת הנב' ש"כ לא פליגי רב

ותבואל

ואף בירש אשכנז החור עתה בצראתיה דבבל חפר בספר פרת ואשכנז תמן שית משה
ותמן אחמיתיו דנחשא מלון דהב טב יוחריו ובורליו וסנדרקיו ובהחור עתה תתקן יתיה
יומן סניאין ומשפא לרברבניו משה ותמן יומין: (ח) ובששמות יומי משפא האליו
עבר מקבא לכל עמא בית ישראל דאשתכחו תבין בשילון בירנתא דאתמניאו עם ערדאין

משה

אלשיך

משאת

ומשאל אלא או פתח או טפס היה טפסה משתה
תחלה לרחוקים ואחר כך לקרובים אבל לדברי הכל
ז' משתאות היו ויחמר יומים ההם כשנת המלך
אחזרוב ממש על כסא מלכותו שהוא בבית המלכות
יושב על הכסא להטיל מורא עשה משתה לכל שריו
ועבדיו ושרי המדינות ולמה היה המשתה עודנו יושב
על הכסא המיוחד בית המלכות ולא בחצר גנה ביהן
המלך כבששתה השני שיהיו שם בריזות ויעמוד שם
כסאו וגם למה לא קרא את כל העם הנמלאים
בששן כאשר עשה אח"כ על כן אמר בהראותו וכו'
לומר כי המשתה הזה היה בזמן הראותו את עושר
כו' וע"כ לא יאות הראותו עושרו רק במקום גנוע
ולא בחצר גינה ביהן וגם לא בפני כל העם הנמלאים
בששן למגדול עתה קטן עוד טעם שני כי היה ק"פ
יום ולא יאות קרוא כל העם הנמלאים וכו' ימים
רבים כי אם לשנים גדולים בייחוד:
ובמלואת הימים האלה עשה המלך לכל
העם וגו'.

הנה רז"ל במדרש חזית גזרו לאחר כי
המן הרע יעץ החבולות עם המלך
להפחית את ישראל להבזיש את ריחם בשני השם
אלהיהם להזמינם אל שולחן המלך להכילים ולהשקותם
מפה גנם ויון משפיהם להעמיד נגד פיהם זנו'
לממן הכשלים בזמורו אלהיהם של אלו שונא זמה
הוא ולאמרו כי כל עם הנמלאים הוא עם נשע בה'
ושעל כן נחמיינו חס ושלום ישראל בלי ושהמן
הוא בעלנו קבץ י"ח אלף ות"ק יהודים כאשר
האריכו במדרש הנז' ואחשוב יש סעד לזה מן המסרה
והיא הפרתמים ג' במקרא להביא מבני ישראל
ותזרע המלוכה ומן הפרתמים ז' הפרתמים ושרי
המדינות לפניהו ג' והמן הלבוב והכוס ביד איש
משרי המלך הפרתמים ויהא הענין להביא מבני
ישראל כו' אל מקום הפרתמים ושרי המדינות לפניו
שהוא במשתה המלך מי עשה כן הלא הוא מי שעליו
באמר איש משרי המלך הפרתמים הוא המן והנה זה
יבדק בין לאומר שהכל היה משתה אחד בין לאומר

מגילת סתרים

רכוס מיותר. ג' אומרו שמונים ומאת יום משני מה לא
כרפס להדשים. ולהרין נראה שה' של בהראותו הוא ז'
שמונים סיינו בזמן שבהראות מן השמים בלשגוניות
שהטוטר כבוד מלכותו ויקר תפארת גדולתו ויושר יומם
רכוס. וימים שם המושל על שנים כתבואר בש"ס כמו
ימים תסיד גאולתו. וכל שרי המדינות ראו אלשגוניות
הסוד. ולכן משך זמן במשתה ק"פ יום ורומן בלזון הק"פ
יה כי המלות שבתיה הגלגל הוראה לנו על הכרך ידוע
למכנים שחלק לק"פ מעלות וכסיות שכל המלות שבלזון
אלשיך 16

לְמַנְדִּי וְעַד־קֶמֶן מִשְׁתֶּה שִׁבַּעַת יָמִים בַּחֲצַר גִּנַּת בֵּיתֵן הַמֶּלֶךְ׃
 וְחִיּוֹר בְּרַפֶּס וְתַכְלֵת אֲחֻזֵּי בַּחֲבִלֵי־בֹיץ וְאַרְגָּמָן עֲדִי־גָרְדִי
 כֶּסֶף וְעֻמּוּדֵי יָשָׁשׁ מִטּוֹת׃ וְהָב וְכֶסֶף עַל רִצְפַּת בַּהֲטִי־וֹשֵׁשׁ וְדָר
 וְסִחָרֶת׃ וְהַשְׁקוֹת בְּכִלֵּי זָהָב וְכֵלִים מִכָּלִים שְׁוֹנִים וַיֵּין מַלְכוּת

ח' רבתי רש"י

(ה) גנת. מקום זרעוני ירקות : ציחן. נטוע בחילנות : (ו) חור כרפס וחכלת. מיני בגדים צבעוניים פירם להם למצעות : אחוז בחבלי בון וארגמן. מרוקמים בפחילי בון וארגמן אותן פרס להם על גלילי כסף ועל עמודי שש : מטות זהב וכסף. ערך ז' לי שב עליהם לסעודה : על רצפת. קרקעות של בהט ושש וגו' מיני אבנים טובות פירשו רבותינו. ולפי משמעות המקרא כך שמש : (ז) והשקות בכלי זהב. כמו ח' ולהשקות : שונים. משונים זה מזה וכן ודמיהם שונות. ורבותינו דרשו מה שדרשו : ויין.

שפתי חכמים

הפארת גדולתו ימים רבים : ז' דקל מטות לסעודה למאי מנעו' לכ"ס ערך לי שב עליהם : ח' הוסיף למ"ד במלת

משה

אלשיך

משאת

כלם רק בדבר המשתה אך בהראות עשרו לא היה רק לחיל כו' הפרתמים ושתי המדינות וזהו חיל וכו' לפניו בהראותו כי אלה לבד היו לפניו כאשר הראה כבוד עשרו ולהיות שהוראת העושר לא היה רק למנוע היזק אפשרי להמך מהמשתה שה' עיקר הכוונה היחר אותו ואמרנו כטפל אל המשתה ואחר כספר מה שהראה חזר לסיים זמן המשתה שהיה צמלח המים האלה ולא הזכיר רק אותם שלא נזכרו כ"א לאכול ולשתות ולא להראות העושר והם כל העם הגמאלים וכו' אך לא יבצר מהיות שם העיקריים הם שרים ופרתמים נוסף על זה כי לא הזכיר פה רק המנוע אלינו אשר קצב עם בני ישראל למען הרחיקם מחביתם שבשמים כאמור בסמוך שגרמו באמורנו כל העם הגמאלים :

(ו) חור כרפס וכו' כתב הרמ"ע ז"ל שכיון לההנות ד' חושי בני אדם חוש הריח בחינת חזקת חזקת ביגת ציחן המלך שלא יעדרו שם ורדים עם נרדים ודומיה' וחוש הראות בחוש כרפס וכו' וחוש המושם במטות זהב וכו' וחוש הטעם באכול משמנים ושחור ממחקים ונחן טעם למה זה לא השמייע שירי זמרה וכנורות ודומיה' להנהות חוש השמיע על כי לא כל אדם יערבו למו כה' יש יערבו לו מין זמר אחת ולא זולתו ויש הפכו והוא רצה לעשות כרלון חוש ואיש ע"כ מנע מיני זמרה בהחלע ואני אומר כי גם חוש הריח לא נהנה כי לא בציחן היו רק בחזקת הגינה שחוצה לה שהוא פשוטו של מקרא כדעת ר' נחמיה במדרש גינה מבפנים וחצר חוצה לו מרוץף באבני בהט ושש כו' ולא ישיגם שם ריח מהמחזר לקרקע בגינה ממרחק כנראה בחוש לכל רואה השמש ומה גם כי הקרואים היו אלפים רבבות כי מישראל לבד היו י"ח אלף ות"ק כמאמר ר' ישמעאל במדרש זולת אשר לא יחזק ישראל המה כי אין מספר לבדוד' ואלו יתכן יתנו כל אלה מהירות וכו' ואלו יתכן מהגינה או הסמוכה לה כי מרחק גדול היה מהגינה אל רוב המסובין :

א אלשיך 16

בְּיָרֵי אֲרָעָא לָמֵן רַבָּא וְעָרֵיא מִשְׁתַּתָּא שְׁבָעָא יוֹמִין בְּבִרְתָּא נִתְּתָא נֹאדָה דְּמִלְכָּא דְּבִרְתָּא
נִצְרָבָא אֵילָנֵין עֲבָדִין פִּירִין וּבִסְמִינִין בְּבִישָׁן עַד פְּקֻדְתָּהוֹן דְּהַב טַב וְשִׁלְטִין בְּאַשְׁמֹת אֲבָן
טָבָא וּמִמְלָלִין עֲלִיזָהוֹן בְּרִם בְּרִדְבִי צִדְקָא וּמִנְעֻמָּהּ לֹא הָיוּ תָמָן : (ו) וּבִן אֵילָנָא דְּאֵילָנָא
הָיוּ פִּרְיוֹן יִרְעֵן דְּבִנֵּין בְּן חֵינֵר בְּסִפְרִין וּבְרִסְמִין וְתִיכְלָא אֲחִידִין בְּאַשְׁלִי טַסְבִּסִין צִבִּיעִין
בְּאַרְגָּמָנָא דִּלְוֹן עֲבוֹי אֲוִיגָלָן דְּבִסְפָּא יִדְשָׁרֵן סַגְלָלִין דְּבִסְפָּא בְּפִיסִין עֲלִי עֲסֻדִי מִרְמָרִין סַסְמִין
יִרְמִין וּבְרָמִין וּפְרֻמִּין וְתִרְוִין אוֹתִיב יִתְהוֹן עֲלִי עֶרְקֻן דְּמִדְתִּין דְּמִתְתִּין עַל בְּרִנְשִׁין דְּבִלְמִיָּהוֹן
דְּדִבֵּב טַב וּבְהִיעִיָּהוֹן דְּבִסְפָּא שְׁרָן עַל סְמִי בְּבִישׁ קְרוֹסְטָלִינִין וּבְרִמָּרִין וְדִרְא דְּבִרְבִי יִסָּא
רַבָּא וְאַטְוִינִין מִצִּירִין מִקְּסִין לְהוֹן חֲזוֹר חֲזוֹר : (ו) וּפְקִד דְּאַשְׁקָאָה יִתְהוֹן בְּמִנִּי בְּבָבָא דְּבִית

משה

אלשיך

משאת

הַחֲשׂוֹב וְיִתֵּר תַּחַת רַגְלֵיהֶם כִּי לֹא יִיחַד הָאוֹכֵל לִסְבֵּעַ
חַחַת שׁוֹלְחָם וּיִקְוּ מִמֵּיבָחָם לִהְסַחֵל אֶל מַעוֹת
אֹל אֶל רִפְתָּא חֲנִינִים יִקְרוֹת שַׁחַת רַגְלֵיהֶם וּבִכּוֹת
הַטּוֹב טוֹב לִמְסָה לֹא יִתְלוּ עֵינֵיהֶם לַמַּעֲלָה וְיִאֲכֹלוּ וְיִשְׁתּוּ :

(ד) וְהַשְׁקוֹת וְכו' הִנֵּה אוֹמֵר בֵּין כִּיד הַמֶּלֶךְ מַה
שָׁלָא אֲמַר כֵּן בְּאוֹכֵל הָאֵל יִפְלֹא כִי
הִנֵּה ח' מַעֲשִׂירֵי עֶשְׂרִי יִסְפִּיק לְרוּחַ יִין אֶל עֵם רַב
וְאִין סַפֵּק כִּי זֶה הַכְּרִיחַ לִרְצֹל לֹמֵר שֶׁבִּיא לֵבֵל
ח' וְח' מִיּוֹן מִדִּינָתוֹ וְלִדְבִירָהּ לֹא יִסִּיחַ אוֹמֵר כִּיד
הַמֶּלֶךְ אֶל הַפְּלִגָּה עוֹשֵׁר הוֹלֵאת הִיּוֹן רַק שֶׁבִּיא יִין
מִלְכוּתוֹ כְּלוֹמֵר כִּיד הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא קב"ל מִדִּינָה שִׂידוּ
מוֹשְׁלֵה לוֹ מַחֲלֵם הִבִּיא יִין לַעֲשׂוֹת כְּרֵאוֹן חֵיט וְחֵיט :
עוֹד אֲפֹשֶׁר כִּי גַם בִּזֵּה בֵּא לְהוֹרוֹת רוֹב עֲשָׂרוֹ שְׁעֵם
הַיּוֹת כֵּל הַשְׁקוּתוֹ בְּכִלֵי זֶכֶר הָיוּ כְּלִים מַכְלִים שְׂמִים
וְאֲשֶׁר שָׂמוּ בּוֹ פֶּעַם ח' לֹא יִשְׁמוּ בּוֹ כִּי יִבְיֹאוּ אַחֵר
בְּמִקְוָמוֹ כִּנֹּר בַּחֲרֹגוֹ יְרוּשָׁלַיִם וּבְרִצֹל וְח' מִי שִׁסִּיחַ
שׁוֹתֵה בְּכּוֹס לֹא הִיָּה שׁוֹתֵה וְשׁוֹתֵה אֵלָּא כִּיּוֹן שֶׁהָיוּ
שׁוֹתִי הָיוּ מַכְנִיסִים אוֹתוֹ וּמוֹחִילִי אַחֲרֵיהֶם וְלֹא אִין
סַפֵּק הִיָּה לִרְצֹן הוֹן רַב בְּמֵאֵד מֵאֵד כִּי רַב מֵאֵד
מִחֵה הַמַּסְבִּין וְחֵיט עַל כֵּל כּוֹס וְכוֹס שִׁיטָּה כֵּל
חֵיט מֵחֵט הָיוּ מַחֲסִי' כּוֹסוֹת אֵל תִּהְיֶה הַפְּלִגָּה עֲלוֹמָה
עַד מֵאֵד ע"כ הִיָּה אֲפֹשֶׁר לֹמַר כִּי אִין זֶה רַק מַחֲלִי
הַיּוֹת הִיּוֹן רַב וּמַעֲשֵׂה הָיוּ הַשׁוֹתִים וְעַל כֵּי יִסְפִּיקוּ
הַכְּלִים בַּשְּׁנֹתֵם ע"כ אֲמַר רַחֵם כִּי הָיוּ מַשְׁנִי הַכְּלִים

מגילת סתרים

חָקֵן וְלֹא מִקְּטֵן וְעַד גְּדוֹל כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר גְּבִי דוֹד אֵלֵל
הַמִּנִּין בְּנִצְלָק אֵלָּא לְסוֹרוֹת בֵּא כִי עֵינֵי כּוֹנְנֹתוֹ הִיָּה לְהַשְׁתִּי
הַגְּדוּלִים שֶׁבִּשְׂרָחֵל וּמִמֵּלֵה הִקְטֵן וּיִמָּשֵׁךְ אַחֲרֵיהֶם כְּמוֹ בְּכַוֵּנָה
מוֹאֵב כְּהִיב עֵינֵי מַחֲשַׁבְתָּה עַל הַגְּדוּלִים שֶׁבָּסֵם יוֹדֵעַ
שֶׁכֵּל מִקּוֹס אֲשֶׁר נִתְּתָא מִלֵּךְ חֵסֶם מִרְחוֹם ג"כ עַל הַקִּבֵּ"ס
וְהַכּוֹנֵן בְּהַקִּי"ס בְּחֻמֵּיהֶם הוֹשִׁיב ג"כ כְּסֹא בְּקִשָּׁן עֵשֶׂה
כֵּן לְשִׁמּוֹר לֵבֵל הַדְּרוֹקִים אֲשֶׁר בְּתוֹכָם מִן הַפֶּסַח : בְּחֵלֶךְ
גִּינַת בֵּיתוֹן אֵלּוֹ הַשְּׁמֵשׁ מִקְּוֹמֹת קֶסֶם לְהַבִּין מַה לוֹכֵךְ
לְשִׁמּוֹר בֵּין בְּנֵי אֶ"ס אֲמַר הִכָּלִי לְהֵלֵךְ לְהֵלֵךְ וְכו' ג"כ
קֶסֶם וְגַם שֶׁ בֵּיתוֹן לֹא מִלְּאֵנוּ בְּכַוֵּנָה וְאִין לוֹ פִּירוּשׁ
כֵּן נִתְּתָא כִי הִתְחַל הִיָּה לְהִלְכֵיךְ הַמִּקּוֹס גְּדוֹל
מֵאֵד לְשׁוֹבֵשׁ שֶׁ עַם רַב כּוֹז וְלֹא הִיָּה אֲשֶׁר לַעֲשׂוֹת
מִקּוֹס מִקּוֹרֵי גְדוֹל כּוֹס גִּינַת לְטוֹיֵל עִם זְנוּתָהּ עִם
שִׁרְיָהּ בֵּיתוֹן כֵּן בְּתוֹם קִטְעִים כְּמוֹ קִטְעוֹתָהּ וְהִנֵּן שֶׁל
בֵּיתוֹן הוּא לְהַקְטִין כִּי יוֹדֵעַ בְּדִקְדוֹק כִּי אוֹתוֹת הַמִּלְּמָנִי' ו'
כֵּן לְהַקְטִין וְכֵן מִקְּוֹמֹת מוֹנֵעִים לָנוּ כְּהִיב לִרְצֹן לַעֲשׂוֹת
אִין דִּבֵּר לָנוּ כְּמוֹ הַשְּׁמֵשׁ וְכִיָּה וְלִשְׁבֹּב עֲלֵנוּ אִין לִיחַד
עֲלֵנוּ לְהֵלֵךְ דְּבִרַּת מֵאֵד שְׂבוֹב נַעֲשׂוֹת בְּכִי רַבִּים וְכו' וְכו'
שֶׁכֵּלֵנוּ מִח' הִכָּלִי לְהֵלֵךְ לְהֵלֵךְ הִיָּה מַה שֶׁרָּאִינוּ לַעֲשׂוֹת
בְּחֵלֶךְ הִיָּה בְּחֵלֶךְ וְהִכָּלִי לַעֲשׂוֹת בְּגִינַת כְּמוֹ עֵינֵי הִיָּה

ב אלשיך

תרגום

סִקְרָא דְאֵיתִי נְבוֹכַדְנֶצַּר רִשְׁעָא מִן יְרוּשָׁלַם וּבְעָנָא אֲחֻרְנֵיתָא דְבָרוּ לִיה לְסִלְכָא אֶתְשַׁדְּשׁ
 פִּתְרָן בְּרוּ מִחֲלִינִין דְּמִיתִיהוֹן הִיבְאָבֵר וּבְמִן קֶדֶם כְּנִי בֵּית מִקְדָּשָׁא אֲשֶׁתִּנְיָאוּ וְבָרוּ שְׁתֵּן חֲסִיד
 עֵסִים דְּרָאִי לְמִשְׁתֵּי מִלְכָּא דְסָנִי רִיחִיהּ וּבְסִים מַעֲמִיחָא וְלֹא בְּחִסְרָנָא אֲלֵהֶן כְּמִסִּית דְּרָא דְמִלְכָּא:
 (ח) וְשִׁקְרָא בְּהִלְכָתָא מִכְּנֵה גּוֹפָא וְלִית בְּאֵינִים אֲרוּם בִּן שָׁם מַעֲסֵם מִלְכָּא עַל קָל דְּאֶתְבָּרָא

משה

ארשיך

משחת

יבִּר אִו יִשְׁחָ וְיִלְכְּדוּ אִו לֹא יִשְׁחָ כִּי יַעֲזֹז בַּמַּעֲזָה
 דְּהֵם אִם לֹא יִשְׁחָ חוּפֵר עֲנַת הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן וְאִם יִשְׁחָ
 אִם הוּא ע"י גִּזְרָה עַל כָּל הָעַמִּים שִׁשְׁחָ יְדוּעוּ
 כְּאִינִים וְלֹא יִלְכְּדוּ בְּגִזְרֵם עֲנַת וְאִם חוּמֵר שֶׁלֹּא
 יִלְכְּדוּ אִתָּם לַעֲבֹד כְּדֵם שִׁשְׁחֵיהֶם כְּדֵם אִין אִתָּם
 הֵבֵא יֵם שְׁחִים רַעוּת. ח' כִּי אִוִּי יִשְׁכְּבוּ אֶת יְדֵיהֶם
 שְׁנִית כִּי הִיא כְּדֵי צִוּיִן אֵל הַמֶּלֶךְ שִׁיגְזֹר יִמְאִסוּ
 בִּין מִשְׁחֵיהֶם וּבִין נֶסֶךְ אֱלֹהֵיהֶם וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה וְאִם
 אֱלֹהִים כְּמַחֲרִים לֹא אֲחִינוּם וְלֹא אֲלֹהִים שְׂכָדָה אִין אִתָּם
 רַק אִינִי הַדְּבָר עַל בְּחִירָתָם וּרְבִי יִשְׁחָ בַּחֲשֵׁב כִּי
 הוּא חֲסֵן הַמֶּלֶךְ וְיִלְכְּדוּ הַשְׁתִּי הֵנֶה כָּל רֵב צִית
 הַמֶּלֶךְ וְהַמְסֻכִּין מִעֲבָדוֹ וּמַעֲמֹו יִי רֵאוּ אִיִּם יִשְׂרָאֵל
 מִמֶּלֶךְ לַשְׁחֹת יִלְכְּדוּ אִתָּם וְהַפִּל חֲתִימָה עַל הַשָּׂרָר
 וְיִיִּר כָּלִם כְּאִינִים וְאִם אֲלֹהִים עַל גְּדוּלַּת הַבֵּית לְבַלְמִי
 חֲנוּם אֶת אִיִּם עַל דְּבַר הַדָּת אִיִּנִי לִפִּי כְּדוּרֵה לְהַצֹּת
 יִין מִשְׁחֵיהֶם וְדָתוֹ בְּשִׁיעִיהֶם עַל כֵּן רֵאֵה וְהַחֲקִין ב' דְּבִירִים ח' הַפִּלִי לַעֲשׂוֹת הַכְּנוּת מַמְשִׁיכּוֹת אֶת הַאֲדָם
 אֲחֵר יִין נִסְכּוֹ לְהַשְׁקוֹת בְּכָלִי זֶכֶד וְכָלִים וְכו' וְיִין
 מַלְכוּת אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ הוּכֵן וְכֹזֵה גַם כִּי יִשְׁחָק הַמֶּלֶךְ
 מִלְּגִזְרֵם שִׁשְׁחָ לֹא יִכְרֵת אִיִּם מִשְׁלַח יָד אֶל מִזְרְקֵי יִין
 כִּי הַכְּנוּת מֵהֵם לֹא יִהְיֶה לְאִסּוֹף יְדֵיהֶם וְלִבְחַל
 יִשְׁמַע אִיִּם מִכָּל הַמַּרְבּוּסִים לְבַלְמִי שְׁחָ עַל כֵּן אֲחֵר
 הַצֵּנֶת הַכְּנוּת הַזֹּכֵרוֹת נִתְחַסֵּם יוֹהֵר וְיִסֵּד עַל כָּל
 רֵב צִיתוֹ דֶּרֶךְ כָּלִי יַעֲזֹז כְּרִנָּן אִיִּם וְאִיִּם לְמַעַן יִמְכֹּר
 מִהֶם שֶׁלֹּא יִלְכְּדוּ אֶת אֶחָד מֵהֶם עַל הַשְׁחִים אֲחֵר לֹא
 כְּדֵם פִּן לֹא יִתְקִים עֲשׂוֹת רִנָּן אִיִּם וְאִיִּם וּבְדְבַר הַזֶּה
 מִתְקֵן כְּדוּר הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא אֲחֵר שֶׁלֹּא יִלְכְּדוּ אֶת הַעֲבוּר
 דֵּת הַמֶּלֶךְ רַק לַעֲשׂוֹת כְּרִנָּן אִיִּם וְאִיִּם כ"ח שְׁמַמְנו
 גַּמְשָׁךְ שֶׁלֹּא הִיוּ חוּסִים מִלֵּא שִׁבְלֵתִי אִתָּם אֶת הַגִּמְשָׁךְ
 מִלְּשַׁחֲתוֹת כִּי מִלֵּא מֶלֶךְ כּוֹחַ מְקִיִּים וְאִיִּם נִגְעַם בְּכַדּוֹ
 הַמֶּלֶךְ כִּי כָּלִי הִיכּוֹד אֲחֵר יִסֵּד אִיִּם שֶׁלֹּא יִלְכְּדוּ בִּין
 מִלְכוּתוֹ כ"ח נִמְשָׁךְ מִיִּסּוּד עֲשׂוֹת רִנָּן כָּל אִיִּם וְהָךְ גַּם
 זֶה לֹא יִסְמַע רַק עַל כָּל רֵב צִיתוֹ בְּכִידָה זֶה אֲחֵר שְׁחִים
 הַמֶּלֶךְ בַּעֲזֵם שְׂרָבִים יִשְׁחָ בְּהַכְּנוּת הַנִּזְכָּר וְלֵכֵן אֲחֵר
 הַזִּכּוּרֵה הַכְּנוּת הַפְּעוּרֹת לִוִּית חֲתוּם הַשְׁחִים בְּחָו' וְהַקָּדֵשׁ וְכו' אֲמָר וְהַשְׁחִי' כ' וְחֹמֶר כִּי לֹא כ' מִיִּסְרִיִּם
 מַעֲבָדִי הַמֶּלֶךְ יִמָּר כִּי יִסֵּד שְׁבִלֵתִי אִתָּם לַעֲשׂוֹת כְּרִנָּן
 אִיִּם וְאִיִּם עַל עֵשֶׂה יִסֵּד מוֹסֵד בִּישְׁמָרוּ לַעֲשׂוֹת כְּרִנָּן
 אִיִּם וְאִיִּם שִׁמְכֵךְ מִסּוּד גִּבִּין זֶה שֶׁלֹּא יִהְיֶה חוּסֵם ו"ח
 יִסֵּד כְּאֲמוֹר וְעַל כֵּן אֵל הַקָּדִים הַחֵם מֵהֶם יִסֵּד הַמֶּלֶךְ
 וְהַח"כ מֵהֶם בְּנִמְשָׁךְ מַעֲמֹו שְׁחִין אִתָּם בִּל יִרְאֵה כִּי

מגילת הרתים

לְכַרְכּוֹת הָאֵלֹהִים הַמְּכַל כִּי בְּחַתְלָךְ גּוֹפִי כּוֹזֵם וּמוֹכֵךְ
 הַחִירִים: (ח) וְשִׁשְׁחֵיהֶם כְּדֵם אֲמָר וְהַח"ל כְּדֵם שֶׁל
 כּוֹזֵם. ח' בְּרוּחַ בְּחַתְלָךְ יִהְיֶה כְּרִנָּן ע"כ הֵנִיחֵם לִסֵּם

ב אלשך 3

שכרות

על כדרכי ביתו לעשות כרצון איש ואיש : * גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים בית המלכות אשר למלך אחשורוש :

רש"י

אולם : יסד . לשון יסוד כלומר כן תקן וזוה : על כל רב ביתו . ועל כל שרי הסעודה שר האופים ושר הסבחים ושר המשקים : לעשות כרצון איש ואיש . י לכל אחד ואחד רצונו :

שפתי חכמים

גמלים : י דקל דבי יעשה כרצון איש זה לא יוכל לעשות כרצון איש אחר כי אין רצון כולם שוים . לכ"ס לכל אחד

משה

אלשיך

משאת

הזדיקים בעולתה ידיהם ובשתייה אין אונס כרצון מרדכי :

והנה במדרש חזית ארז"ל שאומ' לעשות כרצון איש ואיש הוא להעמיד נד בני ישראל זונות שיאכלו וישאו ויעשו בזונות כרצונם וראוי לשים לב איך יהיה אומרו כי כן יסד המלך וכו' נתינת טעם אל הקודם אך יהיה במה שז"ל באמרו והשתייה כדה שהוא דת למדי ופרס במשתאות שיתן לאיש כוס מלא גדול או ישתה אותו או יפדה עצמו בממון רב ואמר שעל זה אין אונס ובהם יהיה לדעת רז"ל שיעור הכבוד והשתייה כדה אין אונס את המסובין מכל שרי המלך ההפכים לשמור דת המלכות יען כי כן יסד המלך על כל רב ביתו לעשות כרצון איש ואיש בזונות ואך יעשה אם יאנסו אותם ציין יעברו ולא יבא הזונות אל הפועל כי לא ידע בשכנס ובקומם :

ובגמרא תניא שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה נתחייבו ח"ו ישראל שבאותו הדור כליה . ח"ל אמרו אחס אמרו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע ח"כ של שושן ירענו של כל העולם אל ירענו ח"ל אמרו את אמר מפני שהשתחוו לללס ח"ל ח"כ משוה פנים ים בדבר ח"ל הם לא עשו חלל לפנים והקב"ה לא עשה עמוס חלל לפנים דכתיב כי לא ענה מלכו ע"כ . וראוי להעיר ח' מה זו שאלה הלא המה האו' מפני שנהנו מסעודתו וכו' אם היה קשה להם קושיית רבס של שושן ירענו וכו' למה הסיבו את רבס מפני שנהנו יאמרו זהו מה שקשה עלינו למה היתה כליה כוללת גם לאשר חוץ לשושן או יאמרו לא ידענו כי על כן שאלנו . שנית מי הגיד להם שנתחייבו חלוי לא היה רק לפנים או שהיתה צרכם להם על איזה חטא בלתי חמור וקבלו ענשם בצער ההוא וכו' הנילס . ג' לדקדק לשון אומרו שבאותו הדור כ"ל הוא לסיים על איזה דור שאלו היל"ל שבימי אחשורוש אך אין ספק כי הוא והס ידעו כי על דורו של מרדכי שאלו ואם כן הוא ייתור . ד' באומרו אמרו אחס מי הגיד לו שהמה ידעו הסובה שיאמר להם אמרו אחס וחלוי ללמוד היו צריכים . ה' בחשובתם מפני שנהנו וכו' היתכן שעל הגאח סעודה יתחייבו כליה . ו' דקארי לה מאי קארי לה . ז' באמרו וכו' משוה פנים ים בדבר ולדידכו מי ניתח אחר שנתחייבו כליה למה ניאלו משוה פנים

ב אלשיך 4

הנחת

אפיטרפוס על ביתיה למעבר ברכות נברא בר ישראל וברעות נבר מן כל אוקא ורשון:
(ג) אוק ונשתי מקבתא רשעיתא עבדא משימא נשיא בבית מלכותא אחר קישון בית דמוך

מישה

ארשיך

משאת

הנחתם ולומר שלא נתחייבו מחמת' וע"כ אמר אם אומר להם שלא נתחייבו כלים אלא שהיה לפנים הלא יתחמץ לבדם שהוא הפך הנראה להם עכ"ל בלבו לבנותי הגיד סברתו עד יאמרו הם סברתם ויסתור אותם מהכרח קושא למען יאמינו אח"כ טענתו על כן אמר אמרו אחם לומר אם הייתם נזכרים למה היה החיוב הייתי אומר שאינכם מחזיקים בשום טעם ויהיית' משיב דעתי מיד כל מהם שלא אמרתם מפני מה נתחייבו ישראל שבאותו הדור אלא אמרתם גם מלת כלים הנה יורה כי בהנחת שהיה החיוב עליהם ולא לפנים בלבד שאלתם למה היתה כלים כוללת וה"כ אמרו אחם טעם אל מציאות החיוב שעליו שאלתם למה היתה כלים אז אמרו על שיהיו וכו' ועל הנחה זו שאלנו למה היתה כלים כוללת אז ח"ל אין זו שאלה על הנחה הטעם כ"ל קושא מספקת לעקור ההנחה מעיקרה כי אין לוי שנלמדק לשאר העולם דברי טעות שלא יתחייבו מבני אדם עם עון הסעודה ונתחייבו כלים כי הלא גם אם נמאץ עון אשר חמץ לאשר בשאר העולם עכ"ל של שושן יהרגו ושל כל העולם גם אם ימאץ בהם אשמת דבר אל יהרגו יידון בהרג כאלה אז אמרו אמר את כל' כי גם כך קשה והשיב מפני שהשתחוו לאלם והקשו לו וכי משא פנים יש בדבר ופרש' משא פנים וכו' שזכו לגם אפשר הרגיש מה שהערינו ולדידו מי יניח' וכי משא פנים יש בדבר שנולדו אחר שנתחייבו על הנחת הסעודה ואם שבו אליו יתבצר גם לרצם לא יקשו והשיב שזכו לגם והוא כי הם שנעשה להם היה כפלה שזולת ההלכה נחשק להם שגלמו המה בשוגגיהם וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויוקר ולכן אם עון הגלם היה חמור לא היו ראויים לגם זולת ההלכה אפי' בשבם מש"כ בזיות על דבר הסעודה ששאר העולם לא חטאו לו"א רש"י ז"ל שזכו לגם ולא אמר שנולדו אז גלה להם דעתו הפך הקדמתם ואמר הם לא עשו וכו' כי לא נתחייבו ואמר דכתיב כי לא ענה מלבו וכו' לומר אל תחמרו לומר היחכן שכל היגון ההוא והרעה הגדולה ההוא היה על דבר שהוא לפנים בלבד כי הלא מקרא כתוב כי לא ענה מלבו וכו' כי גם כאשר לא ענה מלבו כ"ל לפנים עכ"ל וינה בני אדם וזו"כ כי לא ענה וגו' :

(פ) גם ושתי המלכה וכו'. בל להורות איך עלינו לשבח לאדון הכל אשר בחר בנו

מכל מה שצדק ונפלאה אהבתו יתבצר אותנו מאהבה בניס כי הלא אז את בן ירעה בהטותו וכו' לו שצט יבנו ואחרי היותו אותו אשר ערף ירמלאו ין ויהשנו מנילח

שכרות : כראון איש ואיש . אמרו חז"ל כראון מרדכי כראון שמי שרגלם להיות דרוך יכול לנהוג בלדקו והכשע וכו' . סגס כי הפך עדיין לא נתגדל וגם לא שאלו את שני מרדכי רק מרדכי כיוון ללדיקם והפך כיוון לרשע' כש"ס שניהם לרוב פמרים נתכוונו והיינו שכוונת שניהם להרבות

ב אלשיך 5

בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כָּמוֹב לְבִי הַמֶּלֶךְ בֵּין אֲמֹר לְמַהוּמָן בִּזְתָּא חֲבֻנָּא
 בִּנְתָּא וְאִבְנִתָּא וְתֵר וְכִרְכָּם שְׁבַעַת הַפְּרִיסִים הַמִּשְׁרָתִים אֶת־פְּנֵי
 הַמֶּלֶךְ אַחֲשֹׁרֹשׁ: יֵא לְהִבִּיא אֶת־יִשְׁתִּי הַמְּלָכָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
 בְּכֶתֶר מַלְכוּת לְהִרְאֹת הָעַמִּים וְהַשָּׂרִים אֶת־יִפְיָהּ בִּי־מִוֶּכֶת מִרְאָה
 הִיא: יֵא וְתִמָּאֵן הַמְּלָכָה וְיִשְׁתִּי לְבֹא בְּדִבְרֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בִּידִי

רש"י

(י) ביום השביעי. רבותינו אמרו שבת ב' היה: (יב) ותמאן המלכה ושתי. רבותינו אמרו לפי שפירחה

שפתי חכמים

רמנו לא שיעשה רמון כולם בעת אחד ונחשף אחד: ב' כפ"ק דמגילה ביום השביעי כעוב לב המלך ביום חסו עד
 חס השביעי לא עב לבים ביום אחד רב יום השביעי שבת היה כ"ו נמצא שיעקר כוונת הכתוב להורות שחלש סב
 לבים ביום בשבת אירע מעשה דומה. כדי לשלם זה מדה כנגד מדה כמו שפירש ואולי ודיוקא דרב סבי הוא
 חסו עד יום השביעי לא עב לבים ביום חלש עכ"ל דפירוש דקרא כאשר עב לבים ביום ביום השביעי לא שום
 השביעי הוא הגורם לפי לבים כי כל יום עב לבים רק זה אירע כאשר עב לבים ביום השביעי ח"ל קשה מה בזה הכתוב
 להשמיענו מל"מ אי ביום השביעי הוא או ביום הראשון עכ"ל האי יום השביעי שבת היה וקרא אחת לאשמושיק

משנה

אלשיך

משנת

ותימנה גם היא לשנות כאשר קרא הוא לכל השרים
 כמ"ל שאמרה חס ימרדו בו השרים יהיו נשיהם
 ממושכות אחת בבית ואפשר גם כן ידמה אל משתה
 המלך כמה שגם היא קראה לנשי בני עמו להמטיאם
 כמוהו:

ביום השביעי כמוב לב המלך בין אמר
 למהומן וגו'.

הורה טפשות המלך הלז כי לא קלל על ידי שכרות
 רק כי טוב לבו בלבד אמר להביא את וגו'
 שהיה אולת גדולה ומה גם לר"ל שאמרו שזה יפסדו
 ערומה וליגוה לפניו ביום הולדה עוד הורה הכתוב
 מה בין הצדיקים לרשעים ולפתאים כמוהו והוא כי
 חל"ל על ויחמר המן בלבו הרשעים הם בדרשות לבס
 ויחמר עבו בלבו ויחמר ירבעם בלבו וגו' אבל הצדיקים
 לבס בדרשות ויחמר דוד אל לבו וגו' דומים לבדוהם
 ליחמר ה' אל לבו והוא כי הרשע אינו יכול להכריע
 את לבו רק עושה בע"ל מה שבו חפץ ובה לידו
 חרטה בראותו כי עושה רעה אך הצדיקים חס און
 יחשוב לבו הוא יכריחו להפך מעשה הרעה הפך
 ממה שבו חפץ וזה יורה בזה כי המלך הלז לבו
 השיאו כי כעוב לבו ביום מיד נפתה ואמר למהומן
 וגו' להביא את ושתי וגו' שלא עזר כח להשיב אל
 לבו כי לא טוב הדבר ומה גם להפסיקה ערומה
 ולהציגה ביום הולדה וזה יורה בזה' כעוב לב
 וגו' שלא עזר כח אפילו להסיר במיתון אל טוב
 ואם רע הדבר ולא לגלות ליועזיו חס יעשה ואם
 יחל רק כעוב וגו' אמר למהומן כי מיד אמר לשלוחים
 מרס יהיעץ:

להביא את ושתי המלכה לפני המלך בבתר
 מלכות וגו'.

הדך כלל נשים לב לשינוי הלשון בכתובים אלו זה ג'
 בגלל ראשונה אמר להביא את ושתי המלכה
 ואח"כ אמר ותמאן המלכה ושתי שהיך הדיבור
 ואח"כ חזר לנוסח הראשון ואמר כדת מה לעשות

די מלכא אחשוורוש: (י) וקדרכי צדיקא צרי קדם יי מן יומא קדמא דמשנתא עד יומא שבעא די הוא שבתא לקמא לא אבל ומוי לא שתא וביומא שבעא דבהה שבתא עלת קבלתיה וקבלת סנהדרין קדם יי ובר שפר לבא דמלכא בחמרא גרי ביה יי מלכא דשנישמת לערבלא משתהון בון אמר למהוין בותא תרבוניא בנתא ואבנתא ותר וברבס מהוין דמתמגי על מהומתא בותא בון ביתא תרבוניא אמר ביה בנתא ואבנתא עתיד קרי עלמא לעמא ויהון בנגר דעצר ענבו בעצרתא תרין וימין ועתיד לצדאיהון ולשפאיהון להני שבקא רבניא דשמיין באלין שבקא יומין קדם אפי מלכא אחשוורוש: (יא) וגר מלכא על אלן שבקא רבניא לאיתאך ית נשתי מלכא ערמילתא על עיסק דמות מפלגא ית בנתא דישאל ערמילן ובגפסן עמר וקנו ביומא דשבתא ובגין בן אתגר עלה לאיתי ערמילתא ברם פליא דמלכותא על רישה בגין וכותא דאלפיש בגיבגנצר אבוי דאבא ית דניאל ארנונא ובגין בן גר למחוי אתניא קדמי בכלילא דמלכותא לאחזא לעמקא וברבניא ארים שפירת חייו היא: (יב) וקריבת מלכא נשתי למישל בגורת מימר מלכא

משה

ארשיך

משאת

שהוא מלכה בת מלכים מזד עמם כאשר כתבו. כי קור קון על כבודו הוא שכתוב לפני העמים והשרים. ג' כי חולי לא תהיה יופי לחן בעיניהם ותהיה נסיון לבון לה ולבעלה כמו שא"ל שחמרה היא קד ע"כ בא ותיקן בשליחותו מעמד שלתן על סא' אמר להביא את ושהי המלכה כאשר כתבו כי עקרה הוא שמה ומלכות' מחתו הוא. ועל הב' אמר לפני המלך כלימור לא לפנייה היא בזה כ"א לפני המלך שהוא שיקר והראיה כי הלא היא תבא בזה מלכות שיקר הכסים זה רק ללא אל המלך ולא אל העמים ושרים הפליס אל הכתר ושמא חלומר הלא כמה פעמים בזה אל המלך כך הפעם אין הדבר רק למען יביטו יראו זה עמים ושרים כי עיני המלך כבר נעשו מכביט עליה בחזון אצילים' תחיתם ביאתה שם ולא אליו עכ"ל להראות העמים ולא אמר לראות העמים וגו' לו' אלי תבואי ואני אחיתם למרחא את יפיק אליהם. ועל הג' אמר כי טובת מרחא היא כלומר היא ואין ואלתה כל' וכן אל תיראי כי לא תבוי והנה הרז"ל טעה להביאה ערומה כמו זר נחש העדר רמז דבר זה בכתוב ואפשר שמו לבס אל כפל הכתוב כי בוא' את יפיה ידוע שטובת מרחא

מגילת תתרים

להכרות מלאך ולכן עשה ביה המלכות סמוך למשחה הכורים ביוני עיניהם מן הערש: (י) חסדי השביעי. ה' שחורבי שבי' ביום השביעי להודיע חסדי מקום כי אחשוורוש עשה משחה שבעה ימים כדי שיתעלו ויב' כל ימות השבעה שלא יפסד אף יום אחד שיהיה נקי מחטא וביום השביעי שהיה נכבד כמו שאמרנו בפ"ס שלא יבדל מהיותו חולו שכן נמסרה זה חטא היותך גדול הער הקב"ה חסדיו והקדים ראוה למכס בהרבות ושתי ביום השביעי ולא זכר נהפחיתם ביום ההוא: כטוב לב המלך ביון אחר למחונן בותא. על דרך רמז רימז כח"ו גדול חסדי שש"ו ורחמיו אשר גמלו ונעת ונענה אשר הכעסו לפניו ונהחיתו ח"ו כלים רחמיו כרחם אב על בנים וזכרנו לנו הכתוב כי ענין הכתוב והנהגה ערומה אין זה מדרך הכעס ואפי' שועה שכתובים לא יציג את אשור ערומה לפני כן עולם הער יסתקו עליו נעשים רק בסיבות בליחות מלכא היכל וידוע שיש פשרם

הַפְּרִיסִים וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַחֲמָתוֹ בָּעֵרָה בּוֹ : י וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לַחֲכָמִים יָדְעִי הָעֵתִים בֵּינָן דָּבַר הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי פְרִי־יָדַי דַּת וְדִין :
י וַתִּקְרַב אֵלָיו בְּרִשְׁנָא שֶׁתֵּר אֲדַמְתָּא תְּרִישִׁישׁ מֶרֶס מְרִסְנָא

רש"י

זה נרעת ל כדי שתמאן וזהרנ לפי שהיה מפשטת בנות ישראל ערומות ועשה בהן מלאכה בשבת
נגזר עליהם שחפשו מ ערומה בשבת : ויקוף . שאלה נ לו דברי גנאי : (יג) כי כן דבר המלך . כי
כן מנהג המלך בכל משפט לשון את הדבר לפני כל יודעי דת ודין : (יד) והקרוב אליו . לערך דבריו
שפתי חכמים

שנמסר בלשם מורד מודדים לו : ל דיוקא דרנוהינו מכדי פרוש הוסיף מלכותי עשה משתה בית המלכות בית
הנשים מבע"ל . אלא גם הוא לדבר ענין נחמדות כדי להסביל ביום ח"כ למע לא באת אלא לפי שפחה כו'
והא דאמר פרה נרעת ולא ע"א כדכוננו מפיס לה בג"ס הכי הכא אחר נגזר עלי' וכתיב גבי עושה כשחוננע נגזר
עבדים כ' מם להלן נרעת חף כא' נרעת : כ דיוקא מדרגת הכיחא את וסתי המלכה לפני המלך בכתר מלכות ולא חמר
בלבוש מלכות וכתר מלכות על ראשה מנמל שכן היה אומר לכיחא את וסתי המלכה ולא יחיה עליה כלום אלא כתר
מלכות וכ"ה כדכירא בירקוס : ב דק"ל מאי כולי האי דקא' בית המלכה לכ"פ שנמנה לו כו' : ס דק"ל וכו' דבר המלך

משה

אלשיך

משנת

בכתובים הקודמים ח' שבעלות על לבו הדבר הרע
ההוא לא נתייעץ לא עם עמו במיתון ולא עם אחרים
לראות אם טוב ואם רע ומה גם על דבר כזה
שחשדוה מנייה בו . ב' שלא היה לאמר תבא
עם נערוהיה כדרך מלכה כמוה או לפחות עם
סריסים משרתי פניה ולא עם הסריסים המיוחדים
לשרת את המלך שאינו לפי כבודה תבא כנצורה ביד
שלוהי הבעל משרתיו . ג' שלא שלח לבקש ממנה
תבא אל המלך כנבא בראון ובחירה רק שיביאום
כעבד מלך או שפחה שאום המלך להביאה מדעתה
ושלא מדעתה . וג' אלא הזכיר למעלה הא' בוא'
כעוד לב המלך וגו' כי בלי מיתון רק כעבד לבו
מיד אמר וכו' וסב' באומר להמון וגו' המשרתים
את פני המלך לחשורו . והג' בוא' להביא את וסתי
וגו' ולא אמר שתבא וסתי עמה' והנה זולת טענת'
שהוכרנו שהיא מלכה מזד עממה כי בת מלך היא
כנרמז בוא' ותמאן המלכה וסתי גם על ג' אלה
העיוה פניה וז"ל לבא בדבר המלך כל' שלא היה
שם רק דבר המלך שינא מפיו ואולי במיתון מה
ישיב אל לבו כי הקשה לשאול כי רע ומה הדבר
ויחמר אח"כ ע"כ לא באת על דבור קל ועל הב'
אמר ביד הסריסים שרמו ב' דברים ח' שלא היה
עם נערוהיה רק ביד הסריסים וגם לא עם סריסים
רק הסריסים הידועים כ"ל המיוחדים למלך משרתי
פניו וז"ל הסריסים בה"א הידיעה . וסב' רמז בוא'
ביד שלא תלה בבחירה רק ביד הסריסים שתמסר
בידם שהם יביאום . ויקוף המלך מתוך כי לא נעשה
לרצון לפי דרכים עמים ומה גם כי יאמר בלבו
איכה ישמעו דבריו לפני העמים והסריסים ושרי המדינות
אשר לפניו הם מלכי האפרכיות' ומהם ראו כי אין
המלך שורר בביתו ושמת תאמר הלא לעומת זה ראוי
למלך אל ישיב סכל ויסקף וירא כי קשה כשאול
שאלו הרעה ומי האשה שממע אליו לדבר הזה כי
כל כבודה בת מלך פנימה ומה גם לרז"ל שזה
יציגוה כיום האלה ערום ועריה לפני המלך והסריסים
ומי האשה תשים עמם כך לא לפנייהם ולא לפני

ב אלשיך 8

תל

דאָמפּקת פֿיר דערקעגאָ ורגיו מלכא מלכא ותימתייה בתת ביה : (יג) ואמר מלכא לחכימא בגוי דיששקר דחכימין מלכא בעקעגא וחסגא בספר אורייתא וחושיבו עלמא ארזים חיקהיו יאָה למחוי מתמלל פתגם מלכא קדם כל תנים ויהי אורייתא ורגא : (יד) וקריבו בגוי דיששקר דמדין נה דגא ההיא פתגם צלו קד : (יז) וגו אמרו רבון דעלמא ערגל נה משתחון ובוי דביר נה צדקא דקריבו קדמך בבית מקדשך אפרין בגי שגא ותהיו בגי

משה

ארשיך

משאת

חא ממנו וחוסה לפעול נקמה מיד בחמתו רק בו מיני' וזיה עזר כח להמלך ולשאל לחכמים כדת מה לעשות :

ויאמר המלך לחכמים וגו' והקרב אליו וגו' בדת מה וגו'

(יז) וראוי להעיר מה הדבר שאמר להם אם הוא כדת מה לעשות ואמר ויאמר המלך לחכמים יודעי העמים כדת מה לעשות וגו' ולא יספיק באומר כי כן וגו' וכל פ' והקרב אליו אין ענינו קרוב ולא מתיחס אל הענין כלל כי מה לנו אלל עיני זה כי נדע מי הוא הקרוב אליו ומי הם שרי פרס ומדי היושב' ראשונה במלכות כי ע"כ הוצרכו רז"ל לומר כי רמו הם שמות אלו אל מאמר מלאכי השרת לפניו ית' באו' כרשנא כלום הקריבו לפניך פרסיים כרים בני שנה וכו' כאשר נבחר לפנים בס"ד ועוד כי באו' ויאמר וגו' מורה שהגיש משפטו לפני כל יודעי העמים הדנין לפי העת והזמן ואף יאמר כי כן דבר המלך לפני כל יודעי דת ודין שהם הדנין על פי הדת ועוד אומרו והקרב לי יחיד ועוד כי או' כדת בשב"א הכ"ף היא מלה סמוכה לשאחרי' ואינו צורך פה והראוי יקד הכ"ף בשב"ח ועוד שאם בא להגיש משפטו אל הדיינים למה מגדיל תואריו לומר המלכה ושתי . וגם או' במלכה ולא אמר למלכה כד"א כמשפט הזה יעשה לו ולא אמר יעש' בו וכו' ככה יעשה לאדם וגם הודיע על אשר לא עשהה וכו' יראה ייתור כי נודע ה' הדבר לריבה כי שם נמצאו ושם היו וכן או' המלך אהשוורש כי אחר שפיו הוא המדבר למה יזכור שמו והראוי יאמר על אשר לא עשהה את מאמרי וגם או' המלך הוא מיותר וכן או' ביד הסריסים ועוד בששבות ממוכן כי המלך שאל כענין והוא לא השיב כהלכה כי שאל כדת מה לעשות והשיב לחייבם משני הכבוד אשר לא כדת והנה שומעם ארז"ל כי ילא דבר המלכה וכו' אמר דר שמואל בלא דדין הות לריבה ע"כ . והוא שהוקשה לו הנה עזב כבוד המלך והשרים ועשם עיקר מהבזות בעליהן וכו' והשיב שהוא טעם ב' שאמר בלא דדין לומר בלא זה שאמרת כי יש טעם אחר שזריכה ליפקד וראוי לשים לב ע"ד הפעם

מגילת סתרים

(יג) ואמר המלך לחכמים יודעי העמים . אותן שדנין בעונם ע"פ פתח והעונה ולא ע"פ דין הנומרי קצבוע : כי כן דבר המלך . אמר שכן דרך המלך לדון המורדים ע"פ משפט העת והעונה : לפני כל יודעי דת ודין . אין סכונה שהביא כמשפט לפניהם רק הכוונה שהאמיר

מִמּוֹכֵן שְׁבַעַת עָרֵי וּפָרֶס וּמְדֵי רָאִי פָנֵי הַמֶּלֶךְ הַיֹּשְׁבִים רֹאשֹׁנָה
בַּמִּלְּכוּת : טו בָּרַת מַה־לַּעֲשׂוֹת בַּמִּלְכָּה וְשָׂתִי עַל אֲשֶׁר לֹא־
עָשָׂתָה אֶת־מֵאֲמַר הַמֶּלֶךְ אַחֲשֹׁרוּשׁ בִּיד הַפָּרִיסִים : טז וַיֹּאמֶר
מוֹמְכֵן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לֹא עַל־הַמֶּלֶךְ לִבְדּוֹ עֹתָה וְשָׂתִי
הַמִּלְכָּה בִּי עַל־כָּל־הַשָּׂרִים וְעַל־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינֹת
הַמֶּלֶךְ אַחֲשֹׁרוּשׁ : יז כִּי־יֵצֵא דְבַר־הַמִּלְכָּה עַל־כָּל־הַנְּשִׁים לְהַבֹּזֹת
בְּעֵדֵיהֶן בְּעֵינֵיהֶן בְּאֶמְרֵם הַמֶּלֶךְ אַחֲשֹׁרוּשׁ אָמַר לְהָבִיא אֶת־

רש"י

מבוכן קרי

ע לפניהם אלו הם כרשנא שחר וגו' : (טו) כדת מה לעשות . מוסב על ויאמר המלך לחכמים : (טז) עתה .
ל' עון : (יז) כי יאל דבר המלכה על כל הנשים . זה שביצתה את המלך על כל פ הנשים להבזות ח"ק הן את בעליהן :

שפתי חכמים

חמיר לפני כל יודעי דת וזולת זה לא היה מדבר לכ"פ כי כן מוכח המלך כו' : ע דק"ל מה ענין זה לבוא לכ"פ
לערך דבריו כו' : פ דק"ל הלא לא עשהו שום דבר רק במלכה לבד לא שמועו שישעו הנשים דבר . לכ"פ זה

משנה

אלשיך

משאת

לכן למלך אין שום לדון דינה לפני יודעי העתים כי
אין בהם דן דינה לחזור כי אם ע"פ הדת ודין אך
דרך המלך הוא לעשות משפטיו ודיניו על פי יודעי
העתים על כן המלך עשה בערמה לגלות דעתו
כלאחר יד שהיה מתקם לדונה על פי הדת למען
יטה את יודעי העתים והסרים הקרובים אליו אל
דעתו לחפור לה עד זכות בחמתו בהכירם רצון
המלך וזה כי חמר המלך לחכמים יודעי העתים
ומאמרו אשר אמר להם הוא כי כן דבר המלך ליעתן
וליאמר אליהם לפני כל יודעי דת ודין כלומר קודם
כל יודעי דת ודין כי יודעי העתים הם הקודמים
לדון דיני המלך ומה גם כי הקרוב אל המלך הוא
כרשנא שהוא גדול שביודעי העתים וגם שחר כו'
כלם כאחד שבעת שרי פרס ומדי הם רוחים פני
המלך היושבים ראשונה במלכות כלומר והם יאמרו
דין זה כי מי לי קרובים כלומר ואחם תדונוהו אמנם
שאלה א' אני שואל מהתחבט והוא עמו לה דינכם
קרוב אל הדת שידמה המשפט לפי העת אל משפט
דת ו"א כדת מה לעשות בשו"א הכפ שאם היה
בפת"ח היה נר' שהוא למצוי על פי התורה ולא לפי
העת כלל אך לא ערב אל לבו כ"כ למה שאינו מחוק
המלכות רק שאל שיהיה משפטם כדת מה לעשות שמה
שידינו לעשות לה שיראה כדת וזהו דת מה לעשות
ולא כפי העת בהחלט והעממים שיש ליכונתה בהם
הוא' למה שהיה המלכה ושתי לימר כי תביטו בה
בבחינה היות המלכות עיקר וראשית לה להיות' בת
מלכים בלבד אולי מורדך ונ"ל וסם העם שלה ועפל
אחר המלכות וזהו המלכה ושתי ולא ושתי המלכה
כמובאר למעלה ועל פי דרכו רמז להם שדרכו
להעניש עליה עונש בחזקת השאר מלכותה לה קיימא
ולא להעבירה מהמלכות וכל שכן שלא ימיתנה וזהו
שלא חמר למלכה כ"ל לעשות במלכה שמה שיעשה לה
יהיה עודה במלכות : והעם הב' הוא כי לא

ב אלשיך 10

ממוכן

יִצְחָק שְׁפָתָיו עַד מִדְּבַרְתָּ אֲדָמָתָא עַל יָדָא דְּבִרְתָּא בְּרָא דְּהִרָה לְבִישׁ חוּשְׁנָא דִּי בִּיה בְּרוּם יִמָּא וְרוּבִי בְּרָנָא חֻוּ מִרְסָן וּבְחִשָּׁן יַת דְּמָא וּמִפְדִּירִין מְקַמָּךְ לָחֵם אֲפִיָּא וְגו' אֲסִתְחַר מִלְּקָא וְתַב וְשָׂאֵל עֲשִׂיתָא לְבִרְבְּנָנִי דְּקִרְבִּין קוּמְתִיה וְאֵלִין שְׂמִיתְהוֹן בְּרִשְׁנָא שְׂתֵר אֲדָמָתָא תְּרִישִׁישׁ מְרֵם מִרְסָנָא מְמוּכָן שְׂבָעָא בְּרִבְרָנִי בְּרָסָא וּמִקְדָּא חֻוּ אֲפִי מִלְּקָא דְּחִתְבִּין בְּבִרְנָא קְדָמָתָא דְּבִכּוּרֵי מְלִכּוּתָא: (טו) בְּאִזְרִיתָא מַה לְאַתְּעִבְרָא מִמִּלְּקָתָא וְנִשְׁתִּי בְּגִין דִּי לֹא עֲבַדְתָּ יַת מִימֵר מִלְּקָא אֲחִישְׁרוּשׁ דְּגֵזֵר עֲלָה בִּיד בְּרִבְרָנִי: (טז) וְאָמַר מִמִּרְסָן הוּא הָמָן בִּרְבִּיה דְּאֶגְרִי שְׂרִיעָא מְרֵם מִלְּקָא וְבִרְבְּנָנִי לֹא עַד עֲלוּ דְּמִלְּקָא בְּלַחֲדִיו סַרְתָּ וְנִשְׁתִּי מִלְּקָתָא אֲרוּם עֲלוּ קֵל בְּרִבְרָנִי וְעֲלוּ קֵל עֲמִמָּא דִּי בְּקֵל פִּלְכָנִי דִּי שְׁלִישׁ בְּהוֹן מִלְּקָא אֲחִישְׁרוּשׁ: (יז) אֲרוּם יִפְקֵן פִּתְנָם גְּזִירַת מִלְּקָתָא עַל קֵל נִשְׁתִּי לְאַתְּלָלָנָא מְרִיהוֹן מְרִיהוֹן בְּמִלְּקָתָהוֹן מְרִיהוֹן עִם חֲבֵרְתָּא בְּבֵם בְּקוּשְׁשָׁא מִלְּקָא אֲחִישְׁרוּשׁ אָמַר לְאַתְּתָא יַת נִשְׁתִּי מִלְּקָתָא קְדָמוּ

משה

אלשיך

משאת

ממוכן העומד להלך לנו כי הוא בעצמו יכין לו הדרך
לכא עליו רעה כי ע"י חומת ושהי ופחא אסתר החתיה
להס' בגמולו בראשו:
ויאמר ממוכן וגו' כי יצא וגו' והיום הזה
תאמרנה וגו'
והוא כי אמר כמה יסכר פי המלך מלהלץ עוד
בעדה אם לא באומר לו בפני כל השרים הם
שרי המדינות מלכי האספריכות לא על המלך לבדו
וגו' כי על כל השרים וגו' כי לא יערב אל לבו
לומר איני חושש על כבודם כי הלא יהיה כשולח
החומרה על אפס ויגעו בכבוד מלכותו וכונת מאמרו
לומר הלא מבין ריסי עיניך יראה כי מוחל על כבודך
אמא אך זה איני שוא כי לא על המלך לבדו עומה
וגו' כי על כל השרים וגו' ואם על כבודך תמחול
על כבוד כל השרים לא חוכל למחול ואם עתה יבעלו
רצונך השר' מפני רצונ' וימחלו בס' אהם גם זה אינינו
שוא כי הלא גם עומה על העמים אשר בכל מדינות
מלכותם כלם אשר אינם פה עמנו היום ואם אשר
ישנו פה עמנו ילכו גם הם בגלגול מחילות וירצו
לסלח חלק כל העמים אשר בכל מדינות מלכותך
אשר אינם פה אינו מחול כי גם בכבודם נענה כי
הנה יאל דבר המלך על כל הנשים שבכל מדינות
מלכותך להבנות וגו' וגם ששה טענות אשר סידרת
הגני מבטלם כי אשר אמרת שהיא מלכה ושתי
כי הקדים מלכותה להמה לומר שמהליה היא מלכה
בזה מלכים והפוך הוא כי אינה כ"א ושתי המלכה
כי המלכות שג' היא ולא היא ראשיתה רק ושתי
פשוטות מלכות ככל גמי עולם ועל ידך ניווכף לה
פיות מלכה אך היה ראשיתה מנער. ועל הב' שלא
ספחה רק בשב ואל תעשה כי אמרת אשר לא עשהה
לא ימשך לה כ"א בקום עשה וזהו עומה ושתי כי
פיות תחשב ולא העדר עשות טוב והוא כאשר יסדע
כי ממנה ימשך להבנות בעליהן בפועל. ועל הב'
שהיא מאמר המלך בלי מיתון אמר כי יאל דבר
סוללה וגומר לימיר כי באלה והתפשט הדבר לא
יאל שהים מאמר המלך משולל ממעבה רק דבר
המלכה לומר המלך וגו'. ועל הד' אמר באמרם
הפך החשדות אמר להביא את ושתי הפ' אלה שמה
ב אלשיך 11

קודם למלכותה הכורות כי היא שפלה אליו שממנו
בא לה המלכות וא"כ אך ישערו היוהו האורייניה
לדבירה וגם הה' שהוא היות על ידי סריסים אמר
הנה לא יאמרו המלך אמר שיביאום סריסיו רק
אמר להביא ססם. ועל הו' אמר ולא בזה לומר
לא יאמרו שלא כדלוגה יביאום כי אם ולא בזה
שהיא אפ' דרך בחירה בבזה לעשות משנ' כמעמ'
בנערותיה לא בזה וע"פ דרכו כיון כל יאמר לו
לא יבאו את בעליהן כי דבר המלכה היה להביאה
לפני כל השרים והעמים מש"כ בין איש לאשתו לז"א
הכתוב כי יאל דבר המלכה ולא יאל לומר המלך אמר
להביא את ושתי לפניו ולפני השרים וסעם רק לפניו
ולא בזה:
או יאמר באומרם על אשר לא עשהה וגו' בשום לב אל
ל' עשיר' וגם אל רצויה האת כי מהרצויה לא יאמר
רק על אשר לא בזה במאמר המלך אך הנה ידענו
מרז"ל כי זוה להפסיקה ערומה ולהיגנה כיום הולדה
לעיני השרים והעמים וזה יתכן עשה המלך עיקר
לכונתה בדיון באומרם כד' וכן כי הוא על אשר לא
עשהה את וגו' שהוא להפסיק ערומה ולבא ערומה
וז"א עשהה ולא אמר אשר לא בזה וגם זה ריבה
האת לומר כי אינם בזה עושין על כך כי אדרבה
אולת היא לו וכלימה וגם יתר העטות הרמוזות
בכתוב כמדובר בקודם ועל זה פקח עיניו ממוכן
ואמר על העדר ביאהה לא על המלך לבדו וגו'
כמדובר ועל אשר רמזת שאמרת שגזרתך היתה
שתמחול וכן לא יעשה הנה כי יאל דבר המלכה
וגומר לא יאל לומר המלך אחשוש אמר להביא
את ושתי ערומה ולא בזה אלא יאמרו אמר להביא
את ושתי המלכה שאדרבה יראה שהיה באופן הראות
חשונות היוותה מלכה ולא בזה. ולבא אל הכתוב
הכתובים הנה הערנו אומרם באמרם שהראוי יאמר
באומרם בנו"ן. ועוד אומרם והיום הזה תאמרנה
וגו' מה הדבר אשר תאמרנה כי לא מ' בכתוב
והנה שמימי אומרם אמן אין זיון האמך השרים
דומה לגיון הממשך להטון העמים כי גמי הה"ן
למה שהם נקלות לא יכבו כי ידברו את בעליהן
בזיונם בגלוי כי יענו ויאמרו הפך האחרות אמר
להביא

וַיִּשְׁתִּי הַמַּלְכָּה לְפָנָיו וְלֹא-בָאָהּ : יָהּ וְהָיוּ חַיָּה תִּאֲמַרְנָה ו

רשומי
(יח) תאמרנה שרות פרס ומדי . לכל שרי המלך את הדבר הזה והרי זה מקרא קצר :

משה

אלשיך

משאת

להביא את וסתי וגו' ולא באה כלומר ואיך אחשיך
לכתי הסוב עוב אתה מהמלך אחשורוש אך השרות
לא יקילו ראשן כ"כ נגד השרים לפרוש להם בזותן
אולם בשפה ברורה כי אם יעמינו ברמז לו זכור
היו ההוא שלמשה המלך והוא יבין לאשורו ממואל
דבר את אשר לא עשה וסתי מאמר המלך ולכן גם
הוא יסא שכו לסבול באומר כי כמותו כפרעה וזהו
והיום היום תאמרנה שרות וגומר כי השרות מה
שלאמרו הוא זכרון היום הזה בלבד אך כל הנשים
יאמרו המלך אחשורוש אמר להביא את וסתי המלכה
וגומר כמו שאלמר באמרם המלך אחשורוש וגומר .
והנה הוא נחמת במתיאותו אך לא נכון בכתוב .
ראשונה כי אומרם המלך אחשורוש אמר להביא וכו'
אינו מאמר נשי ההמון כי ח"כ הל"ל באומרו בנ"ן
ועוד כי כאשר יא' דבר המלכה על כל השרות לא
יאמרו כי הנה הוא כי כבר חלק ה' לו אך יאמרו
היום ההוא ואם הוא שזיכרו היום הזה אך בלשון
אחרת לומר היו' ההוא היה ראו' יאמר ויזכרו אך
אומר תאמרנה נראה שאלה הן הדברים שתאמרנה
ועוד כי לפי זה אומר אשר שמעו את דבר המלכה
הם אמרי מותר ומשוללי הבנה ומהראוי לומר והיום
הזה תאמרנה שרות פרס ומדי לכל שרי המלך גם
נשים לב באומר וכדי בזיון וקצף כי איך יקצף ב'
דברים אשר לא מסוג אחד המה כי הבין הוא
הנמשך מוסתי וקצף הוא קצף אשר יקצף
המלך לנקום ואיך יאמר כי זה כדי ב' דברים הבנתי
מתאחדים :

והנה הנכון האלי על פי לשון הכתוב הפך הדרך
אשר הזכרנו שקלון נשי ההמון גדול וגלוי
מקלון בית השרים ושרות שירמזו רמז אך אדרבה
בא ממוכן להחמי' על קלון הנמשך לשרים אשר הוא
גדול וכפול מאשר לנשי ההמון , והוא כאשר כתבו
ר"ל על גם וסתי המלכה עשה מה שנים בית
המלכות שזמל' את כל שרות פרס ומדי וכל השרות
כי אמרה אם ימרדו השרים תהיינה נשים ממושכנות
אתה בבית אך לא זימנה לנשי ההמון בית המלכות
נמאל כי השרים היו בשושן עם המלך במשחה ונשים
בית המלכות עם וסתי . ונבא אל הענין אמר ממוכן
הנה בשמים רעות חעדיף קלון השרים על קלון
הנשים . אחד בזמן . שנית באיכות הבזיון והוא כי
נשי כל העמים אשר בכל מדינות המלך לא ידעו
מעשה שהיה כי אם בהמשך הימים ישמע הדבר
וכל איש אשר ישמע יספר בביתו ויאמר לאשתו הלא
שמעת כי המלך אחשורוש אמר להביא את וסתי
המלכה לפניו ולא באה ולא בשמוע' אשתו תבזו
בעינים וזהו כי יא' דבר המלכה וכו' כלומר מה

וְלֹא עֲלָת: (יה) וְיִקְרָא הָרִין תַּהֲוִין אֶמְרֵן בְּרִנְתָּא דְּפִרְקָא וּפְדָא דְּמַעֲבַד לְגִבְרִיהֶן הִיבְרָא

משאת

ארשיך

משה

המלך וזה אינה הנפש המון העמים שלא ימשך להן לקצוף על בעליהן כאשר קצפה ושתה על המלך וחירפה אותו רק להבזות בעליהם שלהן בלבד אך השדות שהאמרנה אשר שמעו את דבר המלכה ממש שזלת מלאכה קצפה עליו והוא כדאי ימשך בזיון וקצף שיקצפו גם הן על בעליהן כאשר עשתה ושתה למלך וזהו וכדי בזיון וקצף נמלא כי רבה רעת השדות על השדים אשר תמשך מזה קצף שיקצפו עליהם כאשר עשתה ושתה לעיניהן ולא הבזו' בלבד בעיניהן ככשי העמים על השתלש רעתם. או יאמר וכדי בזיון וקצף כי ראה והנה יכול להשיב לו המלך האם בזיון שיבזו הנשים את בעליהן תחת זאת חמות מלכה גדולה כזאת בת מלכים גדולים ע"כ אמר וכדי הוא האמרפות בזיון הנשים את בעליהן וקצף אשר קצף המלך בזמורו ויקצפו על מלך ויגיעת' ב' אלה להגיעתה עד שיערי מות:

ובמדרש על קצף פ' ז' ו' אמר כדאי הוא הבזיון רב ושמאל' חד אמר כדאי הוא הקצפה הזה לקצפה הזאת וחד אמר כדאי היא הקצפה הזאת לבזיון הזה ע"כ וגרסין דבריהם פה אחד והבזיון האחרים בתלות שזכות אך הוקשה להם אשר בערנו כי בזיון וקצף אינם מסוב אחד כי בזיון הוא הבזו' הנשים את בעליהן בעיניהן וקצף הוא הקצף אשר יש למלך לקצוף ולקטוף נקם ואף יאמר וכדי בזיון וקצף ועוד כי על הבזיון הוא מדבר ואף יאמר שהבזיון הוא כדאי בזיון ע"כ בזה להשיב חד אמר כדאי הוא הבזיון הזה לקצפה הזאת והוא לכל יאמר המלך האם על דבר שלא יבזו הנשים את בעליהן תחת זאת חמות מלכה בת מלכים גדולים לז"ל אל יקל הבזיון הזה בעיניך כי הנה כדאי הוא הבזיון הזה לקצפה הזאת שיקצפו עליה כל' וכדי הוא זה להיות שזה לא וחד אמר כדאי היא הקצפה וכו' לומר לא כדברך שהוצרך לומר שלא יקל הבזיון בעיניו כי נספק הוא כי היה מקום יאמר המלך הלא גם כי ראוייה המית' אליה לא תעלה ארובה למחלה זו כאשר נקצוף עליה וגמיהנה כי הלא לא יבצר מהנשים להבזות בבעליהן בזמור להם גם כי מתה הלא יאכל בהעוה נגד בעלה וגם שהרבה המלך הלא היה כי יש לאל ידו כי מלך גדול הוא אך בעל אשה וזאתה אשר אין לאל ידו כיד המלך יתה שזמו ופסול כי לא טוב הוא הממלך האחרות באופן שפתחה ושתה פתח לכל הנשים להבזו' בעליהן גם כי חמות היא בגלל הדבר ומחמת טענה זו יש שפי' בזמור ולא יצבור אשר לא תבא ושתה שיביאנה

מנילת סתרים

היה אשר להרים דגל ישראל עד שנעקר ושתה היא ומלכות נבוכדנאצר: (וח) והיום היום האחרונה שרות פרס ומדי נל שני המלך. והוא תמות דגל כתיב מה שאמר. וגם קשה מה שאמר לא על המלך לנדו עוזה ושתה כי גם על כל השדים וזהו מירידה נגד המלך שפחש השדים

שְׁנֵי פָרְסִימָדִי אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת־דְּבַר הַמֶּלֶכֶה לְכָר שְׁרֵי הַמֶּלֶךְ
וְכָרִי בִזְיוֹן וְקֶצֶף : יט אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יֵצֵא דְבַר־מַלְכוּת מִלִּפְנֵי

וְכַל־בִּזְיוֹן . וַיֵּשׁ דָּבָר הַזֶּה הַרְגָה בִּזְיוֹן וְקֶצֶף : (יט) דָּבָר מַלְכוּת . גִּזְרָה צ מַלְכוּת טַל נִקְמָה טַוֹה לְהוֹרָגָה :
שִׁפְטֵי חֲכָמִים

טַוֹהס כו' כְּלו' מִתּוֹךְ מַעֲשֵׂים תַלְמוּדֵה נִשְׁמָה לַעֲשׂוֹת גַּם הַמֶּה : צ דָּק' דָּבָר הַמֶּלֶךְ מַנְעֵל לִכ"ט גִּזְרָה מַלְכוּת

מִשָּׁה

אֲלִישִׁיךְ

מִשָּׁה

לֹמֵד זֶה לִגְרָה בַּעֲשֵׂתָה לְבַלְתִּי הַמִּיחָה יִשְׁעָה עַד עַת
זֹאֵה לְהַסְמִיד וְכו' אִו עַד עֲבוּר זַעַם מַעֲשֵׂה הָרַע
כ"א עוֹדֵם יִשְׂרָאֵל בִּיד פֶּשַׁע בַּסְּעוּדָתוֹ ט' אַחֲשֹׁרוֹת
חֲשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת לְהַסְמִיד לֵהֵם גּוֹל' קִרְבּוֹ הִיא אַחֲסָר
בַּת דּוֹדוֹ בְּהַעֲרִיר אֵת רוּחַ הַמֶּלֶךְ יִקְשֶׁה לְשֹׁאֵל לְהַבִּיא
אֵת וַשְׁתִּי וְכו' וְגַם רוּחַ מוֹמִין לְהַבִּיאִים אֵת רִיחָה
בַּעֲרֵי הַמֶּלֶךְ לְהַעֲבִירָה לְמַעַן תַּחֲתִּיעַה עַמּוּדָה בַּת אֲבִיחַיִל
הַשִּׁמָּה אֵת נִפְשָׁה מִגֵּגֶד לְהַלִּיל אֵת יִשְׂרָאֵל מִיַּד שׂוֹסִיחַ
וְהֵן זֹאת אַחֲשָׁב כְּטוֹגַת הַמּוֹסְרָה כִּי שִׁלְשָׁה לְהַרְאוֹת
בְּמִקְרָא . אֶחָד אֵתֶּה הַהֲלוֹת לְהַרְאוֹת אֵת עֲנָדָךְ . ב' לְהַרְאוֹת
לְהַרְאוֹת הָעַמִּים וְהַשָּׂרִים אֵת יִפְיָה . ג' הַרְאוֹת אֵת
אֲסַחֵר וְלִנְוֹת כו' וְיִהִי הָעֵינִן ה' אֵלֵהִים רַחוּם דָּדִין
אֵתֶּה הַהֲלוֹת לְהַרְאוֹת אֵת עֲנָדָךְ יִשְׂרָאֵל אֵת גְּדֻלָּךְ בְּמֵה
שִׁנְטוֹת לֵב הַמֶּלֶךְ בִּינִי שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל אֲמַר לְהַבִּיא
אֵת וַשְׁתִּי לְהַרְאוֹת אֵת יוֹפִיָה וְלִמָּה זֶה הַלֵּל הוּא
כְּדִי שִׁמְשָׁךְ מִזֶּה עֵינִן לְהַרְאוֹ' אֵת אַחֲסָר וְלִנְוֹת עֲלִיָּה
לֵבֵל אֵל הַמֶּלֶךְ עַל עַמָּה מַשִּׁא"כ אֵם לֵא מַחָה וַשְׁתִּי
בַּהֲעוֹרָרוֹת מֵאֲמַר הַמֶּלֶךְ לְהַרְגָה כִּי לֹא הִיאֵה מִגִּפְת
אֲסַחֵר לְמַלְכוּת וּמִנְשָׁקָה מִהַמֶּלֶךְ עַל עַמָּה וְהִנֵּה אֵלוֹ
הִיו חוֹלְקִים עַל מוֹמִין חֲבִירֵיו לְאֲמַר לֹא כֵן דָּבָרָה
כִּי הִתַּת זֹאת לֹא תִמּוֹת וַשְׁתִּי לֵבֵל יֵצֵא הַנִּשְׁמָה בְּעֵלִיבִן
בַּעֲרִיחָה יִבְכֵּל בַּעֲשֵׂה חֲבִירֵיו כִּי אֲהִירִי רָבִים לְהַסּוֹת
וְאִי־כֵה אֲסַחֵר וְתַמְלִיךְ תַּחַת וַשְׁתִּי וְחִין זֶה
כ"א חֲבִיב לֵה' נִוְקָמָה דָּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִיא עַתִּיד
הַמֶּן לַשִּׁפּוֹךְ עַל הָאָרֶץ כְּמִים עַל כֵּן מַעֲשֵׂה ה' לִבְרִית
יַעַן תִּשׁוּם וַשְׁתִּי וְיִקּוֹם תַּחֲתִּיעַ מִי שִׁאֲרָה בָּהּ לְהוֹרָגוֹ
הַשָּׂרִים לְהוֹרָגוֹ וְחֹתָמוֹ חוֹתָם מִתִּיךְ הַהַפְכָה . וְזֶה
כְּטוֹב אֵל עֵינִן הַמֵּאֲמַר וְהוּא שְׁהוֹקֶשֶׁה לְרַבִּי לִוי מִי
הַכְּנִים פֶּסוֹק וְהַקְּרֹב אֵלָיו בִּין הַדְּבָרִים כִּי אֲחֵר
פֶּסוֹק וְיֵאֲמַר הַמֶּלֶךְ לְהַכְּמִים כו' הִיא רָאוֹי לְהַבִּיא
פֶּסוֹק כְּדָה מִה לַעֲשׂוֹת וְכו' כֹּאֲשֶׁר הִקְשִׁינוּ לַמַּעֲלָה
עַל כֵּן הוֹדִיעֵנו רַז"ל כִּי אֵין זֶה כ"א שֶׁהַגִּישׁ הַמֶּלֶךְ
מִשְׁפָּט וַשְׁתִּי בְּפִי חֲכָמִים הִיא לַמַּעֲלָה הַהֲעוֹרָרוֹת
מִדַּת הַדִּין עַל יִשְׂרָאֵל עַל עוֹנֵם לֵבֵל יִשְׁפּוֹסֵה חֲכָמִי
הַמֶּלֶךְ מִשְׁפָּט מוֹת לְבַלְתִּי תַבֵּל אַחֲסָר לְהוֹשִׁיעַם לִלִי
כִּלְיָנוֹ עַל יִשְׂרָאֵל מִלֵּאכִי הַשָּׂרָה וְזֶהוּ וְהַקְּרֹב אֵלָיו וְכו'
לֹמֵד כִּי הַדָּבָר הַקְּרֹב אֵלָיו יִהְיֶה אֵל לְמַעַן הַסּוֹת
לְבָנָם אֵל דָּבָר מוֹמִין הִיא מִה שֶׁהִלְיָנוּ עַל יִשְׂרָאֵל
וְאֲמַר כְּרַשְׁנָה וְכו' וְהוּא הִנֵּה כְּהִנֵּנוּ הַבְּכִמַּת הַיָּדָם
וְגַם לִמ"ד בְּנִמְרָא כֹּאֲשֶׁר נִכְתּוֹב לְפִנֵּים בִּס"ד כִּי עַל
עוֹן הַסְּעוּר תַּחֲתִּיבּוּ ח"ו אִו יִשְׂרָאֵל בַּפֶּשַׁע וְהִנֵּה
לֹא יִבְרָר מֵאִשְׁתִּי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בִּשְׁלֹחַן הַמֶּלֶךְ הַמִּיחָה
בִּס ז' טוֹגִים . אֶחָד אֲשֶׁר הַעֲלוֹ בְּהַרְאוֹ וּמַחֲשָׁבָה עַל
הַמִּיחָה אֲשֶׁר נִגַּד פִּיחָה אִו עַל אִסּוּרֵי מַחֲכִלִים .

ב אֲלִישִׁיךְ 14

די קבילו ית פתגם דעבדת נשתי טלפתא ומתמלין למעבר דרין לכל ברברגי טקא
און יבול למקרא במיתת חזק דין דרגיו: (יש) און מקדם מיקא שפיר יפוק פתגם גזירת

משה

אלשיך

משנת

סדר הדברי' ברות הקדש באופן נשכיל הרמו הרמו
כמדובר :

אם על המלך טוב יצא דבר מלכות וגו' .
הנה שמעתי או' יאל דבר מלכות שאשה קורא אותה
מלכה זה הדבור של מלכה יאל מלכנו של
תזכר עוד בשם מלכה רק ויכתב וגו' אשר לא תבא
ושתי בלבד . וקרבן לזה אפשר לפי דרכנו והוא כי
הנה ג' דברים יסד ממוכן . אחד שלא על המלך לבדו
עושה: ב' שלא יתייחס לתשע בשם ואל תעשה רק
לעו' ומש: ג' שאלה הקרא' ושתי המלכה ולא
המלכה ושתי כי המלכות שלו הוא ולא שלה בשם
כאשר היה עם לבנה כי היא בת מלכים מעצמה
רק ושתי ונוסף על שמה היא מלכותה הבאה לה אח"כ
מלכו והנה ה' דברים ביאר בכתובים הקודמים
ועתה בא לבאר ה' כי אין להקדים מלך מלכה
לשמה וזהו חס על המלך טוב יאל דבר מלכו' מלכנו
כלומר שלא תהיה התיבה הבאה לפני תחילת מלך
מלכה ולומר אח"כ שמה כאלו מעצמה יש לה המלכות
וזהו יאל דבר מלכות מלכנו אך בכתוב' לא יזכר לה
שם מלכה כלל רק ויכתב אשר לא תבא ושתי בלבד
כי המלכות שלך היא ואחיה נתתו לה וזה דקדק באו'
ומלכותה יתן המלך לומר כי אחיה הוא נותן המלכות
שלה כי בידך היא להסירו ממנה ולתת' לרעושה וכן
רמו זה באו' אשר לא תבא ושתי כי בהעדר באה
לפני המלך ושתי תקרא כי תתרוקן מלכותה ממנה
תקרא ושתי ורעותה תקרא כל אחת משוללת מלכות
ועובדה ממנה . כי לא מזד עצמה היתה לה ואחר
התרוקן מלכותה ממנה ידעו כי כל מעשה מהמלך
היה לה:

והנה באומרו ולא יעבור אשר לא תבא וכו' שמעתי
לומר שלא יעבור בשפלות אשר החזיק' לבלתי
בא אל המלך כ"א שתבא לפני המלך ואח"כ תהרג
וזהו ולא יעבור אשר לא תבא רק שתבא לפניו ואח"כ
כי אשר פי' כן לא שם אל לבו רק אל המגילה
הכתובה על הגול אשר אין בה טעמים מפסיקים
ואולי ראה בספר היה שב ממשכבתו כי יש אח"כ
במלך יעבור וגם לא זכר ענין ופני המן חסר שמה
לכל יראה פני המלך כי באור פני מלך חיים ולא
יוכל המלך להמיתו בכל אשר קף עליו וגם ממוכן
דעתו ועליו להרגו אח ושתי ואיך יאמר שתבא לפני
המלך ותמלא חיים ועוד לפי זה מה הוא הדבר אשר

זה אחר פסוק כדת וכו' אחר כך יאמר פסוק והקרב
לאחוכו' לומר כי על מה שהליו על ישראל מלאכי
השרת ע"כ מה' יאל כי כל החכמים יודעי העתים
עמדו לא ענו עוד וידמו למו עלה ממוכן ויעבד הדבר
בעיני המלך והשרים :

אמנם להשיב על זה אפשר כיווני במדרש חזית
וה"ל מאמרם כדת מה לעשות לחזירתה
כדת ולאומה שלימה שלא כדת אלא כדת מה לעשות
במלכה ושתי כ"ש מלכה שאינה ושתי ע"כ . כי הנה
ראוי לשם לב גם שקושים מפורשת מהוקשה להם
איך על אשה אחת חש על נפשו לבלתי המיתה אס
לא על פי הדת ולאומה שלימה לא שם לבו לזאת כי
אס שלא כדת חפץ המיתה יותר מהמן כמו שאר"ל
וגם יתכן הוקשה למו ג"כ ייחור לומר המלכה ושתי
כי מי לא ידע כי עליה ידבר או לפחות את שמה
לא יזכיר כי אס במלכה לבד ידוע כי ושתי היתה .
לא הנה חשבתה אל תהרג כי יתכן יאמר לחשבות
כדת מה לעשות במלכה ושתי וכו' במלכה שאינה
ושתי אלא לדבריה הוא היה בעובדי ישראל שם בת
ירושלים המלכה שאינה ושתי וכמו שאמרו ר"ל משל
לבעל הכל ולבעל החרין כי ע"כ הוא נתן הסכמת
לקונס ועוד כי עדיין לא ידע ולא היה אפי' במחשבת
המן לגזור על היהודים לאבדם ואיך מעשה המלך דבר
שיעשה לה כדת .

ועוד שלא כן עולה ה' פרחמו הפליא חכמו
לוי קח חין ק' כ"א דעתם כדעת התאמר
הקודם כי באומר והקרב חיו וגומר הוא מה שהליו
מלאכי השרת על ישראל לומר שלפי הדת הם זכאים
מהאומות ע"כ סמך אח"כ כדת מה לעשות וגומר
לרמו השוכחו יתברך אשר השיב אל מלאכיו והוא
אל תפחדו ולא תראו שייעשה לישראל שלא כדת כי
הלא כדת מה לעשות במלכה ושתי כ"ש במלכה שאינה
ושתי הוא כנסת ישראל ושיעור מאמרם כדת מה
לעשות וגומר חין ק' כ"א כעצם מאמר לחשבות כי
לחזירתה כדת ולאומה שלימה שלא כדת אך לא לומר
משפט היה אלא שכוונ' הכתוב בשם הוא על הרמו
לומר כדת מה לעשות במלכה ושתי כ"ש במלכה שאינה
ושתי וכן דבריו יתברך רמו חשבותו יתברך אל אשר
הליו מלאכיו בפ' הקודם עם שהפסח חיו ז ממקומו
ועל רמו זה נאמר פ' כדת וגו' אחר פסוק והקרב
וגומר עם היות שפסח הכתוב חיו ז ממקומו נכתבו

בגילת סתרים

הסדר ויתן על נשוחים הסדר באמרם כמנהג בית המלך
כן פסגה כל שונוס ונשים ימשלו בכל זה אמרו סיוס
הא פאמרם (פי' ויהי אמור כמ"ס הרלב"ג) שרות
סרס ומדי . כששמעו שונוס אח דבר הונוס וכו'
משלם במלך לא יסמע כולם שוב שרי פסס ומדי רק
בכל יאמרו שרות פסס ונשים שונוס אשר אמרו עד

הסדר ויתן על נשוחים הסדר באמרם כמנהג בית המלך
כן פסגה כל שונוס ונשים ימשלו בכל זה אמרו סיוס
הא פאמרם (פי' ויהי אמור כמ"ס הרלב"ג) שרות
סרס ומדי . כששמעו שונוס אח דבר הונוס וכו'
משלם במלך לא יסמע כולם שוב שרי פסס ומדי רק
בכל יאמרו שרות פסס ונשים שונוס אשר אמרו עד

וַיִּכְתֹּב בְּדָתִי פָרֶס-וּמְדִי וְלֹא יַעֲבֹד אֱשֶׁר לֹא-תָבוֹא וְשָׂתִי לִפְנֵי
 הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרֹשׁ וּמִלְכוּתָהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לְרַעֲיוֹתָהּ הַטּוֹבָה מִמֶּנָּה׃
 וַיִּנְשָׁמַע פֶּתָנָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה בְּכָר-מַלְכוּתוֹ כִּי רָבָה הִיא
 וּבְכָל-הַנָּשִׁים יִתְּנוּ יָקָר לְבַעֲלֵיהֶן לְמַגְדֹּל וְעַד-קָמֹן׃ כֹּה וַיִּימָב
 הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ בְּדָבָר מְמוּנָן׃ כִּי וַיִּשְׁלַח
 מִפָּרִים אֶל-כָּל-מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אֶל-מְדִינָה וּמְדִינָה בְּכַתְּבָהּ וְאֶל-
 עַם וְעַם בְּלִשׁוֹנוֹ לְהִיטֵת כָּר-אִישׁ שָׂרָר בְּבֵיתוֹ וּמַדְבֵּר בְּלִשׁוֹן עַמּוֹ׃

רש"י

ויכתב דדתי פרס ומדי . בספר קי חוק ומנהג המלכות : ולא יעבוד . חוק זה מצויהם שיהא זה חוק וזה לכל הכוזא את בעלה : אשר לא תבא וסתי . ולכך נ' נכרסה : (כז) ומדבר כלשון עמו . כופה את אשתו ללמד את לשונו אם היא בת לשון אחר :

שפתי חכמים

כ' : ק דק"ל הלא הדם לא דבר גופני הוא שבו ויחזק והל"ל ויבא דדתי פרס ומדי . לכ"פ בספרי חוק כ' : ר דק"ל מה יתקנו כזה שיכתב אחר לא תבא וסתי הלא גרשני שממנה תלמדנה הנשים לעשות גם המה כן . לכ"ס ולכן נכרסה פ"י שהיו כותבים שלכך נכרסה :

משה

אלשיך

משאת

יכתב דדתי פרס ומדי אם הוא ולא יעבוד וכו' היל"ל שלא יעבוד וכו' כי אומר ולא יראה שהוא דבר בפני עצמו נוסף על המאמר ולא פירושו אך פשוטו של מקרה זאת אשר כתבנו בו הוא כי ממוכן היה ירא פן יקרנו כאשר יקרה בהשתלח מדנים בין אחים או בין איש ואביו ובא אחד העם לעזור את האחד ויבא ויקלל את שכנגדו כי אחר כך ישלימו איש ואביו ואיש ואביו ויהיו לאיש האחד לאויבים וישיבו לו את גמולו כראשו ע"כ הדבר ישרה שיבור לו האדם כי יגלו אחים ויחזיקו לשם שלום בלבד ולא ליגע בכבוד שם אחד מהם וזהו מהו תחירה ממוכן בדבר משפט על המלכה פן ישיבנה המלך לאותה והשם ישיבו לו את גמולו על היותו יועץ בליעל להרע אותה ע"כ עשה בערמה בנ' דברים א' שלא נזר הוא רק אחר למלך שהוא יגז' וזהו אם על המלך טוב יא' דבר מלכות וגזרתו מלפניו שיהיה הוא הגור . ב' שיהיה באופן שלא ישוב המלך להשלים עמה ויהיה ממכון כאשר לשנים' וישמחוהו יחד שניהם והוא שלא ישר הדבר על פס רק שיכתב דדתי פרס ומדי כי דם למדי ופרס כי ארץ נכתב בשם המלך אין להשיב עוד וזהו ויכתב וכו' ולא יעבוד . ג' שאשר יכתב לא יהיה שחמות ועשה כן פן תשנא לך במלכה מאת המלך רק דברים שיוכן הדבר בלבד והוא שיכתוב אשר לא תבא וסתי עוד לפני המלך כלומר שלא תחיה והוא נועם מליצה שלא יהיה לה מה שיש לאשר קץ עליו המלך ויראה פניו כי באור פני מלך חיים ולא הזכיר לה המיחה מדלג' מדבר האמור .

ובאומר הטובה ממנה שמעתי אומר שאמר מלכותה רחמן המלך למי שאין יחוסה וטובתה מאבותיה רק שכשרותה מזה עמלה וזהו הטובה ממנה כי היתה טובה היא ממנה מפאת עמלה ולא מפאת אבותיה וכו' ויכתב דדתי פרס ומדי . לכ"פ בספרי חוק כ' : ר דק"ל מה יתקנו כזה שיכתב אחר לא תבא וסתי הלא גרשני שממנה תלמדנה הנשים לעשות גם המה כן . לכ"ס ולכן נכרסה פ"י שהיו כותבים שלכך נכרסה :

וכתב דדתי פרס ומדי . בספר קי חוק ומנהג המלכות : ולא יעבוד . חוק זה מצויהם שיהא זה חוק וזה לכל הכוזא את בעלה : אשר לא תבא וסתי . ולכך נ' נכרסה : (כז) ומדבר כלשון עמו . כופה את אשתו ללמד את לשונו אם היא בת לשון אחר :
 וינשמע פתנם המלך אשר יעשה בכר מלכותו כי רבה היא ובכל הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד קמון : כה וימב הדבר בעיני המלך והשרים ויעש המלך בדבר ממוכן : כי וישלח מפרים אל כל מדינות המלך אל מדינה ומדינה בכתבה ואל עם ועם בלשונו להיטת כר איש שרר בביתו ומדבר בלשון עמו :

מלכותא מן קדמוי ויתקבץ בגזרין דפרסאי ומדאי ולא יתפטר הדא גזירתא די לא תעול
 גשתי קדם מלכא ומן דתיתי קדם מלכא יגזור מלכא ונעשי ית רישא וימלכותה ויתן
 מלכא בתקרתה דשפירא מנה: (כ) וישתמע שתנים גזירת מלכא די געביר בקב מלכותיה
 ארום גזרתא ברא היא ומן דתר בן קל נשיא ויתנו רבו ויקר דמרחוץ קמן ברא ועד
 זעירא: (כא) ושפר שתנא קדם מלכא וירברכנא ועבר מלכא בפתנים ממוין: (כב) ושלח
 פישקין פתיבן ותיטין בעזקתיה לקל פלגי מלכא לפנה ופלגה במכתב רשומיה ולות
 עמא ועמא במלכל לישגיה קרי וכן אמר אתון עמא אומיא וישגיא די גזרין בקל
 ממשינא אידהוי למנהי כל גבר מסדרן על אתתיה וקפי לה דמנהי ממדלא קלישין גברא
 ובמלכל עמיה:

משה

ארשיך

משאת

השרים ויעש כדבר ממוכן עם היותו יחיד וקטון
 שגז' חזריו כי אפילו את פיהם לא שאל לראות מה
 צפיהם גם המה להטות אחר הרוב בהיותם גדולים
 וטובים ממנו והוא הקטן שכלם מן הפעם שכתבו
 כי אם ויעש המלך כדבר ממוכן לבדו:

(כג) וישלח ספרים. הגה לרז' ורא' זה הוללות
 גדול בחומר כי הלא קרחא בבית'
 פרדכא הוי ואמר כי מאת ה' בנאות יא הדבר יכתוב
 הולות הזאת למען לא יפלו אויבי היהודים בעולתה
 ידיהם בזנרות שהכתיב המן על היהודים לאדם
 והמפרשים אחרונים כתבו כי לא נכנס בו רוח שעות
 לפרו' הולת ככתבו שיתנו יקר לבעליהן רק שכתב
 כל המאורע שהזכיר את ושת' ואת אבר עשה
 ואת אשר נגזר עליה ומה ימשך להיות כל איש שורר
 בביתו ומאשר נכת' אל עם ועם כלשונו נמשך שכל
 עם ידבר כלשון עמו ולא יתאחדו כלם אל לשון ה'
 למען תפארת המלך שיוצר היותו מושל על עמים
 רבים בהיות רבוי לשונות מה שלא יוצר אם יתקפכו
 כלם אל לשון אחד והגה כמו זר נחשב שאם היה
 המלך כותב כלשון עמו לשאר עמים היו מתהפכים
 אל לשון אחד. אך הכינוי אלוי כי אמר אין כתיבת
 מה שנגזר על ושיי מספיק לשכל הנשים יתנו יקר
 לבעליהן פן יאמרו הרואין את כתבו אין הגדון דומה
 כי אלוי אינו מן הדיו שכל הנשים יתנו יקר לבעליהן
 גם בביתיה היו מיוחסות ממנו כלל שמהלך ידו
 תקיפה להרוב את עובדי ראונו או על דבר מלכות
 משא' לשאר אנשים ע"כ נחשכם להורות כי לא כן

מגילת סתרים

המלך לפני כל יודעי דת ודין ואמר ממוכן שמהיום והלאה
 יא דבר מלכות מלפניו ועליו יקום: ויכתב דתתי פרס
 ומדי. שרין זה שדבר המלכות יסיה נחתן ע"פ המלך
 לבד ויכתב דתתי פרס ומדי. ולדעתו נראה הכוונה
 שמוכן אמר שהמלך יגזור אומר שרק דבר המלכות יא
 על כל העולם. שאל יסיה שום דין אחר שולט רק
 הדיו מה שהמלך שופט וגזור. וזה לזרז הנס הוא כמו
 שכתב בסמוך ועוד שמהתם זה הים יכול המלך לגזור
 בעצמו דין על סגן תלויו וכן לעשות דין בהיהודים
 יפלו ואין שמונת בידו: אך תבא וסבי.
 דיכר כלשון קיים שמשפט שלם הוא שלא תבא עוד לפי
 המלך ומלכות' יתן לאחר' וממילא מוכן שמשפט שלם ה'
 שתוכר כדיו כדיו שמוזר במלכות: (כ) ושמע שפגם
 המלך כי רכס היא. שיהיה נשמע בעולם כי רכס היא

ב אחר הדברים האלה בשך חמת המלך אחשוורוש זכר את־
 ושתי ואת אשר־עשתה ואת אשר־נגזר עליה : ויאמרו
 נערי־המלך משרתיו יבקשו למלך נערות בתולות טובות מראה :
 ויפקד המלך פקידים בכל־מדינות מלכותו ויקבצו את־כל־
 נערה־בתולה טובת מראה אל־שושן הבירה אל־בית הנשים
 אליה הגא סרים המלך שמר הנשים ונתון תמריהן : והנערה
 אשר תיטב בעיני המלך תמלך תחת ושתי ויטב הדבר בעיני
 המלך ויעש כן : איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי

רש"י

ב (ה) זכר את ושתי . את יפיה ונעצב : (ג) ויפקד המלך פקידים . לפי שכל פקיד ופקיד ידועות
 לו נשים היפות שבמדינתו : תמרוקיהן . הן דברים המצאחין כמו ומורק וסופ . שמן ערב
 ומיני סמים ונשמים המסחרין ומעדין את הבשר : (ה) איש יהודי . על שגלה עם גלות יהודה . כל אותן

משה

ארש"י

משאת

ב (ה) אחר הדברים וגו' ויאמרו נערי וגו' נשים כי עדיין אין כושרי ראה מא כי הלא ושתי לא
 ויפקד וגו' הנערה וגו' .
 הנה ארז' כי במשח המלך היו כל שרי פרס
 ומדי מנגלים פיהם לספ' על הנשים אם
 מדיות נאות או פרסיות ויטן להם המלך
 היה כלי שלי משחמש זה לא מדיית ולא פרסיות
 כ"א כשד' והיו כמות בכל העולם אם רלונכס אשלת
 בעדה שתרואה אמרו לריכה להיות ערומה להראות
 יפיה אז שלח למסוען וגו' יביאנה ערומה וזכר נבאר
 ענין הכתובים כי כשך חמתו על עוברת רצו זכר
 המלך את ושתי כלומר אתה אשר היה מהפאר בה
 שלא היה כיופי כל מלכותו ואיבדה והיה חו' בלבו
 הן לו עשת' את דבר מנוגה שחתהייב מיהה ההרשתי
 אך זכר את ושתי הכסובה והחניכה לו ואת אשר
 עשה שאררה ראי לכתוב לה טובה שהחזיקה במדת
 ציטות להיות כטוד' בה מלך פנימה וראה את אשר
 נגזר עליה למות ולכן נוחם יסתר מעיניו על
 האזנה אשר חזק ועל לא חמס בכסה וזכר זכר
 את ושתי וגם את אשר עשה בהם כבונן ואת
 אשר נגזר עליה שלא כבונן . ובכלל הדבר באמר
 ושתי ולא אמר המלכה כיון לימר כי גם שלא היה
 מלכה רק כשאר נשים נעשה לה שלא כבונן ע"כ
 עט נערי המלך ארז' כה יס הקנה כי כאשר אבדה
 מה שהיית מהפאר שהיו כמות בכל מדינות מלכותך
 יבקשו וגו' ויפקד המלך וגו' באופן כי חל עשה
 להפאר בלמה כי כאשר תמלך לא תמלא כמות
 בכל המדינות כי מכלם הנבחרה והעמד כל המבחרות
 יחד אל שושן וסביבה סמוכות זו לז משא"כ בושתי
 שהיית מהפאר בה בלא ראות כל הסי' אלה וחולי
 אם היית רואה כי כאשר ישר בעיני מנהג באופן
 היה ספק וז' הסי' דלי ולכל תאמר בראותך יסר

ג חי"ב 2

(פ) איש יהודי היה בשושן וגו' אחרי הודיע
 אלמים אוחזו את כל הדעות אשר גמלנו
 המן הרע אשר הביאנו במזמרתו אספנו במכירתו
 האכילנו המן מל'ס אונים ששודרו של אשכנז ויין
 משתיו ויחייב את ראשו למת'ס כמאת' ר' ישמעאל
 במדרש חיות כי המן היה יושן בליעל למלך אשכנז
 לחייב את ישראל והוא קב'ס י"ח חלק ות"ק מישאל
 אשר בשושן שלא כרען מרדכי שהיה נח נוחה על
 סיון כל יגוד על היהודים אשר בשושן וז' להם
 לא תלכו ולא תלחצו לחס רשע כי רעה נגד פניכם
 לזמד עליכם קטוריא ולא משעו ולא סיו את אדם
 ובמדינתם וישעו נחצו כלים למקום כאשר בזכרת
 למעלה לשון מאמר ר' ישמעאל עשה כל אדם יסבך
 ללמדנו

ב (א) פתח פתחמא האלון בך פח ואשתך מרוב. חמיה ובר נח תקוף רגויה דמלכא
אחשורוש שרי למכר נח ונשתי סתבין בברגנו וכו' אמרין הלא את הוא דמכר
עלה דין דקמול על מה בעצבת אמר להון מלכא אנא לא גורית למקלה אלהן די
תעול קדמי ולא עזת ופקרית למעדי מנה מלכותא אמרו ליה לא קדי אלהן דין הקמול
גורת. עלה בעצת שבע בברגנא מן נר תקוף רגויה ונורי למחוי צדיקן שבעא בברגנא
על צליקא: (ב) ואמרו עולמי דמקא משומשני יבעון דצורף מלכא עלמן פתילתן שפירן
דחיו: (ג) וימני מלכא אשיטרופין בכר פלגי מלכותיה ויכנישון נח כל עולימא בתילתא
שפירת חיוו נשיון בירנתא לבית נשאי די תמן דימוסן ובגאין די תמן מתמני הנא
רב קרים דמלכא נמר נשאי ויתגור למחוי יחב סממר משחהון: (ד) ועודקתא די תשפר
קדם מלכא תעול למחסן מלכותא בחף נשתי וישפר פתנמא קדם מלכא ובער קדי: (ה) ובר
מסידא ומורה ומצרי קדם אלהא עד עמיה הנה בשיושן בירנתא ושמיה קרדי אתקרי

משאח

אלשיך

משה

לממנו דעת אלהים בחרן והשנאחו להשיב אלינו אשר
לא עזב חסדו ואמתו מעמו ונהלנו ישראל ולא כחשאינו
עשה לנו כי לא השבית לנו גואל לחקן חז אשר
עווה המן הרע ויקס ה' לנו את מרדכי שט' שהי'
סליחמינו ועי' אסתר אשר לקח לו לבת וזה איש
יהודי וכו' וכמז' כל מי שנאמר בו היה מתוקן למש
שעשה על ידו ומשה היה רועה מתוקן לגאולה וכן
איש יהודי היה מתוקן לגאול' וערס נבא אל הענין
בשים לב מה זה ה' בדרש ההקין הוא יתבדק ב'
גאולים והיה די בל' ואין להשיב כי מרדכי היה
העיקר שנאמר בו היה על שהיה מתוקן לגאולה אך
אסתר לא הייתה רק לעזר מעט כי היה ארז' כי
אין לה אב ואם אהם אמרתי יתומים היוו ואין אב
מייכם שהגואל שלי מעמיד לא יסיה לו אב ואם
שנאמר כי אין לה אב ואם הנה כי גם אסתר
מגואלינו היא והנה לבא אל הענין נשים לב לדעת
מה פשע יעקב ותטאח בית יהודה שקראתם הרעה

מגילת סתרים

מלכים גדולים וכוונתו י' לה קרובים שרים ומלכים גדולים
ואולי הם יקבלו חיל עמוס להלחם נגדו ולא להחזיק בעת
ממון שלא יסיה בעולם רק דבר מלכות ולזה שלח בכל
המדי' לבית כל איש שורר בביתו למשע בל שלא יסיה
שום שר או מלך ומושל על אדם אחר רק שיהיה כל איש
שורר בביתו ולא בולט ולא יסיה נשע בעולם רק שיהיה
המלך: ומדרש בלשון עמו. כי דרך כל מלך לבקש כל איש
מדינתו ללמד עמם לשון למען יבין הויכ הפקודים שנכלל
ומתחת כי רצון אלהי' ה' להביע כל השמים והמזמירות
גור שיהיה אדרבה סדר נכונה להם שיהיה מוכרח לדבר
בלשון עמו ובעת שיוסדך לאדם דבר יהיה צריך לקבץ ראשי
עמו ולדבר עמם בלשונם וזוהי יכעט לב השמים שלא יסיה
יכולין לקבץ חילות ולסגור נגדו שאף אם איש מלך הוא
קרוב של ושהי פהס אינן קרובין לו ולא יתשעו לעתו
ממנה שאין ודו קרובים עומים ולזה שער אמרו בל' אלמלא
איגרות הראשונות לא היה שער וכו' כיון שכל האומות היו
שונאי ישראל וצומדין עליהן כלותהן רק שיראין מליציה
מלך וסמלך גוים ג' ה' אינו יכול נכורגם שלא יקראו
לואו מלכות קיעה כמנכור בל' ועשה שכל ישראל
סוקרו להיגם ביומי האחרונים ונאמרו בשמי סמכים
והסרים כחדלי היו מבקשין עליהם על ישראל וסיו ממתיק
איש אף קודם כעת כיון שלא היו יראין מהמכים שגברא
קיעה קמל רק ממנה שגלה באיגרות הראשונות נאמרו

אסתר ב

בְּנֵי יִאִיר בֶּן־שִׁמְעִי בֶן־קִישׁ אִישׁ יְמִינִי : וְאִשֶּׁר הִגִּדָה מִירוּשָׁלַם
עִסְתִּי הִגִּדָה אֶשֶׁר הִגִּדָתָה עִם יְכָנְיָה מִדָּד־יְהוּדָה אֶשֶׁר הִגִּדָה נְבִיכַדְנֶצַּר

סגול בלא מקף

רש"י

שגלו עם מלכי יהודה היו קרוים שי יהודים כי הגויים ואפילו אם משנע אחר הם : איש ימיני . מבנימין היה
שפתי חכמים

ב ש דק"ל קרי ליה יהודי וקרי ליה ימיני . לנ"ע על שגלס כו' :

משה

אלשיך

משאת

ראה באבות תקנה כמה בעט שהלך אלל משה וגם
מה היה שהאבות נתיאשו מן הרחמים מש"כ משה
והדקדק או אל משה מה חשבה בלרה הזאת מה שלא
אמר כן לאבות וכן מה ענין אומרו אם בדם היה
חחומה וכו' מה הוא עניינם ושחשבת חפלה בזה .
אמנם הגה אמרו וז"ל כי בזמן החרבן קרא ירמיהו
לאבות ולמשה וכל אח' הליץ טוב ולא הועיל על חטאת
ישראל ע"כ גם עתה לא השגיחו האבות ואמרו מה
אנו יכולים לעשות אם הם חטאו והוא מדאגה מדבר
פן כמקרה שעת החרבן גם עתה יקרב שיעקרו ולא
נענו כמש"ל באיכה רבתי אז היה אלל משה וז"ל
מה חשבה על הצרה הזאת לו' הנה ידעתי חוכל
להשיב באבות על כי גם אחת לא נענית בזמן החרבן
כהם אמנם להיות צרה זאת ביחוד לך ואין לך להשיב
קד חסו מה חשבה על הצרה הזאת והוא כי הגה
המן הפיל פור הוא הגורל מיום ליום ומחדש לחדש
ולא מלא יום מוכן כ"א יום פטירת מרע"ה באו' כי
ביום סלוקו נסתלק זכותו מעל ישראל ומלא כי הצרה
הזאת נענית אליו וע"כ אל חשבה באבות כי הלא
אליך נוגע הדבר כי על סלוקך מישרחל בעט להשמידם
וע"כ אל חשבה באבות כ"א שתרח' להם שלא נסתלק'
מזה לממרי כ"א גם עתה תעמוד להם וזהו מה
הענה בצרה הזאת אז השיב לעשות כן וז"ל אם בדם
וכו' והנה הדרך הגדלה לכאורה באו' אם בדם וכו'
ששאל אם בדם היא חחומה וכו' על דבר עון האלם
שהוא חיוב מות ודם כמשפט עיר הגדל' לפי חרב
והוא שלא היה לפני' כ"א בכונה אין התפלה נשמעת
ואם בטיע היא חחומה שהוא על הגאח סעודה
אחשורוש הוא הגאח החומר תפלתו נשמעת וז"ל
כי בטיע היתה חחומה הנה מה ירח' שהוא על
סעודה סעודה אחשורוש וכן אל' בגמרא שחכמו
למעלה על פ' והקרב אליו כרשנא גם הוא יורה כי
על עון הסעודה נחייבו כמפורש והנה לעומת זה
מאמר שהזכרנו למעלה שאלו תלמידיו את רש"י מפני
מה נחייבו ח"ו ישראל וכו' שהכריח להן שעל עון
האלם היה הדבר אלא שהיה לפנים הנה כי על עון
האלם בלא להם הצרה ההוא והלא כמו זר נחשב
לפעמיד ג' מחלוקות בדבר . ע"כ אמרתי כי מאמר
ג' המחמרים אחד הוא ובלא עד תכונת הענין נזכירה
לשון מאמר ר' ישמעאל במדרש חזית האומר כי שח
רשעם היתה עון הסעודה והוא מאמר' כי כה אמר
השמן בקרקרו על עון הסעודה עד מהי תדבק באומה

אלו

ב אלשיך 4

על דהיה מתיל למיקרא בקיאי בר יאיר בר שמעי בר גרמ בר קיש גברא דמן שבט בנימין
 הוא שמעי דאקל נת דוד ובעא יואב למקטליה ולא שבקיה על דאספבל היה ברוח
 נבואה וחמא דאסמיוסו מרדכי ואסתר דמיפק מגיה וקרו פסק שמעי מלמילד פקיד דוד
 לשלמה בריה למקטל יתיה: (ו) די אצור בגלותא מן ירושלם עם גלותא די אנליאת עם
 יקניה מלפא דיהודה די אנלי נבוכדנצר מדבא דבבל וכר צרא כורש דררוש נת דבבל
 נפק מרדכי מן בבל עם דניאל וקר פנישפא דישראל די הו ממן דבבל נפקו מן ממן

משה

ארשך

משאת

אלו ייה סכס לסיוח מושל המן על עם דל מן
 המצות להגן. הסה כי ב' עבירות היו אז יחד ביד
 ישראל. והנה ממואל דבר מלאכו ראונו טוב טעם
 לשבח אל גור' היות ב' גואלים ולא הספיק א' כי
 למה שהיו ב' גופי עבירות האורכו שהיו מרדכי
 ואסתר שזכות כל אחד חנין על כ"א מהנה מינה
 ימניה תסתיים הגאולה ועדיין צריך לשלם לב אל
 חיות מהן מנין כל אחד מהגואלים ואשכנזה כי
 מרדכי שהיה נועם בשוקים שלא ילכו אל הסעודה
 זכותו יגן עליהם ואסתר על עון האלם כי מלכה חתה
 וסתי בת בט' של גבוכדנצר שהסתיאם בגלם. וזה
 יהיה ענין מאמר הנמרה בשתיטת חולין הלא נר' כי
 ב' העונות כאחת היו גורמות נזקנו וז' מנין להמן
 מן המורה דכתיב המן העץ וגו' מנין לאסתר מן
 המורה דכתיב ואנכי הסתר אסתיר פני וגו' מנין
 למרדכי מה"ל דכתיב בשמים ראש מר דודר ומתרגמין
 מירא דכיא ע"כ. והלא כמו זר נחשבו דבריהם ז'
 כי מה להמן בתורה וגם לא מלא מציאותו רק מיתחו
 הרעה שהיה על העץ. וגם מה ענינו בפ' בראשית.
 וגם שאלתו על אסתר מה צורך בהיותה רמוזה ולא
 עוד אלא שהמן רמוז בפ' בראשית ואסתר בפדרשה
 וילך ומרדכי בפ' כי תשא. ולמה זה ישאל על אלה
 מוחלט. אך הנה כונו כי אין ספק כי כל חסד לב
 יתקור וידעו כי לא יבצר אף הוא מה שנחיתו על
 חמור בעון האלם קשה לתקן אם לא ע"כ האסתר
 והרחמים או היה על דבר קל כענין ההנות' מסעודה
 אחרת וקל לתקן וחלוקה זו השנית תראה נודקת
 מהפכת אלהים אשר ישלחו היותם המה בשואליהם
 והרוב בהם כדאנוס תחת היותם נחומים להשמיד
 וכו' ומה גם לחלות את המן וצניו עם היותו משנה
 למלך כ"א היות על יד הסתר לבד היה מספיק
 בתשועת נפש מיד שווא ואמתת הראשונה יראה
 מהיות תשועה זו ע"י אשה ושחכא לאחשורוש וע"י
 שסיכנה את עצמה לבא אל המלך אשר לא כדת
 אחרי וידעה כי אחת דתה להסית וכו' ואף כי כשנכנסה
 לבית הגלמים נסחלקה ממנה שכינה והתחילה
 גועקת אלי אלי למה עזבתי וגו' כמזל כי כל זה
 יורה היות שם הסתר פנים גדול ולפ"י ג"כ יקשה כי

מגילת סתרים

שקודם בואה לפני המלך היו נותני לה תמנוקים:
 (ה) בן שמעי בן קיש. אף שהיה הכרח דורות בין ואיר
 ובין שמעי ובין קיש נקט בן שמעי ובן קיש לרמז כי על
 ידו לא נכרך שמעי מחמת שהיה עתיד מרדכי לזאת
 ממנו לא הכר דוד לשמעני וגם מרדכי תיקן הכתוב של
 שאלו סתרים לאנא ומורשו מולד המן ונזקקו נחלם המן

הוא פרסום שמו יתבדך הכך כוונת ה'אלם ועל חקך
הסעודה לעולם לא יכרת אלו ימי פורים ימי הסעודה
משחה ושמחה חמורת הסעודה היתה. הנה כי גם
מאמר זה מורה כי ב' גואלים היו כנגד ב' גופי
עבירות. וכן אחשוב בזכות מאמר מדרש חז"ל
ח"ר ברכיה הקב"ה כתב גואל ישראל בחורש דכתיב
וכי חשיב יד גר וחושב עמך וגו' יד גר וחושב זה
המן שנגדלו ונתעשר ובהשגה ידו לשקול י' אלפים
ככר כסף וקרא גר שהוא מזרעו של עמלק והיה
הושב צמדי ופרס ומך אחיך עמו אלו ישראל שהיו
דלים ומכין ומכר לגר תושב שמכרם לחשורות להמן
להשמיד וגו' או לעקר משפחה גר שעשה עמו ע"ב
הס"ד כורעים ומשחתים להמן אחרי נמכר גואלה
היה לו בגאלי הקב"ה מידו והגיל' מגורו ופדאם ח'
מאחרו יגאלו זה מרדכי דכתיב בו ורצוי לרוב אחיו
או דודו או בן דודו יגאלו זו אסתר שהיא בת דודו
וגאלו ישראל על ידה ע"כ. וראוי להעיר מה ענין
אומר לפי' עמך וגם אומר עמו ולא אחר וכי חשיב
יד גר תושב ומך אחיך ומכר לו. וגם אמר לו לעקר
וגו' שגדלה שומכר פעמים ולא היה כי אם פעם
אחד. ועוד אומר בגאלי הקב"ה מידו והגיל' מגורו
ופדאם שיראה דבר אחד שני ומשולש. ועוד שאמר
אומר שח"כ פדאם איך יטעך אל אחד מאחריו.
ועוד אומר לו דודו או בן דודו זו אסתר שהיא בת
דודו שח"כ הגיל' בן דודו יגאלו למה הוזכר דודו
שהוא מרדכי עמו. אך הנה הוקשה לו בכתוב
אומר מה שחשיב יד הגר כי באומר כי ימך אחיך
ומכר לגר תושב ידוע שהשיגה יד הקול'. וכן
אומר ורך אחיך עמו בכלל כי ימך הוא. ועוד לענין
הדיון מה יתן ומה יוסף היותו גר או תושב אחר
היותו ע"כ ואל' למה אמר גר ותושב וגם אומר עמך
ואומר עמו שהוא מיוחד בן אומר עמך פעם שנית
וכן אחרי אומר אחד מאחריו יגאלו למה אמר לו דודו
וגו' כי בכלל מאתים מנה. וכן בכלל זה היה ג"כ
אומר או משאר צבאו. ע"כ גר אומר כי הוא רמז
אל העמיד וכו' כי אותו הגלות היה ממדי ומי נתן
כה להמן שהוא גר בארץ למשול בנו כי אינו גלות
אדום לזה אמר כי להיות שכן אדום הוא למשול
בנו בהיותו דלים מן המצות כי הוא נזעזע לקחתו
כמ"ס והיה כחש תרדו וכו' ע"כ עס היותו גר צמדי
המושל בנו יכול למשול בנו להיותו עמו כי היינו
בלתי כשרים כדכר' יחזק כאומר והיה כאשר תרדו
כמאמר המהרש"ם כד יעברון צבואה על פחגמי אר"י יחזק
וכו' ע"כ בכל מקום שיימ' עמו גוברת ידו עלינו
וזכו וכי חשיב וכו' זה המן שנגדלו וכו' גר מזרעו
של עמלק והיה חושב צמדי לומר שידו משנת וגוברת
להיותו עמו עס שהוא גר צמדי שהוא בעל הגלות
למה שהוא גר מזרעו של עמלק שהוא שוט הוכחתו
ועוד פעם אמר וכו' כי ימך אחיך עמו כי מה
שהרשעו מן המצות היה להיותו עמו כי הוא
הולכים להעדות לחשורות והמשיאם וזהו ומך אחיך
עמו ע"כ ומכר לגר תושב כי גדרה ידו עלינו

כרע תחת אסתר על כן לפניו יכרעו ויפולו הנה
מאמר זה הוא יורה כי ב' העונות גברו מנו וזה
זה גרם רעתו:

ועוד מאמר אחר בגמרא שגם הוא יורה באצבע
הדבר הזה שב' עבירות היו אז שמרדכי הוכן
להגין על עון הסעודה ואסתר על עון ה'אלם והוא
צום' מגילה וז"ל רבי שמואל בר נחמני פתח לה
פיתחא להא פרשתא מהכל תחת העלון יעלה ברוש
והתח הסרפד יעלה הדם תחת העלון תחת המן
הרשע שבעה עממו ע"כ דכתיב בה בכל העלונים
ובכל הנהלולים יעלה ברוש זה מרדכי שנקרא ראש
לכל השמים ש' קח לך בשמים ראש ומהרגמיון
מיר' דכיה והתח הסרפד תחת ופתי הרשעה בת
בנו של ג"ה הרשע שסרף רפידת בית אלהינו דכתיב
רפידתו וכו' יעלה הדם זו אסתר הזדקת שנקראת
בדכס' ש' ויהי אומן הדם תחת ופתי לה' לשם
מקרא מגילה לאות עולם לא יכרת אלו ימי הפורים
עד כאן. וראוי לשים לב כי יראה כוונתו כי תחת
המן שהיה גדול ירש גדולתו מרדכי וגם נתן לו בית
המן וכן אסתר המלכות התח ופתי והלא יקשה כי
הלא זה מפורש במגילה ואיך פתח לה להא פתחא
ממקום שהוא רמז סגור חוהם זר וגם למה נרמזה
בתי ע"כ איהם ולא היה כהמן שגרמנו בדבר
הנוגע לעמנו. ועוד מה ענין אומר והיה לה' לשם
זו מקרא מגילה וכו' מה ענינו אלל הקודם אם הוא
לומר כי מרדכי ואסתר קנו מעלה וגם הוא יתבדך
היה לו לשם הוא דבר הכל מצלי מלח כי מה להבין
אל הכר ומי יעריך לה'. ועוד או' אלו ימי הפורים
היינו מקרא מגילה כי לא תכרת כמז"ל כל הנביאים
ובתביסם יתבטלו לימות משיחיהן חוץ ממקרא מגילה
ש' וזכרם של יובן מזרעם. אמנם הנה הוקשה
לרשב"ן ז"ל קושייתו והוא למה היו ב' גואלים
מרדכי ואסתר ולא הספיק אחד ככל יתר גאולות.
עוד הוקשה שנית הלא היה למה צוהר הנם אלו עושים
ב' דברים אחד מקרא מגילה וגם שמחה ומשחה ולא
היו כימי הנוהג שדכר ח' בלבד הוא זכר הנם להדליק
אח הגדוה עכ"ל כי היו ב' גופי עבירות ח' על ידי
המן כרע הוא עון הסעודה שנעשית ע"י. ב' עון
ה'אלם שב' ג"י. וע"כ הוצרכו ב' גואלים כל אחד
להגין על אחד מהם כי מהמקרא שהוא ימלא כחוב
היות ב' גואלים על ב' גופי עבירות ומי היה על זו
ומי על זו ח"ה תחת המן הוא אשר הזמינם והחטיאם
בסעודה כמדובר הנקרא נעלון יעלה ברוש הוא
מרדכי להגין על מעשה המן וזהו תחת וגומר יעלה
ברוש שהוא פסוק כראש השמים אשר חלאת טיטופת
הסעודה לא בא אל קרבו ותחת בת ג"י הוא אשר
בהחיותו צעון ה'ה' תעלה הדכס במקומו להגין על
מעשה ג"י זקני' ובזה באה השונת הדבר הב' גם
הוא כי הוצרכו ב' מיני זכר הנם ח' על הנוגע אליו
יתבדך הוא עון ה'אלם שעשה ג"י להגדיל שמו בעולם
והיה בדבר חלו' ח' ח' כמפורש אצלנו במקומו עתה
והיה לד' לשם זו מקרא מגילה כי קריאתה זו הליאל

מסתי בחינות אחד על מה שעשה עמך הוא עון הסעודה שהוא האכילך וז"ל ונמכר לגר חושב עמך וז"ל מטעם אחר והוא בזחינת הע"ג הוא האכל ועל כן נמכרנו לעקר משפחה גר הוא המן שעשה עמנו ע"ג מעין האלי והוא אז לעקר וכו' שהוא ע"ג כדודע וע"ג לא אחר ולעקר שהיה נראה שהיו שני קוים אך הוא קויה אחד מסתי בחינות שעל כל אחד היינו חייבים או מזו או מזו כי נמכרנו להמן אשר בידו ז' בחינות אחד עון הסעודה שהיה על ידו שנית על עון האכל שהיה בחינת ע"ג ע"ג שלט בנו מי שעשה עמנו ע"ג נמלאת המכירה על שני גופי עבירות והנה תחלה האכל הקב"ה מידו ועל ידי מה שחלו אותו מיד במדע ניסן ואחרי מותו עדין היה אפשר שלא ישובו ספרי האף כי כתב אשר נכתב וכו' אין להשיב והוא והאילים מגזרתו ואחר כך פדאם בדם חללים רבים שחנן תחתיהם לסוף השנה ביום אשר שברו אויבי היהודים למשול בהם ושמה תאמר הלא אין הקב"ה וחתן ואיך יימנחו שני גופי העבירות לז"ל שנשאו אותם ז' גואלים להגן זכותם כאשר החזיקו להשיב את ישראל בתשובה כי על עון הסעודה אחד מאחיו הוא מרדכי יבאלנו על מה שחשאו אחיו בני ששן ועל עון האכל או דודו הוא מרדכי היה מפסיק אן פן דודו של גואל היא אסתר ולמה הוצרכ' היא ג"כ הלא הוא או משאר שברו שהוא להיותה שאר בשר כי אין שאר אלא אשה והיה צריך יהיה שאר בשרו לכפר בעד שאלו כאשר נבחר בס"ד והוא לכל יהיה עכוב אל הגואלים להגן ע"ד היות גרמת המזק משאלו זקס שהוא גרם ביאת המן לעולם כאשר נבחר שהוצרך היות התיקון על ידי אשה והיות כי אין הבחירה נמנעת אחר או הסיגה ידו של ישראל לשבוע וגבאל מעמנו :

ורגה מכל אלה מאתו ראינו טוב טעם ודעת תחת מה העמיד לנו הוא יחברך ז' גואלים כי היה איש על דגלו לכפר בעד עונות ישראל איש איש על עבודתו ועל משאו כמדובר אך עדין אנו צריכים לדרוש ולתור תחת מה עשה ה' ככה לבטלי נתון כח ביד מרדכי לכפר גם על שניהם כי נקי היה מכל אחד מהם ולדיק גמור היה ולמה נתייחד מרדכי על עון הסעודה ואסתר על עון האכל ועוד כי גם שהוצרכו שנים למד היו אחד זכר ואחד נקבה ולא היו כלם אנשים ועוד מה פעעה ומה חטאתה לאסתר שנת שבט הרשע על גורלה שנשאת לאחשורוש ומה גם שחרחה גאולתה כמזה הנאה בעצירה . ועוד למה הוצרכה להסתכן שהערת למוות ופשה לבא אל המלך אשר לא כדה בזכות שאתה דעה להמית אשר לא יקרא ויבא ומה גם עתה כי עון האכל היה לפנינו ונענשה היה יותר ממרדכי אשר היה על דבר המסחה :

אמנם הנה כתבנו כי ז' רעות היו לנו עון האכל ועון הסעודה וכלי הנוחן נקמות לנו על שחייב היה המן כי הוא פרש רשת לרגלנו בסעוד' וגם הוא היה לו ע"ג בחיכו מעין עון האכל ע"כ דבר המסחה :

אמנם הנה כתבנו כי ז' רעות היו לנו עון האכל ועון הסעודה וכלי הנוחן נקמות לנו על שחייב היה המן כי הוא פרש רשת לרגלנו בסעוד' וגם הוא היה לו ע"ג בחיכו מעין עון האכל ע"כ

מִלֶּךְ בָּבֶל: וַיְהִי אֲמֵן אֶת־הַדְּפָפָה הַיָּא אֶסְתֵּר פֶּת־דִּדּוּ בִּי אֵין
 לָהּ אָב וְאִם וְהַנְּעִרָה יִפְת־תֶּאֱרַר וְטוֹבֶת מְרָאָה וּבְמִוֹת אֲבִיהָ וְאִמָּהּ
 לְקַחָהּ מִדְּבָרֶיךָ לִי לְבֵת: וַיְהִי בַּהֲשָׁמַע דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וּדְתוֹ וּבְהַקְבִּץ

רשמי

קך פשוטו. ורבותיו דרשו מה שדרשו: (ר) לו לבת, רבותיו פירשו ת לבית לחשה:

שפתי חכמים

רת דק"ל כי איך חובל להיות לו לבת מאחר שאינו מורשו והל"ל לקחה מרדכי וסיסה לו ככת כמו וסתי לו ככת

משה

אלשיך

משאת

יהודי כלומר איש זדיק היה בהקרא יהודי שהוא בגלות
 יהודה על ידי נ"י שלא חשב בלחמו וגם היה איש
 בשושן הבירה איש רשום וזדיק שלא חשב בסעודה
 שהוא עון שכן באופן שהוא היה הראוי לגלות את
 ישראל על ידי זכותו על שתי עבירות אלו וזהו איש
 יהודי על האחד ועל ה' היה בשושן כי גם שם
 היה איש רשום וזדיק נקי מעון שושן אך לעומת זה
 סוף יחסו הוא בן קיש אבי שאל כלומר כי להיותו
 בן קיש קולר עון כל רעת המן הלוי על בית אביו
 ועליו לחקו ובכן איך זכות מרדכי יגן על הכל ויש
 לו חלק מזד בית אביו והוא כחבש בצד מה ואיך
 יתיר גם את זולתו וזה אומרו בן קיש ואם נאמר
 כדקם זולתו אין כמוהו כי זה נוסף על היותו נקי
 מצ' עבירות אלו הוא איש ימיני נכון להסיל את עמלק
 בידו כי אין עמלק נופל כ"א ביד בני ציה של רחל
 כי הלא יסחבוס נערי האלף וזהו איש ימיני ע"כ
 ראה הוא יתבדק ותיקן הכל כאשר יבא כי ויהי
 אומן את הדסה וכו'. והנה סתלה הוצרך הכתוב
 לבאר לנו ג' דברים אחד על איזה זמן נקרא איש
 יהודי בהיותו איש ימיני, ב' איך היה איש זדיק מעון
 האל, ג' איך תיקן הוא יסבך שסיה הגולה
 מפאת אחרים וחסיה ארבעה ומכאן על גמלת בית
 אביו. ועל האחד אמר אשר הגלה וכו' כלומר אשר
 אחרנו שהוא יהודי הוא בהיות אשר הגלה עם יכני'
 מלך יהודה ואשר אחרנו שהיה אז זדיק על עון
 האלם הוא אשר הגלה נ"י וכו' והוא כמשל"ל כי ב'
 פעמים הגלה אחד עם יכניה ב' אשר הגלה נ"י
 בזמן החורבן וראוי לדעת למה הודיענו שהגלה ב'
 פעמים אך הוא להורות אשר הוא טורד מעון האלם
 והוא כי האלם היה בגלו' הב' שמי' אחר החורבן
 כמשל"ל ובזה יאמר אשר הגלה עם יכניה בגלות
 הראשון שאז היו כלם זדיקים החרש והמסגר
 וגו' הוא בהיותו אשר הגלה נ"י אח"כ כי כדקדקו
 בגלות יכניה היה בגלות נ"י בזמן האלם כי לא חשב
 צו באופן שגם הוא ראוי להגין על זה אך מה נעשה
 להיותו בן קיש שקולר עון הסעודה והסעודות עון
 האלם היה על אור בית אביו ע"כ יתקן במה
 שיהי אומן את הדסה וגו' שהיא תעזרו כי תשא
 עון האלם כי סיבב הוא יתבדק שותלקה אסתר אל
 המלך וחמלוך עם השמנים עמה מעין שאל במולכו
 וסבלה עון בית אביה ותכפר עליו באופן שלא פירב

וַעֲלוּ עִם בּוֹרֶשׁ מִלְּקָא לְמַדַּר בְּשׂוֹשָׁן בִּירְנָתָא : (ו) וְהָיָה מִרְבִּי יֵת הַכֶּסֶה הָיָא אֶסְתֵּר בִּבְתַּר אַחֲבָיו וְאִמָּא הָיוּ קָרִין לָהּ הַכֶּסֶה עַד דִּי הָיָה צִנְקִתָּא וְצִדִּיקָא דִּמְתִּילוּ לְאַסָּא אֶסְתֵּר הָיוּ קָרִין לָהּ עַד דִּי הָיָה צִנְקִיָּא בְּבִיתָא דְּמִרְדֵּכִי שֶׁבָּעִין וְחִמֵּשׁ שָׁנִין וְלֹא חָתָה אִפִּי וְבָר אֱלֹהֵן אִפִּי מִרְדֵּכִי דְאַתְּעִבִּית לָהּ לְתוֹרְבִּינָא אַרְוֶם לִית לָהּ אֶבָּא וְאַסָּא וְעוֹקֶמְתָּא שְׂפִיכַת רִיוֹר וְשְׂפִיכַת חִיוִּר וּבְעֵבֶן דְּמִית אֶבְרָהָא אֲשַׁמְאֲרַת בְּמִטְעִין דְּאַסָּא וְבָר וְלִיכַת יִתְהָ מִימַת אֶמָּה וְנִסְבָּה מִרְדֵּכִי גִיָּה בְּבִיתָהּ וְהָיָה קָרִי לָהּ בִּבְתַּר : (ח) וְהָיָה כִּד אֲשַׁתְּמַע פְּתָנָם בְּרַחֵם מִלְּקָא

משה

ארשך

משאת

אִשָּׁה מִזְרַעו יִטִּיל זֶה אֲחִשְׁרוּשׁ זֹהא' וּמִגֵּד אַחֵר הוּא יִמְיִי מִזְדַּמָּה לְבִימִין אֲשֶׁר לֹא הִשְׁתַּחֲו' לַעֲשׂו וְשֹׁמֵר יִחוּסוּ זֶה כְּאֶשֶׁר הַגִּל' צִגְלוֹת יִכְיִיָּה וְכֹאשֶׁר שִׁנִּית הַגִּל' נ"ל בְּחֶרֶן שֶׁהִיא אֶל עוֹן הַגִּלָּם הוּא הוּא יִמְיִי שֶׁלָּא בָּרַע וְלֹא הִשְׁתַּחֲו' וּח"ל אִין כְּמֹהוּ לְהִגִּין עַל עוֹן הַגִּלָּם ע"כ וְיִי אֱמוּנָה אֵת הַדָּם' וְכו' וְתַלְקָה לְאֲחִשְׁרוּשׁ לְאִשָּׁה וְחִגְלָל גַּם הוּא כְּמֹדוּבָר :

וְהָיָה אֱמוּנָה אֵת הַדָּם וְכו' וְהָיָה בְּהִשְׁמַע וְכו' (ד) רָאוּ אֱמוּנָה לֵשׁ לֵב לָמָּה הוֹדִיעַ הַכְּתוּב אֲחוּתוֹ אֵת כֵּל זֹאת שֶׁהִיא הוּא אֱמוּנָה אֲחוּתָה וְשֶׁהִיא הִיא אֲסַחֵר וְכוּן אֱמוּנָה בֵּת דְּדוּדוֹ הוּא שֶׁלְקָה לֹא לֵבֵת לָמָּה נִלְמָה שְׁנֵי פַעַמִּים וְלֹא עוֹד. אֲלֵל שְׁחַתְלָה מִחֲלִיעַ הַדְּבַר יוֹתֵר בְּאֱמוּנָה בֵּת דְּדוּדוֹ וְח"ל אִינוּ אֱמוּנָה אֲלֵל לְקָה לֹא לֵבֵת וְגַם לָמָּה הוֹדִיעֵנוּ כִּי אִין לֵה אֵב וְאֵם וְגַם אֵל' וּבְמֹת אֵבִים וְאִמָּה הוּא מִיוֹתֵר וְיִהְיֶה דִּי שִׁימָר כִּי אִין לֵה אֵב וְאֵם לְקָה וְגוֹמַר . אֲלֵל הַגִּלָּה כֵּל הַשּׁוֹמֵעַ אֲשֶׁר לֹא יֵדַע עֵצָה קְדוּשָׁה יִשְׂרָאֵל יִתְחַנֵּן לְבָבוֹ בְּאֱמוּנָה מֵה זֶה הִיא הַלָּקָה אֲסַחֵר אֵל הַמֶּלֶךְ וְיִמְלִיכָה תַּחַת וְשָׂחִי כִי הֵלֵל לֹא יִמְנַע מִחֲלוּקָה אוֹ הִיא זְדָקָה אוֹ לֹא אֵם אֲמַרְנוּ כִּי זְדָקָה הִיא זְכוּתָה וְזִכּוּת יִשְׂרָאֵל הַגִּיעוּשָׁה לְמַלְכוּת לְהַחֲיוֹת אֵת יִשְׂרָאֵל לְפַלְטָה גְדוֹלָה הֵלֵל לֹאֵת יִתְדָה כֵּל לֵב כִּי הֵלֵל חֲדָמָה לְמִזְוָה הַבָּהֶה בְּעִצְיָה כִּי תִשָּׁאֵל לְאֲחִשְׁרוּשׁ וּמַלְכוּתָה הִיא לֵה אֵלִיהַ וְכוּן בֵּת וְאֵם גַּם אֵם יִשְׁקִיף אִישׁ אֶל אֲשֶׁר עֲשָׂה אֲלֵהִים לְפַרְעֹה וְלֹאֲצִימֶלֶךְ עַל דְּבַר שָׂרִי וְאֵלֹה גַם אֲסַחֵר זְדָקָה הִיא אֵלִיהַ כֵּל וְנִלְאֹתוֹי אֲשֶׁר עֲשָׂה עִם שָׂרָה וְלֵמָּה לֹא עֲשָׂה לְאֲסַחֵר לְבָל יִנּוֹחַ שְׂבַע הַשָּׁעַר עַל גוֹל הַזְדָּקָה וְאֵם אֲמַרְנוּ כִּי לֹא זְדָקָה הִיא' וְהִיאֵה כִּי עַל כֵּן לֹא נִעְלָמָה מִעֵינֵי הָעָם כִּי אֵם לֹא יִלְמְדוּ כְּדִבְרֵי הַזֶּה אֲלֵל נִחְפָּשָׁה וְחִמְלָל וְעִרָה יִתּוּמָה מְצִינָה הַגּוֹלָה אוֹ אֲלֵל הַחֲשִׁיבִיּוֹה לְקָהֶסֶה בְּחוּךְ הַמְקוֹצֵנוֹת אֵם לֹא כִי לֹא הִיא כְּבוֹדָה בֵּת מִן פְּתִימָה בִּירְכִיתָה בֵּיתָה כִּי אֵם הִיא מִפְּרַסְמַת יוֹסִיָּה וְכוּן מִרְאִיהַ לְעֵינֵי כֵּל עוֹבֵד עַד רָאוּ אֲחוּתָה שָׂרִי הַמֶּלֶךְ וְיִהְיֶה כִּי הַמֶּלֶךְ הִיא מִשְׁמַע דָּת עַל דִּי כְּרוּ וְהָיוּ מִתְקַבְּלוֹת אֵל יִדֵּי הָיוּ בְּשִׁמְשָׁה בֵּת בְּחוּךְ הַבָּהו' וּח"ל אִיפֹה לֹא בְּזָדָקָה עֲשָׂה כֵּן לֵבֵת לְהַנְשֵׁא

מגילת סתרים

זֶה' מִיִּסְוֶדָה כִּי לֹא יִסּוּר שְׂבַע מִיִּסְוֶד' וְכַמ' הַמִּפְרָשׁ : (ו) אֲמֵן אֵת הַדָּם' הוּא אֲסַחֵר . חִיבָת הוּא אֲסַחֵר הוּא יִתּוּמָה' וְנִרְאָה הַכּוֹנוֹת כִּי בֵּת אֲמַרְנוּ בַּשָּׁמַיִם נִקְרָאָה ז' אֲסַחֵר . וְזֶה ג"כ סִיפּוֹר גּוֹלֵל הַגִּם מִסְפַּר שֶׁהִיא דוֹעַ וּמִסּוֹרֶסֶס יוֹסִיָּה בְּעֵינֵי כֵּל עַד שֶׁהוּא קוֹרִין לֵס אֲסַחֵר

נְעֻזֹת רַבּוֹת אֶרְשׁוּשָׁן הַבִּירָה אֶרְיֵד הִנֵּי וּתְלַקַּח אֶסְתֵּר אֶל־
בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶרְיֵד הִנֵּי שְׁמֵר הַנָּשִׁים : וּתְיַטֵּב הַנַּעֲרָה בְּעֵינֶיךָ
וּתִשָּׂא חֶסֶד קַפְּנֵי וַיְבַהֵל אֶת־תַּמְרוּקִיָּה וְאֶת־מְנוּחָה לָתֵת לָהּ
וְאֵת שִׁבְעַת הַנְּעֻזֹּת הָרָאִית לָתֵת־לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁנָה וְאֶת־
נְעֻזֹתֶיהָ לְמוֹט בֵּית הַנָּשִׁים : לֹא־הִגִּידָה אֶסְתֵּר אֶת־עַמָּהּ וְאֶת־
מּוֹלַדְתָּהּ בִּי מְרֻדְכֵי צִוָּה עָיָה אֲשֶׁר לֹא־תִגִּיד : יֵא וּבְכָדִיִּים
וְיוֹם מְרֻדְכֵי מִתְּהַלֵּךְ קִפְּנֵי חֲצֵר בֵּית־הַנָּשִׁים לָדַעַת אֶת־שְׂלֹמֹם

רש"י

(ט) ויבהל את תמרוקיה. זריו ומחזק בשלה משל כולו : הראויות לתת לה. לשמרה וכן עושין לכולן
ורבותיו דרשו א מה שדרשו יושנה. שניה אותה : (י) אשר לא תגיד. כדי שיאמרו שהיא ממשפחה

שפתי חכמים

גבי נת שבע (שמואל ב' י"ג). גכ"פ אל חקרי לבת אלא לבית כ"ה כפ"ק דמגילה ומפרש מה לבת לבית פי' לאשה :
א דיוקן מדכתיב הראויות לתת לה משמע שהיו נותנים לכל אחת הראויות לה דלכ"כ סל"ל ואת שבע הנערות מצות
במלך. וכן יאמר במדרש היה מוכר לכל אחת שבע נערות אם היה שחורס אומרת שחורס חנא עמה אם היה קלסר

משה

ארשיך

משאת

נדקח היתה ומה' יאל הדבר כי הלא אשר הוא ח"ס
יחודי דיק גדול כמדובר היה אומן את הדסה ומה
גם בזה שאמרנו ש'קרא' הדסה על היתה נדקח כי
הדיקים נקראים הדסים כמד"ל והוא עומד בין
הדסים יאמר כי הנה כשהדיק מגדל את מי שאינו
דיק מנד עמו יועיל לו לעשותו דיק כ"כ כשהגדל
ומיישר את מי שהוא דיק מנד עמו ש"י תרבותו
יכפל חסידות המתגדל עמו וזהו ויהי אומן את הדסה
כי להיות הוא האומן וגם היא הדסה נדקח מנד
עצמה ודאי שהוכפל כשרותה ואחשוב בתור זה בהזכיר
מז"ל למה נקראת אסתר כי הגויס היו קוראים אותה
כך בבית המלך על שם אסתר ובזה נאמר שאשר
שנקראת הדסה הוא תואר אל הזקנות בנחית
ההתמדה והוא כי הנה דרך חילנות שם רעניים
רק בקיץ אך לא בחורף אך הדם רפוב ודשן בקיץ
ובחורף ובזה יאמר ראה נא נדקח אסתר כי לא בלבד
באמה את מרדכי היתה באיבה וכשרותה כ"ל היתה
הדסה כהם הזה שגם בחורף הוא רען באופן שהיא
אסתר לומר שגם בהקרא אסתר על שם אסתר
שהוא אחי הגשמה לחשבורש שהוא כימי החורף אל
האין ריהל לא נמר כי גם אז בש דודו תקרא דומה
אליו וש"ת היתכן כי לא גבה לבס במלכות לבנות
בכשרון אל תהמ' כי הלא אין לה אב ואם וגד' בהכנע'
והוא מה שדרכנו לפרש על כל המקיים את הורה
מעוני סופו לקיימה מעושר שהוא כי המסחיל כשרותו
בעוני ובהכנעה גם כי יעשר לא יעוטר כן יאמר כי
אין לה אב ואם והחל כשרונה בהכנעה ע"כ קיימה
מעושר וש"ת מה תשיב על תוכחתנו לומר לאו היתה
בבורה בת מלך ענימה אך נתפרסם יופיה לז"ל דע
איפה כי הנה לסבת היתה נערה יפת תואר וטובה
מבטח ע"כ שם מרדכי פן תגלה ותראה יופיה ויחמדה

ותיטב הנערה וגו' לא הגירה וגו' ובכל יום וגו'
(ט) לבא אל ביאור ענין הכתוב ובי' כתובים
בבאים אחרינו נעיר חסדה אומרו ותשא
חסד לפניו שאם הוא עשעה עמה חסד שמירה לה
תמרוקים ומנות היל"ל ותשא חסד מלפניו או ויעש

עמה

וְהָיָה וּבְאַתְכֶּנְשָׁתָּ עוֹדִינָן מִגֵּינָן לְשׁוֹשֵׁן בִּירְנָתָא לִיד הָגִי וְאַרְבֶּרֶת אֶסְתֵּר בְּאוֹנְסָא וְאַתְעֵזֶת דְּבֵית מַלְכָּא לִידָא דְּהָגִי נְהִיר נְשִׂיאָ : (ט) וְשִׁפְתָּהּ עוֹלָמְתָּא בְּעֵינֵי וְאַמְעֵנַת חֲסִידָא קְרָמִי וַפְקֵד לֹאֲתַבְהֵלָא יָת סַמְכָר רְבוּתָהָ וְיָת מִתְנַתְּהָ הַמְּבִינִין וְזִכְוִלֵי מַלְכוּתָא לְמַהֲוִי הַיְבִין לָהּ וְיָת שְׁבַע עוֹלָמְתָּא לְשִׁשְׁוֹתָא שְׁבַע יוֹמָא דְּשִׁבְתָּא חִירְתָּא תָּת מְשִׁמְשָׁא קְרָמָא בְּחַד בְּשִׁבְתָּא רֻקְעִיתָא בְּתֵרִין בְּשִׁבְתָּא בְּגוֹיָתָא בְּתַת בְּשִׁבְתָּא נְהוּרִיתָא בְּאַרְבַּע בְּשִׁבְתָּא רֻחְשִׁיתָא בְּחֻמֵּשׁ בְּשִׁבְתָּא חוֹרְפִיתָא בְּשִׁשָּׁתָּא בְּשִׁבְתָּא רְגוּעִיתָא בְּיֹמָא דְּשִׁבְתָּא כּוֹלָהֵן צִדִּיקָתָא וְחַוְיָן לְמִתָּן לָהּ מִכְלָא וּמִשְׁתַּיָּא עַל יְדֵיהֶן מִן בֵּיתָא דְּמַלְכוּתָא וְשִׁנֵּי יָתָה וְיָת עוֹדִקְתָּהָ לְאוֹמְבָא לְהוֹן וּלְפִנְקוּתָהוֹן בְּבֵית נְשִׂיאָ : (י) לֹא חוֹתָא אֶסְתֵּר יָת עֲמָה וְתַלְדוּתָהּ מִטּוֹל דְּמִרְדֵּי פִקְדָּה דְּלֹא תַחֲוִי מִטּוֹל דְּחֻשְׁב בְּלָבִיָּה מִרְדֵּי וְשִׁתִּי בַעֲבֵרֶת יִגְרָא לְפִשְׁשָׁה וְלֹא צְבִית דְּוֹתִי לְמַחֲמִי שׁוּפְרָא לְמַלְכָּא וְלִשְׁלִישְׁנָא דִן יָתָה דִּינִין בִּישְׁנִין וְקִטִּיל יָתָה וְלָמָּה לֹא חוֹיַצַּת אֶסְתֵּר . עֲמָה דְּתַלְדוּתָהּ דְּלִמָּא רְגִיז עֲלָהּ מַלְכָּא וְקִטִּיל לָהּ וּמִשְׁצִי עֲמָא דִּי הִיא מְגִיָּה לָבָן בְּגִיד יָתָה דְּלֹא תַחֲוִי עֲמָה וְתַלְדוּתָהּ : (יא) וּבְכָל יוֹמָא יוֹמָא מִרְדֵּי הָיָה מִצְלִי נְאֻל קִמָּס דְּרִתָּא דִּי בְּבֵית נְשִׂיאָ לְמִיבַע יָת שְׁלָמָא דְּאֶסְתֵּר וְיָתָה

משה

אלשיך

משאת

עמם חסד. ב' אומר לחת לה ב' פעמים והיה די באחרון. ג' מה ענין וישנה וחת נערוהיה לטוב אם הוא שחקן לה מנות ונערוהיה הראויות ולא עשה כן לשאר הוא כפול שהיה נאמר וגם מי לא ידע שהוא לטוב וגם למה נאמר בלשון זה ולא נאמר אשר הסיב עמה בפי' וגם אומר בית הנשים הוא מיותר ועוד כי סמוך אל פסוק זה היה ראוי ואמר ובהגיע חר נערה ונערה וכו' כי אומר לא הגידה אסתר וכו' ופסוק וכל יום ויום מרדכי מתהלך וכו' הם בחוק הדברים שלא במקומם. אמנם אמר ראה גם כאל כי מ' היתה לה המלוכה ולא בטבע רק ליעשות דבר גדול על ידה כי מנגלגין זכות ע"י זכיות כי הלא נורמות הפליח חסדו לה הוא י' ב' דברים

מגילת סתרים

כמו שנבאר עוד א"ס : (ט) טעם הנערות הראויות לחת לה. כמו שנתנו לה כן בעצמם נערוה הראויות לה לאסתר כינוי משרתות וישראלות הנם שלא ידעו שהיא יבדויה : וישנה וחת נערוהיה לטוב. תמוה דהא בכל הכתובות נאמר כל אשר תאמר ונתן לה ואין אפשרות טוב מזה. לכן נראה חכמה במה שכתבו וישנה דהיינו שזנים מאלהה ורמיזהם לטוב ואין טוב אלא תורה שנתן לה הכל ע"פ דת של תורה שלא תתבאר בפת בגו וביין משתיו ומלכושי שעתו כמ"ס במגילה דף י"ז שהאכלה מאלה ויבדויה ואין כן גדול מזה שלא ידעו שהיא יבדויה ואס"ס עשו לה הכל כדא של תורה כי לרין ורליו ועשה וכן עשה בנערותיה שהנערות שנתן לה משרתות וישראלות ע"פ נס. וזוהי יש לכין שמתחלקת בנ"ס שרב אמר שהאכלה מהכלי יהודי ושמואל אמר שהאכלה קדלי דהיורי וכו' אמר שהאכלה ודעויהם שהוא תמוה במאי פליגי ולפי כ"ל א"ס בכל אחד מהספר גודל כנס לפי דעתו שרב אמר שהנס הוא כסיו מהתכנים עמה כדת ויבדויה בני שלמה והעמידו לה משרתות וישראלות כמו שהעמידו לה משרת לנחך שהוא דניאל כמו כן היו כל המשרתים שלה. ודעת שמואל כדעת סוברה כדעת שלא באם אסתר למשכב אחשורוש כלל רק שידים הנעיסה מהקיים בחור אסתר ממם ואחשורוש לא נגע בה ולא כן יש לומר כמו שצינא ארסה לפני משכב אחשורוש כמו כן פינא ארסה וחת נערוהיה בשעם שהיה רוצה להאכלה אוסר וזכר כוונת הכתוב וישנה וחת נערוהיה לטוב והנהגה הוא למ"ד בעבור היינו שס"י עשה זה בעבור טעם שהוא כדת

אסתר ב

אֶסְתֵּר וּמַהֲיֵעֶשֶׂה בָּהּ : י' וּבַחֲגֵ'עֵ הַיָּרֵב נִעְרָה וְנִעְרָה לְבֹא אֶל־
הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרֶשׁ מִקֵּץ הַיּוֹת לָהּ בְּדַת הַנָּשִׁים שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ
כִּי בֶן יִמְלָאוּ יָמֵי מְרוֹקֵיתָן שְׁשֵׁה חֳדָשִׁים בְּשִׁמּוֹן הַמֶּלֶךְ וְשִׁשָּׁה
חֳדָשִׁים בְּבִשְׁמִים וּבְתַמְרוֹקֵי הַנָּשִׁים : י' וּבָרָה הַנֶּעֱרָה בָּאָה אֶל־

רש"י

צוים ושלוחים שם ידעו שהיא ממעטת שאל המלך היו מחזיקים בה : (יא) ומה יעשה בה . זה אחד
משני נדויים שניתן להם רמז ישועה דוד ומרדכי דוד שנאמר (שמואל א יז) גם את הארי גם את הדוב
הכה עבדך אמר לא בא לידי דבר זה אלא לסמוך עליו להלחם עם זה וכן מרדכי אמר לא אירע לנדקת
זו שתלקח למשכב החשודות אלא שעמידה לקום להושיע לישראל לפיכך היה מחזר לדעת מה יהא בסופה :
(יב) חר . זמן :

משה

ארשיך

משאת

על אומרו ותשא חסד לפניו שהוא ששאה מאתו ית' הנשים וגם את נערותיה וא"ל שלא מאסו בה על
כח מדת חסד לפני הגי והוא כי הן האמת כי הלא העדר התערבות דעה בכל פרטי הדת כ"א חרבה
קשה לפני שר משרי מלך עבור רצון המלך לבטל היה לטוב מהיותה יוסר חשונה בעיניהן וזהו לטוב
דכו לקיים דת עבד מלך ולשים לאל דת המלך כדכחו וזהו מותו והוא כענין דניאל ע"י המלצר שע"כ
הוצרך הוא יתברך לתת לדניאל לחסד ולרחמים לפני שר הסרסים לבל לקיים דת דניאל אשר לא כדת
המלך ועד"י יאמר פה נראה חסד מאתו יתברך לפני הגי והוא לקיים חוקת ה' אשר לא תתגלל אסתר
בקרוב בנות ע"ג ההם בית הנשים וזה ב' דברים .
אחד בפנים גדולה שבחורה ה' היא שבת קודש . ב'
בשאר דברי הדת . ועל ה' אמר ואת ז' הנערות
וגו' כי מלכד שאפשר לא יתנו ז' נערות לכל שאר
נערות שנקצו אל יד הגי גם זולת זה נדקדק אומר
הנערות ב'ה' הידיעה והראוי יאמר וז' נערות
דראויות וגו' וגם מלת ראויות מיותר אך הוא כי
הפליא הוא יתברך חסדו לה שמלל בית המלך לא
ייתנו לה רק הנערות הראויות לתת לה אשר מוכל
בהן להתנהג כדת משה וישראל ויהיו לבן עמה לעשות
כן ולא תהיינה מורת רוח לגלות כי בדת המלך
בעלה נפשה ואל' על קיום שבת והוא מזל' בגמרא
כי היתה מונה בהן ימי השבת ופרש"י שחת משמחה
בכל יום ובהגיע יום המיוחדת ליום ה' ידעה שהוא
שבת לקדשו ועל יתר מנות אמר וישנה ואת נערותיה
וגו' והוא מזל' על פ' גלה יהודה אין גלות בגלות
יהודה כי כל הגוים מעט אל עם אחר לא ירגישו
אשר כי תתערב דעת אלו עם אלו במאכלים ובמשתיה'
וכל ענין אך ישראל הם מובדלים מהם במאכלם
ובשבתותיהם ובציטוליהם וכמה דברים כיוצא בהם
שעליהם הם שנואי גוים עד אין קץ והן אלה היו
דברי המלך באומרו ודחיהם שונות וגו' כאשר
יבוא ויהיה צדקה אסתר בית הנשים ביד הגי
עם חלקה בית המלכות כשהמליכות תחת ושתיה הלא
אם תשנה במאכלם ובכל עניני הדת הלא תמאס
בעיניהן בהעדר התערבות דעה עמהן ומחוקך
הגלה הדבר ויגעלו בה עכ"ל כי זה חסדו יתברך
שנראה חסד מאתו כי וישנה מכל יתר נשים שבנות

אֶת־עַבְדְּךָ בָּהּ : (יב) וְכֵן מָצָא סֹדֶר עוֹלָמָתָא וְעוֹלָמָתָא דְּמַיְסַל : קָדָם מְלָכָא אֲחִישָׁרוּשׁ מִסּוּף דִּי־הָיוּ לָהּ כְּהֻלָּת נְשִׂאֵי דְּמִתִּינֵי בְּתַפְנוּקִיהוֹן הָרִי : עֶשֶׂר שָׁנָא אֲרוּם בְּדִין שְׁלָמִין יֻחַי סִמְתִּירֵיהוֹן שְׁתָּא יִרְחִין בְּמִכְסֵת וְאִנְפִּקִינוּ דְּמִנְתִּיר יֵת קַעֲרָא וּמִפְנֵק יֵת בְּסָרָא וְשְׁתָּא יִרְחִין בְּבִסְמָא וּבְסִמְתִּירֵי נְשִׂא : (יג) וּבִבְרִין וְסָן בְּתֵר דְּשְׁלָמִין תְּרִי : עֶסֶר יִרְחֵי שְׁתָּא עוֹלָמָתָא

משה

אלשיך

משאת

הכתוב לרע טוב. אך אחשוב לדעתי כונת הכתוב וישנה לאכול דבר חסור אל תחמה כי הוא לעוב בשביל טוב המעטוד ליעשות על ידה שהוא פקוח כל נפשות בני ישראל. ומה שזיה עליה מרדכי אשר לא חגיד את עמה וגו' אחשבה כי הלא לא יבצר ממנו מוֹמִיָּה חת אל לבו לאמר מה זאת עשה אליהם ב' הפדים באשה אחת כי נהנה עליון חללה למלוכה גדולה דבר מאלד ועומתה אם השפל השפיל שאת לחשורות חש' גם מרדכי ידע את כל אשר נעשה כי היו ישראל באוכלי שלחן המלך לחם רבע שחו יין נסיכס כי ע"כ היה לו קמר על היהודים אשר בשושן נלכתי בא אל שלחן המלך כי מרה חסיה בחתרונה וע"כ בהלקח אסתר אל בית המלך אין ספק נחן אל לבו לאמר אין זה כ"א גזרה עומדת ח"ו על ישראל ומה יאל נעת באות הגיע אסתר למלכות למען הוכל לרפא להם גם רחא כי לא על הים נלקחה משפט בנימין מזרע שאול כמש"ל בגמרא כי בזכות נעשות שאל שאת דבר המליכה לא הגיד זכה לנחה ממנו אסתר בלא הגידה את עמה וגו' ע"כ לא יבצר ממנו לחשוב מהשכות חולי בהשענר על עון בית אביה שגרס ביאת המן לעולם על אבר השחיר את הגג לילה אחת יקרהו חופל לשכב את חבה להוידד המוליד את המן המאכלילו להם חוטים להאכידו באופן חמד בלבו או חסחקן וחמות בעת ארה לכפר בעד אביה או על ידה תהיה גאולת ישראל ותהקן קלקלת בית אביה וע"כ בכל יום ויום מרדכי מההלך לפני חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר לרחות אם היה מחמול להעשות דבר שחסחקן בו וזכו את שלום אסתר או אם הוא למען חילול את ישראל היה הולך לדעת מה יעשה בה כל' מה הוא הדבר והנס שיעשה לישראל זה אם היה מתרגש בה איה דבר חשקך להחיל את ישראל ובגלל הדבר הזה זיה עליה אשר לא חגיד את עמה ישראל ואת מולדתה הוא שבס בנימין כי אמר בלבו אם חיו גזרה חסיה ח"ו על ישראל טוב הוא כל ידעו כי יהודים ומבנימין היא פן בעת הגזרה יוֹיֵאוּהָ מן הכלל ואת מולדתה באופן לא חסיה לה פתחון פה לומר למלך יוֹשִׁיעַ לה ואת עמה כי חינו כבוד המלך וזכה אביה יללו ישראל כאשר היו כי אמרתי כי נמכרנו אני ועמי כי ע"כ חרד לבו ויתר נקומנו באומרו מי הוא זה אשר מלאו לבו לעשות כן אך אם היתה מגדת עמה ומולדתה

(יב) ובהגיע חר נערה ונערה וכו'. בפתח דברי הכתוב הורה לנו מה בין ישראל לעו"כ כי העו"כ מ"ה בניחוס אין להם יחוס מש"כ בישראל כי נערה ונערה אין להם יחוס רק היות כל אחד נערה עם שרובן אביהן קיימים אבל אסתר אף שאין לה לב ואם אף שנמסרה לאחשורוש יחוסה קיים וז"ל ובהגיע חור אסתר בת אביחיל וכו'. ואמר כי זאת היות לבן כדת הנשים ז"ל חדש בשמן המר ובשמים וחסרוקי הנשים עוד היתה כל נערה ונערה מחזרת אחר עידונים וכבוד לבא עמה מבית הנשים עד בית המלך להתנאות לפני המלך כ"א תשאל לבא עמה נערות רבות וכבוד גדול להורות חשיבות וגדולה עד בית המלך ועד בכלל שיביט אליה בעין החשיבות חולי ימליכה תחת ושמי והיה ניתן לה וזה את כל אשר תאמר ניתן לה לבא עמה וכו'. ועוד נוסף לקח על ב' הכתובים האלה בתוך הבאים אחרים בם"ד : ראוי לשום לב למה היו מולאות מיד הגי ויטיות ביד שפסגו ולא היו שבות לבלובן בדוקר. ב' למה בהגיע חר אסתר לא סיפר לאהה וזוהא אם היה ע"ש שפסגו או אל יד הגי. ב' כי הלא יראה כי לא נעשתה ענת נערי המלך משרתיו כי המה אמרו ונתון חסרוקיהן והנערה אשר חיעב וכו' תמלך תחת ושמי ואח"כ אין ביריה מולאת בכחוב רק ובהקבץ נערות רבות וכו' ותלקח אסתר וכו' וכן פשט שנית נאמר ותלקח אסתר וכו' שהעמידן יחד להיות בורר אוכל מתוך פסולת והכתוב העיד שפשה כענת משרתיו

סתרם

כל זה ה' אחשורוש מסופק אם ישאנה שרי בהגיע חור נערה ונערה באה אל המלך אף שאסתר נשאת חן בעיניו יותר מכל הכתובות מ"מ הביאו לפניו מקוד' שאר נערות והיו שפסגו היו נתון בדין בכל אומן וזמן אומן ראוי

שיעשה

אסתר ב

הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל־אֲשֶׁר תֹּאמַר יִתֵּן לָהּ לָבוֹא עִמָּה מִבֵּית הַנָּשִׁים
עַד־בֵּית הַמֶּלֶךְ׃ י בַּעֲרֹב הָיָא בָּאָה וּבִבְרָךְ הָיָא שָׂכָה אֶל־בֵּית
הַנָּשִׁים שְׁנֵי אֶלֶי־הָ שָׁעֲשָׁנוּ סָרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַפִּירִיגִשִׁים לֹא־
תָּבוֹא עוֹד אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי אִסִּי־חָפֵן בָּהּ הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָאָהּ בִּשְׁם׃
מִי וַיְהַגֵּעַ תִּרְיָאֶסְתֶּר בֶּת־אֲבִיתָהּ וְדָד מְרֹדְכִי אֲשֶׁר לָקַח־לוֹ לְבַת

וּמִינִי זִמְרָה׃ (יד) אֵל בֵּית הַנָּשִׁים שָׁנִי. רש"י

משה

אדשיר

משאת

כְּאֹמְרוֹ וַיִּסַּע הַדָּבָר וְגו' וַיַּעַשׂ כֵּן. ד' על מה זה
הַתַּחֲמֵט' עַד שֶׁנֶּחֱזַק לְמַלְכוּתוֹ מִשְׁנֵה ג' לְמַלְכוֹ שֶׁהָיָה
אֲבָדָן וְשָׂחִי. ה' בְּאֹמְרוֹ וַיֹּאכֶל הַמֶּלֶךְ אֶת אֲסֵתֶר מִכָּל
הַנֶּסֶם וְהַשָּׂחִי חָן וְהַסֵּד לִפְנֵי מִכָּל הַנְּחֻלּוֹת מִי כֵּן
הַנָּשִׁים וּמִי כֵּן הַנְּחֻלּוֹת כִּי הָלַךְ אֲשֶׁר נִקְצְלוּ בָּאוּ
שֶׁם אֵל יֵד הַגִּי נִעְרוֹת הָיוּ וְעַתָּה מִשְׁתַּחֲוִי הֵיחָה וַיִּקְצְלוּ
אֶת כָּל נַעֲרָה בְּחֻלָּה וְכו' וְהַכְּחָז הַעֲדִיד
וַיִּסַּע הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ כֵּן וְהָיָה כֵּן
כּוֹלֵן הָיוּ בְּחֻלּוֹת וְאִךְ יִתְּרֵם נָשִׁים וְנְחֻלּוֹת וְהָלַךְ
כְּמוֹ זֶר נִחְשָׁב ע"ד הַפֶּסֶק מו"ל שֶׁהֵבִיאוּ לִפְנֵי נֶסֶם
בְּשֵׁי אֲנָשִׁים וְגַם קָסָה דְּלִיעֵי־בִּינָהּ וּלְיִתְיָנִינָהּ
וַיֹּאכֶל כּו' וְהָיָה חָן וְכו' מִכָּל הַנָּשִׁים וְהַנְּחֻלּוֹת. ו'
בְּאֹמְרוֹ וּבִהְקֵץ בְּחֻלּוֹת שָׂחִית לָמָּה זֶה עָב וּקִיבָן
שָׂחִית וְלָמָּה בִּקְבוּן הָיָה הַסִּיחָה הַזִּכִּיר בְּחֻלּוֹת לְבַד
וְלֹא הַזִּכִּיר נָשִׁים כְּאִשֶּׁר בְּכַתִּיב הַקּוּדֵשׁ וְגַם מִתִּי נַעֲשֶׂה
הַקִּיבּוּן הַב' הָרֹא וְלֹא עוֹד הָלַךְ שְׂאוֹמֵר וּבִהְקֵץ
וְכו' וְלִינִי. ז' רָאוּ לְדַעַת מֶה נַעֲשֶׂה מִהַנָּשִׁים אֲשֶׁר
לֹא בָחַר הַמֶּלֶךְ כִּלְלָא נִזְכָּר וְהָיָה נִזְכָּר שֶׁהָיוּ בְּבֵית אִשָּׁה
לְבֵית אִמָּה הָלַךְ זֶה לָכֵן כְּדִי בְּיוֹן וּקָפָה עַל כָּל נַעֲרָה
וַיַּעֲרֶה שִׂימָר לֵה עוֹצָה; עוֹצָה רוח וְהָיָה עַל הַקִּבּוּן
הַשֵּׁנִי אֲמָר שְׂחָזְרוּ וּקָבְנוּ בְּחֻלּוֹת מִהַמְּלִיכּוֹת אֲשֶׁר לֹא
הָיוּ בְּרָאשֵׁן לְרִאשׁוֹת אִם יִמָּאֵל בָּהּ עוֹבָה מֵאֲסֵתֶר וּקָבָה
כִּי הֵיחָךְ שִׂמָּחַר שֶׁלִּקְחָהּ אֲסֵתֶר לְמֶלֶךְ יַעֲשֶׂה בָּהּ אִם
הַמָּאֵל אֲחֵרֶת וְעוֹד כִּי אֲחֵר שֶׁקֵּץ פֶּסַע אֲחֵד לֹא יַעֲלֶה
עַל לֵב לַעֲשׂוֹת אֲחֵר זֶמֶן קִבּוּן שְׁנֵי מֵאֲשֶׁר לֹא הָיוּ
בְּרָאשֵׁן וְהָיָה גַם שֶׁבֶדֶר זִמְרָה רַב בִּימָהִים עַד שֶׁנֶּחֱזַק
לְמַלְכוּתוֹ וְעוֹד כִּי עַד כֹּה סִיפֵר דָּרָךְ הַתַּחֲבֹנוּ בְּתַשְׁמִיּוֹ
עַם נָשִׁי חָן כֵּן נַעֲרָה וְנַעֲרָה וְחָר אֲסֵתֶר כו'
שְׂמֹרֶה שְׂחָזְרוּ אֲחֵר הַלֵּקָה אֲסֵתֶר לְמֶלֶךְ וְחָתִי לוֹ
לְאִשָּׁה וְלִמְלָכָה תַּחַת וְשָׂחִי וְאִךְ אֲחִ"כ אֲמָר וְתִלְקָה
וְכו' וְהָיָה מֵאֵלָה חָן וְהַסֵּד בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וּבְעֵינֵי כָל
דְּרֹאשֵׁי וְשִׂאֲהֵבֶם מִכָּל הַנָּשִׁים וְהַמְּלִיכָה תַּחַת וְשָׂחִי וְהָלַךְ
כֵּן זֶה הָיָה רָאוּ לִיאֲמֹר קוּדֵשׁ סִיפּוֹר דָּרָךְ הַאֲשִׁיחָה
שֶׁהָיָה לֵה וְלִיתֵר הַנַּעֲרוֹת עִמּוֹ שֶׁנֶּעֱרַב הָיָה בָּהֶם וְכו':
אֲמָנָם הָיָה אֵין סֶסֶק כִּי מֶלֶךְ זֶה הָיָה לָנוֹעַ בְּדָרָךְ
אֲרָךְ כְּמוֹ שִׂמָּחַר רְבוּחִינּוֹ ז"ל שֶׁכָּל בַּעֲרָה הָיָה
בָּהֶם וּבִבְרָךְ הָיָה שֶׁבָּה וְאֲמָר כִּי בְּכָל לְנִיעוּתוֹ הָיָה
כִּי כָל הַנַּעֲרוֹת בְּחֻלּוֹת אֵל יֵד הַגִּי לֹא יַעֲזוּבוּ עוֹד לְבִיחָם
כִּי הָלַךְ נִקְרָא שְׂמֹו עֲלֵיהֶן וַיִּלְסָפוּ חֶרֶפְסָן כ"א שִׂמָּחַר
חִיטָּב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ תַּחַת וְשָׂחִי וְשִׂאֲרִינָם יָכִי

עֵילָא לֹת מִקְדָּא דְּכָל רַב וְסָרְקוּ דִּי צְבִיָּא לְחִימָר מִן יַד יְהִיבָה לָהּ לְמַעַד עָקִיָּא מִבֵּית
נְשִׂיאָא עַד בֵּית מִקְדָּא : (י"ר) בְּעֵזְרוֹ רַבְּשָׁא הִתֵּן עֵילָא לְשִׁמּוּשֵׁיהּ נֵת מִלְכָּא וּבְעֵזְרוֹ צְבִיָּא
הִתֵּן מִיָּבָא לְבֵית נְשִׂיאָא תַנְיִין דִּירָא דְשַׁעֲשֻׁנוּ רַבָּא דְמִקְדָּא נְטִיר מִסְרִינְתָא וּבִצְנָן וְאֵלֶּיָּהּ
קָא תִיעוּל תּוֹב לֹת מִלְכָּא אֲרוֹם אֶלְהִין הָרִיָּא דִּירְתָּרְעֵי בָּהּ מִלְכָּא וְקָרִי קָה בְּשִׁמְאָא מִפְּרִשׁ
וּבְתִיב : (טו) וְכֹר מִשָּׂא סִידוֹר אֶסְתֵּר בֵּית אֲבִימִי אֶהְבִּי דְמִדְּכִי דִי נִקְבָּה לִיה לְבֵית

משה

אלשיך

משאמר

וּבְהִגֵּיעַ וְגו' וּתְלַקַּח אֶסְתֵּר וְגו' וַיֹּאדָּב וְגו' וַיַּעַשׂ
הַמֶּלֶךְ וְגו'

(פו) הנה ספור יחס אסתר ביהודה ויהודה
והאחיחיל היה דוד מרדכי שלקחה

לו לבית הכל יראה לבגלי יונק וכן מה זה לשון
לקוחה ותולקח אסתר ולא נאמר ותבא אסתר אל
המלך כאשר נעברה ונערה שנאמר היא בזה אה"כ
יספר שהלכה והסמליכה וכן אומר וישם כתר מלכות
בראשה וימליכה ויאמר שהמלך וכלל ויהיה הכתר ומה
גם שאין דרך הכתוב לספר כיצד ממליכים אם בכתר
או שלא בכתר ועוד ה"ל וימליכה ויתן כתר מלכות
כי הלה עולה ההסמכה וממליכין כסה ואמרי כן
שימו ההכר על ראשה ועוד אומר החת ושהי הוא
מיוחד וזה דרך הר"ל לומר שסמך האקוין של
ושהי מ"מני המפה וישם האקוין של אסתר וזהו
וימליכה החת ושהי . אך אין ספק כי על כל
הנ"ל צמח לחת פסע למה עברה ולא נהרגה
אסתר לבגלי הנבל להחשורו לומר שקרקע עולם
היה וכיוצא בזה ועדיין נריך לומר שבאונם היה
ולא ברצונה והנה היה מקום לחושדה כי לרוב
קבוצים צעדי עדי' אשר הרבה להיבט מאלה
מן והכד באונם שאם היה כדבר הזה הלא האדם
כי נמצא כי ברצונה נעשה החושדה ולא באונם
על כן בא הכתוב והעיד כי אדרבה היסה בורחה
מה ולא יצרה צעירי המלך כי ה' נבואות נהן חניה
צעירי כל רואיה וצעירי המלך כי ה' נבואות יען
הלאה למלוכה מהעטס הנ"ל כי הלא היסה בה הפך
כל הנשים בצניעותה כי הגה צהעיר חר נערה
ונערה וכו' מקץ היוה לה כדת הנשים י"ב חדש
עוד היסה שוחל הכנות ועידוין וכבוד לבא עמה
מבית הנשים עד בית המלך להנאות צעירי ויהי
ניהן לה ועוד שנית כי בערב היא בזה כי כל אחת
היסה בזה מעמדה ומבמה לבב אך אסתר לא כן
רק צהעיר חר אסתר כלומר למה שהיסה אסתר מזד
עממה . ב' מזד היוהה בת אחיחיל שהיה נדק והכרות
היוהו נדק ייחסו אחר מרדכי ואמר דוד מרדכי
כלומר מתדמה לו . ג' אשר לקחה לו לבת כי לא
היה מפרנס לבד מחמת היוהה יתומה קרובה אליו
רק בגדר בת ממש כי אין זה רק שגידלה בתרביית
עוב מאל על כן לא בקשה דבר כ"ל אח אשר יאמר
הני שהיסה כחונס שיקחה בעל כרחה כמנ"ל
שהיה הני אומר לה למה תחייבי את ראשי למלך
שאיך רואה להקבע . ד' כי כל נערה ונערה
היסה בזה מסוב רצונה וזו וסלקת אסתר וכו' כי
לבגלי

תר שלה לא היסה בזה אה"כ עד הפסוק בה המלך
ונקראה בשם כדת הפלגשים של מלך וזהו בערב
היא בזה וכו' אך צהעיר חר אסתר בת אחיחיל
וכו' לא בזה בערב ושנה צנכר אל יד שעשנו שומר
הפלגשים כי לא פלגש היסה כ"ל וסלקת וכו' אל
בית מלכותו כלומר שמשחרר אל בית המלכות כי היא
ישרה צעירי להמליכה ולא שחשוב אל יד שומר
הפלגשים כי אין ספק כי אשר היא מלכה יש לה
מדור לפי כבודה בית המלכות קרוב אל בית מושב
המלך מבית הפלגשים וזהו ותלקח אסתר אל בית
מלכותו וכו' ולא נאמר ששנה כאמור וגם לא נאמר
ותבא רק ותלקח כי לא מעמדה בזה כאשר נבאר
בס"ד . והנה צהעיר חר אסתר ותיסב צעירי למלך
ותלקח פניה אל בית מלכותו אחר בלבו הנה צדקתי
בין כל נערה ונערה שהגיע זמנן ונבעלו ובלהטים
אל יד שעשנו וזה זאת אהבתי למלך מכולן אך
אולי אשר עדיין הן בחולות שלא הגיע חר שלהן
אולי תהיה בחוכן טובה מאסתר ולומר שהעכב
זו מלמלך עד חס חר כל נערה ונערה מהחירות
אחר שישרה צעירי לא יעשה כן לכן מה עשה קצן
זה הבחולות אשר עדיין לא הגיע לכן חר שהיו
צבוחות עדיין לראות אם המלך אחת מהנה הן
צעירי מאסתר צהעיר בהן כלהת אח מראיהן
עוב ולא מאל וזהו אומר ויארח המלך את אסתר
מכל הנשים הנשים הן אשר כבר נבעלו ואינן בחולות
ותשא הן וחסד לפניו מכל הבחולות שקצן עשה
לפניו ולפני אסתר . ומה מתקן דברי הכתוב צמח
אח טעמו כי צמח אשר אין עתה לפניו אחר
ויארח המלך כי ראה המלך שכהר בזה על כל ה'
ומה לא אהב שום אחת אלה אסתר אך באלו
הבחולות אשר העמיד לפניו עתה נדק חן וחסד
ואמר ותשא חן וחסד לפניו מכל הבחולות שהי'
חינה גדול צעירי מכל וי"ל אה"כ ובהקצן בחולות
שנית כי פסע ראשונה וקצן הבחולות אל יד הני
ואח"כ קבצו שנית בהמלך המלך את אסתר וכו'
בחולות כי לא קצן שנית רק מהחירות עדיין צבוחות
נמצא כי אף הראשונה שבוין לא מזדוג לה עד חס
לה י"ב חדש כי יימלאו ימי מרוקיהן ומאל החל
המלך להפקיד פקידים ועד הקצן בחולות אל ששן
הצירה אל יד הני ועד הגיע חר הראשונה מהחל
שמרוקיה ועד המשך החורים עד חר אסתר היה בין
הכל משנה שלש עד שמה שבע ואינו זמן רב לפי
המזמנך לכל הנ"ל ובזה החרו הספקות שהזכרנו
מה זה דרך כלל ונבא אל ההכתובים :

קָבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לֹא בִקְשָׁה דָּבָר כִּי אִם אֶת־אִשְׁרָיָא אָמַר הִנְי
 סְרִיס־הַמֶּלֶךְ שִׁמְרֵי הַנָּשִׁים וַתְּהִי אֶסְתֵּר נִשְׂאֵת חֵן בְּעֵינֵי כָל־
 רָאִיָּה׃ ט׃ וַתִּלְקַח אֶסְתֵּר אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲחִישֵׁרוּשׁ אֶל־בֵּית מַלְכוּתוֹ
 בַּחֲדָשׁ הָעֲשִׂירִי הוּא־חֲדָשׁ מִבֵּת בִּשְׁנַת־שֶׁבַע לְמַלְכוּתוֹ׃ י׃ וַיֵּאָהֵב
 הַמֶּלֶךְ אֶת־אֶסְתֵּר מִכָּל־הַנָּשִׁים וַתִּשְׂאֵל־חֵן וַתִּסָּר דָּפְנֵי מִכָּל־
 הַבְּתוּלוֹת וַיֵּשֶׁם כֶּתֶר־מַלְכוּת בְּרֹאשָׁהּ וַיְמַלִּכָהּ תַּחַת וְשֵׁתִי׃
 יא׃ וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֶּה גָדוֹל לְכָל־שָׂרָיו וְעֲבָדָיו אֵת מִשְׁתֶּה אֶסְתֵּר
 וַהֲנַחָה לַמְּדִינֹת עָשָׂה וַיִּתֵּן מִשְׁאֵת בֵּיַד הַמֶּלֶךְ׃ יב׃ וַבְּהֶקְבֶּץ
 בְּתוּלוֹת שְׁנֵית וּמַרְדֳּכָי יָשָׁב בְּשַׁעַר־הַמֶּלֶךְ׃ יג׃ אֵין אֶסְתֵּר מְגִדָּת

רש"י

(טו) בחדש העשירי. עת צאה שהגוף נהנה מן הגוף זמן הקצ"ה אותו עת צינה כדי לחצבה עליו׃
 (יז) מכל הנשים. הבעלות שאף נשים הבעלות קצן׃ (יח) והאזה למדינות עשה. לכבוד היתה
 להם מן המס שעליהם׃ ויחן משאת. שלח דורות להם והכל כדי לפתותם ב חולי תמיד מולדתם. ואעפ"כ.
 (כ) אין אסתר מגדת מולדתה. לפי שמרדכי יושב בשער המלך המורמז והמרמז על כך׃

שפתי חכמים

לכל אחת שבע נערות אם היתה שחורה אומרת שחורה חב עמה אם היתה קלרה אמרה קלרה כהא עמה׃ ב כן
 דרשו בפ"ק דמגילה ודיוקן מדמיון ליה להאי קרא ובהקצן בחולות שנית אין אסתר מגדת כו' וא"ל היאך אסתר יכול
 לומר שלא היה יודע אחריו מליו עס היתה והלא כמה דלעיון היו בישראל שבו אומרים שהיא ישראלית אלא
 בשביל שנושאת חן בעיני כל רואיה והיו העכו"ם מתגברות ואומרות א ממשיכתי וזאת אומרת כמו כן לפיכך לא היה

משה

ארשך

משאת

לכלית היות עושה בראון לא הלכה עד לקחום הגי ושאר
 מוביליה וט"ח א"כ איך חשק בה המלך כ"כ כי שאר
 נערות היו שבות אל יד שעשגו לפלגשים וזו נשארה
 בית המלכות לז"א ותהי אסתר נושאת חן כו' והנה
 בשום לב אל חל' נושאת חן ולא מושאת חן אך הוא
 לומר לא היתה מושאת חן בעיני הכולת רק היא היתה
 נושאת על עממה חן מאתו יתבדך כי חוט של חסד
 משוך על פניה ועוד ראה איך מה' יאל הדבר ולא
 על החקשט' כי הלא אין ספק כי יותר היה יקר
 למצוא חן בעיני המלך מצעיני הרואים וזאת היתה
 בהם כי כפלים מנחה חן בעיני המלך מצעיני כל
 רואיה כי הנה ותהי אסתר נושאת חן בלבד בעיני
 כל רואיה אמנם בעיני המלך נשאה חן וגם חסד
 זהו ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות ועוד ראה
 שלישיית כי מהיות שיתלקח אסתר ולא צאה מעממה
 שהיה הדעת נוטה ויכונה מלכו ואדרבה ויאסר המלך
 וכו' ולא עוד אלא שישם חסד מלכות בראשה שלא
 כזה אל ח' מסריסיה שישם הכתר על ראשה רק
 הוא בעצמו וישם כתר וכו' כי אהבה מקלקלת השורה
 ולא עוד אלא וימליכה תחת ושתי שהעשיב' כושת
 שהיתה בה מלכים גדולים ותהי בעיניו כממלא'
 מקומה וזהו תחת ושתי. או יאמר שהיתה בעיניו
 בערך ושתי כאלו זאת היתה מלכה והאחרת ושתי
 בלבד שמה בלי מלכות ולזה לא אמר תחת המלכה
 ותהי או ותהי המלכה כאשר יזכרו מלכים בתואר

חמו ויקרב לבו מאד אליה׃
 (יט) ובהקבץ. ורצוי לדעת מה ענין הקצן בחולות
 שנית אל היות מרדכי בשער המלך
 ועוד צאו' אין אסתר מגדת מה ענינו פס ועוד שהרי
 מזכר לעיל ועוד או' מאמר מרדכי אסתר עושה ורא'
 דברי מזה ועל פי דרכנו נשית לב אל אומרו למעלה
 לא הגידה אסתר את עמה וזה מולדתה שהקדים
 העם למולדתה ופה הסך ואמר מולדתה זאת עמה
 ואם נאמר שעל היות מרדכי בשער המלך ע"כ אין
 אסתר מגדת שהוא היה מזה לא קשה שבלעדי זה
 ראוי לה לא תמיד מחמם המאמר הראשון שזה עליה
 אשר לא תמיד. ועוד שאו' אין אסתר מגדת מורה
 שמעממה לא היתה מגדת כי סמכה על המאמר
 הראשון. אמנם באומר יושב בשער המלך הוא שהיה
 לראש

למעלה לנת מלכא דא תבעת צרוד לכל מדבע ארום אלהן נת מן דיומר הני רבא די קמלכא ומר נשיא ובהת אסתה טענית טיבי ומשקא רחמין געניי כל חוקא: (טו) ואדברת אסתה לנת מלכא אחשורוש לאתתא ואעיל יתה לבית אדרון בית מלכותיה בנקא עשירא הוא ורחא דמבת בשקא שביעיתא למכותיה: (יו) ורחם מלכא נת אסתה מלך נשיא בהו מתנסבו ואטענת רחמין וטיבו דרמוי מלך בתולתא ונשיא מניא דנדבא על הישה ופבר מן קוטון בית בדכיה נת איקונין דנשתי ואקים מן נת איקונין דאסתה ואותיב יתה עד פורסי תנין ואמלוד יתה חלף ונשתי: (יח) ועבר מלכא משתתא רבא לקל ברברגו נעבדוי ונהו קרי ליה משתתא דאסתה ונהת שבוך ברנא דלפליא עבר ויבב ליה בותנא ורולק בםפת ידא דמלכא: (יט) ובאתנפנשות בתולתא ומנא תנינא ומרדכי מצלי ואול ונתיב פריע מלכא: (כ) בזמנא דהא הנה שאל דה מלכא מאידן אוקא את

משאת

אלשיך

משה

לראש ושר כד"א ולוט יושב בשער סדום שמוהו עליהם לדיון והנה כחצנו למעלה כי מ"ה היה להגדיל את מרדכי ואסתה לתת נקמה ה' בהמן כי ב' גואלים הוצרכו כאמור למעלה ועל כן עלו שלא בדרך הטבע מבגלות

שעש' להם גם עד אחר שכניע הור אסתה: (טו) לא ניקשם דבר כ"א את אבד ואמר. וק"ל הלשון דאבד ואמר שהוא לשון עמי' וגם הענין קשה ונראה הכוונה שאסתה לא ניקשה שום דבר רק מחמת שכל מעשה בשלום גמור ובוודאי לא מירקע עליהם בנשמים ובחמורקים כראוי בדרך דבר העש' בלונם ואולי היה הדבר גניע למלך הן מפי מגוריהם וכן מחמת שהיה הדבר יוצר סרה מחייבת לראש למלך והיתה מנקשת תמיד ממנו איך שיאמר לפני הכרים ולתהנול אלהם לפני המלך וזוהי הכוונה שלא ניקשה שום דבר מהני רק כל בקשתה היה האלך שיאמר לפני המלך ואכשרים: (יז) ותשא הן ותחד לפניו. י"ט להפליא שמקודם לא אמר רק ותשא חסד לפניו ולא כתב הן ואח"כ כתב ותשי אסתה ונשאת הן ולא כתב חסד ואח"כ פתחי ותשא הן ותחד לפניו. ועוד דמוקדם לו כי לו לפסוק ותשא הן ואח"כ ויאבד ששנשאות הן הוא קודם להכנס. לזה נראה כי הכונה נכוס שנעשו לאסתר לא נכתבו רק כפרזומטעם ויאלת המלכות דמ"ס המפרשים הטעם בזה שלא נכתב הכס הקדוש במגילת מנחם ויאלת המלכות שלא יאמר כי אין מיהסין הטוב ששעתי להם עליו רק להכס. עיין ביוסף לקח מ"ס גיבר שהוא גנאי גדול למלך והנה נקמה אסתה בוודאי היה בלונם גדול עד שמכרה עליהם כשמועם למהיה כמו שאמרו ביום כחבוזם לטעות מכרן ונשפיהו לקטלא וכן מורה לשון כחבוז. ותלרי. שנלקחה בע"ס כדכתיב בשכס ותוקה בלשון זה היה גנאי גדול למלך שלא ראה לדבר במלך ונקחיהם הכונה ולזה הוצרכה חסד גדול שלא להיבדע מיהס כדן מורדי מלכותו והן לא שייך רק כשרווע נשעות טובה אל שלא להטעם אל שייך רק חסד שרעון כחבוז לסודיע כרמו שסלקוהם היתה בלונם גדול עד שסוה לרעהם להסד רב וגדול ולזה אמר ותשא חסד לפניו. בלוינ אמר משא של חסד שלב סמך כעס עליה הכונה עד שאילוהו ההסד כי סורג אלהים כי הוטבס בעיני ואלה שביא של בלונם משא"כ בעיני כל רואים לא הוצרכה להסדרת הן למען יסללו אותה אל המלך לכך לא כתיב רק ונשאת הן ולכסוף כחשכר הגיע סומן ליבאל וישי' רבלי הסדיו ישמור ורעון ויראיו ועשה למען לא חבוז למשכב אחשורוש עד שאלמו כושר שערות הכניסם תתחום בעת ביהא. וחסה יש לו מני חיות א' הן אשה על בעלה סורג לטעות כליש להנאה שמועם ויש עוד הן בליש על חזירו ואח"י כמלך שנושא איש אחר הן בעיניו לעשות עמו חסד ואח"י כשקב"ס כתיב ונת מלך הן וביינו לטעות כס בוודאי לא ללוצר קב"ס ותסכר הכחבוז גדול הכס בנה שחכבתו אל אסתה היה גדולה ממלכות ממלכות אכסה שיש מלש

מִוִּלְדָּתָהּ וְאֶת־עַמָּהּ בְּאֶשֶׁר צִוְּהָ עָלֶיהָ מִרְדֵּכִי וְאֶת־מֵאמֶר מִרְדֵּכִי
אֶסְתֵּר עָשָׂה בְּאֶשֶׁר הִיָּתָה בְּאִמְנָה אֵתוֹ : כֹּה בַּיָּמִים הָהֵם וּמִרְדֵּכִי
יֹשֵׁב בְּשַׁעַר־הַמֶּלֶךְ קִצֵּף בְּנֵתוֹ וַיֵּרֶשׁ שְׁנֵי־סָרִיסִים הַמֶּלֶךְ מִשְׁמָרָיו

רש"י

(כה) לשלח יד . להשקותו סה המות :

משאת

ארשיך

מושה

טוב על מרדכי ועל פיה עלה במעלות . אחר ראה
נא כי לא כן הוא כי הלא בהקבץ בחולות שניה
לראות חיזו היטב בעיני המלך להמליך כבר ומרדכי
יחס בשער המלך באופן כי לא ע"י אסתר עלה רק
מאחר ויחברך שלא בטעם באשר הוא יהודי וש"ה גם
שלא דבר' עליו להגדילו אולי כי גם שלא הגידה
בשלקו' אח"כ הגידה ובסודע קרובו למלך הגדיל
אחרו גם זה לא היה כי הלא גם עמה אין אסתר
מגדת מולדתה ואת עמה ואם לא היתה מגדת מולדתה
היך העלוהו לגדולה על קרובתה ולהיות בנוגע אל
הניסח ענין הגדת מולדתה הקדים פה מולדתה
לעמה והנה למעלה כתבנו מרז"ל כי להיות מרדכי
בזרח מן השכרה צוה עליה אשר לא תגיד וש"ה אסתר
אחר שהוא יסב' עשה כמדחו הסיבה אל הבזרה
מן השכרה שצדקו' אחרי ויעלה והקנה לו ישיבה
בשער המלך עמה אחרי זאת הרשות נתונה ביד
אסתר להגיד מולדתה כי הלא בטל' הסבה והעלוהו
מעמדה ומעמה למה העמיד על משגרתה לבלתי
הגיד דבר כאשר היה שהציר' עד נמכרנו להמן
לז"א ואת מאמר מרדכי אסתר עושה כאשר באמנה
אחר לומר כי כאשר באמנה אחרו היתה מקיימת מאמרו
בלי השקפת סיבה רק למה שהוא לה לזכר ולפטרון
כן גם עתה לא שמה לבה אל סיבה אחרת עליה
לימר הלא בטלה סיבה אחרת וסגיד דבר רק שהביט
מעייני מנמחה לקיים מאמרו בדרך חמיה בלי שום
השקפ' כאשר היתה באמנה אחר ועל פי העממים
האחרים שכתבנו למעלה על העדר ההגדה ואמר
ראה נא חסד אל יתבקר כי טרם העלות את המן
למרק עוגיו העלה את מרדכי ואסתר להגידו
כי הנה .

ובהקבץ בחולות . שאלו היה גמר מע"ה אסתר כבר
ומרדכי עליה ויהי יושב וכו' ולא מפאת
אסתר כ"א מה' יא' הדבר ולא בטעם כי הלא אין
אסתר מגדת וכו' לומר שכל ידה ע"ה ושמה האמר
כי מה שאמר שהמליכוה לא היתה מגדת היא כי לא
היה לפי כבודו לגלות שהיתה מזרע יהודים האלילים
נכז'ם ושפלים בגלות ע"י אחר כי לא היה רק שאת
מאמר מרדכי אסתר עושה וכו' כי כשפלתה באמנה
אחרו שיתומה היתה כן גם אחרי הגיעה לעלמות ולקיים
מאמרו עשהה הדבר . והנה אמרו רבותינו ז"ל ואת
מאמר וכו' אמר רבה בר לימא מעמי' דרב שהיתה
עומדת מחקי' כל אשכנזים ויובלת ויובתה בחקיו
של מרדכי עד כאן . והפסד הביאוס לומר זה כי
ד' אלשיך 2

בפס

וְלֹא הָיָה אֲסִיפָה מִתִּיבָה וְלִדְוֹתָהּ וְיָת עֲמָה קָמָה וַפְּקִיד עָלֶיהָ מְרַדְּכִי וְיָת מֵאִסְרִי קִדְּרָה
הָיָה אֲסִיפָה עֲבֵרַת שְׂפִינָא וּמִצְעֵרָא הָיָה נִשְׁרַת בְּיוֹמֵי רִיחֻקָּהּ הָיָה מִדְּרָא סִבְשִׁילָן
וּמִסְרָא דְעִמְסִין נִזְכָּרָאין לֹא הָיָה מִעֲמָא וְכָל פְּקִידָא דְאִתְחִיבָן בְּהוֹן נִשְׁאָה רְבִית
יִשְׂרָאֵל הָיָה נִסְרָא עַל פִּי מְרַדְּכִי הִיכְמָא דְהָיָה נִשְׁרַת כִּד הָיָה מִתְבְּרָא. עֲמָה : (כא) בְּיוֹסָא
הָאֵנָן וּמְרַדְּכִי יָתִיב בְּפִנְהֵרָאין דְּמִקְנֵת לִיה אֲסִיפָה בְּתִבַּע מִלְכָּא וְכִד חֻוּ תִרִין כְּבָרְבָּנָא
בְּהִין בְּנִסְיָא וְנִצְנִסְיָא וְנִאֲמָרוּ דִּין לְהִין הָלָא מִלְכָּתָא בְּפִתְגָם מִלְכָּא בְּעִיָּא לְפִלְכָּא יָתִיב וְיִלְאֲקָמָא
יָת מְרַדְּכִי לִית רְבִיתָא לְפִלְכָּא תִרִין קִלְוִשְׁמִרִין וְיִלְאֲקָמָא מִד בְּקִין אִתְנַעֲטוּ בְּלִישְׁנֵהוֹן
בְּתִין וְתִרְשׁ מִרְפָּא תִרִין כְּבָרְבָּנִי מִלְכָּא מִנְשָׁרִי פִלְמִירָא וְנִאֲמָרוּ לֹאֲשָׁקָא סָא דְסוֹתָא

משה

ארשין

משאת

בְּמִלָּה הִסְתָּה לִז' כְּאֶשֶׁר זֹה עֲלֵיהּ וְגו' כִּי אֲמַרְהָ תַמְלִיךְ אֲסִיפָה תַחְתִּיהָ לְהַפִּילָהּ אֶרֶצָה ע"י מִשְׁתָּה הוּא
לֹא יִמָּנֶע אִם גַּם זֶה־כִּיּוֹן כֻּלָּל הַזֵּנוּי רָחֵוּ לַעֲשׂוֹתָהּ וְהוּא
כְּאֶשֶׁר זֹה עֲלֵיהּ מִרְדְּכִי וְהוּא הַעֲיִקֵר הִים עַל עַמָּה
וְהוּא שְׂגִמָּר וְהוּא וְהָיָה מוֹלֶדְתָּהּ לֹא הִיָּה רַק מֵאֲמֵר
בְּעִלְמָהּ וְכ"ש עַמָּה עַכ"ל וְהוּא מֵאֲמֵר מִרְדְּכִי אֲפִילוּ
לֹא הִיָּה דִּרְךְ זֹוּי רַק מֵאֲמֵר בְּעִלְמָה שִׁילָא מִפּוֹ
אֲסִיפָה עֲמָה וְגו' וְהוּא ע"ד מוֹסֵר שִׁילָא שִׁהוּ דְכִר
לְחִיבּוֹר אֲפִילוּ לֹא יִאֲמָר לוֹ שִׁיגָלָה אִם רַ לְגִלּוֹת עַד
שִׁילָא בְּפִירוּשׁ כִּי ע"כ כָּל פ' ופ' נִאֲמָר לְמַשָּׁה לְאֲמֵר
וְגַם מִה' יֵאל הַדְּכִר לְהַסְרִיר גַּם עַמָּה מוֹלֶדְתָּהּ כִּי
הָלָא בְּיָמֵיהּ הָהֵם וְגו' קִרְף בְּתָנִין וְגו' וְהוּא הִיָּה נִדְעָה
בְּשַׁעֲרֵי הַמֶּלֶךְ כִּי מִרְדְּכִי קִרְבֵּי לְמִלְכָּה הִיָּה אִל' כִּי
עַמָּה הִיָּה בִּין הַמִּלְכָּה וּבִין מִרְדְּכִי לְהַפִּיל הָאֲרֶם הָהוּא
לְמַעַן הַכְרִית אֶת בְּתָנִין וְתַשׁ לְהַכְנִים אֶת מִרְדְּכִי
בְּמִקְוִם אוֹ לְדַעַת הָאִל' מִרְז'ל כִּי עַל שֵׁם הַמֶּלֶךְ
אֶת מִרְדְּכִי בְּמִקְוִם וְשֵׁם ע"כ יִאֲמָרוּ שֶׁלֵּב יִסּוּבוּ
ע"י סְטִיגוֹרִים וְכִיּוֹלָא וְיִזְלִיחוּ אֶת מִרְדְּכִי נִעֲשֶׂה הַדְּכִר עַל
כֵּן עוֹב עוֹב הִיָּה ע"י הַסֵּחֵר מוֹלֶדְתָּהּ וְזֹה יֵאל
קָבֵר הַכְּזוֹב עַם הַקּוֹדֵם וְהַמֵּלֶךְ הָרִ.

בְּיָמֵיהּ הָהֵם וּמִרְדְּכִי יֵשֵׁב בְּשַׁעֲרֵי הַמֶּלֶךְ וְגו'
(כא) הֵנָּה הִיָּה מִסְפִּיק יִאֲמָר בְּיָמֵיהּ הָהֵם קִרְף
וְגו' וְיִדְעָה וְגו' לְמַעַן הַקְדִּים וּמִרְדְּכִי
יִשְׁבֵּב וְגו' אֲרִז'ל כִּי הַעֲמִיד הַמֶּלֶךְ אֶת מִרְדְּכִי בְּמִקְוִם
וְע"כ קִרְף בְּתָנִין וְגו' עוֹד יִתְכֵּן בֵּן הַכְּזוֹב לְהוֹרֹת
אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גּוֹדֵל הַשְׁנַחֲתוֹ ית' לְהַסִּיב אֲלֵינִי כִי
הָלָא בְּהַכְנֵה אֲשֶׁר הֵכֵן הָמֵן שִׁיבּוֹ יִשְׂרָאֵל וְשַׁעֲרֹת
אֲשַׁרְשׁוּרֹם וְהַחֲשִׁיבוּ הוּא יִשְׂרָאֵל כִּלִּים כְּאֶשֶׁר הַסְכִּימוּ
רִז'ל בְּמִדְרַשׁ חוֹמָה הִיָּה מַעֲרֹה לְהַכֵּר לְיִשְׂרָאֵל כְּאֶשֶׁר
עַמָּה אֲח"כ וְלִהְיוֹת לֹאֵל יִדּוּ לַעֲשׂוֹת הִיָּה אֲרִז'ל יְגַדֵּל
מֵאֵד אוֹ מַעֲטֵם רִז'ל שְׂכָדִי לְהַגְדִּיל מַסְלָתוֹ הַפִּלְחוֹ
תַחֲלָה שִׁילָא יִאֲמָרוּ גִלְיָרִי הִיָּה וְהוּא עַמָּה הוּא יִתְכַּדֵּךְ
עַרְם יַעֲלִיחוּ לְגַדִּילֵה הֵכֵן מַסְלָתוֹ בְּכ' דְּבִרִּים א' ל'
לְהַעֲלוֹת בְּמַעֲלָה אֶת עוֹכְרֵיוֹ הֵם מִרְדְּכִי וְאֲסִיפָה. ב' ל'
לְהַכִּין לוֹ הָעֵץ מַעֲטָה וְאֲח"כ תַּבֵּא גְדוּלָתוֹ עַל יָכוֹן
לְפִיכּוֹל מַעֲבָדוֹ כִּי לִכְךָ מֵאֵד נִעֲלֶה וְהוּא כִי רַחֲשׁוּהָ
עַמָּה יִתְכַּדֵּךְ כָּל וְפ' לְחִיּוֹתוֹ כִּי בְּנִשְׁתָּה הִיָּה אֲשֶׁר
הַסְטִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁ הוּא עֲלָמּוֹ יָכוֹן לוֹ הַדְּכִר
לְיַעֲקֹב אֶת שֵׁם כִּי שֶׁ יַעֲקֹב לְרַכּוֹב אֶת וְשֵׁמִי שְׁע"כ
בְּגִילָת

זֹה הִיָּה יִשְׁבֵּב בְּשַׁעֲרֵי הַמֶּלֶךְ וְהוּא נִיגַלְתָּה אֵת
סִימָה הַכְּזוֹב בְּעִיּוֹ לְחִיּוֹתוֹ וְהוּא מִקֹּדֶם לֹא נִיגַלְתָּה
ד אֲשִׁיךְ 3

הָפָה וַיִּבְקְשׁוּ לְשַׁלַּח יָד בַּמֶּלֶךְ אֶחָשׁוּרֶשׁ: כַּכּ וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְמַרְדֳּכָי
וַיִּגַּד לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְמֶלֶךְ בְּשֵׁם מַרְדֳּכָי: יי וַיִּבְקֹשׁ
הַדָּבָר וַיִּמָּצֵא וַיִּתְּלוּ שְׁנֵיהֶם עַל־עֵץ וַיִּכְתֹּב בְּסֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ:

ג א אַחֲרַי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גָּדַל הַמֶּלֶךְ אֶחָשׁוּרֶשׁ אֶת־הַמֶּן בֶּן־
הַמֶּדְתָּא הָאֲנָנִי וַיִּנְשְׂאָהוּ וַיִּשֶׂם אֶת־בְּסָאן מֶעַל כָּל־הַשָּׂרִים אֲשֶׁר
אָתוּ: י וְכִרְעֵבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־בִּשְׁעַר הַמֶּלֶךְ כָּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים
לְהַמֶּן בִּיָּבֶן צִוְּהֵלֹו הַמֶּלֶךְ וּמַרְדֳּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה:

רש"י

(כב) ויודע הדבר למרדכי. שהיו מספרים דבריהם לפניו בלשון טורסי ואין יודעים שהיה מרדכי מכיר
בשבעים לשונות שהיה מושגי לשכת הגזית: (כג) וכתב בספר דברי הימים. הסופר שבעה מרדכי לערך:
ג (א) אחר הדברים האלה. שנבחרת רפואה זו להיות לחשונה לישראל: גדל המלך וגו' את המן. ג. סקב"ה
נורא רפואה למלך של ישראל קודם שיביא המכה עליהם: (ב) כורעים ומשתחוים.

שפתי חבמים

לו לעמוד על הכיור כך כתוב ברש"י בספר עין יעקב: ג דק"ל מה העיד לנו הכתוב שלא גדלו עד שכל המעשה

משה

ארשיך

משאת

קָפָה לִשְׁוֹן יָחִיד כִּי הוּא אֲשֶׁר קָפָה אֵלֶּה שֶׁמֶשֶׁךְ אֵת
הַרְשָׁ עִמּוֹ וְהָ יָכוֹן בְּאֵי מִשְׁמָרֵי הַסֶּף כִּי הֵזַד הַשֹּׁה
שָׁבָה הוּא כִּי שָׁנִיָּה מִשְׁמָרֵי הַסֶּף אֵת בְּשִׁמְרֵת
הַסֶּף יִהְיוּ עֲבֹדוֹת חֲלוּקוֹת. אִין יִחְזוּר מִשְׁמָרֵי
הַסֶּף אֵל הַרְשָׁ אֵת לֹא בְּנָתָן כִּי אִין מִשְׁמָרְתָן שׁוּה:
וַיִּוֹדַע הַדָּבָר לְמַרְדֳּכָי וְגו' וַיִּבְקֹשׁ הַדָּבָר וְגו'
הוֹרָה לֹנוּ מוֹסֵר נֹאֵה וְנִחְמַד בָּל וַיִּמָּצֵא אֵדֶם כָּל א'
יִדְרוֹשׁ אַחֵר שְׁלוֹם וְעוֹב עֲמָנוּ וְה' יִדְרוֹשׁ
שְׁלוֹם הַכָּל כִּי הוּא בְּהֶסֶךְ שָׁכַל עוֹד שֶׁהָאֵדֶם שֶׁסּ פִּנּוּ
לְסִיבֵי־חַל עֲמָנוּ וְחָ אֵת רַעְסוֹ וְגַם רַעְסוֹ יִכְוָּא בֹו
אִין הַקָּב"ה מַעֲיֵב אֵת אֶחָד מֵהֶם כִּי אֲדַרְבֵּה
הַמַּהֲפֵל עַל חֲבָרֹו וְהוּא כָּרִיד לְאֹחוֹ דָּבָר הוּא נַעֲמָה
תַּחֲמֹל כְּדֹ"א וַיִּשֶׁב ה' אֵת שְׁבוֹת אִיּוֹב בְּהַסְתַּלְּלוֹ בַּעַד
רַעְסוֹ וְחָה אִיפֹה מָוֶת וְהִשְׁבֵּת לְרַעֲךָ כְּמוֹךְ הַכּוֹלֵלֶת
כָּל הַתּוֹרָה כָּלֶם אֲמַר כִּי מַרְדֳּכָי וְאַסְתֵּר יַחַד שְׁנֵיהֶם
הַחֲזִיקוּ עֲבוֹב מִדֶּה זֹו שָׁכַל א' הִיָּה מִסְתַּכֵּל לְהַסִּיב
לְחֲבָרֹו וְה' הַעֲבִיב לְשִׁנְיָהּ וְזֹהוּ וַיִּוֹדַע הַדָּבָר לְמַרְדֳּכָי
וְחָס הִיָּה זֹלָתוֹ הִיָּה מַגִּיד לְמֶלֶךְ שִׁטִּיב לוֹ וְלֹא רָצָה
רַק לְהַעֲבִיב אֵת אֶסְתֵּר וַיִּגַּד לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה לְהַסִּיב
לֶה שְׁתַּמָּא חֹן בְּעִינֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁתֹּאמַר מַעֲמָה וּכְרָאוֹ
אֶסְתֵּר חֲסֵד מַרְדֳּכָי שְׁהִיָּה חֶסֶךְ יוֹחֵר בְּעוֹבָה' מִלְּהַסִּיב
לְעֲמָנוּ עֲשֵׂהָ בָס הוּא חֲסֵד וְתֹאמַר אֶסְתֵּר לְמֶלֶךְ
בְּשֵׁם מַרְדֳּכָי כְּדִי שִׁטִּיב לוֹ כְּאֶשֶׁר לוֹ בְּחֲרֻוֹהָ כִּי
ע"י זֶה גָּדַל אֵת מַרְדֳּכָי וְהִנֵּה רָחִי לְשִׁים לֵב מִה
זֶה הִיָּה לְמֶלֶךְ אֶחָשׁוּרֶשׁ שְׁהִיָּה לְדַרְכּוֹ לְהַחֲזִיק עוֹבָה
וְלְהַסִּיב לְמַעֲבִיבִים לוֹ וּכְמִשְׁ"ל כִּי א' מַטְבּוֹת שְׁתַּמָּא
בֹו לִמֵּה זֶה כְּאֶשֶׁר אֲמַר לוֹ אֶסְתֵּר בְּשֵׁם מַרְדֳּכָי לֹא
עֲשֵׂה לוֹ יָקָר וְגִדְּלָה עַל זֶה עַד שִׁסִּידֵד שְׁתָּו מַעֲנִיו
וְאַמֵּר לְסִבִּיא אֵת סִפֵּר הַזְכָּרוֹת וְגו' וַיִּמָּצֵא כְּתוּב

ד אלשיך 4

ספק

דמטול דאסתר מלכתא ולאשיטא ידא במלכא אחשורוש למקטליה בסופא בבית דסוריה :
(כב) ואשתמובע פתקא לקרדי על כהנה תבין למללא בשבעין לישני וכו' לאסתר
מלכתא ואמרת אסתר למלכא ואתפתב על שום קרדי : (כג) ואתבע פתקא ואשתבה
קשוט ואצטליבו מרוהון על קסא ואתפתב בספקא דכרנא דמתקרי תדיא קדם מלכא :
ג (א) בתר פתקא האלון עלת מדר דנא קדם רבון קל עלמא וכו' אברת בלא קון
בשועא נחת קון שושן לירושלם לבטלא בגין בית מוקדשד וקא קען בבי מדיא
אחשורוש ית קון בר המכתא די מורעית אגג בר עמלק בשועא ומניה רב על פוקא
ותקין ית פוקסיה מעלוי קל דכרנא דיא עמיה עגי קרי עלמא עד פרו לא אשתמובע
בגלמא פסיקו מני עד די יתרברב וישתמובע לקל עממא וקון בתר בן אתפרע מגיה על
קל עקתין די עביר איהו ואבתתי לעמא בית ישראל : (ב) וקל עבדי מדיא די בתרע
בית מלכא נתין לאנדקא די תקים בתריה וסנדין ליה להקון ארום בן פקיד עלוהי מלכא

משה

ארשין

משאת

ספק הכהנים מה שנמלא כחוב אשר הגיד מרדכי
על גנחא ותרס וכו' אשר בקשו לשלוח יד במלך
והוא כי תקנה הכל ח' שאת שמה לא הזכירה רק
אשר הגיד מרדכי בלבד . ועל הכ' לסורות אך לא
להיות בלתי עושה להנחת המלך לא הגיד למלך מה
עשה היפכה הסדר ולא הכהנים נתנו ותרס בקשו
לשלוח יד במלך אחשורוש הגיד מרדכי רק היפך
מן המאוחר אל הקודם אשר הגיד מרדכי וכו' אשר
בקשו והוא שאל היתה מכתבה הזכרים כסדרן היה
נראה במספר סדר המשעה לא שהגיד מרדכי ע"ד
הזיל ממה נפש המלך אך עתה יורה כי כל ישעו
וכל חסן בהגידו היה להיוסוף חס על המלך וזהו כי
הגיד מרדכי וכו' כל' כי מה שהגיד מרדכי היה
על אשר בקשו לשלוח יד במלך אחשורוש למלך לא
ישלחו הרשעים במלך ידיה' וע"כ כאשר וימלא כחוב
אז נחנך המלך לאמר מה נעשה יקר וגדולה וכו' אמנם
בהכתב הדבר כ"כ היה בלבו שאין ההטע' ראוי'
למרדכי כאשר כתבנו שלא שם לבו לראות אשר היו
כותבים עם היות שוכתב בספר דברי הימים לפני
המלך ממש ואדברה הגדיל את המן שנגדו על הדבר
כאשר נכתב בס"ד :

אחר הרברים האלה וגו' וכל עבדי המלך
אשר וגו'

הנה כתבנו למעלה איך הוא ית' סיבב תבא מעלה
המן אחר מעלת מרדכי ואסתר ואחר שהוכנה
העץ להמן ע"י עיני גנחא ותרס כחוב על פסוק
בימים ההם ומרדכי כו' אמנם ע"ד פשוטן של מקראות
ראוי לשים לב מה עלה על דעת המלך אחשורוש לגדל
את המן היום מיומים אך היה כאשר כתבנו כי המלך
לא היה מייחס ההעצה בגדוד עלת גנחא ותרס אל
מרדכי כ"כ אל אסתר המלכה ע"כ"א המלך בלבו חיוו
מעלה יתירה אעלה את אסתר כי אין למעלה מהיות'
מלכה אך אעלה במעלות את אשר סיבב מלכותה

מגילת סתרים

(ג) ומרדכי לא יכרע ולא ישתחו . קדם הדבר שנכתב
בגלון עתיד סויה לו כחוב ומרדכי לא כרע ולא השתחוה .
לכן נראה כי באמת מה שמרדכי לא השתחוה ואיקני בו'
בהמן עד שרם בלכות ישראל הי' כמעט העא דלא אמרו

קן

במגיל' אמרה כנסת ישראל חיו מה עשה לי יהודי דלא
קעלי' דוד לשמע דנסיק מוים מרדכי וכו' הרי חסנו בש"ס
לגות על שלא השתחוה . והדבר קשה שמרדכי הנזיקועשה
כזאת . אך כרמב"ן בסקדמוהו לאיוכ כתב ששקדמוק עושה
דגד

וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ לְמַרְדֳּכָי מִדּוֹעַ אֶת־הָעֵבֶר אֶת מִצֹּת הַמֶּלֶךְ: וַיְהִי בְּאַמְרָם אֵלָיו יוֹם וַיּוֹם וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהֶמֶן לִרְאוֹת הֵיעָמְדוּ דְבָרֵי מַרְדֳּכָי כִּי-הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר-הָיָא יְהוּדִי: וַיֵּרָא הֶמֶן כִּי-אֵין מַרְדֳּכָי בִּרְעָה וּמִשְׁתַּחֲוֶה לֹד וַיִּמְלֵא הֶמֶן חֲמָה: וַיִּבֶז בַּעֲיָנָיו לְשַׁלַּח יָד בְּמַרְדֳּכָי לְבַדּוֹ כִּי-הִגִּידוּ

רש"י

באמרם קרי

שעשה עמו אלוה לפיכך ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה: (ד) היעמדו דברי מרדכי. האומר שלא

משה

ארשיך

משאת

בן עשו שהוא כסדר כי החלה מזה ואח"כ מקיימים ולא יקדים המעשה כי היו כורעים וגו' ויתן טעם כי כן צוה לו המלך. ועוד כי מהרלוי יאמר כי צוה להם ולא לו. ועוד חו' לא יכרע וגו' לשון עמיד ולא אמר חינו כורע ומשתחוה. אך חו' ספק כי לגדול שבכל שרי המלך שכסאו מעל כל השבים שמבלי צווי המלך לא יבצר מהם מכרעו לפניו אך מה שצוה המלך היה גם להשתחו' שהוא פשוט ידיים ורגלים ע"כ אם היה אומר ויו' המלך לכרע ולהשתחוה להמן ואח"כ שכל עבדי המלך היו כורעי' ומשתחויים היה נראה כי הכלי צווי המלך לא היו אפילו כורעים לפניו אך באומר החלה שהיו כורעים ומשתחויים חו' כי כן צוה לו המלך על אומר משתחוי' דמליק מניח כי כריעה בעלמא גם מתחלה היו עושי' והנה חרז"ל שהיה פ"ג צנגדו שט"ז מרדכי שם נפשו מנגד לבתתי כרעו לפניו וצוה יתכן אומרו צוה לו ולא אמר להם והוא כי הוא הרשיע לשים פ"ג להכשיל כי המלך לא צוה שיקרעו כ"א לו לעצמו כי חו' אומר לו חזר אל מלת צוה כ"א אל הפעל כי צווי כורעים ומשתחויים להמן באומר ולא נלמנו כי כן צוה לו המלך לא לע"ג בעמו ומה גם ליהודים וחסו וכל עבדי המלך כורעים ומשתחויים להמן כלו' להמן מיד עצמו כי כן צוה לו כלו' כי כן שהוא הכריעה והשתחוי' הנזכ' צוה לעשות לו המלך אך לא לע"ג שלו כי לא הי' לב המלך רק על עצמו ועל כן ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה ולא אמר חינו כורע ומשתחוה לומר כי לא להיות מרדכי שר ובעל מעלה שהיה לו ישיבה בשער המלך היה מהגלה לבתתי השתחוות כי אם אפילו לא היה כ"א מרדכי לא היה לו תואר מעלה כ"א שמו לבדו אעפ"כ לא יכרע ולא ישתחוה אפילו יסיר ע"ג מחיקו ומה גם פחה דחרווייהו יאיתנהו:

וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ לְמַרְדֳּכָי וְגו'

הנה באומ' אח"כ כי הגיד להם אשר הוא יהודי מורה שהשיב להם תשובה באומרם אליו מדוע אדם עובר וגו' ומן ההימא הוא למד לא החכמה שהצטנו כאשר הוזכרה שאלתם אך יראה כי הנה חרז"ל שאמר להם שהיה מישראל והשיבו לו הנה

ד אלשיך 6

וּמִרְדְּבִי לֹא הָיָה נֶחֱוִין לְאַנְדְּרֵאָא וְלֹא הָיָה סְגִיד לְהֶקֶן עַל דִּי הָיָה לֵיהּ עֵבֶר פְּלַח וְאַנְדְּרֵאָא לֵיהּ בְּטוֹרְקָא דְלֶחֶם: (ג) וְאַמְרוּ עֲבָדֵי מַלְכָּא דִּי בִרְבַּע פְּלִשְׁתִּין דְּמִלְכָּא לְמִרְדְּבִי מַה דִּין אַתָּה עֵבֶר יַת פִּתְקֻרְתָּא דְּמִלְכָּא: (ד) וְהָיָה בְּמִלְלוֹתֵיהוֹן לְתִיבָהּ יוֹקָא וְיוֹקָא וְלֹא קִבֵּל מִנְהוֹן וְסִימָא לְהֶקֶן לְמִנְהוֹן מִתְקַמְּמוֹן פְּתִיגְמִי מִרְדְּבִי כֹל קִבֵּל פְּתִיגְמִי דְהֶקֶן אֲרוֹם חָגִי לְהוֹן דִּי לְהֶקֶן לֹא הָיָה סְגִיד עַל בְּהֵמָה עֲבָדִיהּ דְּאַנְדְּרֵאָא לֵיהּ בְּטוֹרְקָתָא לֶחֶם וְאַנְדְּרֵאָא דִּי הָקִים בְּתַרְהֵי לֹא הָיָה נֶחֱוִין עַל בְּהֵמָה יְהוּדִי וְיִהוּדָאִי לֹא פִלְחִין וְלֹא נֶחֱוִין לֵיהּ: (ה) וְיִתָּא הֶקֶן אֲרוֹם לִית מִרְדְּבִי נֶחֱוִין לְאַנְדְּרֵאָא וְלֹא הָיָה סְגִיד לֵיהּ וְאַתְּמַלִּי הֶקֶן עֲלֵיו דְּמִרְדְּבִי רִתְקָא: (ו) וְהָיָה חוּף קֶרְמִי דְּאַנְדְּרֵאָא יְדִיו לְמִקְטוּל יַת מִרְדְּבִי בְּלִחוּדֵיהּ אֲרוֹם מֵינִי לֵיהּ דְּמִרְדְּבִי

משא

אלשיך

משא

כֵּן לֹא יִשְׁתַּחֲוִי לוֹ אֲךָ חוֹמְרוֹ אֲשֶׁר הוּא יְהוּדִי גִרְלָהּ שְׁמַחְלָה לֵהֶם הִיוּתוֹ יְהוּדִי אֲךָ הוּא כְּמוֹ"ל כִּי אֲמַרוּ לוֹ וְהִלָּל אֲבוֹתֶיךָ יְהוּדִים כְּמוֹךָ שְׁמַחְוֹ וְהִסְבִּי שֵׁלָה הִים הוּא בֵּין הַלְלוֹת הֵם כִּי הִים בְּנִימִין אֲשֶׁר לֹא הִשְׁתַּחֲוִי לַעֲשֵׂה זֶה הַגָּדוֹל חֲמַס לומר הֵם יִתְּנוּ לוֹ שְׂהוּא יְהוּדִי לִבְדּוֹ וְלֹא זֹלָתוֹ מִשְׁחָר הִיהוּדִים וְזִכְרוֹ אֲשֶׁר הוּא יְהוּדִי כְּלוֹ" הוּא וְלֹא אֲחֵר. אוֹ יִאמֹר בְּשׁוֹם לֵב אֵל אֱוֹם" הִיעֲמֹד כִּי אֵין עֲמִידָה זֹדָקָה דְּבִדְרִי" אֲךָ הוּא כִּי חוֹמְרָם אֵם נֶחֱ" לַמֶּלֶךְ שְׁעֵבֶר מוֹתוֹ חוֹנִי יַעֲנִישֵׁהוּ בְּהוֹרִידוֹ מַגְדוּלָתוֹ שְׂהוּא יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְלֹא יִמְתָּנו ע"כ וְיִגִּידוּ לַהֲמֹן שֵׁלָה יִמְתָּנו מִלְּשׁוֹנֵהוּ אוֹ בִידּוֹ אוֹ ע"כ" הַמֶּלֶךְ וְהַכְּעֵם הוּא לְרַחוּם הִיעֲמֵדוּ לוֹ לְהִלְלוֹ הַדְּבָרִים שְׂאֵמֶר לֵהֶם אֲשֶׁר הוּא יְהוּדִי אֵם חוֹמֶר אֲשֶׁר הוּא יְהוּדִי וּמַעֲרָה לְמוֹת נִפְשׁוֹ עַל כֵּךְ אֵם יַעֲמוּד לוֹ הַזִּכּוֹת הַהוּא. אוֹ יִאמֹר כִּי גִיד וְגו' כִּי אֲמַרוּ אֵם נִגִיד לַמֶּלֶךְ לֹא יִהְיֶנּוּ רַק עַל שְׁעֵבֶר מוֹתוֹ וְלֹא עַל כְּבוֹד הַמֶּן ע"כ וְיִגִּידוּ לַהֲמֹן לְרַחוּם הִיעֲמֵדוּ לוֹ כִּי גִיד לֵהֶם אֲשֶׁר הוּא יְהוּדִי וּמַחֲשָׁב לַעֲוֹן הִשְׁתַּחֲוִי יְהוּדִי לַהֲמֹן וְכִדִּי בִּצְוִן וְקִפָּא וְקִלָּן עַל כְּבוֹדוֹ בְּאִוֶּן מַעֲלֵה חֲמַסוֹ בְּצִפּוֹ וְהוּא יִמְתָּנו עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׂמוֹ :

וִירָא הֶמֶן כִּי אֵין מִרְדְּבִי בְּרַע וּמִשְׁתַּחֲוִיָּה וְגו' חוֹרָה כִּי יוֹמֵר וּפְעַל הָאֵדָם ע"כ רַחוּם עֵינֵיו מַעַל פִּי מַגִּידִי אֲמַת כִּי הֵלָל עַל כֹּל אֲשֶׁר סָפְרוּ לוֹ לֹא כַּעַם עַד רַחֵם בְּעִינָיו וְאֵז וְיִמְלֹא הֶמֶן חִימָה וְזִכְרוֹ וִירָא הֶמֶן וְכו' וְיִמְלֹא הֶמֶן חִימָה מַש"כ לַשְּׁמֹעַ אֲזוּן גַּם הוֹרֵה גוֹדֵל גְּלוּתוֹ כִּי עֲבָדִי הַמֶּלֶךְ לֹא עֲלֵתָה חֲמַסָּה רַק עַל בְּלִתִּי שְׁעוֹתוֹ אִפְּלוֹ אֲחֵת אֵם הַדְּבָרִים כְּרִיעָה וְהִשְׁתַּחֲוִיָּה וְזִכְרוֹ לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוִי וְיִאמֹרוּ וְכו' וְלֹא נִחְמָר לֹא יִכְרַע וְיִשְׁתַּחֲוִי אֲךָ הוּא לֹא הִים מַתְרַם כִּי אֵם בְּשִׁתִּיהֶם יִפֹּד וְעַל הַעֲדָר שְׁתִּיבָן יַחַד מְגִילָת

דְּכַר שְׂהוּא נִגְדַּת ס' ד' צוּדְלִי נִכְתָּק מִמֶּנּוּ הַנְּחִירָה וְהִסָּה בַּ"ל בְּשֵׁלָה כְּחַד רַש"י עַל קִרְלָה דְּאֵז יִסְרִי שְׁעֵלָה בְּלָבוֹ שִׁיבִיר וְכֵן כֵּלָן כּוּוֹתָה הַכְּחוּב מִרְדְּבִי לֹא עֲלֵם בְּלָבוֹ שִׁיבִיר הִיוּת סִנְכַתְק מִמֶּנּוּ הַנְּחִירָה: (ד) הִיעֲמֵדוּ דְבָרֵי מִרְדְּבִי כִי סִגִיד נֵסֶה אֲשֶׁר הוּא יְהוּדִי. לְכַלּוֹרֵם אֵין לֵם פִּי. דֵּסֶה מִרְדְּבִי לֹא הִגִיד לֵהֶם אִיזֵם עֲמִיד וְהַעֲמֵד דְּבָרִים לֹא בִידִן רַק דְּבָרֵי שְׁמַגִידִין עַל שְׁעִיד. לֵכֵן נִרְאֵה כִי בַּס"ם אֲמַרוּ עַל אֵם יְהוּדִי שְׁמַגִידִי מוֹכַחַר בְּטִימּוֹס הִים וְהַכּוּוֹת דְּכַתִּיב וְהִים כִּי יִרְאֹה כִי שֵׁם ס' נִקְרָא עֵלִין וְיִרְאֹה מִמֶּךָ וְגַם כְּתִיב וְאַמְרוּ כֹל הַגּוֹיִם רַק עִם הֵם וְנִבְנוּ וְגו' וְכַלְשָׁר גִּרְמֹו סְעוּתֹת נִתְכּוּזוּ מִלְּמוֹת בְּעִי הָאֱוֹמ" כְּאֶשֶׁר שִׁרְשְׁתִּי בְּפִיזִיבִי

וְאֶת־עַם מְרֹדְכִי וַיִּבְקֹשׁ הָמֶן לְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר
בְּכָל־מְלָכוֹת אַחַשְׁוֵרֶשׁ עִם מְרֹדְכִי : וּבְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא־תְּחִלָּתָא
נִסָּן בִּשְׁנַת שְׁתֵּים עָשָׂרָה לְמֶלֶךְ אַחַשְׁוֵרֶשׁ הַפִּיל פּוּר הוּא תְּגוּרָל
לִפְנֵי הָמֶן מִיּוֹם י' לַיּוֹם וּמִחֹדֶשׁ תְּחִלָּתָא שְׁנֵים־עָשָׂר הוּא־תְּחִלָּתָא אֲדָר :
וַיֹּאמֶר הָמֶן לְמֶלֶךְ אַחַשְׁוֵרֶשׁ יִשְׁנֵנו עַם־אֶחָד מִפּוּר וּמִפֶּדֶר בֵּין
הָעַמִּים בְּכָל מְדִינֹת מְלָכוּתְךָ וְדָתֵיהֶם שְׁנֹת מְבַלְעֵם וְאֶת־דָּתִי

רש"י

ישתחוו עולמים כי הוא יהודי והזהר על ע"ג : (ז) הפיל פור . הפיל מי שהפיל ולא פורס מי ומקרא
קצר הוא : הוא הגורל . הכתוב מפרש ומזהר הפור הוא גורל הפיל הגורל באזהרה חדש ילנית : מיום ליום .
באזהרה יום בחדש ילנית : (ח) ואת דתי המלך . לתת מס לעבודת מלך : אין שום . אין חשש כלומר

משה

ארשיך

משאת

היהודי ומה הותרך להגיד לו ומה גם כי לא נא' כי
אמר לו כ"א הגידו שהוא הגדל וספור באורך להודיע
פרטי עמו ועוד אומר עם מרדכי פעמים בכתוב
אחד כך יאמר כי בהדרגה עלה במעלות הרשע
הקטן ויצא בעניו שלוח יד במרדכי לבדו שלא
יהיה לבדו אך גם לא חשב על כל היהודים לגמרי
והוא כי הגידו לו את פרטות עם מרדכי שהוא שבת
בנימין והוא יגידו שספרו לו את זרעו וע"י כן זכר
את שאלו אפי' אבי שהשמיד את עמלק כי נודע לו
כמאמר זרע אשה את מורע היהודים מרדכי אשר
החילות לנפול לפניו כאשר יבא בס"ד שאמרה את
מורע אשר החילות לנפול לפניו שהוא מורע שאלו לא
תוכל לו בלפון כי הוגד לו שהוא ימימי ועכ"ל בלבו
כי לא חסיה הפארתו להרוג אחד מורע אשר השמיד
את כל עמלק ע"כ לא היה חפץ להמית את מרדכי
לבדו כי הגידו לו את עם פרטי של מרדכי כלו' כי
ע"כ היה בלבו על כל שבת בנימין אך אח"כ חזר
ועלה מדרגה אחרת ויבקש להשמיד את כל היהודים
אשר בכל מלכות אחשורוש וס"ת שאר שבטים מה
העלו לו לזה חזר ואת' עם מרדכי כלו' כי הלא
יחד כולם עם מרדכי יקראו בלד מה ולכן בקש לעקור
כל אשר נק' בשמו . או יס' נתינת טעם למה היה
בזה בעניו נמאם מרדכי והוא יושב במעלה בשער
המלך הלא הוא כי הגידו לו את עם מרדכי המיוחד
לו שהיה איש ימימי מהקטן שבשבטים ואינו כבודו
יחשבו לרוב עמו ע"כ . ויבקש המן כו' ולשאל האמר
הלא גם עתה אינו מתקן על כבודו כי יאמרו כי
היה חשוב לאויב לו ומה שהרג את כל היהודים הוא
חכם שפשה עכ"ל עם מרדכי כי כלם עמו והוא
כמלך עליהם ואדרבה יאמרו כי גדול מרדכי כי מושל
על עם רב היה כי ע"כ שולח בהם יד ויהיה לו
כבוד כי פרה אל גדול ויוכל . או יאמר בשם לב
אל אומר ויבקש המן כי הזכרת שמו הוא מיותר כי
עליו ידבר ומתראוי' יאמר ויבקש להשמיד וגם אומר
להשמיד בלבד ולא בגזרתו להשמיד להרוג וכו' אך

בחדש הראשון הוא חרש ניסן בשנת שתיים
עשרה וכו'

הנה הוא' הוא חדש ניסן הוא מיותר כי מי לא ידע
כי חדש הראשון הוא חדש ניסן וכן אומר הוא
הגורל כי ע"כ הולכנו רז"ל לומר כי הגורל חוזר
אל המן וכן בא' הוא חדש אדר הוא מיותר ואם
על פסוק החדש הזה לכם ראש חדשים בביאורו אל
ספר החורש בסעיף' דשמיא כסבנו שאמר הוא ית'
החדש הזה לכם ראש חדשים כי תמיד ייעצ לכם
בו והוא מאמר' ז"ל מאן דלית ליה חוגר' בהדי
ע"ג דליכתביה ביה וכן אמר שט"כ נקרא ניסן ע"ש
הנסיס וכו' ולא יעלה על רוחכם שאמרו ראש חדשים
הוא שתחילו בו למוות חדשי השנה כי זה כבר ראשון
הוא לכם לחדשי השנה ומה גם למאמר פד"א
שמאברהם והלאה היו מעבדים השנים כסדר שאנו
מזכיר ולכן אשר אמרתי ראש חדשים הוא שיהיה
לראש להשיב לכם בו תמיד . ונבא אל אשר אנו בו
אמר ראש נא טפשות המן הרע הזה באזהרה חדש
זדון לבו השילוח להיות דורש רעה על עם ה' בחדש
הראשון ולא ידע כי הוא חדש ניסן כלומר הוא
בהיותו מוכן ליעשות בו נסים כשמו ולהקטן בו
מהקמים על ישראל וכעו"ל דמאן דלית ליה חוגר'
בהדי

אָתִי מִן עֶקֶב דְּשִׁקְרָא מִן עֵשֶׂו אָבָא דְאַבְרָם דְּהָמִן יַת בְּכִינְתָא וְיַת בְּרִקְתָא וְיַת הַחֲדָא אֵינִין
עָמָא דְמִרְדִּי וְיַת עָמָא דְמִן אֲשִׁרְיָא יַת קָל וְיַת דְּרִי אֵל דְּבָל מִלְּקוֹת אֲחִישִׁוּרִשׁ עָמָא דְמִרְדִּי :
(ו) בְּיַתְּהָא מִרְקָאָה דְהוּא יִבְרָח נִינִן בְּשִׁתָּא תִרְתָּא עֲשִׂרִי מִלְּקָא אֲחִישִׁוּרִשׁ אֲפִיל פִּוְרָא
הוּא עֲדָבָא קִדְּם הָמִן מִן יִקָּא לְיוֹקָא וְכִן יִרְתָּא לְיִרְתָּא תִרִי עֶסֶר דְהוּא יִבְרָח אָדָר : (ח) וְאָמַר
הָמִן מִלְּקָא אֲחִישִׁוּרִשׁ אֵינִי עָמָא דְקָדָא מְבַדֵּר וּמִתְפַּרְשׁ בִּינִי עֲמִמָּא וְאִמָּא וְלִישְׁנָא
וּמִקְצַת מִנְהוֹן דִּירִין בְּקָל פִּלְגִי מִלְּבֻתָּא וְגִיזִית אֲוִרְתִּיהוֹן שְׁנִין בְּקָל עָמָא לְחִקְנָא וְתִבְשִׁילָא
לִיתְהוֹן מַעֲמִין חִקְנָא לִיתְהוֹן שְׁתֵּין יוֹמִי גִנּוּסָא דִי לָנָא לִיתְהוֹן נִטְרִין וְנִימוּסָנָא דִי מִקְרִימִין
וְיַת גִּיזִית דִּינִי מִלְּקָא לִיתְהוֹן עֲבָדִין וּלְמִלְּקָא לִית לִיהִי מִימִי מִנְהוֹן וְיַת הַחֲדָא אֵינִי לִיהִי

משה

אלשיך

משאת

בהדי ע"ג נחא ולכן הוא הגורל לומר כי הנה המן
היה מפיל פור על הימים ועל החדשים לראות איה
יבשר להפיל את ישראל בו שיפלו לפניו ישראל ולפי
האמת היה כלומר ניסן הנזכר הוא הגורל ולא לפי
ישראל שיפלו בו כי לא לפני המן כי הוא מוכן
לפניו להפילו וכן היה כי לא עברו לו ארבעה ימים
שלמים שנחלה בניסן עצמו כי בששה עשר יום בו
נקראו ספרי המלך וכו' והח"ב ג' הנומות שכללם
יום א' של פסח ולמחרתו נחלה והוא הלך חשכים
להפיל גורל מיום ליום ומחדש לחדש ו"ב ויהיה גורלו
ניסן אשר ילכו בו סמך לו שלא ילא מחדש ניסן .
והנה חרז' שנחר בשנה אחר על דבר כי בו נסתלק
מרע' ואין פסח כי המגיד לו יום שהיה לו יום
מוחה וס הוה יגיד לו כי גם היה יום הולדו כי
הזיקים שנותיהם מלאים במספר ימים כמד"א את
מספר ימך אמלא ולכן יום המות הוא יום הולד
אך העולה על חומו רוח עושי' כי השפע אשר קנה
החדש ההוא בהולד בו נחבטל בסילוקו ולא ידע

מגילות סתרים

המלך הפך בנפשו דת יסודית אם לא : (ז) הפיל פור הוא
הגורל לפי המן . הנה קשה כפל השמות פור וגורל . וגם
קשה מה שאמר לפני המן כיון שהזכיר כבר שהמן הפיל
וגורל . וכוונתו נראה דהגורל שחשבו להכרע לאחר נקרא
פור משום פור הספורים הארץ . וגורל שהוא לזרז דבר
טוב נקרא גורל כמו בגורל יחלק הארץ . והוא שאומר
בהכרח הפיל פור וסייעו כיון שהגורל היה להשמיד אומה
שנימה ראו לננות הגורל בשם פור והוא הגורל לפני המן
המתח שס' שמה במפתח ור"ל לחלוק שלל ישראל לכן
נחבטל בשם גורל לפי המן : (ח) ישנו עם אחד מפור
ומפורד . אמרו במגילה דף ח' דליקא דידע לישנא כינא
בהמן וע"פ ה' ונכח' אין יזכר בזה דבר חכמה . וגם
תמוה דנחל נאסור חבירו להריגה נרין להזכיר מקודם
ההוא ששם שנינו חייב מיתה ואח"כ אמר לו הטעם שאין
לו מיתא משום דבר אם ירבוהו את זה חלל אין שרין לנח
למסור אחד נהרג' . והתחיל לומר בשריג' זה הין שום
חשש לכן הריגו ואח"כ ואמר לו החשש שש' שנינו חייב
מית' שאין זה מדרך העולם . ולפ"ז היה לו להקדים שדתי
הנהג' אינם עושים ואח"כ לומר ומפורד ואין חשש
בהריגת' וגם מה שאמר כיון שש שמה תאמר קר'ת
אין עוש' במלכותך מפורין הם שמה תאמ' אינא מדינת'
מנייהו וקשה' מדינה קטנ' . והוא דבר א' עם מה שאמר
קודם קרחה אין עוש' במלכותך . ולכן נראה דהמן לא היה
נרין להזכיר כלל חשש . כי האשורוש היה שונא ויותר
מהמן רק שאמר מספיקא מהנהיבם דלא נעבד כי
בדעננה קדמתי . וזהו כל לו המן להכות שכן עמא

הַמֶּלֶךְ אֵינֶם עֹשִׂים וְלִמְלֶכֶךְ אֵין שׁוּהָ דְהִנִּיחָם : אַם עַל־הַמֶּלֶךְ
טוֹב יִכְתֹּב לְאַבְדָּם וְעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כֶּכֶר־כֶּסֶף אֶשְׁקוֹל עַד־יְדֵי עֲשִׂי
הַמְּלָאכָה לְהָבִיא אֶל־גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ : וַיִּסֶּר הַמֶּלֶךְ אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל
יָדוֹ וַיִּתְּנָהּ לְהֵמָן בֶּן־הַמִּדְיָא הָאֲנָנִי צִירֵי הַיְּהוּדִים : וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לְהֵמָן הִכְסֵּף נָתַן לְךָ וְהָעַם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּמּוֹב בְּעִינֶיךָ : וַיִּקְרָאוּ
סָפְרֵי הַמֶּלֶךְ בַּתְּדִישׁ הָרִאשׁוֹן בַּשְּׁלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ וַיִּכְתֹּב כֶּכֶר־

רש"י

אין נצט : (ט) יכתב לאבדם . יכתב ספרים לשלוח לשרי המדינות לאבדם : (י) ויסר המלך את טבעתו . הוא מתן כל ד דבר גדול שישאלו מאת המלך להיות מי שהצעת בידו שלם בכל דבר המלך :

שפתי חכמים

הוא נכ"ס אחר שנכתב בשפה כו' : ד דק"ל הוא בקש לאבד את הסודים והמלך נתן לו הסכמת מה שלא

משה

ארשך

משאח

המם שמפסיד המלך ע"כ הקדים ואמר ישנו עם אחד וכו' לומר על הסיבה הא' ח"ן פחד שאר עמים הקרובים אליהם או שהתחתנו בהם ויהקוממו בשבילם כי עם אחד הוא כלומר בלתי מעורב עם עמים זולתו וז"ל ישנו כלומר גם כי ע' אומות שהיו בשולם כלם מהעברו באופן שלא נזכרו ונקראים בשם אומות נפרדים רק מעט מוזער ומהעברו בהם האחרים ומהעברו בחוקן ואין אומה ולשון שכולל לומר זו בלתי מעורב' עם האחרת העם הזה לא כן הוא כי גם שזולתן אין עם יקרא א' בלתי מעורב עם זולתן ישנו עם אחד יוצא מכללם שכולל ליקרא אחד שאין עם זולתו מעורב בו לז"א ישנו לומר לא יעלה על דעתך שאין עם יקר' א' בלתי מעורב כי ישנו במציאות באופן שמורה לא יעלה על ראשיו מיהר עמים שהתחתנו צם וגם על הסיבה הב' כל יהקוממו לעמוד על נפשם יפלו בנפלי' רבים עמים המלך גם כי תעשה הכנה ח"ן פחד כי הלא הוא מפחד בכל המדינות זעיר שם זעיר שם ואין בלתי המדינות רבים יחד יתנו לב' להחמץ על מבקשי רעם ש"ת אולי יתקבצו מכל המדינות אל עיר אחת ושם יהקוממו גם לא יירא מזה כי הלא הוא מפחד בעלי סירוד בלתי מתקשרים זה עם זה ואל נא תאמר אולי מפחד רעה בנפול עליהם ח"מת מות יקנו ההקשרות ויהקבצו לעמוד על נפשם גם זה ח"מו כי ח"ן קרובים אלו לאלו כי הם בכל העמים מועט בכל עם ופס באופן שפי' חקוואתם אלה לא במהרה יתקו מוקומם להתקבץ יחד כלם וגם לא ח"מא מעשות קרחה במלכותך כי הם בכל מדינות מלכותך ואין מדינה מהם כמרז"ל צה ועל הד' פן יאשם המלך בעיני העמים בהמית עם רב בלתי בני תמותה כי למה יומתו מה פשו דלה גם ראה כי דחיהם שונות מכל עם וגומר והוא כי אם המלך אומה בלתי מהנהגת דתו המלך המושל עליהם אם יכיה שדת הנומה היתה וחקיה נאות' ומתקשרים אל השכל לא תהיה על היותה

אם על המלך טוב יכהב לאבדם ועשרת אלפים וכו'

אף כי להשמיד בלבנו לא הוציא מפיו כ"א לאבדם כי חס פן ימאן המלך ע"כ בחר לבנו ערומים לבנו היולי יכתב לאבדם באפשר להתפרש לשלם שלם ולבזו בז חמיי יחיהם או לאבדם מן העולם ותכס' ל' זה עד שיקוף יירא מה בלבנו של מלך והעולם על רוחו כי גם אם יבין המלך על איבוד ממון הוא ימתיק הדבר בצארותיו על איבוד נפשות או הוא ישחד כל עז קו לקו לו לזו עד יבזבז ויודע על כוונה וזוהי דרך מעשה לבנו המלך כלומר והעם לעשות בו כמוב בעיניך כלומר רציתי דברך מסוהרים סובלים ב' הכנות בהסתרך כוונתי אך הכני מרשם חוקך לעשות בו כמוב בעיניך לפי ח"מא ס"י יבז בעיניך ובכוחה משאח הדבר אל הטעם שיבדל לו ויזיל לכתוב ח"י פ"י

ואמר

בהון אין ישבקיננו ער אפי ארעא: (ט) אין על מדבא שפר יתבב דתבא דאיבדא יתרוץ ונשירת אקפין בקרין דכספ אתקול על ירו עבדו עבדיתא למיתי לבית נגדו דמלכא ומן דביל קמי שתין רבבו דסקנו אבהתהון מן שגבדוהון דמזרעא: (י) ואערי סלקא נת גושפנקיה מעלוי יריה וירבא דהמן בר המרתא דמשורעית אגז מעקא דיהודאי: (יא) ואמר מלכא דהמן בקסא יהא מתיבה לך ועמא יהיון מסירין בידך למעבר מה דיומיב קדמך: (יב) ואתקריאו לבקרין דמלכא בירחא קדמא בתלת עשר יומין ביה ואתקריב בבל די פקד המן לות אסטרמילוי מלכא ולות הפרכין דמתממן ארכונין ער

משה

אלשיך

משאת

ואמר להשמיד וגו' וזהו שחל הכתוב הדבר על זיו המן באל' וכתב ככל אשר צוה המן. ואמר לשקול ע"י עמי המלכה ירמיה מהממלכה שהם העושים מלחמה משנעו זהב וכסף ומהיה כונת הכתוב כאשר נשים לב אל אל' להביא וגו' כי למה זה יפרש מה יעשה מהכסף היועץ למלך נמנו ואמר שיהם למלך והוא יעשה חפזו מהם אך לחשוב כי הנה יש מעטות המיוחדות להנחן במשמר בית גמי המלך והם הגדולים וטובים מהכסף הפזר ולמטה מהם הם הנתינים להולאה ואמר כי הלא יתן י' אלפים ככר כסף על ידי עמי המלכה למצוה מעטות הרלויות להביא אל גמי המלך כי יהיה הכסף טוב מאד ראוי לכך: ויסר המלך את מבעתו וגו' ויאמר המלך לחמן וגו'

הנה אין למוכר לתת חפץ לקנות רק הלוואה הוא הנותן. והאורכו ר"ל לומר כי עשה כן להורות גודל חפצו ללמד את ישראל ח"י במשל בעל התל ובעל החרין ועוד כי ראשונה ראוי ישיב המלך על דבריו ויאמר הכסף נתון לך וגו' ואחר התפטרס יתן לו את הטבעת ויוד כי הנה מהנחל' לא נתקיי' המכר כי המן בקש לקנות והמלך נתן לו בהמה והם כן איך תאמר אסתר המלכה כי נמכרו וגו' ולא בן רק מחנה. ועוד איך יאמר נתון לך כאלו נתן דבר משלו והראוי יאמר לא אקח ממך והעם לעשות בו וגו' אל' יתן לך אשר לך והעם וגו' ועוד כי יש מרז"ל אמרו כי נמכרו על עון מכיר' יוסף ואין נראה כן כ"ל שנהבטלה המכירה. אמנם חומר' כי המקרה וממכר נעשה בקיין גמור ע"פ דין החורה וזהו כי הן כסף אשר אמר המן לשקול ע"י עמי

ויקראו ספרי המלך בחדש הראשון בשלשה עשר וגו'

הקריאה לא ייהסם אל המן רקתאמר להמלכים כי בין המלך והמן הגחילות אמנם נוסח

ספרים

ומלך אין שום לסינחם. אין ראונו של הקב"ה כלל לסינחם. כדוע שבמקום שנאמר במגילת מלך סהם ולא תחשורם שמרנו ג"כ על הקב"ה: (ט) ועשרת אלפים ככר כסף אשקול. כירושלמי אמרו וכן מבוחר בתום מגילה דף ט"ו שכן המן כנגד כ"ל משרלח חיי שקל. וכן אמרו במגילה גמיו וידוע לפני הקב"ה שחיד המן הרשע לשקול שקלים על ישראל לפיכך קידים עליהם שקלים לשקליו. וכזה תמוה דמה ענין יחוס יש בין שקלים שנתנו ישראל ללדתה המשכן לשקלי המן. וגם להלך קושיה' שספקה בזה דמוקפין עושין בע"י משום הכס שנעשה בשמן בע"י סא טעם פרוי הוא. ונראה דהנה האלשיך כתב דפרשת דור הפלגה וז"ל כאשר יש כמות הקדוש' כן לעומתו יש כמות העומה' כי זהו לעומת זה עשה האלקים והאדם הסס כאלו עממן שכן דיוקין בטומאה רזו שלא יסור הקדוש' שור' ככל בלחך רק להגביר כח העומה' באל' וכסס שים

אֶשְׂרֵי־צִוָּה הָמֶן אֶת אֲחֵי־שָׂרְפֵי־הַמֶּלֶךְ וְאֶל־הַפַּחֲחוֹת אֲשֶׁר ׀ עַל־
מְדִינָה וּמְדִינָה וְאֶל־שָׂרֵי עַם וְעַם מְדִינָה וּמְדִינָה כְּכַתְּבָהּ וְעַם וְעַם
כְּלִשְׁוֹנוֹ בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אֲחִישֶׁרוֹשׁ נִכְתָּב וְנִחְתָּם בְּמַטְפַּעַת הַמֶּלֶךְ׃
וַיִּשְׁלַח סְפָרִים בֵּין הָרָצִים אֶל־כָּל־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ לְהַשְׁמִיד כָּחָד
וְלִאֲבֹר אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים מִנֶּעַר וְעַד־זָקֵן טָף וְנָשִׁים בָּנִים אַחֵר
בְּשִׁלּוֹשֶׁה עָשָׂר קָדָשׁ שְׁנַיִם־עָשָׂר הוּא־אֶחָדֹשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם לְבוֹז׃
יִפְתָּשֶׁן הַכֶּתֶב לְהַנִּיתָן דָּת בְּכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה גְדוּי לְכָל־הָעַמִּים

רש"י

(יג) ושלוח ספרי'. ויהיו גלחים ה ספרי' איסטר"א ערמ"ש בלעז וכו' מזרח (שופטים יא כה) אם גלחוס
גלחוס (ס"א ב טו) הנגל' גליתי (הושע י כז) גדמה נדמיתי : בשלש' עשר לחדש שני' עשר. ביום י"ג לאחור חדש
שהוא י"ג לחדש השני' : (יד) פתשגן. ל' ארמי ספור הכתב דרישמנ"ש בלעז : להנחין דת. צווי הכתב

שפתי חכמים

וה' בקם ממנו. ל"כ סוף מהן כו' : ה לאפוקי שאינו נו"ן הכיתון ומביא ראיה מגזרת אם גלחוס כו' :

משה

אלשיך

משאת

הכתיבה היה ככל אשר צוה המן להשמיד וגו' וגם
כאשר קרא על ישראל מועד צ"ג לחדש י"ב. והוא
אמר רז' שבה בלדך על כי בו נסתלק מרע"ה
ראוי לתת טוב פעם אל' אשר האריך המועד כי
הוא צו' בלדך מת משה ולמה העביר המועד עד
י"ג לחדש. אך אין ספק כי בחכמה עשה הדבר
ההוא כי חזק ז' ימי אלל הדיוק נהנה העם"ז מוכחות
למה שעוד נפשו בלתי נפצתה ונפגדת מהעו"ל כאשר
מצינו ז' ימי מתושלח טיבב הוא והבדך המבול מפני
כבודו כמזל' על ויהי לז' הימים והמבול היה וגו'
ולא עוד אלל שהאיר הכ"ה העולם כל ז' ימי אללו
באר הרוחני שנברא ביום ראשון נסתת ימי בראשית
אשר נזו בלדקו לעמוד לבד כמחזל' על ואור החמה
יהיה שנעשים כאור שנעת הימים כאור שנעת ימי
מתושלח עוד הורגו רז' על ז' ימי אבילות שיום
האחרון מקתה ככולו ושהוא כי ע"י מקתה מתהל'
היום יופשט הדיוק ויפרד משיכות העו"ל וע"כ
הסתכל המן הרשע לנלתי עשות הרעה אשר חשב
על' היהודים כי אם ביום ז' ימי בכו אלל משה
בל יגן וזכו ישראל בהם כי הגם הוא נסתלק ביום
הז' לאדר ויום הסילוק הוא מתשגון הז' נמאלו
בשמים צ"ג להיות מקתה היום ככולו לא האריך
עד י"ד כי כל ישעו וכל חפץ לקצר כל האפשר
ובמאלו מקוס צ"ג לא ראה לאריך וגם הקרא
הסופרים צ"ג לניסן ולא קודם אפשר כיון יעברו
י"ב ימי חוכה הנשיאים בל יגן זכותה׃

ונשלוח ספרים ביד וגו' פתשגן הכתב להנחין
דת וגו'

הנה צעני כחוצים אלו ראוי לשם לב מה נידך
פתשגן כתב והיה די באל' אל כל עם ומדינה
וכן בכתבי ההתקפות אשר ילפנו היהודים המה
בשנוליסם נא' פתשגן הכתב ועוד כי ענין פתשגן

ד אלשיך 12

כָּל פִּלְכֵינָא וּפְלִכֵינָא וְלֹת בְּרִבְרֵנִי עָמָא וְעָמָא פִּלְכֵינָא וּפְלִכֵינָא בְּרִשְׁמֵם בְּתִבְהֵן וְעָמָא וְעָמָא
בְּמִמְלָל לִישְׁנֵיהּ בְּשׁוּם מִלָּא אֲחִישְׁרוּשׁ בְּתִבִּי וּמִשְׁרֵשׁ וּמִתְחַתֵּם בְּגִישְׁפִּיקָא דְמִקְדָּא :
(יג) וְלִשְׁדָּקָא פִּסְקִין בִּידָא דְרִיבְהִטְוִין לָלֵךְ פִּלְכֵי מִלָּא לְשִׁיפָּא וְלִקְטֵלָא וְלִהֲבָדָא יֵת
כָּל יְהוּדָי מִן עוֹלָמָא וְעַד קָדָא שְׂפִיקָא וּנְשִׁינָא בְּיוֹמָא תְּרָא בְּתִלֵּת עֶסֶר יוֹמִין לִיבְחָ
תְּרִי עֶסֶר הוּא וְרָחָא בְּאֲדָר וּשְׁלִיחֵיהוֹן לְעָדָא : (יד) דִּישְׁמָא דְבִקְבָא לְמַהוּ מְתִיבִיקָא
גְּזִרְתִּיהּ בְּכִד פִּלְכָא וּפְלִכָא מִפְרָסֵם לָלֵךְ עֲסָמָא לְמַהוּוֹן וְיִמְיִין לְיוֹמָא תְּהִין :

מניל סתרים

וא"כ במה נתקש' משה. ונראה' דהרמב"ן כתב בפרש' לך
דסנכיאום כשרו' שיהיה קיום לדרכיון הולכין לעשות פועל
דמיון כגון להשליך אכן ויחמר ככה חשק עבד. וכן חז'
חסונו' לאדם. וזהו נראה' לפעול' שוין' דשעס כגול' שאף
כסן בגשמי' סכן פועל דמיון לעורר כפועל דמיון שוואין
בגשמי' מרות העליוני' כגון שחוקשין בשופר של איל לעורר
המרה המכו' בשם כופר וכיוצא בזה. ולזה נקש'
משה סתרי' האור' של המטבע מעורר למעל'. עד שיהיה
לו כיוון מטבע של אש היינו סתרי' לו הענין מה שזכר
המטבע הוא פועל דמיון נגדו. וכיון שטינונו רזאות סתרי'ך
לעשיית השאשן שקלים ואת זה לעשות זה עשה סתרי'ך
וכיון שסמן לזה לעקור כלל ישראל ה' הענין כמו שאמר
אל דבריהם כדור הפ' ג' שהוא עקר שלא יהיה מי שמוריד
הקדוש' ללרץ ולזה סמן לעשות כעין דור הפלגה לעשות
כוונים למלאכת השמים וכסס שהולכין שקלים לעשיית משכן
כמו כן הולך סמן ליתן שקלים כשרו' לעשות כוונים
למלאכת השמים והוריד השפע' מהממולה לכוחות הטומא'.
ולזה אמר הקדוש' שהקדים שקלים לשקליו ככנר סורידו
בשקלים הקדוש' להלך' ואין כח טוב בסמן לחיות הקדוש'
ע"י כן אף שהיה סמן שכן להסדרת הטומא'. וכמו שיש
עשרה מדות בקדוש' כן יש עשר' כוחות בטומא' ונגד זה
היו עשרה בניו מוכנים לקבל מכל אחד כח טומא' ולזה
כשרה סמן לחלות מרדכי על. כען עשה פועל דמיון נגד
חמשים עשרי טומא' והסלוי' הוא עיקר הביון כדכתיב
כי קללת אלקים חלוי'. וזהו להכניע הקדוש' תחת הטומא'
ולכן רצה לחלות מרדכי על עין חמשים' אהם נגד חמשים
עשרי טומא' ולזה כבדתסן הכנר ואתם לא סמן נתלה ג"כ
על עין חמשים' ועם עשרה בניו ח' ה'. פועל דמיון לחלות
הטומאה סמן הסלך וירוע שהקדוש' והטומא' כשום קס זה
נופל. ולכן בט"ו בחדר כשתגלו בניו ונתחם הטומא'
מהלך' חלע' הקדוש'. וזהו ככף מסכת עליו חשב עשרה
קדושות והקס' הכרענות דהא' י"א כן. ומיכן דלך' ישראל
הוא רק סתרי' והקדושה מהתלה רק מדרבנים המוקדים
חומה וזהו בט"ו בחדר כשתגלו כוחות הטומא' המסולס
החול העלאת הקדושה ונתעלה הקדוש' של המוקשין ולכן
עושין בט"ו יסח' ויום טוב על עניות הקדוש' וזהו שאמר
סמן ע"י עושי המלאכה כי כמו כגול' ה' מוכרית לעשות
הקדוש' מתחת כה' וידע ללרץ לחיות' כמו כן היה סמן
ועושי המתחם וידעין ללרץ כוחות הטומא' כי את זה
לעומת זה עשה אלקים: (יג) להשמיד הרומא' ולאדם. וקשה
בענין הזה הרבה שגל' הענין כגול' ממות' מוות. ב' פתגמן
לכס' ח'ן לו פ' כלל ג'. הליך ה' מרדכי ואסתר וכיוצא
בזה' הכס' ח'ן נכתב ונתחם טבעות המלך' אחר שאמר
האשורוני' כי אחר אשר נכתב ונתחם סמן' ח'ן ללכסי. ד'
וגם על האשורוני' קש' הליך' אמר ח"כ' כסבו על היהודים
כטוב בעיניכם. כיון שאין ללכסי הליך' אסתר לאכזר
טוב. ה' סתרי' וידע' מרדכי וגומר ביהודים לאדם.
ואחר כן אמר פתגמן וגומר רק להשמידים שמקדם כתב
לאדם והח"כ כתב להשמיד. ו' קשה מה שאמר האשורוני'
מי הוא זה ואיזה הוא וגו'. ובי סכה מה שדוכר מקדם
לפני ג' ימים. ו' בגדתסן ככתב כראשון הספיק בין טף
לנשים ובין שלם לבנו בקרא דכוס ח' כגול' עשר וגו'
ופתגמן הכס' ס' כתב ק' ונשים ושלם לבנו בלי הפסק.
ואח"כ כתב ביום ח' בגשום עשר. ופתגמן' דכס' סמן
כאשר ביקש מן המלך לא ביקש כי אש וכתב לאדם.

לְהוֹת עֲתִידִים לַיּוֹם הַזֶּה : טו הָרָצִים יֵצְאוּ רְחוּפִים בְּדָבָר הַמֶּלֶךְ
וְהָיָה נִתְּנָה בְּשׁוֹשָׁן הַבִּירָה וְהַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן יֵשְׁבוּ לִשְׂתוֹת וְהָעִיר
שׁוֹשָׁן נִבְּוָה :

רש"י

שהיה אומר להנחן חוק גזרת המלך : גלוי לכל העמים. דבר זה : (כו) והדת נחנה בשושן. מקוב
שהיה המלך גם כן ויתן החוק בו ביום להיות עתידים ליום י"ג לחדש אדר לכך. והעיר שושן נבוכה.
זו היהודים שנה :

שפתי חכמים

דק"ל כתיב בכל מדינה בית דת ולמה אמר בשושן ל"ג מקום המלך כו' : דק"ל הלא העיר שושן שיהא עמים ואנשים

משה

אלשיך

משאת

כי הנה א"כ חיפה כי כתב אשר נכתב וכו' אין
להשיב מה יושלו מרדכי ואסתר בחקיקתם הלא ספרי
האף וחומם אשר שלח המן להשמיד וכו' נכתבו בשם
המלך ונחתום בטבעת המלך ואין להשיב ומה יתרון
אשר יתפכו עמה אמנם בשום של וסבין בפשטי
המקראות נמצא כי ב' מיני כהבים היו משגרים אל
כל מדינה ומדינה אחד אל אחד דרפני המלך והפחות
ושרי עס ועס ב' בוסת מושגים מזה להכריז ולהעביר
קול בפרסום ובגלוי לכל אחד מהמקומות לפני ההמון
כי ע"פ חכמתו בגורלותיו ראה והנה אין הכנה
מואלת להזר לישראל כ"א ביום י"ג לאחר עכ"ל
בלבו אם נעביר קול בכל המלכות ונודיע בגלוי חפצנו
שהוא להשמיד להרוג וכו' לא יעזרו כח המון העם
קלי ההכוננו' והדת ליחל עד אשר יבואו ימי רעת
המן עד י"ג באדר להמחין י"א חש מה גם כי כל
עם אומה ולבון חפצי רעת ישראל המה ויגילו בהלקם
שלא כי הדך כסום בבהם שכל עו"ג שוגלי נפש
ישראל היו ומי יעזור כח ליחל י"א חדשים ימים
ואם כה יעשו יעזרו ישראל זכות המתייחס אל
הימים אשר הם זולת היום אשר בחר בו ותבטל
כוונתו או לכל יערימו סוד ישראל להחזק יחד
בפני ישראל לעמוד על נפשם בעוד י"א חש וישלו
הל"ס רבים ביום מעד מהקמים עליהם ע"כ התבטל
לשלוה ספרים בהצג בידו אל האחדדרפנים והפחות
ושרי העמים מספרים ומגידים בשפה ברורה כל
המכוון להשמיד וכו' אך כל זה לא הגלות להבין
קריה היה רק להם לבדם יהיה כגוים עמם עד
מלאת הימים אשר קצב אך מה שהיה מעביר קול
ומכריז בפירות ובגלוי לעיני כל ההמון היה העתק
אחד סתום מה והוא להיות עתידים ליום הזה ולא
פירשו להם עד מה יתעמדו ושאר הדבר מביא אל
הסרים הגדולים יודעים ביום מועד על מה זה
נועדו שהוא להשמיד כו' ובה לא ישלחו הרשעים
בעולתה ידיהם עד היום הזמן ויצא המכוון אל הפועל
ו"א ויכתב אל אחדדרפני המלך ואל הפחות אשר
על מדינה ומדינה ואל שרי עס ועס ונשלוח ספרים
וכו' להשמיד להרוג וכו' אך זה היה לשרים להזכר
בהם מטרם אמנם פתחנו הכתה אשכ היה להכריז
והנחן דח בפרסום גלוי לכל העמים שגור המיוחד

ג אלשיך 14

המדינות

(ש) יהושעין נקרי וריון פפתקא דמלכא ונדרתא אתיהיבת בשושן בירנתא ומלכא ירקן הו יתבין למשמי סמא ונקתא דשושן סתערבא בחדת עמטין נוקראין ובקל בכיתא דעמא בית ישראל :

משה

אלשיך

משא

המדינות להפך הדבר האם מה שחששו הוא שחכמו על היהודים כלומר לזוה עליהם שיעמדו על נפשם וכיוצא וזהו כתוב על היהודים כי לכתוב אל השמים להפך הצורה א"ל כי כתב אשר וכתב בשם כו' אין להציב בלשון שאין הקנה להפך הקודם ואז צוענו יחדיו מרדכי ואסתר להקנה הדבר בדבר ישרה בלשון א"ל יספכו אגרות ראשונות וסוף כי חומרו הגה א"ל האחדרפנים והפחות ושרי המדינות אשר היה בכתבם מפורש להעמיד וכו' אי אפשר להפך אך עשו בחכמה וכתבו להם אשר נתן המלך ליהודים להקבל ולעמוד על נפשם נגד הקמים עליהם על פי הכתב הראשון בלשון שהקודם קיים אלא שמונח יד עתה ליהודים להתקומם נגדם וזוה כל אחד יבין כי שז אפס מהם וזה וכתב ככל אשר צוה מרדכי אל היהודים ואל האחדרפנים והפחות ושרי המדינות וכו' אשר נתן המלך להקבל ולעמוד על נפשם וכו'. אמנם בפסוקן כתב הדם להעביר קול מפורסם וגזיו לכל העמים מלאו און ל. כי יאמרו בזה מכל להפך בעצם שלא יורגם כי לא פירש בזה שיתן מתחלה רק להיות עתידים ליום הזה עתה יספכו ויכריזו כי פירוש הדבר אשר יהיו עתידים ליום הזה הוא להנקם מאויביהם וזהו פתשן הכתב לבאחן דה סיבה ג' וי' ומפיר' לכל העמים הוא ולהיו' היהודים עתידים וכו' כי לא לבד הכריזו ביקהלו היהודים לעמוד על נפשם נגד הקמים עליהם כלאר בכתב השמים כי אם גם ולהיות מפגשם היהודים עתידים ליום ההוא להנקם מאויביהם הן אם לא יתקוממו נגדם ולא ירגישו המון העמים ההתעצמות כי עד כה לא ידעו רק שיתעמדו ליום ההוא ולא נודע להם למה ועל מה עתה היה בפירוש בעיניהם בי המכיון היה להנקם היהודים מאויביהם וזוה הסיבה אשר דברו רבותינו ז"ל בלמדם כי מתחלה בפסגם מעשה הרע' היה הדבר שהם להיות עתידים בלתי מפורש כי כן היה אצל ההמון והתעצמות נהפך הטיב וזה חומרו בלגרות ראשונה ואחרונה דבר המלך ודחו דבר המלך על הכתבים המהללים לשמים ודחו על קכרו להיות עתידים וכו' והענין גבון מאוד בעצמו וגם כל המקראות ומז' על מכוונתם איש על מקומו יבא בשלום. והוא דרך אמת. ואחשיב בכוונה שפציו הרעים הלה להסמיד זה כליו בנים כמז' על פסוק ובארצן וכו' להסמידו. ולהיות הוא פח"כ את הגדולים אגוהם שהיה מיהת אכזריות שאבות יאכלו נוסר בראוהם ברעות לאליהם לעיניהם

הרצים יצאו דחופים ברבר המלך והרת וגו' (עו) אמרו ז"ל והעיר שושן נבוכה שהיה כל איש משבן חומר יהודי מהר אני חונקך וטובל ממוך כו' והנה קשה כשאלו יעשו פנים טרם בל ימי הרעה ואיה איפה אימת מלך במקום מושבו בל יחסרו כח להמתין עד יום מועד קץ שם להפך זי"ג לחדש אדר ולא יהקוממו להעיו פנים מעשה ע"כ הקדים ואמר כי בני שושן המה ראו ג' דברים כי בחלתא הויה חזקה לכורות היות חפץ המלך רעם יואר מהמן ע"כ התאזרו גם המה להתקומם ביד רמה נגד ישראל וכו', אחת כי הרעים יאלו דחופים בדבר המלך כי אם לא היה המלך עישה הדבר זולתי להפיק לזיו המן היה די במה שיצוה ילכו הרעים לעשות את דבר המן אך היות הרעים דחופים ע"פ מאמרו אליהם יראה כי במזותו חפץ מאלד למהר לשלחם כי להסמיד בלכבו עד גדר חומר הוא לרעים בעצמו ימארו מאלד וזהו הרעים יאלו דחופים בדבר המלך כי המלך בעצמו דחף מרדחם. ב' כי הדת יתנה בזבון כי הלא מה גורך היה לבאחן דת בשושן מקום מושב כסא מלכותו אשר שם המלך והמן ולא יחילו עד תשובת הסנה ב"ג בחדר ולא יזו לעשות גזרות ולא להעביר קול מעשה אך הוא כי המלך והמן לא נקדקרה דעתם ולא שקמו עד הדת נתנה בשאן. ג' כי משמחת לבנם על פסגם מעשה הרעה מהרם

בגילת סתרים

היון רק להסמיד הדת יהודים וזו שרם לכסור ונכסף את דפו יפצרים. ולאכד הוא מענין ואלו סכודים מאן אבא ובינו עובדי על דת וזהו שאמר להשעיר. כסם או לנרע

ד. וּמִרְדֵּי יָדַע אֶת־כָּל־אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וַיִּקְרַע מִרְדֵּכִי אֶת־בְּגָדָיו
וַיִּלְבֹּשׁ שָׂק וְאַפֵּר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק וַעֲקָה גְדֻלָּה וַמְרָה׃
וַיָּבֹאוּ עַד רַפְנֵי שַׁעַר־הַמֶּלֶךְ כִּי אֵין לָבֹא אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּלָבוֹשׁ
שָׂק׃ וַיִּבְכְּ מְדִינָה וּמְדִינָה מִקּוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מִזֶּנֶע אֲבָר
גְּדוֹל לַיהוּדִים וְצוֹם וּבְכִי וּמִסְפָּר שָׂק וְאַפֵּר יַצַּע־קִרְבִּים׃ וַתְּבֹאֲנֶה
נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר וְסָרִיסֶיהָ וַיִּגִּידוּ לָהּ וַתַּתְּחַלֵּחַ הַמַּלְכָּה מֵאֵד וַתִּשְׁלַח
בְּנָדִים לַהֲלָבִישׁ אֶת־מִרְדֵּכִי וַתְּחַסֵּיר שָׂקוֹ מֵעַלָיו וְלֹא קָבַר׃

רש"י

וחבואנה קרי

ד ומרדכי ידע. בעל החלום אמר לו שהסכימו העליונים לכך לפי שהסתחונו לאלם בימי נבוכדנצר ושהנה חן מסעודת החסודים: (ג) כי חין לבוא. חין ד"ל לבוא אל שער המלך בלבוש שק: (ג) דבר המלך ודמו. כשהשליח נוסף הספיר עוזרים שם נקמה הדת בעיר:

שפתי חכמים

נבוכ. לנ"ס יהודים שבה: ח אע"ל דתרי דעות וינסו כפ"ל דמגילת ונמדרש ויקוע. כחג רש"י ששים יחד דס"ל דכא וכה גרס כי זולת העל כללם לא נגזר ענינם כיה כ"כ וזולת העל הסעודים הים עדיין כס"י מאריך אלו בזמן נחמס גזר דינם נמלא אופן הגזירה הים בעבור כללם והתומת הגזר דין הים בעבור הסעודים וכן

משה

אלשיך

משאת

המלך והמן יבשו לשחוט מה שלא עשו מקודם ע"כ אמרו בלבוש בני העיר שושן הנה גם כי עשות כלה באומה שלימה הוא דבר גדול ודך המלך על הדומה לכיעור הזה להשיב אל לבו כי יהיה רע עליו המעשה וחורז בו עתה על ידי ג' אלה יורה כי חמין לב המלך על הדבר. בעצם לא ישוב ממנה כי כלמה הרעה מאת המלך לכן העיר שושן נבוכה שנחפרלו נגד היהודים באומר לכל אחד מחר תחזוק אורח ואשלו שלך כמאמר רז"ל ואמר והעיר שושן עם היותה כרך גדול אך היא כי כל גבול בתי המלך והסחריים הנוגעים אליו כי רב הוא וכנה אותו לבירה אך שאר העיר יקרא שושן ושהיה יחד שושן הבירה ואמר כי העיר שושן לבד שהוא מקום החלוצי היתה נבוכה אך מקום הבירה לא כן מאימת מלך בלד מה לא היו מנערים עד עת מועד וכן:

ומרדכי ידע וגו' עד ויגד לאסתר את דבריו מרדכי וגו'

הנה יפלא כי מה ידע מרדכי אשר לא ידעו כל חים ואשה כי הדת נקמה בשושן הבירה גלוי לכל העמים אשר בשושן ואף יאמר ומרדכי גלוי שנית כי לא עשה מעשה שק וגדול וחכם לבד כמוהו לפי הגרסה אשר לבש שק ואפר ויצע ויאל ברחוב העיר ויצעק נעקה גדולה ומרה וכן לא יעשה כי אם קצן יקצן שחרית ישראל במעמדם לשאת ולתת חיבה יעשו לחור להם מנוחה אם יקראו צום ועזרה לו ויבאו אל המלך להסתחן לו ויכינו עצמם לחפזה ולדורון אך לעוק ברחוב העיר צום ושק ואפר לא נכון לעשות כן כי מה ישיעו לו השומעים אותו וא"כ מה ראה על ככה ומה הגיע אליו לעשו/כדבר הזה. ג' אומרו ויבא עד לפני שער המלך וכו' כי חין לבוא

ד (א) ומרדכי ידע על ידא דאלהו כהנא רבא ית קל מה דאתעביד בשמי מרומא ומה דאתחבו עמא בית ישראל לשמיעא מנו עלמא והיכמא דאתפתב ואתחמים להזבדיתוהו מן עליו ארעא היכדו אתפתב ואתחמים בשמי מרומא על עיסק דאתחניאו מן סעודתיה דאחשורוש בשעא בכם חותמא הוה התיס מן מינא וישנר קרי עלמא ית אליהו כהנא רבא לתפא למרדכי דיקום ויצלי קדם קרי עלמא על עמיה ובר ידע מרדכי פוע ית דבשווי וארש לבושא דשק על פסריה ושוו קיטמא עד גישיה וקבל קבלתא רבתא וקבא במרירות נפשא בקר עצב : (ב) ואתא עד קדם תרע פזמירא דמקבא ארום לית רשו לגבר למעל דתרע פזמירא דמקבא בר לבוש לבושא דשק : (ג) ובקל פלקא ופלקא ובקל קריא ומקרא אחר דפתתס מלקא וגזירת דגיה מימי אבלקא רבא ליהודאי וציקא ובכותא ומקפדא ולבוש שק ומקמא הוה מתשם עליו צדוקיא סניאין : (ד) ועלן עזימן דאקמר ורבנקה ותיארו לה ואזעזעת מקבא לתרא ושברת לבושי מלכותא למקבש

משאת

ארשך

משה

אח פרשת הכסף יאמר לה איך נמכרו ומה נעם כהדיע סכום המעות וגם אמר פרשת ולא אמר מנין אי משקל הכסף וכיוצא בו . י"א יאמר להראות את הכתר ולהגיד לה אחר שמראה לה מה נזכר בגדה ואם הוה להגיד לה את אשר קרבו ופרשת הכסף למה זה הגיד להך חס לא להגיד לה . ועוד שהיה לו להך ולומר להגיד לה ולהראות וכו' כי הסגור חורח אל מה קדם . י"ב באומרו לנזות עליה ולא לנזות לה באומרו עליה יורה על דבר שהוא הנוגע אליה . י"ג באומרו לנא אל המלך להחזיק לו מה נזכר היה עשה והלא עדיין היה שהוא י"א חדש ותכל קושיא זו למעט באומרה אליו כי אהת דחו להמית השר לא יקרא ויבא ואני לא נקראתי ל"א אל המלך זה שילשים יום למה זה היה עליה חשים נפשה מנגד ולא יחיל עוד שלשים יום ולא עוד אלא שהיה צדקה בגדיהם קסים בגדיהם כי אם חרש תהיה צדקה הזאת וכו' זאת וזאת הדין האבדו . י"ד למה יומנו מה עשו היא וזאת הדין כ"א על התעלול כעת הלא באת מחמת טענה ולא טענה ולא חשאה היא ומה נס ביה אביו . והיה לנא אל הכיחור נעתיק לבן מו"ל במדרש חיה עם שנשחית קברו כי ארוך הוא מאד וכו' אל"ר ישמעאל י"א הלך ות"ק יורדים הלכו לבית המסע . וחללו ושחו וכו' . מיד עמד שטן וסלין עליהם לפני הקב"ה ואמר

מגילת

ד (ה) ומרדכי ידע את כל אשר נעשה . ידע הגזיר אשר נגזר ביה הדין וכו' ידע כי דרך השם הוא בן עד המכור רק חורוים על סיבות נכס מכרי המלך על נפשו וכיוצא חסידות הכרים וכסודו וידע מהי אביו וכמובחר במדרש כי אם ס' לנא ינן ומי ישר ואין סיבות מוטילין כלל ותפלה מוטלת חמדי כי אפי' הרב הדס מונחם על אחריו כל לא ימנע עליו מן הרחמים ומרדכי כי מוהק לנא על כל העולם . ונכר קרע בגדיו ככל מה כי קרועם הוא על דבר שער וכו' אהן כפי סירא להירות כי גזירה כלל ונתחלל יאלה מפי ש"י ואל יהיו אחר סיבות כי נגד גזירת ש"י לא יועיל סיבות ודק הפס וסתהוים ירכו אורי ותפלה חקים נכטל גזירה . ונכר כחיד נק ואחר יע לגדים . נכטל עתיד לומר שכל עיתותי עשה כי בכדי ששק ואשר יע גרים סמיון ונא יהודי אחר סיבות כסיון ואין שמרדכי סוכב בער המלך לא חור

י ותקרא אסתר להתך מסרים המלך אשר העמיד לפניך ותצוה
על מרדכי לרעת מהיה ועל מהיה: ו יוצא התך אל מרדכי אל

משא

אלשיך

משא

רבינו לך וכו' למרדכי מיד הלך למרדכי ה"ד ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ע"כ. והנה אם היינו שמים פנינו להעיר כל ההערות הראויות להעיר במאמר זה ולהשיב על כולם יאריך הניאור מאד וזה קצת מן הכא בידנו. א' כי באומרו יתבדך לשון טורח מה חסד עליה והשיב לו הסתפק בעליומים אם חשובה זו מספקת נקשה לאלהיו יתבדך דקארי לה מאי קארי לה. ועוד כי אם טובה היא למה יא' תורה בגדי אלמנות ואם אין חשובה זו מספקת איך עליה הסוד דעתו למחוק את ישראל. ועוד שברי הוא יתבדך במתן תורה לא רצה לתת תורה למלאכים. ועוד עם מי הסוד דעתו אם הוא שהסכים עם השנן לא היה ראוי שיאמר לשון השואה ומה לתבן אל הכר חליה. ועוד אם הסכים למחוק היינו כלים וא"כ יכתוב מיד ולא יקדים ויאמר למה לי אותה וכו' ולאחל הנחת מגילה. ועוד האם לפניו יתבדך לרץ כהיה יעשה כי מי יאמר לו מה תעשה. ועוד כי איך אליהו מרחם הכותב בתורתו ואף גם זאת ביצתם בארץ איביהם לא מאסחים ולא געלים לנלותם איך כהן כלים. ועד היתכן שכל אשר נהנו מסעודתו של אחשורוש יתקיימו כלים וגם שגא' כי רע ומר היה כי קלקלו בזונות כ"ל במאמר הנזכר הלא לא יוכל מלך מוהדבר הקשה שהקשה רש"י לתלמידיו בעלי סדרת מאמר זה באומר ה"כ של ששן יארגו. ועוד אומרו למה לי אותם בבגילא הכרתי אותותי ומכרתי ואמר למה לי אימה שמכערים אותי וכיוצא ולא יתלה בריבוי אותותיו. ועוד באומרו אשכית מלאות זכרם כי הלא בתורתו בל מעשה זו באומר אמרתי לפאיהם אשכיתם מאטם זכרם וני כעם איוב וכו' ואיך אז לא חש אל כעם איוב סן ייכרו וכו'. ועוד אומר מיד אמר הקדוש ב"ה לשון הביא לי מגילה המבלי אין מגילות לפניו הברך שיות את השנן שיביא מגילה. ועוד מה לו יתבדך איך הלא מגילה למחוק. ועוד אומר באתה שיהי הדין הכתב והביא מגילה היכן ה"ך. ועוד היתכן יתבדך לפניו יתבדך על מגילה גשמים. ועוד באומרו שלבשה התורה בגדי אלמנות איך יצא זה בתורה. ועוד מה להם למלאכי השרת כי יבי' על ישראל והלא טוב להם שסתפק התורה בעליונים וכן חמה ולבנה למה אספו נהם. ובסוף המאמר נהם בכל והנין מה ע' שאלת מרע"ה אם בנים היא החומה לו בדם מי נתן פים או דם למעלה ולמה בדם אין חקיה באשר בנים. וגם למה הולכו לבקש רחמים מזה ומרדכי זה מכאן זה מכאן ולא הספיק אחד. אכן אין ספק כי בנשי רחמי יתבדך ערשות עיניו תמיד לבלתי לטותו כי חפץ חסד

ית מרדכי וימנעו ית שמויה מעליו וקא קבל : (ה) וקראת אסתר לדינאל דסתקרי התק
די עד מיסר פומיה מתחתבו פתגמי מלכותא וקבת ליה על מרדכי למנע מה דין קל
בכיתא די הוא קבי ועל מה דין לא קבל לבושי מלכותא דשקבת ליה : (ו) ונפס התק

משה

ארשיך

משאת

ותלמידיהם והשיב השמן מסהפק צעליונים ולומר גם
כי השתלשלות שפע לקיים העולם שהיה מבחינה השני
העדר על העדר ישראל וגם קצת מההכרעה כי גם
בעל די עסק העליונים לא יבצר מה שנוגע אליהם
אלד עמיה ויזהר מזה יש מבחינה היא אפילו כשהיה
לכדם בחייה על ידי ישראל מאשר היה בחייה על ידי
עסק העליונים . והנה גם שלא הספיקה פענה זו
לגזור כלים לפחות הספיקה שגם השנה דעמו וכו'
והוא כי בכל משפט איש או עיר או ממלכה צב"ד
של מעלה לא יבצר מהיות להימן ולהשמיאל גם בו
ית' בין מדה"ד ומדה"ר ולפעמים טענת מדה"ד מוכרעת
ולפעמים טענת מדה"ר ולפעמים הדבר שקול בזה וזה
כי ואמר גם שמהלכה היתה העי' בדעתו ית' אל הכרמי'
עמה השנה דעתו שיהיה דעתו כזה בלתי משה ומכריע
לכוס לד כי היה הדבר שקול בענין למחות את ישראל
ולהיותו יתבדק הפך חסד משה כלפי הסד ושמה
במלמדי סניגוריא על בניו כמעשהו ביה"כ וכמזל'
צב"ד כי ע"כ בחר הוא יתבדק באחרים מבכל נדיקים
שקדמוהו על שהיה מלמד סניגוריא על הכריות בעליו
אמר אהבה דקד ותבא רשע אהבה להנדיק ולא
להרשיע את הכריות ע"כ מה עשה הוא יתבדק
בראותו פה הדבר שקול בקש לתת התעוררות אל
האפשריים ללמד סניגוריא בחורה ואלהיו והשמות
נדיקים וכיוצא בזה כאשר עשה למשה באומר היתה
לי וכו' והוא כי היה ב' טענות היה אפשר להשיב
לפניו יתבדק לזכות את ישראל ח' לומר האם אחר
עשוקים כמה נסים ותפלות להפיל הקמים עליהם
בד חזקה עמה תכלה אהבה והיא טענת מרע"ה
באומר למה ה' יורה אף בעמך אשר הוצאת כו'
כמה גדול וביד חזקה . עוד טענה ב' והיא מ"אמו
יתבדק אמרתי אפאיהם אכביתה וכו' לולא כעס אייב
אגור וכו' כי אם ישעה כל"ו יהיה הולל השם
דנדר כי יאמרו העו"ג כי הם העינים וידם רמה
על השם ועל משיחו . והנה בחייה ראונו יתבדק
לשמוע טענות אלו מפי הכריות אמר לתת להם
פתרון פה אל הפסוק ההוא למען לי אורח ששכילה
הרבותי אוחותי ומופתי לכל הקמים עליהם לדעה
זאת למען יתעוררו סניגורים לדבר ולומר אדרבה
ממקום שבאת למה ה' יורה אף לכלות מכה את
מי שהרבותי אוחותיך ומופתוך עליהם וירא כי אין
עושה . אז אמר עוד אכביתה מחיית זכרם למען יענו
סניגורים ויאמרו הלא סוף פסוק זה הוא לולא כעס
אויב אגור וכו' שהיה הטענה הב' . ועכ"ל אין דובר
דבר להליך עוב והוא כי לא שכחו אשר קרה לנו
בזמן החורבן שגלו האבות ומשה ללמד סניגוריא ולא
שזה לנו . ובדבריו יתבדק כי אין מליך טוב מיד
אמר לפניו הכה לי מילה וכו' והאלהים עשה למען

כי הלא מתחזקים על סלוקך וחתם לריך להראות
 כי לא סר כחך מלהשיב את ישראל על סלוקך ולא
 היתה כלום לעשות בנו גזרם הרעה אז אמר לו
 כלום יש אדם כבד כו' והוא כי בסילוק ההיזק
 מישראל יעמוד מרדכי וישיב את ישראל בחסובה
 להקן עושה ואני מלאמי את דבריו להפיל את המן
 שתהפך הרעה עליו לעומת מה שחשב שתשם כחי .
 או יהיה כי הנה על ידי משה הסילו מפלת עמלק
 כי כאשר רבים משה ידו וגבר ישראל נגד עמלק
 ועז' לו אליהו מה הענה על הגרם הזאת כו' כי
 חלק נוגע הדבר שהיא נגד עמלק אז אמר הוא
 כלום וכו' לומר הנה גם היה עמי יהושע שהוא מבני
 בניו של רחל המיוחדים להפיל את עמלק כמה דא
 חמתם הם לא יסחבום נעירי האין ע"כ כשאמר לו
 שהיה מרדכי שגם הוא מבני רחל אז ח"ל משה יעמוד
 הוא משה וכו' ויהי מענין משה ויהושע וגם זה
 ע"ה הנזכר כו' ללוק היזק מישראל וכו' להפיל
 את הר"ב בענין וגבר ישראל ואז ח"ל מרע"ה לאליהו
 אם בטיע היא חתומה תפלתיו נשמעת וכו' . והנה
 אשר נראה אלי בזה:הע עס ששמעתי אומרו אחר כן
 שקדמוי וזלתי הוא שאמר אם בטיע היא חתומה
 שנתהם נזר דינם על הנהגת הסעודה שהיא הנאה
 חומרית הפלתו נשמעת ואם נדס שהוא על השתחוות
 לאלם הנוגע אל הדם הוא הנפש אין תקיה . אך
 הדבר הקשה על זה הוא כי הלא האבות ומשה ועמו
 אמרו לאליהו מפני מה נתחייבו כליה ואמר להם
 מפני שהגו ישראל מסעודתו של אחשוורוש ובעבור
 זאת נזר עליהן לכולתם מן העולם ולאחד זכרם
 כאשר העתקנו לשמו וכו' איפה מה זו שאלה אם
 בטיע היא חתומה וכו' הלא כבר ח"ל בפי' דבר היעב
 בטיע היא חתומה ולמה יעמין עתה הדבר ברמז
 ועדיין אפשר לדחוק כי היתה דעתו לאמר הן אחת
 כי עון הסעוד' גרם הרע ומלא המדע אך בזה:הע
 על איזה היתה חתומה עם שחללו יונן כי זה היה .
 אך כאשר עוד לומר כאשר נדקדק או' נהנו מהסעודה
 ולא זממה:הע אחשוורוש והוא כח"ל על והסתיה כד
 אין אונם כי למה שכל יעשו וכל חסן המלך היה
 להכביל את ישראל ע"כ בין זה שאין אונם למען
 הפוס אחת לחסיה ברעיון מש"כ בפת בנו והנה
 הסתיה היתה קשה מהאכילה כי היה יין נסיכם
 והתורה השווה לקרבות ע"ג כמד"ל אשר חזב
 זכרונם יאכלו יתו יין נסיכם ולכן גם כי לא יעדרו
 קנה שיצטרו ויכסו בין מלכות אך רבים שהו לא
 נימא כי הזהרו מעון ע"ג ואין אונם באופן שהעון
 הכולל לכל הקרואים מבני עמו היה הנהגת הסעודה
 היא האכילה ועליה נתחייבו וז"ל נהנו מסעודתו
 ששמעו על מה שאינו חמור כע"ג רק הנא' הומרים
 שהוא ממאלם שולמו ולא אמר ממש:הע החשודים
 שעינקו ומשמעו הוא הסתיה וזה שאל אם בטיע
 היא חתומה וגומר לומר הן אחת שנתחייבו על שהיה
 מסעודתו אך בטיע היא חתומה שהוא על סעודה
 בלבד כשמעו הלא או נדס היא חתומה שרבים

שהו מיין נסיכם שהוא סרך ע"ג ואמרת ל' הנאה
 סעודה על כי הנאה היא הכוללת הכל לגמרי ואם
 כך הוא אין תפלתו נשמעת והשיב שהיה בטיע כי
 רובם לא חשאו רק בדבר הנהגת הסעודה . העול'
 מדנז"ל בזה הוא כי נתחייבו ח"ו ישראל שכלותו
 הדור כלים למקום ולא היתה תקנה אם לא על ידי
 תפלת מרע"ה ומרדכי היהודי ושגלה מרע"ה את
 אליהו יודיע הדבר למרדכי וז"ל ומרדכי ידע את
 וגומר כי ידע מפי אליהו . וזה נבא אל ביאור
 הכוזבים בס"ד אמר ידע את כל אשר נעשה ע"כ
 ויקרע וגומר כי ראה כי אין תקנה אם ישוב ישראל
 עד מכה וזאת ה' נבאות ידרשו בחסובה שלימה כי
 מחאו ית' נהיה הדבר כי כלים נכתבה לפניו ואין
 חרובה למחלה זו בדבר אל המלך או אל שר הנצח
 בלתי לה' לבדו כי ידע את אשר נעשה מפי אליהו
 ואומר כל אשר הוא כי לו ידע אשר נעשה בשמים
 שנתהם גזר דין ולא ידע ענין מרע"ה היה מהיאה
 ומחרפה כחומר אבות העולם אם הם עברו על דת
 וגומר מה בידמו לעשות וכן אלו ידע ששולח לו
 מרע"ה שיחפלו ויחוקן רעת המן ולא יודע לו כל
 חוקף הגזרה שנתהמה למעלה ג"כ לא יגדל הדבר
 בעיניו להגדיל לעשות אך אמר שידע את הכל וזהו
 ידע את כל אשר נעשה וזה ולכן ויקרע וגו' והנה
 אמר בלבו אם אין ית' שנים עד ה' אליהו בחסובה
 שלימה מה נועלי כי נפגע בו ית' מרע"ה ואני כי
 הלא למה זה דומה לרופא הבא לרפאות את אשר
 נבא בננו ממאכלים רעים כ"א ימין החולה להריק
 חלאתו מכל חיל בלע לנבות בנן כל אשר ירפא הרופא
 יהיה לריק כן הדבר הזה הנה ית' נבאה בשנים נעמאה
 נפשו מבטן המלחה לה מסעודת אחשוורוש עם יתר
 דברי עוונות ואך יהיו לרצון אמרי פינו לרצון להם
 לפני ה' תלחת עימא' אשמת' חקיקה על עולמות' ע"כ
 ראה והתקין את כל הדברים שהחמיים אשר עשה
 בבוקר המלך וגו' יתק ופער והוא כי את אשר בלבו
 הלא אם קורא אני אליהם יעמדו יחדיו כל היהודים
 אשר בשושן לאמר להם הנה דבר ועלם הים ודעו
 מה תעשו כי כלם ונחמאה נעשה' כי הדם נתנה
 בשושן הכירים ובשאר מדינות המלך הרבים יאלו
 דחופים בדבר המלך להסמיד וגומר ואלו לעבדים
 ולשכחות נמכרו הם שתי אך הדבר הרע הזה מנפש
 ועד בבר יכלה ואחם ידעם כי כחז לבנו נכתב
 בשם המלך וגו' אין להשיב וגם המלך לבנו להרע
 כי הלא כאשר הדת ניתנה בשושן הכירים המך' והסן
 ישנו לשחות משמחת לבב לכן דעו איפה כי כלתה
 הרעה ראת המלך וכלה הוא עשה וקרעו לבבכם
 ואל בגדיכם ושיבו אל ה' אלהיכם ביום וסך ואשר
 ואל תאכלו על הדם עד יסקיף וירא ה' משמים
 ויאבה לחנכם וישבו לרחמיה' הלא יעשו ויאמרו אל
 מרדכי המחומים של סבל זה בכה וזה אומר בכה
 זה יאמר הנה דברך טובים וכוונתם אך אל יע
 לבדך כי כן דרך אחשוורוש לגזר גזירות וזאת' ושוב
 אשו מהם ונזכר ה' כי הפיץ חסדו לנו להאריך

המועד עד י"ב חדש אדר ולא יבצר מהמלך בקרב ימים יהיה לפיו עת רצון נבא אל המלך להתחנן לו לאחר לפניו מה פשענו ומה חטאחנו הגנו עבדים לאדוני מאז גלינו בארץ ונבכה לפניו ולא יבצר ממנו שיהנו יממרו רחמיו וזה יאמר זאת עשו קחו כל אשר נחלא אחר כסף וזהב כגור צדק וצחומותיו יביאו והורידו לאיש נחמה הראויה להסכנד ולא יראו פניו ריקם וגם את הדבר הזה נעשה פנים נחמיה פנים נחמיה שכם כל הברכים רואי פני המלך וכל עבדי המלך אשר בשער המלך למען דבר ידברו גם ההם טוב אל המלך וזוהו נבוא' אל משכנותיו נשתחוו להדום גלגלו וישירו אשר אחר ונחתן אליו וכל שריו ועבדיו ואלו לנו מעיר לעזור ולא ישיב פניהם ופי המנחה ההולכת לפניו ריקם וזה יאמר מה לכם תדכאו העם ותבזו כסף ותבזו זהב הלא ידעתם כי אחות לנו צביה המלך ונפשו קשורה בנפש' הלא חלק היא ותדבר אל המלך להשיב חמיה מהשחית ולא ישיב את פניה וזה יאמר כעתהסד הלא תגמלו זאת ואיה חיפה הבטחון אשר צפתם באלהינו מרהם ההוא אחר ולא יעשה לא מאסתים ולא געלתיים לכלותם אל חיראול וזהו חטאנו כי ה' אלהינו אשר הציילו ממלך בבל ויפילנו ארצה לא יין ולא נכד בעמנו הוא יצילנו מהמן הרע הזה לכן אכלנו משמנים ושמו ממתיקים אל תענבו כי ה' אלהינו אל חיראול וזה יענה מרדכי ויאמר מה לכם הרפאו השבר על נקלה לאחר שלום שלום ואין שלום כי קץ ה' עלינו קץ וכלה הוא עושה אם לא חשבו עדיו כי דעו חיפה כי נכבשה בליה ח"ו הלא יענו ויאמרו אליו אשר האלהים עושה מי הגיד לו אין ב"א חלום חלמה ותלומות שוא ידברו קנאי למלך הכל יביטו ויבחיחו דבריו הנעימים לכן יעזבוו כליותיו ילבש שק ואפר יציע ויהא סובב סובב הולך בשוקים וברחובות בקול בבי ובקול זעקה גדולה ומרה. ב' התחכם לבא עד לפני שער המלך ולא יכנס פניהם ומה גם כמזל כי הרים קול וגשבע שלא להסיר שקו מעליו עד יושעו ים' למען ההרד לז בני ישראל ויחר ממקומו בפרס' החרדה ההיא כי עתה יאמרו הלא דבר הוא וכן לו יהיה תקנה מוצא' בהמשך הזמן בהתקרב דעת המלך לא היחל מעתה לקרוע בגדיו ולחרוד את כל החרדה הזאת באופן כי אשר בלבו הענה הא' מהאפשריות להשיב את מרדכי לומר לו כי לאש לו כי בהמשך הזמן יתקון זאת ישיב לל לבו וידום. וגם הטענה הב' חשב' גם בזה שאם תשועה זו ביד המלך יהיה למה לא ישמעו מרדכי קול צוהה בעיר ועל מה זה לבש צפרו שק ואפר יציע ויחרבה יסיר הבגדים הנאים מעליו ויבא אל המלך להתחנן לו וגם לא טענה הא' אחות לנו צביה המלך כי עתה יאמרו ההם מאמר מרדכי אסתר עושה כאשר היסה באמנה אחר ולמה זה יהלך לדבר אליה תדבר אל המלך אך יאמרו בלבבם חין זה ב"א רוח ה' נוססה בו וידע כי מושע חין בלתי יתב' ואין ספק ב"א בזרם זאת מלת ה' נבאות יאלה ויאמרו כל אים

רְתוּב הָעִיר אֲשֶׁר רָפְגִי שְׁעַר-הַמֶּלֶךְ : וַיַּגְדִּילָהּ מֶדְרָגְי אֶת כָּל-אֲשֶׁר

משאח

אלשיך

משה

זה אפילו לא דבר אל שלוחים דבר כאשר דבר אל
הקדח"ח"כ להגיד לה ולזוהר עליה להיות מזוהר
בלי ספק רבים מצוי ישראל שנקצו אליו לקול ועקמו
ומה גם הלמידיו אשר היו מתענים באשר יתענה ואם
בעיניהם ידבר אל שלוחים דבר ומה גם לזוהר עליה
לכא אל המלך היו מתפרסם מהחשובה ע"כ לא דבר
אליהם מטוב עד רע ואסתר בהחכמה הבינה בדברים
ומה עשהה אמרה בלבה חסד בין ספק כי אין הקנה
בידי ב"כ כ"א מה' יאל הדבר והוא חסד בלתי הרפות
ידי ישראל מהחשובה וע"כ אפילו לא דבר לסריס
היודעים שם סריס המלכה לכן החכמה והקרא
להקדח אשר הוא מסריס המלך ולא מסריס המשרתים
לפיכך להסתייר דבר שלא יזכירו הרואים כי היא שלחה
אותו ובחר באשר העמיד לפניה לב' סבות. א' שלא
העמיד אותה לשרת' כי גדול היה ולא מסריס המיוחד
להיות משרתו פניה כ"א אשר העמיד לפניה להיות
מזוי לפניה דרך שררה כי צוה לא יחשבו הרואים
אותו מדבר אל מרדכי כי היא שלחה אותו כי לא
יחזק לה לשרת ולשלוח כי אם סריסיה. שנית להיות
נאמן לה מלכיות מנלה סוד ומה גם אם היה דמיון
כח"ל. ותאמר על מרדכי שהוא משולל הבנה שהי"ל
ותשלחו אל מרדכי ואם הוא שטוח שיק' אליו כי מ
הוא לשון רצון ומיד הלא הי"ל אל מרדכי ולא נמי
אך יחי' על דרך מאמר הכחוש באומר ויזוהר אל נמי
יח' ואל פרעה מלך מצרים ואח"ל שזה אל משה
ואהרן שיחשבוהו עס ישראל נח' ובפרש' שיחשבו כי כבוד
והענין שיהיו מזוהר ובאים ישראל ופרעה בעיניהם
ועד"ו יאמר פה אלא כי שם נאמר אל ולא נאמר על
הוא שיכיר ישראל ופרעה מזוהר אלא כי פה שאומר
על בכו' ותאמר על מרדכי הוא שיכיר מוטל צוה הקד
על מרדכי שיחשיבוהו כי ראש אף שלוחים הראשונים
שלא החשיבו אפילו לדבר להם דבר רק שלא קיבל
מיד על כן חששו כן יעשה כן גם להקדח שלא יגלה
לו אם כל לבו לדבר אליה ע"כ ותאמר אף הקדח על
מרדכי שיחשיבוהו להגיד לו ויהיה ע"י מוליך הנגדים
בראשונה ולא הזכירו מי היה מוליך הנגדים ויהיה כי
לא שילח רק דרך ההזכרות לכל יודע אל הרואים
כי ממנה היה הדבר כי לא היה ע"י סריסיה או
מהיודעים שם פלה וכן עשה מרדכי שלא הסתייר דבר
ממנו ויגד לו אם כל לבו ח"א ויזכיר ע"י מרדכי
ולמה היה הלווי הוא לדעת וכו' שאל לא יחשבו לא
יגלה לו מה זה ועל מה זה וענין מה זה וכו' הוא
כאומר מה זה הענין ועל מה היה זה מה היה סיבתו
כאומר אם הסיבה היא מן השמים נלחמו ע"י דברי
עושה נברו וע"כ לא בזהם אלי כי הראש שלא יחזקו
על ידה וע"כ הוקים' לשאל ועל מה זה ומה יס' דברי
רז"ל ע"פ דרך זה באומרם שמה עבדו ישראל על מה
ומה הם כהנים כלומר מאמר לא קבלה הנגדים שחזק

שהנגדים פורחים ולא האמין בחיך להיות עתידים
ליום הזה ע"כ. והנה יראו דברים משולל הבנה ויהיה
דעם כי לפי האמת היו חייבים להיות מעת לעת
שבו מ"ג ליתן שהוא מעת הנזרה עד י"ג לאחר יום
העשירה שהוא מעת לעת כיוצא בה אך הם בשעה
שהיו הכהנים פורחים משום עד כל מדינה ומדינה
היו מפחדים לילה יומם ברא' החשוך יראו ממות
ולא ידעו אם היה יחול להם זמן וכל יום היו בפה
אימת מות כי לא ידעו מה הוא הכהני' בספרים ובאשר
יחזק דה והענין כרוז גלוי לכל העמים להיות עתידים
ליום הזה הוא י"ג לאחר לא נחה דעם עדין אש"י
שהיה הדבר בחוס כח"ל בלא פורס לא היה דבר יהיו
עתידים באופן שלא יהיו מאמינים בחייהם אם היה
ליהרג או לדבר וזלחו עד יגלה הדבר ליום מועד ע"י
דברי הסריס כח"ל וע"כ היו בכל יום דוויים בכל
מדינה ומדינה מקום אשר דבר המלך ודחו בניו בלכל
גדול ולם וכו' ומספר אך בשום לא היה פחד בלתי
האמן בחייהם עד י"ג לאחר כי לא יערבו על לבם
צוה המלכות להקדים זמן אשר קצב המלך. ומאז אל
הענין כי הנה מרדכי למען החזק לבס בחשובה חדר
אף כל החדרה שהוא וילבש שק למען יואף את לבם
שלא יבא אל שער המלך לדבר אל אסתר ובגלל הדבר
הזה צוה נעוה אסתר וסריסיה ויגידו לה ותשלח
נגדים להלביש וגומר ולא קבל והוא כי בשעה על
רוחה כי אין דבר הטעם אל המלך שלא יהיה לאל
ידע לחקן עכ"ל בלבה כי לא יוכל לבא אל שער המלך
להגיד לה בלבו' שק ע"כ שלחה נגדים להלביש את
מרדכי למען יוכל לבא אל שער המלך לדבר אליה
וכיה הדבר אל הילך צוה עשה להקרא לפניה ולא
שלחה אליו לאמר יק' ללבוש בניחו למען נחך צוה
אליה אמר ולהסיר שקו מעליו כי הם דברי מותר כי
לא היה משלחה אליו נגדים להלביש והוא בשקו.
ושור הל"ל להסיר שקו ולהלביש את מרדכי כי הוא
לבס שק וראשונה יוסר השק ואח"כ ילבש את הנגדים
אך אמרה שילבישו נגדים ואם לא יאבה לפחות יסירו
את שקו מעליו ויבא בנגדיו הקדושים כי אין לבא
בלבוש שק. או יאמר ולהסיר שקו אחר אומרו להלביש
וגומר שהוא כסף הסדר כי הנה היה בלבה למ'
צוה מרדכי לפניה כי לא ראהה שיק' לביתו ללבוש
נגדיו לבא פניהם לדבר בה וגם לא שיתחבמה להסיר
שקו וללבוש נגדיו כ"א להלביש את מרדכי נגדים על
השק ללבושו לבא אל שער הסתך כי אין לבא בלבוש
שק ואחר דברה עמו להסיר שקו מעליו בניהה כי
לא עברה נח להחזין עד יסיר השק ובנגדים יחליף
בחזק אך הוא לא קבל לא זה ולא זה להיות את
צו ישראל אשר היו אמו ולאסתר עמהם כי אין ארוכה
מהלכה בידי ב"כ כ"א בידי יתבדך לבדו כי לה' הסאו
והוא אשר נזר עליהם ויחזיק בה' אליהם וכן הענין

יִסְלָא לֵת מַרְדְּכַי לִפְתָּחָהּ בִּקְרָתָא דִּי לְמַנָּהּ הִרְעֵי בְּלִמְרִין וּמִקְבָּא : (ו) וְתִי לִיה מַרְדְּכַי
 יֵת בָּל דִּי עֲרֵעִיהָ עַל . עֶסֶק רָבָא סְנִיד לְהִמָּן וְלֵא יִמָּן . לְאַנְדְּרִיָּיָה בִּית דִּרְדָּא . יִסְטֹן בְּסָא

משה

אלשיך

משאת

יִהְיֶה לְגִלּוּת אִמִּי אִין זֶה כִּי אִם שְׂמָא עֲבָדוּ עַל
 עֲשֵׂרָה הַדְּבָרֹת וְעַל כֵּן אִין תִּקְרֵה זֹלַת בְּשׁוּב יִשְׂרָאֵל
 עַד כִּי אֵלֵהֶם . אִו יֵאמֶר מֶה זֶה הֲעֵבֵר וְעַל מֶה זֶה
 שְׂעִית לְבִלְתִּי קִבֵּל הַבְּנֵדִים לְבֵא אֵל עֲשֵׂר הַמֶּלֶךְ וְהַגִּיד
 לִי וְנִסָּא לֹא דִבְרַת אֵל שְׁלֹחִי דִבֵּר כִּי גַם שְׂבָחִיהָ בִּשְׂכֵלָה
 יִהְיֶה בִּמְשָׁקָה לְדַעַת מִשְׁוֹ וְהִנֵּה הִקָּר נִחְסָה יוֹתֵר
 לְבִלְתִּי לִכְסֵּא אֵל מַרְדְּכַי כְּשִׁלְיָה לְבָל יוֹרֵג לְעַמִּי הַרְוֹאִים
 שְׂמַחְלָה מֵאֵל הַמֶּלֶכָּה אֵךְ עָשָׂה עֲלָמוּ כִּיּוֹאָה מַעֲלָמוּ
 וְגַם אֵל מַרְדְּכַי לְדַבֵּר אֵלָיו שִׁיגִיד לוֹ אֵת כֹּל אֲשֶׁר
 קִרְבּוּ חֲסֹו וְיֹאֵל הִקָּר אֵל מַרְדְּכַי וְגו' . וְלֹא אִמֵּר וְיֵלֶךְ
 הִקָּר אֵל מַרְדְּכַי רַק וְיֹאֵל וְכו' שְׂעִיהָ כִּיּוֹאָה מַעֲלָמוּ וְאִו
 וְיִגִּד לוֹ מַרְדְּכַי וְגו' :

וְיִגִּד לוֹ מַרְדְּכַי אֵת כֹּל אֲשֶׁר קִרְבּוּ וְאֵת וְגו'
 מִרְסֵּא חָל בִּיחֹור הַכְּחוּבִים נִקְדִּי כִּי מִמֵּאמְרִי
 רַ"ל בְּמַדְרֵשׁ חֲזִית רַח' כִּי ה' נִכּוֹן לֵב מַרְדְּכַי
 בְּשׁוּב עַל הַלֵּלָת יִשְׂרָאֵל וּמֵאמְרֵי הָא' הִוֵּא וְח' בְּשַׁעֲה
 שְׂמַחְתָּמוּ אֲוִין הַאֲנִירוֹת וְנִחְסָה בִיד הַמֶּן וְיֵבֵא שְׂמַח הִוֵּא
 וְכֹל בְּנֵי חֲבוּרָתוֹ וְשִׁעֲבוּ בְּמַרְדְּכַי שְׂבִיהָ הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם
 וְרַחֵם מַרְדְּכַי ג' תַּיִטוּקֹת שְׂבִיהָ בְּלִים מִבֵּית הַסֶּפֶר וְרַן
 מַרְדְּכַי אַחֲרֵיהֶם וּבְשִׁרְרָה הַמֶּן וְכֹל חֲבוּרָתוֹ שְׂבִיהָ רַן
 מַרְדְּכַי אַחֲרֵי הַתַּיִטוּקֹת הִלְכוּ אַחֲרֵי מַרְדְּכַי לְדַעַת מֶה
 יִשְׁאֵל מַרְדְּכַי מֵהֶם כִּיּוֹן שְׂהִינֵפ מַרְדְּכַי אֵלֵל הַתַּיִטוּקֹת
 שְׂאֵל לֵאחֲד מֵהֶם פִּסְקוּ לִי פִסְקוּקֵי אִמֵּר לוֹ אֵל
 תִּירָא מִפֶּחַד פִּתְחוּס וּמִשְׁוֹת רַשְׁעִים כִּי חֲבָא פִתַּח
 פִּשְׁנִי וְאִמֵּר אִנִּי קִרְיָתִי הִיֵּס וְכֹזֶה הַפִּסְקוּק עֲמַדְתִּי מִבֵּית
 הַסֶּפֶר עוֹזָא עֲלָה וְחוּפֵר דְּבָרֹו דִבֵּר וְלֹא יָקוּס כִּי עֲמַז
 אֵל פִּתַּח הֵן' וְאִמֵּר וְעַד זָקִיָּה אִנִּי הוֹא וְעַד
 שִׁיבָה אִנִּי אֲסֻבּוֹל אִנִּי עֲשִׂיתִי וְאִנִּי אֲשָׁא אִנִּי
 אֲסֻבּוֹל וְאִמֵּלֵךְ כִּיּוֹן שְׂשַׁמַּע מַרְדְּכַי כֵּךְ שָׁחַק וְהִיָּה שְׂמַח
 שְׂמַחָה גְדוֹלָה אֵל' הִסֵּן מֶה הִיא זֹאת הַשְׂמַחָה שְׂמַחָה
 לְדִבְרֵי הַתַּיִטוּקֹת' הִלְלוּ אִמֵּר עַל בְּשׁוּבוֹת עוֹבוֹת בְּשִׁעֲבוֹתֵי
 שְׂאֵל אֲפַחַד מִן הַעֲלָה הִרְעָה שְׂעִינָה עֲלֵינוּ מִיד כְּעַם
 הַמֶּן וְאִמֵּר אִין אִנִּי שְׁלֹחִי דִי חֲחֵלָה אֵלֵל בִּלְלוּ הַתַּיִטוּקֹת
 ע"כ . וְרֹאשִׁי לְשׁוֹם לֵב מֶה עִינִן ג' פֶּס' הֵאֵלֹו אֲשֶׁר
 שָׂם הוֹא יִתְבָּרֵךְ בְּנֵי הַתַּיִטוּקֹת וְהִיָּה דִי בִּנְא' כִּי עִינִן
 אֲחַד הֵמָּה . וְעוֹד מֶה בְּשִׁתָּה (ה) מֵהֵא' וּמֵהֵג' שְׂאִמֵּר
 אִנִּי קִרְיָתִי הִיֵּס וְכו' כִּי לֹא בְּמַקְרָה הִיָּה וְאִם מַקְרָה
 הוֹא קִרָּה לוֹ מֶה לֵּסֵא לְרַז' לְסַפֵּר מֶה שְׂאִין בִּן עוֹשִׁיל .
 אֵךְ אִין פִּסְקוּ כִּי שָׂם אֵל יִתְבָּרֵךְ בְּנֵי הַגֵּזֵר לְדַבֵּר
 הַבְּנֵדִים הֵסֵם עַל דִּבֵּר הַרְמָה הַרְמוֹם לוֹ וְלֹא לְהִסֵּם הִיָּה .
 וְגַם נָשִׁים פִּינִיֹו אֵל הַתְּקַבְּרוּתָם כִּי מֵאֲרֵר לֹא שְׂאֵל כ"א
 אֵת הַאֲחַד בְּלִבָּד וּמֵאִלּוּי פִתַּח הֵן' וְכֵן הֵן' . יוֹרֵה כִּי
 מַעֲמַד שְׂשַׁחֵן אֲחַד הוֹא וְע"ס דְּרַכְּוֹ נָשִׁים לֵב אֵל
 הַשְׂבִּיבָה מַרְדְּכַי בְּאוֹמְרוֹ שְׂבִעֲבוֹתֵי שְׂאֵל אֲפַחַד מִן הַעֲלָה
 שְׂכַלֵּל דְּבָרֵי ב' הַנִּעְרִים א' ב' בִּא' שְׂאֵל אֲפַחַד הוֹא
 אֵל תִּירָא וְכו' וְכֹזֶה מִן הַעֲלָה פֶּס' הֵן' עוֹזָא עֲלָה וְגו'
 מְנִילָת

(ז) וְיִגִּד לוֹ מַרְדְּכַי אֵת כֹּל אֲשֶׁר קִרְבּוּ . לְבִין מַקְרָה קִרְבָּה
 כִּי אִין זֶה מַקְרָה רַק גִּזְרִים מֵהֵס' . לֵק יִרְאֵה כְּחוּבֵה
 ה' ח"ט 7

קָרָהּ וְאֵתָּהּ פֶּרְשֵׁת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הָיִן לְשָׂקֹל עַל־גִּנְי הַמֶּלֶךְ
 בִּיהוּדִים לְאַבְדָּם : וְאֵת־פֶּתִישָׁן בְּתֵב־הָדָת אֲשֶׁר־נָתַן בְּשׁוֹשָׁן
 לְהַשְׁמִידֵם נָתַן לוֹ לְהַרְאוֹת אֶת־אֶסְתֵּר וּלְהַגִּיד לָהּ וּלְצַוֹת עָלֶיהָ כְּבֹא
 אֶל־הַמֶּלֶךְ לְהַתְחַנֵּן לוֹ וּלְבַקֵּשׁ מִלְפָּנָיו עַל־עַמָּהּ : וַיָּבֹא הִתָּה וַיֵּגֵד
 לְאֶסְתֵּר אֶת דְּבָרֵי מַרְדֳּכָי : וְתֹאמַר אֶסְתֵּר לְהִתָּה וּתְצַוֶּהוּ אֶל־

רש"י

יחיד

(ז) פרשת הכסף. פירוש הכסף :

שפתי חכמים

סוכות מסר"ר שלמה אלקבץ בהקדמת ספרו מנחת סלוי שכן דעת רש"י בס"ק דמגלה.

משה

אלשיך

משאת

מקום אשר דבר המלך ודחו מניע חלל גדול ליהודים
 וזו וזכי ומספר זקן ואשר וגם מו"ל שר' כל פרסי
 פוגע ביהודי בשון וחוקן ואומר לו מחר אהרונ
 אורן ואכול את ממוןך אך אחר הרע חופר עת
 השנה זה אני קריתי היום וזה הפסוק עמדתי כלומר
 ראש הקוד' קריתי היום וראה זה הפסוק שעמדתי
 זו מניח הספר כי זה עמידת מרואת הקודמים בלופן
 שאל כל זה חניס כלומר. ועדיין היה אפשר ואמר
 מרדכי אחר שעמדו אל גם כי נראה צער מחלול לא
 נשית לב כי בחלואים עמדו אל להספר עת חיביו
 וזכר היתה חשוכה מהרפת מיראל כלומר אין לור
 עוד חפלה ונחשבה לה' כי עמדו הוא רק דבר אל
 המלך וס' יתן אוחזי לחסד ולרחמים בעיניו ונשעה
 וס' כי היתה החשוכה בטלה כי הלא מחאס' נבואה
 יא הדבר ונכתבה כלים ולכן צריך לשב עד המכה
 ובלעזו אין חקנס ע"כ פתח בג' ואמר ועד זקנה
 אני הוא וגו' אני עשייתו ואני אשא וגו' לומר עתה
 דע לך כי אני עשייתו וגו' כי הוא יחברך עושה כל אלה
 כלומר שע"כ לא יבנה מכס מחור וזלתי ית' כי תשובו
 עדיו לרחמכם ולא עוד אלא כי אני אכבול בנרמכם
 כי בכל נרמם וגו' עד תתקנו ואח"כ ואחלט חבו אני
 אכבול ואמ"ס ובשאלו המן מה אמר לך החינוק הסחור
 מרדכי ממנו ענין בא הדבר מהס"ס ושהוא ימלט
 כמאמר בג' לכל יחרף המן על ידו. לו יאמר
 פתח בג' וגו' והוא כי ב' פתחים היו ביד ישראל אחד
 קן לא יעזרו כח איביהם להאריך עד י"ג באדר ויקומו
 פתחים להשמיד וגו'. ב' גם שימתינו אולי לא יחוקן
 הדבר בנתיים ויתעמדו לנל' באופן כי ב' רעות היו
 אחד פתח שהאוס שבו כי ישראל בלימהם ופתח
 ב' שועל הרעה ביום מועד הוא י"ג לאדר ועל שיהם
 אמר על הא' לא תירא מפחד פתחים ועל הב' על
 יום מועד אמר ומשואת רשעים וגו' כי הבא שואה
 פועלת אחר י"א חדש והנה זה בשרו שלא ירא מהמן
 ועדיין היה אפשר שדי להם המלט נפסם אך לא
 יראו בשואתיהם ח"כ בא בג' ואמר אני קריתי היום
 וכו' לומר שפסוק הקודם וזה עמדו זה מניח הספר
 בס' רמז והוא שאלמר רועו עמים וחורו וכו' כי כל
 מרחקי ארץ התאזרו וחורו וכו' לומר רועו עמי וחורו

אשר

ה אלשיך 8

אמר אלפין בכרין די ארם הקן למתק על גיהון דבאין דמסנן על בית גני מלכא
בנין יהודאי להודותיהון : (ה) וית דישנא כתב גויתא דאתהיב בשוין לשויתיהון
יהב ליה דאתהיב ית אסתר ויתחא לה מה דחשב הקן בשנא על עמא דיהודאי
ולפדא עדה למיעל דות מלכא לפימא ליה ולמבעי רחמין על עמה : (ו) ועל התק
ותו דאסתר ית פתגמי מרדכי : (י) ואמרת אסתר לתתק למינל ולמלכא למרדכי ופגית
ליה על עסק מרדכי דלא יגרי עם הקן מצותא ארום דבבו דביגי געקב וגעשו תה גמר

משה

אלשיך

משאת

אשר בהחוו ללם שיה סנכו מסעודתו של אחשורוש
כי גם שלמר נהחייבו על הלחוד ולמר על הכ' לא יבצר
מסמאס שהיה בנחיות ולכן על דבר הלל היה
אסתר חס שחול' מנין לאסתר מן הכורס ואכזי הסתר
אסתר כי' כי פה אל חלסיס אחרים ועל דבר הסעודה
היה מרדכי שהיה בשון ולא די שלא בא בפיו בשר
פגול כ"א אדרבה היה מוח בוקים שלא ילכו ישראל
אל המשה הכור גם כחבו למעלה כי למע שגם
לאומר שגל עון הלל נהחייבו דעמו שג' הסעודה
היה הסעודות כדין ומה גם לרבי ישמעאל שעל הסעודה
היה גורם הכליה הנה סבה ראשונה שאל המלך כי
אלו הכר' את אגנ במלחמה עמלק לא בא הכן לעולם
במשל' כי בין לילה היה ובין לילה שכב את אשה
וכסיל בה זוכמא ויאל העגל הכור מן הורע אשר
הקן לו מן האשה היום והוא הכן אשר הסת' את
ישראל בסעודה הכור ובז' את ישראל כולו להשמד
לכרונ ולאבד וכרגישו נער מות עד שהסחרו פניהם
במומו כמשל' ונגלל הדבר הור וגם שריו והלל
עמוד ליהודים לא יבצר מהיות קולר כל הכער מהחולל
שגל על ישראל הו' על שאל ע"כ נהחכם מרדכי ויאמר
בלבו הנה לא על חס הניעה אסתר למלכות אה לא
לכפר בעד מלך שאלח ממנו וגם חמה לו שהביאה
עליה לכל חלקה אל המלכות כשאל שמה אל הכלים
וגם לא על הנה שכב עמה אחשורוש עם היותה נדקת
אה לא על כי שאל סיבב יסיל אגנ זוכמא באשה
שיאל ממנה הכן ע"כ לוקח זרעו יומל בה זוכמא וע"כ
בלבו כי גם כן צריך הערה למות נשמה תחת אשר
בסבה שאל הניעו ישראל עד שפרי מות וזכר מאלו
דחיו מוב פעם על מה שלא המהין לה מרדכי לבא
אל המלך עד ל' יום שהקרא וחבא למשן המעם פעם
מות כי אחת דמו להמ' אשר לא יקרא וחבא למשן
הכפר בעד אשר סיבב הניעו ישראל עד שפרי מות .
עוד פעם ב' והוא כי אמר הנה אלכו הודיעו כי
מרע' עומד בתפלה וע"כ לא אחחר שפועה ישראל
ואם לא הנה אסתר אל המלך עד ל' יום יהיו אז
ישראל נשעים ולא על ידה והאשר אשמה שאל על
שכס כל זרעו ויחשדו לגלים כי ע"כ בא נער וקץ
פל ישראל כולו . ע"כ התחכם יוחר למחר ללחנה מבוס
שנה בית אביה וזכה נכח אל ביאור הכחוכים אמר
יחד לו מרדכי את כל אשר קרבו הוא אשר קרבו עם
מינל

סתרם

ומשום זה בלתי אפשרי שיכ' הוא הסתהלל לישועת ישראל
כי אין קטגור נשמה כניגור : וזה פרשה ככפ' וגו'
בינודים לאבד . וזה פתגם סבה אשר נמן בשון
מרדכי

מרדכי: "כְּרַעְבֵּרִי הַמֶּלֶךְ וְעַם מְדִינַת הַמֶּלֶךְ יָדְעִים אֲשֶׁר כָּרִי
אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר־יָבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַחֲצֵר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא־
יִקְרָא אַחַת רִתּוֹ לְהַמִּית לְבַד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיטֵלּוּ הַמֶּלֶךְ אֶת־שָׂרְבִיט
הַזָּהָב וְחַיָּה וְאֲנִי לֹא נִקְרָאתִי לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יָוִם:
יִוְיָגִידוּ לְמַרְדֳּכָי אֵת דְּבָרֵי אֶסְתֵּר: " וַיֹּאמֶר מַרְדֳּכָי לְחָשִׁיב אֶל־
אֶסְתֵּר אֶל־תְּדַמֵּי בְּנִפְשָׁךְ לְהַמְלֵךְ בֵּית־הַמֶּלֶךְ מִכָּל־הַיְּהוּדִים:
יִכִּי אִם־הִתְחַרַּשׁ תַּחֲרִישִׁי בַּעַת הַזֹּאת רִנּוּחַ וְהִצְלָה יַעֲמֹד לַיהוּדִים
מִמָּקוֹם אֲחֵר וְאֵת וּבֵית־אֲבִיךָ תֹאבְדוּ וְיִירָע אִם־לָעַת כְּזֹאת

רש"י

(יג) אל הדמי בנפך. אל תחשבי כמו (במדבר לג כו) והיה כאשר דמיתי. אל הדמי בנפך אל
חיו סגורה להמשך ביום ההרגה צניח המלך שחין זה רואה לסכן עצמו עכשיו על הספק לנא אל
המלך שלא ברשות: (יד) ומי יודע אם לעת כזאת הגעת. ומי יודע אם יתפזר ביד המלך לשם הכנסה
שהוא זמן ההרגה: לעת כזאת. שהוא היה עומד בניסן וזמן ההרגה בחדר לשם הכנסה:

משה

ארשיך

משאת

עם המן ועל מ"ש ח"כ וינידו למרדכי שמורה שחורים
כנידו ולא הכך כבש שהמן הכך אל הכך ומדמו
מיכאל ונבריא וינידו למרדכי וכו' כמד"א ובעל כנפים
יציד דבר שהוא נבריא כמד"א והוא נבריא מוטף
ביטף כן אומר וינידו הוא על נבריא וחנידו והס
ג"כ הבינו להסתר וכן ג"כ הוא דרך המדבר וע"ד
הפסס אשכר כאשר נדקדק כי ח"כ בהשיב אסתר
אל השליח נאמר להשיב אל מרדכי ושה לא נאמר רק
ותאמר וגו' אך הנה ראחם אסתר כי תשובת' זו היק
לא כדלון מרדכי וחירה כן יחרה אשו' ע"כ בהחלה
ותאמר אסתר להקך לא נגמרה בלבה להשיב אמריה
לי רק אמרה להקך בלבד לראות אם יענו דבריה אלה
צעניו ויראו לו ראיות להשיב וזהו ותאמר אסתר להקך
ואחרי אומרה כן אליו גם שחין כפס שלא יסרו צעניו
ומה גם אם דיחאל היה על כן והואו אל מרדכי
כלומר והואו ללכת אל מרדכי כי כל הגדרה צעניו
יעשה אם תתקן ואם תחדל ולא יניד לו דבריה כי
צוה יעשה פיקר ממנו וינתן הענין מסור אליו כי
אם תאמר מרדכי הוא עושה כאשר היקם בהמנה
אחיו מה שחמרה להקך הוא כל עבדי המלך וגו'
ובאשר צוהו לו כן עשה הכך שלא הניד דבריה אל
מרדכי כי אם שהנמלאים שם אשר שמעו את דבר
המלכה הלכו וינידו למרדכי את דברי אסתר:
כל עבדי המלך וגו'. הנה רמזה לו ג' דברים
סמוכים בליכסה. א' כי הנה בדרך טעם חין לה
בית מנוח ומה גם למנוח חן להצליח והוא כי הנה
בהפסס כגבש על שלא נקראת ובהם שחמרה דמה להמית
חין מענה רק לומר כי היא לא ידעה דם המלך אך
לא יאמרו לי כי הלא הדבר מפורסם כי כל עבדי המלך
ועם מדינת המלך אשר לא בשוין כמה יודעים אשר
כל אים ואשה כלומר חסלו אסתר של מלך וזהו רמז

ויאמר מרדכי להשיב אל אסתר אל תדמי

בנפשך וגו'

הנה אומר להשיב אל אסתר הוא מיותר וכן אומר
החכם תחרישי הוא כפול וכן אומר רוח והכלל
למה חסרה היו"ד של ריוח ונכבש רוח ועוד אשר
ממקום אחר חיוה הוא המקום אחר. ועוד שאם יש
ריוח ממקום אחר למה חסרה למנוח נפשה לנא אשר
לא כדח אס' יש ריוח ממקום אחר. ועוד היקן שחמרה
היא וצית אבי' וינלו ישראל וסיו בסיבילי מלך ועוד
אומר אם לעת כזאת ולא לעת כזאת. אך הנה כחבש
כי אסתר היקם מסתפקת להשיב אמריה לו אשר אמרה
כל עבדי המלך וגו' רק אמרה להקך בלבד ואחרי כן
והואו אל מרדכי יק' לו ולא יניד לו רק יראה מה
כפיו ובלבד לעשות אם תסתכן ואם תחדל אלה שלא
הסרו לו כנידו אמריה לו וינידו למרדכי את דברי אסתר

וגו'

ה אלשיך 10

זיה: (יא) וישוואת אסתר מילין בפנים התה ונאמרת ליה בדנא תימר לפרדני הקא קמן
 בשענא גור על מימר אששוורוש דקא למעל דנת מלכא לדרתא גנאח בלא רשי וקענ קר
 עברי מלכא ועמין דררין בפלגי מדנא והעין די קר גבר ואנתתא די ויעוד לנת מלכא
 לדרתא גנאח די לא מתקרי על פומיה דהמן הקא היא גויבת דגיה דמסת לבר מטאן
 די וישיש גיה מלכא נת התנא דבתקא ויחי ונאח לא אנתקיתי דמעל לנת מלכא דין
 זמן תלתין יומין: (יב) וכד תוא קמן בשענא נת התה דשומיה דניאל אעיל ונפק לנת
 אסתר ותקרי רגניה ביה בקמליה ואנדקנו תמן מיבאל וגבריאל מלכאניא ותוואו לפרדני
 נת פתגמי אסתר: (יג) ונאמר מרדכי למיכאל ולגבריאל לאתקא לנת אסתר בדנא תסרון
 לה לא תחשבי בגפשיכי דמסה לאשתוקא בבית מלכא מן קל והידאי: (יד) ארום אס
 טשפמ שתיקי בעידנא הקא ולא תפגועי עד והידאי רוחא וישוובותא יקום ליהודאי מן
 אחר אוחרן בגין זכות אבתה עלקא וישווב יתהון מרי עלקא מן יד בעלי דבדוהיו ואנת
 גניסת בית אבהתה תוקרון על ההיא תבתא וכן הוא חבימא די ינדע אין לשפא

משה

ארשיך

משאת

וע"כ כל מרדכי דדברים קשים כנודים ולא כאסתר
 שלא החליטה להשיב אמרים אל מרדכי כ"ל שלכל יקפיד
 מרדכי באמור אליו כל עבדי המלך וגו' שזרע שממלכת
 במלכותו וכוונת הדבר אל הכך אם יאמר אם יחדל או
 ישנה לבוא ויחקק איזה קושיא להמתיק הענין בלשון
 ערומים. אך מרדכי גם כשהשיב בקושי לא חש אס
 תפקיד ולא הכיח הדבר אל זיר אמורים מרפא אם
 ירפא וישנה משני כבודו רק להשיב את אסתר הדברים
 בדמיון וללמן ואמר הנה אשר הייתי משמין ברומי הני
 מגלה בשפה בדבור וכו' כי הלא באומר ויגד לו את
 כל אשר קרבו אמרו שרמו לה כי מאשר קרבו עם
 אליהו היה הגורם כליו ושהיה ע"י המן שהזמין
 לסעודה ושמונה רבתי ע"ס מנאק רחמים משם ע"כ
 ילך לזווג עליה כלומר על הנוע אליה כהא אל המלך
 לנאק מלפניו על עמה פן חסיה הכלל ישראל ע"י
 אחר וישאר עין בית שאלו עליו ועל אדעו על כי על
 ידו באו ישראל עד שערי מות ע"כ חלך וחשקן גם
 הוא נאלם לכפר בעדו והנה גם שפאשר שהיה בהחמשה
 הבנים בדברים ע"י להיות הדבר ברומי אמר עתה
 מרדכי כי מה שראוי להשיב את אסתר הוא בדבור
 למען יעשה בה רועם בעלם ח"ל אל דמיון בנאק כלומר
 שלחית ופאך לדקא להמלע וכו' כי דעו איפה כ"ל
 החרם החרשי בעת הזאת ותמחין עד יקרא המלך
 הנה בין כך ובין כך ריוח והכלל יעמוד ליהודים ממקום
 אחר הוא ממרע"ס ממקום כבודו אשר נניע וכו' ו
 מה שכתבו מרדכי שבודיע אליה למרדכי מאמר משה
 ש"ל שהפלה משה משם ומרדכי מכאן והיה הפללה
 נמשכת וכו' ואמר את החרם החרשי את כך לא
 משה ויהי ידעם זה כמו שכתבו קטרו ויגד לו מרדכי
 את כל אשר קרבו שהוא כל אשר קרבו עם אליהו
 לבניד לה ח"ל אם החרם את בלנד החרשי אך יש

בגילת סתרים

לא נקראת וכו' ודאי' ה'י' נקראת בזמן מועד: (יד) ואת וכו'
 כיון תאבדו. והענין היות כי בזמן נאח ע"י חש שאל
 באנג אשר ביהוה מי ומה יא' כמן והולך שהיה הכלל
 ע"י אהרן שהיה מועד שאלו וזה אמר מרדכי שכלל הכלל
 יעמוד ליהודים ממקום אחר ממלכת הוא וכו' איש יאבדו

הַנֶּעֱתָ רַמְלָכוֹת׃ מִי־תֹאמַר אֶסְתֵּר לְהָשִׁיב אֶל־מַרְדֵּכִי׃ מִי־יָדָה בְּנוֹם
אֶת־כָּל־תִּיּוֹהִי־דִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשָׁן וְצוּמוֹ עָלַי וְאֶל־תֹּאכְלוּ וְאֶל־
תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לִי־לָה וְיוֹם גַּם־אֲנִי וְנִעְרַתִּי אֲצִוּם בֵּן וּבִתּוֹ אֲבֹא
אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא־כִדָּת וְכֹאֲשֶׁר אֲבִדְתִּי אֲבִדְתִּי׃ יִי וַיַּעֲבֹר מַרְדֵּכִי
וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוְּתָהּ עָלָיו אֶסְתֵּר׃

רש"י

הנעת רמלכות. אם תגשי לגדולה שאת צה עכשיו (טז) אשר לא כדת. שאין דת ליכנס אשר לא יקרא. ומדרש הגדה אשר לא כדת שער עתה בלזכרון ש עכשיו בדרגון. וכאשר אבדתי אבדתי. וכאשר ההחלתי לילך לאבוד אלך וחמות. ומ"א כאשר אבדתי מבית אבא לווד ממך שמעכשיו שאני בדרגון נבעלת לער"ס אני חסורה לך (יז) ויעבר מרדכי. על דת להתענות י ציוס ט"ז ראשון של פסח שהתענה י"ד בניסן וע"ז וט"ז שדרי ציוס י"ג נכתבו הספרים :

שפתי חכמים

מ' עד עכשיו נבעלתי בלזכרון ועכשיו אלך מדעתי : י דק' ה"ל ויעש מרדכי כל אשר צוהה מהו ויעבור לכ"ס שפנר

משאת

אלשיך

משה

בנפש ונו' אך הוא לא דבר כה רק פיו המדבר אליה פנים אל פנים ואומר לה אל תדמי וכו' כי אם החרש חרשים ונו' למען שים בלזכרון השליח הדברים עתה אשר ידבר אליה והוא שאמר דברים להשיב אותם בעצמם לה מש"כ אם היה אומר לשליח לאמר שאל תדמה בנפשה כו' והשליח יאמר שאמר אל תדמי בנפשך שאני משיב הדברים עצמן שהוא לומר לה ראי מש"כ הקפיד שלא אהנה כי השלשן שהיה לי לומר שהוא לנכח אל תדמי בנפשך וכו' הוא ששם בפי ולא אמר אומר לאסתר שאל תדמה בנפשה וכו' וכוה לא יאשה השליח על דברו לנכח הדברים הקשים ההם וחוה להשיב את אסתר שאמר דברים מיוחדים להשיב את אסתר בלי שמי ותמורה כאשר יצא מפי ולא שאמר לו לומר לה שאל תדמה בנפשה להמלך וכו' שישנה השליח אח"כ ויאמר כמדבר לזכרה אמר לי שאל תדמה בנפשך וכו'. עוד יתכן באומר להשיב את אסתר לומר שהשליח לא ישיב אמרים אלה בפני אשר אהה בבית כי הם דברי קושי רק את אסתר לבדה וחוה להשיב את אסתר. עוד יתכן אומר להשיב את אסתר כלומר שאל שם לזכר בהשוכנו זאת אל בחינת היותה מלכה כ"ל להשיב את אסתר משוללת מלכות שכל קן דעת שפתי צדור מללו דברים קשים בנידים. ואשר כפל באומר החרש חרשים וזוה מה שכתבנו למעלה יאמר כי אם החרש עתה מדבר אל המלך גם חרשים באבוד שחלם ולא הוכל להמלט. או רמו לה אם החרש עתה מדבר אל המלך גם חרשים כשחקרא אל המלך כי כבר יהיה הדבר מחזק כי ריחו והללו יעמוד וכו' ולא יהיה על ידך ותאשמי :

ותאמר אסתר להשיב אל מרדכי ונו'

אמר להשיב אל מרדכי והוא כי הנה בכל עתה כאשר יבא בס"ד כיונה שלא יורג כי היא מתחרת אחר הקוים להליל את ישראל כי אדרבה היא

ה אלשיך 12

היחס מראה עצמה כחוכמת את המן לכל יבטחו צה ויחרפו מן התשובה על כן אמרה להשיב את מרדכי כלומר אותו לבדו ולא להשמיע לאשר אהו :
הנה כתבנו שספר לאסתר אשר קרבו והוא כי הצי מרדכי אשר אמר לו אליהו שנכלל הסיפור הוא כאשר העסקנו לשונו כי האבות ומרע"ה שאלו לאלוהו על מה נחייבו ואמר להם על שנהנו מסעודת אחזרוש. עוד הודיע לה כי היה צריך חיקון על ידה לכפר בעד שאלו הנזרם ביאת המן לפעול המחשבות בסעודה על כן באת כדושא אומן ותאמר לו לך כעס וכו' לומר א"כ איפה זאת פשה ותאמר אשר כינס המן אל התעשה אהה לך כעס אל היום ואל יעלה על רוחך לפסות פ"י שליח כ"ל אהה בעצמך לך כעס כי גם אהה מרע שאלו ותחקן את אשר עותו כי לא עת מכסיס שררה לפשות פ"י שליח ועשה מדה כנגד מדה כי התעשה היה לכל העם הנמצאים בשושן הבירה גם אהה כעס את כל הנמצאים בשושן וצומו וכו' לעומת האכילה ושתיים היום. והנה ראי לזכר לזכ כי אחר אומרו וצומו לא ידע שלא יאכלו ולא ישתו וכן אומר גם אמי וכו' היל"ל גזום ולא אלוס לשון יחיד וכן אומרו מלת קן מיוחדת וכן אומר כאשר אבדתי אבדתי מה ענינו ולמה הוכפל לפי הש"ס וזוה מאמרי רז"ל. אך היה אמרו הנה התנאה גדולה להשתמש התנאה הלא להשליח איש בעד רשעו כמש"ל כי התנפל על חבירו וסוף צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה הנה השועתי בבואי אל המלך אשר לא כדת ותשועתכם לאשר שתיהם אשר לא כדת באתם כחמד שהיה בבואי לפני המלך שצריך למנוח קן להחיותי ולהחיות אתכם ולא ידעך בזה להיות אחד מב' הכחות נענה תחלה על כן צומו עלי ואני עליכם באופן נהיה נעים כ"ל ח"ל וצומו עלי וגם אני ונעזתי אלוס קן כלומר קן כעס שכתב אהה אמיס עלי גם אני עליכם ח"ל אלוס קן ולא אמר גלוס כי נעזתיים לא ידעו בתיכם

דאמאן בעידנא דהא אתא משיא למחן מלכותא: (טו) ואמרת אסתה למיבאל ונבדילאל לאתקא לת מרדכי: (טז) אזול כנוס ית כל יהודאי די אשמתחון בשושן וצומו עלי לא תיכלון וקא תשתון תלתא יומין וצרו קדם כרי עלקא בליליא וביממא ואף אנא ועולמתי נצום הקדון ובתר גן איעול לת מלכא דלא דינא ויהיבקה דהוקרות מן בית גשי ואנדרית מנה באונקא ברין אויבד מן חיי עלקא הרין בגין פורקן עקא בית ישראל: (יז) וגםם ורגם מרדכי ועבר על חרות חנא דבשחא וצומא גר ויתב על קממא ועבר בקל די פקרת עלי אסתה:

משה

ארשיך

משאת

בחינה זו ללוס כן ומה גם אם לא מישראל היו כ"א שיטתו על דעתה ויהא המכוון: יכ ע"כ אמרה חלום כן לשון יחיד והנה מהנהגה מרז"ל כי היו הזמנות י"ד וס"ו וס"י וסחן אמרה וזומו עלי לומר זימו מיד היום יום י"ג שהוא שפיסקין מנעוד יום וסח"כ ואל תכלו וכו' וג' ימים ואפשר לפי זה כי לא אמרה שיזמו עליה רק מה שהחילו ב"ג מנעוד יום וזה וזימו עלי וסח"כ על עמכם ואל תכלו וכו' לשומת הסעודה כי כל לפי חשבון כאשר נבחר לפנים בס"ד ולמה כי ב' עבירות היו בסעודה כל"ל אחד האכילה ב' השתיה והנה השתיה היחה חזרה מב' בטיעות אחת שיש בה נד מע"כ כי היה יין נסכים ב' שהיה ברין כי בטיעה להיות כדח אין אונס שאם יאמר אים ישראל שדחו תמנעו אין אונס באופן כי היו כל סתוי יין מדיין מ"כ באכילה ע"כ נוחה להפעית כנגד המנהג ולכוין באכילה לאחד ובשתייה לאחד כי בזה שלא יאכלו יכונו כנגד אשר חלבו בסעודה ואשר לא יאשו יכונו לשימח אשר שחו ועל היות ביין בחינה זדון ורעין כי נאמר בו כדח אין אונס והם עברו על דם ועשו אשר לא כדח ע"כ ואלי אבוא אל המלך אשר לא כדח ואגרעם אימה מוח לכפר בעדכם ולא אשים לב על מה שהי מסתכנת בנזלי לפני עם היות כי אשר לא יקרא ויבא אחת דחו להיית כי הלא גם כי ימיתי המלך איני מנסהה בלתייה כי הלא גם כי אשיבה רגלי ואל חלך מהם אחי כדנרך כי אם החשך וכו' ניוח וכו' ואל וביח אביך האנדי וא"כ כאשר אנדתי אם חמט מלכת אנדתי בלכתי וע"כ טוב הוא ללכת כי זכות החשב לי עוד אפשר באומר' וכאשר אנדתי אנדתי כי הנה מרז"ל כי חגיגה מישראל ועזריה כנמר נ"ל יכלון ויסגדון הלכו אל יחזקאל ודרוש בעדם אל הסם אם יעילם ולא שמע א' חלשים והוא כי ראה לזרועה שיערו למוח נפשו ולא יעשו ע"כ בהנחה וכן אמרו וכן לא ידיע להי וכו' לומר אליהם יכול לשבוחה וכו' אך לא ע"מ כך אנו עושים כי וכן שלא יעילו ידיע להי לך וכו' כי על דעת מוח על קדוש ב' אנו בלתי ועל דרך זה אמרה אסתה וזימו עלי

מגילת

ויעבור מרדכי וגו'. אמר רז"ל שערב ולא ביום ראשון של פסח כמאמר אסתה חליו כי אם אין ישראל אין פסח ואין חורב חלל שלדעת המהרש"ם יום ראשון של פסח היה ראשון ל' הזמנות ולדעת המהרש"ם היה אחרון ונחלם הפן ממחרת הפסח אך דעת המהרש"ם ידקדק ויחר כי הלא ב"ג לניסן נקראו סופרי המלך ותתן דת בששון וילא מרדכי ברחוב העיר ויזעק וזעק גדולה וגו' ויוגד לאסתה ויארצו הדברים על זותה עליו ע"ד הזמנות ולא יתכן שהיה ביום הבוא שהוא יום י"ג לניסן בכלל שהיה כבר עבר מקצת היום ומה גם למ"א ז"ל שהיו מקבלים האוס מבט' וא"כ גם אם נאמר שהחלה מיד ביום י"ד ח"א היה יום אחד של פסח שליש לזמנות ואפשר לכפר בזכות המהרש"ם

התריס

השכינה ללוס על רבוט כי חשדה עמם להיותם ביות המלך אולי כרסם בריון. וזהו שאמרה כלכר אנדתי אנדתי כלומר אסכן את עצמי. ואם לא חשאתי וודאי הס"י יחי בעוזרי בונה ע"י יצועת ישראל ואם חשאתי הכותח בנות המלך והאנדי שני כהונות ממינה כנר א דמי ויבחר לי סמות מהיים:

ה ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית נכח בית המלך והמלך יושב על כסא מלכותו בבית המלכות נכח פתח הבית : ויהי כראות המלך את אסתר המלכה עומדת בחצר נשאה חן בעיניו וישם המלך לאסתר את שרביט הזהב אשר בידו ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט :

רש"י

ה (ה) מלכות . בגדי מלכות ורבותיו אמרו שלבשה כ רוח הקדש כמה דאמר (דברי יסעים א יב ית)

שפתי חכמים

על דת כו' : כ דא"ל בגדי מלכות מבע"ל . פ"ק דמגילת :

משה

אלשיך

משאת

לומר כי פרס יקראי סוכרי המלך ביום י"ג היתה כו' לומר הנה עד כה היה המלכות בלתי נאות הסמך המלך והמן מיום י"ב לעשות הדבר אלא לאסתר למה שהיה גולה וסורה ככל נבי ישראל אשר שאחורו וכתבו הספרים ביום י"ג ויהיה כי הוקדם להם או ומדרכי ידע את כל אשר נעשה כי מה ידע ולא ידעו הכל אך הוא שידע מחלה ביום י"ב רעה המן האגני אז אמר לה ומי יודע אם לעת בואה בלחור המן למלך ישנו עם וגו' והסכים המלך עמו ערס יכתב ויחשדס ביום י"ג וגם שנלמד ואם שפזשן כחב הדת אשר נתן כבשון נתן לו להראות את אסתר אשר שביום י"ב פרס יקראו סוכרי המלך ביום י"ג נתן דת כבשון כי לא היה ענין סוכרי המלך כ"ל לאשר מדינת המלך וזוה היה יום ראשון של פסח ג' ללוגות וישבות המן ממחרת הפסח וע"ה השפט יאמר ויעבר וגו' לשי דעת המהרשם ונדקדק אומר ככל ולא אמר כל אשר וגו' והוא כי הוא אמר לך כיום וגו' שילך עוד ביום ה"ג לקבל מיד ויחללו הצימות מ"ד ואילך והוא עבר ולא החליל הצימות רק מט"ו ו"ה ויעבור מדרכי בעבר מחמרה בלד מה ובחזית אחרת וישע וגו' וזהו ככל ב"ק"ה הדמיון ככל ולא כל בשעם ויהי דעמו לממן יבנו עמם ביום י"ד בקדושה וסברה בראוי ולמרו"ל אליהו היה לו להשכל מיד כי מרע"ה היה מתפלל לשומרו וכחאמר מדרכי כ"ה החרש החרישי בשח החלש שחורה שהיה הדבר נחן בזה יאמר ויעבר שעבר על זיוו אליה וישע ככל אשר חשה עליו אסתר להאריך ג' ימים וכאומר וישע וגו' כיון שלא חש אל הכבוד וישע בעצמו לכנס ולא על ידי שליח כחאמר חליו לך כיום וגו' :

ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות ורעמור וגו'

הנה מלת ויהי מיותרת ומקראי יאמר ביום כו' וגו' אך ויהי מורה על היום שנתחדש ופוד כבי"ג בגדי מלכות ש"כ ה"לכו רז"ל לומר שנתלבשה רוח הקדש שהוא מלכות שמים וגם מה ענין והשמוד בחר וגו' כי לז"ל הוא שכתב"ל הם בעמידה . אמנם יאמר וילבש וגו' כענין מ"ל פ"ל נדק לבשה וילבשה שאל"ל אזי הייתי מהלבש בלדן והלכתי מהלבש כי כי הייתי נאות אל הלבד והלכתי נאות אלי כזרם שהיה מלא ללבושו ולבושי נאה לו ועד"ל יאמר ויהי ביום

בגדי מלכות . בגדי מלכות ורבותיו אמרו שלבשה כ רוח הקדש כמה דאמר (דברי יסעים א יב ית) שפתי חכמים על דת כו' : כ דא"ל בגדי מלכות מבע"ל . פ"ק דמגילת : משה אלשיך משאת לומר כי פרס יקראי סוכרי המלך ביום י"ג היתה כו' לומר הנה עד כה היה המלכות בלתי נאות הסמך המלך והמן מיום י"ב לעשות הדבר אלא לאסתר למה שהיה גולה וסורה ככל נבי ישראל אשר שאחורו וכתבו הספרים ביום י"ג ויהיה כי הוקדם להם או ומדרכי ידע את כל אשר נעשה כי מה ידע ולא ידעו הכל אך הוא שידע מחלה ביום י"ב רעה המן האגני אז אמר לה ומי יודע אם לעת בואה בלחור המן למלך ישנו עם וגו' והסכים המלך עמו ערס יכתב ויחשדס ביום י"ג וגם שנלמד ואם שפזשן כחב הדת אשר נתן כבשון נתן לו להראות את אסתר אשר שביום י"ב פרס יקראו סוכרי המלך ביום י"ג נתן דת כבשון כי לא היה ענין סוכרי המלך כ"ל לאשר מדינת המלך וזוה היה יום ראשון של פסח ג' ללוגות וישבות המן ממחרת הפסח וע"ה השפט יאמר ויעבר וגו' לשי דעת המהרשם ונדקדק אומר ככל ולא אמר כל אשר וגו' והוא כי הוא אמר לך כיום וגו' שילך עוד ביום ה"ג לקבל מיד ויחללו הצימות מ"ד ואילך והוא עבר ולא החליל הצימות רק מט"ו ו"ה ויעבור מדרכי בעבר מחמרה בלד מה ובחזית אחרת וישע וגו' וזהו ככל ב"ק"ה הדמיון ככל ולא כל בשעם ויהי דעמו לממן יבנו עמם ביום י"ד בקדושה וסברה בראוי ולמרו"ל אליהו היה לו להשכל מיד כי מרע"ה היה מתפלל לשומרו וכחאמר מדרכי כ"ה החרש החרישי בשח החלש שחורה שהיה הדבר נחן בזה יאמר ויעבר שעבר על זיוו אליה וישע ככל אשר חשה עליו אסתר להאריך ג' ימים וכאומר וישע וגו' כיון שלא חש אל הכבוד וישע בעצמו לכנס ולא על ידי שליח כחאמר חליו לך כיום וגו' :

ה (א) וְהָיָה בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה דְּפִסְתָּא וּבְבִשְׁתָּא אֶסְתֵּר לְבוֹשֵׁי מַלְכוּתָא וְשִׁבְתָּ עָלֶיהָ רַחֵם קִדְשָׁא וְקִסְתָּ וְעִלְיָאֵת בְּדִרְתָּ דְּבִית מַלְכָּא נְעֻמָּה דְּמִתְבְּנֵי לְקַבֵּל בֵּית מַלְכָּא דִּי בִירוּשְׁלָם וּמַלְכָּא הָוָה יִתִּיב עַל פּוֹרְסֵי מַלְכוּתֵיהָ בְּבִית מַלְכוּתָא וּמִסְפַּדָּהּ כָּל קַבֵּל תְּרַע בִּיתָא עֲנַת אֶסְתֵּר וְכֵן אִמְרַת רַבּוֹן דְּעִלְמָא לֹא תִסְרְבֵנִי בֵּיר עֶרְלָא חֲרִי וְלֹא תַעֲבֹד רַעִית קִמָּן בְּשִׁיעָא מִיָּנִי הִכְסָה דִּי עֲבַד מִן נִשְׁתִּי דְּשֵׁם טַעַם עַל מַלְכָּא וּפְקִיד לְמַקְטֵלָה בְּיָן דִּתְּהָ צְבִי לְמִסְבִּיָּה יַת בְּרַחֲמֵיהּ וְכֵן אֲתַבְּנֵשׁוּ עוֹלִימָתָא לִירוֹי דְּחַיֵּי הַת תִּקְוָן בְּרַחֲמֵיהּ דְּהִמָּן גִּתַּת צְבִיָּא מִן שְׁמִיָּא דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא הַת מְקַלְקֵלָא בְּרַעֲיָא עֲצוּפָא וּבִמְיָ דְּרִגְלָן וּפּוֹקָה הָוָה כְּרִי לְחֵדָא וְצִיְקִי יִתְּהָ בְּבִהִילוֹ וּמִיָּנִי אֶסְתֵּרְךָ עָלֵי הָרָא לֹא תִנְסָבָא לִיהּ וְיַעֲזֵן שׁוּי יִתִּי לְחִמָּין בְּעִינֵי דְּלֹא יִקְטִלֵנִי הַעֲבַד צְבוּתִי וּבְעוּתִי דִּי אֲנִי בְּעֵינִי מְגִיָּה וְאוּף אֲנִי בְּרַחֲמֵךְ סִגְיָין חוּס עַל עֶקֶד וְלֹא תִסְרַב בְּנֵי דְּהַעֲקֵב בִּירוֹי דְּהִמָּן בֵּיר הַמְּדָתָא בֵּיר עֲדָא בֵּיר בְּנֵיָּי בֵּיר אֶפְלִטוּס בֵּיר דִּיֻּסוּס בֵּיר פְּרוּס בֵּיר הַמָּדָן בֵּיר פְּלִיָּן בֵּיר אֲתִינִיסוּסוּס בֵּיר תְּרוּס בֵּיר תְּרוּסוּס בֵּיר שְׁנַר בֵּיר גִּנְר בֵּיר פְּרִמְשָׁתָא בֵּיר וְיוֹתָא בֵּיר אֲגֵי בֵּיר סוּמְקֵר בֵּיר עֶקֶלָק בֵּיר אֲלִיפִי בֵּיר עֲשׂוּ בְּשִׁיעָא : (ב) וְהָיָה כִּי הָוָה מַלְכָּא יַת אֶסְתֵּר מַלְכָּתָא קִיסָא כֵּד גְּסִיקָא בְּדִרְתָּא וְתִרְתֵּן עֵינֵיהָ וְלִגְן דְּמַעֲיָן וּמִסְפַּדָּתָא בְּלִפְי שְׁמִיָּא מִן יָד אֲשִׁיעִינָה רַחֲמִין בְּעִינֵי וְאוֹשִׁישׁ מַלְכָּא לְאַסְתֵּר יַת תְּהִנָּא דְּדִתְבָּא דְּתָנָא גְּסִיקָא בִּירוֹיָה וְקִרִּיבַת אֶסְתֵּר וּמִסְתָּ

משה

אדשיך

משאח

בְּעִינֵי כִי לֹא רָאָה פִּינֵי ע"כ מֵה' יֵאֵל וְהִ' הַמֶּלֶךְ יִסְבֵּךְ מוֹכַח פִּי־ח כְּנִיתִי שִׁירָאָה מִיָּד וְע"כ וְיִי כְּרָאוֹת וְכִ' נִשָּׂאֵה חֵן נַעֲרִיָּו מֵמֵ"כ אֵס לֹא כִּיס רֹאשׁ פִּינֵי כְּאֹמֹר : וְיִי כְּרָאוֹת הַמֶּלֶךְ אֵת אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עֲמַתָּ בַּחֲצֹר וְנִ' רֵגָה אֹמֵר וְיִי הוּא יִסְרֹ וּמִסְרָאֵי יֵאֵמֵר וְכְרָאוֹת הַמֶּלֶךְ וְע"ד רח"ל שֶׁמֶכְהֵלֶּה בַּעֲרָה בּוֹ חֲמֵתָ וְאֵלֶּכְךָ הוּא יִסְתַּבֵּךְ הַסֵּךְ לְבֹו יִשְׁכֵּה לְטוֹב יֵאֵמֵר וְיִי כְּרָאוֹת כְּלִימֵר כִּי וְיִי וְלֵרֵה כִּיס כְּרָאוֹת וְכִ' שְׂכֹוֹת בַּחֲתֻלָּם כְּרָאִים כִּי עֵדִין לֹא כְּנִיתִי בֵּה נַעֲמָ"ח וְכִ' כְּרָאוֹת בַּכ"ף הַדְּמִיָּין אֶךְ מִיָּד בְּכִינִסוֹ נִשָּׂא' חֵן וְכִ' כִּי נִחְמַח' הַכֶּסֶּה לֹא כִּי כִּיס וְאֵף גַּם זֹאת עַל כִּי רָאָה פִּינֵי בַּעֲמָוִי מִסֵּךְ יוֹגֵד לוֹ ע"פ מִנְיַד כְּאֹמֹר כְּסִמְכֹון עוֹד אֶפְסֵר שְׁאֵמֵר וְיִי וְכִ' כִּי כִּסֵּה כְּרָאוֹת הַמֶּלֶךְ הַאֲסֵה כְּהֵאֵה אֵל בִּירוֹ מַעֲמָה כְּלֵל יֵדַע בְּעִינֵי מֵאֵד וְכִ' גַּם לֵמַה שְׁאֵמֵר רח"ל שֹׁכֵךְ אֵת וְכִ' וְכִ' אֹמֵר הַכֵּל עַל דִּלְדִּדִּין אֶךְ זֹאת הַכִּיב אֵל לְבֹו כִּי רָאָה אֹתָהּ שְׂמִיחָה וְלֵאמֹר בְּחֵר אֲוֹ אֹמֵר אֵה כִּיס לְבֹה בְּלֶקֶשׁ אֲהֵבָה בְּכַעֲדֵר לְנִיעוּת לִמַּח זֶה עֲמֵדָה בְּחֵר וְלֹא כֵּהָ עֵדִי אֵל אֵל הַמַּעֲבָדָה פִּרְסָה שֶׁתִּכְלִי בַּחֲרָה הַכִּינִיתִי שְׂמִיחָה דִּתְהָ לְכִיתִי וְהַעֲרֵס לְמוֹת נִפְשָׁה אֶךְ אֵין זֶה כִּי אֵס כְּאֹמֹרָה הַכִּי אֲמוֹת אֵה טוֹב בְּעִינֵיךְ כִּי כִּבֵּר הַנַּעֲרִי בַּמִּקְוִי שְׂמִיחָה דְּהֹו לְכִיתִי אֶשֶׁר לֹא יִקְרָא וְיִבָּא וְלֹא עֲלֵתָה עַל לְבִי לְבֹה אֵל הַמֶּךְ פִּינֵיהָ עַד אֲרָהָה מַה יַּעֲשֶׂה כִּי אֵס יִמְתִּיב עַל בּוֹרֵי כִי ע"כ יֵאֵמֵר הַמֶּלֶךְ כְּלֵל דִּבֵּר הוּא בִּזְאוּף שְׁאֵמֵר עֲמֵדָה בְּחֵר הִיָּה סִכָּה שֶׁשְׂמִיחָה חֵן בְּעִינֵי וְזֶה וְיִי כְּרָאוֹת הַמֶּלֶךְ אֵת אֶסְתֵּר עֲמֵדָה בְּחֵר נִשָּׂאֵה חֵן וְכִ' כִּי לֹא הַסִּפִּיק רָחֵם פִּינֵי כִי אֵס עֲמִיחָהָ בְּחֵר ג"כ הוֹעִיל לִמְלָאֵךְ חֵן כְּאֹמֹר וְלִמְרֹו נִשָּׂאֵה חֵן וְלֹא אֹמֵר מֵאֲלֵה חֵן הוּא כִּי כִּסֵּה הִיָּהָ הַדַּעַה שְׂמִיחָה כִּי יִגְדֵל הַסִּדּוֹ עֲמֵה לְבַגְמִי מִיָּמִיָּה וְהַחֵן לֵה נִפְשָׁה כִּי כֵּהָ אֶשֶׁר לֹא כֵּהָ

וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מִתְּלָךְ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּמִדֶּבֶק שְׂתֶךְ עַד־חֲצִי

רש"י

ורוח לבשה את עמיו : (ג) עד חצי המלכות . דבר שהוא צלמנו ונחצי המלכות הוא בית המקדש שהחילו לבנותו צמי כורס וחזר בו וזה לבטל המלכה ואחשדות שעמד אחריה גם הוא ביטל המלכה ופשוטו

משה

אלשיך

משאת

הן . ועוד אומר ויוסף המלך לאסתר כי היל"ל ויוסף כי נמחה וכו' וע"כ נאמר לאסתר כי ממקומו הוסיף לה המלך כי הנה על אסתר ידבר . ועוד אומר ותקרב ותגע על ידי קריבה בעלמא ואין זה רק כי נמחה כאמור . והיות כל דבר על ידי מלך אחד כי אין מלך א' המלך היה יושב בבית המלכות נוכח פתח הבית ואין ספק כי לא היתה כסאו צלמנו הבית כ"ל סמוכה אל הקיר אשר כנגד פתח הבית נמצא כי חלל הבית היה בין המלך ובין הפתח וכן הוא היתה עומדה בצלמנו כניסתה לארץ שלפני הבית והנה ל' אומר ותקרב אין משמעה אלא קריבה מה ש"ל לא אחר ותבא ואל"כ איפה אך בקריבה בעלמא נגעה בראש הסרביט כי על הרוב אין דרך סרביטו של המלך להיות רק באמצע וכל ואך להיות בין המלך ובינה כל רוחב חלל הבית ורוחב כל אורח ההלך בקריבה מה נגעה בראש הסרביט וע"כ הם אצור ג' דברים אחד על הקושיא האחד מאומר וי"י כראות שהיה כי היתה חדשה נמחשה והיא כי אך רחוק היה בין מושב המלך אל מקום עמידתה ולא תמשול בטעם עיניו בעצם ממקומו והיה צריך יראתו ויבין המלך פנים ידע הדבר וע"כ מגיד פן יפספסו משפט מות ולא יתחזה לזכרם מש"כ בראותו אותה כי היתה נושאת הן כחשך צעירי כל רואים וע"כ קודם שיקדימונה אחר ע"כ הוצרכה לראיה למען תשלוט בה ראיית עיניו פנים ידע ע"כ מגיד פן תשנה לבו כמדובר . ועל אומר נושאת הן שהיא הקושיא הב' אמר כי חוט של חסד שהוא נוסף על חויה שהיה לה מנחמה נמשך בה עשה להפליג הן ואל"כ נשאת הן שהיה כחשך הן עליה והתוספת על הקודם הוא חסד והוא כי לא בלבד היתה נריבה הן להליל את נפשה מהנה כ"ל גם שיראה המלך בעין טובה להגילה המורה אשר בזה להסחך בחר נפשה כי אין ספק כי יאמר המלך בלבו חומת מות נפשה עליה ובזה לנגל ונתחייבה מיתה אחרת ואם הן מספיק על האחד צריך חסד עליה ופ"ת הלא גם זה היה לה מלא כחומר ותבא הן וחסד לפניו וכו' עכ"ל שמשך חוט של חסד עליה לימד כי הן חומת כי גם ערכה היה לה בבחינת חסד אך לא משך ממדת חסד אל מלמעלה על מה של הפסק שאלה חסד רב ומקודם והוא כי בפתח היה לה גדר חסד גדול מכל הנשים וזאת להשיא אך לא להביא ממות אל החיים כאשר עשה שחיבה את ראשה לזקק ומה גם למה שאלו שפתחיה אחר חבל על דלדקין כי ופתי לרוב צניעותה לא ראשה לבא וכו' וע"כ עד כה נשיאת חסד היה מספיק לה אך עשה היה להמשיך חסד עליון ממדת חסדו יתברך . ועל הקושיא האחרת על אומר לאסתר וגם אומר ותקרב ותגע וגו' לבלי צורך וגם אך נגעה ממקום כבודו בקריבה בעלמא בראש הסרביט שהוסיף לה המלך ממכון שבתו עכ"ל

משה

ארשיך

משחת

מרדכי ואסתר ולא היה מספיק רק לעצמן אך עתה
 על ידי ציאת אסתר נמתח ונתרבה בשביל ישראל עד
 ע"כ שהוא זכות י"ב שבטים ואמרי לה עד י"ז לומר
 כי גם הולך זכות אבות שהם ג' עם י"ב שבטים
 כי יוסף נה'ק לב' כי אפרים ומנשה כראובן ושמעון
 ואמרי לה עד כ"ד לומר שלא עמדה להם רק זכות
 הורה שהוא כ"ד ספרים ואמרי לה ס' והוא על
 ההורה שבע"פ שהם ס' מסכתות והוא כי אז תקיימה
 הורה שבע"פ על חלה כמז"ל בגמרא על ויחלבו
 בתחתים הכר מלמד שכפה עליהם הכר כניגית וכו'
 ומקבו בגמרא מכאן מודעה רבה להורה ותרלו חזרו
 וקבלו בימי אחרונה כפאמר קיימו וקבלו היהודים
 וגו' קיימו מה שכבר קבלו ופי' ז"ל בתנחומא מאמר
 זה פרשת נח כי מה שכפה עליהם הכר כניגית לא
 היה רק על הורה שבע"פ כי אותה בלבד היו מאמינים
 לקבל והיא אשר קיימו בימי אחרונה אחר ענין
 ימי הפורים עליהם ועל זרעם שהם מד"ס ודעת
 רבה בר עמרם כו' הוא כי לא היה רק צרכים שכינה
 שטיה עשרון וה' עשה למען כבודו וכו' נמתח
 מהמים אלה כי הלא הוא תקרא אלהים שיעולה מספר
 השם שהוא ר' כמספר מ"ובע אל"ף ה' ואל"ף הרי
 ל"ב ועד"ל עולה כל השם ר' וידוע לידועי חן כי
 המספר עד"ל הוא הוראה על גיות וצער. ובמה
 שכתבו מרז"ל שנמתח השבטים יתכן אומר ותגע
 בראש השבטים שהוא כי נמש"ל מהכרח הכתוב כמו
 שאמר שמתוך כל וימחה השבטים ומה גם למד"ס'
 חמה זו מתחיל והנה היה אפשר שיהיה כן למראה
 עינים אך לא שנתאריך יותר וסעורו בפועל ע"כ
 ברחוקו כך והקרב לראות אם היה ממשות בראש
 השבטים שנסף הלוך ההוא ומאזה בו ממשות וזהו
 והקרב ותגע כי בקרינה בעלמא שקרבה נגעה בראש
 השבטים ממש כי ראשו הגיע עד המקום שהוא ולא
 היה האריכות למראה עינים כי מעשה שמים היה וז"ל
 ותגע כי אין נגיעה נודקת למה שאין בו ממש ובזה
 גמרה בלבה כי ה' עמה לעזרה :

ויאמר לה המלך מה לך אסתר המלכה ומה וגו'
 הנה יראה כפי כבוד מה לך ומה בקשך ועוד
 אח"כ שיהא ואמר מה שאלך ומה בקשך ולא
 אמר מה לך. וגם על מה זה כפי שאלה ובקש'.
 ועוד באומרו במשחה היין מה שאלך וינתן לך ומה
 בקשך ולא אמר ומה שאלך ובקשך ולא יפסיק
 באומר וינתן לך בין שאלה לבקשה ועוד באומרו ונתן
 אסתר המלכה ותאמר שאלתי ובקשתי חן בדברים
 האלה אין בהם לא מעט ולא גזרה וחס דברי מותר
 שהם הכונה לו' שהגיד שאלתי ובקשתי' אם מלאתי חן
 שיבא המלך והמן אל במכתה כיל"ל והמן אסתר
 המלכה ותאמר אם מלאתי חן וגו' אגיד שאלתי
 ובקשתי. אך אמר לא יבאר לו יש לך חיוז גרה
 גדול' ובזה להגל ממנה חן הנקב חיוז בעצם רבה

ובענין המשחה מה צורך חליו הנה בגמרא נאמרו
 טעמים רבים כאשר נזכרים בס"ד אך
 הצורך לפי דרכנו על כל הכתובים הקדומים הוא
 דעת רבי נתניהו בגמרא הלא הוא לתת מורכ בלבד
 כל אים ישראל בל ירפו ידיהם מן השחשבה כי ע"כ
 נמנע מרדכי מדבר אליה פה אל פה בל יבטחו בה
 לאמר אחות לנו בבית המלך היא חוששנו מיד המן
 ע"כ עשמה עליהם באזהרת אותם ועושה לו משחה
 למען יאמרו ישראל עליה היא צימו ובינה ומה גם
 שמתכותה בזה לה בסיבתו כי על ידו תרגמה יסתי
 ולא על יקראו ולא ישימו בשר זרעו ועל ידי השבועות
 תעשה אסתר ותלתי ויעשו כליות' לעשות שני משחתי
 והיה אפשר באת לתקן הדבר כאשר נבאר בס"ד.
 וזה כאשר נשים לב אל טעם הנזכר שהוא לכל ואמרו
 ישראל אחות לנו בבית המלך כנ"ל והדבר הקשה בזה
 הוא כי הלא לא יבאר מישראל לדעת כי היא ציחה ויחמו
 עליה ג' ימים ובכן תבא אל המלך אשר לא כדת
 והסתכן למענש וא"כ איפה חף יעלה על רוחם
 שאסתר אזהרת את המן. אמנם אומר כי הוא
 ההחסר בלתי גלות למלך שאלתי עד המשחה השני
 כי הלא בראשון הלא ישמחו לראות באומרים הלא
 היא ציחה אותנו לצום וכל אשר עושה עליהם באיבה'
 אותו הוא לפנים ועתה תגלה רעמו לפני המלך חן
 לא תגלה אז דבר אך אדרבה אמר' יבא המלך והמן
 אל המשחה הב' ויאל המן ביום ההוא שמה ועוב
 לב לעיני כל ישראל הרואים את כבודו למען יאמרו
 ישראל הלא אסתר מודעתנו קשר' עליו קשר ושמה
 היא לאידנו על דבר שהמן הסב תגיע למלכות וגם
 היא הלכה חלילה בעצת המלך והמן למכור עמה
 בלא הון וא"כ על מי לנו להשען על אבינו שבשמים
 ומה גם בראותם אותו בא עמה אל המשחה הב'
 כרעים אהובים באופן שכל היום הב' לצומות ביהותם
 כואבים הוא יום המשחה הא' וכל הלילה עד הבוקר
 לעת

למה האוכל במשחה כב' ואם הוקד בקרבם ויטעק
לכם אל ה' בקול כבי וקול עפק ויהדבקו במלכה
שבעים בכל לכם ובכל נפשם בצופן שה' אליהם
ירדם ויהונם למען בעת המשהה השני אשר הדבר
אל המלך ותגלה רעת המן האגני יהיה עת ראון
שיחי ישראל אז נכחים בקול מר ולב חמרמר ויהיו
לראון אמרי פיה. וזוה נמלא טוב פעם ודעת אל
אמרם וזמו עלי שלשה ימים לילה ויום כי על מה
זה צויה ליום לילה ויום ומה פעם אל צום הלילות
מה שלא נעשה כלומות ההם על שום צרה בעולם
ורוא כי הנה כחצנו למעלה כי הצומות היו לעומת
מה שחכו מהם עד והנה הסעודים יהיה ז' ימים
והלא חשב מחשבות ליום צימים וטעמים כנגד כל
ז' הימים ההם והוא כי אין ספק כי בשבעת ימי
סעודה האשורית היו ימים צלילות כי הוא בלתי
אפשר לאדם עמיד ז' ימים בלתי פניה כי הלא אפי'
האשבע שלא יישן ג' ימים לילה ויום וקרה על שבע'
שהיא שבעת שוא ויישן מיד שהוא כשבע שיעלה
לרקיע וירד להם ומה גם עתה ז' ימים. אך
אין ספק כי לא היה רק שביעה להם הלילה שיהיה
והיום הסעודה והסתר צימות במקום שאמרו לקצר
צימת יומיו ג' ימים וג' לילות כנגד אשר חללו צו'
ימי המעשה הרע של משחה בלי ליליותיהם כי בכן
לא פעלו עולה וכנגד היום הזה צימה את המן
ציום הב' ליום המחרת למען בלילה ההוא יבי חשך
בלבם של ישראל והפך כלחם ואכלו אחר ג' הצומות
ועסקתם ברחוקים כמורה לזמן אותו למחר ויאמרו
לחמר הלא שלום ציוו לציוה ויהיו לצומם להם מרים
כלענה עד אור הבוקר בבישחה הנא שבים אל ה'
בכל לב צמר נפשו נמלאו נשלימים זמני ז' ימי
המשחה בנ' הצומות וכלילה שאחריהם כי כך הם
ז' ימים בלי לילות כג' ימים וליה אחד. ובמחרת
ס"ד מה רחמה אסתר שזמנה את המן ר"א אומר
פחים עמם לו שג' יהי שלחנם לפנייהם לפה ור'
יהובע או' מבית אביה למדה של' את רעב שונאך
האכילהו וגו' ר"מ או' כדי שלא יפול ענה וימרו
רבי יהודה אומר כדי שלא יכירו בה שהיא יהודית
רבי נחמיה אומר כדי שלא יאמרו ישראל אחות לנו
בבית המלך ויכירו דעתה מן הכהנים רבי יוחנן
אומר כדי שיכא מזוי לה בכל עת רבי שמעון בן
מנסיא אומר אולי ירגש המקיס ויעשה לנו נס. רבי
יהובע בן קרח אומר אסביר לו פנים כדי שיהרג
הוא והוא ר"ג אומר מלך הפסוק היה אחר ר"ג
עדיין צריכין הו' למודעי דתאי רבי אליעזר המודעי
אומר קיאתו במלך קיאתו בשמים. רבה אומר לפני
שבר גמון אביי ורבא דאמרי הרוייהו בחומם חשיה
את מבתייהם וגו' ע"כ. וראוי לשים לב מה ענין
ספם שבעים לו כי הלא חילו לא דברם דברי שבעה
אל המלך שט"כ כעם המלך עליו ואל היה להמן שום
היזק מהמשחה. ועוד בדברי רבי יהובע מבית אביה
למדה הם הוא כפרש"י שבעת בבית אביה מקרא
זה בן הסעודים שהיו אמרים בן קשה מאד לומר

או קאחו צמך וכו' ועוד במהמר חיי ורבה
באמרו בהומם חסיה את משחיהם ופרש"י בהך
משחיהם של רשעים באל להם פורעניות והנה הלא
זה יראה מהמר ר"ל הוא פחיס פניה לו . כלל
הדברים כי רוב הטעמים המאמרים יראו מצלי מלח
והליה לגדולי עולם כהם לדבר דבר בלתי יודק
ומה גם כי חזו מאן בנדא דבה קא מסכיד עלייהו
חליהו ז"ל כי כל דבריהם האמת והאדק להמריק
בגמרה דהשכחיה רבם בר אבא לחליהו חליהו חזי ע"י
מסה היה בלל חסרה שהומיה את המן וה"ל ככהו
חנאי וככלהו אמוראי :

אמנם יחנן ביחור מהמר אז דרך קרה והוא כי
דעת ר"ל פסחים עמיה לו הוא כי על ידי
המשתה שמה טוב לב יחמר הוא יתבדק בני מעשים
צלוס ובצבי ובמספד על חכלם להם דמעה סעודה
אחשורוס ואתה שהכלתם לחם אונים להם תחלל
למעדנים וחשמה והגיל והמה בוכים צלוס ובק באופן
שע"י . כן יעבר כמעט אפו יתבדק נמלא המשתה הוא
פח ומוקס להלכד בו והוא לא ידע וזהו פחיס עמיה
לו וזה"ל יהי שולמם לפניהם לפח כי שלקן המצרים
את ישראל יהיה לפניהם לפח כי יחמר הוא ית' בני
דבעה אשר ייקן לו חויבו והאויב בנחת שלקן מלא
דשן ורבי יהושע אומר שלא כוונה רק למען יראה
ס' כי נכנס לדיק לפני רשע ויחליהו ויפקהו כהוא
כי יקא הוא יתב' כי הנכנס הקדושה החת העומה
ויהפך השיטה וממי למדה לז"ל מבית חביה למדה
הוא מרדכי כי כן עשה במהמר המהרס שמרדכי
והמן היו ב' חשבים שרי גדודים והיך זה בחילו זה
בחינו וכאשר הלחם חזל מהמן והיה את דבעה
החליהו מרדכי לחם וזהו מבית חביה למדה במהמר
אם רעז וגו' והוא שלא פירשו בית חביה הפסוק
ההוא על היה"ל בלבד כ"ל גם על הכונה הידוע
עמוק וזהו גמלים אתה חותה על ראשו מקנאת ה'
מהטעם הנזכר . ור"ל מהר כדי שאל יבול ענה
וימרוד ופרש"י שהיה שעתו מלחמה ויחנן למור
מחמרו אז במה שכתבנו לעיל כי הסתר עשהה
בחכמה למרק עון ישראל שהיה שמה ז' ימים ולא
לילוח שע"כ יומה ג' ימים עם לילוחיהם ויהיו למרק
אשר חללו בו' הימים כי כך הם ג' ימים עם הלילות
ב' ימים בלל לילוח ועל היום ה' היה השר יערה
לעשות משקה למחרת יום ד' ללחות למען כל חתהו
הלילה יהיה לישראל כיום מצ באומנם והחיהו אשר
חשבו לערזה היתה בעבורנו כי הדרגה היה אשר לו
יעד סעודה למחר ולכן כ"ל יתבדק לבס עמיהו
המחיק סוד עלינו ללחותינו באופן שהלינה ההוא יקרה
אופל למרק אשר חללו ביום הו ומתו והלילה מהבקר
השנים קלגה תהפך להמן הרע כי כבר שלמו ימי
חבולו ונתמק עמיהו . ובהו נבא אל הענין והוא כי
חמר הנה המן שעתו מולח והיך יבדד הוא יתבדק
מחו' אם לא חמר מירוק חלחל במהמנו הוא ביום
דל' מהש"ל המוקדס . והנה אם ירגיש המן בליחות
אחמר למרדכי ויחמר יוהה לו וזמנו עני וגומר גם

המלכות וינתן לה: וַיֹּאמֶר אֶסְתֵּר אֶם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב יָבוֹא הַמֶּלֶךְ
וְהָמָן הַיּוֹם אֶל-הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי לוֹ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי־זֶה
אֶת-הָמָן לַעֲשׂוֹת אֶת-דְּבַר אֶסְתֵּר וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל-הַמִּשְׁתֶּה
אֲשֶׁר-עָשְׂתָה אֶסְתֵּר: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר בְּמִשְׁתֶּה הַיּוֹם מִה־
שְׂאֵלָתְךָ וַיִּנָּתֶן לָהּ וּמִה־בִּקְשָׁתְךָ עַד-חֲצִי הַמִּלְכוּת וְתַעֲשֵׂ: וַתַּעַן
אֶסְתֵּר וַתֹּאמֶר שְׂאֵלָתִי וּבִקְשָׁתִי: אֲמַצְמִצְתִּי חֹן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ
וְאֶם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב דָּתָת אֶת-שְׂאֵלָתִי וְלַעֲשׂוֹת אֶת-בִּקְשָׁתִי יָבוֹא
הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל-הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָּהֶם וּמִחֵר אֶעֱשֶׂה בְּדַבַּר
הַמֶּלֶךְ: וַיֵּצֵא הָמָן בַּיּוֹם הַהוּא שְׂמִיחַ וְטוֹב לֵב וּכְרָאוֹת הָמָן אֶת-
מִרְדֵּכִי בַשָּׁעַר הַמֶּלֶךְ וְלֹא-יָקָם וְלֹא-זָע מִפְּנֵי וַיִּמָּלֵא הָמָן עַל-מִרְדֵּכִי
חֲמָה: וַיִּתְאַפֵּק הָמָן וַיָּבוֹא אֶל-בֵּיתוֹ וַיִּשְׁלַח וַיָּבֹא אֶת-אֲחֵזָהּ וְאֶת-

דש"י

חצי הספר בפסוקים

של מקרא חף אם תשלי ממני חצי המלוכה חתן לך: (ד) יבוא המלך והמן. רבוחינו אחרו פעמים רבות
בדבר מה רחשם אחר שומעם את המן כדי לקדשו בלך ובשרים שהמלך יחשוב שהוא חושק אליהם ויהגדלו
ועוד פעמים רבים: אל המבטח. כל סעודה נקראת על שם הין שהוא עיקר: (ח) ומחר א. שם כדבר
המלך. מה שבקש ממני כל הימים לגלות לך את עמי ואת מולדתי: (י) ויתאפק. כחלוק לעמוד על כעשו

משה

אלשיך

משאת

הרגיש כי מי יאמר שהיא עשה שיקרא עליה המלך
ל"ה הנה לסוף ספרתנו עדין אני וריב"ק זריכי' אני
למודעי כי אמר שהיא קראתו בלך כו' בעצמה כדי
שיקראו עליה בהמן המלך והסרים ויהגדלו חלל
שלה' יהושע גם אותם יסרו ור"ג אותו יסרו ואתה
יחיה ודעת רבה שפשה כדי שיגמור עלייתו כדי
שיהיה עליו גלגלו וזהו לפני שבר גלגל ולדעת אבי
ורבה הוא למען תמלא סאת שמחו ותבא עניו
דעתו וממלל מכל אל סר של האם שבמעט אב
יחזילו מימיו להם ובהוסף פסח לנחלים ועליהם
לאש הולך ומרחיק עד עלות הדמיות מעלה מעלה
וישכנו המים חליל כן הדבר הזה כי כל עין ועין
שהאדם הולך ומסוף הולך ומתחם דיו עד עלות
דמיות הדיו ומה עושה הוא ית' לרשעים כהמן ובאשר
גנא' אותו הפסוק עליו בחומם שהוא בהם דים
למען מלא' הסאת שירחיק אשית את משתייהם בשמים
בשמתהם על דמיות שזריהם אז ישרל בחך כף
עומתם להרחיק חומם ולמלא סאתם כן המן סוף
אל גזרתו הרעה אשר גזר על היהודים לאבדם היה
מתעלם במשחה ואם סר עומתיו הם במשחה זה ירחיק
וחזו בחומם אשית את משתייהם:

ויאמר המלך מהרו וגו' ותען אסתר וגו' אם
מצאתי חן וגו'

הנה ראו' לשם לב מה זה היה כי לא קרא המלך
את אסתר המלכה בנחמה כהמשן ובמשהם כו'

ו' אלשיך 4

נמר

ומה בעתה אפילו אם אתה בענין לפקנות מלכותי אתנניה לך לחד למבני בית מוקדשא דאיהו קאם בתחום פלגות מלכותי לא אתו ליה דהכינו קומית בשבועה לנשם ערבא וסבלט חורונא ומוכח עבדא עבונא דלא למשבק למבני יתיה דחל אגא מן יהודאי דקא ימרון בי קדא בעיתא לא אעבר ליה מלתא אחריתא די אתה בעניא מני אגוד ותתעבר בבחילו ורעותיה אתיהב ליה: (ו) ואמר אסתר אין על מלכא שפיר ויהי מלכא והמן יומא דין לשירותא בעברת לכון: (ה) ואמר מלכא אותיאו ית המן למעבר ית פתגם גיורת אסתר ועל מלכא והמן למשפניא די עבדת אסתר: (ו) ואמר מלכא לאסתר במשפניא דמקרא מה שאהיה אסתר מלכתא ומה בעתה אפילו אין אתה בעניא עד פלגות מלכותי תתעבר בעותה לחד למבני בית מוקדשא דאיהו קאם בתחום פלגות מלכותי לא אתו ליה דהכינו קומית בשבועה לנשם ערבא וסבלט חורונא ומוכח עבדא עמנא דלא למשבק למבני יתיה דקא ימרון בי יהודאי: (ז) ואנעבת אסתר ואסתר לית אגא בעניא פלגות מלכותא בשאלתי וקא בגו בית מוקדשא בבועתי: (ח) אין אשכחית רחמן בעניי מלכא ואין על מלכא ישפר לממן ית שאדתי ולמעבר ית בעותי ויעול מלכא והמן למשפניא די אעבר להן ברמשא ודקדק אגא עבדא בפתגם גיורת מלכא: (ט) ונפק המן מלית מלכא ביומא ההוא חבי וברח לבא וכד חזא המן ית קרדכי וית שפליא בעסיקין בפתגמי אסתר בבהדריו בעברת דהן אסתר בתרע מלכא וקרדכי לא קם מן קדם אנדרטיה ולא רמת מניה אלהן פשט ית רגליה וסיגיה ואמתי ליה שפיר ובינתא דאונבן ליה במוקדא דלחם דמכתבא באסתר קליליה כל קביל ארפיכתיה מן יד תחיה רוגיה ואתמלי המן עליו קרדכי רוגתא: (י) ואונדריו המן ועד לבריתיה ויצר וקרא ית

משה

ארשיך

משאת

אמר קרוא להם כ"א צב" אך בראשון אמר הביאה כי לא אכלה היא רק צב" אלא שבראשון הביאה אותו לאכול עם המלך כאלו המלך הוא הממזין ויחל עמו וס"א הביאהו עם המלך ובכן בראשון המלך שצב" אמרה אל המעשה אשר תעשה להם קראה אסתר המלכה מה שחן כן בראשון שנגעם כבודו:

ויצא המן ביום ההוא וגו' ויתאפק המן ויבוא אל ביתו וגו'

הנה אומר טוב לב יראה מיותר אחר ח' שמה. אמנם כורה שמיית עיני לבו אשר כמאלו הש"י כי הלא אם היה זולתו שיקרנו כמקרא' ההוא גם כי ילא שמה מהמעשה לא ילא טוב לב כי הלא יהיה לבו נוקפו נדון בקרבו צד" מה היום מיומי' שזימנתי המלכה עם המלך הלא דבר הוא ומה גם כי גם בעיני המלך יפלא ככה המעשה ויאמר אליה מה שאלתי וגו' ומי פתי יסיר לא יתן אל לבו מעין המאורע שבימים ההם ובעת ההיא אחרי שלוח ספרים אל כל מדינות המלך להשמיד וגו' קרוב הדבר לחשוב מהשנות חולי היא יחידים ואלו נוגע הדבר ולא ש' לבו לזאת כי מלת ה' יהיה סבה וזו וילא המן וגו' שמה וטוב לב שלא היה לבו נוקפו כלומר וגם הוא מנילת.

ה' על המעשה אשר עשיתי לו. טעם עשיתי המעשה חוכא מהנחה בש"ס. ודעתי נראה סוד שהמלך ראה שבו מהנחה מלכה נבוא ובנין הוא ממשפחה ישראל באהם לבקש עזרה ולכן הקדים ואמר מה לך וינתן לך ולא אמר והעם למעט שאל וימלא רק מה. שחסר לך וגו' לעשות ואחרים בשנים וזהו אמר ששעה מנחה להסין לשכנעו על דעתו ואמר ששעה מנחה להסין וידע שיעלה

במהכחו על סמן שרונים להגיד את סוף שנים סוף נראה היסודים ולכן אמר במעשה מה בקשן והעם אחי ע"א חיים: (ו) מה שאלהן ומה בקשן. שאלם ידמר על סוף הלב נעלמו. ובקשן ואמר מה שמבקש על אחרים וכן שאלת אסתר על המן כוא חפץ מתלוות לנש על עולם. ועי' סוף סיכוא לחפזה אסתר שיוך לשון בקשן ש"ס ע"א אחרים דסייעו על סמן:

זָרַשׁ אִשְׁתּוֹ : יֵאָמֶר לָהֶם הֵמָּן אֶת־כְּבוֹד עֲשׂוּ וְרַב בָּנָיו וְאֵת
בְּרֵאשֵׁי גִדְלוֹ הַמֶּלֶךְ וְאֵת אֲשֶׁר נִשְׂאוּ עֲלֵה־שָׁרִים וְעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ :
יֵאָמֶר הֵמָּן אֶף־לֹא־הִבִּיֹּא אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עִם־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמִּשְׁתָּה
אֲשֶׁר־עָשְׂתָה כִּי אִם־אֹתִי וְגַם־לְמָחָר אֲנִי קָרוֹאֶלָה עִם־הַמֶּלֶךְ :
יִכְלֹלָה אֵינָנו שׁוֹהֵ לִי בְּכִלְעֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת־מַרְדֵּכִי הַיְּהוּדִי
וְיִשָּׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ : יֵאָמֶר לוֹ זָרַשׁ אִשְׁתּוֹ וְכִרְאֵהָבִיו יַעֲשׂוּ
עִץ גָּבֹה חֲמִשִּׁים אַמָּה וּבִבְקָר | אָמַר לְמֶלֶךְ וַיִּתְּנוּ אֶת־מַרְדֵּכִי עָלָיו

רש"י

כי היה ירא להקס בלא רשות . ויהאפק איבערני' בלע"ז : (יג) איינו שום לי . אינו חש לכל הכבוד
אשר לי : בכל עת וגו' . אמרו רבוהינו שהיה מראה לו כבוד שמכר עצמו לעבד על חוסר מזונות כנחמנו
רשאי גיביות מרדכי והמן במלחמה אחת :

משה

ארשיך

משאת

לארשי ה' פעולה הכנסה בלתי נעשית זולתי לאחר הוא
אלוה או מלך אך האדם בעבור לפניו מרדכי יושב
אפשר לא נמנע מלקום ממנו כקום יקום איש מפני
קוטר ומושל ומפני כבוד המלוכה ע"כ מה שק"ף המן
מתחלה לא היה רק על אשר לא יכרע ולא ישתחוה
ועל אשר הגיד מרדכי אשר הוא יהודי וא' דתו דת
משה וישראל להמית את הכורע ומשתחוה לפני ע"ז
על כן ויבן בעיניו לשלוח יד וגו' והענין כי הגידו
לו את עש מרדכי באומר כי על כן אשר הוא יהודי
גדול הוא מהמן ע"פ גזרת דתו ע"כ בקש להשמיד
את כל היהודים בעלי הדת ההוא . אמנם אחרי
רשות מרדכי כי ה' עמו ותחל רוח ה' להיות עם
אסתר למצוא חן בעיני המלך ושחיס עמנה לו וגם
אשר נחשבר ע"י אליהו והסתקות כמו"ל כנ"ל מלוא
לא לבד היה נמנע מרדכי מכרוע והשתחוות כ"א גם
לא הו' קם ולא זע ממנו שאין זה על דבר ה"ל
בק להיות צווי מלך בעיניו מלך עצמו אז אמר חן
דבר זה חלו' בדת משה וישראל ככרע' והשתחו'
שאתקומם על כל היהודים בעלי הדת ההוא כי חן
זה חלו' בדת כ"א בנאות מרדכי ע"כ וימלא המן
על מרדכי חמה עליו בפרעות ולא נחה דעתו על אשר
פעל ועשה על כל היהודים כי זה הו' דבר פקטי
גמחוס כעת :

ויספר להם המן וגו' ויאמר המן אף וגו' וכל
זה איננו וגו'

ויספר להם המן וגו' . מה שהגיעו לספר כעת
מעלותיו באומרו ויאמר בלמע דבריו במחיל
ענין מיוחד יהיה כי חש פן יאמרו חלו' מה זה
מסרת להבוע עליו וכלתי המתיק עד י"ג לאדר
כימי מועד אשר בחרת על כל היהודים ויהי נא
מרדכי כח' מהם על כן הקדים ויספר להם את כל
הגדולות אשר לו כי רשות ורבות משחתי לב הנה
והכל איננו שום לו ואלפס ותהו נחשבו לפניו בכל עת

י' ח"ב 6

אשר הוא רואה את מרדכי וגו' וזהו ויספר וגו' וכל
זה איננו וגו' לו' לא על נקמת מרדכי חני עשה כי
אם לעשות עשם ועריבות כל גדולתי כי הלא כל
העובד אשר לי נאכד ממני בכל עת אשר אני רואה
וגומר כי נמלאו כל המעלות והגדולות בעלים והספים
לחל ומי יעזור כח לסבול דבר כזה בלתי הסות
מכל מעלותיו ושיעור הדברים אשר כלל בגדולות כאשר
סיפר את רוב עושרו וגו' הוא כי הדברים משמחו
לב איש הלא כמה אחד העושר ב' הכנים ג' הגדולה
היותר רם ונשא אשר לא יקנה מטעם כערכו ואיש
אשר אלה לו לא ידעא ולא מתרגם לו דלגה מלמד
סובה הרבה שלא יערבו לו כל סובותיו אלה חזו
ויספר וכו' לומר הלא כל הדברים המשמחים לבות
בני אדם לא יעברו ממני וגמה לעזור כח להיות
באלה מרכס דלגה כי הלא העושר כמות עמדי הן
עמק וזהו את רוב עשרו וגם הב' לא נעדר ממני
וזהו ואח' רוב בניו וגם לא חקנא את גדול ממני
כי איננו גדול במלוכות ממני וזהו ואח' אשר גדלו
המלך על כל השרים וכו' כנ"ל חזו ויספ' את כסא
מעל כל השרים אשר אחו וא"ל למה חסבול שכל זה
איננו שום לי וגם שיחבטל עצבתי זה אחר י"א חדש
במלאת ימי נזקת הרעה ולו היה הדבר פסע או
שחים בכל י"א חדש הכרשתי אך הוא בכל עת אשר
אני רואה בו' ולכל יאמרו חלו' הלא חלו' סבלת שלא
יכרע ולא ישתחוה והיית מקוה עד יום נקם הוא י"ב
לחדש אדר ותחאפק להחריש עד היום ההוא כי חן
חשבה בו ובשמו כבוד בעיניך לז"א יושב בשער המלך
כלומר זאת רעתי כי מרדכי נע עד לבי כי ארסה
אחיו יושב בשער המלך כי מתחלה גם שלא יכרע
ולא ישתחוה הלא היה קם מלפני אך עתה הוא יושב
בשער המלך יושב במקומו ולא קם ולכן כלכל לא אוכל
ומפני שלא יבצר ממנו היות הכרה למרדכי עש חסתר
עם שלא ידע מה הוא לה ומה גם לר"ל שכלל יום
היום

רחמי ונת ורש כשעתא אנתתה ברת סתני פרת. עבר נהרא: (יא) ואשפעי להון הקן
 נת יקר עתתיה ויהי איתמי עם דוקמי מלכא ויהי דהסין קדמי סניאות בניו דסכומהון
 סאתון ויתמינא בר מן עשרתי אחרני דאנון פולמרכין ער פלכא ובר מן שמישי דהוא ספרנא
 דמלכא ונת מה די בבי יתיה מלכא ונת דוקפיה עמי כל ברברנוי ועברוי דמלכא:
 (יב) ואמר הקן ברם לא הנעלת אסתר מלכתא עם מלכא למשתא די עבדת אללה ותי ואף. עבד
 מחר אגא מיומן דנתה למסעוד עם מלכא: (יג) ובר דא ליתיה מימי לותי בקל. עבד
 די אגא חוי נת קררכי יהודא דחב בפסגהרין עם עילמיא דתרע פקטרין דמלכא:
 (יד) ואמרת ליה ורש אנתתיה וכל רחמיא אין שפיר בעינך גימר. קדמך מלכא חדא מה
 דנעבר ליה למררכי יהודא אם הוא חד מן צדיקא דאתבריא בעלמא אין בחרבא נקטול
 יתיה כבר אתהפך חרבא ותרמי. עלנא גיהב יתיה דרעמא כבר בגס דוד נלית פלשתא
 ואם בחרבא דנחשא נרמי יתיה כבר בועיה מעשה ונפק סגיה נורק יתיה ליקא רבא
 כבר בועיה בני ישראל ועברו בגוה נרמי יתיה לנו אתון נורא יקדמא כבר בעכויה
 חנניה מישאל ועזריה ונפקו מן גוה נרמי יתיה לגוב אריותא כבר לא סבילו אריותא
 בכניאל כד חי נרמי יתיה קדם כלבין כבר אסתתם פוס כלבין בצרעא דמצרים על
 בני ישראל למרברא נגלי יתיה כבר במדברא נפישו וסניאו מה עוד קטלא נקטול יתיה
 ויהיא מיתא מתעבר ליה נרמי יתיה לבית אסירי כבר מן בית אסירי אסירי ליוסף סניא
 נרמי על צואריה כבר הוה אתהפכת כניא מעלוו דיצחק עגיה נעור ונשבוק יתיה
 קדל בנא כמא דקטל שמשון פורענותיה דנברא הקין לא ידעין מה נעבר אלא צדיקא
 רבא אתעבר ליה ועל בבא דביתיה דמיה ושתפך קוקמיה ותרמי על צדיקא ויהיון
 יתיה קד יהודא וכל חברי ורחמי שמיא וארעא פחדא ציתין על צדיקא דאתקין הקן
 למררכי יהוה לצפרא ועל קדם מלכא ושאל מגיה על צדיקא הקין בשעתא התיא לא
 שלח מנוי ולא שרב הקן בר המדברא עד באר ואיתי ית נברא ית קנאי נברא העבדין
 צדיקא וקנאי דמתקנין כדן דברול וננוי דהקן דצין ויהיון ורש אנתתיה מננא בכרין
 עם הקן בשיעא ואמר אנרא לנרי אגא יחב וקנאי אגא מתקן שירותא על צדיקא
 הקין בשעתא קם הקן בשיעא למנכא צדיקא בקוקמיה נפכת בת קל שמי מרומא
 ואמרת ליה יאי הקן בשיעא וקף שפר בר המדברא ושפר פתגמא קדם הקן ועבר צדיקא

משה

אלשיך

משאת

היה מדבר עמה וכו' על סדרתה ואת שלום אסתר
 ומה יעשה בה לכן היה מקום יאמרו לו חולי זרוע
 ואל לו מהמלכה שעל כן ערב לבו לבנות אוהך לא
 כן הוא כי הלא חף לא הביאה אסתר וכו' כ"א חותי
 לו גם כי חתכנו חין ערוך אל אהבה חותי כי
 הנה לא הביאה אל המשתה כ"א חותי לבדי כלומר
 שאל היה חשוב מרדכי לפניה כמוני היה גם הוא
 קרוא לה עמי אך לא קרא כ"א חותי וע"כ לא חזר
 וסמלה קראתי אל המשתה אשר עשה כ"א לא
 הביאה וכו' כ"א חותי כלומר לי ולא לי ושמה תאמרו
 כי חולי חין חוכה כברה ומי יודע אם פנים סמנה
 כי לא יתכן כי בלא גם נאמר חן קרוא לה עם המלך
 ואם רעה בלבה לא האריס עד למחר ויחרן כן גילה
 כל הוקף דלגהו בלומרו וכל זה הינו מה וכו'
 ולהיות בלומרו חף לא הביאה וכו' נאמר כדי להקין
 מה שאלפס להביא לו עד כוונה אמרנו ע"י נאמר
 ויחמר המן בלמשע הענין לה רוח שהיא חמירה כמעט
 בכני עמם ויהיו גמר הקודש רק כחשיב על האכשרי
 לסמור בקודש ויבקרנו או יאמר חף לא וכו' למה

ותאמר לו וכו'. ע"ס העשות הען גבוה ג' חמה
 לא פורש דנברי רז"ל זולתי היות המדה שזה

למדת המן ובניו זה תחת זה עם הטוירים כדמיוס
 למס

וּבָא עִם-הַמֶּלֶךְ אֶל-הַמִּשְׁתֶּה שָׁמָּה וַיֵּשֶׁב הַדָּבָר לְפָנָי הַמֶּלֶךְ
וַיֵּשֶׁב הַיַּיִן :

ו' בְּלִילָה הַהוּא נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְהָבִיא אֶת-כָּפֹר

רש"י

ו' (ה) נדדה שנת המלך. ל' גם היה. ויש חומרים שם את לבו על שזמנה חסרת את המן שמה נהנה עיניה בו ויהרגוהו: להביא את ספר הזכרונות. דרך המלכים כשניתן נודדת חומרים לפניהם מלכים ושיחות עד ששנתם חוזרת עליהם. ורבותיו אמרו מתוך שנתן לבו על המן ואסתר אמר אפשר שלא ידע אדם שהוא אוהבי עמם ויגלה לי וחזר ואמר שמה עשה לי אדם טובה ולא גמלתי ואין חוששן עוד לי. לפיכך ויאמר להביא את ספר הזכרונות:

שפ"י חכמים

ל' דק"ל לפי זה נדדה שנת המלך בלילה הזאת יותר מכלל הלילות והלילה הזה לא היה יכול ליש כסותו שמה וטוב לב ששמה במשנה אסתר ובדרך הענין השמחים במשנה ביום שם ימים שנים שקועים בלילה הנמשכת אחר המשנה. ל"פ גם היה:

משה

ארש"י

משנת

למה בין אים ובין אחיו ועדיין צריך לתת טוב טעם ודעה אל זרם אשתו ולכל אוהביו מה ראו על ככה לזנות על המן יעשו עץ גבוה ל' אמה כי לא על מדת בענה ובניה כיונה בודלי וגם לא במקרה היה השיעור ההוא ועוד מה ראו אוהביו וזרם אשתו ליעזוב עשה העץ צביות ובחומותיו. אמנם המה ראו ב' דברים א' כי גדול מרדכי ליהודים ויעמוד לו זכות כאשר קרה לדניאל וחבירו ב' למה שכל מעשיהם היו באלעזריהו גדול כענין הפלת הפור לחדשים וסבועות וימים בכלל הדבר ההוא כי יעלה מרדכי על בית המן כאשר היה כי והשם אסתר את מרדכי על בית המן ע"כ על ה' התחכמו לו ללצר ל' כחות הטומאה אשר לעומת ל' שערי הקדושה להחגג נגד מרדכי אולי ויכול לו ולכן עשו העץ בלעסיה' כן בחשוב מחשבות על פי כונותיה' בעשותו המן להכניעו תחתיהם ולולי ה' היה לו נלכד בשחיתותם ובכלל הדב' הזה מלאנו ראינו טוב טעם אל הליכת המן בעוד לילה לאחר למלך לתלות את מרדכי ולא המתיין עד עלות השחר אך להיות מתחזק בכחות עומתותיו הלך בעת שלטת שרו יהיה לו עזר כנגדו כמש"ל כי ע"כ שרו של עשו אחר ליעקב שלהני כי עלה השחר כלומר כי מעתה לא היה תפארתך אם חוכל לי כי עבר זמן שליטתי. ועל הב' יעזבו לעשות העץ צביות לנכות במעלה העץ צביות' במעלה הראוי לצא לו צביות ההוא כהיכר החולם שחלם שחלם אחר שהוא הוראת מעלה. ואמרו ובבקר אמור למלך וגו' נתנו טעם אל היות בבקר השכם ואמרו ובה עם המלך אל המשחה שמה כלומר היה גם אה"כ חוכל עשוהו אך טוב הדבר יהיה בבקר למען בהגיע עת משחה המלך והמלכה לא תפסיד עריבות ושמחת היות קרוא לה עם המלך מדאגה מדבר כחוקך את מרדכי סיהודי יוסב בשער המלך ותלך עזב רח יתלו אחוה בבקר וזכה ובה עם המלך אל המשחה שמה ולא בעצבת רוח וזכרה אף בגלה מקלקלת השורה כי הם אמרו לי יעשי עץ וגומר שהוא על ידי אחרים ונפשו איתנה ויעש ע"י עמלו וזה וייסב

י' חיי"ב 8

בטעם

ו (א) ביה בליליא הווא גברת שנינתא דמלכא ביה בליליא הווא נפק פירקנא ליהודאי
ביה בליליא אנדברת שרה לביתיה ובאבימלך ביה בליליא אתקמלו כל בוכרי דמצראי
ביה בליליא הווא אתגליון נבואן לנביאון וחסדיו דחלמי חנוניא ביה בליליא הווא אתרגיש
עלמא כוליה מדינא וכל דבריהון אכלא רבא בכל פרסנא מספדא ויכלא בכל סדנתא
עוהמינן אסירין פסמינן סבין וסבן שקפין על לבחן וכולון צוחין בטרר ודקדק רב סצליון
ואסרין וי דחויין עקא על עקא ותבירא על תבירא ומספדנא קדקדא לא אתסרין ומסתנא
לא אתהיובת אסו ומסדנא לא אתתסמנא וביי דקנא לא עברו סננא דקרת אבהתנא
רטישא על ארעא ומקדשנא סנר סננא ועזרתנא דשישו בעלי דבבנא ופרעה ומצראי לא
עצו עלנא בחרא עזתא וסלר עסמאי לא חשיבו עלנא כמחשבתא דרא למחיו עתיון
ליומי דהין לשנינתא מעל אפי ארעא גדי ריון ונלא ליה רוא דנא למרדכי די גוברת
מתנא אתגורת על דבית ישראל ואוף לעברין ולאמקון לא ובינו יתנא ביה בליליא הווא
גברת שנתיה דקורשא בריה הווא ממורקא ואין לא כתיב דהין קרא לא הות אפשר
לממריה דכתיב עורה לקח תישן יי חס ושלום לית קדמוי שנה אלא בד חסון בית ישראל
עבר גרמיה דנות דמיו בכם כד עברין רעומיה לא נאם ונלא דמיו נגד ישראל ביה
בליליא הווא גברת שנתיה דמרדכי צדיקא דהוה שהיר ולא שכיב ודהוה שכיב ולא דמיו
דבון בית ישראל מתגבשין ויתבין קדמוי ואמרין ליה אתה גרמית קנא ית כל בישיבתא דרא
ואין אתה מקמא מן קדם הקן בשיעא וקבעתא וסנתתא ליה לא אתת עקנא כל עקתא דרא
מתיב מרדכי ואמר דון לבושא די הוה לבש הקן בשיעא ציורין עזוי תרין צלמין חר מן קדמוי
וסד מן בתרוי ואין קמית וסגידית דיה אשפתחות דאפסח למענתא ואתין ודעין מן דפלח
למענתא ואבד מן עלמא דהין ומסד מן עלמא דאתי ושתקון מניה פולין ביה בליליא
גברת שנתא דהקן בשיעא דהוה שהיר ולא שכיב ודהוה שכיב ולא דמיו מחימת דבה
סתקן ית צליקא ומצב ית מרדכי עלוי ולא הוה גבר די לנפשיה הנה סמון ותיה ביה
בליליא הווא גברת שנתא דאסתר צהקתא דהות עבדת דחמא לא עלא ית הקן בשירותא
עם מלכא אששורוש ביה בליליא הווא גברת שנתיה דמלכא דאששורוש ספשא דהוה
שהיר ולא שכיב ודהוה שכיב ונא דמיו די גקט ותיה רחמא דנקמא דמלכי וחכמת ותיה
גולי ליליא עני וכן אמר לכל דברגנוי מה באכלית לא הנאה לי ומה דשתיתי לא אתקבל
עלי שמיא רעמין עלי ושמי שמיא מרימין בקריהון דידא סתון אמרית למשקב למדינתא
לא שבקית לון או אסתר והקן סבנין דמקמל יתי דלא אעזת אסתר לשירותא עמי אלא

מצאת

פּוֹלֵם

הַזְכָּרוֹת דְּבָרֵי הַיָּמִים וַיְהִי נִקְרָאִים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ : וַיִּמָּצֵא
 כְּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מֶרְדֵּכִי עַל־בִּגְתָּנָא וְתָרַשׁ שְׁנֵי סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ
 מִשְׁמֵרֵי הַסֵּף אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ לְשַׁלַּח יָד בַּמֶּלֶךְ אֶחְשָׁוְרֹשׁ : וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ מִהֲנַעֲשֶׂה יָקָר וַגְּדוּלָּה לְמֶרְדֵּכִי עֲלִיזָה וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ
 מִשְׁרָתָיו לֹא־נַעֲשֶׂה עִמּוֹ דָּבָר : וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי בַחֲצֵר וְהֵמָּן בָּא

פתח באתה רגש אחר כולאפוס

משאת

ארשיך

משה

מקום כבודו בספר ד"ס והנה הדבר הלו הנכתב בספר
 ד"ס כנ"ל באורך מעשה שהיה כאשר היה אך בס'
 הזכרונות של ד"ס למען יאונה לידו קל מהר זכרון
 סיב כל העשה קצו למען ירוץ קורא צו עכ"ל
 לכביא את ספר הזכרונות למען ימצא בו טוב מבוקשו
 צנקלס ואחשוב כי לפה בספר ד"ס בעצמו מצינו לפי
 המלך יום יום למען הכתיב בו כל אשר יקרה דבר יום
 ציומו כמאמר הכתוב למעלה ויכתב בס' ד"ס לשי המלך
 שיוכר כי שם נכתב וס' היה ועל כן לכל נקשה
 ונה' מה זה אומר לכביא את ספר וגו' והלא ספר ד"ס
 הוא לפי המלך עכ"ל כי מ"ס הביא הוא את ספר
 הזכרונות של ד"ס הוא ספר המספחות וחוה את ספר
 הזכרונות של ד"ס הסעם כי הלא ד"ס הוא שהזכרתי
 ויטיו כבר נקראים לפי המלך ולא נמצא כתוב בו דבר
 כי נשמע מהקורא בקרב עיניו' אין מספר כי ספר גדול
 הוא ומה גם לר"ל שהיה סופר המלך משמיס הדבר כי
 ילידי המן היו על כן הולך לכביא את ספר הזכרונות
 בקצר כי שם לא ישמע ממנו וע"י כן וימצא כתוב
 מ"ס בספר ד"ס הארוך הנה' שהיה נשמע ולא נמצא .
 עוד יכוון על פי הדבר הזה לומר שפי' בקשו בספר
 זכרונות ולא בספר ד"ס לא נמצא כתוב ותאמר אסתר
 בשם מרדכי כאשר היה בספר ד"ס עצמו כל המלך
 המעשה אך אמר מרדכי לאסתר ואסתר למלך אך
 בספר הזכרונות שהיה בקיטור נמצא לא חזר רק התחלה
 הענין והמכוון בלבד כי הניד מרדכי על גנתה וגו'
 ולא מה שהיה ביניהם שמרדכי הניד לאסתר ואסתר
 למלך והאלהים עשה למען יעשה עיקר החזיק בסובב
 למרדכי כעת לכל חזר לפיזו אסתר ומה גם למ"ס
 לעיל שלא החזיק טובה למרדכי בשעת מעשה פל כי
 לא הניד הוא למלך ולא שחק אסתר היה המלך
 מסתכן ע"כ מה' יאל ממ"ס אשר הניד מרדכי סהם .
 ועוד צ' שמשון הספר הכוא יוכן שכל ישתו וכל חפץ
 מרדכי היה להציל ממות נפש הנה' כי כן נראה במלך
 הלשון כי הניד וגו' ופעם נגדו היה על אשר בקשו
 לשלוח יד במלך אחשורוש וע"כ התעורר לומר מה
 געשה יקר וגו' כאשר נבאר בס"ד . והיוותו אומר ספר
 הזכרונות הוא ספר מספחות של ד"ס מורה באלגנ
 לשון הכתוב אשר הניד וגו' שהוא טעם לשון מספח
 לומר אשר הניד מרדכי וגו' הוא בחלק וסימן פנו' של
 ד"ס ואינו כלשון בספר המאורע רק במספר זכרון
 מה שמשאר בלשון במקום אחר . עוד יכוון במומר

ספיו ששחללים להסחיר הדבר בכל מאמצי כח :
 ויאמר המלך וגו' . הגה אומר על זה יראה יתור
 וגם בהשגות משרתיו מה ענין אומר עמו
 והיה די יאמר לא נעשה דבר . אמנם יאמר נאמר
 הל שסוק הקודם והוא בזכור מ"ס לעיל על אומר
 אחר הדברים האלה גדל המלך וגומר אך חמשך
 גדולה המן מחליות גנתו ותרם והוא כי שאלך ראה
 והנה הגידה אסתר למלך בשם מרדכי אז אמר המלך
 בלבו מי יודע את כלל מרדכי היה להציל ממות נפשי
 כי לא יקרה נפשי בעיניו למה כי לא הניד לי ואשער
 במספר דברים הגיד דבר ולא לבו הלך למען אדע
 הדבר להציל את נפשי עכ"ל בלבו אין לי להחזיק
 טובה בעצם זולתי לאסתר אשר הגידה לי וע"כ היום
 יקר וגדולה יצדק בה עודף על היות כתר מלטות
 בראש

המן בְּחֻזְרוֹי בִּיה בְּלִיָּא הוּא, עַל דְּבָרָן אֲבִרְהָם וַיִּחַק וַיַּעֲקֹב קִדְּם אֲבִרְהָן דִּי בִשְׁמִיא דִּאֲשִׁתָּהּ מִן מְרֻקָא מְרֻקָא הוּא מִיכָאֵל רַב חֵילָא דִּישְׂרָאֵל וַיִּתֵּב בְּרִישִׁיָּה דְּמִלְכָא וַיִּבְרַח יַת שִׁינְתָא מִגִּיהָ בֹּלִי חֵילָא, עַד דִּי אָמַר לְאַעֲלָא קְדָמֹי יַת הַפֶּר דְּקִרְנֵיָא מִדִּי וַיִּקְרָא וַיִּבְרַח קִרְנֵי בִיה קִדְּם מִלְכָא, עֲבָדִי דִּיגִיהֹן דְּמִכָּדִי קִרְנֵיָא בִּיהֹן מִן קְדָמֹי וַיִּתֵּב לְעֵיל מִן אִינִי דְּמִלְכָא וַיִּהְיֶה מִסְתַּבֵּל מִלְכָא וַיִּחֲוֵי כְדֻמּוֹת וַיִּבְרַע עֲנִי וַאֲמַר לִיה לְמִלְכָא הָקֵן גְּעִי דְּנִקְסָלָךְ וַיִּמְלִיד וַיִּתִּיה חֲדָרָךְ וַהֲמָה מִקְדָּם בְּצִפְרָא וְגַעֲמִי לְמִשְׁאַל מִנָּךְ גְּבָרָה דְּפִרְקָךְ מִן מוֹתָא וְגַעֲמִי לְמִקְסָלִיָּה אֵלָא אָמַר לִיה לְהָקֵן מַה לְמַעֲבַד דְּגְבָרָה דְּמִלְכָא צְבִי בְּקִרְבִּיהָ וַיִּתְחַוֵּי דִּלָּא שְׂעָל כִּנָּךְ אֵלָא בְּבוֹשִׁין דְּמִלְכָא וַיִּתְרָא דְּמִלְכּוּתָא וַיִּסְקִיָּא דִּי רָבִיב עֲלֵיָּ מִלְכָּא : (ב) וַאֲשִׁתָּהּ בְּתוֹב בְּצִפְרָא דִּי חֲוֵי מְרָדִי עַל בְּנִתָּא וַתִּרְשׁ מִרִּין בְּרִבְנֵי מִלְכָּא דִּי נָמְרִי פִלְטִין דִּי בָעֵי לְאַוּשְׁקֵיָא יָדָא לְקִטְלָא יַת מִלְכָא דְּאַחֲשִׁיזֻשׁ בְּבֵית דְּמִרְבִּיהָ : (ג) וַאֲמַר מִלְכָּא מַה אִתְּעִבִיד וַיִּתְרָא וַיְרַבּוּתָא לְמִרְדִּי עַל דִּין וַאֲמַר עוֹדִימִי מִלְכָּא מִשּׁוּמִשְׁנֵי לֹא אִתְּעִבִיד עַד דְּרִין עָמִיה שׁוּם מִיָּדָעִם : (ד) וַאֲמַר מִלְכָּא מִן גְּבָרָה קָמָא בְּדִרְתָּא וַהֲקֵן עַל לְדִרְתָּא דִּי בְּבֵית

משה

ארשיך

משאת

בְּרַחֲשָׁה ע"כ"ל בְּלִיָּא לְעִשׂוֹת יִקְר וַגְּדוּלָה לְמַסְכַּב נִישׁוּאִיָּה הוּא חֲמֵן כִּי נַעֲשֵׂהוּ נִרְנָה וְשִׁתִּי וְהִלָּקָה אֲחֵרָה ע"כ הַמִּיָּא אִסִּיָּע עִמּוּ וְזִכּוּ אֲחֵר הַדְּכָרִים הַהֵלֶּה גְּדֵל הַלֵּךְ אֵת הָמָן וְזִכָּה כַּעַם הַהֵלֶּסִים אֵתֵּה לִיד הַלֵּךְ יִמְלָא כְּהוֹב דְּנֶר מוֹרֶה בְּאִלְעָב כִּי כָל כּוֹנֵת מִרְדִּי הִיתָה לְהֵאֱלָא הַמִּלְכָּ דִּי הֵלָא לֹא נִמְלָא כְּהוֹב דְּרַךְ הוֹדַעַת מִסְחֻרֵעַ שְׁחִיד מִרְדִּי עַל בְּנִתָּהּ וְגו' רַק אֲשֶׁר הִגִּיד וְגו' אֲשֶׁר בָּקָשׁ וְגו' שְׁמַעְשֻׁעוֹת הַעֲבִין מִפְּרַס כּוֹנֵת מִרְדִּי לומר אֲשֶׁר הִגִּיד מִרְדִּי הִיה עַל אֲשֶׁר בָּקָשׁ לְבִלּוֹת י'ד כְּלוֹמַר כּוֹנֵת אֲשֶׁר הִגִּיד הִיה עַל אֲשֶׁר בָּקָשׁ לְבִלּוֹת י'ד וְגו' אִז אֲמַר בְּלִיָּא כִּי ע"כ הִיה רָאוּי לְעִשׂוֹת לוֹ יִקְר וַגְּדוּלָה מַה שְׁלֹא חֲשַׁבְתִּי עַד כֹּה וְע"כ וְתִהִי הִיכָר וַגְּדוּלָה לְהָמָן הִיכָר שְׁלֹא הַמִּלְכָּ יִכְרַע וַיִּתְחַוּוּ לוֹ וְגַם גְּדוּלָה כִּי שֵׁם אֵת כְּהוֹב מַעַל כֹּל הַבְּרִיָּים וְז"ל מַה נַעֲשֵׂה יִקְר וַגְּדוּלָה לְמִרְדִּי בְּלוֹ' הֵלָא עַם הָמָן נַעֲשֵׂה שְׁחִינָן אֶךְ לְמִרְדִּי מַה נַעֲשֵׂה כִּי הֵלָא שְׁחִינָן יִאֲחִיזוּ לוֹ יִקְר וַגְּדוּלָה עַל זֶה כְּלוֹמַר עַל בְּנִתָּהּ כְּתוּב שְׁכִינָן לְהִנְחִיָּה : ה' יִאֲמַר עַל זֶה לומר עַל דֶּךְ זֶה בִּיחוד כִּי נִס כְּהוֹב יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמִּלְכָּ שִׁים לוֹ יִשִּׁיבַת מַעֲלָה לֹא עַל זֶה הִיה כִּי כְּכֹר הִיה יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמִּלְכָּ אֲחִיזוּ . וַיִּאֲמַר וְעַד הַמִּלְכָּ מִשְׁחֲרִיו לֹא הִסְפִּיר' כִּי קִרְנֵי הָמָן הִיוּ רַק מִשְׁחֲרִיו לֹא נַעֲשֵׂה עִמּוּ דְּכֹר לומר עִמּוּ לֹא נַעֲשֵׂה רַק עַם זִילְתוֹ הוּא הָמָן כְּמַדּוּבֵר שְׁעַל מַה שְׁתֵּאֲמַר אֲחֵרָה לְמִלְכָּ וְגו' גִּידֵל הַמִּלְכָּ אֵת הָמָן וְעִדִּין לֹא הִיה מִסְכִּיק יִאֲמַר לֹא נַעֲשֵׂה לוֹ דְּכֹר מַעֲיָן מִאֲחֵר הַמִּלְכָּ בְּלוֹמַר מַה נַעֲשֵׂה יִקְר וַגְּדוּלָה לְמִרְדִּי וְלֹא אֲחֵר עַם מִרְדִּי אֶךְ יִבְיִין עוֹד כְּעִינָן שֵׁם הַלֵּס אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי עִמּוּ הִיכָּה שֵׁם אֵת כִּי הוֹטֵן דָּקָה וְהַמְקַבֵּל עוֹשִׂים זִמְסָה עַל יָדִי וְזִכָּה עַל יָדִי זֶה נִמְלָאוּ זִמְסָה עַל עַם אֵת כִּן הַמְּכִיב אֲחֵר חֲזָרוּ וְחֲזָרוּ מִחֻזִּיק לוֹ עוֹבֵה וּמַעֲבִיב לוֹ כָּל אֲחֵר זִכָּה עַם חֲזָרוּ זֶה בְּהַעֲבִיבוֹ זֶה בְּכִלְתִּי הִיחֲוֵי כְּפִי מוֹה וְזִכָּה לֹא נַעֲשֵׂה עִמּוּ דְּכֹר כִּי אֲחֵר שְׁחִיבֵי הוּא לֹא הִסִּיבוּ עִמּוּ לְהִיכֵם זִכָּה עַם זֶה . עוֹד יִמְחִיז בְּלוֹמַר דְּכֹר כְּלוֹמַר עִמּוּ לֹא נַעֲשֵׂה דְּכֹר כ"ל עַם הָמָן הוּא דְּכֹר הַמִּלְכָּ וְזִכָּה שְׁחִיבֵי לְמִךְ אֶךְ שֵׁם

רעה תחת טובה שמכר להשמיד וגומר את אשר דבר טוב על המלך : ויאמר המלך וגו' . מהרלוי יאמר ויבא המן לחצר בית המלך ואח"כ יאמר ויאמר המלך מי בחצר ולא יאמר תחלה שהרגיש המלך ביאתו ואח"כ יאמר והמן בא כי חף את נפרס והסדן כבר בא מקודם טוב טוב היה להביא דברים והמן בא ואח"כ הרגיש בו המלך וגם בחצר' היה המן עומד בחצר יש יחור כי מהרלוי יאמר הוא המן כמשיבים על שאלת המלך שאמר מי בחצר יענו ויאמרו הוא המן ולמה האריכו לי לומר הנה המן עומד בחצר וגם מלת הנה בלתי נודקת ולזה נשים לב אל אומר מי בחצר בנקודת הבי"ם בסגול ולא בפת"ח . אמנם בשמוע המלך כי לא נעשה יקר למרדכי חמה ואמר מי בחצר כלומר מי זה עומד בחצר מלך שר וגדול שלא ישיב להשיב את הראוי להשיב אף המלך לא ישים לב הוא יזכרנו ע"כ השיבו ואמרו הנה המן לפנינו כי בא והוא עומד בחצר המלך בהעמדה ומעלה שעליו מוטל להשיב בעניני המלך והוא תשיב על אשר שאל מי בחצר . או יאמר מי בחצר הלא אמרתי לא נעשה עמו דבר כלומר כ"ל עם זולתו מי בחצר כלומר מי בחצר המלך במעלה שהוא אשר אמרתי שאליו נעשה יקר וגדולה על זה וס' אגס לידם והמן בא אז ואמרו הנה המן . שהוא אשר אמרנו שנעשה עמו דבר והוא עומד בחצר כעת . וראוי לדעת מה זה היה להמן לבא בסוס בקר ולא במהין לבא בכי טוב ואפשר זה שכוון בלומר אשר הכין לו שהוא מיוחד אף יאמר כמ"ס לעיל כי ע"כ עשה העץ גבוה ל' חמה לגרף בעשייתה כל ל' כמ' העומה למען יוכל לו כי קדוש הוא ע"כ גם עתה הלך כפסם בפסם לקרלה נחשים ועוץ לבא ערס ע"ה השחר צמן שילפת כח חילונים כח"ל על שר שו"ל זקנו הוא סתל שאמר ליעקב שתי כי עלה הכתר כלומר ולא תהיה תפארת של יעקב שיוכל לו אחר פגור זמן בליטתו כן עשה המן למה שעל ידי הכתות כח העומה עשה העץ כן בשרם בקר בעץ

לַחֲצֹר בֵּית־הַמֶּלֶךְ תַּחֲיוֹנָהּ לֵאמֹר לְמַלְךְ לְתַדּוֹת אֶת־מֶרְדֵּכִי עַל־
הַעַץ אֲשֶׁר־הִכִּין לוֹ : וַיֹּאמְרוּ גַּעֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵלָיו הִנֵּה הָמָן עֹמֵד
בַּחֲצֹר וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ יָבוֹא : וַיָּבֹאוּ הָמָן וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מַה
לַעֲשׂוֹת בְּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ וַיֹּאמֶר הָמָן בְּלִבּוֹ לֵמִי יִחַץ
הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יָקָר יוֹתֵר מִמֶּנִּי : וַיֹּאמֶר הָמָן אֶל־הַמֶּלֶךְ אִישׁ
אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ : וַיָּבִיאוּ לָבוֹשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבִשְׁבוֹ

משנה

ארשיך

בשאת

שעורוהו שרי כחותיו בא וז"ל והמן בא ולמה בעוד
לינה הלא הוא לאמר למלך לתלות את מרדכי על
העץ אשר הכין לו כלומר כי כאשר הכין העץ בהכנות
כחותיו כן הוצרך להסכים בנקר לבא אל המלך בעת
ההוא שיצור הומר ויקס לו וזהו שלא אמר אשר
עשה לו כ"ל אשר הכין לו כי עשה הכנה להיות לו
למרדכי :
ויבא המן וגו' . ראו לשים לב מה זה ה"ל לשאול
מהמן יאמר לו מה לעשות וגו' והל"ל לזנות
עליו יעשה על ידו ויהי הוא כרוחא קרא בחיל ככה
יעשה לאיש וגו' ועוד מה זה היה שטרם ישאל את
פיו מה לעשות באיש לא אמר אליו מה תבקש ומי
הבאיך הלום בערם בקר . אמנם הלא כסבנו כי כל
ישעו וכל הפך המלך היה מדאגה מדבר סתר אסתר
והמן כי לא ידע אם עליו יתלחשו וע"כ צוה להביא
את ספר הזכרונות לדעת מי זה האיש גלה סוד המלך
ולא שלם לו גמל טוב שע"כ אין חולה מהם עליו
וז"ל גולה את אזנו ולמען זאת בקש לשלם גמולו
בראשו והמשיחו יוסף למען יודע לעיני הכל כי
גדול מגיד דבר סתר לפני המלך למען אז ידלג כחיל
אשר ידע שהסתר יסמיר אסתר והמן ויגלה סוד
למלך וע"כ בלבו אם אמרתי ששלם גמול יקר וגדולה
למרדכי על זה ולא על ידי המן כ"ל איננו שוש
שגלל הדבר מי שטמך בסוד המלכה והמן יבוא
ויגיד כי הלא יהיה כמשיב ידו בלומר הלא אם נגד
סריסי המלך יערב איש אל לבו לגלות סודם לא כן
נגד המלכה ולא נגד המן אשר המלך שם את כסאו
מעל כל השרים אשר אהו כי הלא ירונן את גולגלתו
ומי האיש ירים את ידו ואת רגלו נגדם ע"כ התחכם
המלך בזה דברים אחד שהמעלה והיקר אשר יעשה
למרדכי תהיה למעלה מיקר הפלאת המן וע"כ שאל
לו מה לעשות בזה וגומר למען יעלה על רוחו שעליו
ידבר המלך ויעדיף בשאלתו יקר למעלה מיקר
הפלאת גדולתו ובגלל הדבר למען יעלה על רוחו
בעליו יכין לא אמר מה לעשות באיש אשר המלך חפץ
בגדולתו כ"ל כה יאמר יע"ל על רוחו שעל זולתו יכין כך
בראותו שלא יזכיר גדולה אשר בלבו חפץ זה כ"ל ע"י כי
הגדולה כבר ניתנה לי מעל כל השרים ולא אחסר
רק יקר מוכף בלגלל בלשון שישה"ל דבר מוסף על

מִלְכָּא בְּרִיתָא דְּמִימְרָא לְמִלְכָּא דְּמַצְרַב יִתְּ מַרְדֵּי-עַל קִיסָא דְּמִינָא לִיָּה : (ה) וְאַמְרוּ עוֹלָמִי
מִלְכָּא לְוִתְיָה הָא הָמָן קָאם בְּרִיתָא וְאַמְרָא מִלְכָּא יַעוֹל : (ו) וְעַד הָמָן וְאַמְרָא לִיָּה מִלְכָּא
מִה חוּי לְאַתְּעֵבְרָא לְגַבְרָא דִּי מִלְכָּא צְרִי בִּיקְרִיָּה וְחֻשְׁבִּיָּה הָמָן בְּלִפְיָה וְאַמְרָא קִין יְצִירָא מִלְכָּא
לְמַעֲבַד יִקְרָא יִתִּיר מְנִי : (ז) וְאַמְרָא הָמָן לְנֶת מִלְכָּא גְבַר דִּי מִלְכָּא צְרִי בִּיקְרִיָּה : (ח) יִישׁוּם

משאת

אלשיך

משה

מִיֹּחֵר וּגְדוֹשׁ וְעוֹד כִּי מַשְׁמַעוֹת מִמֶּנּוּ בְּאֹמֶר יוֹחֵר
מִמֶּנּוּ כַּמֶּלֶךְ הַטּוֹב מִמֶּנּוּ . לְרַעְיָא הַטּוֹב מִמֶּנּוּ .
וְחֶלֶק אֲוִמְרוּ יוֹחֵר הוּא מִיֹּחֵר אֲךָ הוּא כְּמִשְׁרָם .
וְהַעֲנִין כִּי אֲמַר הָמָן בְּלָבוֹ מִה רָחַם עַל כַּכָּה לְשׁוֹל
אֵת פִּי מִה לַעֲשׂוֹת בְּאִישׁ וְגוֹמֵר וְלֹא עָשָׂה מַעֲשָׂאוֹ
יִשְׁאֵל אֵת זֵוְלָתוֹ אֲמַנֵּס אִין סַעֵק כִּי מִה שִׁירָא יִקְר
צַעֲרִי לִפִּי גְדוֹלָתִי בְּהוֹסֵס כְּסִיף מַעַל כָּל הַשִּׁירִים הוּא
יִקְר גְּדוֹל הַעֲרֵךְ מֵאַחַר יִרְאֵה יִקְר וְכָבוֹד לְבָלְתִי גְדוֹל
כְּמוֹתִי וְעֶ"כ אִין בִּ"א שְׂלֵב מֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת יִקְר שֶׁל
יִהְיוֹן גְּדוֹל עַכֶּלָּא בְּלָבוֹ הֵלֵךְ לִפִּי עֲרֵךְ הַמַּקְצֵל יִהְיוֹת
לִי הַכְּבוֹד כִּי עַל כֵּן אֲרֻזֶּל שְׂאֵמֶר הָמָן לְמֶלֶךְ בְּאֹמֶר
שִׁיעֲשֵׂה כֵּן לְמַרְדֵּכִי הַיְּהוּדִי שְׂדִי לִי בְּמַעֲשֵׂה קַטְנָה
וְהַשִּׁיב לוֹ הַמֶּלֶךְ אֵל תַּפֵּל דְּבַר וְאֵם כֵּן הִיקֵר הַגְּדוֹל
אֲשֶׁר אִין חוֹסֵב שְׂלֵב הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת אִין רָחִיף אֵל
זֵוְלָתִי כִי לִמִּי יִחְסִין הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יִקְר שִׁיחִיָּה יוֹחֵר
שְׂהוּא שֶׁל יִהְיוֹן גְּדוֹל מִמֶּנּוּ עַל כֵּן גִּיר בְּשִׁכְלוֹ כִי
עָלִיו יְכוּיִן וְעֶ"כ עֵלֶה בְּמַעֲלֹת גְּדוֹלָתִי גַם לִפִּי גְדוֹלָתִי
עָלִיו לְרֹכֵב עַל סוּס מֶלֶךְ וּלְלִבּוֹת לְבוֹשׁ כְּמַעֲשֵׂה
אִין לְמַעֲלָה מִזֶּה רַק כְּסִיף . וְיֹאמֶר הָמָן אֵל הַמֶּלֶךְ
אִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ וְגוֹ' הִנֵּה פְסוּקִים אֵל אִין לְחַשְׁבוֹתָ
צוּר בּוֹ כָּל וּמִהֲרָאוּ יִתְחַלֵּל וְיֹאמֶר יִבְיָלוֹ לְבוֹשׁ מַלְכוּת
וְגוֹ' וְלִמֵּה זֶה חוֹזֵר לֹמֵר אִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרִי
וְהוֹסִיף בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ וְעוֹד שְׂהוּא בְּלִיף נִמְשָׁךְ אֵל מִה
שְׂאֵחֲרִיו שְׂחִילוֹ הִיָּה אֲוִמֵר לִמִּי שֶׁהַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרִי
יִבְיָלוֹ לְבוֹשׁ וְגוֹ' הִיָּה נָכוֹן אֲךָ אֲוִמֵר יִבְיָלוֹ אִינוֹ חוֹזֵר
אֵל הָאִישׁ הַנּוֹזֵךְ רַק אֵל הַזֵּוֹלָת מִבְּיָא הַלְבוֹשׁ אֲמַנֵּס
לֹא נִדְקַדֵּק בְּעַסֵּק צֶרֶךְ גְּדוֹל שְׂבַמְלֵת אִישׁ בֵּין בְּאִישׁ
שְׂהַצִּיר הַמֶּלֶךְ בְּעִמְּוִם מִה לַעֲשׂוֹת בְּאִישׁ בֵּין בְּמִתְּחַלֵּל
הָמָן בְּאֹמֶר אִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ וְגוֹ' אֲךָ הִנֵּה גַם הַתִּיבָה
כּוֹה מִיֹּחֵר שִׁכּוֹל הִיָּה לֹמֵר מִה לַעֲשׂוֹת בְּמִי שְׂהַמֶּלֶךְ
חָפֵץ בִּיקְרִי אֲכִין כּוֹנֵם הַמֶּלֶךְ לְרַמּוֹ לִי כִי עַל הַטּוֹב
צַעֲסֵם הוּא מְכוּיִן לְמַעַן יַעֲשֵׂה בְּעִמְּוִם וְחֶלֶק בְּאִישׁ שְׂזוֹלָת
כִּי מִלֵּה אִישׁ הוֹרֵה חֲסִיבֹתָ כָּל אֲשִׁישׁ שְׂבַמְקָרָא גַם
רַמּוֹ בְּעַסֵּם הַגְּבַהֶת קִיל לְהוֹדוֹת עַל אִישׁ רַבּוֹם צַעֲל
מַעֲלָה גְדוֹלָתִי עֶ"כ חָפֵץ עָלֵינוּ דִּבְרִי וְעֶ"כ לְהוֹחִיק
הַדְּבַר הוּא וְיֹאמֶר אִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ וְגוֹ' כְּלוּמַר כְּדִבְרֵךְ
כֵּן הוּא כִי אִישׁ הוּא אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרִי וְעַל חֲסוֹב
מִיָּד הַדְּבַר וְזֶה שֶׁגַם כֹּה עָשִׂים כְּעַסֵּם שְׂבַמְלֵת בְּאִישׁ
שְׂאֵמֶר הַמֶּלֶךְ עוֹד יִתְּנִי עֶ"כ זֶה בְּמִה שִׁיעֲשֵׂה מְרֻזֶּל
כִּי בִ' יִקְרָאוּ אִישׁ בְּעַגְלָה זֶה מַרְדֵּכִי וְהָמָן וְעֵלֵיהֶם
בְּאֹמֶר כְּרָאוֹן אִישׁ וְאִישׁ וְהַמֶּלֶךְ כּוּיִן עַל מַרְדֵּכִי בְּאֹמֶר
בְּאִישׁ אֲשֶׁר וְכִי וְאֲחֵר שְׂבַמְיָהוּ רַמּוֹ שְׂלֵה יִתְּנִי
יִתְּנִי הַמֶּלֶךְ בִּיקְרִי מַרְדֵּכִי מְצִיָּקֵה הָמָן בְּאֹמֶר לִמִּי
יִתְּנִי וְגוֹ' וְעֶ"כ חוֹזֵר יֹאמֶר אִישׁ אֲשֶׁר וְגוֹ' לֹמֵר
שְׂכַכֵּר הוּא אִישׁ חֲסוֹב מְאוֹד כְּרַמּוֹ הַעֲשֵׂם שְׂבוֹ אֲשֶׁר

הַמֶּלֶךְ וְסוּם אֲשֶׁר רָכַב עָרְיוֹ הַמֶּלֶךְ וְאֲשֶׁר נָתַן כְּתֹר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ :
 וַיִּנְתְּנוּ הַלְבוּשׁ וְהַסּוּם עַל־יַד־אִישׁ מִשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ הַפְּרָתִים וְהַלְבֹּשׁ
 אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ וְהַרְפִּיבֵהוּ עַל־הַסּוּם בְּרִחוּב
 הָעִיר וּקְרָאוּ לְפָנָיו בְּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ :
 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהִמָּן מֵהָרַק אֶת־הַלְבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּם בְּאֲשֶׁר
 דִּבַּרְתָּ וַעֲשֶׂה־כֵן לְמַרְדֳּכָי הַיְּהוּדִי הַיּוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ אֶל־תִּפְּלֵ
 דָּגָר מִכָּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ : וַיִּבְקַח הִמָּן אֶת־הַלְבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּם וַיִּלְבֹּשׁ
 אֶת־מַרְדֳּכָי וַיַּרְפִּיבֵהוּ בְּרִחוּב הָעִיר וַיִּקְרָא לְפָנָיו בְּכָה יַעֲשֶׂה

רש"י

(ט) ונתון הלבוש והסום על ידי אדם. ואת הכתר לא הזכיר שראה עיניו של מלך רעה על שאמר שנתן

משה

ארש"י

משאת

יבא מרדכי מבנימין ויקרע על ישראל וא"כ איפה
 מה גמול יערכו לו כמה שמעלס את נפשו. עוד ב'
 הורה לנו הוא יחברך לאוד נחמד ונעים למבד את
 ס' הלא הוא כי המהצוה לב"מ משם הזמנה מעו
 כי הלא מי ראה את מרדכי היושב בשער המלך וגדול
 ליהודים קרוע בגדים ולבוש שק ואשר ברחוב העיר
 זועק נעקה גדולה ומה הלא נקלה לעיני עבדים
 ובפניהם וחור פניו יפלו מן היום ההוא ואדרבה להך
 היה שמקום ההוא נחלה בשיני המלך וכל ההמון
 ויעברו קול ככה יעשה לאדם וגו'. ולבא אל התכת
 סתריים נבית לב אל מלך זו כהוא לבני צירך ולא
 עוד אלא שמורה שהמלך היה לבוש אורו לבוש שלג
 בו שה"כ היל"ל כהנלגש בו המלך והיה נודקת
 מלך זו וגם נאל' ואשר ניתן כתר מלכות בראשו
 שאם הוא שביצור הסים שניתן כתר מלכות בראש
 המלך כאשר רכב עליו מהראוי יאמר אשר רכב עליו
 המלך כאשר ניתן כתר מלכות בראשו ואם הוא
 שניתן כתר מלכות בראשו של האיש אשר המלך חפץ
 ביקרו מהראוי י"ר וכתר מלכות ויהזור אל' אומר
 יביאו בראש הפ' שבכל מה שביצור יהיה כתר מל
 ועוד שלא הביא אה"כ כתר. אמנם היה על פסוק
 דק לבשתי וגו' אה"ל יש כהא ללבושו ויתן לבשו
 ביה לו יום לבשו נאה לו והוא היו נאה ללבושו
 אך בכיוונו נאים זה לזה הוא מתלבש בלבושו והנבון
 מתלבש בו ועד"ו יאמר אשר לבש בו המלך שאם היה
 אומר אשר לבש המלך היה נראה שהלבוש קנה
 השיבוש שלג אורו המלך שהוא נראה ללבושו והאומר
 מלך בו הוסיף שגם המלך מתלבש והתפאר בו כי
 הוא לבוש הכוב מחד שהיה לבשו נאה לו ובחממה
 קילו בראשו אשר לבש הוא שלג המלך אה הלבון
 וגדו' בו הוא שגם המלך מתלבש בו ו"ה"כ המלך. ועל
 אומר והשר ניתן וגו' אל' כפר"א כי המן אמר בזהה
 להביא הכתר וה"כ ראה נבי המלך משתנים חז
 ואמר הלבון והסום ואם כן י"ה היה מדון בקרבו

והסום שראה עיניו של מלך רעה על שאמר שנתן
 משה
 ארש"י
 משאת
 רש"י
 מלכות וסם שהבנה' תהיה על ידי מי שגיו
 משרי המלך שמהמים בלוא יביאו ססס ובלשון
 רש"י

מִלְכָּא מַעַם יִתְרוֹן לְבָשׁ אֶרְנוֹנָא דִּי לְבִישׁוֹ בִּיהַּ יַת מִלְכָּא בִּיתְמָא דִּי עַל לְמַלְכוּתָא
 וְסוֹסָא דִּי רַבָּב עַלֵּי מִלְכָּא בִּיוֹסָא דְעַל לְמַלְכוּתָא וְדִי אֲתִיְהַב בְּלִילָא דְמַלְכוּתָא בְּרִישִׁיָּה :
 (ט) וְיִהְיֶה מִתְּיָהֵב לְבוּשׁ אֶרְנוֹנָא וְסוֹסָא עַל יָדָא דְנִבְרָא רַבָּא מְכַרְבִּי דְמִלְכָּא אֶסְמְרִטְיוֹן
 וְיִלְבָּשׁוּן הוֹרְבָנִי מִלְכָּא יַת נִבְרָא דְמִלְכָּא צְבִי בִּקְרִיָּה וְיִרְבִּיעֻנְהִי עֲשׂוֹ סוֹסָא בְּפִתְתָּהּ
 בְּקִרְתָּא וְקִסְלוֹן קְדָמִי בְּרָנָא יִתְעַבִּיר לְנִבְרָא דְמִלְכָּא צְבִי בִּקְרִיָּה : (י) וְאַמֵּר מִלְכָּא דְהָקֵן
 אוֹחִי סָב יַת קְבוּשׁ אֶרְנוֹנָא וְיַת סוֹסָא קָמָא דִּי מִלְכָּתָא וְעַבְד בֶּן לְמִרְדְּכִי יִהְיֶה אָמֵר
 לִיה הָקֵן לְאִידִין קִרְדְּכִי אֲתִיב לִיה מִלְכָּא לְקִרְדְּכִי יִהְיֶה אָמֵר לִיה הָקֵן מְנַיִן קִרְדְּכִי
 יִהְיֶה אִית בְּשׁוּשָׁן אֲתִיב לִיה מִלְכָּא לְהֵוֹא דְסִכְרֵת אָסְמֵר דִּיה סִנְהֶדְרִין בְּתַבְע פִּקְסִרִין
 דְמִלְכָּא אָמֵר לִיה הָקֵן בְּקִיעַ מִקְדָּשׁ קָטוֹל יְתִי וְדָא תַנְיֹזֵר עַלֵּי קְפִתְנָמָא דְהָרֵן אָמֵר לִיה
 מִלְכָּא אוֹחִי וְלֹא תִבְעַע מִדְעַם מִן קֵל מַה דְמִיָּקְתָּא : (יא) וְדַבֵּר הָקֵן יַת לְבוּשׁ אֶרְנוֹנָא
 וְיַת סוֹסָא וְאֶרְבִּישׁ יַת קִרְדְּכִי וְאֶרְבִּיעֻנְהִי בְּפִתְתָּהּ בְּקִרְתָּא וְקִסְלוֹן קְדָמִי דְהָרֵן יִתְעַבֵּר לְנִבְרָא

משה

אלשיך

משאת

רבים אך אחד כן יתנו ציד איש משרי המלך ביקרו שלא יאמר אותו כנופלת מפיו לז"ל אל תפל
 עד רחוב העיר וגם ההלכנה וההרכבה יהיו על ידי דבר שהוא דבר מהדברים אשר יאמר בהכרח
 ירודים נחמלה וכן הקריאה לפניו ככה יעשה לאיש ובאומר היהודי היושב בשער המלך ארז"ל שאל
 כי אינו כבוד איש משרי המלך הפרתמים להלבים ועשה כן למרדכי והשיב לו הרבה מרדכי יש ח"ל
 ולהרכיב ולעשות כרוז ברחוב העיר עכ"ל לשון רבים בהכנה והלכנה והרכבה והקריאה . אמנם
 הנוקד למה שכונתו כנ"ל למלא מגלה סוד המלכה והמן גולה ה"ת חזנו אמר בלבו אם ע"י ידי
 גולת יעשה הכבוד הזה עדיין מהן יתכן איש אשר ידע סוד המלכה והמן מהניד דבר כי יאמר מי
 יכניס ראשו בין הרים גדולים כי אין המלכה והמן נבצחנה וחרש ע"כ ראה להכניע את המן תחת המגלה
 סוד כי עתה יאמרו כי נמה נחשב המן שכסרו מעל כל הפרים לפני מגלה סוד למלך ע"כ אמר אל יביאו
 ירודים מן כלבים והכוס וימין אותם על ידך למרדכי כ"ל מהר קח אותם בידך ממקומם ויהיו
 כחשך דגרת אשר לבש בו המלך ואשר רכב וגו' או כחשך דגרת לומר בכרה אחת לשון מבושק
 במדובר למעלה ולא נחצר דבור לכן איני אומר רק באשר דגרת כי תחת ידעה עיני דיווכך וגם ההלכנה
 וההרכבה וקריאה שאמרת והלבישו והרכיבו ויקראו לשון רבים לומר כי לא על ידי האיש משרי המלך יעשו זה לא יהיה כחשך דגרת רק ועשה כן על
 ידך למרדכי היהודי וס"ת הלא על ההלכנה וההרכבה שחרשתי את הקריאה להעשות כרוז קרא בחיל
 בצוקים וברחובות כלחד הרקוק הרפה תחשב לי לז"ל אל תפל דבר וגו' והוא נבזש לב שלא אמר אל
 בגרע דבר אך כיון אל תפל ערך שום דבר מאשר דגרת שלא יהיה בעיניך דבר נסול וגרוע לבושי
 עשוהו בענין דבורו ועשה כן למרדכי . או יאמר אל תפל דבר שיקרה לפעמים שכחתי קרא בחיל
 ובהגיע אל היכה מהכחות שאינם לפי כבודו אומרת בחיל נופלת מפיו וכמעט בלתי נרכבה עכ"ל אל
 תפל דבר מלך הדברים אשר דגרת ככה יעשה : לאיש שלא יהיה בזהבך מברית יקבה בעיניך לקרותו איש
 והאמר ככה יעשה לאשר המלך הפך ביקרו והיה כמפיל מלך איש שאל לשון הכינות ועד"ל צמח

לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בְּיָקָרוֹ: יִשָּׁב מִרְדֵּכִי אֶרֶץ שַׁעַר הַמֶּלֶךְ
וְהָמֵן נִדְחָה אֶרְצָתוֹ אֶבֶל וַחֲפָזֵי רֹאשׁ: יִשָּׁב מִן הָמֵן וּרְשׁ אִשְׁתּוֹ
וּלְבָר־אֶבְרָתָא אֶת כָּל־אֲשֶׁר קָדְחוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ חֲכָמָיו וּרְשׁ אִשְׁתּוֹ אִם
מִזְרַע הַיְּהוּדִים מִרְדֵּכִי אֲשֶׁר הַחֲלֹת לִנְפֹל לְפָנָיו לֹא־תֹכַר לוֹ בִּי־

רש"י

ל' דגושא

הסתר בראש אדם: (יב) וישב מרדכי. לשון מ' ולחשיטו: חלל וחשיו ראש. רבותינו נ' פירשו הדבר
במסכת מגילה: (יב) אשר החלות לנפל וגו'. אמרה חומה זו נמשלה לכוכבים ם ולעשר כשהם יורדי' יורדים
עד לעפר וכשהם עולים עולים עד לרקיע ועד הכוכבים:

שפתיו חכמים

ם דק"ל לנ"ל דב מרדכי הלא כל עמלו של הסתור אינו חלל לכפר במעליו של חזן. לכ"ס לשון ולחשיטו ויש
ל' לחשיטו ה"ס שהחולל להענות כיום י"ד כנסן ומס שקרא המקרא ליום החמול שלישי ויהי כיום שלישי וחלש
לכפר מלכות ויש שלישי לשלוח ה"ס: ב דק"ל מה אכילתו שיק כוס. לזה אמר רש"י וכו' דדרשו כפ"ק דמגילה
פ"ז: ם בגמרא כפ"ק דמגילה דייק ומסופים דקרא כי נפול חפול לפניו שתי נפילות חלו למס מגדל שאמרש נ

משה

אלשיך

משאת

ז"ל כי נקרא מרדכי איש יהודי על שעל ידי דוד
בבא מיהודה בל מרדכי לעולם שהאריך לשמרו עד
שהוליד מי שממנו יאלו מרדכי ואסתר לגאול את
ישראל ואפשר בזכות זה זכה דוד לייסד הב' שבו
יבנה ושהקרא הנכתב על שמו וזה יאמר מזמור
שיר הנכתב הבית יתייחס לדוד על ענין מה שהיה
על ידי האומר כסוקים חלו שהם ענין הגאולה שנחה
על ידי מרדכי ואסתר שהכל נחלגל על ידי דוד. עוד
דלוי לשם לב אל כות כל א' כפסוקים שתייחד
לו. אהם יהיה כי ראשונה הורה דקדק מרדכי כי
אמר הנה ארוממך ה' כי דליהני מלכי ויגוני ולא
יהיה על ידי שמחת חוביני שלא שמח ובעל ידי שמחתו
השבת מעלי אפק כענין נפול חוביני אל השמח כ"ל
דליהני בלי שמחתו וכל מה שהרוממך על גדליהני
לא על הנוגע חלי כי מה חלי כ"ל שמה חלש שהחלי
את ישראל מהרה כי הלא ה' אלהי שועתי חליך
שועתי יהודים שהוא על ישראל ולא עלי ואהם ה'
והפאלי את שמי וחלי שועתי על ישראל ורפית
את עממי ולא חותם חל חין זה כ"ל כי ההפאלי
על חבירו והוא צריך לאותו דבר כו' כן חלי הייתי
צריך לאותו דבר ועיניתי תחלה וכו' חלש כי ארוכת
ישראל מהרה הנמית כי חלי חין להם וגם ארוממך
על בחינה אחר' והוא ה' העליות משאול נפשי והוא
כי חויני מחביב צרע גופי שהיה חין מנבק להמיתני
כ"ל על שהלחני מהחמק כי העליות משאול נפשי
שהלחני מהחמק כסעודת אשכולות שהייתי בשער
המלך קרוב מאד לעשות רצון המלך ונחשתי כאלו
כבר הייתי בשאול והלחני לבדתי אהבאל בפת בג
המלך ויין משפיו וגם אחרי כן חיייתי מיומיו ביר
הוא עון יותר חמור שהחוקהני לעבור כח לבדתי כרוע
וסתהמות להמן שהיה לם בחקו בחופן שאווד על
השועת ישראל וגם על גוייתם ועל השועת עממי על
בחנית הנפש. תלמידיו שהיו חמם בשלשלות הבורגם
בזקק כאמור בחתלת המאמרי הלו וכו' כל חותו
הילכה עד עתה כבייתם למרס אמרו זמרו לם'

קרקע

ו אלשיך 16

נפול תפול לפניו : י עודם מדברים עמו וסריס המלך הגיעו
ויבחרו להביא את־המן אל־המִשְׁתֶּה אשר־עשתה אסתר :
וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן לִשְׁתוֹת עִם־אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה : וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לְאֶסְתֵּר גַּם בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי בְּמִשְׁתֶּה הַיַּיִן מִה־שְּׂאֲרֶתְךָ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
וְתַתֵּן לָךְ וּמִה־בִּקְשֶׁתְּךָ עַד־חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתַעֲשִׂי : וַתַּעַן אֶסְתֵּר
הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אִם־מִצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הַמֶּלֶךְ וְאִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב

משה

אלשיך

משאת

יביאו לבוש וגומר ויאמר לו המלך מהר קם וגו'
ונקלה לציני כל רואיו וז"ל ויסע' המן לזרע וגו' את
כל אשר קרעו כלו' כי מקרה הוא בלתי סהור היה
לו כי בא אל המלך בעת רעה ההיא ע"כ השיבו
ואמרו אם מזרע וגומר לומר אל יעלה על רוחך כי
מקרה הוא היה לך כי הלא דע לך כי אם מזרע
היהודים מרדכי מאשר החילות לנפול לפניו הוא זרע
שאלו לא חובל לו גם שלא היית הולך אל המלך בעת
ההיא כי לא מקרה היה כ"ל שידו תקיפה עליך מן
השמים והיה כדי לנחמו היה דעתם לסיים ולומר אך
אם חינו מאותו הזרע לא חירא כי כמו זר נחשב
להם יהיה בגלות יודים איש מציניק ושיהיה מזרע
שאלו ושיהיה מרדכי יהודי הזה אלא שעודם מדברים'
עמו וסריס המלך הגיעו ולא נחמו לו ממות עד בלמו
רוקו וזו ויבחרו וכו' ולא הספיקו לנחמו :

עורם מדברים וגו' . וזאת הכתוב הזרע לנו איך
כבר נפל משמים ואין שלטון ביום המות כי
בא יומם והוא כי לא נאמר שצאו לקרא את המן רק
להביא כאלו בעלה בחירתו וגדולתו :

ויבא המלך וגו' . הנה פה יראה מה שכתוב למעלה
להכריע כדעת אבא גוריון במדרש שדעתו
שיום י"ז נחלה המן שולט שילך אומר ויהי ביום
הב' ותלבש אסתר וגומר שהוא ג' ללמות שהוא יום
י"ז לניסן גם ים הכרח ממה שבמשה ראשון לא
נאמר רק אל המשתה אשר עשתה אסתר ופה או'
לשתות עם אסתר אך הוא כי גם לא שחטה הוא כי
גם היא ונערותיה יזמוו אך ביום י"ז שחטה כי שלמו
ימי הזמות :

ויאמר המלך וגו' . אומרו גם ביום הב' מיותר ויאמר
כי אמר לה מה שאלתך ואלחנו נדע כי
גם ביום השני היה גם אשר הערנו למעלה כי במשתה
הראשון לא הזכירה בחוחר מלכה לא במשתה בחומר
מה שאלתך ולא בחומרנו לעשות דבר אסתר ובמשתה
זה הב' קראה מלכה ועוד באל' ותתן לך ולמעלה
במשתה הא' ויתן לך . אמנם נחבנו למעלה כי המלך
במשתה הא' היה מתחמץ לבבו כי לא גלסה לו
שאלתה באל' מה לך אסתר המלכה גם כי המשתה
הוא עשתה להסן בלבד ולא למלך . ואמרה אל
המשתה אשר עשיתי לו ולא היה המלך רק כמסל
אל

סחאבהו יותר מהם אך בחשונתן שהוא ע"פ החכמה
הקדים אותם שהם חכמים ממנה והוא בשום לב
אל אומר את כל אשר קרעו מה ריבה במלת כל אך
הנה הוא ראה כן תמה כי הלא הוא קנה קנין גומר
את כל היהודים שכלל הוא גם מרדכי שהיה נראה
שכוב מערכו היה כובש את כל היהודים תחתיו
ואיך נהפך לו ליפול תחת איש מקנת כספו וזהו
את כל אשר קרעו שהוא מרבה גם את אשר הוא
בכלל הקניינים לו עם המקרה אשר קרה לו בעת
ע"כ השיבו לו תכניו ואמרו בחכמתם הנה היהודים
יש שבעים ובתי אבות הרבה ואם מזרע היהודים
מרדכי מאותו הזרע אשר כבר החלות לנפול לפניו
הוא זרע שאלו המלך דע לך כי אין מולך יכול לחזור
ולכבוש אותם ואשר קנית אותם כבר להשמיר וכו'
גם נכתב ונחמם כבצעת המלך שאין להשיב לא
הכול לו לזרע ההוא גם שהיית יכול לכל השאר כי
הלא הזרע ההוא ידו תקיפה עליך חמיד כי גם
נפול תפול לפניו של הזרע הנזכר הוא זרע שאלו
והם ב' נפילות והוא לפני אסתר שגם היא מזרע
שאלו אשר היחל לנפול לפניו והנפילה האחת היא
שיהלה על ידי אסתר . והב' שתזוה אחר כך לחלות
את בניו תחתיו ועל כל חכמתם זאת קראם חכמו
והנה לפי חכמתם זאת עוד מעט היו הולכים ומבארים
לו הדבר איך יהיו נפילות אלו ועל ידי מי באופן
ידע כי אסתר שהיה ממנה לו במשתה אשר עשתה לו
וז"ל היה אפשר הלוך ילך מיד אל המלך לאמר
החללות על הדבר בחומר כי לא ידע כי אסתר מזרע
היהודים היכה ולא אותה כיון לקנות וגם המלך
יאמין אלו כי לא הכירה אסתר את עמה באופן כי
בא דבר המלכה אל המלך לאמר כי נמכרנו אני
ועמי וגו' לא יקוץ המלך על המן ע"כ האליהם
עשה שעודם מדברים עמו פרס יכלו לדבר דבריהם
ולגלות עיניו מפלתו על ידי אסתר והנה סריס המלך
הגיעו ויבחרו וגו' ולא שבקו להו לאסוקי למלתייהו
שאל' היו מעידים הדבר . אז יאמר עודם וגומר
כי הנה הוא היחל להתלונן על אוהביו וזרע אשתו
אשר יעשה לעשות עין וללכת בבקר השכם לאחר
למלך החלות את מרדכי כי מה קרה לו המקרה
הזה שהוא שאל לו המלך מה לעשות ומשך שישיב

? ארשך 2

אֶלְקָהֶזֶן בִּיהִיזוֹן וְאֶף אֶתָּה לֹא תִכּוֹר לְצִבְאָשָׁא לִיה אֲרוֹם מִכָּר תַּפּוּל קִדְמוֹי : (יד) עוֹר
בְּעֵן אֲנוֹן מִמְלִין עֲמִיה וְבִכְנִי מִלְכָּא מִטּו וְאִדְוָה לְהַנְעִילָה נָת הָמָן לְמִשְׁמַנָּא וּבַעֲבַרְתָּ אֶתְהָר :
ז (ט) וְעַד מִלְכָּא וְהָמָן לְמִשְׁמַנִּי עִם אֶתְהָר מִלְכָּתָא : (כ) וְאָמַר מִלְכָּא לְאֶתְהָר אוּף בְּיוֹמָא
הַנִּינָא בְּמִשְׁמַנִּי דְחִקְרָא מַה שְׁאַלְתָּה אֶתְהָר מִלְכָּתָא וְיִתְיַבֵּב לִיךְ וְמַה בְּעִיתִיךָ
אֲמִילוּ עַד פְּלִגְוֹת מִלְכּוּתָא אֶתְנַנְהָ לִיךְ לְחֹד לְמִכְנִי בֵּית מִנְקִישָׁא דְקָאִים בְּפִלְגּוֹת תַּחֲוֹם
מִלְכּוּתִי לֹא אֶתָּה לִיךְ דְּהִיכְהִין בְּמִסִּית בְּשִׁבְעָה לְגִישָׁם וּלְמִזְבִּיחָה וּדְמִנְבִלְט בְּרַם אוֹרִיכִי
עַד דְּיִרְבִּי דְרִנְיָשׁ בְּרִיד וְיִתָּהֵן מִלְכּוּתָא וְיִתְעַבֵּד : (י) וְנִקְפַּת אֶתְהָר נָת עֵינֵיהָ בְּלִפְי שְׁמִינָא
וְאִתְיַבֵּת אֶתְהָר מִלְכָּתָא וְאִבְרַת אִין אֲשִׁיכְתִּית בְּחִיָּין מִדְּקֹדֶם מִלְכָּא רָמָא וְאִין מִדְּקֹדֶם מִלְכָּא

משה

אלשיך

משאת

אל המן על כן ה"ל לב רגז בלחמת בלחמו מי יודע
אם עלי יערימו סוד בין שניהם ואני צער ולא אדע
אכול וסחה יאמרו לי ולבם כל עמי ע"כ היה לבו
כדונג נמס בחוק מעיו וחדד שנתו בלילה ההוא ויאמר
להביא את ספר הזכרונות ללחוא היום מחבלי על
דבר המלך אשר הטיב לו ולא שילם גמולו בראשו
כי ע"כ אין גולה את אלו מה זה היה לבן המדחא
עם אסתר ופספס ומלא אשר הגיד מרדכי ולא נעשה
ישמו דבר ויעם לו יקר וגדולה ואת המן שם תחת
רגליו למען אז ירחן אשר עמד בסוד עם אסתר
וכנעל הכנפים יגיד דבר , וכל עיקר כוונת
המלך היה על מרדכי בענינו והוא כי לא
ידע המלך כי מרדכי היה מיושבי לשכת הגזית
ידע ע' לשון והבין לשון בנתן וחרש כ"א שברוח
קדשו נגלה אליו לפני כולם וע"כ עשה לו יקר וגדולה
למנו יגיד דבר כחר אסתר והמן וירא כי על כל
הכבוד הזה אין מגיד חף אין מביע אז גמר בלבו
כי אין דבר בינו לבינה על המלך לאמר לו ואין
זה כ"א שאלה או בקשה בלב המלכה לשאל מאת
המלך בדבר נוגע אל המן ומה דעתו אל אסתר
ויכסדה אז יותר מבמשה הקודם ולא העביר דבר
מלכות מלפניו לבלתי קרוא אותה מלכה כאשר במשה
ה' עם היות שהעלימה ממנו ויס ולינה עד חזות
היום במשה הב' מהגיד דבר שבזמן ההוא היה לב
המלך נמס כדונג מפני אש על כסוה ממנו ורעיוותיה
יבולגויה והרחורין על משכביה בליקוי כי ע"כ היה
הדעת נותן שלא יעזר כח לשאל לה עוד מה שאלך
מרוב כעסו כ"א שהאמר היא מעלמה עכ"ל כי
הארי היקר אשר נעשה למרדכי ולא הגיד דבר שיורה
שאין דבר סתר בין המלכה והמן אז על ידי כן
שנה דעתו ממך שוואמר המלך לאסתר גם בהיות
ביום הב' שמועה נמנה שאלתה עד הכון ההוא והיא
אפשר לא יבאל עד תאמר מאליה עכ"ל ענה ואמר
מה שאלך וגם בדרך כבוד כי קראה אסתר המלכה
ואמר מה שאלך לומר אז הוא דבר בלתי גדול
שיתייחס לשאלה או דבר גדול שיתייחס לבקשה אם
שאלה היא ומה שאלך אסתר למה שאלתה מלכה
שהעניך אלי שאתמנהך לך והלא נתתן היא מאליה וזה
בלא חמר וינמך כאשר במשה הראשון שהיה אז לבו כל
עמה שלם בעלם כלאר כהננו כי אז אמר ל' זכר שהיתה
דריכה אליו לתת את שאלתה כך עשה ברגלו עבד אמר

תַּנְתַּן לִּי נַפְשִׁי בַּשְּׂאֵלֹתַי וְעַמִּי בַּבִּקְשָׁתַי : ז בִּי נִמְכַּרְנִי אֲנִי וְעַמִּי
 דֶּהֱשָׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד וְאֵלֹהֵי לַעֲבָדִים וְלַשְׁפָּחוֹת נִמְכַּרְנִי הַחַדְשָׁתִי
 כִּי אֵין הַצָּר שׁוּה בְּנוֹק הַמֶּלֶךְ : ה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁירוֹשׁ וַיֹּאמֶר
 לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה מִי הוּא זֶה וְאַיִיָּה הוּא אֲשֶׁר-מָלְאוּ רָבּוּ לַעֲשׂוֹת
 בִּן : ו וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִישׁ צַר וְאוֹיֵב הָיָן הָרַע הַזֶּה וְהָיָן נִכְשֵׁת
 מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה : ז וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַיָּין אֶל-
 גִּנַּת הַבֵּיתָן וְהָיָן עֹמֵד רַב־קֹשׁ עַל-נַפְשׁוֹ מֵאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה כִּי רָאָה

רש"י

ז (ג) תנתן לי נפשי. שלא אהרג בשלש עשר באדר שזרחה הריגה על עמי ומולדתי : ועמי. ונתן
 לי בבקשתי שלא יסבגו ואל"ת מה ליפכת לך כי ליכנס אורח ורליתי וגו' : (ד) כי אין הר שזה בנות
 המלך. אינו חושש בנות המלך שאלו דרך אחר הנאמך היה לו לומר מכור אותם לעבדים ולשפחות וקבל
 הממון או החיה אותם להיות לך לעבדים הם וזרעם : (ה) ויאמר המלך אחשורוש ויאמר לאסתר המלכה.
 כל מקום שאל ויאמר ויאמר שני פעמים אלו לא למדרש ומדרשו של זה בחלום היה מדבר עמה ע"י

שפתי חבמים

ואתה זו נמשלת לעשר ולכוכבים וכו' גם רש"י עיקר דיוקו מסיפיה דקרא לכן כתב וגו' לסודות שדיוקו משה

משה

אלשיך

משאת

בזיון וקוף נמצא ולא היית סובל מזה זה בשום פנים
 שאין לך תועלת ממנו כשיעור מזה וע"כ הדרשתי
 כי אתה חזקן אך עתה שהמכור הוא להשיג להרוג
 גם שאהרג בכללם הוא שער עוור ולא יורג כאשר
 בסיודי שפחה בחיים בהחמדה וע"כ עתה אני מבקשת
 על הכל. או יאמר מה שמדתי שהדרשתי הוא כי
 עתה שנמכרנו לגמרי אין הר שזה בנות המלך
 כאשר בדרשם שנקל לשלוח יד בהם מש"כ אלו היה
 לעבדים ולשפחות שאפשר לא תזקק כי בין כך ובין כך
 עבדים היינו לך. או יאמר אל יראה לך כמו זר
 שאותי דימה המן לקצת במכירה כי הלא דע כי אין
 הכר שזה ומועיל בנות המלך כשיראה להזיקר כי הלא
 על ידי חלל מורה כאשר קרה לך שעי' חלל מבנות
 וחרש ע"כ בראותי הכר המור שאינו שזה בנות המלך
 דונה לסלקי בכלל עמי למען יסיה מסולק מלפני מעכב
 הויקך שחושש כי כאשר ע"י חלל מבנות וחרש וכו' וכו'
 או מזלי או חכמתי חנן לך גם ליטל ממנו :

ויאמר המלך וגו'. הנה יקשה או' ויאמר המלך אחשורוש
 ואינו או' מה אמר וחזר ואומר ויאמר לאסתר
 ומה-או' ויאמר ויאמר המלך אחשורוש לאסתר וגו' וגם
 מלה אחשורוש מיותרת ועוד אומר מי הוא זה ואי זה
 הוא כי הוא ענין שני ומשולש ומסבאוי יאמר מי הוא
 זה אשר מלאו לבו לעשות כן. ועוד האם כ"כ תקפצו
 שבהם כי בעוד ג' ימים שחכ ענין המכירה והדה אשר
 נתת בשום ה' ימים ואשר ה' ימים יסבו לשמות
 משמחה ועתה הוא מן המהמיה' ואי' מי הוא זה
 ואיזה הוא וגו' והלא הוא דבר למד מעיני כי מן הסתם
 על המכר שהוא היה הדבר והי"ל לדרוש סמוכים.
 אמנם הוא ראה כן חמה מאמר אשר כי נמכרנו אני
 ועמי שורה שכיון במכר' למכור את אחי ובעלי' הי'
 ז אלשיך 4

דארעא שפיר תתיב לי שׁוּיב נפְּשִׁי מִן יְדֵי דְמִנְיָהּ בְּשִׁאלְתִּי וּפִירְקֵן עִמִּי מִן יְהִי דְבַעַל
 דְּבִרְיָה בְּעֵצוֹתַי : (ה) אַרְוֵם אִיבְּנָנָא מִן אָנָּא וְעִמִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל לְאַשְׁתִּיפָא לְאַתְקַטְלָא
 וְדַחֲבָנָא וְאַלּוּלִי לְעִבְרִין וְלִאֲמִרְהוֹן אִיבְּנָנָא שְׁתִּקִּית אַרְוֵם לִית מַעֲנָא מִימִין וְרִחָא בְּאַנְוִקָא
 דְּמִקְנָא : (ו) נֶאֱמַר מִלְכָּא אֲחִישֹׁרוּשׁ וְאַמֵּר לְאַסְתֵּר מִלְכָּתָא מִן הוּא הִין וּבְאִדִּין אַמֵּר הוּא
 גְּבָרָא חֲצִיפָא וְחִיקָא וּמִרְכָּא דִּי אֲמִרְבִּינִיָּה דְּבִרְיָה לְמַעַבְדִּי קְרִין : (ז) וְאַסְתֵּר גְּבָרָא מַעֲנָא
 וּבְעִיל דְּבָרָא דְּבָעַל לְמִקְטִילָהּ בְּמִשְׁכָּא בְּבֵית דְּקִרָה וְיִזְכָּא הִין בְּעַל לְמַלְכָּשׁ אֲסִסְתָּא דְּמִלְכִּיתָא
 וּבְמִרְבֵּב עַל סוּקָא דִּי קָה וְלִאֲסִתָּא מַעֲנָא דְּבִרְבָּא עַל הַיְשׁוּהָ וּלְמִרְכָּא קָה וְלִמְכָּב מִקְנֵה
 מִלְכִּיתָא וְאַסְתֵּר קַפְתָּ מִלְכָּתָא מִן שְׁמִינָא וְאַתְּגִבִּיד בְּהוּא יִקְרָא לְמִרְבִּי צִדְקָא אַחֵי דִּאֲבָא
 בֵּר יֵאִיר בֵּר שְׁמִיעִי בֵּר שְׁמִידֵעַ בֵּר בַּעְנָה בֵּר אֱלֹהָ בֵּר מִיכָה בֵּר מִפִּיבִישֵׁת בֵּר יְהוֹנָתָן
 בֵּר שְׂאִיל מִלְכָּא בֵּר קִישׁ בֵּר אֲבִינָא בֵּר צִרֹר בֵּר בְּכֹרֶת בֵּר אַפְיָה בֵּר שְׁתֵּרִים בֵּר
 עֲזָרָה בֵּר שְׁשׁוֹן בֵּר מִיכָאֵל בֵּר אֲזִיזָאֵל בֵּר עֲמִיהוֹר בֵּר שְׁפִטְיָה בֵּר פְּנֹאֵל בֵּר פִּיתַח בֵּר
 מְלוּךְ בֵּר יִרְבֵּעֵל בֵּר יְרוּחָם בֵּר תְּנִינָא בֵּר זְבִרִי בֵּר אֶרְקָעַל בֵּר שְׁמָרִי בֵּר זְכַרְיָה בֵּר
 רַמּוֹת בֵּר חֲשׁוֹם בֵּר שְׁחֹרָא בֵּר עֲזָא בֵּר גִּזְיָא בֵּר גִּרָּא בֵּר בְּנִימִין בֵּר יַעֲקֹב בֵּר יִצְחָק
 בֵּר אֲבִרְהָם גְּבָרָא מַעֲנָא וּבְעִיל דְּבָרָא דְּקִין בְּעַל לְמִצְרִיָּה וְהָקֵן אֲשִׁתְּעִמִּים
 מִן מִלְכָּא וּמִלְכָּתָא : (ח) וּמִקְנָא וְקָרָא יֵת עֵינֵי וְחֵזָא וְהָא עֲסִרְתִּי מִלְּאֲבִין בְּמִן לְעִסְרְתִּי
 בְּגִי דְּהָקֵן קִשְׁעִין אֲנִינָא דִּי בְּנִינָתָא גִּזְיָה קָם בְּרִיתָהּ מִשְׁתַּיָּה דְּמִקְנָא וְאַל לְנִינָתָא
 גִּזְיָה לְמִחְמִי קָה הוּא בִּין וְהָקֵן קָם לְמִתְבַּע מִקְנָא עַד נְפִישִׁיהּ מִאֲסִתֵּר מִלְכָּתָא אַרְוֵם

משה

ארשׁיך

משאת

אל מִכָּב גְּדוּלְתוֹ אֲשֶׁר לוֹ עֵשָׂה וְהָא הוּא לֹאמְרֵהּ הוּא
 לֹאמֵר שִׂדּוּעַ גְּדוּלְתוֹ עַל כֵּן בְּרַעְשׁוֹ אֲחִי וְלֹא יִרְשֵׁה .
 חוֹ יֵאֱמַר בְּשׁוֹם לֵב אֵל מִאֲמֵר הַמֶּלֶךְ בְּאִמְרוֹ חִיזֵה הוּא
 אֲשֶׁר מָלְאוּ לִבּוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן וְהוּא כִּי הֵלֵךְ יָדוּעַ מִחַ"ל
 הַסִּפְרָם שְׁבִין זָדִיק לְרַעַשׁ כִּי הִלְדִּיק לִבּוֹ בְּרַעְשׁוֹ וְהִרְעֵה
 הוּא בְּרַעְשׁוֹ לִבּוֹ אֲמֵר אֲחִישֹׁרוּשׁ מִי שַׁעֲשֵׂה כֵךְ חִיזוּרָה
 מִשְׁאֵת הַיּוֹמָה רַעַשׁ שְׁהוֹל בְּרַעְשׁוֹ לִבּוֹ שֶׁלֹּא יֵשִׁית לֵב אֵת
 אֲשֶׁר יִקְרֹנוּ וְלַעֲשׂוֹת מֵאֵת לֵב נִפְשָׁה מִמֶּנּוּ וְלֹא רָאָה
 כִּי בְּנַפְשׁוֹ יִדְבַר וְחֹזֵר אֲשֶׁר מָלְאוּ לִבּוֹ שֶׁלִּבּוֹ מִלְּאוּ וְהִסְאִירוּ
 לַעֲשׂוֹת דְּבַר הַרַע אֵל כְּדֹרֵךְ הַרַעַשׁ שְׁהוֹל בְּרַעְשׁוֹ לִבּוֹ
 וְחִסְרָא אֲסִתֵּר אֵל חִמָּה עַל זֶה כִּי הֵלֵךְ מִפְּעִילָתוֹ חִיזֵר
 אֲחֵךְ זֶדֶן לִבּוֹ כִּי הֵלֵךְ הוּא אֵיזֵר זֶר וְאִיבִי וְהוּא כִּי גַם
 הֵאִישׁ הַכּוֹזֵר אַחֲרֵי הַרֹג אֵת חִיזִיב מוֹפֵר שְׁנֵאֲחֹרֹתוֹ
 וְהַשְׁתַּכֵּךְ חֲמָתוֹ וְלֹא יִהְיֶה חִיזִיב לוֹ אַחֲרֵי כֵן וְהֵאִישׁ הוּא
 הֵלֵךְ רִאשִׁית כִּי הוּא זֶר וְאִיבִי שְׁחָרַח הַיּוֹמָה זֶר שׁוֹלֵל הִרְעֵה
 עֲדִין הוּא חִיזִיב כִּי הֵלֵךְ קָם אֵת חֵזֶה לְהַשְׁמִיד לְהַרְגוֹ
 וְאַחַר הַהִרְגָּה עֲדִין נִשְׁאָר חִיזִיב שְׁרֹאֵה אֲחֵךְ לֵאבֹד
 בִּם אֵת הַכּוֹזֵרִים זֹלַת הַשֵּׁלֶל לִבּוֹ וְאֵל זֶה חֲוָאֲרוֹ אֲשֶׁר
 יִחְוָאֵר הַמֶּן הַרַע הוּא שְׁהוֹל הֵאִישׁ לִיקְרָא הַרַע בְּהֵלֵךְ
 בִּידוּעַ בִּידוּחַ כִּי רַע וְחֹזֵר הוּא מִלְּאוּ וְיֵלֵךְ מִלְּאוּ לִבּוֹ
 לַעֲשׂוֹת כֵּן וְלֹא נִחַן אֵל לִבּוֹ שְׁחָרַח לְרַעְשׁוֹ אֲךָ הוּא
 שְׁהוֹל בְּרַעְשׁוֹ לִבּוֹ וְשִׁתָּה הֵאִישׁ נִכְשֵׁר מַדְעָתָהּ שֶׁלֹּא יַעֲנֶה
 וְיִאֲמַר לֹא יִדְעִמִּי אֲשֶׁר הִיא יְהוּדִית וְלֹא עֲלֵמָה עַל לִבִּי
 לְקַוְיָה וְגַם כְּמִלְכָּה יִמְעַת אֲלֵיךְ כִּי גַם הוּא לֹא יֵדֵעַ אֵת
 עֲמָה וְאֵת מוֹלַדְתָּהּ כִּי מִרְדִּכִּי זֹה עֲלִיָּה אֲשֶׁר לֹא תִגִּיד

מגילת סתרים

ק' (ד) כִּי אֵין הֵרַךְ שׁוֹב בְּנוֹק הַמֶּלֶךְ . מוֹסֵב עַל מַה שְׁחָרַח
 אֲלֵיךְ לַעֲבֹדִים וְגו' . הִיא וְיִרְחֵה סוֹסִכִּים הַמֶּלֶךְ ע"ז
 מִיִּדְעָה שְׁהוֹל מִאֲדוֹד לְיִסְרָאֵל לֹא אֲמַרְסֵה כִּי אֵין הֵרַךְ
 גו' . לֹאמֵר שִׁסְיָה הִיא ג"כ כְּמִתְרִים אֲלֵיךְ נִמְכְּרוּ יִשְׂרָאֵל
 לַעֲבֹדִים וְלַשְׁפָּחוֹת (כִּי מִשְׁמַע בְּשִׁשָּׁן אֵלֵךְ וְרַק רַק הֵרַךְ בְּעִלְמִי
 5

לא הִי עוֹשֶׂה כֵּן כִּי אֵין לוֹ חוֹעֲלַת בִּזְיָה בְּנוֹק הַמֶּלֶךְ כִּי מַה
 בָּעַ עֲשִׂיוֹ נִמְכְּרִין לַעֲבֹדִים וְלַשְׁפָּחוֹת שֶׁזֶּנֶךְ וְסִי' מִזֶּקֶן
 וְהִסְרָאֵל יִסִּי קוִימִין וְזֹה הוּא לִבּוֹן חוֹעֲלַת כְּמוֹ לְמִלְכָּה אֵין
 שׁוֹם לְהִנְחִים כְּלוֹמֵר אֵין דְּבַר זֶה שׁוֹם אֵלֵךְ הֵרַךְ כְּלוֹם שׁוֹמֵק
 הַמֶּלֶךְ בִּזְיָה :

בִּיכָלֶתָהּ אֵלָיו הִרְעָה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ : וְהַמֶּלֶךְ שָׁב מִגִּזְתָּהּ הַבֵּיתָן
 אֲרִבִּית | מִשְׁתָּהּ הָיִן וְהָמָן נָפַל עַל־הַמִּטָּה אֲשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ
 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הִנֵּה לִבְבוֹשׁ אֶת־הַמַּלְכָּה עִמִּי בַּבַּיִת הַדָּבָר יֵצֵא מִפִּי
 הַמֶּלֶךְ וּפָנֵי הָמָן חָפוּ : וַיֹּאמֶר הַרְבֵּוּנָה אֶחָד מִן־הַסָּרִיסִים קִפְּנֵי
 הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה־הֵעֵץ אֲשֶׁר־עָשָׂה הָמָן לְמַרְדְּכָי אֲשֶׁר־דָּבַר־טוֹב עִלֵּי
 הַמֶּלֶךְ עֲמֹד בַּבַּיִת הָמָן גָּבַהּ חַמְשִׁים אַמָּה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תִּלְתֵּהוּ
 עֲלָיו : וַיִּתְּלוּ אֶת־הָמָן עַל־הָעֵץ אֲשֶׁר־הָכִין לְמַרְדְּכָי וַתֵּצֵא
 הַמֶּלֶךְ שָׂכְבָּה :

רש"י

מלך עכשיו שידע שממשפחת מלכים היא דבר עמה הוא צעמו : (ז) כי כלתה . נגמרה הרעה ע והשגחה
 והקמה : (ח) והמן נפל . פ המלך דחפו : על המטה אשר אסתר עליה . דרכן היה ליטב כסעדה על
 דין על גבי המטות כמו שבא' בראש הספר מטות זהב וכסף לבני המשפחה : הכס לכבד . לשון חימה
 טוב לכבד לאנוס בחזקה כמו (במדבר לב כב) וכבדסה הארץ : (ט) גם היה העץ . גם רעה אחרת עשה
 שהכין העץ לתלות אהבו של המלך שהליל המלך מסס המות :

שפתי חכמים

מכתב אח"כ : ע פירש של כלתה נגמרה והח"כ ק"ל מס רשע עשו לו שאמר כלזה הרעה ועוד כמה ידע שנגמרה הרעה
 דלמא ידע לו עוד כאשר אירע בלחמ לכ"פ שהלך והקמה כלומר נגמרה שהנחש שחשלו ויעש בו נקמה : פ והמן נפל
 נפל מבע"ל לכ"פ שהלך דחפו וסבי אית' כס"ק דמגיל' וסרס"י טפל משמע ל' עושה והלך נופל חתיד רואה לוקח ומלך מפילת :

משה

אלשיך

משנת

עשה עץ למרדכי . ט' למס הודיעו שעשו בניו . י'
 או' עומד שהוא מיוחד וגם הודיעו השיעור שהוא נבון
 ל' אמה . י"א או' אשר דבר טוב על המלך שגדלה
 כמילק על משפט מרדכי ומפלאו ויאמר אשר הליל נפס
 המלך וכיוצא בל' זה אך לא אשר דבר טוב שיעור
 סה"ס דבור בעלמא שגדלה שהוא מילק בתער גדולה
 סעכחו . אהמס היה ארו"ל על ותחת העץ שכסס ב'
 סכירות למס אחד על הכרע ושחי וא' על שבקס להרוג
 אח אסתר היה נקיס מיהא כי לא עקר חמת סורגו
 אח ושחי ע"י המן כ"א סתם שומס בלבו על המן ועד
 כס סתם חמתו בו ומס גם לקחת דרכים אשר כחנט
 על ותחתו בערס בו סמורים כי רע עליו אשר עשה
 שהביאס עד שפרי מות כי טוב סוב סתם לו שחיקתו
 מדכורו כי לזיעות חסכס לה . וכן כחנט על כסך
 חסס וכו' זכר אח ושחי וכו' כי כסך חמתו על שגדלה
 טויו וכו' אומס כי חסכס מהד סתם אח אשר עשה
 כי לזיעות סתם ואשר נגזר עליהס מות סלל כדן . ונכא
 אל הענין אומר כי בשמוע המלך אח דכרי אסתר לא
 יכזר ממנו לרון דיו לחזור לומר ידע אני כי לא עלתה
 על לב לכלול אח אסתר במכירה כי הלא לא ליסודית
 חסכס וסיל עשנס אחס אך סהס ראה משפס אסתר
 וסכר סלכית ושחי מן העולם על ידו ותפסורר חמתו
 אשר בלבו סליו וכסכך קף חתמלס ססחו בלומרו סתם
 זכור אכסס לו על זכר סל סלל יוכלו לסתר לו ולספסך
 בטחתי מחי סילכ לזמיר ע"כ בנכורו חמתו סל
 ענין ושחי עט עד לבו ויקס במר נפשו אל גינת סכיתן

ז אלשיך 6

לכנס

חַיָּא אַרְוֹס אִסְמִקְפֶּת עֲלוֹהֵי בִישְׁמָא מִלֵּית מִדְּבָא : (ח) וּמִלְּבָא תֵּב בְּרִתְהֵי מִגְנָתָא גִּנְיָה לְבִית
 מִשְׁמָתָא דְחִמְרָא וְהָא גְבִירָאֵל מִלְּבָא דְחָף נִת הָקֵן בְּשִׁיעָא וְחָמָא מִלְּבָא וְהָקֵן גִּנְיָן עָלֵי
 דְּרִגְשָׁא דִּי אִסְמִר עָלֶיהָ וְהָא מִלְּבָא נִאֲמֵר הָא בְּרִם בְּקִישְׁמָא לָא אִתָּא הָקֵן אִתְּהוּ לְמִשְׁבִּיב
 עִם מִלְּבָתָא בְּרִ אָנָּה שְׁוֵי בְּבִיתָא בְּעֵן קֵל עֲמִמְנָא וְאִוְנָא וְלִישְׁנָא דְנֹו מִה אִית לְמִנְעֵבֵד
 בִּיה פִּתְגָמָא נִפֶּק מִפּוֹמִיָּה דְּמִלְּבָא נִאֲפִי דְּהָקֵן אִתְּחִסְפִּיא בְּהֵתָא : (ט) וְנִאֲמֵר חֲבִיבָא חֲד
 מִן בְּבִנְיָא קָדֵם מִלְּבָא בְּרִם הָא קִישָׁא דִּי וְמֹן הָקֵן לְמִצְלָב נִת קִרְדְּבִי דְּמִלְּבָא קָדָא בְּגִין
 מִלְּבָא וְעַל יְדֵי אֲשִׁתְּוִיב מִקְטוֹל וְהָא קִישָׁא קָאם בְּבִית הָקֵן בְּעֵן אִין עַל מִלְּבָא שְׁפִיר
 וְתִנְסַח אֶע מִן בִּיתְהִי וְתִקְרִיף וְתִמְחִי עֲלוֹהֵי רִימִיָּה חֲמִשִּׁין אֲמִין וְנִאֲמֵר מִלְּבָא אֲוִילוּ אֲזִיבוּ
 וְתִיָּה עֲלוֹהֵי : (י) וְצִלְבוּ נִת הָקֵן עַל קִישָׁא דִּי וְמֹן דְּקִרְדְּבִי וְרִתְהָא דְּמִלְּבָא אֲשִׁמְדִּיכִת :

משה

אלשיך

משאח

לכַּבֵּשׁ כִּי קֹאֵה הֵם זֶה הִים יִכּוֹל לַעֲשׂוֹת גַּם עִמִּי
 בְּבִית כִּי כִסָּא הוּא כְּלו' אֲךָ מַעֲשֻׂחוֹ וְאֵת לִיגַם אֱלֹהִים
 עֹדֵי חוּץ מִהֲבִית אִין זֶה רַק כִּי זֶמֶה בְּלָבוֹ וְהֵם הֵלָּא
 כִּמוֹ זֶר נִחָבֵד יִהְיֶה זֶה בְּדַעְתּוֹ בַּעַת שְׂאִימַת מוֹחַ וּפְלוֹ
 עֲלִיוֹ אֵלָּא שְׂהִיֻּשְׁבִּים לְפָנָיו לֹא שְׂמוֹ לֹא אֵלָּא לִמַּם שְׂהִדְבֵּר
 יֵלֵא מִפִּי הַמֶּלֶךְ גַּם שֵׁלָא הִימָה סִכְרָא וּמִיד מִפִּי הַמֶּן חֲפֹו
 כֹּאֵלֹו כִּבֵּר נִגְמֵר דִּיֹו וְחֲפֹו פִּיֹו בִּל יִרְאֵה מִי מֶלֶךְ כִּי
 בְּאֹדֶר מִי מֶלֶךְ חִיִּים וְהֵם גַּם שְׂפִי הַמֶּן חֲזֹו לֹא הוּיָא
 הַמֶּלֶךְ מִפִּיֹו לְהַמְיָחוֹ וְהוּא כִּי הִיָּה נִבְּוֹר שְׁעִדִין הִיָּה מִסְחָסֶק
 אֵם חֲפֵן מוֹחַ הַמֶּלֶכָּה הִיָּה הַמֶּן וְהֵם גַּם בְּמַם שְׂכַחְבִּי
 לַמַּעֲלָה כִּי הִים בְּלָב הַמֶּלֶךְ כִּי הַמֶּן הִיָּה סִכָּה לְהַגֵּל מַלְמוֹת
 פ"י בְּנִחַן וְחֲרַם שְׁנַלְלָל בִּיאַת אִסְחָר לְמַלְכוּת שַׁע' יִצְוֹל
 פ"ב בֹּא חֲרִבּוֹנָה וּיִאֲמֵר הֵם רִאשִׁיךְ כְּמַסְחָסֶק אֵם
 גַּם אֵל הַמֶּלֶכָּה פִּירַם מִזְרֵה הַמֶּן לְקוֹמֵת לְהַמְיָחָה כִּי
 פ"ב לֹא כְּעַסְחָר כְּזִכֹּר אֵת וְשָׁחִי וְגַם עַתָּה שְׂכַחְרָם
 הֵם לְכַבֵּשׁ לֹא הוּאֵת מִסִּיךְ מִלִּין לְהִירְגוֹ עַל הַסֶּסֶק
 וְגַם שַׁע' יִדֹו נִהְלַלְלָל מוֹב לֶךְ אֲךָ דַּע לֶךְ כִּי חֲפֵן הַמִּיָּסֶךְ
 הִיָּה וְאֵל חֲתַמָּה כִּי בִּהַךְ לֶךְ רִאשִׁי כִּי גַם אֵת הַמֶּלֶכָּה
 דְּמַה לְהִרְגוֹ וְגַם קֵץ בְּחִי הַמֶּלֶךְ כִּי הֵלָּא גַם הַעֵן אֲשֶׁר
 עַשָּׂה פ"י עֲמָו לְמַרְדְּכִי לֹא מַעֲחֵאֲחֹו אֲחֻחַ עַשָּׂה רַק עַל
 אֲשֶׁר דְּבַר מוֹב עַל הַמֶּלֶךְ שְׂגַם שֵׁלָא בֹּא מַרְדְּכִי לְהִיָּד
 לֶךְ עַל בְּנִחַן וְחֲרַם כ"א שְׂהִיָּד לְאַסְחָר בְּאֹשֶׁן שְׁעִדִין
 הִיָּה אֲשֶׁר שֵׁלָא חֲבָא הֵלָּא הַמֶּלֶךְ אֵל הַסּוּעַל אֵם לֹא
 הִימָה אִסְחָר מְגַדָּה לְמֶלֶךְ אַעֲש"כ עַל מַזִּיאֹת דְּבַר
 מוֹב עַל הַמֶּלֶךְ בִּיקַם הַמִּיָּחוֹ וְא"כ כ"ש שְׂאִסְחָר אֲשֶׁר
 הִיָּדָה לְמֶלֶךְ וְהִילֹו מַמּוֹת שַׁעֲלִים חֲעֹבֹור כּוֹם כִּי חֲפֵן
 מוֹחַ הַמֶּלֶךְ הוּא ו"א גַּם הֵם הַעֵן וְגו' לֹומֵר גַּם אֵת
 מַרְדְּכִי בָקָה לְהַמְיָח עַל אֲשֶׁר דְּבַר מוֹב כִּמוֹ שְׂמַבְקָה
 לְהַמְיָח אֵת אִסְחָר כִּמוֹ שְׂכַחְבִּי שֵׁאֵם מַם שְׂבָקָה לְהַמְיָח
 אֵת מַרְדְּכִי הִיָּה כִּי אֲשֶׁר יְהוּדִי דְּבַר קִיֹו הוּא לֹו
 וְשְׂמִידָהוּ כְּכֹלל הַשָּׂאֵר כִּי הֵם כְּכֹל הַמֶּן יִשְׂרָאֵל וְהֵם
 עַל שְׂאִיֹו מַעֲחֵחֻה לֹו לִמַּם עוֹד הַעֵן עוֹמֵד וְלֹא הִרְכּוֹ
 אֲחֵרִי רִאשׁוֹ שְׂמַרְדְּכִי הוּא אִיֹם אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חֲפֵן בִּיקְרֹו
 עַל הִילֹו מַמּוֹת נִפְסוֹ ו"א עוֹמֵד וְעוֹד טַעְנָה ב' שֵׁאֵם
 הוּא עַל עוֹבְדוֹ מַלְּאוֹת הַמֶּלֶךְ שְׂזָה שְׂהִיֹו כּוֹרְעִים וּמַעֲחֵחֻים
 לְהַמִּן יִחַלְּו עַל עֵץ גִּלּוֹי לְכֹל הַעַמִּים וְלַמַּם עַשְׂאוֹ בְּבִיתוֹ
 אֲךָ אֵין זֶה כ"א כִּי חֲרַם לֹו עַל דְּבַר מוֹב עַל הַמֶּלֶךְ
 וְע"כ עַשָּׂה בְּהַבְּחָא וְקִבֵּד בִּיתוֹ לְסִרְחָא בְּרִאשִׁים נִפְסוֹ בְּנִפְקָא
 שְׂכַרְכָּה יוֹם אֲשֶׁר לֹא יוֹדַע לְמֶלֶךְ דְּבַר ו"א בְּבִית הַמֶּן

ח בַּיּוֹם הַהוּא נָתַן הַמֶּלֶךְ אֶחָשֶׁוּרִשׁ לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה אֶת־בֵּית
הָמֶן צִרְיֵי הַיְּהוּדִים וּמִרְדֵּי בֶּאֱלֵנֵי הַמֶּלֶךְ בִּי־הַגִּידָה אֶסְתֵּר
מָה הוּא־יָקָה : וַיִּסֶּר הַמֶּלֶךְ אֶת־מַבְעֵתוֹ אֲשֶׁר הָעֵבִיר מִהֶמֶן

יחיר

רש"י

ח (ה) מה הוא לה. איך הוא קרוב לה : (ג) להעביר את רעת המן. שלא תתקיים עונתו הרעה :

משאת

אלשיך

משה

המלך שכנס. והנה נתקן ח"ל על ב' שכיכות הללו איכה דלמרי אחד חתמו של הכ"ה ואחד של אחשורוש ואיכה דלמרי אחד של וסתי ואחד של אסתר וע"ד השם אסתר כי הנה חיות רבות היו חמת אחשורוש על גביו וחמת מרדכי ואסתר על גרם ישראל ולמעלה מהן חמת הקב"ה על דבר עמו אמר כי אם שויתלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי ששמחה ה' לפניו יתבדק אבדן הרשעים והלאה הדיק ומה גם בהיות שרשמו אשר שמן תלכדו ונדיק מזה החלץ ויבא רשע תחתיו וגם מזה היה ראוי שוך חמת מרדכי כי יתן המן תחתיו וכן חמת אסתר בת דודו אמר כי עם כל זה חמת המלך לבדו שכנס אך לא חמת ה' וחמת מרדכי ואסתר עד הנמר בלואת ישראל הוא כי עם כל המלך היה לקיים אגרות המן על היותם לאבדס זולתי אחי מרדכי ואסתר והוא מח"ל כי יוחר היה חפץ המלך מהמן לאבד את ישראל כמשל בעל החרין ובעל החל ויהיה בענין כי המן שהוא מעמלק ח"ל לו לעלות אם לא בגילת ישראל כי כשם נופל זה קם וע"כ גם שבי' המן במעל' עדיין היה לו חרין עמוק וספל שלא היה לכל עמו מעל' ולא היה יכול למלאות חרין שפלות עמו אם לא על ידי שיתן את ישראל בחרין וספלות ואי יעלה הוא ועמו אך אחשורוש היו יס' לפניו כחל ומכשול כמו שכתבו לו שטנה בירושלים שמלכות ישראל הינה מהחקה מלכין וכו' וע"כ עדיין לא היה לב ישראל כמות על המלך ששיב חתמו מהסחית. ובמדרש משל דהמן רשיעא לליפור שקינה על שפת הים וסוף הים את קינו אמר איני זו משם עד שאת' את הים יבשה ויבשה ים מה ששם נוסל מים מהים בפיו וסוף אל היבשה ונוסל עשר מן היבשה ומשליך לים בא חבירו ועמד לו על גביו ואמר לו בים גדא וסמיך מזלא סוף סוף במה אתה יכול כך ח"ל הכ"ה להמן הרשע אי שטנה שבעולם אני אמרתי להשמיד' כניכול ולא יכולתי שנאמר ויאמר להשמיד' לולי משה וגו' ואחיה אמרתי להשמיד' להרוג ולאבד חייך רישך מסור' חלף ריביוסון דאיוון לבזא ואח ללליב' ע"כ : וראוי לשים לב מה ענין השם הזה ואיך ידבר שרצו בענין המן וגם איך במה ששם המשל לבדו באומר בא חבירו ועמד על גביו אחי בגמל כך ח"ל הקב"ה באיום הדבר יתייחס הכ"ה לחבר לו חלילה. אמנם אמר כי המה באו לתח מוצ טעם ודעת כ"ה אחיו שפענו ומריו והחם נזר דין בשמים ממעל ואשר נזר עליהו המן הלא היה כנרין ביד החוטב בו כי מן השמים נלחמו בו על ידו בענין כ"ה ח"ל הכ"ה עבדא בישא לך וסחרכ את ירושלים וכן

אלשיך 8

לפנין

ד' (א) בְּיוֹמָא תְּהוּא מְסַר מְלָכָא אֶתְשִׁנְרוּשׁ לְאַחְתֵּר מִדְּקֵתָא יֵת בִּיתָא דְּהִקֵּן מַעֲיָק יְהִדְיָא
וְיֵת אֶגְשִׁי בִּיתָהּ וְיֵת כָּל טַסְקֵרֵי וְיֵת כָּל עֵתְרֵיהּ וְיִמְרְדֵי עַל יְקָם מְלָכָא אֶרֶם
הַיּוֹנָת לִיה אֶתְתֵּר מִן הוּא לָהּ : (ב) וְאַעֲנֵה מְלָכָא יֵת סְטוֹקֵתָא דְעִנְקֵתָא דִּי אַעֲבִיר מִהִקֵּן

משה

אלישיך

משאת

לִגְיִן וְאַחֵר אֲחֵרָה לְהַשְׁמִיד לְהַרְגוֹ וְלִבְדוֹ חִיָּךְ שַׁעַל
שֶׁל אֵלֶּם רִישׁךְ מִסּוּר חִיָּךְ רִישִׁיָּהוּן דְּלִמְיִן לְשׁוֹבָא וְאַח
לְלִיבָא לומר שֶׁעִי מַעֲשִׂיךְ אֵלֶּה לֹא בְּלִבְדוֹ אֵלִים כִּ"א
לִמְיִן לְשׁוֹבָא וְאַח לְלִיבָא כִּי חֲסָא עוֹתָם וְחֵסִיָּה כְּפִרְתָּם
שֶׁאִתָּן אֲדָם חֲחֵסִיָּה וְשֶׁ"אֵלֶּם כִּ"כ חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי
יְהִבְרָךְ לִמֵּה הֵיחָס בִּיד הֶמֶן שֶׁבִּיבָא עַד שְׁעֵי מוֹת
בְּהוֹלֵךְ אַחֲרֵי לִי לְפִדּוּתָם מִיָּד ע"כ לִמְחַק לִשְׁוֹן בְּפֶלַח
הַמֶּלֶךְ חִיָּךְ הַדְּבַר בְּזֹמֶר בֹּא חֲבִירוֹ וְעַמְדָּה עַל נְבִי
וְנִמְשָׁל אֲמַר כִּךְ אֲמַר לִי הַקְּבָ"ה לִמְעַן דְּרַשְׁעִי כִי אַחֲרֵי
שֶׁהַשְׁפּוֹר הוּא מַשֵּׁל אֵל הֶמֶן אִיךְ יֵהִיָּה בְּנִמְשָׁל הַקְּבָ"ה
אֵלֶּם הֶמֶן כְּחִבְרוֹ שֶׁל אֲפֹר אֵלֶּם הַשְׁפּוֹר חֲלִילָה . אִךְ
הוּא לומר כִּי בָדָר מֵה מִתְחִיָּסִים לְחַבֵּר לִמֵּה שֶׁנֶּסֶם הוּא
יְהִבְרָךְ הֵיָּה מִסְכִּים בָּרָח יִשְׂרָאֵל עַל כִּי חֲסָא לִי כִי
אֵם שְׁבִרְבּוֹ רַחֲמֵיָּה יִחִס עַל דְּרַשְׁעִי וְשֶׁבִּרְשָׁא לִמֵּה :
בְּיוֹם הַהוּא וְגו' . רִאשִׁי לֵאמֹר לֵב מֵה עֵינִן אֲזֹמֶר בְּיוֹם
הַהוּא וְמִהֲרָאֵי יֵאמֹר וְיִתֵּן הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר אֵת
בֵּית הֶמֶן וְעוֹד מֵה יֵהֵן וְמֵה יוֹסִיף לֵה בֵּית הֶמֶן הָאֵם
בְּתִים הֵיחָה חֲסָרָה וְמֵה לֵה עוֹד מִהֵיחָה מְלִכָּה וְעוֹד
כִּי בְּחַיִּי הֶמֶן לֹא קִרְאֵהוּ זֹרֵר הַיְּהוּדִים וְשֶׁהָא אַחֲרֵי
מוֹתָם אֲמַר עַל בֵּית הֶמֶן זֹרֵר הַיְּהוּדִים וְגַם מֵה עֵינִן
הַעֲבָעָה שֶׁנֶּתָן לְמַרְדֵּכִי וְגַם לִמֵּה הוֹדִיעֵנִי שֶׁהוּא אֲשֶׁר
הַפְּצִיר הֶמֶן וְמֵה הֵיָּה עֵינִן אֲסַחֵר לָשִׁים אֵת מַרְדֵּכִי
עַל בֵּית הֶמֶן . אֲמַרְסֵה הֵנָּה כְּחִבְרוֹ בְּסוֹף פְּסוּקֵי הַקּוֹדֶם
וְחִמַּת הַלֵּךְ שֶׁכָּבָה אִךְ לֹא חִמַּת מִלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם וְחִמַּת
מַרְדֵּכִי וְאַסְתֵּר עַל לָרֵת יִשְׂרָאֵל כִּי עֲדִיין לֹא הִסְתֵּרוּ
מִכְתָּב אֲשֶׁר נִכְתַּב בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וְגו' לְהַשְׁמִיד לְהַרְגוֹ
וְגו' וְאִין לְהַשִּׁיב עַד מִמְּכוֹן שְׁבָתָה יִשְׁנִית הוּא יֵת
לְהַשִּׁיב אֵת הַסְּפָרִים מִחֲשַׁבְתָּ הֶמֶן כִּי גַם הַמֶּלֶךְ עוֹדֵנִי
מִחֲזִיק בְּגוֹרָתוֹ כְּדַת מִדֵּי וּפְרַם דִּי לֹא לְהַשִּׁיבָא כִּי לֹא
שֶׁב מַדְעָתוֹ עַד שְׁמוֹתָם אֲסַחֵר וְתִדְבַּר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
וְחִפּוֹל לִפְנֵי רַגְלָיו וְתִבָּרַךְ וְתִחַנֵּן לִי וְכֹל חֲפֵץ הַמֶּלֶךְ
בְּיוֹם אֲשֶׁר שְׁבָדוֹ אֵת הֶמֶן לֹא הֵיָּה רַק לְהַפִּיל אֵת אֲסַחֵר
מִחוּךְ הַפִּקֵּחַ הַגּוֹרָה אֲשֶׁר לֹא כְדַת הַמִּלְכּוֹת לִיגָל מִכְלָלוֹת
הַגּוֹרָה וְזִכְרוֹ בְּיוֹם הַהוּא נִתֵּן הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁרוּת לְאַסְתֵּר
הַמִּלְכָּה אֵת בֵּית הֶמֶן לומר כִּי הֵלֵךְ לִמֵּה שִׁיבָא אֲסַחֵר
הַמִּלְכָּה לֹא הֵיָּה לָרִיךְ יִתֵּן לֵה דְבַר כִּי בְּהִיחָה מְלִכָּה
הַכֵּל שֶׁלֵּם וְיֵה חֲסָן לֹה בְּבִית הֶמֶן אִךְ לִמֵּה שֶׁהֵיָּה
בְּיוֹם הַהוּא הוּא יוֹם חֲלִיתָם הֶמֶן הַמִּשְׁפִּיל מוֹרֵתָם
הַיְּהוּדִים עַל אֻזִּיבֵיהֶם אִזִּי הוֹסִיף וְיִתֵּן לֵה אֵת בֵּיתוֹ
וְלִמֵּה עָשָׂה כֵּן הֵלֵךְ הוּא לְהִיחָו עֲדִיין זֹרֵר הַיְּהוּדִים
וְלֹא אֲמַר אֲשֶׁר לָרִיךְ אֵת הַיְּהוּדִים לְהוֹרוֹת כִּי גַם שִׁנְתָּה
עוֹדֵנִי זֹרֵר הַיְּהוּדִים כִּי הוּא נִבְדָּד וְנִזְכְּרוֹ עוֹמֶדֶת
כְּדַת לִמְדִי כִי כֹל כְּבַד אֲשֶׁר נִכְבַּד וְנִחַסֵּה בְּעִבְעָתָה
הַמֶּלֶךְ אִין לְהַשִּׁיב ע"כ לְהוֹרוֹת כִּי הֵיָּה חֲיִנְיָה בְּקִרְבָּה
לָרֵת הַגּוֹרָה מִתָּן לֵה בֵּית הֶמֶן לומר כִּי נִהְפֹךְ
הוּא כִי הֵיָּה תִּירְכֵנּוּ כִי גִבְרִיתוֹ הֵיחָה וְלֹא הֵיחָה בְּכָלֵל
הַמֶּלֶךְ וְכֵן מֵה שֶׁמַּרְדֵּכִי בֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ עַל שֶׁנִּחְבָּטֵל

וַיִּתְּנָהּ לַמַּרְדֳּכָי וַתֵּשֶׁם אֶסְתֵּר אֶת־מַרְדֳּכָי עַל־בֵּית הָמֶן : וַתִּתְּסֶף
 אֶסְתֵּר וַתִּדְבֹּר וּלְפָנֶי הַמֶּלֶךְ וַתִּפְּלֶה לְפָנֶי רִגְלָיו וַתִּתְּנֶנּוּ--לָהּ
 לְהַעֲבִיר אֶת־דַּעַת הָמֶן הָאֹנֵי וְאֵת מַחְשַׁבְתּוֹ אֲשֶׁר חָשַׁב עַל־
 הַיְּהוּדִים : וַיֵּשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר אֵת שַׂרְבֹּט הַזֶּהָב וַתִּקֶּם אֶסְתֵּר
 וַתַּעֲמֵד לְפָנֶי הַמֶּלֶךְ : וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב וְאֶם־מִצְאָתִי תֵּן
 לְפָנָיו וְכִשֶּׁר הַדָּבָר לְפָנֶי הַמֶּלֶךְ וְיִטְבֶּה אֲנִי בְּעֵינָיו וּפְתָב לְהָשִׁיב אֶת־
 הַסְּפָרִים מַחְשַׁבֶּת הָמֶן בֶּן־הַמֶּדְתָּא הָאֹנֵי אֲשֶׁר פָּתַב לְאַבֵּר אֶת־
 הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ : וְכִי אֵיכְכָה אוֹכֵל וְרֹאֲתִי
 בְּרָעָה אֲשֶׁר־יִמְצָא אֶת־עַמִּי וְאֵיכְכָה אוֹכֵל וְרֹאֲתִי בְּאַבְרָן מוֹלֶדְתִּי :

משאת

אלשיך

משה

אסתר דעת וחכמה ויותר היה נודק יאמר חכמה ודעת
 וזכונה ועוד כמה חופאים אין אסתרס וכונתו' הן
 ואם יאסתר אין ניתן לעוב לפני האלהים ע"כ נזר
 ואמר כ' על מרדכי והמן ידבר כי לזה ניתן חכמה
 להבין ענה בנתן ותרש על ידי יודעי ע' לשון ואח"כ
 ניתן לו דעה והוא כי מרדכי ידע את כל אשר נעשה
 והוא מאמרס ז' שע' אליהו ידע אשר נעשה בשמים
 ואשר מרע"ה שלח אליו יתפלל ויתקן הדבר שהוא ע"
 תשובה וע"י כן ניתנה לו שמחה קודם לכל ישראל
 שהרכיבוהו ברחוב העיר וקראו לפניו ככה יעשה
 לאדם וגו' . והמן כנס הון רב ומה גם למחז' שמאל
 אונרות נ"ל וכל זה לתת לעוב לפני האלהים שנתן
 המלך לחשודות את בית המן וגו' ויהיה הענין שנקרא
 לו לא ימנע או היה מרדכי ראוי לקבל הכבוד ההוא
 אשר נחבד שהרכיבוהו ברחוב העיר וקראו לפניו
 ככה יעשה לאדם וגו' . או לא היה ראוי עד הוסף
 זכות אחרי כן את מתחלה לתת לא גלגל הוא יתבדק
 מאז נודע דבר בנתן ותרש למרדכי ויבוקש הדבר
 וימלא לתת לא גלגל הוא יתבדק מאז ישלמו לו גמולו
 ויכבוד הכבוד ההוא והיה אז עוב לישראל כי לא יערב
 אחרי כן המן אל לבו להשטין על ישראל ולהכתיב
 עליהם להשמיד להרוג ולחבד כי יכול פחד מרדכי
 עליו כי הלא גם עתה לא שת לבו על היהודים
 לאבדם אם לא על כעס מרדכי שלא יכרע ולא ישתחוה
 שכל כן ויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו וגו'
 ואם אין הכבוד ההוא ראוי למרדכי גם אז לא יותן
 לו עד בא גאלת כל ישראל יחד ויהי ליהודים אורח
 ושמחה ישמח גם הוא עמם ולא מקודם על ק' אמר
 כי לעוב לפניו נתן חכמה להבין ענה בנתן ותרש
 ומאז היה ראוי אל כל הכבוד ההוא וז"ל מרדכי הנדיק
 כי בנדיקתו היה ראוי לו אך היו ב' עכובים אחד
 שח"כ לא היה המן מוצא לישראל והיה עוגם נזר
 על שמם בלתי מתמקם ונתקן על כן נתן לו הא
 יתבדק חתלה שדע את אשר נעשה ואל ברחוב

ויהקבא למקדכי ושניאת אסתר ית קרדכי רב וסרדן על גניסיה דקמן : (ג) ואסיפת אסתר
 ומללת קדם מלכא ונפלת קדם רגלוי ובקבאת ופיסת ליה לבקלא ית בישת קמן
 דמן יתם בנגנ וית ומוניה די חשיב על יהודאין : (ד) ואשיט מלכא לאסתר ית תינדא
 דבהקא ואנדקפת אסתר וקמת קדם מלכא : (ה) ואמרת אין על מלכא שפיר ואין אשקחית
 בחמי קרמוי ותקין שתנקא קדם מלכא ומבתא אנא קרמוי געינני יפקר מלכא ונשים
 משם קמבת קמתי תיבין שתנקא וקמי דקמן פר המדקא דמן יתם אנג די כתב להקדא
 ית כל יהודאין די בקל פלגי מלכא : (ו) ארום איקדון אכול לסוקרא ולמחמי בבישקא
 די תתדן ית עמי ויהקדון אכול קסתעתדא ולמחמי געידן דיוקדון גניסת וקדתי :

משה

אלשיך

משאת

מידו בא חזירו וטעלה ואכלה ואמר הנה כי אין
 בשמלות מועיל כי הנה אתה השמלת ואני אכלתי
 כן הדבר הזה כי הנה המן נתן עיניו לאסוף ולכנס
 ומדכי ואסתר אכלוהו וזה הוא שאמר הכתוב ולחוטא
 נתן לאסוף ולכנס זה המן לתת לפני האלהים
 זה מדכי ואסתר והנה ממואל דברי רבי אבא ז"ל
 למדנו כי אומר נתן המלך לאסתר את בית המן ואומר
 ותשם אסתר את מדכי על בית המן לא על מזיזת
 הצחים ידבר כי אם גם על כל הון אשר אסף וכנס
 המן וזה אסתר לפי ענין אומר ביום ההוא נתן
 וגו' לומר שלא יעלה על לבנו שמה שנתן המלך לאסתר
 היה על אשר הילל את נפשו ממות ע"י גנתן ותרם
 כי בזמן ההוא לא עשה לה דבר יען חשב כי המן היה
 ראוי לכל הכבוד כי הוא סיבת תלקח אסתר אל המלך
 שאמרה למלך בשם מדכי והזילה ממות נפשו על
 כן גדל המלך את המן אחר הדברים ההם כילל אך
 לאסתר לא עשה דבר כי אמר המלך איזה יקר וגדולה
 יעשה לאסתר יותר מהיותה מלכה אך עתה שאמר
 מרבוזה שאדברנה על שדבר מדכי טוב על המלך עשה
 לו העץ צביון אז אמר אל כן איפה אשר גדלתי את
 המן עשה לאסתר ואם לא את צביון אז את מדכי
 אשר דבר טוב על המלך הביאה לפניו ויסר את
 פצעמו אשר העביר מהמן ויתנה לו על כי הוא החפץ
 מיי המלך יורש את החפץ מיתמו אמר כי לא כן
 הוא רק מה שציוס ההוא נתן המלך לאסתר את בית
 המן לא היה רק על היות המן צורר היהודים וקשה
 לו למלך על אשר שלח ידו ביהודים ולהורות נתן
 את כל ציטו והונו לאסתר לומר שאם מה שאותו חלה
 לא היה רק על הנוגע אל המלך היה ממונו למלך
 ככל הרגיו מלכות שממונס למלכות אך ביום ההוא
 שניה את דרכו ויתן לאסתר את בית המן להורות כי
 על הנוגע אליה הרגו על אשר היה צורר היהודים
 שכללם היתה אסתר על כן תהיה לה אשר לו וכן מה
 שזמרדי כל לפני המלך לא על שדבר טוב על המלך
 כ"א על כי הגידה אסתר מה הוא לה ולמענה ויסר
 סעלך וגו' למען הילל אותו מיד מבקשי נפש ישראל
 המחזיקים בסערי האף אשר נכתב על היהודים
 לאבדם וזה ותשם אסתר וגו' כמדובר למעלה :

והטפה אסתר וגו' . ראוי לשים לב אל ד' פעולותיה
 אלה ותדבר וספול ותקד ותחנק וכן אומר

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶחָשֵׁרוּשׁ לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּלְמַרְדֳּכָי הַיְּהוּדִי הַנֶּה
בֵּית־הַמֶּן נִתְּנִי לְאַסְתֵּר וְאֹתוֹ תָּלוּ עַל־הָעֵץ עַד אֲשֶׁר־שָׁלַח יָדוֹ
בַּיְהוּדִיִּים: * וְאַתֶּם בָּתְבוּ עִד־הַיְּהוּדִים כַּמִּזְבֵּב בְּעֵינֵיכֶם בְּשֵׁם
הַמֶּלֶךְ וְחַתְמוּ בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ כִּי־כָתַב אֲשֶׁר־נִכְתַּב בְּשֵׁם־הַמֶּלֶךְ
וְנִחְתָּמוּ בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ אֵין דְּחָשִׁיב: * וַיִּקְרְאוּ סִפְרֵי־הַמֶּלֶךְ בַּעֲתֵי
הַהוּא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי הוּא־חֹדֶשׁ סִיוֹן בְּשָׁלוּשָׁה וַעֲשָׂרִים בּוֹ וַיִּכְתַּב
כָּכָל־אֲשֶׁר־צִוָּה מַרְדֳּכָי אֶל־הַיְּהוּדִים וְאֶל־הָאֲשֻׁרְפָּנִים וְהַפָּחוֹת
וְשָׂרֵי־הַמְּדִינֹת אֲשֶׁר ׀ מֵחֹדֶי וְעַד־כּוֹשׁ שֶׁבַע וַעֲשָׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה
מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָּבָה וְעַם וְעַם כָּל־שָׁנֹו וְאֶל־הַיְּהוּדִים כִּכְתָּבָם
וְכָל־שֹׁנָם: * וַיִּכְתַּב בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אֶחָשֵׁרוּשׁ וַיְחַתֵּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ
וַיִּשְׁלַח סִפְרִים בְּיַד הָרָצִים בְּפוֹסִים רַכְבֵּי הָרֶכֶשׁ הָאֲחֻשְׁתָּרָנִים בְּנֵי
הָרַמְּכִים: * יא אֲשֶׁר נָתַן הַמֶּלֶךְ לַיְּהוּדִים וְאֲשֶׁר בְּכָל־עִיר־וְעִיר לְהַקְהֵל
וְלַעֲמֹד עַל־נַפְשָׁם לְהַשְׁמִיד * לְחַרֵּג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּרְחִיל עַם וּמְדִינָה

יחיר ' * כס"ב כ"ו ולהרג בו"ו וכו' לדינא רש"י

(ז) הנה בית המן וגו'. ומעשה צ' הכל רואים שאני חפץ בכס וכל מה שחלמתי ויאמינו הכל שמחתי הוא לפיכך
אין לזכורם חס להעבירם חלל כתבו ספרים אחרים כטוב בעיניכם: (ח) אין להשיב. אין נחה להשיבו ולפסות
כתב המלך בזיוף: (ט) ככתבה. באומיות שלה: כלשונה. הוא הדבור: (י) ציד הרעים. רוכבי סוסים
שמה להם לרדוף: האשחרנים. מין גמלים הממהרים לרדוף: (יא) ושלם לבו. כאשר נכתב בראשונות
שפתי חכמים

צ' דקשה ליה הוא בקשה לספר מחשבות המן וכו' השיב כנה בית המן ואין זה תשובה לשאלתו. לכך פירש מעשה
הכל רואים וכו':

משה

ארשך

משאת

על ידי אשר התחננתי אך מה אעשה וגם כי יצוה
עשה שלא ישלחו יד ביהודים לא יסבון כי כתב
אשר נכתב בשם וגו' לא יתבעל ועוד ב' פן יאמר
המלך הלא אמרתי מה בקשתך עד חצי המלכות
וארצ' שהוא פן תשאל ביון ב' שהוא מחצי המלכות
והאלה ועד' אפשר יאמר ג' להשיב גזרת היהודים
שעד חצי המלכות בלבד ע"כ שנה ותאמר אם על
המלך טוב ואם מזלתי הן וגו' שהם ד' מיני חתום
לכולל הדברים ג' על רעת המן להשמיד להרוג
ולאבד ואחד על מחשבתו אשר חשב שהוא לאבדם
ולמען יתבעל הדבר מאליו יכתב להשיב את הספרים
והוא ע"פ הקדמתו שהכרתו למעלה והוא כי ב'
מיני חתום נכתבו אחד ליתן דת בראש המומות
גלוי לכל העמים ובהם לא היה רק להיות עתידים
ליום הזה ולא ידעו על מה היה ב' ספרים אל השמים
שכל עיר ומדינה רחב מפורם להשמיד וגו' להניעם
עד עת מועד להראותם להמון קריה להודיעם על
מה נועדו. ונבא אל הענין והוא כי אמרה בלבה
הלא דת למדי ופרס די כל אשר וקיים די מלכא יקס

(ו) נאמר מלֵאָא אַחֲשֵׁרֹושׁ לְאַסְתֵּר מַלְכָּתָא וּלְמַרְדְּכֵי יְהוּדָאִי הָאָ בֵּית הָקֹן יְהִיבִית לְאַסְתֵּר וְיִתִּיָּה עֲלֵיבּוּ עַל קִיקָא בְּנִין דִּי אֲשֵׁישׁ יְהִיָּה בִּיהוּדָאִי : (ח) וְאַתָּן סְרִיבִי כְּתוּבֵי בְּנִין יְהוּדָאִין בְּדַ עֲפִיר בְּעִיבּוֹן בְּשׁוּם מִימְרָא דְּמַלְכָּא וּסְטִימוּ בְּעֻקְתָּא דְּסִיטּוּמָתָא דְּמַלְכָּא אַרוּם סְטָקָא דְּמַתְּגַתִּיב בְּשׁוּם מִימְרָא דְּמַלְכָּא וּמִסְתַּתֵּם בְּעֻקְתָּא דְּסִיטּוּמָתָא דְּמַלְכָּא קָא יִתִּיב הִקְנִי : (ט) וְאַתְּקִרְיֵאוּ לְבִלְרִין דְּמַלְכָּא בְּעִידָנָא הִהִיא בְּיִרְחָא תְּלִיתִי הוּא יִבְחָ סִין בְּעִסְרִין וְתִלְכָּתָא יוֹמִין בִּיה וְאַיְכְּתִיב בְּקֵר דִּי פְקִיד מְרַבִּי קִנֵּת יְהוּדָאִין וְלֵנֵת אֶסְטֵרְטִילִיסִין וְהַפְרִקִין וּבְרַבְרָגִין דְּמַתְּמֵן אַרְבּוּנִין עַד פִּלְכָּיָא דְּקִנֵּת הִנְדִּיא רְבָא עַד פּוּשׁ לְמָאָה וְעִסְרִין וְשִׁבְעֵי פִלְכִין פִּלְכָא וּפִלְכָא פְּרוּשָׁם פְּתִבְקָתָא וְעָמָא וְעָמָא בְּמַמְלָל לִישְׁנָהּ וְלֵנֵת יְהוּדָאִין פְּרוּשָׁם בְּתִבְהֻזָּן וּבְמַמְלָל לִישְׁנָהּ : (י) וְאַתְּבֵת בְּשׁוּם מִימְרָא דְּמַלְכָּא אַחֲשֵׁרֹושׁ וְאַתְּתֵתֵם בְּעֻקְתָּא סְטִיטָתָא דְּמַלְכָּא וְשִׁלַּח שְׁטָרִין בִּידָא דְּרַהֲשִׁין רַהֲטִי סִסְגֹן וְרַבִּי רַבָּא עֲרִטְלֹגִי בְּקִין דְּאַתְּנִימִלֵּי שְׁחֻלְהוֹן וְאַתְּקִרְוּ סִסְתָּ בָּהּ רַגְלוֹהוֹן : (יא) דִּיבֵת מַלְכָּא לִיהוּדָאִי דְּסִיטָא דִּי בְּקֵל קִרְיָא וּמִרְיָא לְאַתְּבִנְשָׂא וּלְקִמָּא יַת נַפְשִׁיהוֹן לְשִׁינָאָה וּלְקִטְלָא וְלִהְוִבְרָא יַת קָל חִינֵתָא עָמָא

משה

ארשיך

משאח

ספר לאחד מהמקומות לאדם בלבד כמאמרו אל המלך וע"כ אם יכתב להם הספרים שבהם להשמיע וגו' לא יציבו אשר בהם לאדם עכ"ל מהשבת המן הוא משכחו הראשונה וכ"ל אשר בהם להשמיע וגו' ועל רעת המן שחיהו להשמיע וגו' אשר בזה מלכו אמר כי איכבה אוכל ורלתי ברעה אשר וגו' ולכל יאמר המלך לא כרעתו אשר הכתיב להשמיע וגו' רק כמחשבתו אשר דבר אלי שהוא לאדם בלבד כי בזה שהסכמתי עמו חתקים הגזרה לזה אמר ואיכבה אוכל ורלתי וגו'. או יאמר אל יעלה על דורך שאין לרע עמי נוגעת אלי כי דע איפה כי הלל עממי ומולדתי היא בית אבי תלוות בהלל עמי על ידי והוא מאמר מרדכי אליה כי אם החרש תחריטי וגו' והוא מאמרנו למעלה כי קולר רעת המן היה תלוי על גורל שאלו אבי שהשאר את אנג לילה אחת וסמיל וזרעה בשפחה אשר ילא משם המן עכ"ל לה מרדכי אם על ידך יגאלו ישראל תכפרי בעדו אך אם תחריטי בעת הזאת ריוח והללה יעמוד להם ממקום אחר על ידי זולתך ולא על ידך

בגילת

אלו הפסוקים הנמשבי' עד הרצים וגו' מפורשים למעלה בענין אגרות ראשונות :

ויאמר המלך לחשוכו וגו' . הנה כחמו למעלה כי ב' מני כחבים היו בלגרות ראשונות אשר

בהם כתב מפרש נשתלחו אל שרי עם ועם מדינה ומדינה וכו' למשמרת אחס עד י"ג לאדר שיראום אל עם הארץ לדעת פי' הדת שנתנה סהם להיות עמידים ליום הזה אך בשון הדת ניתנה נפי' להשמיע בלומר ואת פשטן וגו' וע"כ גם בשון הוכרח לשב להכריז להיות היסודים עמידים לעקס מאיניבסם כבשאר מדינות המלך שאל"כ מאי יסון דת שם להשמיע סתרים

(יא) להשמיע להרוג ולאחד את כל חיל . גם כנאל יקדם כשלהם לשונות . וגם מה זה פשטן הכתב . וכל אל שטין נאמר כי אובר נאמר על ב' ענינים . א' . על רשעים גמורין שכן אבודין מעו"כ כמו שזכרנו וכלו האובדים מארץ אשר וכמ"ל בשם המעשה א' וגם נאמר על ענינים שכן מעונים ומסובלים בער עד שכן כבודים מעו"כ דכתיב חנו שכן לאובר וגו' . ומה המן לא הספיק עממו כלותו מעונים להפיק שלם של ישראל רק כלותו או להעביר דהם כי ה' יודע כי כל זמן שישראל קיימן לא יכון הוא ומלכותו ועדיין תקום תקומת וכוונתו כי בהם שאמר לאדם היינו לאחד דהם וגו' פי' בפשטן להשמיע דהם דהיינו להרוג או לאחד דהם וכמ"ל אבל אסתר ומרדכי לא היו יכולין לבקש הריגת כולם . ואמר להשמיע להרוג דהיינו להשמיע להרוג דהיינו העמלקים בהריגה על חציבור ממונם להכניעם תחתיהם ועם ושיהם לבו להם לעשות בהם ככלו"ם וגו' . וגם פי' היבית לאדם הנהגה בהם שמהלך עד היסודים לומר שעי' יאדו דהם מלכותו ע"י שהפיק להם נשים ובנותיהם וממונם על הרים ושם אדם לא יעמוד כנינים ויהיו שוננים על כולם כעלם כלם .

הַצָּרִים אֹתָם מִן הַיָּמִים וְשָׁלָם לָבוֹז : י בַּיּוֹם אֶחָד בְּכָל־מְדִינֹת
הַמֶּלֶךְ אֶחָשֶׁוּרֹשׁ בְּשָׁרֹשָׁה עֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ שְׁנַיִם־עָשָׂר הוּא־הָיָה
אֶדְרָ: י פִּתְשָׁן הִתְבָּה לְהַנָּתֵן דָּת בְּכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה־גִּלּוּי לְכָל־
הָעַמִּים וְהַחַיִּים הַיְּהוּדִים עֲתוּדִים לַיּוֹם הַזֶּה לְהַנָּקָם מֵאִיְבֵיהֶם :
י ד הָרָצִים לְכָבִי הָרָכַשׁ הָאֲחֻשְׁתָּרָנִים יָצְאוּ מִבְּהָרִים וּדְחוּפִים בְּדָבָר
הַמֶּלֶךְ וְהָדָת נָתַן בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה : ט וּמְרָדְכִי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ
בְּדָבוֹשׁ מִמְּכֹת תְּכֵלֶת וְחֹר וְעֶמֶרֶת זָהָב גְּדוּלָּה וְתַכְרִיךְ בּוֹץ וְאַרְגָּמָן

יחיד י' עתידים קרי רש"י

זהם צבזה לא שלחו את ידם שהראו לכל שלא נעשה לשם ממון : (יג) פתשן . אגרת מפורש : (יד) מצהלים . ממסרים אותם לעשות מהרה לפי שלא היה פנאי שהיה להם להקדים רעים הראשונים ולהעצירים : (טו) ותכריך בוך . מעסה בוך עליה העשוי להחטוף :

משה

אלשיך

משאת

היתה העיר שושן נכונה שבו כל עם הארץ חונקים
את כל איש ישראל והומרים לו מחר אהרונ אוחך
ואסול ממוך כמו שאר"ל וע"ז עדין היו שם צרכיה
פן יקומו עם הארץ לאמר הלא דה למדי ופרס ולא
לשמיא ואחמול וכו' להשמידם ושמה יתן דה לישראל
להנקם מאויביהם ויחיוקו המון קריה צדוקם אך אפשר
לבלום פיהם לומר כי זה היה קיים כי יקומו
לשמידם והם רשאים להנקם מאויביהם ואם כה
יעשו אולי יאספו אסופה עם רב על ישראל ולא ירימו
דאש ויפלו בניפלים חלילה מה שאין אחד מזה בשאר
מדינות המלך כי לא פורש בהנחן דה גלוי לכל העמים
מה שהיה כתוב בספרים להשמיד להרוג וגו' וע"כ לא
הרגישו השמי לכן למען לא יקומו בני העיר שושן
עשה המלך הוראות יכירו כל עם הארץ כי
באגרות שניות חפץ מולד הכוראה כאחד במה
סבראים וגו' יאלו מבוהלים ודחופים בדבר המלך
משא"כ באגרות ראשונות כ"א דחופים בלבד וגם לא
נתן דה בשושן עד שראו יושביה כי הרעים יאלו
מבוהלים ודחופים ואח"כ נהנה הדת ח"א הרעים וגו'
וסדה נהנה וגו' ע"ד עשה המלך למען תפול פחד
היהודים על כל הנמצאים בשושן והוא כי כאשר הדת
נהנה בשושן מיד ומרדכי יאל :

ומרדכי יאל וגו' . הנה כהנו למעלה כי למה שהיה
ית' נאנו מקפה שכל כל בריה ע"כ הטעם
אם מרדכי בע"ז פרי מעלליו ולעומת זאת ברחוב
העיר בלבוש עק הכניא לבוש מלכות וקר לבש בו
המלך וכעד האשר ואשר יתן כתר מלכות בראשו ועל
אחשו ברגליו עלה בפוס אשר רכב עליו המלך . ועל
עקו נעקב גדולה ומרה וקראו לפניו וגו' אך חננים
אין ספק כי לא ערבה לו שמחתו ויהיו כל אלה לו
בשר בשירים על לב רע בכל עת אשר היה רואה
אם ישראל בקרב ארץ כי עדין לא נשעו ומה גם לר"ל
כי שז לשקן ולחטתיו ועוד לו כי היתה לו גדולה

תִּשְׁלַק מַעֲקוּיוֹ וְתַהֲוֶה מַסְדִּין וְיִשְׁוֶן וְיִשְׁלַחֲהוּן בְּעֶדְתָּהּ : (יב) בְּיוֹמָא חַד בְּכָל פְּלָגִי מְלִיקָא
אֲחִישׁוּרוֹשׁ בְּתַלְתָּ עֶשְׂרֵי יוֹמִין קִיבַח תְּרִין עֶשְׂרֵי הוּא וְרִחָא בְּאֶדְר : (יג) דִּישְׁמָא דְכִתְבָא
לֹא תִיִּקְבָא גִזְרֵת דִּיקָא בְּכָל פְּלָגָא וּפְדִקָא בְּרִיר לְכָל עֲמִמָּא דִּיהוֹן וְהוֹדָאין אֲמִימוֹסִין לְיוֹמָא
הַדִּין לֹא תִפְרַע סַבְעִלִי דְבִגְהוֹן : (יד) בְּהִישְׁתֵּן דְּרִבִּיבִין עַל רִקְסָא עֲרִשְׁתִּיגִי נִסְקוּ וְרִיוִין וְסִחְפִין
בְּפִתְקָא מְלִיקָא וְגִזְרֵת דִּיקָא אֲתִיבִית בְּשׁוּשָׁן בִּירְנָתָא : (טו) וּמְרַבִּי נִפְסָן מִן קֶדֶם מְלִיקָא
בְּלִבּוּשָׁא דְמַלְכוּתָא תִּתְכַּלָּא בְּרֵי חֲרִי וְשִׁפּוּר לְגִיָּה בִּמְקָא סָגִי וּבְרַבּוֹ וְתִירָא לְבִישׁ לְבוּשָׁא
דְּמַלְכוּתָא מִיקָא כְּרִפְסָא וְתִתְכַּלָּא שִׁיר בְּרַחֲבֵי טַב דְּאֹפִיר וּמִקְבֵּעִין בִּיהַ מְרַגְלִין וְאִבְנִין
מִבֶּן לֵא מִן מְרַבָּא לְבִישׁ מִנְקָא דְכִרוֹם וְקָא מִעֲרָבָא לֵא מְגִיה לְבוּשָׁא בְּתִנְא דְאַרְגָּון
דְּצִירִין עֲלֶהָ כָּל צֶפֶר גִּדְפָא וְעוֹפִי שְׂמָנָא וְתִנּוֹן דְּמִיָּה דְכִתְנָא אֲרַבְעָ מָאָה וְעֶשְׂרִין כִּפְרִי
דְּנִתְבָּא וְהִמְנָא מְחִית בְּתַרְצִי דִּי מִקְבֵּעִין בְּאַרְכוּתִי אֲבָגִי בִּירְכָא מִנְקִי פִרְתִּיאִין דְּמִיָּה
בְּרִגְמִיָּה מְחִיתִין בְּמִוְדִּינִין דְּנִתְבָּא וּמִתְחַתִּמִין בְּמִוְדִּינִין וְסִפְסָרָא מְדָאָה חֲלִי בְּתַרְצִיָּה מְחִית
בְּחִלַת חֲזִילִית דְּנִתְבָּא וְצִיר עֲלֶהָ קִרְתָּא דִּירִשְׁשָׁם גַּעַל וְהִיָּה דְסִפְסָרָא צִיר עֲלֶהָ גִדָּא
דְּמִחֻזָּא חִידָא מְדָאָה מְחִית בְּרִישִׁיָּה דְּצִיר בְּצִבְעוֹנִין וְעִבִיר לְעִילָא מִיָּה בְּלִילָא בְּכָא דְנִתְבָּא
מִוְקִרְנָא וְעִיקָא מִן בְּלִילָא מוֹטָפֵן דְּמִקְבֵּעִין בְּבִרְכָּא דִּירְעִין כָּל עֲמִמָּא אִוְסָא וְזִישְׁנָא דִּי
הוּא מְרַבִּי יְהוּדִי לְמִקְמָא קִרְנָא דְכִתִּיב בִּיהַ וְיִתְהוֹן כָּל עָמָא דְאַרְעָא אֲרוֹם שְׂמָא דִּי
אֲתִקְרִי עֲלֶהָ וּבְמִסְפָּרִיָּה מְרַבִּי מִן מִרְעָא דְמִקְבָּא שְׁנָקָא כְּאַסְיָא מִכִּיבִין וְדִרְתָּא בְּאַרְבַּנְיָא
גִּידִי מוֹלָא בְּחִבְלִי בּוּצָא עוֹלָמָן מִתְּתִין בְּרִישִׁיָּהוּן בְּלִילָן וּבְנִיָּה גִּסְמִין בִּירְהוֹן חֲנֻצְרִתָּא
וּמְכִרְוִין וְאַמְרִין כָּל דָּלָא וְתִנּוֹן לְשִׁלְמָא דְמְרַבִּי וְדִשְׁנָמָא דִּיהוֹדָאִי מְדָמִין יִתְעַבֵּר וּבִתְיָה
גִּידִי וְשִׁתְּנָה וְעִסְרָא בְּגִי הָסֵן פִּדְרִין וְיִתְהוֹן וְאִוְלִין וְזִמְרִין קֶדֶם מְרַבִּי צִדִּיקָא וְאַמְרִין
וּמִשְׁפָּחִין לְמִן דִּיבֵּב אֲנָרָא לִירְהוֹדָאִי וּמִשְׁלֵם אֲנִיָּהוֹן דְּכִשְׁעִיָּה בְּרִישִׁיָּהוּן וְהָדִין הָסֵן אֲבִיָּא
סִפְשָׁא דְאַתְרִיתִין בְּעִתְרִיָּה וְעַל יְקִרְיָה מְרַבִּי עֲנִיתָנָא מְבִרְהַּ בְּצוּמִיָּה וּבְצִלּוֹתִיָּה וְאַסְתֵּר
צִדִּיקָתָא מְדִיקָא מִן מְרַבָּא דְלִית אֲפִשֵׁר דְּמַלְכָּתָא לְמַהֲלָא עִם בְּגִי נִשָּׂא בְּשִׁנְקִיא חוֹר
מְרַבִּי עֵינֹוֹרִי וְתוֹא וְתָה וְאַמֵּר לָהּ בְּרוּךְ יְיָ שָׁלָא וְתִנְנִי מִרְךָ לְשִׁנְיָהם מְרַבָּא אֲסִתֵּר
וְאַמְכַּרְתִּי לִיָּה עוֹרִי מַעַם יְיָ עוֹשֶׂה שְׂמִים וְאַרְצָן סִינְאִין מִבְּגִי נִשָּׂא הוּוֹ מְרַבִּין עַל מִסְפָּרִיָּה
דְּהָסֵן בְּשִׁנְיָא וּמְרַבִּין וּמִשְׁפָּחִין עַל פּוֹרְקָנָא בְּתִיָּה לִין לִירְהוֹדָאִי וּמִשְׁפָּחִין עַל פּוֹרְקָנָא וּיְקָרָא
בְּתִיָּה לִיָּה לְמְרַבִּי צִדִּיקָא בְּמִנְאָה הִיָּה דְהָסֵן מְרַבִּי וּמְרַבִּי צִדִּיקָא נִפְסָן מִן קֶדֶם מְלִיקָא
בְּלִבּוּשָׁא דְמַלְכוּתָא תִּתְכַּלָּא וּמִילָא וּבְלִילָא דְנִתְבָּא רַבָּא מְרַבִּי בּוּצָא וְאַרְבַּנְיָא וְקִרְתָּא

מגילת סתרים

לְכוּת עֲתִידִים . וְכוּיָוִן הַיּוֹדִים . וְכַמּוֹנֵם כִּי עוֹקֵר מִחֲסִנָּה
סָמֵן כִּי שְׁלֵיִשָׁר שׁוֹם יִהְיֶה כָּל שְׂעוֹל . וְהַחֵת מִנְכוּת
אֲחִישׁוּרוֹשׁ לֹא כִּי רַק קִרְנִי מְדִינוֹת . לֹא כִּי הַיּוֹדִים לֹא כִּי
רַק הַחֵת מִנְכוּתוֹ כְּדִכְתִּיב כָּל מְדִינוֹת מִלְכוּת וְכַמּוֹנֵם .
וְכַסֵּם הָסֵן כִּי יִרָא אֲלוֹי בְּיוֹם י' ו' אֲדָר כִּי יִהְיֶה כוֹס
בְּצִיָּהם שִׁיטוֹת מִלְכוּת אֲחֵת לְסִחְרוֹס אִין נִשְׁאָר יוֹרֵךְ . וּמִמִּלָּא
לֹא יִהְיֶה כוֹס וְיִכָּן לֹא פִרְסָם מִהַ שִׁיבִי בְּיוֹם זֶה כִּכְדָּת
שִׁתִּין כִּיִּסִּיב גִּלּוֹי לְכָל שְׂעוֹמִים . רַק כִּכְדָּת בְּנוֹף כִּדָּת שִׁיבִי
גִּלּוֹי לְכָל שְׂעוֹמִים כִּיִּסִּיבִים מְחֻיָּבִים לְכוּת כוֹס עֲתִידִים
לְעוֹמִד בְּיוֹם כִּכְדָּת כִּיִּסִּיב כוֹס שִׁיבִי אֲדָר יִכְתֵּב אֲדָר מִנְכוּס
אֲחֵר רַק שִׁיבִי מוֹכֵסִים בְּצִיָּהם עַל יוֹם י' ו' אֲדָר וּבְיוֹם כוֹס
וּכְוִינֵן לִסֵּם טַעַם כְּדָנֵר מַה שְׁגוֹר עוֹלִים שִׁיבִי עֲתִידִים
לְיוֹם כוֹס . וּבְכַסְפִּירִים שְׁלֵמָה כִּמֵּן לְכַסְפִּירִים יִרָא לִסֵּם כִּכְדָּת
כִּי לְכַרְזֵּי הַיּוֹדִים וְלִטְלוֹת מוֹנֵס וְלִכְדָּם . וְיִמְלֵא אִף כִּכְדָּת
כִּכְדָּת כִּכְסֵה כִּיִּסִּיב אֲלִי גִדּוֹל הַיּוֹדִים כִּיִּסִּיב יוֹרְעִין כַּעֲמָן
שְׁלָא לְהַסֵּם נִטְוִין כוֹס בְּצִיָּהם וְשָׁלָא לְעוֹלֵםִים כוֹס כִּי
כִיִּסִּיב יוֹדְעִין מִשְׁנֵלֵת אֲחִישׁוּרוֹשׁ לִסֵּם . וְלֹא אֲחֵר אֲחִישׁוּרוֹשׁ עַל
מִלּוֹחַ כַּסְפִּירִים כִּשְׂמִים . בְּעַקְרִי כִכְדָּת כִּדָּת אֲחֵר וְנִתְבָּא וְנִתְבָּא
בְּכַסְפִּירִים כִּמֵּן שִׁיבִי עֲתִידִים לְיוֹם כוֹס אִי אֲפִשֵׁר בְּאִין לְכַסְפִּירִים
רַק מִסְכּוֹל לְכַרְזֵּי עַל הַיּוֹדִים כְּוִינֵן כְּוִינֵן . דְּהִיָּוִין
לְפִישׁ מַה שְׁגוֹר בְּנוֹף כִּכְדָּת כִּכְדָּת מִתְחַתִּיב בְּכַסְפִּירִים כִּמֵּן
שִׁיבִי עֲתִידִים הַיּוֹדִים לֹאֵם כוֹס כִּכְדָּת כִּכְדָּת לִיָּה שְׁוֹס
מְרַבִּיכִין לְעוֹשֵׁת לִסֵּם כִּיִּסִּיב לִנְחֹל לִסֵּם שִׁיבִי כוֹס לִיָּה שְׁוֹס
לְמִקְוֵם לְכוּת בְּיוֹם כִּכְדָּתִי אִין אֲחֵר לֹאֵם כוֹסִים שְׁוֹסֵם

וְהָעִיר שׁוֹשָׁן צָהֳלָה וְשִׂמְחָה: כו' לַיהוּדִים הֵיטָה אֹרְחָה וְשִׂמְחָה וְשׁוֹשָׁן

משאת

אלשיך

משה

לַיהוּדִים הֵיטָה וְגו'. ראוּ לָשִׁים לֵב לֹא יִבָּזֵר אוֹ
אִמֵּר לַיהוּדִים יִכְלוּ גַם כָּל אֲשֶׁר בָּכַל עֵיר
וְעִיר מַדְיָה וּמַדְיָה אוֹ אֲשֶׁר בַּשּׁוֹן בְּלָבָד אִם גַּם אִם
בָּכַל יִכְלוּ אֵיךְ אִמֵּר אַחֲרֵי כֵן אֲשֶׁר הָיָה בָכַל עֵיר
וְעִיר מַדְיָה וְגו'. שְׂמֹרֶה כִּי עַד כֹּה לֹא עָלִיתָ יִדְבַר
וְאִם גַּם הַסֵּקוֹק הֵב' יִדְבַר דְּרָךְ כָּל גַּם עַל שֶׁל שׁוֹן אֵיךְ
יִאמֵר מִקּוֹם אֲשֶׁר דָּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָחוּ מִנֵּי כִּי אֵין הַנֶּטֶס
לְדַקָּה בַּשּׁוֹן כִּי מִמֶּנּוּ יֵאָדָר הַמֶּלֶךְ וְדָחוּ מֵאֵת
הַמֶּלֶךְ כִּי שֶׁס בָּיָח וְעוֹד כִּי מִהֲרָאֵי לִכְלוֹל וְלִמְרֹא וְלִכְל
הַיְּהוּדִים שֶׁבָכַל עֵיר וְעִיר מַדְיָה וּמַדְיָה הֵיטָה אֹרְחָה
וְשִׂמְחָה וְגו'. וְעוֹד מִה הָיָה כִּי בַּסֵּקוֹק זֶה שְׂמֹרֶה
הֵיטָה אֹרְחָה וְשִׂמְחָה וְגו' לֹא נִזְכַּר מִשְׁתֵּה וְיוֹם טוֹב
הֵמָּה בַּסֵּקוֹק הֵב' וְכַשֵּׁי אִינוּ מִזְכִּיר אֹרְחָה וְכו' אֵךְ
וְשִׂמְחָה וְשׁוֹן הַנֶּטֶס מִהֲרָאֵי בְּרִאשׁוֹן חֲדָו וְכַשֵּׁי בַּשְּׂמֹרֶה
וְאִם אִמֵּר לַיהוּדִים וְכו' הוּא עַל אֲשֶׁר בַּשּׁוֹן בְּלָבָד
רָאוּ לְדַעַת עַל מִה הִזְכֵּרוּ בַּשּׁוֹן עֲלֵינוּ וְיִשְׁנֵה חֲוָרֵי
שִׂמְחָה לֹא רָאִי זֶה כְּרָאֵי זֶה בִּזְמַן אֹרְחָה כו' וְלֹא
מִשְׁתֵּה וְיו"ט וְהַסֵּקוֹק בַּסֵּקוֹק הֵב'. וְעוֹד לִמֵּה עַל
שׁוֹן לֹא נִאֲמַר שֶׁהָיָה עִם הָאֶרֶץ מִתְּחִילֵיהֶם כְּאֲשֶׁר בַּשְּׂמֹרֶה
מַדְיָה הַמֶּלֶךְ וְעוֹד לִמֵּה לֹא נִאֲמַר בִּכֵּן יִקָּר כְּאֲשֶׁר
בַּשּׁוֹן שְׂמֹרֶה שׁוֹן וְיִקָּר. אִמֵּנִס הֵנּוּ הִכְרַחוּ לְמַעַל
כִּי בָכַל מַדְיָה הַמֶּלֶךְ שֶׁחֲלָחוּ ב' מִיָּה כְּחִיָּס שִׁמְיָן דָּא
מִן דָּא הִמִּין הֵב' שְׂמֹרֶה לִסְתָּן דָּח בְּגִלְיָו בָּכַל עֵיר
וּמַדְיָה לְהִיֹּת עֲתִידִים לְיוֹם כֹּזֵה וְלֹא מוֹדֵעַ עַל מִה
מוֹעֵדוֹ וְהִמִּין הֵב' סְפָרִים אֶל כָּל שָׂרֵי הַמַּדְיָה כְּחַב
מִשְׁרֹשׁ לְהַשְׁמִיד וְגו' יוֹם מוֹעֵד הַהוּא. אֵךְ בַּשּׁוֹן
גַּם הָיָה מִיָּה לְהַשְׁמִיד כְּמֹאשׁ"כ וְאִם שִׂמְחָה
כְּחַב הָיָה אֲשֶׁר יִמָּן בַּשּׁוֹן לְהַשְׁמִיד נִתָּן לוֹ כְּמֹדוֹכָר
עֵסֶה דְּכָר לְמַעַל נִתָּן וְאִמֵּנִס ע"כ בְּהַשְׁמִיד הַשְּׂמֹרֶה
יִכְלוּ לְשַׁלֹּת שִׂמְחָה לְיִמָּן דָּח גִּלְיָו לִכָּל הַשְּׂמִים ע"כ כְּרוֹ
לְהִיֹּת הַיְּהוּדִים עֲתִידִים לְיוֹם כֹּזֵה לְיִנְקֵם מִאֲחִיבֵיהֶם כִּי
לֹא חֲשִׁינֵנוּ בְּיוֹן שִׂמְחָה דְּעָתוֹ בְּנִזְרוֹתָיו אֵךְ בַּשּׁוֹן
יִמָּן דָּח מֵאֵל בָּרַךְ הִסְבֵּךְ גִּלְיָו לְהַשְׁמִיד ע"כ בְּהַשְׁמִיד
הַגִּזְרָה וְהַחֲנִן דָּח בַּשּׁוֹן לְהִיֹּת הַיְּהוּדִים עֲתִידִים לְיוֹם
כֹּזֵה לְיִנְקֵם מִאֲחִיבֵיהֶם הֵלֵא מוֹרָא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁ כָּל
אִישׁ יִשְׂרָאֵל כִּן יִתְקַוֶּינּוּ מִיָּה עִם לְחִיָּק בְּדָח הַרְאֵנוּ
אֲשֶׁר מִיָּה לְהַשְׁמִיד בְּאִמֵּר כִּי דָּח לְמַדִּי וְסָפֵר דִּי לֹא
לְהַשְׁמִיד וְיִשְׁלַחוּ הַשּׁוֹן בְּעוֹלָתָהּ יִדְבַר עִם יִשְׂרָאֵל וְהַמֶּלֶךְ
לֹא יוֹכַל לְהַיָּסֵם כִּי אִם דָּח הַמֶּלֶךְ הַשְּׂמִים ע"כ עַל כֵּן
הַשְּׂמִים לְעִשׂוֹת הַרְאֵנוּ הַמּוֹרֹת לְעִשׂוֹת הַכָּל כִּי רָאוּ מֶלֶךְ
שֶׁלֹא יִשְׁלַחוּ הַיְּהוּדִים אִם יֵדֵם כִּי כָל יִשְׁעוֹ וְכָל חֶפֶץ
לְהַשְׁבִּיל לְהַשְׁבִּיל לְיִשְׂרָאֵל וְהוּא בְּמִשְׁתָּן אִם בִּית הַמֶּן
לְאַחֲרָי וְיִסֵּר אִם עֲבָדָיו אֲשֶׁר הַשְּׂמִים מִהֶמֶן וְיִתָּה
לְמַדְרֵי וְגַם הוֹשֵׁעַ ע"כ בִּית הַמֶּן וְיֵאָדָר מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ
בְּלִבּוֹת מַלְכוּת וְגו' ע"כ עֲדִין לֹא נִמְשַׁךְ לַיְּהוּדִים אֲשֶׁר
בַּשּׁוֹן מִהֲשִׂמָּה וְשׁוֹן שְׂמֹרֶה עַל סִמָּה בְּעוֹלָתָהּ הַגִּזְרָה
וּמַשְׁלָח הַמֶּן לֹא מִשְׁתֵּה וְלֹא יו"ט וְגַם לֹא נִשְׁלַח
הַיְּהוּדִים עַל עִם הָאֶרֶץ בְּעֵסֶה לְהִיֹּת מִתְּחִילֵיהֶם כ"א

משה

א'ר'י'ך

מ'ש'ת

כאשר בשאר מדינות המ'ך כי ש'ס'חדו פחד א'ך בשו'ן לא היה פחד וכו'ו מהטעם האמור כי בעת רעת המ'ך ית'ן דת בשו'ן להשמיד מ'ס'ל' בשאר מדינות המ'ך וע"כ בשו'ן לא הי'ע בטחונם עד גדר עשות מ'ס'ת וי"ט כאשר בכל עיר מדינה ומדינה וזלחת מן הטעם שחבנו שעל כל ארבעת אלף עדי'ן לא הס'ר מור'ך לבדם על אשר ית'ן דת בשו'ן להשמידם כמדובר . וע"כ לא נפל פחד היסודים בשו'ן להיות מ'ס'י'ס'ים כאשר בעמי האר'ך אשר בשאר מדינות המ'ך ואחרי אומרו עי'ן היסודים אשר בשו'ן אמר וכלל מדינה ומדינה מקום אשר דבר המ'ך וד'תו כוא אשר בספרים אל ספרים להקל ולעמוד על נפשם וד'תו מני'ע הוא שחש'ן הכתב להנח'ן דת להיות עתידים ליום הזה להג'ק מ'א'י'ב'י'ס'ם היה להם מ'ס'ת וי"ט כי אשר נגזר בחללה גלי' לכל העמים אל היה להשמידם רק להיות עתידים ליום הזה ס'ס' בשו'ן שיק'ן דת גלוי להשמידם והיה להם ש'מ'ח'ה על דבר המ'ך בספרים לעמוד על נפשם להצ'ל ע'צ'מם מהכ'נים להורגם וש'ון על הדת ש'מ'ח'ה בגלוי להג'ק מ'א'י'ב'י'ס'ם גם מהכ'ל'תו ב'אים להורגם ככחוב טעם ה'ח'לוק למעלה וע"כ קן על סיבה הש'מ'ח'ה ע'בו מ'ס'ת ועל סבה הש'ב'ן ע'בו י"ט וז'ו ש'ס'פ'ס'ין ב'ן ש'ון למש'ח'ה כמלת היסודים וזה הוא מו"ל ש'ס'ד'ר'ו למעלה כי אר'ם ב'ל'אל ב'א'ם ס'מ'ו'ם להיות עתידים ליום הזה ולא יד'עו ל'א'ם וז'ב'א ס'ט'ו'ב'ה ב'א'ם מ'ש'ו'ר'ש'ת ו'ל'ו'י'ת וג'י' להג'ק מ'א'י'ב'י'ס'ם ואין זה רק בכל עיר ומדינה זולת שו'ן כי גם ב'פ'ר'ו'ם א'ח'ר'י' פ'ס'ג'ם מ'ע'ש'ה הד'ע'ם כמ"ס' וז'א'ת פ'ס'ג'ן כ'ס'ב' וג'י' להש'מ'י'ד'ם

מגולת ב'הר'ים

ש'מ'ח'ה ב'ר'י'ק'ו'ד'ין ומחולות . וזהם בשו'ן ש'ס'ת'ה עיר מלוכה ומקום מוש'ב המ'ך וס'פ'ר'ים לא היו יב'ול'ין לעשות ש'מ'ח'ה ב'ר'י'ק'ו'ד'ין ומחולות בעי'ני המ'ך וס'פ'ר'ים ש'ל'א יג'ר'מ'ו ק"א' וז'ע'ני ש'אמ'ר ב'ג'י'ט'ו'ן כ'ח'ו'ר'ב'ן המ'ך ר'א'ם ש'ס'ר'ו ש'מ'ח' ב'ג'ר'ו'ת ח'ור ע'ל'ו'ם ל'כ'ן לא היה ב'ס'ם רק ב'ל'ח'ת פ'ט'ה וש'מ'ח'ת ס'ב'ן ל'כ'ן נ'אמ'ר כ'ל'י' וז'מ'ת' : (טו) ליסודים ס'ו'ת' א'ר'י' וז'מ'ת' : ב'ש"ס' א'מ'רו קרי ל'ים יסודי וקרי ל'ים ימ'ו'י . וד'ר'ש'ו מו"ל יסודי ש'מ'ד'ר'י' מוכ'ר'ת ב'ג'י'ט'ו'ס'ין ס'ו'ם . וז'כ'ו'ו'ן ס'ו'ת' מוכ'ר'ת ב'ג'ו'ת' . ה'י'ו'ל'א מ'ו'ס' כי יסודים נק'ר'א'ם מוכ'ר'י' ב'ג'ו'ת' . וז'ס'ג' מ'ר'ד'י' נ'ח'ב' ב'ש"ס' מ'ת' נ'ג'ו'י'א'ם . וג'ם מ'ס'כ'ס'ד'ר'ו'ן ס'ו'ם ס'ם כ'מו ש'נ'אמ'ר ור'לו'ו ל'ר'וב א'ח'יו ואין הס'כ'י'ס' ש'ו'ר'ם מ'ח'ו'ר' ע'ל'ו'ת . וז'ס'ח'מו מ'מ'ו' מ'ע'י'ו'ת כ'ס'כ'מ'ה כ'ע'ת אר'ם וז'ג'ו'ר'ה , וז'כ'א'ר ש'ל'ח' יס'ו'ע'ם מ'ס'כ'י'ס' ח'ו'ר'ם כ'ס'פ'ס'ט'ם ב'ג'ו'י'א'ת למקו'מ'ם וז'ס'ח'חו מ'ע'י'ו'ת כ'ס'כ'מ'ה וז'ע'ד'ר ש'נ'א' ס'ו'ת' מ'ע'י'ו'ת כ'ס'כ'ל . וז'כ'א'ר כ'ס'כ'ו'ת ס'ו'ת' מ'ע'י'ו'ת כ'ס'כ'ל . וז'י'ו' נ'אמ'ר ליסודים (כ'י'ו'ת) ל'ח'ו'ן ס'ו'י' מוכ'ר'י'ס' ב'ג'י'ט'ו'ס'ין ס'ס'ם נק'ר'א'ין יסודים כ'מ'ס'ל' (כ'י'ו'ת) ס'ו'ת' ח'ו'ר'ם וש'מ'ח'ה אור כ'ס'כ'ל וז'כ'ו'ל'ה וש'מ'ח'ת כ'ל' . ש'ש'ן הוא מ'ש'ו'ב ס'א'כ'ר'י'ס' . וי'ק'ר . הוא ס'כ'ו'ס' ס'ו'י' מוכ'ר'י'ס' א'ת היסודים וז'ס'ג'ו'ת ס'ו'ת' י'ק'ר וז'א'פ'י' בעי'ני האומות . ד'כ'ס'כ'י'ס'י'ס' ס'ו'ת' נ'אמ'ר ור'לו' כל עמי האר'ך כי ס'ס' נק'ר'א' וג'י' . וז'פ'י' א"ל מקום אשר דבר המ'ך וד'תו מני'ע ש'מ'ח'ה וש'ב'ן ליסודים וג'י' כ'ל'ו'מ'ר ל'ח'ו'ת ס'ו'י' מוכ'ר'י'ס' ב'ג'י'ט'ו'ס'ם כ'מו מ'ר'ד'י' ס'ו'ת' ש'מ'ח'ת ס'ס'ם ומ'ש'ו'ב ס'א'כ'ר'י'ס' כ'י'ו'ל'ו'ל וז'מ'ת' להק'ס"ם וז'ס'מ'ו'ן פ'ס'ג'ם ס'ו'ת' מ'ס'ת וי"ט ול'כ'ן מ'ח'ל'ק כ'ס'י'ס'ם ליסודים ב'ן

ח אלשיך 1

ויקר: ויבדל מדינה ומדינה ויבדל עיר ועיר מקום אשר דברת
 המלך ודתו מניע שמחה וששון ביחודים משתה ויום טוב ורבים
 מעמי הארץ מתתיהם ביינפל פחד תיחודים עליהם:
 מ ויבשנים עשר חדש הוא חדש אדר בשלושה עשר יום בו
 אשר הניע דבר המלך ודתו להעשות ביום אשר שברו איבי

רש"י

(ח) מחזיקים. מתגירים:

משה

ארשך

משה

למטה וכו' משמים ממעל. או יאמר כי נפל פחד
 היסודים כי הפחד אשר היה ליסודים שלח' ביעקב
 ונפל צע"ו הנזכר. ובגמרא ליסודים היתה אורה ו
 תורה כד' כי נר מזה ויורה אור. ושמחה זה י"ט
 כד' ושמחה בחג וששון זו מילה כמד' שם אנכי
 על אכרתי. ויקר אלו תפילין שבראש שנאמר וראו כל
 עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ע"ה.
 וראוי לשים לב ובי האם עד כה חסרו ישראל תורה
 וי"ט ומילה והתפילין שבראש. ועוד האם לא היו להם
 זולת אלו ואיך חיפה כל חרי"ג מזה ועוד כי בכלל
 תורה הם י"ט ומילה והתפילין שבראש. ועוד שאם כן
 שבו להם ד' דברים אלה למע לא נאמר היו כ"ה
 סיבה. ועוד איך באומר שם אנכי על אמרתך י"ט שם
 מילה וכן באומר ויקר אלו תפילין שבראש איך נלמד
 מפסוק וראו וגו'. והנה טרם בא אל מכוון כללות
 המאמר נבאר הניע אל הכנף פסוקו באומר ששון זו
 מילה שנאמר שם אנכי וגו' והוא כי אחד מהדברים
 שהלגה נדרשת הוא ג"ס כענין אומר שמחה זה י"ט
 מג"ש של ושמחה בחגך כן נאמר כאן ששון ונאמר
 להלן שם אנכי מה ששון המצור שם מילה שברי נאמר
 כמזהל כל רב ואיזה מצור מלא ושם עליה זו מילה
 כמזהל על למצור על השמירה כשנכנס דוד במרתח
 ראה עליו ערים מן המצור וגו' הסתכל במילה שם
 ונאמר למצור על השמירה על שתיקה בשמיני. או
 יבין כמז' שם אנכי על אמרתך זו מילה כד' כי
 שמרו אמרתך מה להלן מילה שנאמר ובריתך יצירו
 חף כאן היא מילה וכו' אמור מעתה נאמר כן ששון
 ונאמר להלן שם אנכי מה להלן מילה שברי נאמר
 אמרתך כלל מילה וז' ששון זה מהטעמים כי
 אמר ת' במספר קטן עולה י"ט במספר מילה במספר
 קטן ובגד י"ט בריחות שכלתו עליה ונבא אל ענין
 כוח המאמר דרך כלל והוא כי הנה הוקשה לר"ל
 או ליסודים היתה אורה כי במשמעו לא יתכן כי
 לא נמנע מאלו אורה וכן איך ושמחה כי בכלל חומר
 דרך כלל והענין שיש לכלה ושמחה היא. ועוד אומר
 היתה אורה ולא אמר היו ד' דברים הם ועוד
 שאם אורה הוא הענין חך הנה בכלל שמחה וששון
 הוא ע"כ נזכר אומר כי רמז ד' דברים אורה וכו'.
 והוא כי הנה נד' הדברים העלם הוא י"ט. א' פסוק

ח אלשך 2

ולס

הַלְמַנְדֵּר עוֹדֶלֶת בְּגִיזוֹן וְלֹא־חֶמֶד תִּפְּלִיזוּ עַל יְדִידוֹן וְעַל הַיְשִׁיחוֹן : (י) וּבִקֵּל פִּיקֵּקָא וּבִיקֵּקָא יִקְבֵּל חֶרֶן וּקְרָא אֶתֶר דִּי פִתְּנָם מִלְּקָא יַעֲבִירֵת דִּיגִיָּה כְּמִי תְּרִדֵּת וּבְרִידִית לִבָּא לִיהוּדָאָן וּמִשְׁתַּיָּא וְיוֹמָא טָבָא וּסְגִיאוֹן מַשְׁקָא דְאַרְעָא כְּתִיגִירִין אַרְזֵם נִפְר שְׂחָדָא דִּיהוּדָאָן עֲלִיחוּתָא :

משה

אלשיך

משאת

ואם לאו שם חסד קבולתם והקשו בנמרא א"כ מכלן מודעא רבא לתורה וסורא חזרו וקיימו בימי אחרונים שנאמר קיימו וקבלו קיימו מה שכבר קבלו ופי' מאמר זה ר"ל בתנחומא פרשת נח כי מה שלא ראו לקבל בסוים עד ימי אחרונים היא תורה שבעל פה וזוהי יאמר כי ליסודים היתה אורה זו תורה מה שאין כן עד הזמן ההוא כי לא קיבלוה כי אם בראש ויהיה סוראסא כי תורה שבע"פ נתנה להם חיים וכמא"ל מתלמידי מרדכי שהיו כ"ב אלף עוסקים בתלמוד וזכרם עמדה או כמה שכתבנו למעלה מהמדרש כי התורה לבשה סק לפני הקד"ש ובא אליהו וסופר הדברים למרדכי ומשם נודע אח"כ לישראל ע"כ בסדר פנים יסית קבלו כל חלקיה וגם היה להם י"ט מחדש הם ימי הסודים והוא מו"ל כי כשקפדו המן על מועדות ישראל אמר הוא יתבדק חייך כי עליך יעשו מועד אחר הוא יום פורים משה וי"ט וגם זה יהיה על ראשם כי הניל הוא יתבדק המסיל עין רע במועדיהם וכן על ראוהם כי זולת החיים גם חירות מהיות עבדים יתן להם התחוקת מזל יוחר על מצות מילס בלמוד כי לה' הם עבדים חתומים בחותמו ולא לאחר ושהיה עמדה להם וגם קנו חיות במוצת חסילן שבראש ולא יבשו לעיני העמים כי ראו מופת כי היה פחד היסודים עליהם ומיקרים אותם ע"כ קנו חזקת על המנוה ההוא : ובבבל מדינה ומדינה וגו'. שיעור הכתוב מקום אשר דבר המלך הוא אשר שלח לשלום בנפדים ליקהל ולעמוד על נפשם ודמו מניח על הדם שגורו גליה לכל העמים בפרט להיות היסודים עמידים להקם מאויביהם כמפורש למעלה בחר היסוד חלוקי האגרות על דבר המלך הכתוב בנפדים שלא היה כ"ל לעמוד על נפשו להגלל מחקמים עליהם שהוא דבר המלך הכתוב בנפדים אל השרים כ"ל על זה היה שמחה ועל מה שגם זולת זה ינקמו מאויביהם שהוא דת שיתנה שהוא אומר ודמו היה שכן נוסף על השמחה ולא אמר ומשנה וי"ט ב"ל משנה בלא וי"ט והוא כי מהשמחה נמשך משנה ומשחשון שעל הדת שיתנה נמשך י"ט ושאר פניו הכתוב מפורש לעיל פ' הקידוש. ובנמרא רבי הניח בר פסא פתח לה פתחה להא פרכא מהכא הרכבה אנוס לראשו באי בלא ובמים בלא בימי ג"ל הרשע ובמים בימי פרעה וחזאינו לרוב בימי המן ע"כ. וראוי לשים לב כי בלמוד הרכבה אנוס לראשו אינו דורש כלום ועוד שמעיר דרשנו בימי ג"ל ובימי פרעה ולא היסועה שהיטינו ה' בימינו ובע"ז המן מזכיר החשיטה ולא הנורה ואם כל כוננו הוא על מה שבימי המן למה מזכיר הקידוש

בתרים

מגילת (א) ובינים עשר הדם וכו'. אשר דבר המלך יהוה לעשות. ע"כ נכתב דכתיב לעשותם ולא כתיב

הַיְּהוּדִים לְשָׁלוֹם בָּהֶם וְנִהְפֹךְ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלֹטוּ הַיְּהוּדִים הַמֶּלֶךְ
 בְּשִׁנְאֵיהֶם : 3 נִקְהְלוּ הַיְּהוּדִים בְּעִרְיָהֶם בְּכָל־מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ
 אַחֲשׁוּרֹשׁ לְשַׁלַּח יָד בַּמִּבְקָשִׁי רַעְתָּם וְאִישׁ לֹא־עָמַד בַּפְּנֵיהֶם כִּי־
 נָפַל פָּהֶם עַל־כָּרֵה־עַמִּים : 4 וְכָל־שָׂרֵי הַמְּדִינֹת וְהָאֲחֻשְׁדָּרָפִּנִים
 וְהַפַּחְוֹת וְעוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ מִנְּשָׂאִים אֶת־הַיְּהוּדִים כִּי־
 נָפַל פֶּתֶד־מַרְדֳּכָי עֲלֵיהֶם : 5 כִּי־גִדּוֹל מַרְדֳּכָי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְשָׁמָּה
 הָיָה בְּכָל־הַמְּדִינֹת כִּי־הָאִישׁ מַרְדֳּכָי הָיָה וְגִדּוֹל : 6 וַיָּבֹאוּ
 הַיְּהוּדִים בְּכָל־אִיְבֵיהֶם מִפְּתִיחַרְבַּ וְהָרָג וְאִבְדָּן וַיַּעֲשׂוּ בְּשִׁנְאֵיהֶם

ט (ג) ועשי המלאכה . אותם שהיו ממונים ק לעשות לרכי המלך :

שפתי חכמים

ק דק! וכי עושי מלאכה לבד הם למלך ככתב ועושי המלאכה אשר למלך והלא כל העכו"ם כולם הם למלך .
 לכו"ט אותם שהם ממונים לעשות לרכי המלך כעומר אשר למלך שב על המלאכה לא על עושי המלאכה :

משה

אלשיך

משפחת

יחד כי מי לא ידע בכל אלה מהראוי יאמר ובשמים וגו' ביי"ט יום צו נקבלו היהודים בעריהם וגו' וכן אומרו דבר המלך ודמו הוא כפל כי גם דמו דבר המלך הוא ועוד אומר והפך הוא מהראוי יאמר ויתפסק אשר ישלמו וגו' ולא והפך הוא שהוא לשון צודד ועוד שאחר אומר ונקבלו היהודים וגו' טרם יאמר וכל שרי המדינות וגו' היה ראוי יאמר פסוק ויכו היהודים וגו' ועוד אומר המה בשונאיהם כי מלת המה מיותרת . אך הנה כחבנו למעלה כי באנחות ראשונות נכתב כתב המפורש אל שרי המדינות ואל הפחות להשמיד להרוג וליאבד וגו' אך מה שהיה חזק דת ע"י כרוח לא היה רק להיות עתידים ליום הזה ולא ידעו על מה דתם כי ילמד הכתם מן המפורש אשר ציד השמים כי היו כהצבים בידם חרב לאמר ביום מועד כי היו עתידים לעשות כל הנמאס כתב בספריהם ובהספכות הגזרה לכל יראה כתב מנורחו אשר חין להשיב כחבו אל השמים שהקודם עומד עומד והרשות נחמה להשמיד וגו' אלא שהמלך מחזיק ציד היהודים להקבל ולעמוד על נפשם שלא יסו שכתם לפני הבאים להשמיד ולהרוג אותם כ"א יעמדו לעומתם והנזיל את נפשם מיד הבאים להרוגם ככתב חרב וסכר כי אל השמים היה בלתי אפשר לכתוב באופן אחר . אך פתשנן הכתב להנחן דת ע"י כרוח קרא בחיל היה יותר מזה כי מאלו מקום להיות לו יותר והוא כי למה שמה שניתן דת בחתלה בגלוי לא היה כ"א סתם להיות עתידים ולא מודע למה היה היעוד פירשו כראשם שלא בלבד ירגו את הבאים להרוגם כ"א ולהיות ג"כ היהודים עתידים ליום הזה לניקם מאויביהם שהוא גם בבליה קמים להרגם כאשר דקדקנו הוי"ו שבמלת ולהיות גם אומר למעלה בספרי השמים להשמיד וגו' את כל חיל וגו' הנזים אותם ופה נאמר אויביהם שהוא כי לא ניתן רשות בספרי השמים כ"א לעמוד נגד הארים אותם בפועל אך בפשטן להנחן דת בגלוי היה להקם

ח אלשיך 4

בלבד

ש (א) ויבטרו עשר ירחין הוא ירח אחד בתלת עשר יומין ביה דמטא פתגם מלכא וגזירת ריגיה לאמעקדא ביוקא דחשיבו בעלי דבבין דיהודאין למשלוט בהון ואתהפדון מן שמיא בגין זכותא דאבתתא די ישראון יהודאין אנון בסנאיהון : (ב) אתפגשו יהודאין בקרוהון בקל פלגי דמקדא אחשורוש לאוששא ודא בקל דתבעין בישתהון ויבר לא קם באפיהון ארום נפל פחרהון על קל עממיא : (ג) וכל כבני פלביא ואסטרטילוסין והיברין ועבדי עבדקתא די למלכא ממין עלוהון ית יהודאין ארום נפל פתקא דמירבי עלוהון : (ד) ארום אפישורפוס ורב וסרן קרבי בבית מלכא ומשפיעה נפס בקל פלביא ארום גברא מירבי רב בית אבא למלכא נאול ויטרברב : (ה) וסרו יהודאין בקל בעלי דבביהון פתח

משאת

ארשיך

משה

בלבד אשר ישלמו יהודים על הכאים : לבורנס כ"א
 גם כמה בשואליס כלומר כמה יחילו בשואליס
 ח"א ונהפוך הוא כי נהפך הוא זה מה ויכולו להטעור
 נגדס אם יחיון בכרוז הוא הב' ע"כ על ב' פעמות
 אלו לא ערבו ישראל לבס להתקומם להקם מאויביס
 רק נקבלו יהודים צעירים וגו' אך לא להקם
 מאויביס הנלתי קמים עליהם רק לשלוח יד במבקשי
 רעתם הם הקמים עתה להרע בלבד וחיו מנקשי
 רעתם שהם לעמוד על נפשם בלבד כדברי הספר
 הכתום אשר ביד השרים והם הכה ראו כי איש לא
 עמד בענינם להרע להם באופן שלא הרגו איש כי
 לא עמדו עליהם כדי שיעמדו הם על נפשם נמא
 שלא הורגם רועם גדולתם ביום ההוא ע"כ אמרו
 בלבם כי טוב טוב היה לתפוז מאמר הדם ויהיה
 לקום ישראל מעמם לאויביס מבלי שיקומו הם תחילה
 וע"כ נעשו לעשות כן והנה יגד לה ב' העובדים א'
 מהשרים כן יקומו עליהם על שאין כן בשפריס .
 וכן' המון העם אשר שברו לשלום בכם ועמה לא
 בלבד יעמדו על נפשם כ"א גם יתקוממו מעמם עליהם
 עכ"א כי הכה ראו שלא היו עובדים לא זה ולא זה
 כי הכה על פחד הממים אין פחד כי הלא הכה ראו
 כי פחדם נפל על כל העמים וגם מהתקוממות השרים
 לא היה פחד כי הלא וכל שרי המדינות וגו' מנאליס
 את יהודים ביום ההוא שנקבלו ע"כ איש לא
 עמד בפניהם כי בזה הדרך לבדם ע"כ אז ראו לתפוז

מגילת

לו לכתוב ונהפך . ונראה בכוונת הכתובים . שכל להגדיל
 גם כי מדרך כסא לשון סחוט ממלך . וכל עליהם
 פירוש שונים כן עומדים וחוקרים . ולאשר כסאן בא
 ממלך אפקודם סחוט וחתום רק לטות עתידים ומתן פ'
 הכוח כדי להשמיד ולכרוס יהודים ומרדכי פ' בסיפ
 וכתב' וכו' ראו שיה' בדבר כסאן אלא ושלח ויהיה
 לבלע מתכנתת א' מ' ס' שמו שמשו של מרדכי כו' וגל
 ואחמיו כסם בסיפיו של מרדכי . ולכן לא עמד איש
 בפניהם נעת נקסלו לשלוח יד במבקשי רעתם : (ב) נקסלו
 סיוהיה וגו' בלתי יד . ים להתעורר כי זה שפת יתר מה'
 לומר נקסלו יהודים וכו' . ונראה דבכוונת הוא במבקשי
 רעתם הם הסמלקים כי זוררים הם לישראל חמיד כדכתיב
 מהחם נ' בלתי מדור דור וגם כיון שיו עתידים לבנות
 בבית מזוין הם למחות זרע עמלק כמו בבית ראשון .
 וכתירו זה כי האמות שאין רגועים להקם בשום אדם רק
 בפעמקים שם מנקשי רעתם . וזה הכריתו כל האמות
 שס' ברתמיו השרים שנאם בלב כל האמות על הסמלקים
 עד שיה' לב כולם שמה כדריגים מחמת קנאת הן ס' ס'
 בלנם על סגדילן ממך על כל השרים . והנה דקדוק
 בשלון דקבלו בני' נכפעו לטות סין לא היו בלנם

ח אלשיך 5

בְּצִוָּנָם: וּבִשְׁוֵשֵׁן הַבִּירָה הִרְגוּ הַיְּהוּדִים וְאַבְדַּר חֲמִשׁ מֵאוֹת אִישׁ:
 וְיָאתָ | פֶּרְשֵׁנְהָתָא וְיָאתָ | דִּלְפִּין וְיָאתָ | אֶסְפֶּתָא: מֵיָאתָ | פִּוּרְתָא
 וְיָאתָ | אֶדְרֵיא וְיָאתָ | אֶרֶדְתָּא: מֵיָאתָ | פֶּרְמִשְׁתָּא וְיָאתָ | אֶרֶסִי וְיָאתָ |
 אֶרֶדִּי וְיָאתָ | וְיָתָא: יַעֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמֶן בֶּן־הַמֶּדְתָּא צִוְּרַת הַיְּהוּדִים
 הִרְגוּ וּבִבְזָה לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם: יֵא בְּיוֹם הַהוּא בָּא מִסְפֵּר הַחֲרוּגִים
 בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: יֵי וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה בְּשׁוֹשֵׁן
 הַבִּירָה הִרְגוּ הַיְּהוּדִים וְאַבְדַּר חֲמִשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְיָאתָ עֲשֶׂרֶת
 בְּנֵי־הָמֶן בְּשָׂאֵר מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ מִנָּח עָשׂוּ וּמִחֵשָׁאֲלֶהָ וַיָּנִתָּן לָךְ
 וּמִחֵבִקֶּשֶׁתְּךָ עוֹד וְתַעֲשִׂי: יֵי וְתֹאמַר אֶסְתֵּר אֶם־עַד־הַמֶּלֶךְ מִיֵּב וַיָּנִתָּן
 גַּם־דָּהָר לַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוֹשֵׁן לַעֲשׂוֹת בְּדַת הַיּוֹם וְיָאתָ עֲשֶׂרֶת
 בְּנֵי־הָמֶן יִתְּלוּ עַד־הָעֵץ: יֵי וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהַעֲשׂוֹת כֵּן וְתִתְּנָהוּ דַּת
 בְּשׁוֹשֵׁן וְיָאתָ עֲשֶׂרֶת בְּנֵי־הָמֶן תָּרוּ: מֵי וַיִּקְהֲלוּ הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר־
 בְּשׁוֹשֵׁן גַּם בְּיוֹם אַרְבַּעַת עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר וַיִּהְרְגוּ בְּשׁוֹשֵׁן שְׁלֹשׁ

איש בראש הדף ועשרת בכוף הדף יתיר י' רש"י

(י) פשרה בני הן. ראינו בסדר עולם אלו עשרה שכתבו שנה על יסודם וירושלים כמס"כ בס' עזרא
 (עזרא ד) וצמחות האשורם בחלות מלכותו כתבו שנה על יסודם וירושלים. ומה היה השמחה
 לכל העמים מן הגולה בימי כורש שהתחילו לבנות את הבית והלשונות עליהם הכותים והחדילים וכשמה כורש
 ומלך האשורם והנבואה המן דלג שלא יעסקו אותן שבירושלים בבנין ושלחו בשם החסות לשני עזר האור
 לבנין: ובזזה לא שלחו את ידם. שלא יתן המלך עין רעה בממון: (יג) ואת עשרה בני הן יתלו
 על העץ. אותן שנהרגו: (יד) ותתן דת. נגזר חוק מלך המלך:

משה

אלישיך

משאת

אמר כי באויבים שהם איבה בלם בלם ולא שוגלים
 באים להלך בפועל הכו לקצתם מכה חרב בלבד ומהם
 כרג לגמרי ומהם גם אהבן שהוא עדי אובד כל זרעו
 לאים לפי רעוהו אך בשוגלים מנכשי רעוהו לקיים את
 הנזרה ראשונה להשמידם בהם עשו כרצונם כלומר
 כרצונם לעשות ביחודים שהם להשמיד וגו' כן עשו בהם
 חוה ויעשו בשוגלים כרצונם ולא אחד בהם שאלמו
 לנצחם די במכת חרב או כרג כשאר באויבים רק עד אהבן
 בעלם עד חוהם:

ובשושן הכירה וגו'. ראונו לשים לב למה בבית לא
 שלחו את ידם. וגם אומרו בא מספר
 הכרונים לפני המלך מה בלע להביא מספרם לפניו
 וסיוח של שכן הכירה ביחוד ולא לזלזול גם משאר
 מדינות המלך ועוד דלומר בשאר מדינות המלך מה
 עשו כי הלא יראה ק"י שיש עליו פירכא כי הנה יורה
 יראה שיערנו אל לבם לעשות בשושן את אשר ירצה
 שם בית אסתר ומהם ומרדכי יסודי הגדול בבית
 המלך ועוד דלומר ומה שאלך וגו' כי הלא כמו ז'
 נחבז מה ראה המלך להיות נקל בעיניו אשר נעשה
 בשושן שיעל' על רוחו שערין לא שכח חמם המלכה

הלא

ה אלשיך 6

מֵאֹת אִישׁ וּבְבִזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם׃ י וְשָׂאֵר הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר
בְּמִדְיָנָת הַמֶּלֶךְ נִקְהָלוּ וַעֲמַד עַל־נַפְשָׁם וְנוֹחַ מֵאִיבֵיהֶם וְהָרוּג
בְּשִׁנְאֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁבָעִים אָרָף וּבְבִזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם׃
י בַּיּוֹם־שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אָדָר וְנוֹחַ בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר בּוֹ וַעֲשֵׂה
אֹתוֹ יוֹם מְשֻׁתָּה וּשְׂמֵחָה׃ יי וְהַיְּהוּדִים אֲשֶׁר־בְּשׁוּשָׁן נִקְהָלוּ
בְּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר בּוֹ וּבְאַרְבַּעָה עָשָׂר בּוֹ וְנוֹחַ בְּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ
וַעֲשֵׂה אֹתוֹ יוֹם מְשֻׁתָּה וּשְׂמֵחָה׃ יג עַל־כֵּן הַיְּהוּדִים הִפְרִיזוּ

רש"י

יחיר י' יחיר ו'

(יט) הכרזים. שהיום יושבים בערי חומה בהרצתה עשר ומוקפין חומה בע"י נשמן וסיקף ר זה לרץ

שפתי חכמים

ר סי' מדקלמר פרוס ב"ד ס"מ מוקפין אינם ב"ד ומדלל כמו כן הכתוב חומה הוא ואשכנח שופן ששבו בע"י מכתנא

משה

ארש"י

משאת

הרזנוי המה וגם המלך פעל ועשה עוד אחרת להוראה
זו להחזיק לב יהודים ולתת מורך בלב אויביהם במה
שבה מספר ההרגים לפני המלך להורות כי מלכותו
פעלו ומקבל מספר ההרגים להודיע כי בזה הוא חפץ.
ובגלל הדבר הזה כי היה מורך בלב ישראל אשר
בשון יוהר מנצח מדינות ע"כ הטיב אשר דבר המלך
בק"י אשר אמר בשון הכירם כרנו וגו' ואת עשרת
בני המן הלו כלומר אם במקום אשר ניתן דת בגלוי
רחשונה להשמידם ערבו אל לבם ישראל להרוג כשיעור
הזה בשאר מדינות המלך שהיה הא' היה סתום להיות
עמידים ליום הזה מהם עשה' מפרש ב' להקדם מאויביה'
מה עשו כי הין ספק שהרבו לשלוח יד עד בני די
ולמה שביד יש ספקון פס לאויבי יהודים אשר בשון
להלוק ולומר הלא גורח המלך אשר נהנה בשון בראשון
להשמיד את היהודים לעולם עומדת דת מדי ופרס
די לא חפדא וזה: אם יתקוממו המון עם על המלך
לאמר דע מלכא די דת למדי ופרס די כל די מלכא
יהקים לא להשניא והנו ועשינו גורחך הא' אשר
הנחת והחמת. המלך מה עשו לנו והלא כמקרה דריוש
אביו גם הוא יקרנו כי מטעם זה השליכו את דניאל
בגובה די אריותא על כרחו של הלך עכ"ל לה המלך
ומה שאלקף וגו' עוד והעם לומר הנה היתה חיתתה
ליסול עליהם בראות תליית הכן ואשר הובא מספר
ההרגים לפני ועדיין אפשר לא נכבד לבם בעלם ויחזיקו
דת אשר ניתן בשון להשמידם ומי יודע אם ישימו
בבקר לקיים את הדת אשר ניתן שם להשמידם ומה
גם גואלי הדם אשר נשקף היום כי יחס לבנם איש
על אחיו או על קרובו ע"כ מה שאלקף נעשה עוד כס
להכניס יוחר לכל יערב אל לבם להחזקתם אז פיה
פתחה בהכמה ותאמר ניתן גם מחר וגומר לעשות דת
היום ואת עשרת וגו' כי הלא יראו ויחתו ויכירו כי
כלהא אליהם הרעה מאת המלך וגם ע"י הרג יום אחד
יס ימות לבנם בקרנם ולא הקום עוד רוח בליש
להפקועם עד כף איש ייודי והמלך כיון דרכה ויאמר
ח אלש"י 8

דקטלו בשושן תלת מאה גוברין מרבית עמלק ובקצאה לא אושטו ית יריהון: (טו) וישאר יהודאין די בקדמי דמקרא אתבנשו וקמו ית גפשיהון ואשכחו נחא כפעלי דקביהון וקטלו דסנאיהון שבועין וחמשא אלפין מרבית עמלק ובקצאה לא אושטו ית יריהון: (יז) ביום תבת עשרי ליכח אדר תהו קמול פורעית בעמלק וניחא תהו לישראל בארבע עשר ביה ובמערב יתיה יום משתא וחרבא: (יח) ויהודאין די בשושן אתבנשו לשיצאה ית בגוי בעמלק בתלת עשר ביה ובארבע עשר ביה ונתי בתמשא עשר ביה ובמערב יתיה יום משתא וחרבא: (יט) בגין בן יהודאין פציתא דיתבין בקרני פציתא עבדין ית יום ארבע עשר

משה

אלשיך

משאת

גלוי ליתן דת להסמיד רק סחום להיות עמידים ליום הזכ ובסמך דדבר יתן דת מפרש כמפרש הקודם להיות יהודים עמידים ליקס באויביהם כמפורש למעלה בזר היטב אך קת נסתקו אס יקומו מעלם להרוג בשנאיהם מבלי יבקשו רעתם או אס יקולו בלבד לעמוד על נפשם להליל עלמם מהקמים עליהם אך אס איש אל ירב אחס גס הש לא יסלחו אס ידס ולא יסגרו בס והוא כי הלא המה ראו כי כחב אשר נכחב אל שרי המדינות ופחשגן כחב הדס אשר יתן להעניר כרוז בגלוי יחדו לא היו חמים כי הנמאל כחוב בספרי השרים לא היה רק להקבל ולעמוד על נפשם להנלל מיד הבאים להורגם אך בשמשגן הכחב ליתן דת היה להיות עמידים להקס מאויביהם שהוא מבלי יקומו הס על היהודים ע"כ שס פחדו פחד פן אויבי היהודים יעברו אל לבס להקקומס באומרם כי רבים אשר אחס מאשר את היהודים חלויי נכח כי יד השרים והסנגים סהים במעל ההוא מפ כחבם שלא מיחה הסלך בשנאיו ישראל מהקקומס על היהודים כ"א הרסס את ישראל לעמוד על נפשם ע"כ מעלו לבלי היחל לסלוח יד להקס מאויביהם עד חקור דבר אס נפלס חתימס על אויביהם אס אין ויאמרו בלבס נקבל ועמדה יחד ורסס אס רס לבבס ויקומו עלינו מלחמה די לו עמוד על נפשם בלבד ואס נרסס כי לבס חלל בקרבס ולא יעברו אל לבס לקוס עלינו אז נחרך כי ה' אחנו לא נרסס וקומס עליהם להרוג ולחבד ויעשו כן וסס אומרו נקבלו היהודים כי רססוה לא היה דעתס רק הסקלס בחסדות ועמוד על נפשם שהוא להליל נפשם מידס ב'כד להנלל מידס אך ברססס כי ונוח מאויביהם סא:ל' שלא היו קמים על היהודים כ"א גס היו מרססס להס קורס רוח סאי' להס מוח מאויביהם אז אמרו הסה יד ה' עזרסס לנו נקומס גל על שונאיו ואז נחרסו וסרוג בשנאיהם וסניס את סעמו מאויבים לסונאיהם הלא הוא כי כללות העמים אחיבה סמה בעלי איבה בלבושס ובייחוד סונאיהם סס עמלקים שסמב' להילי סהיבה אל הסועל ורססוה חסבי כי ססונאי' יעברו אחס מלחמס וסיה דעתס לעמוד על נפשם להליל את עלמס ובדסאות כי לא ערב אל לבס ויותר עליהם סהיבים ססיה עח ליהודים מהס אז קמו וסרוג בשנאיהם אך באויביהם לא עשו עיקר מהריגה כי אס למי מנח חרב בלבד ולמי הרג אך בשנאיהם הרוג בענס ורססוה וסכו אומר למעלה ויכו היהודים בכל אויביהם מנח חרב וכו' אך יעשו בשנאיהם כדלעס

גדולה היחה בלבס: על כן . ראו לשים לב מה סמך ד' מיני שמחות האלה שמחה ושמחה כו' אשר נקבו בשמות כי לא דבר רק הוא הסאחדס על הסס ועל הסורקן ההוא ועוד מה היה כי מרדכי היהודי החליץ הססס כי חתח סיוס עוב סס מתנו' לאכזרים באסרו לעשות אוחס ימי משסה וסמחה ומסלוח מנות איס לרעסו ומסחות לאכזרים אמסס אימר כי על סנאול' ועל ססמורה אשר המיר להס ה' רע במוכ עשו אלה למו ללא הוא כי ססס על פסגס מעסס סרעס אשר נכחב על סהיודים

חִישָׁבִים בְּעֵרֵי הַפְּרָזוֹת עֲשִׂים אֶת יוֹם אַרְבַּעַה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר
שְׁמִיחָה וּמִשְׁתָּה וְיוֹם מִיָּב וּמִשְׁלֹחַ מִנּוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ : כ וַיִּכְתֹּב
מֶרְדֳּכָי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶרְכָּל־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר

רש"י

חִיבִים מִימֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון כִּךְ דָּרְשׁוּ וּלְמָדוּ רְבוּתוֹ : וּמִשְׁלֹחַ . שֶׁסּ דָּבָר כְּמוֹ מִשְׁמַר מִשְׁמַע לְפִיכָה הֵי"ן יָקוֹד'
רפי : (כ) וַיִּכְתֹּב מֶרְדֳּכָי . הָיָה הַמְּגִלָּה הַזֹּאת כְּמוֹת שֶׁהָיָה :

שפתי חכמים

מִלֻּחוּ סוּסִים שִׁירָה לְעוֹקֵסִים וְחַיִּי בְּחֹמֶר כְּשׁוֹן וְכִדִּי כֵּלָה הִנֵּן כְּמֹה שֶׁכָּתוּב כְּשׁוֹן קָלִי גִ"כ אֲמוּקִין חוֹמֶם דְּסִינִי
סִבִּי מוֹקִין חוֹמֶם מִימֹת אֲחֹשֶׁרוֹס כְּשׁוֹן לִכ"ס וְסִיפָא זֶס לִכִּי שִׁיבִים מִימֹת יוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון כִּךְ דָּרְשׁוּ וּלְמָדוּ רז"ל גנ"ס

משה

אדשיך

משאח

הַיְּהוּדִים לְאִדָּסָם שְׁמוֹ לִבֵּם רז"ל לְדַרְשׁוֹ וּלְחַדֵּשׁ עַל מֵה
עָשָׂה כִּכ"ה לַעֲמֹת יִשְׂרָאֵל וְהִי דַעַת רַעֲשִׁי' כִּי הָיָה עַל
שֶׁשִּׁחָחוּ לִלָּם נִבְכַּדְנֶאָר אֲךְ דַּעַת כָּל חֲכָמֵי מִדְרָג
חִיטִּים הָלָא הָיָה עַל שֶׁהֵמָּה מִשְׁעִדְתּוֹ שֶׁל אֲחֹשֶׁרוֹס וַיִּלְמְדוּ
לְאִמָּר כִּי שֶׁסּ נִמְלָא וְשֶׁסּ הָיוּ שְׂחִים רַעוּת ח' הַגִּילָה
הַסְעוּדָה ב' הַיֶּזֶק רִחִיטִים עֵינִיכֹס אֲשֶׁר הָיוּ חִיטִּים אֲחֵרִיכֹס
בְּרִחוּת שׁוֹא זְנוּת אֲשֶׁר הִלְצִינּוּ לְעוֹמֶמֶס וְהִנֵּה כִּחְנִי
לְמַעֲלֵה כִּי לֹא יִבָּרַר כִּי זֶה חֹה גּוֹרֵם כְּאִשֶּׁר הִכְרַחַז
לְמַעֲלֵה וְלֹא עוֹד כִּ"ל גַּם אִם אֲמַרְנוּ כִּי אֲחַת הָיָה
רַעֲשָׁה אִו עוֹן הַלֵּל אִו עוֹן הַסְעוּדָה אִין סִפָּק כִּי
בְּחַשׁ דָּרְכֵם לִשׁוֹב לְהִקָּן אֶת אֲשֶׁר עוֹתָה לְהִסֵּב חֲמִחוּ
יח' כִּי הָיָה עֵרְף וַיִּרְשָׁא יך וַיִּחַבֵּס אֵל שְׂחִים הַרְעִית
חֲסֵא לְהַעֲלִית אֲרוּכֹס וּלְרַשָּׁא שְׂבִרֵם בְּחִשְׁבֹּכֶם ע"כ
בְּשׁוֹס עַד ה' שְׁמוֹ לִבֵּם אֵל רַעוּתִיכֹס לְהַכִּנֵּה עֲלֵיכֶם
לִי אֲלִיכֹס וְע"כ אֲמַרְנוּ אֵחָד עַל עוֹן הַלֵּל יִסִּיה
הַדָּבָר וְהַחֲחִיבְנוּ מִיחָה כָּל עוֹבֵד ע"ג שֶׁאֲחַת דָּמוּ
לְהַחִית ע"כ דְּמֹה עֲלֵמֵנו כְּחִמִּי עוֹלָם כִּי כָל עוֹמֵד
לִיִּהְיֶה בְּגִזְרָת הַמֶּלֶךְ כְּהַרְגוֹ דְּמִי וּמַעֲשֵׂה נִכְנַע כְּחִמִּים
שֶׁלָּה מַחֲרֵם בֵּס נִמְסֵה וְחֵדֶר לְדָבָר נִמְסֵה אֲבִלוּת עַל
עֲלֵמֵנו חֲחִי וּבְכָל מַדִּינָה וְכו' אֲבָל גְּדוֹל יִשְׂרָאֵלִים
כְּחִמְעִלִים עַל עֲמָתָם , אֵחָד הָיָה עַל עוֹן הַסְעוּדָה אֵחָד
עַל בְּחִיטִּים עוֹן אֲבָל וְשִׁחָה עַל כֵּן נִלְמָד לְעוֹמֶמֶת ח' אֵל
וְאֵם וְאֵם הָיָה עַל עֵינִים רַמּוֹת לְהִכִּית בְּזוּמַת הַעֵינִים
נִהְיָ יִבְכוּ ח' אֵל וְכוּי וְהִנֵּה גַם זֶה . לְעוֹמֶת זֶה כְּשֵׁן
הַלֵּל וְכִשְׁוֹן הַסְעוּדָה הַגֵּד הַשּׁוֹם שְׂבִיךְ שִׁיבִים הַעוֹן
בְּקִיבּוֹץ וּבְכַעֲשִׂיָה כָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל חֲמָה בְּרִבִּים לַעֲמִי
כִּי יִחַר אֲחִיו אֲשֶׁר לִשְׁמִי בְּשׁוֹן שׁוֹלֵת הַמַּכְשָׁלָה שֶׁחֲמָה
יֵד כָּל אֶחָד מֵהֶם הָיָה כִּי אֵיךְ נִכָּל בְּשׁוֹן אֲחִיו שֶׁל
אֶחָד רִחוּת אֵחָד חֲחִי חוֹמָה וּבְחִלִּי עוֹמָה בֵּין אֲשֶׁר
חֲמָה בֵּין גַּם אֲשֶׁר לֹא חֲמָה וְהִי שֶׁסּ עֲמָסִים ע"כ
יִסִּיה חֲקִיקָה קִלְקֵלֶת יוֹ הַסֵּפֶד שְׁחָא קִבּוֹץ עַם לְהַסְפִּיד
כָּאֵל כָּל אֵיךְ מֵהֶם מִסְפִּיד עַל כָּל אֵיךְ אֲחִיו כִּי זֶה
דָּרֵךְ הַהִסְפִּיד כִּי אִין דָּרֵךְ הַהִסְפִּיד לְהַסְפִּיד אֵיךְ עַל
עֲלֵמֵנו כִּ"ל עַל אֲחִיו וְחֵדֶר עַל הַמֶּלֶךְ וְגַם מִשְׁעָם שֶׁל
הַמַּכְשָׁלָה עַל חֲחִי וְהָיָה לִרְיָךְ לְחֹמֶר זֶה הָיָה מִגֵּה
חֲחֵלָה מִשְׁכ"כ יִחַר הַדְּבָרִים כִּי אֲבָל לֹא יִתְיַיֵּב יִסִּיה
בְּקִבּוֹץ וְכֵן יִסִּים וְכוּי כִּי אֲשֶׁר יִתְאָבֵל אִו יִלּוֹס וְיִבְכֶּה
אֵיךְ אֵיךְ לְגִדּוֹ וְעַל עֲלֵמֵנו אֲךְ הַסֵּפֶד אִין מִלִּיחוּתוֹ
עֲלֵמֵי בְּקִבּוֹץ אֲשִׁים רַבִּים וְעַל הַזִּילָה וְע"כ זִיחָה
אֲשֶׁר וְהַמֶּלֶךְ יך כְּמֹס אֵחָד כָּל הַיְּהוּדִים שֶׁאֵחָד לְהִקָּן

ח אלשיך 10

וַיְכַתּוּב . לְבִנּוֹת אֵל עֵינִי הַמְקַרְבֹּת הָאֵלֹהִים נִסִּיה לִב
אֵל הַהִסְפִּיד הַרְחִיחוּ לְהַסִּיד עֲלֵיכֶם ח' אֲמַרְנוּ וַיִּכְתּוּב מֶרְדֳּכָי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מֵהַמַּכְשָׁלָה
הַדְּבָרִים

לְבַח אֲדָר הַדְּרֹתָ וּפְשָׁקָא וְיוֹקָא טָבָא וּפְשָׁדְרִין דְּרוּרָן נָבֵר לְתַבְרִיהִי : (ב) וְתַבְּרִי מְרַדְּבִי
 יַת פְּתִימָא הָאֵלִין וְיִשְׁבֵּר פְּתִימָן לְוֵר כֵּל יְהִיָּאִין דִּי בְּבֵל שִׁילְבִי דְּמַלְכָּא אֲחִישֹׁרוּשׁ דְּקָרִיבִין

משנה

ארשיך

משאת

דנדרים האלה הם לקיים עליהם וכו' אין לשון
 אלה נודק רק בשעה שמונים לפניה ולא כמה שעתיד
 לומר ואם היה מחתיל לספר דברי האגדה החרשתי
 באומר שחזר סיבת אלה אל מה שמחתיל לספר משא"כ
 באמרו וישלח ספרים וגו' ערס יפרש מה המה אלה
 ב' כי הכל מיותר ויחתיל ויאמר וישלח ספרים ואחזנו
 דע כי כחכם. ג' כי מהגרסה שלא כתב מרדכי רק
 כתב זה ואין יאמר אחרי כן ותכתוב אסתר המלכה
 ומרדכי וכו' לקיים את אגרת הספרים האות השנים
 איוז היא השנים ואם היא על זאת שכתב' אסתר את
 כל חוקק לקיים האגרת השנים שהיא מה שלומר
 אח"כ דברי שלום ואמת לקיים את ימי הספרים וכו'
 וקרא שיהא בערך הראשונה שכתב מרדכי לא יתכן
 כלל שאין במשמע רק שעל ידי ספרים אלה ששלחה
 מחזיקים האגרת שקדמה ולא שמחזיקים דבריה את
 עצמ' ועוד משא"כ מאי שיהא מי לא ידע שבערך הראשון
 היה שנים. ועוד למה יאמר שמחזיקים את השנים ולא

מגילת סתרים

פרוה הטומאה שורה עליהן וחתלות עשרת שנים המן :
 (יט) שמה ומשנה כו'. לבסוף סיבה לאלו דברים
 שחש וגם מה שהחליף מרדכי וי"ט וזה בעד וי"ט מהנות
 לאכזריות נראה דכנס אמרו חז"ל גדולה תשובה שזדונו
 נעשו כזויות והן חסנו שיעקב הכחא היום כל שנסנו
 מסעדות האשורונים וכוון שעשו תשובה ונחשכר להם נעשה
 מהפסח של האשורונים נכוח כי גדולה תשובה שזדונו נעשו
 כזכחה וכאלו עשה מהפסח של מלוא. ולכן עשו מהפסח
 ושמחה לזכור שיהא להם לשמוע בהפסח שעשו תשובה
 מה שעשו להם מקודם אבל וכי ויהא על מהפסח ולכן עשו
 ג"כ וי"ט שלפי דעתם שראו מהחיים עמלק וחשבו שהוא
 אחתהא דגאולה וראוי ה' יסיון בגאולה שניה בגאולה
 ראשונה רק שגרם הכחא כמו שאמרנו בש"ס ולפי דעתם
 שהוא אחתהא דגאולה ידעו שיהא יום טוב כמו בגאולה
 ראשונה : ומשלוח מנות. הסעס כי הקדוש שמרם האהדות
 והטומאה משורם הסירוד. כשגברו העונות ונעשה סירוד
 ביהראל כמו שאמר המן יבטו עש אחד מפורז ומפורז.
 ויהיננו סין ומפורז והן לירא שמונה שנים ומאלו סיבות
 להגלל כי היה ציונות פירוד ונלתי אפשרי יסיון כולם בעלם
 אחת ולא יאמרו מלומה ודלויס. ואח"כ כשכחו תשובה
 שיהא נעשה אחדות ציונים ונקבלו נעריהם וחזבו זה
 את זה. וזה אלו עושין ומשלוח מנות איש לרעהו. להורות
 שעי"ה הציבור להחיות בא בגאולה. וכי"ה לפי דעתם
 שנתכפר להם העון מה שהיו מסעדות האשורונים משא"כ
 מרדכי חכם הדבר שיהא בעון ששפחתו נללם את קרדשו
 שמו. וידוע כי חילול הכס אין לו כפרה עד ציונות.
 ומרדכי ידע כדור"ק שהגללה הוא דרך חנינה מלח הקב"ה
 ולכן חקנו מהנות לאכזריות לומר שעתיד לא נסבירו מהפסח
 לגמרי והעתך בנדקס פרוק ולהדביק במדווי והכרך מה
 הוא חנון אף אסח חנון וכו' משא"כ מלכות מנות שהוא
 דרך גמול. ובענין ממשות וי"ט שיהא חן וס' אההתלח
 דגאולה. ועוד כי וי"ט לא בא רק על מה שזכו וישראל
 בשבט מלחמה כמו בגלגלים שזכרנו וכו' רק חסד ועדיין
 וגו' ובשעונות כשכר קבלת התורה ובכחם חקקו ענין כבוד
 שיהא ראוי לכן. עוד כי נפרס בהסעס ומשלוח מנות.
 ס' דמחייבו במשלוח מנות פסוקים יותר ממשלה וי"ט היות
 שכלל הפסוק לא ה' ציונות ישראל עומת רק ציונות בריה

עין. י"ג אמרו ישוב מחשבתי ולא אמר ישוב מאמרו כי אמרו וגם הכתיבו. י"ג אמרו ע"כ קראו לימים האלה פורים מי אמר נפקותא זו אם סתמא דמגלה אינו מוקדם טעם הקודם ומכאיו יקדים אם שנמשך מהאגרת שהוא ע"כ על כל דבריו האגרת הזאת וכו' ואח"כ יאמר ע"כ קראו כו'. י"ד אמרו הזאת מי לא ידע כי זאת ולא אחרת היא. ט"ו אמרו ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם כי הם דברים מיותרים ומשוללי טעם כהפלים מבלי מלח. י"ו למא קראו לימים האלו פורי' ל' רבי' על שם הפור שהוא אחד ואם הוא להיות הימים שנים הלא חג הפסח הוא י' ימים ולא נקרא פסחא. י"ז שהיה לו להורות הכינוי בימים ולא בפור. י"ח אחר אמרו וקבל יהודים למה חזר ואמר קיימו וקבלו וכו'. י"ט אמרו על זרעם ועל כל הללוים עליהם פה שלא חזר עד כה בדברי מרדכי. כ' אמרו וימים האלה חזרים ומעשים כי אמרו חזרים בכלל מעשים היה. כ"א כי כל פסוק וימים וכו' הוא בכלל מה שנאמר למעלה קיימו וקבלו וכו'. כ"ב אמרו ותכחבו אסתר וכו' כי אחר שקיימו וקבלו מה נצט צרכינה זו עשה. כ"ג שהיה לו לומר וכחבו אסתר ומרדכי ולא ותכחבו אסתר ואחרי כן כלאחר יד אומר ומרדכי יהודי. כ"ד מאי את כל חוקף איזה חוקף כתבו על הקודם וגם כי טוב מוב היה לומר לשון קיום וחוק מלשון חוקף. כ"ה מה בואו לרבות האת והכל. והנה לבא אל הביאור חזירה ראשונה מאמרם למעלה כי כתבי האף והאימה ב' סוגים היו אחד חרש לאמר לא שכי עש וגם ואל תאסדרפי המלך והפחות להשמיד וכו' האומה מה שהיה הדם יתן גלוי לכל העמים לא היה זולתי להיות עתידים ליום הזה ולא נודע להמון על מה יתעשרו ובכלל הדבר כי גם היהודים לא ידעו בפירות הנזרה השומרת לעומתם כ"א מדאנה מדבר פן עליהם יתלשבו כי לא היו שולחים ומכריזים רק במקומות אשר ישבו פם יהודים בלשון כ"א אמר אלף מכללם ואמר וע"כ גם בכלל מדנה ומדינה מקום אשר דבר המלך ודמו מניע אבל גדול ליסודים המה לא ירדו עד סוף דעתם וע"כ תחת ה' דברים יקל גדר הם בפניהם א' כי לא ידעו אשר היה כתוב בספרי הסגנים והפחות ושירי המדינות בהם להשמיד וגו' רק אשר שמעו מה שדחת יתיהם בגלוי להיות עתידים ליום הזה וע"כ אפשר חשבו כ"א רעה בא אליהם לא הגיעו עד שכי מות כ"א לשלול שלם ולבוא בזה וכו' ואל. כ' כי לא ידעו גדולת המן לפני המלך שהשיביו לבתי שוב מנזרח למען. ג' כי לא ידעו את רעים היו ישראל בעיני המלך ויהיו בעיניו במכור אותם כמוכר שדיו משני רעה כ"א אולי סוגים היו בעיניו ולא עשה כ"א להפיק רצון המן ולא מלכו וע"כ חזר ב. ד' כי יעלה על רוחם כי לא מה' יצא הדבר כ"א מרעה המן אשר חשב על היהודים והוא בנה וכו' כרם כי לא אשמים היו אז ישראל לפניו יתברך. ה' כי יאמרו בפרט בני המקומות הרחוקים אשר לא שמעו את דבר המלך אשר עשה נפשה בנפשה לבוא אל

האחד מהם' אשר חשבו כי לא עלה מות בחליו גורמם
וגם ימצאו כחוב פדמה גדולה המן אשר גדלו המלך
וגומר כי צוה נחנשל הדבר הב' העלה על רוחם להקל
גדר הרעה אשר היתה עליהם. וגם ה' אשר לא ידעו
כי גם המלך היה להם לאויב הוא נלחם בם עתה
ענייה' יראו כי עשר ידוע להמו במלך לעשות מעשהו
אז מעשהו להאביד שחרים ישראל ויחר ממנו כי ימצאו
כחו' בספר כי החת חת המן הכנעני למלך נהן המלך
סנעטו להמן כמל' כי יוחר היה הפך המלך רעה
לשיראל להמן כמכל בעל החל ובעל החרץ. וגם
ה' העולה על רוחם כי אם המן אחר וחקי ה' לא היה
כי טובים היו חללי חרב המן בעיני ה' ועכ"ל קץ
עליו קץ רב קץ ויפסד עליו חמה אפו עתה יראו
ויבטו כי הלא ה' פעל כל זאת ולולי מרדכי ידע את
כל אשר נעש בשמים ובשם עד המכה ויאל אל רחוב
העיר וימצא וגו' וממנו ראו וכן עשו ישראל חסונה
שלימה ויחמו ג' ימים כל העם הנמלצים בשושן לא
בזעזע ה' כי מה' יא' הדבר והוא טרף ויפאסם ובכלל
הדבר הוא גם אשר בעל הנירל בעשרו שורה כי גם
מן השמים נלחמו לולי ה' שהיה לנו. וגם ה' אשר
יחמרו כי לא גדלה רעהם כי הלא את ה' היה להם
בניה המלך מיד כאשר הודע אליו אשר הוא יהודיה
הפך פניו לנעו את המן ועמד וימודד לו זמ"מ וחת
בחינו הילל עתה ימצאו כחוב בספר כי הדרגה היא גם
היא היחה במעודה רעה כמאמר מרדכי אליה וחת
ובית בןך המאבד והערה למוח נפש' והלם היא ועשרה'
וכל עש הארץ ג' ימים ליה' ויום לבא אל המלך אשר
לא כדת כי יחת דחו להמיה אשר לא יקרא ויבא
וגולי ה' היה לה גם עליה ענר כים חרעלה המן
היגני כי כל אשר עשה המלך להם את שאלהם ובקשה
הוא יתברך היה עושה ולא המלך לחשירות למענה ומה
גם ערה כי הלא הדרגה היה בספר פנים באשר היא
יהודיה והנה עליה שבע הרבע והנשא להחשירות כאשר
יראו כחוב בספר מאים יהודי והלאה אשר הוא מאמר
הכחוב בלומר רכחוב מרדכי את הדברים שהיה שהוא
כי גם נחבז כל הניגע אל כל הענינים החלה שהוא
מאיש יהודי ואילך כמדובר ואחר שכתוב זה שהוא
מוסח הנגלה מאיש יהודי עד בה לשלוח ולהודיע בכל
הנגילות חת כל הקורות אותם שהוא ח' וכתב' מרדכי
את כל הדברים האלה שלח עם זה כפדים אל כל
היהודים לקיים עליהם שהוא על עמם עד חוס כל
הדור שאירע להם היום גם שלא יהיה על זרעם כ"א
שקבלום הם עליהם חובה כי עתה ע"מ מה שגמאל
כחוב בם' מאיש יהודי עד כה יום מלכס ה' דברים
המקילים מעליהם היום והשורקן וייתב לבם לקבלם
חובה אך ראשונה לא בקש מהם רק על הדור שהוא
וחס לקיים עליהם בלומר ולא עדין על זרעם להיות
עושים חובה את יום י"ד אשר החלו בחורט נדבה וגם
חת יום ע"מ לשושן אשר לא החלו כמדובר רלא לחייבם
אז כי כמים אשר נחו בכם היהודים שהוא אלה ב"ד
ואלה ב"מ". ועוד היום באומר כמים וגו' לומר שלא
יחמרו גלה עיקר היום היה בימי הכחה כי אז חלו את

המן ואת בניו ויהשכחו הכתבים הרעה אל עונם וסלח
אז הם ימי שמחה כי פסח הוא לה' ולמה נחשע עוד
ימים אחרים לז"ל כימים אשר נחו בכם היהודים שהוא
באדר כי אחר כל הנעשה בנפחם לא סר מעליהם אמת
מות עד הגיעו ימים אשר היו באגרות ראשונות כי
הבז אשר וגו' אין להשיב וז"ל כימים אשר נחו בכם
וגו' והחשע אשר נבסד וגו' למעט חשע יסן כי עדין
לא נחו וגם חמו החדש אשר הכפד וגו'. ועל קבלה
זו שהיה לדור ההוא להיות עושים שנה בשנה הוא חומר
וקבל היהודים לשון יחיד שהוא על דור יחיד ההוא
ואמר את אשר החלו לעשות הוא מה שכתבם שהחלו
מעמם בחורט נדבה להיות עושים ועתה קבלו עליהם
חיבה את אשר החלי מעמם בנדבה. ואחרי
כלות הכל לקבל עליהם בעמם חובה את ימי הפורים
האלה אז רחם להטיל עליהם חובה גם על זרעם ועל
כל הילדים אליהם הם הנרים כי אחר קבלם על עמם
יקל הדבר לקבל ח"כ גם על זרעם וע"כ אחר ששלח
ספרים לקבל עליהם כתב עוד אגרת שניה לקבל גם
על זרעם וגו' וזו וחת אשר כתב מרדכי אליהם שהוא
כתב אחר שכתב שניה מרדכי אליהם וגובה הכתב
הוא כי המן בן המדחא וגו' עד ע"כ קראו לימי' וגו'
ובהחיותו מוסח הכתב אחר ע"כ על כל דברי האגרת
הזאת וגו' קיימו וקבלו ויחר מאשר קבלו בכתב ראשון
כי אז היה עליהם ולא על זרעם ועתה ע"כ האגרת
הזאת הב' קיימו וקבלו עליהם ועל זרעם וע"כ הנלוים
אליהם ויכר האגרת הזאת השניה ושני מאמרים לקבל
על ידם גם על זרעם הוא כי הלא גם על כל דברי
המגלה אשר כתב להם מרדכי מאיש יהודי והלאה
הלא עדין ה' להם מקום לימר הלא לא יאמן היתה
הזרה כ"א על עממו אך לא על זרעו ולכן גם קבלת
ימי הפורים חסיה עליהם ולא על זרעו כי הלא גם
המן לא היה כל עיקר כעבור רק על מרדכי על בחי
כרע והשתחוה לו וכל ישעו וכל חשן לא היה רק עליו
וגם שויבז בעיניו לשלוח יד במרדכי לבדו הלא יתפסע
גם על כל האנשים אך לא על סף ונבים חס יהיה
ענין מאמרו אל המלך יכתב לאדם שהוא את העם אך
לא את האנשים והנשיאות ומן הסתם יאמרו כי זה
היה מה שחשם בספרי השרים אך לא להשמיד ולהרוג
מנער וגומר והוא בזה שהכרחו למעלה כי אגרות
ראשונות אשר נשלחו לשרי המדינות לא מודע מה שהיה
כתוב בזה כי לא נגלה גלוי לכל העמים רק להיות
עתידיים ליום זה ולא ידעו מה זה ולא היה וגם
אחרי באת אגרות שניות לא ימצאו עוד אגרות ראשונות
על דבר כבוד המלך בל יראה היומו הפסכך וגם
שחתכטל בם רצון מלך בשמיות כי כתב האחד אשר
נכתב בשם המלך אין להשיב בשושן שלא יאמינו לקול
האומר כי כן היה באגרות ראשונות לעקור גם את
זרעם כי גם כשיעיד מרדכי כי כן היה הלא הוא לא
ראה ועוד וחיזקו בסבדל זו בלומרם היחכן ערב
המן אל לבו להכחיש ויחר על אשר דבר אל המלך
בלומר יכתב לאדם כי גם שאלו לו המלך והעם
לעשות בו כעוב בעימך יהיה על העם אך לא על זרעו

בְּכָל־מִדּוֹנֹת הַמֶּלֶךְ אֲחֻשְׁיוֹשׁ הַקְּרוֹבִים וְהַרְחוּקִים׃ כה לְקִיָּם
עֲלֵיהֶם לַהֲיוֹת עֲשִׂים אֵת יוֹם אַרְבַּעַה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֶזְרָא וְאֵת יוֹם
חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה׃ כו פִּימִים אֲשֶׁר־נָהוּ בָּהֶם הַיְּהוּדִים
מֵאִיבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָחֵם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם
טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מְשִׁתָּה וּשְׂמִיחָה וּמְשָׁלָה מְנוּחַת אִישׁ לְרַעְהוּ
וּמִתְנֻחַת לְאִבְיָנִים׃ כז וּקְבַל הַיְּהוּדִים אֶת אֲשֶׁר־הִחֲלוּ לַעֲשׂוֹת
וְאֵת אֲשֶׁר־כָּתַב מֶרְדֵּכִי אֲלֵיהֶם׃ כח כִּי הָמָן בֶּן־הַמֶּדְתָּא הָאֲגָגִי
צִוָּר כָּל־הַיְּהוּדִים חֹשֶׁב עַל־הַיְּהוּדִים לְאַבְדֵם וְהַפֵּל פֹּהר הוּא חֲנוּל
לְהָמָם וּלְאַבְדֵם׃ כט וּבְבֹאֶה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אַמֶּר עַם־הַפֶּפֶר יָשׁוּב
מִחֲשִׁבְתּוֹ הִרְעָה אֲשֶׁר־חֹשֶׁב עַל־הַיְּהוּדִים עֲדִירָאֲשׁוּ וְתָלוּ אוֹתוֹ
וְאֶת־בְּנוֹ עַד־הָעֵץ׃ לו עַד־כֵּן קָרָא לְיָמִים הָאֵלֶּה פּוּרִים עַל־
שֵׁם הַפֹּהר עַד־כֵּן עַל־כִּדְבָרֵי הָאֲגָגִית הַזֹּאת וּמִהֲרָאוּ עַל־כִּפְתָּה
וּמִה חֲנִיעַ אֲלֵיהֶם׃ לז קִימוּ וּקְבַל הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל־זִרְעָם
וְעַל כָּל־הַנְּגוּזִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לַהֲיוֹת עֲשִׂים אֶת־שְׁנֵי הַיָּמִים

רש"י

וקבלו קרי

(כד) כי המן בן המדתא. השב להומס ולאדם; (כה) ובבאה. אסתר אלה המלך להתחנן לו; אחר עם
סספר. אחר המלך צפיו וזה נכתב ספרים שחשוב מחשבתו הרעה בראשו; (כו) על כן על כל דברי האגרת
הזאת. נקבעו הימים האלה ולכן נכתבה לדעת דורות הבאים: ומה ראו. עושי המעשים האלה שעבדו; ומה
הגיע אליהם. מה ראה החשודים שנשמתם כבלי הקודש ומה הגיע אליהם? שבה שכן ורקד בעיניהם והרג את ושמתי.
מה ראה המן שהקבל במרדכי ומה הגיע אליו. שחלו אותו ואת בניו. מה ראה מרדכי שלא יכרע ולא
ישתחוה ומה ראה אסתר שזימנה להמן: (כז) הנלוים עיניהם. גרים העמידים להחנינו: ככתב. שכתב

משה

אלשיך

משאת

שנית כי יאמרו לו יונה כי המן הרע לבדו למרע עד
כלה וגחמו פשעו ומרעו ונחמיינו לה' ומאחז נהי' ועל זרעם ויאמרו די לקבל על דורם ע"כ מה עשה
הדבר הלא לא יחנן גזר רק על הגדולי' אך לא על
אשר לא הגיעו לכלל עיני' לשמי' שם פחותי' מבני
ב' ומה גם הקטנים שלא חסאו ואם המן בקש לעקור
את כל אלהים לא יעזבם בידו כאשר היה. ג' כי
גם לא מאח המלך אחזירוש היהם שומה להבמיד
להרגו ולאחד גם את זרעם כי הלא מאמר המן אליו
לא היה רק יכתב לאדם והוא מלה סובלת שני פירושי'
או אבוד ממין או אבוד נפשות ואפשר יאמר נא ישראל
מי יודע אולי צלב המלך היה על אבוד ממין וגם אם
על אבוד נפשות כיון היה עליהם ולא על זרעם כי מה
הבחינו המן בספרים לא הודע נוכחו למלך כי אם
שברשעו הכחיד המן כאשר עס לבדו והמלך לא ידע
והיה עס לבדו שלא יכתוב ויהר על מאמרו אליו
באמרו יכתב לאדם וע"כ היה להחוס בעצמתי' אך
אחרי אשר הודע אליו הדבר על פי המלכס היה להכחיד
בס' הדברים באמרו עבדי רמני ונשאו אותה ויעם

קך

ח אלשיך 14

וְדַרְתִּיקוֹן: (כא) לְקִיָּקָא גִּיבִית דִּינָא עֲלוּהוּן לְמַהוּ עֲבִדוּן ית יום אַרְבַּע עֶשֶׂר לִיְלִיח אֲדָר
 יַת מְשִׁיא עֶשֶׂר הִיָּה בְּכָר שְׁתָּא וְשִׁתָּא: (כב) בְּזִמְן יוֹמָא דִּי נָחַי בְּהוּן וְהִדְאִין מְבַעֲלִי
 דְּבִבְהִיּוֹן וּבִנְרִתָא דִּי אֶתְחַפִּיד לְהוּן מְדֻנָּא לְחִדְוָא וּמִאֲבָלָא לְיוֹמָא מְבָא לְמַעֲבַר יִמְהוּן יוֹם
 מְשִׁמָּתָא וְחִדְוָא וְלִשְׁדָּרָא דִּדְרוּן אֵינִשׁ לְמַבְרִיָּה וּמַעֲרָא דְעֲדָקְתָא מִתְּנָן בְּחִשְׁבֵּי: (כג) וּבְבִילֵי
 עֲלוּהוּן בּוֹדְחוּן וְהוֹדְאִין בְּכִרָא ית דִּי שְׂרִיאוּ לְמַעֲבַר יַת דִּי גֵר כְּתִב מְרַבִּי בְּגִינְהוּן:
 (כד) אֲרוֹם הָמָן בֶּר הַמִּרְתָּא דָּמָן וְחוּם בְּאֵגָּן מַעֲיָק כָּל וְהוֹדְאִין חֲשִׁיב עַל וְהוֹדְאִין לְהוֹבְרִיתָהוּן
 צִבְע פִּיקָא אִיהוּ הוּא עֲדָבָא לְשִׁינְשִׁיחוּן וְלְהוֹבְרִיתָהוּן: (כה) וְכֵן עֲבַת אֶסְתֵּר קָדָם מְלָכָא
 אָמַר לָהּ מְלָכָא יְתוֹב וְיִמְוִיָּהּ בִּישָׁא בְּחֲשִׁיב לְמַעֲבַר לְמַרְדֵּכִי וְלִיְהוּדָאִין עַל הַיִּשָּׁה וְיִצְדָּבָן
 יִתִּיה וְיַת בְּגוּי עַל לְקִיָּקָא: (כו) בְּגִין בָּן קָרוּ לְיוֹמָא הָאֲדִין פְּרִיזָא עַל שׁוּם פִּיקָא בְּגִין בָּן
 נִמְרִין לִיה וְזִמְן שְׁתָּא בְּשִׁתָּא בְּגִין בָּן דִּפְרִקְסוּן יוֹמִי נִסְיָא וּפְתַנְמִי מְדָקְתָא הָדָא לְאַשְׁתַּמְעָא
 לְכָל עַמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל לְמַהוּהוּן וְדַעֲוִן כִּה הָיוּ לְמַקְבַּע יוֹמִי פּוֹרְכָא הָאֲדִין בְּגִין בָּן דִּאֲמַעְבִּיד
 בְּהוּן נִסְיָא לְמַרְדֵּכִי וְאַסְתֵּר וְיִדְעוּן פּוֹרְקָנָא דְמִשְׁתָּ לְהוּן: (כז) בְּזִמְן וּבְבִילֵי וְהוֹדְאִין קִיָּקָא

משאת

אלשיך

משה

אֲךָ רַק עַל עֲמָם אֲךָ לֹא עַל הַכֹּהֲנִים וְהַכֹּהֲנִיתוֹת אוֹ
 שֶׁמֶל הָאֱמֶרֶץ כִּי גַם שָׂמָן הָיָה לְבָבוֹ לְמַעַם זֶה מִן ה' כֹּזֵם הַמֶּלֶךְ עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ הַמֶּלֶךְ רַק עַל כָּל וְכָל הָדוֹד
 הָיָה הַדָּבָר כִּי אִם הוּא זֶה וְה' הָרַם. וְגַם לֹא הָאֱמֶרֶץ
 כִּי גַם לֹב הַמֶּלֶךְ לֹא הָיָה לְכֹלֹה כָּל זֶרַע יִשְׂרָאֵל בְּאוֹפֶן
 הַקָּל זַעֲמִיכָם שֶׁהֵנָּה מַעֲשֵׂה הָרַעֲשָׁה לְכִיּוֹת כִּמוֹ זֶר
 זַעֲמִיכָם לְקַבֵּל חֻבָּה גַם עַל זַעֲמִיכָם כִּי הָלָא עַל הָא'
 דְּמִי כִי הָמָן אֲשֶׁר הִזְכַּרְתִּי בְּאִגְרָה הָא' כִּי הֵנָּה לְמֶה
 שְׂבוּחַ בֶּן הַמַּדְחָא הָאֲנִי שָׂכָא מֵאֲנָן מַלְכוּ וְיִשׁ לֹ
 אִיבָה יִשָּׁה מִיּוֹמָם שָׂאֵל הוּא יִזְרֵר כָּל הַיְּהוּדִים וְלֹא
 בְּלֵדֵי אֶת מַרְדֵּכִי שֶׁלֹּא הִסְתַּחֲוֶה לוֹ וְלֹא בְּלֵדֵי אֶת הָעַם
 הַגְּדוֹלִים כִּי אִם גַּם זֶרַר לֹב הַיְּהוּדִים שְׂבוּחַ בְּרַבּוֹ
 הַכָּל גַּם הַקִּטְיִים עַד בְּלֵמִי כְּשֶׁאִיר שְׂרִיד כְּלוֹמַר לֹב
 רֹאשׁ תְּקַבְּלוּ עַל זַעֲמִיכָם שֶׁגַם הֵם הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם וְעַל
 הַב' שִׁיעָלָה עַל רוֹחֶהָ כִּי לֹא מִה' הָיָה הַבּוֹרָה דְּמִי
 לֵבָשׁ כִּי מִהֶחֱלֵל לֹא חָשַׁב עַל הַיְּהוּדִים רַק לְאִדְּשׁ וְלֹא
 גַם אֶת זַעֲמִיכָם וְעַכְ"ל הָיָה שֶׁעַל מֶה שֶׁבִּיחַ בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ
 הִפִּיל פוֹר עַכְ"ל הוּא הַגּוֹרֵל יֹאֵל מִן הַשָּׁמַיִם לְהוֹמֵם
 וְלִאֲדָרְשָׁא פִי שֶׁיֵּטֵעַ עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ וְכֹלֹה דְּעַם הַמִּדְבָּר
 כִּי נִבְחַשׁ מַרְדֵּכִי דִין עַל מַעֲלָה אִגְרָה כֹּלִיָּה. וְעַל
 הַשְּׁלִישִׁת שִׁיעָלָה עַל רוֹחֶהָ שֶׁאֵת מִהֶמְלֶכֶךְ אֲחִישֵׁרוֹשׁ הָיָה
 בְּדָבָר וְלֹא חָשַׁב לְהַכְחִיז רַק לְאִדְּשׁ שְׂבוּחַ כְּלוֹי נִכְסִים
 אֲזִי אֲבִיד עֲמָם אֲךָ לֹא גַם כְּלוֹי זַעֲמִיכָם כִּי כִּה אֲמַר לוֹ
 הָמָן וְעַל דְּעִמּוֹ כִּי כֵן מַעֲשֵׂה פִּגְמֵי מַעֲשֵׂה הָרַעֲשָׁה
 וְלֹא יִזְכַּר דְּמִי אִיבָה כִּי לֹא כֵן הוּא כִּל"א גַם אִם מַחֲשַׁבְתּוֹ

מגילות

רַק שִׁיבִי אֲלֵלָה בְּהָלוֹ כִּיּוֹם נִשְׁעַשׂ הַגֵּם. וְחִסּוֹ שֶׁאֵת לְכִיּוֹת
 מוֹשִׁיָּה יוֹם וְי"ד וְי"ז מִשָּׁם: (כב) כִּימֵי אֲשֶׁר נָחֻ כִּסֵּם
 הַיְּהוּדִים וְגו' וְהַדָּשׁ אֲשֶׁר נִסְפָּךְ וְגו'. הַמִּדְקָקִים כְּכֹו
 שְׂכוּלִי תִכָּא לְפַעֲמִים בְּחִיּוֹק כְּאֶשֶׁר. כִּמוֹ וְנֶחֱ כִי בִן
 מִלּוֹת שֶׁנִּסְכְּלוּ הָיָה. שֶׁמִּשְׁטָטוּ כְּאֶשֶׁר הָיָה הַמִּבְּטֵל וְכֵן
 יָם לְפָנֶיךָ גַם כֹּהֵן כִּימֵי אֲשֶׁר נָחֻ נִלְאָךְ הָיָה בְּהַדָּשָׁה
 כְּשֶׁנִּסְכָּךְ מִיּוֹגֵן לְשִׁמְחָה: (כג) וְקִיבֵל סְהוּדִים. פִּינֵת וְקִיבֵל
 לְשׁוֹן יִתְרֵךְ קֶסֶף. וְנִרְאֶה שְׂבוּיָה קִיבֵל כּוֹחַ מִנְּתָן הַסְּפִיל
 שְׂכוֹל פּוֹעֵל יוֹלָא לְשׁוֹן וְכוּנָה כְּהֹכֵב עַל מַרְדֵּכִי שֶׁגַּם
 בְּכַהֲנִים שְׂקִיבֵל הַיְּהוּדִים קִיבֵל עַם סְהוּלָה לְשׁוֹת: וְלֹא
 אֲשֶׁר כְּתִב מַרְדֵּכִי. מִקְרָא זֶה לֹא הָיָה וְכֹוּ מִיּוֹדֵר דִּבְרִין
 שֶׁכְּתִבוּ שְׂקִיבֵל מִסְּהוּלָה לְפָנֶיךָ יִדְעוּ הוּא. לֹא נִרְאֶה
 גַּם מִסְּהוּלָה אֲחִי"ע ע"כ קִרְאוּ לְיִמִּים הָאֵלֶּם פּוֹרִים וְגו'
 קֶסֶף שֶׁהָיָה רֹאשׁוֹ מִקְדָּשׁ עַל כֵּן עַל כֵּן דְּבָרֵי הַבְּרָכָה
 הַזֹּאת וְאֲחִי"ע מִסְּהוּלָה מִהֶאֱגָרָה. לֹב נִרְאֶה כִּי הַמִּדְקָקִים
 כְּכֹו כִּי הַמ"ס הַכִּימִיּוֹת תִּהְיֶה לְפַעֲמִים כִּמוֹ עַד וְקִיּוֹם גִּיּוֹ
 אִיבִיּוֹ (הַיּוֹשֵׁעַ י') שֶׁמִּשְׁטָטוּ מִתְּחִיל. וְזֶה נִרְאֶה שֶׁמִּקְרָא
 זֶה וְלֹא אֲשֶׁר כְּתִב מַרְדֵּכִי מִסְּכָה לְמַעַם עַל כְּהֹכֵב עַל כֵּן
 וְגו' וְיִזְכַּר וְלֹא הָסֵר מ"ס כְּאֵלֶּם נִכְסֵי וְעַל אֲשֶׁר כְּתִב
 מַרְדֵּכִי דְּבָרִים אֲלוֹ דְּסִיּוּן מִסְּהוּלָה שֶׁכְּתִב לְאִדְּשׁ וְסִפִּיל פוֹר
 הוּא הַגּוֹרֵל וְגו'. שְׂבוּדִיעַ שֶׁגַם לְמַעֲלָה הָיָה עֲלִיָּה גּוֹרֵל רַע
 שְׂכוֹל לְכוּמֵם וְלִאֲדָרְשָׁא. אֲלֵדִים. וְע"כ פוֹר שֶׁסִּפִּיל הָמָן מְחִירָה לוֹ
 הַגּוֹרֵל רַע לְשִׁמְחָה וְזֶה אֲמַר שֶׁמִּהֶאֱגָרָה הוּא שְׂכֵחַ מַרְדֵּכִי
 עַל כֵּן קִרְאוּ פּוֹרִים. כִּיּוֹן כִּי גּוֹרֵלוֹת הָיָה עֲלִיָּה לְרַע עַל
 כֵּן ע"כ דְּבָרֵי הַאֲגָרָה כְּמוֹמֵר וְתִכָּא יִסֵּר דְּבָרֵי הַאֲגָרָה
 וְמִסְּהוּלָה עֲלִיָּה. כִּיּוֹן הֵבִיאוּ מִסְּהוּלָה הַאֲגָרָה גּוֹרֵל
 הַגְּזוּרָה כְּכֹו עֲלִיָּה מִן הַיּוֹם לֹב כִּי כִּיּוֹן קִיּוֹם וְקִיבֵל
 (כד) אֲמַר עַם הַסֵּפֶר. כִּיּוֹן עַם הַסֵּפֶר שֶׁכְּתִב הָיָה כְּכֹו
 כְּכֹו

הָאֱלֹהִים בְּכַתְּבָם וּבְזִמְנָם בְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה : כִּי וְהַיִּמִּים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים
וְנַעֲשִׂים בְּכָל־דֹּר וְדֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר
וְעִיר וַיְמִי הַפְּזֻרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ תִּיּוֹהֲדִים וְזָכָרָם לֹא־

רש"י

המגילה כחובה כהז' אשורית : (כח) נזכרים. בקריאת מגילה : ונעשים. משחה ושמה ויו"ס לתת מנות ומחנות : משחה ומשפחה. מתאספין יחד ואוכלים ושותין יחד וכך קבלו עליהם שימי כפורים לא יעברו : וזכרם. קריאת מגילה : לא יסוף. תרגום שלו שי יתוס דמתרגם עד חוס עד דסף וא"ל לומר להיות מנורת (בראשית יט טו) פן תספה ומנורת (שמואל א כז א) עתה תספה יום אחד שא"ל היה לו לכחוב לא יספה

שפת חכמים

כפ"ק דמגילה ע"ס : ש וקשה הרי תרגומו לא ישהיו ועשויו הוא ברש"י וס"ל לא יסוף תרגום עד חוס עד דסף ודברי רש"י הוא שמפסק לא יסוף נא יתוס וכו"ס בפסדים מדויקים ויותר נראה לגרוס לא יסוף יתוס דמתרגם עד

משה

ארשיך

משאת

בשמים שבינו ידעו נוכח אשר לא הבינו וזהו מה
הגיע אליהם ע"כ קיימו וקבלו עליהם ועל זרעם ועל
כל הנלוים אליהם הם הנרים שבסיוט כלים גם על
זרע ישראל גם גרים לא יהיו עוד. ועל פי דרכנו זה
יהיו אמרו קיימו וקבלו שיראו דברים שלא כסדרן
כי הלא הקבלה קודמת לקיום שע"כ פירשו ז"ל קיימו
מה שכבר קבלו כסיו כאשר יבוא ביאור המאמר שהוא
ביאורו על התורה כפ"ק ולפי פשוטו כיון מאמרנו
למעלה אשר התחכם מרדכי לבלתי אמור להם מחלה
שיקבלו חובה גם על זרעם פן יכבד עליהם ע"כ כיבד
אח שני הדבר קו לקו שע"י האגרת הראשונה הסיל
עליהם חובת עזמם ואח"כ שקבלו עול חובה על דורם
היה זה חובה להוסיף אחרי כן ע"י האגרת השנייה
גם על זרעם וזה גילה הכתוב אחר סיימו האגרת
הזאת כב' ואמר קיימו וקבלו כל' ע"י מה שקיימו
תחלה ע"י האגרת הראשונה נמשך שם קבלו עשה
בשנים עליהם ועל זרעם :

והימים האלה וגו'. אחר אמרו קבלו ישראל את
הימים האלה אשר כי הימים האלה נזכרים
במקרא מגילה ונעשים שמה ומשחה וגו'. עוד יתכן
בשם לב למע קרא את קיום המצות עשיית ימים ועוד
כי תחלת הפסוק הוא כמספר מה שהיו עושים ומקיימים
קבלתם וסוף הפ' הוא כמנין העתיד ואומר שלא
יעברו וגו' ועוד אומר והימים האלה לא יעברו כי
מהדראו יאמר ושמחת הימים האלה לא יעברו אך לא
והימים כי הלא הימים הולכים ועוברים וגו' אומר
האלה מיותר ובלתי נזקק במה שאינו מוצא לפינוי וגם
או' מתוך שהוא מיותר ומשולל פנין ולא היה ראוי
יאמר כי אם לא יעברו מהיודים ועוד כי אומר וזכרם
לא יסף מדרש הוא ה"ל ולמה הוכפל ועל פי דרכנו
נשית לב אל מו"ל כל הנוצרים וכל הכוזבים בעלים
לימות משיחתו חוץ ממגלה אסתר שנאמר וזכרם לא
יסוף מזרעם ע"כ. והיום היום נחשב היסוף ויבטלו
פסרי הקודש ואם יש טעם לכתוב מה יתרון מגלה
זו עליהם כי גם שנדחו הקדש מאמר' הלא הכבדו'
גדול' מרוח הקודש ולמה גרשו דברי הנצינים מתנה.
המש כהם ידעו מחכמי האמת כי הימים שמשעה
בהם

מאח המלך מחלה גם על הזרע ושמה חממו כי הן
אחמה שהיה לב המלך והמון גם על זרע ישראל אך
על ה' מי יאמין שגור גם על הקסמים ומה צם חינוק
שלא חטאו ע"כ אמר הנה לכם עוד ראייה כי הגזרה
מאח השמים היתה גם על זרעם כי הלא ע"כ ידק
מה שב"ל של סהדורין הגדולים ברוח הקדש קראו
לימים האלה פורים לשון רבים על פס הפור היחודי
שהלא כמו זר נחשב אך חין זה רק כי הפור הא' נעשה
כפול כי בהפילו השור לא חשב לאדם ויאל לו כפול
להומם ולאדם שהוא עליה' ועל זרעם ובהחיותו דברי
האגרת הזאת השנית אמר מה שהעדיפו לקבל עליהם
סוף על קבלתם על הראשונה והוא אומר ע"כ על
דברי האגרת הזאת היא השנית וגם זולת דברי האגרת
ראו שני הכרחות כי ודאי הגזרה הייתה עליהם ועל
זרעם כי הלא מאמר ראו מה שנעשה על ככה שהוא
על מה שראו שנעשה על הגזרה מדה כנגד מדה הכירו
כי גם על הזרע היה בלבו להכסיס עם המן שהוא כי
הלו גם את חת בני המן וגם מה שכתבו למעלה שעשו
בשואיהם כדאיתם שהוא להשמיד ולהרוג ולאדם מנער
ועד זקן טף וגשים ככל אשר היה רצונם לעשות
בישראל והוא מאמר הכתוב אשר נתן המלך ליחודים
וכו' להשמיד להרוג ולאדם את כל חיל עם ומדינה
הנרים אוחם טף וגשים ושללם לבח ביום אחד מזה
לקחו ראייה ממנו יתברך כי מאשר השליט' ה' גם
על זרע שואיהם מזה הוילאו כי כיואל בזה היה נגור
עליהם וע"כ שהיו להם ה' רעהם בנפשם וזהו ומה
ראו על ככה שהוא על מה שראו ששעה ה' להם על
אשר יזמו לעשות. עוד טענה שנית והיא כי גם שלא
הגיע אליהם כחב אשר נכבד לשרים בעת הגזרה הרעה
שהיה כחוב כהם להשמיד וכו' מנער וכו' כמדובר
למעלה שלא נודע רק להיות עתידים ליום הזה סתם
אמר כי מאשר הגיע אליהם בכחבי בהתהפכות
אשר היה כתוב בהם להשמיד להרוג ולאדם את כל
חיל עם ומדינה הנרים אוחם טף וגשים ביום אחד
מזה שהגיע אליהם יאל להם מה שהיה באגרות ראשונה'
אשר לא הגיעו אליהם כי הנם חלה היו לעומתם ועל
פי ראשונה נסך הדבר באופן שכל מה שנמלא כתוב

ה אלשיך 16

עליוהו וצמנו בגיהו וצמנו בגיהו ולא יעבר קמא די יהו, עברו ית. תרין יומא הארין למקרי ית סגלמא כמקמב רשם. עבראי בגית בגישתהו בחר עבר ותרי עמר חלת עמר וארבע עמר ובחמשא עמר בגו פציתא וצמיתא דלכיא בגרנא קפום וקניהו: (כח) ויומא הארין איתבבו למחני דהו דכרנא וצמיתא דהו מישמא בקל דקא ודרא ידעא דבגנו ולנא וירקא דקל בית ישראל דשרו בקל פלקא ופלכא וירין בקל מרמא וקרמא ויומי פורא הארין קא יעברו מגו יהודאין ודגרנהו קא ישימא

משה

אלשיך

משנת

בס עסק חורס ומלוח קומס הויה וקומס חס עין ויקרבו ימי ישראל למוח ויקרבו ימי דוד למוח כי מי' שנת הדיקים חיים וקיימי' ומחקרי' בסלוקן לפאר ולהדר את ששם כמעידים ומנידים על החורס ומלוח שקיימו בם. ונבא אל הענין והוא כי אחר אומר קיימו וקבלו שהוא בכירים גדול בסו וסורקן כאשר הפליג להם מרדכי בכתבו ומה גם לר"ל האומר כי גדול ליהודים היה הכס והוא מילא' מזרים כי שם היה מעבדות לחירות ופס ממוח לחיים ואמרו בנמרל כי ע"כ היה ראוי לגמור בו את ההלל מק"ו אלא שקריאת המגיל' היא הלולה. והוא מאמרנו בביאור תלים על פסוק שאמר' אספר במחמור המיוחד לה אספרה שפך לאחי וגו' שהוא בנחש אספרה שפך לאחי היא קריאת המגילה ברכים הוא כאלו בחור קבל אהלך שהוא ההלל וזה יתכן כוונת פס בנאמר רוח הקדש באומר והימים האלה וגו' והוא כי אחרי אומר גודל הכס כי ע"כ קיימו וקבלו גם על זרעם ראש והנה קושיא נוספת על הדבר והיא למה לא נמור בימי הפורים את ההלל לז"א אל יקל בעיניך מקרא מגילה כי הלא דע לך כי הימים האלה מכרים ועשי' לו כ"כ את כוח מקרא מגילה גדול שע"י היות הימי' האלה מ' על ידי קריאת המגילה נעשים הימים פנאם שקומים הויה וקומס וקדושה שהוא כימים שאדם עוסק בכם בחורס והוא מכרים ועשי' עד גדר שכול לו' בכם האלה כאלו קיימים ומונחים לפינו ונראים בלשנב ולא עוד אלא שלא יעברו מחורס היהודים שגם אחר עזר יום הפורים לא חלף עבר כ"ל קיים בליבות קדושה אשר קנה עד גדר שלא יעברו ליבות הקדושה מחורס היהודים כאלו חמיד הם מצינים והוא כענין שבתות ומועדי ה' ולא עוד אלא שג"כ גדלה מעלה המגילה הזאת כי זכרם לא יסוף מורעם והוא מו"ל כי כל פסרי נביאים וכוונתו להבטל לימות פשיטתו וזו קיימת לעד כספר הספר'. ולבא אל חשוכה אשר הענינו על זה מחירה מו"ל במסכת חגיגה שאמרו שאין דבר בנביאים וכתובים שאינו רמז בחורס שע"כ שאל בריה דר"ל את רבי יוחנן היכן היה רמז פ' אולת אדם הסלק דרכו וגו' וא"ל בנ"ר הושעיה רבו שהוא בנ' ויאמרו מה זאת עשה אליהם לנו הנה שבעל רמז בחורס אלא שארץ

מגילת

הכתב בנ"י זה עמנו ושוב מחשבתו הרעש עש"ל בפסוק דפשתנ הכתב: (כח) והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור ענין נזכרים קש. ונראה שהמקרא סוס מלמדנו שע"י שקיבלו ישראל את החורס ברנן וזכות זה נזכר לנו

אלשיך 1

רוב

חמיד עד סביבה כל הנסים שנעשו בכל דור וכל משפחה נעשה ע"י זכות של אותן כימים שנזכרים לפני הס"י. ולזה אמר וימי הפורים לא יעברו. ועי"כ כך וזכרם לא יסוף מורעם. כיוצא ע"י שקיימו ישראל מלוח כהנהגים

כלאו

סוף מורעם : כַּעַן וְתִכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה בְּתִיבֵי יְהוּדִי וּמִרְדֵּכִי
 הַיְּהוּדִי אֶת־כָּל־הַתִּקְוָה לְקַיֵּם אֶת־אֲגֶרֶת הַפָּרִים הַזֹּאת הַשְּׁנִיָּה :
 וַיִּשְׁלַח סָפְרִים אֶרְכֶּל־הַיְּהוּדִים אֶרֶץ־שֶׁבַע וְעַשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה

ח' רבתי

רש"י

מורעם: (כט) את כל תקף. תקפו של ח נס של אחשורוש ושל המן ושל מרדכי ושל אסתר: השנית.

שפתי חכמים

הוס עד דסך: ת דק"ל את חוקף מנע"ל מא"י כל חוקף תקפו של כולם: חסלת סגלת אסתר

משה

אלשיך

משאת

ידוע בנ"ן שיעשו הכל כימים שחזו בהם היסודים במקום
 שהיו שם מרדכי ואסתר שהיו בנ"ו אך לאחשוב רצו
 ייחס רמז למה שכתוב בחזרה כי יד על: כס ויכו'
 והוא משנ"ל כי נשבע הוא ית' שלא יקרא השם בחרצת
 אוחיטיו עד יקום מעמלק ונ"ל כי יד שהוא השבעה
 על כס שיקרא י"ה בלי חבור הכ' ואחיות אחרונות
 עד ימחה את זכר עמלק וע"כ ביום מועד העיירות
 גרמזה השבעה שהוא י"ד כד"ל יד על כס וזוים
 מועד המוקשין גרמז נוסח השבעה שהוא הקרא ית' יס
 בשולש ס"ו לרמז שהדבר ההוא סיוע להלחמנו ולא
 בזכותנו. והנה האריכו המפרשים לחת טעם אל הפרש
 המוקשים חומה לימשך אחר שזן ולא יצלז מהיות
 גם מקום אל הרמז והוא כי בשזן היו מיקשים חו"ח
 זכות מרדכי ואסתר כי בן חומה עולם ל"ט וכן עולם
 במ"ק בזכ"ח ש"ל מרדכי" ואסתר"ר כי בזכותם היו
 מוקשין חומה וע"כ עשו בנ"ו כי עזרם שם י"ה וע"כ
 סמכו על ימות יושע בן נון שעמד לו שם זה שש"כ
 קרא משה להושע בן נון יושע יס ויבשר וכו' הוא
 שם י"ה שעזרו מאז נגד עמלק:

ותכתב אסתר וגו'. אחר ספרו את כל התלזה
 אשר מלאת' עם ה: בן והמן ויילל ה' ונע"כ
 גדלה מעלת מקרא מגילה שלא תחשב על שילם באומר
 חכרם לא יסוף מרעם והלא יאמר איש אם היה זה
 מנלילה שהוא או מאיש יהודי ונ"ל שהידבר על שזר
 הצרה וההלאה ועל יד מי היה הדבר שהוא כי איש
 יהודי היה ושמו מרדכי ויבי אומן את הדסה היא
 אסתר החדשה' אך מה שזן ויבי בימי אחשורוש עד
 איש יהודי שאין שם מעין הסם מה בלע בספיר ההוא
 ומה גם להגדיל ערכו על כל ספיר נביאים וכחונים
 יקום מתעבלי אוסור זה יבי' קים כי הלא מה
 ימן ומה יוסף לנו כי נדע חוקף מלכותו שבע ועשרים
 ומאה מדינה וגם חוקף ממלכתו כי כל שרי המדינות
 שהזכיר באלו לפני באומר ושרי המדינות לשני וגם חוקף
 עושרו להבדלותו את עושר כבוד מלכותו ויקר גדולתו
 הולכרו שמונים ומאת יום ושעשה משהו וכו' וכן חוקף
 נעשו שבעים על אשתו אשר לא כדת והרבה ואשר
 מעט את דברי ממוקן ובחוקף אהבתו אותו הרג את
 אשתו בשביל אוסורו מה בלע בכל הדברים האלה
 לנ"ל דע איפה כי גם שמרדכי לא עשה עיקר מסיפור
 המגילה ולא כתב רק מאיש יהודי כמו שכתבנו על
 ססוק ויכתוב מרדכי את הדברים האלה אך אחרי בן
 ואכתב אסתר"ל כל חוקף הוא כל מיני חוקף המלך
 ואלשיך 2

תְּהִינָהוּ: (כט) וְתִתֵּב אֶסְתֵּר מִלְּבָתָא בִּת אֲבִיחַיִל וְיִמְרְדִּי תְּהִינָהוּ יֵת כִּי קִנְיָתָא הָדָא יֵת
תְּקַמָּא דְנִסָּא דְקִמָּא יֵת אֲתֵרָא דְפִרְכָּיָא הָדָא תְּהִינָהוּ: (ל) וְשִׁדְר פִּשְׁמִין לֵית כִּל יְהִדְאִין

משה

אלשיך

משה

הֵיכ וְהִסְתִּימוּ לְגִדּוּד בְּעָמָה מִן רָאָה כִּי אֲשֶׁר לֹא
כִּדָּה מַחֲרָה וְעִשְׂתָּה וְשֶׁן וִירְפָּא לְמוֹ. אִלּוּ יִאֲמָרוּ עֲשֵׂה
גְדוּלָּה מִכָּל חַלָּה הִנֵּה מִתְחַלֶּה לֹא הִיָּה פֶחֶד כִּי עֲשֵׂה
כְּמוֹת אֲכַבְתּוּ אֵת אֲשֶׁתּוֹ וְלִמְעֵנָה הִיָּלְנוּ ע"כ יִפְּסֵה
לְיוֹחִיָּה לְכַחוּב אֵת כָּל חֻקָּה לְהַאֲבִיד וְלִהְרוֹס כָּל הַעֲמֻנָּה
הָאֵלֶּה וְהוּא כִּי בִרְאוּת יֵשׁ חוֹקֵק מַלְכוּתוֹ קכ" מדינו'
וְשֶׁל שְׂרִי הַמְּדִינוֹת לִפְנֵי שִׁירָא כִּי מַעַל מִמֶּשֶׁל רַב
וְכָל שְׂרִי הַמְּדִינוֹת בָּלוּ שְׁעָרָיו לְהוֹרֹתוֹ כִּי הֵיכ פִּסִּים
אֵל מִשְׁמַעְתּוֹ וְנִכְנָשִׁים אֵלָיו וְיִכְרַה לֵהֶם כִּירָה גְדוּלָּה
לְקַשֵּׁר אֵת הַהִכְנָה לֹא יִאֲמָרוּ יֵשׁ כִּי מִירְחָה הַמֶּלֶךְ פֶּן
יִמְרְדוּ בּוֹ הַשָּׂרִים הֵיכֵךְ גִּזְרָתוֹ וְכֵן בִּרְאוּתוֹ חוֹקֵק עֲשֵׂה
כִּי בִרְאוּתוֹ אֵת עֲשֵׂה כְבוֹד מַלְכוּתוֹ וְחַי יִקְרַח הַפֶּתַח
גְּדוּלְתוֹ הַזֶּה קכ" פִּסִּים יֵשׁ אִלּוּ יִאֲמָרוּ כִּי לְגַלְתִּי הַפֶּתַח
מִפְּסִים וְאֶרְמוֹנֵיהֶם שֶׁן וִירְפָּא לוֹ כִּי הֵלֵךְ אִישׁ כֹּהֵה כִּכָּף
לֹא יִשְׁבֹּז וְהֵכֵל לֹא יִחְפֹּז בּוֹ וְגַם ע"כ דִּרְכָּה יִרְאוּ
בְּחֹבֶם שֶׁן עוֹן הַסְּעוּדָה שֶׁל כָּל הַעַם הַמִּמְלָכִים שֶׁשֶׁם
יִשְׂרָאֵל כְּמִשְׁלֵי וְיִגְדֵּל נֶם הַהֵלֶּה בְּעִימָה וְגַם בִּרְאוּת
כִּי אֲשֶׁר עַל אֲשֶׁתּוֹ אֲשֶׁר אֲהַב גִּזְרָה עָלֵי מוֹת וְלֹא נִהְסָךְ
מִסְכְּרָתוֹ לֹא יִאֲמָרוּ מֶלֶךְ הַסִּפְכָּךְ הִיָּה כִּי מִי שֶׁעַל אֲשֶׁתּוֹ
לֹא חָס לְהַסְכֵּךְ אֶתְּךָ נִהְסָךְ עַל יֵשׁ וְגַם בִּרְאוּת כִּי
אֲשֶׁר גִּזְרָה עַל וְשִׁיָּה כִּי אֲשֶׁר לֹא כִדָּה הִיָּה כִּי אִין עֲמֻנָּה
מִמוֹק כְּפִי הַדָּת כְּמוֹשֵׁר לְמַעֲלָה וְעַכ"ל לֹא שֶׁן אֲסוֹ
מִמֶּנָּה לְחַקֵּן אֵת אֲשֶׁר גִּזְרָה עָלֵיהֶם לֹא יִאֲמָרוּ עַל אֲשֶׁר
הִכִּיר כִּי אֲשֶׁר לֹא כִדָּה וְעִשְׂתָּה לִיָּהוּדִים חֹד בּוֹ כִּי הֵלֵךְ
דָּלוּ חוֹקֵק לְבוֹ לְגַלְתִּי שׁוֹב מֵאֲשֶׁר גִּזְרָה בָּלוּ מִשְׁפָּח וְגַם
בִּרְאוּתוֹ חוֹקֵק עֲשֵׂהוּ בְּשִׁבְלִי אֲוִיבּוֹ כִּי הִרְגָה אֵת
אֲשֶׁתּוֹ בְּשִׁבְלִי אֲוִיבּוֹ כְּמִשְׁלֵי כִּי מִמוֹק הוּא הֵיכֵךְ אֲשֶׁר
אֲכַבְּהוּ בְּחִיּוֹת כִּי אֵת וְשִׁיָּה אֲהַב וְיִהְיֶה לִפְנֵי כָל שְׂרִי
הַמְּדִינוֹת כְּמִאֲמַר ו'ל' וְעַכ"ל דְּחִיתָ אֲהַבְתָּ מִשְׁנֵי אֲהַבְתָּ
הֵמֶן וְאִךְ עֲשֵׂה יִאֲמָרוּ נֹא יֵשׁ כִּי הִרְגָה אֵת הֵמֶן בְּשִׁבְלִי
אֲשֶׁתּוֹ וְכָלֹל הוּא הֵכֵךְ מִדָּתוֹ בָּחוּפִין שְׁע"י רְאוּת כָּל
יֵשׁ שְׂבִדּוֹר וְדוֹר אֵת כָּל חֻקָּה לְכַחוּב מוֹיָשִׁי בִּימֵי אֲחִישֵׁרוֹת
יִחְיִיקוּ בְּקִיּוֹם הַגִּזְרֹת הֵכֵךְ אֲשֶׁר כִּכָּה מִרְדֵּכִי לְקִיּוֹם
חֹבֶת יִמִּי הַפּוֹרִים הָאֵלֶּה גַם עַל זֶרַעַם כִּי הֵלֵךְ כָּל
הַעֲמֻנָּה הַאֲפִסְרִיּוֹת לְהַרְפוֹת יִדִּיָּהם נִהְבָּשׁ וְע"כ הַדְּבָרִי
הַזֶּה בָּחוּפִין יִעֲנוּ וְיִאֲמָרוּ עֲלֵינוּ לְשַׁבַּח לְהַדּוֹן כָּלֹל שָׁלֹו
לֹא הִיָּלֵם ה' כָּלֹל וְלִפְלֹאֲתוֹ הִיָּה נִמְחָה כָּל זֶרַע יִשְׂרָאֵל
ח"ו כִּי הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן לֹא יִשְׁאִירוּ שׁוֹלָלוֹת וְכֵן הַחֻקִּיקָה
יִדִּיָּהם בְּקִבְלָתָם אֵת יִמִּי הַפּוֹרִים כְּדִבְרֵי עֲלֵיהֶם וְעַל
זֶרַעַם וְעַל כָּל הַגִּלּוֹי אֵלִיָּהם כְּדִבְרֵי הַגִּזְרָה הַשְׂחִית
אֲשֶׁר כִּכָּה מִרְדֵּכִי וְחֹד וְהִכָּה וְכו' לְקִיּוֹם וְכו' וְלִהְיוֹת
כִּי הַעֲמֻנָּה הִיָּה קְרוֹבָה לְהַחְזִיק בִּי יֵשׁ לְהַקֵּל הִנֵּם
הִיָּה בְּלֹאֲמַר שְׁאֵחֹת הִיָּה לֵהֶם בְּחִית הַמֶּלֶךְ נִנֵּעַ

מגילות

בָּלוּ הִיָּה לֹא יִסּוּף וְזִכְרוֹם מִלְּפָנֵי הַסֵּם יִתְבָּרַךְ:
(כט) וְתִתֵּב אֶסְתֵּר מִלְּבָתָא בִּת אֲבִיחַיִל וְיִמְרְדִּי תְּהִינָהוּ יֵת כִּי קִנְיָתָא הָדָא יֵת
תְּקַמָּא דְנִסָּא דְקִמָּא יֵת אֲתֵרָא דְפִרְכָּיָא הָדָא תְּהִינָהוּ: (ל) וְשִׁדְר פִּשְׁמִין לֵית כִּל יְהִדְאִין

לְהַכְמִים כְּנִעְנוּי לְדוֹרוֹת וּמִאֲלָ לֵם מִקְרָא. וְלֹאֹה אֲמַר אֵת
כָּל חוֹקֵק. וְהִיָּינוּ הַמְּגִילָה מִתְחִילָתָהּ וְעַד כּוֹס כְּמוֹ שֶׁדִּרְשׁוּ
חז"ל אֵת כָּל חוֹקֵק חֻקֵּי שֶׁל אֲחִישֵׁרוֹת וְשֶׁל מִרְדֵּכִי וְחוֹקֵק
הִנֵּם. וְזֹהוּ שְׁאֲמַר וְלִקִּיּוֹם אֵת הַגִּזְרֹת הַפּוֹרִים שְׁכֵנִי הִיָּינוּ
מִנּוֹת כְּסִיּוֹת וְקִיּוֹלָתָם שֶׁל הַמְּגִילָה אֲשֶׁר נִאֲמַר בְּחִגְרִי הַשְּׂחִית:
דברי

אלשיך 3

מלכות אחשורוש דברי שלום ואמת : לא לקיים אתימי הפרים
האלה בזמניהם כאשר קים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה
וכאשר קיימו על נפשם ועל ירעם דברי הצומות ונעקתם :
לכ ומאמר אסתר קים דברי הפרים האלה ונכתב בספר :

ו י וישם המלך אחשורוש מס על הארץ ואיי הים : ו יכרס
מעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדלת מרדכי אשר גדלו המלך

אחשורוש קרי

רש"י

ישנה השניה חזרו ושלחו ספרים שיעשו פורים : (לכ) ומאמר אסתר קים וגו'. אסתר נקטה מלת
חכמי הדור לקבוע ולכתוב ספר זה עם שאל הכתובים וזהו ונכתב בספר :

משאת

ארישך

משה

עליהם . ואם הוא ש"י כחיובת שלו יקבלו הדב' הלא
בספרי' הראשונים קבלו . ועוד שאל היוצרים ספרים הלא
הלא מרדכי שלח' וה"ל מהרמיו יאמר ומאמר מרדכי
קיס ולא ומאמר אסתר קיס את ימי הפורים וגו' .
ועוד כי אומר כאשר קים עליהם מרדכי וגו' הוא
מיותר כי מי לא ידע שכל יום נחקק הדבר . ועוד
כי אומר קים עליהם בלתי אודק רק לזה עליהם וכיוצא
אך ל' קים אינו אודק רק על המקיים ע"ע כענין
קיימו וקבלו וגו' . ועוד שאל קבלו את ימי הפורים
לא קיימו וקבלו דברי צומות ונעקת ואיך יאמר וכאשר
קיימו על נפשם דברי הצומות ונעקתם . אך יאמר כי
בראות מרדכי את אשר עשתה אסתר והסכים הוא
עמה לכתוב את כל חוקף סיבה מקרא מגילה מוסי
בימי' להורות כי לא היה להקל על הסכים ועל הפורקן
מהפעמים הנזכרים ובפרט מאומר כי מחללה לא היה
פחד כי גם המלך לא עשה רק פחד ידע כי כלוה אשר
אהב יהודים סיבה אך יאמר כי לא יכלר מהנדי
לו בזה עם פקודה אשר היה יהודים ויהסך לבו להשמיד
וגו' את כל מנכסי מות עמה ומולדת' ש"ל להסיר
מלכות כהנה את כל חקף שהוא מוסי בימי עד ח"ס
יהודי למען מש יראו כי תדרסה הוא גם הוא היה
בסכנה קן יעשה לה כמעשהו עם וחי שהרג אשמו
בשכיל אויבו ממוק הוא המן וע"כ לא ישיחו לב אל
הטענה הדיא והנה בראות מרדכי את הדבר הוא אמר
בלבו מי יודע אם יקבלו י"י טענה זו שגם הוא היה
בסכנה פ' יהרגנו בשכיל אויבו המן כאשר עשה בושתי
כי הלא אפשר יאמרו כי נספך הוא כי תדרסה יאמרו
כי עשה לא יבוי יסורג אשמו וזה בשכיל אויבו כ"א
יאמר המלך כמ"ל שאמר הנה המן ברע כזה רודף
את נשים כי קן עשה לנפשי עד שהרגנו והנה לכתוב
וגו' וזהו' כי זהו וחמת המלך בכמה שמחת המלך על
ש"י המן הרג את ושתי שכבה בתולות אוחז ע"כ מה
עשה מרדכי שלח ספרים בזהנה הדיא אשר אפשר
יחבשו שמשול לא היה המלכה בסכנה כי את תדרסה
קצוב כי' הדבר מאל להגל כל עשה אנכי וכן יחשבו
אל מרדכי כי גדול היה בשער המלך ומה גם מאל עשה

ט אלשיך 4

שנים

למאן געפירן וישבע פילבין מלכות אשכנזיש פתגמי שלקא והימנותא : (א) לקאא יומי פריא האלין באבר בתראא בוסן עבדא היקמא בקום עליהון מרדכי והדאי לאסתר מלכתא והיקמא דקיסוי יהודאי עד נפשהון ועל בגיהון למתניהון דבירין פתגמי צומא דגלותהון : (ב) ועל מימר אסתר אתקטיו פתגמי פריא האלין ועל ידו דמרדכי אתתבתת מלכתא בפמקא :

י. (א) וישו מלכא אשכנזיש פרנא על ארעא והפריי קאא : (ב) וקל עזבדא דתוקפיה ובתרתיה ופירוש רבות מרדכי די רבניה מלכא הלך אינון פתביון עד ספר פתגמי

משה

אלשיך

משאת

שנים היו בטומים הם דברי שלום לינים ע"פ מה שאפשר שהם סברתם אך אין דברי אמת כי הלא לא בטומים היו כי הלא מרדכי הוא האומר ואם ויתא אביך חאבדו שהיא והוא שמצית אביה היו בסכנה אך לדבריהם קאמר להו אך מה שאמר שקימו שיהם ימי הסורים והלמות חזקתם הם דברי אמת כי הים מפורסם ומבואר למקומות הכחוקים ראה מן המפורסם וזה שהקדים ואמר דברי שלום ואמת על ד' הנחיות כמדובר ואומר הכחוב כי מאמר אסתר קים וכו' לומר כי הנה דנה מרדכי להחכים פן לא יאמינו למאמר אסתר כנחמה אח כל חוקר להורות כי גם היא הייתה בסכנה ולא קטן צעירותה הנה על שאלותיה להם ציית המלך שער מוטל עליהם לקיים אח ימי הסורים וע"כ שלח הוא ספרים לומר שלו יונח ששייבם לא היו בסכנה חובה עליהם לקבל מק"ו אמר עתה כי מאמר אסתר הוא שקים אח ימי הסורים האלה לא הספרים ששלח מרדכי כי האמינו למאמרה וכאשר בספר של משה המגילה מויהי בימי שהוא מאמר אסתר כמדובר :

וישם המלך אחשורוש וגו'. הנה פסוק וגו' יראה בלתי מעלה ומוריד לפעין המגילה וגם מה שנכתב מעשה הקפו וכו' בדברי סימנים למלכי מדי ופרס ועוד אומר כי מרדכי וכו' אין מלה כי יודקה לפי טבעה להיות נחיתה טעם אל הקודם ועוד שאומר שגדולה מרדכי כאבוי דנ"ה למדי ופרס והלא גם סה בחיובם בא' שהוא משנה למלך ועוד אומר וגדול ליהודים כי הלא גם עד כה היה גדול ליהודים ועוד מה המה החלוקים האלה אחיו ועמו וזרעו ובראשונה אמר רצוי וכו' דורש טוב וכו' דובר שלום ועוד למה לא היה רצוי לכל אחיו אך יאמר ראו עתה השגחתו

מגילת סתרים

האומות ודאי' החכמים כששלחה אסתר להם כתובי לזרועות השיבו קנאה אחת מטיל עלינו לבין האומות ומכ"ס שיפול פחד על ההמון מקנאת האומות. ולזה רמז שכן דברי ספס דברי אמת. ולזה נראה ששלח מרדכי כ' לקיים סימני משנה ושמהם וסם מגזירת חז"ל. משא"כ שלח אסתר ב' על נחיתת המגיל וקריאת' שחללו לה מקרא מן הסורים וזכרו"ק נאמרה וכו' אסתר ומרדכי. לומר להם שאלה זו של נחיתת וקריאת המגילה מפי הקב"ה נאמר להם וכו' ראו לכתוב דברי ה' נבואה. אך מפני שלא נכתבו שמוע שאינו מתקין בהמגילה מהטעמים המבוארים בהמשכ"ס. וידוע שהקב"ה קרא שלום כמ"ל חז"ל מקרא דויקרא ה' שלום ואסור להוכיחו אפי' במרה. וכן ידוע שהטעם של הקב"ה אמת וכוין שמוי רוס' נאמר דברי ה' סה לך נאמר דברי שלום ואמת. וגם לרמז שיהי' פחד על הסורים כנחיתת וקריאת המגילה שלא ועל קנאה בין

ב' אלשיך 5

לקבל האומות או מה שאמרם אל המלך :

הָלֹא־תֵּם כְּתוּבִים עַל־כָּל דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי מִדְּיָוָה וּפָרָס : י כִּי
 מֶרְדֵּכִי הַיְּהוּדִי מִשְׁנָה לְמֶלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ וְגָדוֹל לַיהוּדִים וְרָצִי לְרֹב
 אֲחָיו דָּרָשׁ מִוֶּב לַעֲמֹ וְדָבָר שְׁלֹם דְּכַל־זָרְעוֹ :

תרגום

יִסְיָא לְמַלְכֵי קִדְאִי וּפִרְסָאִי : (ג) מְטוֹל מֶרְדֵּכִי יְהוּדָאָה פִּתְשֵׁנָה דְּמֶלְכָא אַחֲשֵׁרוּשׁ נִזְבָּרָא
 וְסָבָא דִּיהוּדָאִי רַב עַל כָּל עַמְמֵינָא וּמִסּוּף עֲקָמָא וְעַד סוּפִיָּה אֲשֶׁת־מַע לִיהָ שְׁמָעִיָּה וְכָל מֶלְכֵינָא
 דְּחִילוֹ מִקְמִיָּה וְכַד מֶרְדֵּכִין לִיהָ מְדַעְזֵעִין מִנִּיָּה הוּא מֶרְדֵּכִי דְמִי לְכֻיֻּבָּב נִזְבָּרָא דְמִזְזֵר בִּינִי
 כּוֹקְבֵינָא וְדְמִי לְשִׁפְרָפְרָא דִּי נֶקֶץ בְּעֵינֵי צִפְרָא וְהוּא בְּרָהִין דִּיהוּדָאִי וְרָצִי בְּסִנְיָאוֹתָהוֹן בְּאֲחָיו
 וְתָבֵעַ סְבָתָא לַעֲמִיָּה וּמִסְמַל שְׁלָמָא לְכָל זָרְעִיתָיָה :

רש"י

י (ג) לרב אחיו. ולא לכל אחיו מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין לפי שנעשה קרוב למלכות והיה בעל
 מתלמודו: לכל זרעו. מוסב על עמו לכל זרע עמו:

חסלת מגלת אסתר

משנה

ארשיך

משאת

מזכורו לו"א אל יעלה על רוחך שבהיותו משנה למלך
 אחשורוש ביטל ויבן בעיניו מלכותו ראש בסנהדרין
 ובבלתי מחשיב ממנו בישראל כי הלא עם שמרדכי היהודי
 משנה וכו' עכ"ל וגדול ליהודים עודנו בגדולתו ליהודים
 שלא קרבו כמנחם שיאל מהסנהדרין אל עבודת המלך
 כי מזה עשה עיקר ולא היה מכנים עצמו בעיני המלכות
 כ"א בדעיותו כשהיה והראיה כי הלא היה רצוי לרוב
 אחיו והוא כעמין מ"ל שדרך ח"ח הוא דסמי ליה בני
 מאתיה כי ע"י הדיינות ישאלוהו המחויבים כי ע"כ
 אמרו החושך עצמו מן הדין פורק ממנו חיבה כו' וכוה
 יאמר ראו עשה כי גם שהיה משנה למלך לא סר מאשר
 היה גדול ליהודים בסנהדרין והראיה ש"כ לא היה
 רצוי רק לרוב אחיו ולא לכל ואין זה רק על היותו
 יושב על המשפט כי אין לו' אולי מה שקצתם לא
 אהבוהו היה על שלא היה להם ממנו הנאה בהיות לאל
 ידו או היה מתנאה ופירש מהם כדרך אשר הוא משנה
 למלך גדול כי הלא לעמין ההנאה אל"ל שהיה מילס
 מזה או שהיה מטיב להם כשידרשוהו כי אם גם הוא
 מתחיל ודורש ומבקש טוב לעמו הם הנדיקים המתייחסים
 לו ולבלי כשרים לפחות היה דובר שלום להם שלא
 יבזרי כי זרעו הם ותמו ודובר שלום לכל זרעו. ואי

יאמר אל תחמה על שספרתי שבתו יתב' שנתן בלב
 המלך לגדלו כי תאמר הלא הגדולה היתה רעה
 היא אלל לדיקים סן יתנאו או יסיבו את קרוביהם
 וירחיקו קוב וזלחם או יעשקו כי רב כחם לו"א מה
 שספרתי גדולתו כמותן הודאה על אשר גדלו ה' הוא
 על כי לא נחנאה כי מרדכי היהודי אם היה משנה היה
 למלך אחשורוש אך לא לעצמו כי לא היה מחשיב עצמו
 למשנה כ"א בחולת היותו מרדכי היהודי באלה
 היהודים וכן אם היה גדול היה ליהודים אך לא לעצמו.
 או מעין זה מרדכי היהודי מתואר אחר הסיודית היה
 בהיות משנה למלך אחשורוש שהוא מלך וגם גדול למה
 שם היהודים בעלי יהודית מכירים כשרותו וגם לא
 היה זקן יתרון לאחיו שהם שבת בימיו על שאר שבטים
 כי הלא לא היה רצוי רק לרוב אחיו ולא לכל בני
 שבטו למה שהיו רואים שלא היה עושה להם יתרון כ"א
 דורש טוב לעמו שהם ציון משבטו בין מיעוט שבטים
 ולא עוד כי אם לא היה מקפיד לבלתי דבר לשלום את
 מיעוט אחיו אשר לא היה רצוי להם כי אם ודובר
 שלום לכל זרעו כלומר גם שלל חכם שאלוהו היה מקפיד
 ומקדים להם שלום:

וְהָיָה וְהָיָה בְּיוֹם אֲחֻשׁוּרוֹשׁ הוּא אֲחֻשׁוּרוֹשׁ חֹד מִן עֶסֶר מַלְכִין דִּי מַלְכֵי וְעֵתִידִין בַּעֲלָמָא וְאַלְכִין
 אֵינִין עֶסֶר מַלְכִין . מַלְכוּתָא קְדָמִייתָא דְמֶלֶךְ מַלְכֵּיָא יִי צְבָאוֹת דְּבַעֲלָא תַחְנַדל מַלְכוּתֵיהָ
 עַל . תַּנְגִּינָא דְנִמְרֹד . תְּלִיתָא דְפֶרַעַה מַלְכָא דְמַצְרַם . רְבִיעָא דְיִשְׂרָאֵל . חֲמִישָׁתָא דְנִבּוּכַדְנֶצַּר
 מַלְכָא דְבָבֶל . שְׁתִּיתָא דְאַחְשֻׁרוֹשׁ . שְׁבִיעָא דְנִין . תְּמִינָא דְרוֹמִי . תְּשִׁיעָא דְבֶן דָּוִד מְשִׁיחָא .
 עֲשִׂרִיתָא דְמֶלֶךְ מַלְכֵּיָא יִי צְבָאוֹת דְּבַעֲלָא תַחְנַדל מַלְכוּתֵיהָ עַל וְעַל כָּל דִּיּוּרֵי אֶרֶץ א . כַּד מָמַת
 מַלְכוּתָא בָּבֶל לְמַכּוּדָא מִן אֶרֶץ וְשׁוֹמְנִיָּה יַעֲדוֹן מְנִיָּה לֹא הוּוּ דְעֵינִי אֲנִישִׁי מִדִּנְיָמָא מִן יִשְׁוֹן
 עֲלֵיהוֹן לְמַלְכָא וְכַד מִית נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָא דְבָבֶל קָם אוּלִי מְרוּדָּה בְּרִיה בְּתֵרִיה וְכֹא הוּוּ צָבִין
 אֲנִישִׁי מִדִּנְיָמָה לְמוֹקְמִיָּה עֲלֵיהוֹן בְּרַם מְתִיבִין וְאַמְרִין לִיה נְבוּכַדְנֶצַּר אָבוּךְ לֹא הוּוּ מְדוּרִיה
 עִם אֲנִשָּׁא וְאַיִךְ מוֹקְמִין אֲנַחְנָא יְתָךְ מַלְכָא עֲלֵינִן כְּכַר מִתְּפָנִי אָבוּךְ נְבוּכַדְנֶצַּר וְאַתִּי עֲלָנָא וְקָמִיל
 יְתָן . וְכַד שְׁמַע אוּלִי מְרוּדָּה יַת פְּתָנִי הָרִין דְּאֲנִישִׁי מִדִּנְיָמָה אֲמַרִין לִיה . מְתִיב וְאַמַּר לְחוּן
 נְבוּכַדְנֶצַּר אָבָא מִית וְטָרִיד מִן עֲלָמָא וְעַד פָּעֵן לִית אַתָּה מְהִימִנִין . מְתִיבִין וְאַמְרִין לִיה נְבוּכַדְנֶצַּר
 אָבוּךְ אֲרִינִי יַת אֶרֶץ פּוּלָה וְיַת מַלְכֵּיָא כּוּלְהוֹן דְּעִילוּי מְפָרֵשׁ פְּתָכָא הִזֵּה הָאִישׁ מְרִינִי הָאֲרִין
 מְרַעִישׁ מִמְּלָכוֹת . מָה עֶבֶד אוּלִי מְרוּדָּה בְּהִיָּא שְׁעָמָא עַל לְבִי נְגִזִי מַלְכָא וְאַפִּיק מִתְּמָן
 שְׁלִשְׁוֹן דְּפָרִל וְדִינְחֵשׁ וְרַמָּא בַּעֲקֵבִי דְנְבוּכַדְנֶצַּר אָבוּיָי וְנָגַד וְאַפִּיק יְתִיה מַקְבְּרִיה דְּהִכְדִּין
 מְפָרֵשׁ עֲלוּהִי פְתָכָא וְאַתָּה הִשְׁלַכְתָּ מַקְבְּרָה בְּנֶצֶר גִּתְעַב . וְכַד חֻוּ אֲנִישִׁי מִדִּנְיָמָה דְּעֶבֶד אוּלִי
 מְרוּדָּה רַעוּת אָבוּי דְּבִשְׁמִיָּא קָמוּ פּוּלְהוֹן בְּחֶדְהוֹ רַבָּא וְאַלְפִישִׁי יַת אוּלִי מְרוּדָּה אֲרִינְוִנָא מְכָא
 דְּמַלְכוּתָא וְיִקְבּוּ לִיה יָקָר סְנִיָּא וְרַבִּי יִמְרִיא . מְתִיב דְּנִיָּאל גְּבַרָא דְּתַחְמַדְתָּא וְאַמַּר לִיה לְאוּלִי
 מְרוּדָּה הָא כָּל יוֹמִי דְנְבוּכַדְנֶצַּר אָבוּךְ לֹא נָפַק אֲסִירָא מִן בֵּיתֵיהָ לְעַלְם דְּהִיכְדִּין פְּתָכָא מְפָרֵשׁ
 עֲלֵיהָ אֲסִירִי לֹא פִתַּח בֵּיתָה . וְכַד אֲתִיבִיבֻ סְנִיָּאֵיהוֹן דְּהִיזְרִיא אֲתַנְבַּר וְסִלִּיק עֲלֵיהוֹן נְבוּכַדְנֶצַּר
 אָבוּךְ וְאַחֲרִיב יַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכִין יַת קִרְתָּא יְרוּשָׁלַם וְאַקִּיד יַת בֵּית מִקְדָּשָׁא בְּנוּרָא וְאַגְלִי
 יַת עַמָּא יִשְׂרָאֵל וְאַיִתִּי יַתְהוֹן לְבָבֶל וְאַגְלִי עֲמַהוֹן יַת יְהוֹנָכִין מַלְכָא דְּבֵית יְהוּדָא וְאַסַּר יְתִיה
 בְּבֵית אֲסִירֵי תַחְתִּין וְשַׁבַּע שָׁנִין מִן כְּדָם דְּלֹא שָׁם עֲלוּ רַעוּת אָבוּי דְּבִשְׁמִיָּא וְאַף נְבוּכַדְנֶצַּר
 אֲתַנְבַּר בְּלִבְבֵּיהָ וְאַמַּר לִית מֶלֶךְ וְשִׁרִישׁ אֵלָא אֲנָא דְּהָכָא מְפָרֵשׁ פְּתָכָא עֲלוּהִי אַעֲלֵה עַל בְּמַתִּי
 עַב אֲרַמְהָ לְעֲלִינִן : בְּהָא שְׁעָמָא עֶבֶד אוּלִי מְרוּדָּה רַעוּת אָבוּי דְּבִשְׁמִיָּא וְעַל לְבֵית אֲסִירֵי וְאַפִּיק
 מִתְּמָן יַת יְהוֹנָכִין בְּרִי יְהוֹנָקִים מֶלֶךְ שְׁכֵמָא דְּבֵית יְהוּדָא וְנִפְקִי עֲמִיה כָּל אֲסִירֵיָּא מִתְּעֶבֶד אוּלִי
 מְרוּדָּה בְּהִיָּא שְׁעָמָא עַל לְבִי נְגִזִי מַלְכָא וְאַפִּיק מִתְּמָן כָּל מִשְׁחָנִין מִבֶּן וְכָל מִינֵי בּוֹסְמִין
 וְאַסְחִי יְתִיה וְמִשַּׁח יְתִיה וְאַלְפִישׁ יְתִיה לְכַנְשָׁא דְּמַלְכוּתָא וְאַכַּל לֶחֶם תְּדִירָא קְדָמִיָּי כָּל יוֹמִי
 חֲלוּהִי וְדִרְיוּשׁ מְדָאָה קָבִיל מַלְכוּתָא . הוּא אֲחֻשׁוּרוֹשׁ מַלְכָּא פֶּרְסָאָה כְּרִי דְרִיוּשׁ מַלְכָּא מְדָאָה

[illegible]

תרגום שני

הוא אחשוורוש דאמר למייתי חמרא מן מאה ועשרין ושבע מדינן למאה ועשרין ושבע מלכין
הגננין קדמוי דישמי כל גבר וגבר מן חמר מדינתיה דלא יתנזק. הוא אחשוורוש מלכא מעותא.
הוא אחשוורוש מלכא מפשא דאמר תמל מלכותי ולא תפמל גזירתי. הוא אחשוורוש דמתקלקלן
עצתיה ולא תקנן גזרתיה. הוא אחשוורוש דאמר לאעלא ית וישמי מלכתא ערמילתא קדמויה
ולא עלתה. הוא אחשוורוש דביומיה איזדבנני דבית ישראל מן פלא כסף פדכתיב חנם
נמפרתם. הוא אחשוורוש דאשתחרו בימיה אפיה דבית ישראל פשול קדיא. הוא אחשוורוש
דאמר למייתי ארני מן לבנן ודהב מאופיר ולא מייתי. הוא אחשוורוש דביומיו אתקנים על
בית ישראל בה דכתיב בספר אנרייתא דמישה בבקר תאמר מי יתן ערב. הוא אחשוורוש
חמישא פתיב בהן הוא ואתקריין רשיען. וחמישא פתיב בהן הוא ואתקריין צדיקא. אככם
הוא אכרכם. הוא אחר ומישה. הוא מישה ואחרן. הוא חזקיה. הוא עזרא. אלן חמישא
צדיקין: וחמישא רשיען קדמאה נמרוד דכתיב ביה הוא היה גבור צי. הוא עשו אבי אדם.
הוא דתן ואבירים. הוא המלך אחו. הוא אחשוורוש. ועל דאמר ולא עבד אתקצרו יומיו.
פרס מלך מהודו ועד פוש מהודו דמערבא ועד פוש דבדינתא על מאה ועשרין ושבע מדינן.
הוא אחשוורוש דקמל אתתיה ממיל רחמוי. הוא אחשוורוש דקמל רחמוי מן מטול אתתיה.
הוא אחשוורוש המולך מהודו ועד פוש. והלא הודו וכוש קריבין הויאן חדא לחדא אלא היה
דהוה שליט פחדו וכוש דהון קריבין ליה הכי הוה שליט על מאה ועשרין ושבע מדינן
ואפרקא די להון. דכתיבה את מישה דשלמה מלכא שליט פכולי עבר נהרא מתפסח ועד
ענה והלא תפסח וענה קריבין הויאן חדא לחדא אלא היה דהוה שליט על תפסח וענה די
הויאן קריבין הכי הוה שליט על פולי עבר נהרא עלמא. ארבע הון דשליטו מסוף עלמא ועד
סופיה תרין מן אוימי עלמא ותרין מן ישראל. שלמה ואחאב מן ישראל. בשלמה פתיב
פדאמרית. פאחאב פתיב אם ישגוי וממלכה. וגבובדנצר ואחשוורוש. אלא אחשוורוש אתקצרת
מלכותיה ולא הוה שליט אלא על מאה ועשרין ושבע מדינן ולמה זכה די שליט על מאה
ועשרין ושבע מדינן אלא אמר קדישא ברין הוא עתיד הוא למספה לאסתהר דהיא מן פנת
פנתא דשרה דתיית מאה ועשרין ושבע שנין תיעול פת פנתא דשרה דתיית מאה ועשרין ושבע
שנין ותמלוך על מאה ועשרין ושבע מדינן: ב ימים ביומיה האנון פד הוה יתיב מלכא
אחשוורוש על פורסיה דהוה מוימן ליה בשוישן פירנתא הא פורסיה לא ידידה ולא דאכתתוי
אלא פורסיה דמלכא שלמה דאתקן יתיה חירם בר אתתא ארמילתא דצור פתקמא רבא. הוא
שלמה מלכא רבא דאמליך יתיה קדישא ברין הוא מסוף עלמא ועד סופיה פתח יי ביה עד דלא
אתליד ממעי אמה יתיה גלא ליה רזין ממירין ואחוי ליה סתרין עמיקין. דעתא וחוכמתא
יהב ליה ובינות לבא מן בראשית. הוא הוה מסתפל בפעלי דינא פד הוה אתין למדן קדמוי ועד
אנון לא יבלין למללא קדמוי מלין דשקרא מן קדם דהוה ידע גין ופאחא ויבין חייבא ויורא והדרא

פתשנן הכתב

ס"א אחקצרת מלכותיה

אשר לזכר להסיר יין משכנו ועשרים מאה ומדינה להשקות את שכנו ועשרים ומאה מלכים היושבים לפניו למען יספיק כל אחד ואחד מיין
מדינתו ולא ירוק. הוא אחשוורוש מלך מעותא סא חשורא מלך עש אכר אמר חטעל מלכותו ולא חטעל גזירתי. הוא אחשוורוש שופרו
עשורו ולא קמו גזירתי. הוא אחשוורוש אכר אמר להסיר את ושרי המלכם ערומים לפניו ולא כלה. הוא אחשוורוש שבימיו נמכרו בית
ישראל חנם בלא כסף ככחוס חנם נמכרתם. הוא אחשוורוש שבימיו התקדשו פוסים של ישראל כשוליו קדרם. הוא אחשוורוש אשר זכר להסיר
ארזים מן לבנן וזכר מאופיר ולא סוכלו. הוא אחשוורוש שבימיו נתקיים דמות ישראל מה שכתוב בספר מורכ מהם בבקר תאמר מי יתן
ערב. הוא אחשוורוש חמישה גאמר כהם הוא וקראו רשעים. וחמישה גאמר כהם הוא וקראו צדיקים. אככם הוא אכרכם. הוא אכרן
ומשה. הוא מלך ואחרין. הוא חזקיה. הוא חזקיה דמלכא חסדו ועד קדשו שנים מן אומים. ושנים מישראל. שנים ואחאב
עד. הוא עשו אבי אדם. הוא דתן ואבירים. הוא המלך אחו. הוא אחשוורוש. ועל אשר אמר ולא עש קדוש מלכותו. רק מלך מהודו ועד
כוש. מהודו אשר במערב ועד כוש אשר במזרח על שכנו ועשרים ומאה מדינה. הוא אחשוורוש אשר כתיב אשכנז כשנור חסדו. הוא
הוא אחשוורוש אשר על כל עבר נהר טעול ארבעה סא אשר מלכו מקדם המלך חסדו ועד קדשו שנים מן אומים. ושנים מישראל. שנים ואחאב
סא מושל על הדוד וכוש הקרובים לו כן הוא מושל על שכנו ועשרים ומאה מדינה ואחרים. ככה חסד מושל כחוש בשלמה המלך אשר כהם
רודם בכל עבר נהר מתפסח ועד עוש. והלא תפסח ועוש קרובים היו זה לזה. אלא כאשר היה רודם על תפסח ועוש אשר היו קרובים
כך היה רודם על כל עבר נהר טעול ארבעה סא אשר מלכו מקדם המלך חסדו ועד קדשו שנים מן אומים. ושנים מישראל. שנים ואחאב
בשלמה כחוש כאשר אמרו. כהאחאב כחוש אס יס גוי וממלכה. ונבוכדנצר ואחשוורוש. חלל אחשוורוש קדרם מלכותו ולא היה מושל כי אס
על שכנו ועשרים ומאה מדינה. ומדוע זכר לשלום על שכנו ועשרים ומאה מדינה. כי כן אמר הקב"ה עתיד הוא לקחת את אכרן ולשם
אחשוורוש אשר במערב על שרם ואכר היו ימי שני חיים שכנו ועשרים ומאה שנים. פתח דת כהם על שרם אשר חיסה מלך ואחאב שנים
ותמלוך על שכנו ועשרים ומאה מדינה: (3) בימים ההם. ככאח המלך אחשוורוש על כהם המנומנן לו בשנן הבירים. זה ככאח לא היה
לו ולא למלכותו. כי אס ככאח אשר למלך שלמה ואשר סביבו חירם כן אכא חלומה מזור נחמיה נכס. הוא שלמה המלך גדול אשר המלך
אחשוורוש מקדם טעול ועד אכשו. נחר כי בו טרם נולד ממשי אמו. אכא אחשוורוש גלה לו לפני מלכותו. ויגד לו סתרים מעמוקים. אכאם
דעתה נתן לו ובינת לב ממנו בראשית. הוא היה מסתכל בפעלי דינן קדמוי ואף גם לא היו יכולים לדבר לפניו

אֶשְׁתַּפֶּיף עִלָּוֶיהָ וְכִתְרָא דְּמַלְכוּתָא אֶתְיָהִיב בְּרִישִׁיהָ חָנָא וְחֶסְדָּא אֶלְפִישׁ יִתְיָהּ כְּמָא דְּאַלְפִישׁ
לְדוֹד אָבוּי. כָּל יוֹמִין עֵבֶר כְּבֹר תַּלְת עֶסְרֵי שָׁנִין בְּיוֹמָא קְדָמָא דְּקַבִּיל יֵת מַלְכוּתִיהָ יִדְיָדֶיהָ הָווּ
קְרוּלִיהָ מְטוּל דְּהוּה רְחִים לְמִלָּה עֲלָמָא וְיִצְבָּאוֹת דְּהִיכְדִּין פְּתָבָא מְפָרֵשׁ וְיִשְׁלַח בִּיד נָתַן הַנְּבִיא
וְיִקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִדְיָדֶיהָ. שְׁלֵמָה הָווּ קְרוּן לִיהָ מְטוּל שְׁלָמָא דְּהוּה בְּיוֹמוֹי דְּהָבָן פְּתָבָא מְפָרֵשׁ
וְאָמַר וְיִשָּׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לְבָטַח בֵּן הָווּ קְרוּן לִיהָ מְשׁוּם דְּהוּה בְּנִי יֵת מְקַדְּשָׁא דְּיִי צְבָאוֹת
דְּהִיכְדִּין פְּתִיב בְּנָה בְּנִיתִי בֵּית וְכוּל לָהּ אֵיתִיאל הָווּ קְרוּן לִיהָ מְשׁוּם דְּמִימַר אֶלְהָא הָווּ בְּסַעֲדִיהָ
דְּבֵן פְּתִיב וְיִחָפֵם מִכָּל הָאָדָם. יִקָּה הָווּ קְרוּן לִיהָ דְּהוּה רַב וְשְׁלִיט עַל כָּל מַלְכֵי אֶרְעָא מְדִינָחָא
וּמְעָרָבָא דְּבֵן פְּתִיב וְיִשְׁלֵמָה יִשָּׁב עַל פֶּסָא דּוֹד אָבוּי כָּל מַלְכֵי אֶרְעָא דְּחִילוֹי מְגִינָה פְּחָדָא אִימָנָא
וְלִשְׁנָנָא לִיהָ וְיִשְׁתַּמְעוּן שְׁדִין וּפְגַעֲנִין וְחִיִּין וְרוּחִין בִּישׁוּן אֶתְמַסְרוּ בִּידֶיהָ מִסִּין הָווּ מִסְקִין לִיהָ כָּל
נִגְזֵי יִמָּא וְעוֹפֵי שְׁמִיָּא פְּחָדָא בְּעִירָא וְחִית בְּרָא סֻלְקִין וְאִתִּין לְבִי מְבַחָא לְמִתְנַכְסָא מְנַחֵן
לְשִׁירֹת שְׁלֵמָה עֲתִיר וְתַקִּיף וְנָקָא גִבְסִין פֶּסְפָּא וְנִתְבָּא סִנְיָ לְחֶדָא. פֶּשֶׁר מִתְלִין וּמִחֻוּ מְמִירִין
וּמְהוּדַע רִזִּין דְּלִית לָהֶון סוּף. סִנְאִי וּבְעָלֵי דְּבָבֵי הָווּן רַחֲמוֹי וְכָל מַלְפָּתָא וְיִשְׁתַּמְעוּן לִיהָ. קָמוּ
בּוֹלְהוֹן לְמַחֲמֵי אַפְּהִי וּמִתְמַסְדִּין לְמִשְׁמַע מִמֶּלֶךְ דַּעֲתִיהָ. רָמָא וּמְנַמְלָא רֹחִם יִתְיָה בְּדִיל עֲבֹדֶיהָ
דּוֹד אָבוּי שְׁמִיהָ מִחֻלָּה בְּנֵי מַלְכוּתָא וּבְבוֹרָתֶיהָ בְּנֵי חֲכִימִין תַּמִּים וְקִשּׁוּט. סִימִין מִן בִּישׁ יָדַע בְּרִי
שְׁמִיָּא וְחָפִים אֶלְהָא תִּקְפַּת מַלְכוּתֶיהָ מִן כָּל מַלְכוּתָא וְסִיכְלָתֶנּוּתֶיהָ מִכָּל בְּנֵי מַחֻלָּה שְׁמִיעִי שְׁמִיעִיהָ
וּמִמֶּלֶךְ דַּעֲתִיהָ פְּחָדָא בּוֹלְהוֹן אֶתּוּ לְמִשְׁאֵל בְּשִׁלְמִיהָ רַחֲמוֹי יִתְיָה כָּל מַלְכֵי אֶתְרַעְדֵּן מְגִינָה כָּל
שְׁלִמְנָנָא קְרִיבֵו לִיהָ בְּנִיהוֹן וּבְנִיתִיהוֹן לְמַחֲוֵי עֲבָדִין וְאַמְהִיָן רַחֲמִין קְדָמוֹי צִבִּין לְמַתְבָּא קְדָמוֹי
וּמִתְחַמְדִּין לְמִשְׁמַע מִלִּי פּוֹמִיָה וְחֻכְמַתֶּיהָ. כִּד פֶּתַח פּוֹמִיָה לְמַלְאָא בְּרַעֲוִין וּסְבָדִין קְדָמוֹי כָּל
דַּעֲתִידִין אֲנֹן דִּי עֲלוּן ^(ס"א) דִּי צִלְוִן קְדָמוֹי וּפְקָדִין יִבְסְרוּן כָּל בְּרַעֲוִיָו וּסְבָאִין אֲנֹן אֶתְרַעְדֵּן
וּמְדִינָתֶהוֹן וְאִתִּין לְמִשְׁמַע מִלִּי חֻכְמַתָּא וְנִשְׁמִית פּוֹמִיָה אִיָּה מֵאָחָא דְּהִיב ^(ס"א) מוֹדָה וְיִתְיָה
תִּשְׁבַּחֲמָא לְמִי מַלְכִין מִפְּתַח פּוֹמִיָה פְּחָצוֹרְתָא מְרֹחִם וּמִשְׁבַּח לְמַלְכָּא רָמָא. לִיהָ אֶתְיָהִיב
מִפְּתַח רָבָא דַּפְתַּחִין בִּיהָ כָּל תַּרְעֵי חֻכְמַתָּא וּבִינָת לָבָא יָדַע וְיִשְׁמַע מִלִּי עוֹפָא פְּחָדָא בְּעִירָא
וְחִית בְּרָא טַבְּבִין וְאִיִּלִּין רַחֲמִין קְדָמוֹי אֶרְוִין וּגְמִרִין אֶחֱידוֹ וְיִנָּא חָפִים בְּלִישְׁנָנָה מִן כָּל אִוְמָנָא
פְּחָדָא סַבֵּר כָּל מִתְבַּתָּא וְעִין מְגִינָה כָּל מַלְכֵי אֶתְרַעְדֵּן רִתִּיתָא אֶחֱידוֹ כָּל שְׁלִמְנָנָא
וְלִיהָ אֶתְיָהִיב כְּלִיל רִישׁ דְּבִצְחִין וְרָמָא שְׁעִיבֹד עַל כָּל אֲנִשְׁאֵי הוּא הָווּ רִישׁ כָּל מַלְכֵי אֶתְרַעְדֵּן
וּמִלְפּוֹתָא לְקַבֵּל חֲבֵרְתָּהָ לֹא נִשְׂא וְיִנָּא כָּל מַלְכֵי אֶתְרַעְדֵּן מְגִינָה וְכָל מְדִינָן גִּלְא לִיהָ רִזִּין וְיָדַע
כָּל רִיב בְּנֵי אֲנִשְׁא בְּנִין דַּעְבֵּד וְיִתְבֵּי צִרְקָתָא וְעַבֵּד גְּמִילוּת חֶסְדָּא מִן בְּרִאשִׁית הוּא זָכָה בְּעֲלָמָא
דְּהִין לְהוּי מִלְכָּא וְאִף הוּא זָכָה לְעֲלָמָא דַּעֲתִיהָ הוּא שְׁלֵמָה מִלְכָּא דַּעְבֵּד פּוֹרְסִי בְּרָא דְּמַלְכוּתָא
חָפִי יִתְיָה דְּהָבָא טַבָּא דְּאִפִּיר מְקִיבַע בְּאַבְנֵי בּוֹרְאָ וּמִשְׁקַע בְּאַבְנֵי צִיָּא וְיִשְׁיִישָׁא וּמִקְרַבְעִין
בִּיהָ וּמְרַגְדִין וּבְפִדְוִיָו וּבּוֹרְלִין וּמְרַגְלִין וְכָל מְנִין טַבִּין לְכָל מֶלֶךְ לֹא אֶתְעַבֵּיד פְּתִיָה וְכָל

פֶּתְשׁוֹן הַכְּתָב

דְּבִיר כּוֹז. כִּי הוּא יוֹדַע לַהֲבִיחִין בִּין אֲחֵי וּבִין חֵיב. הוּא וְהִדֵּר נֶשֶׁךְ עֵלִיו. וְכִתְרָא מַלְכוּת וִיתֵן בְּרַחֲשׁ. חָן וְחֶסֶד הַלְבִּישׁ אוֹתוֹ כְּלָשֶׁר
הַלְבִּישׁ אֵת דּוֹד אָבוּי. וְהַיְוִשִׁים אֲשֶׁר עֲבָדוּ טֵרֵס יִמְלֹךְ שֶׁלֹּם עֲבָרָה שֶׁנָּה. יוֹם הִרְאָשׁוֹן כִּשְׁבָתוֹ עַל כֹּסֶף מַלְכוּתוֹ הוּא קוֹרְאִים לוֹ יִדְיָדִים עַל
אֲשֶׁר הוּא כּוֹכֵב אוֹתוֹ מֶלֶךְ הַעוֹלָם כִּי נִצָּחוֹת שִׁמוֹ כְּלָשֶׁר הִכְתוּב מִפְּנֵס וְיִשְׁלַח בִּיד נָתַן הַנְּבִיא וְיִקְרָא אֵת שְׁמוֹ יִדְיָדִים. שְׁלֵמָה הוּא קוֹרְאִים לוֹ
עַל אֲדוּתֵּי הַשְׁלוֹם אֲשֶׁר הוּא בְּיוֹמֵי שָׁכֵן כְּתוּב וְיִשָּׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לְבָטַח. כֵּן הוּא קוֹרְאִים לוֹ וְיֵעֵן אֲשֶׁר בֵּית אֵת מְקֹדֵשׁ כִּי נִצָּחוֹת שָׁכֵן כְּתוּב בֵּית
בְּיִתֵּי בֵּית וְכוּל. אִיחֻלָּו הוּא קוֹרְאִים לוֹ עֲבֹדוֹ כִּי רֹחַ הַלְלוֹם בּוֹ כִּי כְּתוּב וְיִחָפֵם מִכָּל הָאָדָם. יִקָּה הוּא קוֹרְאִים לוֹ עַל כִּי הוּא זָכָה
וְשִׁבְטוֹ עַל כֵּן מַלְכֵי אֶרֶץ מוֹרָא וּמוֹעֵד שָׁכֵן כְּתוּב וְיִשְׁלֵמָה יִשָּׁב עַל פֶּסָא דּוֹד אָבוּי. כָּל מַלְכֵי אֶרֶץ מוֹרָא מִמְּנֵי הַעֲשׂוֹם וּבִלְבָּבוֹת
כִּי שׁוֹמְעִים לוֹ. שְׂדֵים וְרוֹחוֹת פְּגַעִים וְלִילִין הוּא מְסוּרִים בְּיָדוֹ. מִסִּים הוּא נֹתֵתִים לוֹ כֵּן דְּגֵי הוּא וְעוֹף הַשָּׁמַיִם. בְּכִמּוֹת וְחִיתוֹת
כָּל עוֹלֹת וְנִצָּחוֹת הוּא לִבִּית הַמַּעֲבֹדִים לְסוּחֵי שְׁמִיעוֹת לְעוֹדֵת שְׁלֵמָה. הַעֲשִׂיר וְהַדְּלִיר קֵדֶם כֶּסֶף וְחֶסֶד וְכֶסֶף לְרֹכֵץ מוֹחֵל. פֶּסֶר מִשְׁלִים
הַיָּד מִפְּתִיחִים וְגַם סוֹדֵת עַד לִין קָן. חֻוִּיתוֹ וְשִׁבְחָיו הוּא אֹרְכִים אוֹתוֹ וְכָל הַמַּלְכִּים שׁוֹמְעִים אֵלָיו. מְמַנֵּי הוּא הַעֲשׂוֹם וּבִלְבָּבוֹת
לְשִׁמּוֹעַ רֹחַ שְׁפָחוֹ. כִּי וְשֶׁהַ הַיָּסִים אוֹתוֹ עֲבֹדוֹ דּוֹד אָבוּי עֲבָדוֹ. שְׁמֵעוֹ הוֹלֵךְ בִּין הַמַּלְכִּים וְתַקְפוֹ בִּין הַחֲכָמִים. חָס וְיִשָּׁר הוּא וְכִי מוֹעֵ
יּוֹדַע דִּי שְׁמִים וְחָס כְּבוֹד אֱלֹהִים. מַלְכוּתוֹ דְּגַלֵּם מִכָּל הַמַּלְכִּים וְשִׁכְלוֹ מִכָּל בֵּית מַחֻלָּה. כְּשִׁמּוֹעַ עֲמִים שְׁמֵעוֹ וְאִמְרֵי פִי כִי מִתְקַבֵּל
וְנִחָסִים יִתְחַלֵּל לוֹ לְשֹׁלֹם וְאֹרְכִים אוֹתוֹ. כָּל הַמַּלְכִּים רַעֲדֵם אֶתְחַסֵּם. כָּל הַשָּׂרִים וְהַמְשֻׁלִּים הוּא מְקַדְּשֵׁם כִּי מְקַדְּשֵׁם וְנִצָּחוֹתִים לְסוּחֵי
עֲבָדִים וְשִׁפְחוֹת. רָאִים הוּא לְפָנָיו וְתַפְסִים לְעוֹמְדֵם לְפָנָיו וְתַפְסִים לְשִׁמּוֹעַ דְּבִר שְׁפָחוֹ וְחֲכָמָם. וְכֹלֵךְ הוּא פּוֹתַח פִּי לְכִדֵּר כִּי כּוֹשֵׁם
וְנִשְׁתַּחֲוִים לְפָנָיו כָּל הַמְּכֻשָּׁם לְרֹחוֹת פִּי. כָּל שְׂרֵי הַמַּדְּיוֹת וְהַפְּקִידִים הוּא בְּכֻזִּים עֲרִיסִים וּמְקוֹמוֹתֵם וּמִשְׁנֵאִים תַּחֲרִים וְטוֹרוֹתֵם. וְנִחָסִים
לְשִׁמּוֹעַ דְּבִיר הַמַּתָּוָה וְעוֹסֵם אֶתְרוֹתָיו. וְכֹלֵךְ הוּא נֹתֵן כֶּסֶף וְהוֹדֵלָה לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הוּא פּוֹתַח פִּי בְּשִׁמְתָּהּ וּבְחֻלּוֹתֶיהָ וּמִרְוֹם וּמִשְׁכַּח
לְמֶלֶךְ הַכְּבוֹד. בִּידוֹ נִמְכֵּר הַמַּפְתָּח הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בּוֹ פּוֹתַחִים לֵכֵי שְׂרֵי חֲכָמִים וְיִבְרִית לֵכֵי. יָדַע וְשִׁמּוֹעַ לְפָנָיו הַעֲשׂוֹת. יִתְבֵּי בְּכִמּוֹת וְחִית אֶתְרֵן
בְּכֻזִּים וְאוֹרֹתוֹ הַשֶּׁדֶם לְרֹס לְפָנָיו. אִירוֹת וּמְנִירֵי אֶתְרוֹתֵם חֶרֶם. חָס הוּא בְּלָשׁוֹן מִכָּל הַשָּׂמַיִם וְיֵת מִזִּין כָּל הַתְּשׁוּבוֹת. הַמַּלְכִּים וּמַמְלָכוֹת
כּוֹלֵם רְגֹז מִמְּנֵו. חוֹל אֵת לֵכֵי הֶרֶץ. לוֹ לְכַדֵּי וִיתֵן טַעֲמָה בְּחוֹתִים. וְיִשָּׁם מִסַּע עַל כָּל הַהֲשִׁיבִים. הוּא הוּא רֹאשׁ לֵכֵל הַמַּלְכִּים וְכָל
הַיָּסִים מֶלֶךְ לְקַרְקַת אֶתְרֵן אֵת כָּל מִתְחַמְדֵּם. כָּל הַמַּלְכִּים וְהַמְּדִינוֹת פְּחָדוֹ מִמְּנֵו. מְגַלֵּם וְעוֹקֵחוֹת גִּלָּה לוֹ רֹחַם וְהוּא יוֹדַע וְיִתְבֵּי מִשְׁמֵעֵי בְּנֵי אֲדָם עוֹקֵב
אֲשֶׁר עֲשֵׂם מִשְׁפָּט וְיִדְקֵם חֶסֶד וְאִמַּת עִם הַהֲשִׁיבִים. מִשְׁפָּט יִמִּי בְּרִאשִׁיתָא לְרִיבֵי מֶלֶךְ בְּעוֹלָם כּוֹס וּבְעוֹלָם כֶּסֶף. הוּא הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָה אֲשֶׁר
עֲשֵׂם כֹּסֶף גָּדוֹל מַלְכוּתוֹ. כֹּסֶף אוֹתוֹ וְכִי מוֹסֵף מְטוּלָה כְּלָשֶׁר שֶׁסֶם וּמִשְׁכּוֹן כְּלָשֶׁר כֶּסֶף וְשֶׁסֶם וְיִמְלֵא אוֹתוֹ מְגִלָּתָא אֲבוּי נֶשֶׁךְ לִשְׁמֵעוֹתָהּ וְכָל

פתשגן הכתב

[illegible]

וְכָל אוֹמָא וְאוֹמָא לֹא יִכְלִין לְמַתְקָנָא בְּתוֹתָהּ וְכֵן חֲזוּ מַלְכֵינָא שְׂבָחִיהָ דְּכוּרְסָא נְחִיתוּ וְשָׁבְחוּ לָהּ
 דִּי בְרָא עֲלֶיהָ כּוֹלִיהָ וְכֵן הָיָה סֵלִיק מַלְכָּא שְׁלֵמָה וַיְתִיב עַל פּוֹרְסִיהָ דְּמַלְכוּתָא הָיָה חוֹר נִשְׂרָא
 רַבָּא וְגַסִּיב בְּתָרָא דְּמַלְכוּתָא וַיְהִיב ית בְּתָרָא בְּרִישִׁיהָ וּמִן בְּתָר פִּן הָיָה תַּנְיָנָא רַבָּא מִפְּקִין
 בְּמַגְנִין וְהָיוּ אֲרִיִּין וְנִשְׁרִין סִלְקִין בְּמַגְנִין וּמַטְלִין עַל רִישִׁיהָ דְּמַלְכָּא שְׁלֵמָה וַיִּזְנֶה דִּי דְּבָבָא
 נְחִתָּא מִן עֲמֻדָּא וּפְתַחַת אֲרִיִּנָא וְנִסְבָּא סַפְרָא דְּאוֹרִיתָא וַיְהִיבָא לִיה בִּידֵיהּ דְּמַלְכָּא שְׁלֵמָה
 לְמוֹקְמָא מַה דְּאִמַר מִשָּׁה וְהִתְחַה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו וְתָרִי עִמָּיה וַיְהִי קָרִי בֵּיהּ כָּל יְמֵי
 חַיָּוִהּ בְּדִיל דִּיסְגִין יוֹמָיו עַל מַלְכוּתִיהָ הוּא וְגַבּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וְכֵן אָתָּא בְּהֵנָּה רַבָּא לְמַשְׁאֵל
 בְּשִׁלְמָא דְּמַלְכָּא שְׁלֵמָה וְכָל סְבִיָּא הָיוּ וַתְּבִין מִן מוֹיִנָּא דְּכוּרְסִיהָ וּמִן שְׁמָלִיָּה וְדִיִּינִין דִּינָּה דְּעָמָא
 וְכֵן הָיוּ עֵינִין סְהִידָא דִּי סְהִידֵין שְׁקָרָא קֳדָם מַלְכָּא שְׁלֵמָה הָיוּ מַגְנִין בְּקַעֲיִין לְגַלְגֵּלָא חוֹרִין תּוֹרִין
 גַּעֲיִין אֲרִיִּיתָא נְהִמִין דִּיבִין חֲטִפִין אֲמִרִין פַּעֲיִין גְּמִרִין בַּעֲיִין אִינְקִין בְּכִיִין שְׁנִירִין מִיִּסִין מוֹיִסִין
 מִלְּלִין תְּרַגְלִין מְקַרְקִין גַּיִן צִצִין מַחֲטָפִין צְפּוֹרִין מִלְּלִין לְמַחֲטָפִין לְבָהֶן דְּסִדְהָא דְּלֹא יִסְהִדּוּן
 סְהִידָא דְּשִׁקְרָא וְהָיוּ סְהִידָא אֲמִרִין בְּלָבָהֶן נִסְהִיד סְהִידָא דְּקִשְׁטָא וְאִילָא וְסִיָּא וְאִי לֹא כִסְרָא
 בְּגִיִין עֲלֵמָא מַתְעַבְרָא : הָיוּ אֲרִיִּיתָא וְחִלִין פּוֹסְמִין בְּפִסְקִיהָ דְּמַלְכָּא שְׁלֵמָה לְמִיתְבַּעַל פּוֹרְסִיהָ
 דְּמַלְכוּתָא וְהָיָה פּוֹרְסִיָּא דְּמַלְכָּא שְׁלֵמָה לֹא הָיָה לָהּ מַלְכָּא : וְכֵן אֲתַחֲבִיבוּ סְנִיִּיָּהוֹן דִּישְׁרָאֵל
 אֲתַגְבַּר וּסִלְקִי עֲלֵיהֶן גְּבוּבְדִּנְצַר רִשִׁיעָא מַלְכָּא דְּבָבָל אַחֲרִיב ית אֲרַעָא דִּישְׁרָאֵל בְּזִי הִיבִיב ית
 קִרְתָּא דִּי וִישְׁלֵם וְאֶקְלִי ית בֵּית מַקְדָּשָׁא בְּנִירָא וְאֶגְלִי ית בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאִיתִי וַתְּהִין לְרַבְּלָהּ דִּי
 בְּאֲרַע חֲמַת וְאֶגְלִי עֲמֻדָּהּ ית פּוֹרְסָא דְּמַלְכָּא שְׁלֵמָה וְכֵן בַּעֲיִ מַלְכָּא גְּבוּבְדִּנְצַר רִשִׁיעָא דִּיִּסְק וַיִּתְבַּע
 עֲלֵיהּ לֹא הָיָה יָדַע דִּי בְּמַגְנִין הָיוּ סִלְקִין לִיה אֲפִרִים ית רִגְלִיָּהּ עַל דִּנְגָא קֳדָמָא וְאֲרִיָּא דְּבָבָא
 פִּשְׁיִט ית אִיטְמִיָּה דִּימִנָּה וּמַחָא יִתְהִי עַל אִיטְמִיָּה דִּישְׁמָלִיָּה וְהָיָה מַחֲרִיב מִיָּה עַד יוֹם מוֹתִיָּה :
 וּמַבְתַּר גְּבוּבְדִּנְצַר מַלְכָּא דְּבָבָל אָתָּא אֶלְפִסְנִידְרוֹס מִקְדוֹן וּשְׁבָא ית פּוֹרְסִיָּא דְּשְׁלֵמָה מַלְכָּא
 וְאִבִּיל יִתְהִי לְמַצְרִים : וְכֵן חֲזוּ שִׁישֶׁק מַלְכָּא דְּמַצְרִים ית שְׂבָחִיהָ דְּכוּרְסִי דְּהָיָה מִשְׁבַּח
 מִן כָּל פּוֹרְסִי דְּמַלְכָּא הָיָה מַתְחַמֵּיד דִּיִּסְק וַיְתִיב עֲלֵיהּ וְלֹא הָיָה יָדַע דִּי בְּמַגְנִין סִלְקִין לִיה
 אֲפִרִים ית רִגְלִיָּהּ עַל דִּנְגָא קֳדָמָה וְאֲרִיָּא דִּי דְּבָבָא פִּשְׁט אִיטְמִיָּה דִּימִנָּה וּמַחָא יִתְהִי עַל אִיטְמִיָּה
 דִּישְׁמָלָא וְהָיָה מַתְקָרִי פִּרְעָה חֲנִירָא עַד יוֹסְמִיתִיהָ : וְכֵן אָתָּא אֲנִיפּוֹנִים בְּרִי אֲנִיפּוֹכּוֹס מַלְכָּא וּסְלִיק
 עַל אֲרַעָא דְּמַצְרִים וְאַחֲרִיב יִתְהִי וּשְׁבָא ית פּוֹרְסִיהָ דְּמַלְכָּא שְׁלֵמָה וְאִיתִי יִתְהִי בְּסִפְיָהּ וְאִישְׁתַּמְּחַמַּת
 בְּרַעֲיָהּ דְּכוּרְסִיהָ בְּשׁוּשִׁילָתָא דִּי דְּבָבָא וְאִיתִי כָּל אוֹמָיָה דְּעֲלָמָא וְכָל קִנְיָנָא לְמַתְקָנָא ית בְּרַעֲיָה
 דְּכוּרְסִיהָ וְלֹא יָכִילוּ לְמִיתְקָנָא יִתְהִי עַד יוֹמָא הַדִּין : וְכֵן בְּטִילַת מַלְכוּתִיהָ וְקָם בְּרִישׁ פִּרְסָאָה
 בְּתוֹרִיהָ וּבִזְכוּת דִּי אִיתַעֲסַק בְּבֵית מַקְדָּשָׁא וְכֵן דִּיִּסְק וַיְתִיב עַל הָהוּא פּוֹרְסָא דְּמַלְכָּא שְׁלֵמָה
 דְּכוּתִיהָ לֹא הָיָה לְכַלְקִין מַלְכָּא : ג' בִּשְׁנַת כְּשִׁתָּא תַּלְתָּ לְמַלְכוּתִיהָ דְּגְבוּבְדִּנְצַר הָיוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל
 בְּכִיִין שְׂתַּאֲחִין וּמַתְמַהִין וְאֲמִרִין וַיִּן לָן אֲתַגְבַּר עָלֵן שְׁנָאָה בְּזִי ית אֲרַעָא אַחֲרִיב ית מִדְּנִיָּתָן

פתישון הכתב

ואין כל אומה וגו' וכולם להכין כמנוס. וכאשר המלכים היו נראים שבה הכסא ומתכונתו היו משתנים ומסללים ואמי שברא העולם
 כולו. וכשהיה עולם המלך שלמה ויושב על כסא מלכות. היה שם הנשר הגדול ולוקח כתר מלכות ונותנה בראשו. ואחרי כן התינו
 הגדול היה מתגלגל בגלגלים שבעים בחכמה. ואף האריות והנשרים מתגלגלים בחכמה ועולים להיות לו על ראש המלך שלמה. ויונת
 הזכר וזרעת מן העמוד ופחתה בארון ולוקחת כתר חורס ונותנו ביד המלך שלמה לקיים מה שחמר משה בראשית וסוהה עמו וקרא בו כל
 ימי חייו ומה יאמר וישם על מונחתו הוא וכו' וכו' בקרב וכו' וכו'. וכשהם הכין גילו לשלם המלך שלמה וכל הדינים וידיעות מומין
 הכסא ומשמאלו ודעת את העם. וכבהות עדי שר באים לפני המלך שלמה היו הגלגלים העשויים בחכמה מתגלגלים וסובבים אז השורשים
 גושים באריות האריות סורסים הכבשים פועים המורים נועקים הגמלים נורים החתולים מיללים השוורים מבינים המתגלגלים
 קוראים הללים מנפנפים והנשרים כולם נורים ורואים לחזקו לל העדום למען לא יעזבו עדות כשר. וזו העדות אומרים בלבבם נעדי עדות
 אחת ואם אין כוונת נעקרים ומשורשים מן העולם. ונעלות המלך שלמה לשבת על כסא מלכותו אשר כמנוס לו היה יושב נעשה לכל
 הממלכות. היו האריות וזרקים ומשורשים כל מיני בשמים בעצמות. וכאשר התחייבו שוואים על ישראל התגבר ועלם עושים גבוהדנר
 מלך בבל. המריב את ארץ ישראל נמן את עיר ירושלים לבו שרף את בית המקדש באש הגלגל את בית ישראל ובידו הוציא אותם בבלת אשר בארץ
 חמת ויגל עומת את כסא המלך שלמה וכשדנר גבוהדנר המלך הרשע לעלות לשבת עניו לא היה עוד כי בחכמת הגלגלים המתגלגלים היו
 עושים בו. פרש רגלו על המעלה הראשונה ואריות הזכר נעם וידו הנימית והכבו על ירכו השמאלית והיה נולע על ירכו עד ויום מותו.
 ואחר גבוהדנר מלך בבל בא אלכסנדרוס מוקדון וישב את כסא המלך שלמה ויביאנו מנזירות. וגם שם מלך מזריב בראותו את שבה הכסא
 ומתכונתו אשר היה משוכה מכל כסאות המלכים' התאוס האריות לעלות לשבת עניו ולא היה עוד שם כן כי בחכמת הגלגלים המתגלגלים
 היו עושים בו. פרש רגלו על המעלה הראשונה ואריות הזכר נעם וידו הנימית והכבו על ירכו השמאלית והיה נולע על ירכו ויקרא שמו
 פרעה נכח עד ויום מותו. וכשהוא אינפוטין או גליוסוס המלך וועל על ארץ מצרים ויחברז אריות וישב את כסא המלך שלמה ויביאנו
 בראותו ומשמתה רגל כסא בשרשות הזכר וזוה לברכה כל המריב העולם מאלפת הכסא וסובב למען יכינו את רגל הכסא בשמירת
 ולא יכלו להסיק עד היום סוס. והיה בקרוע ממלכתו ויקם כורש הפרסי וימלך תחשין וזככות אשר חמר לבנות את בית ה' וכס לעלות
 ולשבת על כסא המלך שלמה אשר כמנוס לא נעשה לכל הממלכות : (א) בשנת כשם למלכות גבוהדנר היו בית ישראל נורים ואחריהם
 ומשמאלים ואחריהם היו לא ננו כי גרם עניו יד האויב כזו את אלגו המריב את עירנו בגלגל אותנו בגולה ומשמים אשר לא יעבר עשר

תרגום שני

בְּנִלְתָּא אַנְלִי יְתֵן וְדָלָא בְּשֵׁר עֶבֶד בֶּן • מְבִינָא בְּשׂוֹשִׁילְתָּא אִסְר וּרְבִרְבִּין בְּנִלְתָּא אַנְלִי עֵלְמָתָן
 בְּחִרְפָּא קָמִיל וְסַפְלִין אֹבִיל בְּשִׁבְיָא לְלִיל דְּתוֹשְׁפָחֵן אֲתִנְסִיב מִינָן וְכֵן קָמוּ מִלְבָּיָא דְּבִית דְּדוֹד
 דְּאִנְוִן מְלָכָא עֲמָלָא בִּלְיָהּ וְכֵן דְּדוֹדָא קָם שְׁלֵמָה בְּרִיהּ וְאִמְלִיךְ יְתִיהּ קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל חַיִּית
 בְּרָא וְעַל עֹפִי שְׂמִיָּא וְעַל רִחְשָׁא דְאַרְעָא וְעַל שִׁידִין וְעַל רוּחִין וְעַל לִילִין וְהוּא יָדַע מִמָּלַל בִּלְיָהּ
 וְאִנְוִן יָדַעִין בְּמִלְכָּלִיהּ דְּהִכְדִּין בְּתִיב וַיִּדְבֵּר עַל הָעֵצִים • וְכֵן שִׁפְרָא לְפִיָּה דְּמִלְכָּא שְׁלֵמָה בְּחִמְרָא
 שִׁפְרָא וְכֵן לְכָל מִלְבָּיָא מְדִינְתָּא וּמַעֲרָבָא דְּהוּוּ סְמִיכִין לִיהּ לְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל וְאַנְוִן יְתִיהּ בְּנֵן
 מִרְכּוּנָא בְּבִית מְלָכּוּתִיהּ • וְתוֹב כִּד שִׁפְרָא לְפִיָּה דְּמִלְכָּא שְׁלֵמָה בְּחִמְרָהּ אִסְר לְמַעֲרָא נִכְלִין
 וְצִלְצִלִין וְתוֹפִין וּבִנְרִין דְּהוּוּ מִזְמַר בְּהוּן דוֹד אֲבוֹי וְתוֹב כִּד שִׁפְרָא לְפִיָּה דְּמִלְכָּא שְׁלֵמָה בְּחִמְרָהּ
 אִסְר לְאַיְתָּא חַיִּית בְּרָא וְעֹפִי שְׂמִיָּא וְרִחְשָׁא דְאַרְעָא וְשִׁידִין וְרוּחִין וְלִילִין לְמַרְכְּדָא קְדָמִי
 לְמַחֲזִי רְבִיתִיהּ לְכָל מִלְבָּיָא דְּגִנְוִן קְדָמִי וְסַפְרִין דְּמִלְכָּא קְרִיִין יְתִין בְּשִׁמְחַתְהוֹן וּבִלְיָהוֹן מִתְּפִנְשִׁין
 וְאַתִּין לְוִתִּיהּ בְּדָלָא אִסְרִין וּבְדָלָא יִקְרִין וּבְדָלָא אֲנִישׁ דְּדַבֵּר יְתִיהּ בְּהַשְׁתָּא אֲתִבְעִי תְרַנְנָא
 בְּרָא בִּנְי עֹפִיָּא וְלֹא אֲשַׁתְּכַח וּפְקִיד עֲלֵי מִלְכָּא דְאַיְתִי יְתִיהּ בְּרוּנָא וְכֵן לְמִתְּבָלָא יְתִיהּ כְּתִיב
 תְּרַנְנִיל בְּרָא קְדָמִי דְּמִלְכָּא שְׁלֵמָה וְאִמְר לִיהּ שְׁמַע מִרִי מִלְכָּא דְאַרְעָא אֲצִית בְּאִדְנָךְ וְשִׁמַּע
 פְּתִנְיִי הִלָּא תִלֵּת יְרִחִין דִּי הִבִּית עֵימָא בְּלִבִּי וּמִלְכִּין קִשְׁטִין עִם מִלְתִּי מִזְוִי לֹא אֲכָלִית וְכוּ' לֹא
 שְׂתִיתִי וְכֵן קָם דְּחַיִּית וּמִיִּסִּית בְּעֵלְמָא בִּלְיָהּ וְאַסְרִית אִידָא הִיא מְדִינְתָּא אוֹ שְׁלִיטְתָּא דְלָא
 מִשְׁתַּמַּע לִיהּ לְמִרִי מִלְכָּא אֲסַתְּפִלִּית אֲנָא וְחֻזְאִית מְדִינְתָּא הִיא בְּרָפָא דְקִטּוֹר שְׂמָהָא בְּאַרְעָא
 מְדִינְתָּא עֲפְרָא יִקְרִי מִן דְּהָבָא וְכִסְפָּא בְּזִבְלִי בְּשִׁנְקִין וְאַיְלִין כֵּן בְּרִאשִׁית תַּמָּן נִצִּיבִין וּמִנְיָתָא
 דְּעָדִין אֲנִין שְׁתִּין מִיָּא אִית תַּמָּן אִבְלָסִין סְגִיָּין לְלִילִין בְּרִישִׁיָּהוֹן מִן תַּמָּן נִצִּיבִין מִן יְנִיתָא דְעָדִין
 לְמִיקוֹם בְּקִרְבָּא לִית הִינֵן יָדַעִין לְמַחֲזִי בְּקִישְׁתָּא לֹא יִכְלִין בְּרַם בְּקִישְׁתָּא תְּמִיתִי אֲתָתָא תְּדָא
 שְׁלִיטָא בְּכֹלְהוֹן וְשִׁמָּה מִלְכַּת שְׂבָא בְּעֵן אִין שִׁפְרָא עֲלָךְ מִרִי מִלְכָּא אִיסְר הִרְצִי הִיךְ גִּיבְרָא
 וְאַיְקוֹם וְאוּלִי לְבִרְפָּא דְקִטּוֹר לְמִדִּינַת שְׂבָא מִלְכִּיהוֹן בְּשׂוֹשִׁילְתָּא אִיסְר וְשׁוֹלְמָנִיָּהוֹן בְּכִבְלִין
 דְּפִרְזִל וְאַיְתִי יְתִין לוֹת מִרִי מִלְכָּא וְשִׁפְרָא פְתִנְתָּא קָם מִלְכָּא וְאַתְקִרְוִין סַפְרִי דְּמִלְכָּא וְכֵתְבוּ
 אֲנִרְתָּא וּקְטוֹרִית אֲנִרְתָּא בְּגִפְיָה דְּתְרַנְנִיל בְּרָא וְכִסְפִּילִיק לְשִׁמִּי מִרְמָא וְצִנְיָה צִנְיָא וְהוּוּ נִצַּח
 וּפְרָח בִּנְי עֹפִיָּא וּפְרָחוּ בְּתִרְיָה וְאוּלִי לְבִרְפָּא דְקִטּוֹר לְמִדִּינַת שְׂבָא וְהוּוּ לְעִידִן צִפְרָא וְכֵתְבוּ
 מִקְדַּת שְׂבָא לְמַסְגִּיד לְיוֹמָא וְאַחֲשִׁיבוּ עֹפִיָּא יְתִי שְׂמִשְׁא וְיִסַּת יְדָה עַל לְבוּשָׁה וְכֻזַּת יְתִיהּ
 וְהוּוּ תְּמִיָּהּ וּפְתִמְחָא וְכֵן תְּמַחֲתִי נַחַת לְוִתָּהּ תְּרַנְנִיל בְּרָא וְחַת וְהָא אֲנִרְתָּא קְטִיֶרֶת בְּגִפְיָה
 שִׁרְת וְכֵתְבוּ יְתִיהּ וְהָא הוּוּ בְּתִיב בְּנִיָּה • מִנִּי מִלְכָּא שְׁלֵמָה שְׁלֵם לִיכִי שְׁלֵם לְרַבְּנִיכִי דִי אֵת
 יָדַעְתָּ דְּאִמְלִיךְ יְתִי קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל חַיִּית בְּרָא וְעַל עֹפִי שְׂמִיָּא וְעַל שִׁידִין וְעַל רוּחִין וְעַל
 לִילִין וְכֵן מִלְבָּיָא דְּמִדִּינְתָּא וּמַעֲרָבָא דְרֹמָא וְצִפְּוִנָא אֲתִין וְשִׁאֲלִין בְּשִׁלְמִי • בְּעֵן אִין תְּצִבִּין
 וְתִיתִין וְתִשְׁאֲלִין בְּשִׁלְמִי יִקְר סְגִיָּא אֲנָא עֶבֶד לָךְ מִן כָּל מִלְבָּיָא דְּגִנְוִן קְדָמִי וְאִין לֹא תְצִבִּין

פתשגן הכתב

בְּנִי וְכֵן בְּכָלִי בְּדוֹל אֲכַר נַעֲרִין בְּגוֹלָם הַגֵּלם בְּחֹרֹתֵינוּ וּבְחֹלֹתֵינוּ בְּחֶרֶב כִּד וְטִשְׁטֵי הוֹלִיךְ בְּשִׁי עֲטַר תְּפִלָּתֵנוּ נִלְקַח מִמֶּנּוּ • וְהִי כִאֲשֶׁר
 סִתְּנוּ מִלְכֵי בֵּית דָּוִד לְמַלְכוּת עַל כָּל הָעוֹלָם כֹּלֵו וְיֻקַּם שְׁלֵמָה בְּנוֹ וְיִמְלֹךְ אוֹתוֹ קִבְּרֵם עַל חַיִּית הַכֹּהֵן וְעַל עוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַל כְּרֹמֶם הַכּוֹמֵם
 עַל הָאָרֶץ עַל שְׂדֵים נַעֲשִׂים רְחוֹת וְיִי כוֹל יוֹדַע שֶׁכָּל כֵּלִם וְכֵס וְיוֹדַעִים שְׁפָחוּ שָׁכֵן כְּתוּב וְיִדְרַע עַל הָעוֹלָם וְכִסּוּב עַל הַמֶּלֶךְ בִּין שֶׁלֵּחַ וְקִרְיָה
 אֶחָד כָּל מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב הַקְּרִיבוּ לוֹ לְאִחֵי יִשְׂרָאֵל וְכֹסֶבֶס בֵּית הַיֵּל הַמֶּלֶךְ • וְעוֹד כְּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָה בִּין כוֹס לְקַחַת נִכְלֵים לְלִנְיָה
 חֻשִׁים וְנִמְרוֹת אֲכַר כִּסֵּם סוּם מִגֵּן דוֹד אִלוֹ • וְעוֹד כְּטוֹב לֵב הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָה בִּין אֲמֵר לְכֵתוּב עוֹף הַשָּׁמַיִם חַיִּית הַכֹּהֵן וְכֵסֵם הַכֹּהֵם שְׂדֵים
 רְחוֹת וּנַעֲשִׂים וְיִי מִקְרִידִים מַעֲזוּם וּמַכְרִיבִים לַפְּנִי • לְהִרְאוֹת מַמְלִכָּה יִשְׁעִיבִים לַפְּנִי אֵת יִקְר תְּפִלָּתִי דְּגִלְוָתוֹ וְכֹסֶבֶס הַמֶּלֶךְ כִּד קוֹדֶשָׁא
 אוֹתִם בְּשִׁמְחָתִם וְכֹלִם מִתְּקַבְּלִים וְכֹאִים אִלוֹי לֹא בִּיחָק וְלֹא בְּכָלִי בְּדוֹל וְלֹא כֵּן אֲדָם הַסּוֹבֵב כֵּס • כֵּתֵב הַיֵּל בִּיחָק וְיִדְרַע יוֹ שִׁדִּי (כוֹס)
 חֲרִיבֵנוּ מוֹכֵב יִקְרֵם וְכִסְכָּף בְּחֹתוֹ כוֹבֵל וְעַל הַכֵּס שְׁמִלִים שֶׁ מַשְׁתַּח וְיִי בְּרִאשִׁית וְכֹסֶבֶס מוֹס מִן עֵדִן חֵיל בְּדוֹל וְכֵן כִּד בְּחֹתֵם וְעֹשִׂית
 הַכֹּהֵן וּבִכּוֹרֵו דְּכִי בִּלְיָהּ הִלָּא שְׁלֵמָה שְׁמִלִים אֲכַר נַחֲטוּ עַלֵּם לְבִי וְעֹשִׂית יִסְרוֹת וְיִחַשְׁתִּי לַחֵם לֹא אֲכָלִיתִי וְמוֹס לֹא שְׁתִּיתִי כִי אֲמַרְתִּי חֲשׁוֹשׁ
 וְאַתָּה כְּעוֹלָם כוֹלֵו הִיִּם מִלְכוּת אוֹ מַמְשֵׁלָה אֲכַר לֹא יִשְׁמַע לְחַדְוִי הַמֶּלֶךְ סִסְכַּכְלִי וְכֹאִיתִי מְדִינָה אֲתָה אֲכַר שֶׁ עִירִי קִטּוֹר בְּחֶרֶב מִזְרָח
 חֲרִיבֵנוּ מוֹכֵב יִקְרֵם וְכִסְכָּף בְּחֹתוֹ כוֹבֵל וְעַל הַכֵּס שְׁמִלִים שֶׁ מַשְׁתַּח וְיִי בְּרִאשִׁית וְכֹסֶבֶס מוֹס מִן עֵדִן חֵיל בְּדוֹל וְכֵן כִּד בְּחֹתֵם וְעֹשִׂית
 וְכֵס בְּרִאשִׁית חֵיל בִּידֵם לְעוֹרֵךְ מַלְחָמָה וְאִין בִּינְלָתִם לְכֹתוֹ וְלִירוֹחַ בְּקִשָּׁת וְכִסּוּב מִאֲרַחֵם וְעִדְרִת • אֵף אֲמַנֵם רִאשִׁית אֲכַר אֲתָה מוֹשֵׁלֵת וּמוֹלָתִם
 פְּלִיטִים וְשִׁמְחָת מִלְכַּת שְׂבָא • וְעַתָּה אֲם מִזְלִיחִין כְּעִשִׂיד וְכֵסֵר דְּכִדֵּר לַפְּנִי חֲרִיבֵנוּ הַמֶּלֶךְ אֲלוֹהִי כְּכֹדוֹ הֵלֵךְ וְאִקוֹם וְאֵלָךְ לְעִיר קִטּוֹר לְמִדִּינָה
 שְׂבָא אֲלִסְכּוֹר מַלְכִּיִס בִּיחָק וּנְכִדְרִיִס בְּכָלִי בְּדוֹל וְאַיְתִיִס אֵל חֲרִיבֵנוּ הַמֶּלֶךְ וְיִשְׁעִיבִיב דְּכִדֵּר לַמֶּלֶךְ וּיִקְרֵאוּ סוֹפְרִי הַמֶּלֶךְ וּיְכַתְּבוּ בְּחֹתֵם וְעֹשִׂית
 וְיִקְשְׁרוּ אוֹתוֹ בְּכָף יוֹ שִׁדִּי וְיֻקַּם לְשִׁמִּי מִרְמָוִם וְיֻקַּם בִּין הָעוֹשִׂוֹת וּבִיחָיוֹ פוֹרַח וְעוֹפֵף פְּרָחוּ וְעוֹפֵפֵם כֵּס הָעוֹשִׂוֹת חֲרִיבֵנוּ וְיִכְּבוּ
 לְעִיר קִטּוֹר לְמִדִּינָה שְׂבָא וְכֵן לְפִנּוֹת בְּקִר וְתִלָּא מִלְכַּת שְׂבָא לְשִׁמְחָתוֹת לְשִׁמֵּם כְּמַשְׁתַּח וְכֵסֵם חֵסֵן חֵסֵן שְׁלֵמָה מִפְּנֵי הָעוֹשִׂוֹת וְתִקְלַח יוֹם בְּנִגְדִים
 וְתִקְרַעֵם וְכֵסֵר כְּמַשְׁחֻמֹּת וּבִיחָיוֹת מַשְׁחֻמֹּת יִדֵּר אִלֵּיכֶם יוֹ שִׁדִּי וְתִלָּא וְכֵסֵר חֲרִיבֵנוּ קָבוֹס בְּכַפֵּם פִּתְחֵם הַחֲלָנֹת וְתִקְרַעֵם וְחַתֵּם כוֹס עֵינֵיכֶם
 מִחַת הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָה שְׁלֹם לָךְ וְשֹׁלֵם לְשִׁירִי • הִלָּא יִדַּעְתָּ אֲם לֹא שְׁמַעְתָּ כִי הַמֶּלֶךְ חֲרִיבֵנוּ קִבְּרֵם עַל חַיִּית הַכֹּהֵן וְעַל עוֹף הַשָּׁמַיִם עַל שְׂדֵים עַל שְׂדֵים
 רְחוֹת וְעַל לִילִין וְכֵן מִלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב לָפִין וְדוֹרֹס בִּלָּם וְכֹאִים לְכֹלְוִי עַתָּה אֲם יִי נַעֲשִׂים לְבָבִי אִלֵּי וְשִׁאֲלִי בְּשִׁלְמִי כְּכֹד בְּדוֹל אֲתָן
 לְכֵס מִלְכִּים וְכֹסֶבֶס לְכֵס חֲתָמוֹן וְיִרְחִים וְלֹא תִשְׁאֲלִי לְשׁוֹמֵר אֲשֶׁלֵּת אִלֵּיכֶם מַלְכִּים חֲלִיִּים וּפְרָשִׁים • וְאֵם פִּתְחֵם מִן הִיִּם סִסְכַּכְלִים
 סִסְכַּכְלִים

זי החצי חספת חכמה נמוך אל השמועה אשר שמעתי אשרי ואשרי אנשיה ואשרי עבדיה
 אלה ואעיל ותה בגו מרכבא במית מלכותא. וכד תחת מלכת שבא רבותיה וקריה דמלכא
 שלמה ויהבת שבחא למאן די ברא יתיה ואמרת יהי זי אלהיה ביה דאתרעי בך למותיב תה
 על פורסי דמלכותא למעבד צדקתא ודינא ויהבת למלכא דהבא ובספא מלכא (סג' לחא) ויהב
 לה מלכא כל מה דצבת. וימלכי מערבא ומדינתא וציפונא ודרומא בד שמעי שמעיה פולחון
 כחיה מידעוין ואותון מן אתריותו ביקר רב וברבורא ובדרכ ובכסף ובאבנא מין ומתלן.
 וכד אתחייבו סנאיהון דישאל הנה ירמיה נביא מתנבא נביאן סניאין עליהון ולא מקבלין
 מניה אלהן שבישת יתיה רוחא דקדשא ואיכילת יתיה לארעא שבט בנימין דהבין פתיב וצא
 ירמיה מירושלים ללכת ארץ בנימין ואיך דהנה ירמיה נביא בגו ירושלם הנה בעי רחמי מן
 קדם אבוי דבשמאי ולא אתמסירת קרמא ירושלם בידיהון דבשדאי ולא אחריבון יתה אלא
 איך ירמיה הנה בארע שבט בנימין אתגבר וסליק עליהון נבוכדנצר מלכא דבבל ואחריב ית
 ארעא דישאל מן ית קרמא דירושלם וקלי ית בית מקדשא בגורא ועד נבוכדנצר רשיעא
 יתיב באבנא דבבלה שלח על ירושלם ביד נבוכדנצר רב קטוליא ותרגי ית שורי דקרמא
 ירושלם וכד אתא ירמיה נביא והוא ית קרמא ירושלם דאתחריב וחילונותא דבשדאי מקפין
 לה הנה ירמיה נביא צוח פקלא רמא ובכי בבאי רבא ומריא מתיב וכן אמר פתימני זי ואפת
 שבשתיני זי ואשתבשית מקרמא ית ויכילתא וכד שמע נבוכדנצר רשיעא מלכא דבבל
 דאתבבשית קרמא ירושלם פניש כל חלונותא דבשדאי ואתא וקם על בית מקדשא ומניד פרישה
 ומביל ומייתי בידה מן קדם די הנה ירע מה דהנה בסוף משריתיה דסנחריב בד אשתלח
 עליהון מלכא מן מרומא וקטל בחון פמני עסר ברבנא וחסא אלהין פרשין ולא אשתניר
 במשריתיה דסנחריב אלא הוא בחדויו. ובפקת תוב בת קלא ואמרת ליה נבוכדנצר מלכא
 דבבל קום אויל ותוב לרבכלה בארע חמת קמל בחצים שאל בתרפים. שדא גירא למערבא
 ותדר ונפל לגו ירושלם שדא גירא למדינתא ותדר ונפל לגו ירושלם שדא גירא לקרמא חייבמא
 ותדר ונפל לגו ירושלם וקם וישר ברבנא על ירושלם ומה שמחתהון גרגל שראצור סמנר נבו
 שר סבים רב סרים רב מן וקם ואיל בתר ברבנא ועל לבית מקדשא. מתיב וכן אמר אנת
 הוא אלהא רבא דארגישתין ואיתיתין על קרמא ועל היכלה. וכד תוא פתחא דבית מקדשא
 דעמא מסאבא קיימין לקיבליה סתם נפשיה ולא צבא למפתחא ואותון כל חיליתא דבשדאי
 ואיתיתין עמהון תלת מאה ושייתין נמלין מעינין גרגין די פרול ובבלת אגון פתחא ובחיי פרתא
 ברויתא דבית מקדשא ועד כען לא יהבין נפשתהון לאתפתחא עד דאתא פרניטוס ויבם
 חזירא וזרקמן דמיה על בית מקדשא וסאבי יתיה מן פתר דאסתאב פתח נפשיה ועל נבוכדנצר
 רשיעא דבית מקדשא ואיל ויתביב על עזרתא דזכריה בר יהודה פהגא רבא. וחמא נבוכדנצר
 לדמיה דמירתע בארעא ושאל לסביא דישאל ואמר להון דמא קרין דמן נכרא הוא. מתיבין

פתשנן הכתב

סוג' די החצי חספת חכמה ועוב אל השמועה אשר שמעתי אשרי אשרי אנשיה ואשרי עבדיה
 מלכת שבא ית קרמא דגולתו נתנה שבה וסבדא חוה. והאמר יס' אלהין כדון אשר חפן כן לתת עד כסא ממלכות
 לשמות דקדם וחספת וחסן נמלך וזכ ובספא חכמה מלך. ויתן לס המלך את כל הפסא. ומלכי וס' פסונם ונבסם כאשר שמעו את
 שמעו קמו ועשו כולם יחד. וכלו ממקומותיהם בכבוד גדול ובשבת רב כבוד בכסף ובזהבנים טובות ומרגלות: וכאשר נתחייבו
 שולחיהם לברחל הם ירמיה הנביא מתנבא נבואות רבות עליהם ואין שומעים חוה. אבל פסא חוה רוח אלסה וסליכו אל ארץ
 בנימין שכן כתוב ואל ירמיה וכלה ארץ בנימין. ובכיות ירמיה הנביא בירושלם סם מפתח ומתחין לפני אביו ששמים שלח חמכר כדן
 ירושלם ביד הסמדר ולא יתחייבו חוה ארץ בכיות ירמיה הנביא בחרץ בנימין גבר ועלם עליהם נבוכדנצר מלך בבל ויחריב את ארץ ישראל
 וזו את ירושלם על סדום וישורף כל מקדשא כלש וסבסב נבוכדנצר כחשיות רבליה שלח את נבוכדנצר מלך בבל וירושלם ויחזון
 את חומותיה. וסבסב ירמיה וירושלם וירא וסבסב חרסו ויגדודי כבדים סובבים חוה נשא ירמיה הנביא את קולו בכבי סמחוס
 ויעצק נעק גדולא ומרה ויחמר. פתימני זי ואפת חרסו ויחמר. וכשמעו נבוכדנצר מלך בבל כי נכבס עיר סקד. קנן את כל חיל
 כבדים ויאל ועומד על בית אלסה ויניע ראשו ויק' ידו. כי סם יודע כל המעלות אשר קרו את ממוס סמחייב כאשר שלח עליהם
 בקיש את מלכא מרס ויסבגו כס סג' רב שמוס עשרה רבא וחמשת אלפס פסחים ולא נשאר כמותא סמחייב כי אס סוא לנדו.
 ויהס את קול אחרם לנבוכדנצר מלך בבל קול נד וסב דרסיה ארץ בחרץ חמת. קנל כחלס סלל כחפריס יס חן למערב ונפל בירושלם
 דס חן למורח ונפל בירושלם וס חן לרמוס ונפל בירושלם. קס וסלח את סרי נכחוסו לירושלם. ואלס סמוסס נגל. שדאס. כמנר
 נכו. שר סבים. רב סים. רב סג. וקס וילך אחריס ויבוא אל בית הספריה. ויען נבוכדנצר ויחמר חס סוא סלל סגדול אשר סרדוסו
 ויבא על עיר ועל סוכל. וכאשר רלו רשעי בית מקדשו כי נכרי עמא נכר לפסיס כסגרו דחלונותא מעליס ואל ארץ לספחה. ויבואו
 כל גדודי כבדים ויבואו עמסם של מלות וססס מגלים וסלסאס קרדוסו כדול ומקוס. וסבסל חוה שר היעין אשר לבית אלסיו.
 וכל ואל את לבו לספחה. עד אשר בא פסעוס וסח את סחור וזורק מדמו על בית סמקס ויעמססו. ואלר סעמסא נסחיה
 חלח וסוא נבוכדנצר אל בית אלסיו. וילך ויכל אל עזרת זכריס כן ויכורע כסבן גדול וירא וסבס דמו רוחת ומתנשע בחרץ. סלל
 אל קרי ישראל ויחמר אלסה למי ססס סס. ויענו ויחמר חוה נכר ארס סים ביטנו וס' כסוכיסו חוסנו וס יוס ואל שמענו חוה וקס

וְאָמְרִין לִיהּ גְבִינָא חַד הוּהּ בִּינְנָא וְהוּהּ מוֹכַח לָן וְלֹא קִבְלִינָא מִנִּיהּ וְנִמְנָא וְקִמְלָנָא יְתִיהּ בְּבִית
 מְקֻדָּשָׁא • וְכַד שָׁמַע גְּבוּרְבַּנְצֵר רִשְׁיָעָא יַת פִּתְגָמָא דְהוּן אִמַר לֹון וִילֹון וְאִיתִיו לִי אֶרְפַּעַת אֶלְפִי
 כְּתִיב בְּחִירִי וְנִכְסִי יִתֹון עֲלִי דְהוּהִי דְמָא עַד פִּעֹן לֹא אִיתְבַּלַּע פֶּאֶרְעָא עַד דְנִיףּ בִּיהּ גְּבוּרְבַּנְצֵר
 וְאִמַר לִיהּ פִּילָא אִומְתָּהּ תִּחְרוּב עֲלֶהּ וְכַתֵּר בֶּן אִיתְבַּלַּע וְכַד חוּא פִּהֲנָא רַבָּא יַת פִּהֲנָא דְאִיתְקִמְטִילֹו
 לְבִשׁ יַת מַעֲלִיָּה וְאִתְקִין בְּאִיפֻדְיָהּ וְנָסִיב יַת מַפְתָּחִי מְקֻדָּשָׁא בִידֵיהּ וְסָלִיק רַקִּם עַל אִיגְרָא
 דְהִיכְרָא עֲנִי וְכֹן אִמַר יְהִיב בִּיתָא וְשָׁמְלֵם לְמַרְוִי וְנִמְרָא לֹא הוּינָא בִיהּ • וְדָמָא נִפְשִׁיָּה לֹון נִמְרָא
 וְיִקְרִי • וְכַד חוּוֹ שְׂאֵר פִּהֲנָא פִּהֲנָא רַבָּא דְלִיק פִּהֲנָא אָף אָנֹון נָסִיבֵי יַת גְּבִלְהוֹן יַת פִּתְרִיהוֹן
 וְכַל מֵאֲנִי וְיִמְרִיהוֹן וְנִפְלֹו לֹון נִמְרָא וְיִקְרִי • וְכַד פִּעָא גְבוּרְבַּנְצֵר לְמַעַל לְבִית קוּדֵשׁ קוּדֵשׁ
 אִיסְתַּמִּימוּ תַרְעֵי הִיכְלָא וְלֹא פִתְחִין נִפְשִׁיהוֹן עַד דִּי נִפְקַת בֵּית קָלָא מִשְׁמֵי מְרוּמָא וְאִמְרַת לִיהּ
 פִּתַח לְבָנֹון דְלִתִּיהּ וְכַתֵּר בֶּן פִּתַח נִפְשִׁיָּה וְעַל גְּבוּרְבַּנְצֵר רִשְׁיָעָא מִסְאָבָא לְבִית קוּדֵשׁ קוּדֵשׁ
 (וְחוּא) שְׁבַחֵי דְמִלְכָּה בַל עֲלִמָּא וְיִי צָבָאֹות וְחוּא יַת מֵאֲנִי קוּדֵשׁא וְדִאשְׁתַּמִּישׁוּ בְּהוּן פִּהֲנָא וּמִלְכִּיא
 דְבֵית דֹּורִי דִאֲתַפְלְעֵי מִן קִדְמֵיהּ וְכוּ רִינָא רַבָּא וְנִפְקַם מִן פִּתְּוֹן פֶּד מִבְּחַל וְקָמַל קָמַלָא רַבָּא וְשָׁבָא
 שְׁבָא רַבָּא וְאִפְקִית עֲמָא יִשְׂרָאֵל פֶּד אֲסִירִין בְּשַׁלְשֻׁלֹון דְּפָרִיל וְאִכּוּל יִתְּוֹן עֲרִמְיָלָאִין פֶּד
 מַעֲשִׂינִי עַל צִוְוִארִיהוֹן חֲלָא • וְיִמְרֵיהּ גְבִינָא אֲזִיל עֲמִהוֹן עַד דְמָטָא לְקַבְרִי אֲבַהֲתָא וְצוּחֹון וְכַבָּא
 וְעֲנִי וְכֹן אִמַר אֲבַהֲתָא מִרְחֻמֵּי אֲבָרְתָּם יִצְחָק וְיַעֲקֹב קוּמוּ מִן קַבְרִיכֹון וְחַוּוֹ יַת גְּבִיכֹון עֲמָא
 דְבֵית יִשְׂרָאֵל דְאֲלֹון בְּשָׁבָא וּמַחֲלִיכִין בְּגִלְתָּא • מְתִיבָא רִיחַ קוּדֵשׁא וְאִמְרַת לִיהּ פֶּבֶר אֲמִרַת
 לָךְ יִמְרֵיהּ גְבִינָא כִי אֲסַפְתִּי אֶת שְׁלוּמִי • קָם מִקְבְּרִי אֲבַהֲתָא וְאֲזִיל וְנִפְלַע עַל קַבְרִי אֲמַהֲתָא • עֲנִי
 וְכֹן אִמַר אֲמַהֲתָא מְהִימְנִיא (בְּחִ"מ מִרְחֻמֵּינָא) שְׁרָה וְרַבְּקָה וְרַחֵל וְלֵאָה קוּמוּ מִן קַבְרִיכֹון וְחַוּוֹן
 יַת גְּבִיכֹון וּבְנִיתִיכֹון עֲמָא דִישְׂרָאֵל דְרִבְתִּין וְיִתְּוֹן בְּקוּשְׁמָא דְאֲלֹון בְּשָׁבָא וּמַחֲלִיכִין בְּגִלְתָּא
 בְּלֹא מִסְאָנָא • מְתִיבָא רִיחַ דְקוּדֵשׁא וְכֹן אִמְרַת קוּל בְּרַמָּה נִשְׁמַע קָם מִקְבְּרִי אֲבַהֲתָא וְאֲזִיל
 וְנִפְלַע עַל קַבְרִי גְבִינָא עֲנִי וְכֹן אִמַר גְבִינָא גְבִינָא מִרְחֻמֵּי מוֹשֶׁה וְשִׁמְוֹאֵל קוּמוּ מִקְבְּרִיכֹון וְחַוּוֹן
 יַת עֲמָא בְנֵי יִשְׂרָאֵל דְדִפְרַתוֹן יִתְּוֹן בְּקוּשְׁמָא דְאֲלֹון בְּשָׁבָא וּמַחֲלִיכִין בְּגִלְתָּא בְּלֹא מִסְאָנָא
 מְתִיבָא רִיחָא דְקוּדֵשׁא וְכֹן אִמְרַת פֶּבֶר אֲמִרַת לָךְ יִמְרֵיהּ גְבִינָא אִם יַעֲמֹוד מוֹשֶׁה וְשִׁמְוֹאֵל לִפְנֵי •
 קָם מִקְבְּרִי גְבִינָא וְאֲזִיל וְנִפְלַע עַל קַבְרִי (מִרְחֻמֵּינָא) עֲנִי וְכֹן אִמַר אוֹכְלֵי וְתִי לֶחֶם אֲבִילִין וְאַשְׁקִיאֵן
 יִתְּוֹן בְּסָא דְתַחֲוִימִין דִּי אֲנָא מִתְאַפֵּר עַל עֲמָא דִישְׂרָאֵל דְאֲלֹון בְּשָׁבָא וּמַחֲלִיכִין בְּגִלְתָּא • מְתִיבָא
 רִיחָא דְקוּדֵשׁא וְאִמְרַת אֵל תְּבֵא בֵית מִרוּחַ • וְהוּהּ יִמְרֵיהּ סְפִיד וְכַבִּי וְעִלְלִיל עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל
 דְאֲלֹון בְּשָׁבָא וּמַחֲלִיכִין בְּגִלְתָּא עֲרִמְיָלָאִין וְנִשְׁעִינִין חֲלָא עַל צִוְוִארִיהוֹן אָנֹון וּמִלְכִּיהוֹן וְרַבְּכִינִין
 וְשְׁלִמְוִיָּהוֹן עַד דְמָשִׁין לְאִתְרָא דְשִׁמְיָה בֵּית פִּוּרִי וְאַפְרִיקוּ לְבוּשִׁין וְאַלְפִישִׁין יִתְּוֹן • עֲנִי יִמְרֵיהּ
 גְבִינָא וְאִמַר לְגְבוּרְבַּנְצֵר רִשְׁיָעָא וְכַל תִּיְלֻתְהוֹן דְכִשְׁדָּאִי דִאֲתוֹן עֲמִיָּה דְלִמָּא תִיְלֻתֹון לְבִתִּי
 מַעֲתִיכֹון וְתִישְׁבְּהוֹן יִתְּוֹן בְּקוּשְׁמָא תְדַעִין עֲמָא קָמְיָלָא קָמְלִתֹון וְעֲמָא שְׁבָאָא שְׁבִיתוֹן • וְהוּהּ

פתשנן הכתב

עליו ונסתגרו בתי אלהיו. וכשמוע גבנדלר את הדברים האלה אמר לבו וביטלו אלי ארבעת אלפים פרחי כבוים. וישמע אולם את
 דם הזה ועדנה לא נבלע בלחץ. עד אשר גער בו גבנדלר ויחמר אליו עליו תהרה כל עמק וזחמך נבלע. וישי כראות הסכן גדול את
 הסכסכים הנסגרים והשמים לבס את משעלו ויחפרו עליו את האפור ויחמך את פתחתו סמקדש בידו ויקם וילך אל גג הסכך וישא
 את קולו ויאמר. נמכר הבית וזלם וזלם וזלם וזלם לא נהיה בו. ונפל לתוך האש ושקף. וכאשר הלך בסכסכים את הסכך גדול
 ושקף האש לקחו גם הם כנורותיהם ונבלטם וכל כלי זמורותיהם ונפלו לתוך האש ושקפו. וכשנשק גבנדלר לבוא אל בית קדש הקדשים
 ששני הסכך נעלמו ולא נפתחו. עד אשר ולא בת קול שמעי מרומים. ויחמר אליהם פתח לבנון דלחץ. ואחרי כן נפתחו חלונות
 ויבוא גבנדלר אל בית קדש הקדשים וירא את שנה המלך כי באות נור עולמים ואת סדרו וירא את כל הקדש אשר ישבתו כסם קדש
 הסכסכים ומלכי בית דוד כי נבלעו מנזרי קף קף גדול ואלף חמש כנורות. ויחמרו סגור רכ וישב שני גדול ויורא את בית וישראל אסירים
 בנזירות ובכבלי ברזל. ויולץ אותם ערומים ונשואים חול על זוארס וירומים הכניא בוכך עמשים עד שסגור אל קברי אבותיו וינעול בכבלי
 ובקול גדול ויאמר. אבותיו אהבני עליון אהבם ויחמך ויעקב קומו מקבצכם וראו את כניכם בית ישראל הסולסים בגולה וסמסלסים
 בשני. עתה רוח הקדש ותחמרו לו. כלל אחרתי לך וירומים הכניא כי אספתי שלומי. קם מקבצי האבות וילך ויפול על קברי אבותיו וישא
 את קולו בכבדי ויאמר. אמהות רחמינות ואלמות שרס רבך רחל ואלה. קומו מקבצכם וראו את כניכם ואת גוטיכם בית ישראל
 אשר טפתו ורטינו בלמותם ארסם הולסים בגולה וסמסלסים בשני עושים ויחפס. הכינס רוח הקדש ותחמרו לו קול ברמה נשע. קם
 מקבצי האמות וילך ויפול על קברי הנביאים. וכן אמר כניאים הידורים משה ושמאל קומו מקבצכם וראו את עם בני ישראל אשר
 נמיתם בלמותם הסולסים ויחפס בגולה וסמסלסים בשני. הכינס רוח הקדש ותחמרו הלא אחרתי לך וירומים הכניא אס יעמוד משה
 ושמאל לפני. קם מקבצי הכניאים וילך ויפול על קברי הסולסים האומללים ויחמר האכליו לם האכלים ויבטו כוס מנחות וישא
 את מתחל על עם בני ישראל הסולסים בגולה וסמסלסים בשני. הכינס עוד רוח הקדש ותחמרו אל תחוב בית מרח. וישי וירומים סופד
 בזכר ומיכך בקול מר על בני ישראל הסולסים בגולה וסמסלסים בשני ערומים וטעונים חול על זוארס המה מלטים שרסם
 וסמסלסים. עד אשר הכניעו לנחום הכהן הקדש כורו ויוראו גדרים וילבישו אותם. פתח וירומים הכניא את פסחו ויאמר לגבנדלר
 ולכל גדודי שרסם הכינס עמו חולי תלכו אל בית עוונותיהם וגלונתם וסללתם אותם בלמסרם ידכם עשהם זאת מדעו ויחמרו כי עם
 סכרום ברחם גוי שני שרסם. וישי וירומים וכלם עד שסגורו למדינם סואת אשר כסיוות וירומים בזכר ואלהם מלוי עיניו שני מדעו

מִדְּבָרִין וְאֶזְלִין עַד דִּי מָטוּ לְהוּמָא מִדִּינְתָא וְהָוָה יִרְמִיָּה נִבְיָא בְּכִי וּמִתְנָח וְנִתְרוּ מִן עֵינֵי מִתְרִין
 דְּמַעַן וְהָוּ תַּמּוּ תְּרִין מִבּוּעֵין דְּמִיָּא עַד יוֹמָא דְּהִין וְבַד אִתְּחוּ וּמָטוּ לְנִהרְתָּא דְּבָבֵל עֵינֵי מִלְּפָא
 נִבְכְּדִנְצָר רִשְׁעָא וְאָמַר לֹאן לְבִית יִשְׂרָאֵל אֲלִין אֲנִין וְנִכְרִיָּא דְּחֻוּתִין וְזִמְרִין קָדָם מְרִיבִין רַבָּא
 דִּי בִירְשָׁלַם יִיתֵן וְיִזְמְרוּן קְדָמִי • וְבַד שְׁמַעֵנִי לִינְיָא נְמִלּוּתִי בִּינְיִינְהוּן פְּעֻרְבָתָא דְּקִימִין עַל
 נִהרְוּתָא דְּבָבֵל דְּהִין כְּתִיב עַל נִהרֹת בְּבָל וְנָו עַל עֲרִבִים בְּתוּכָה תֵּן וְעֵנְאִין לִינְיָא וְאָמְרִין
 לִיָּה לְנִבְכְּדִנְצָר רִשְׁעָא אִין אֲנִן עֲבָדִין רַעוּת אֲבֻנָּא דִּי בִשְׁנֵי וְהוּיִן מִשְׁפָּחִין קָדָם אֲבֻנָּן
 דְּבִשְׁמֵיָא בִּירְשָׁלַם בִּידָא דִּידָה לֹא אִיתְמַסְרִין הִשְׁתָּא אִידָה נִשְׁפַּח קְדָמָה שְׁבָחָא דִּי מִרְנָ •
 דְּהִדְרִין פְּתָבָא מִפְּרִשׁ וְאָמַר אִידָה נְשִׁיר אֵת שִׁיר יִי בַד שְׁמַע נְבִכְדִנְצָר רִשְׁעָא יֵת פְּתָנְמָא
 דְּהִין עֵינֵי וְכֵן אָמַר קְטִילוּ וְתִהוּן עַל דְּעִבְרוּ עַל גִּזְרֹת מִלְּפָא עֵינֵי פִלְמֵיָא בַר יְהוֹנָדָה חַד מִן יִשְׂרָאֵל
 וְאָמַר עֵנָא דִּי מִסְרָה מְרָה בִּידָה רִעִיָּא וְאִתָּא דִּיכָא וְכִסִּיב מִן עֵנָא מִן מָאן מִתְפַּעֲיָא עֵינֵי וְאָמַר
 לִיָּה מִן רִעִיָּא הוּא מִתְפַּעֲיָא עֵינֵי וְאָמַר לִיָּה לִשְׁמַעֵנִי אִידָה מַה דְּאָמַר פּוֹקֵדָה וּפְקִיד מִלְּפָא וְאִתִּי
 לְעִדְקָה מִלְּפָא וְאָעֲבִירוּ מִנִּיהּ יֵת שְׁלִשְׁלֹון דְּפִרְזֹל וְנִחַשׁ וְשִׁנִּי יֵת לְבוּשִׁי יִיסְדִּיָּה • ג שְׁנַת בִּשְׁתָּא
 תְּלִיתִתָּא לְמַלְכוּתִיהּ עֲבַד מִשְׁתָּא לְכָל דְּכַרְבְּנוּי וְעִבְדֵי אֲכֻלֹסִי פָרַס וּמְדִי אֲסַמְרִינִין וְרַבְּנִין
 דִּי מִמֶּנּוּ עַל פִּלְכֵיָּא עֲמִיפִין בְּאַיְצִלְלוּן דְּמִילַת לְבִישִׁין אֲרַגְוִינִין אֲכֻלִין וְשִׁתִּין וְחִדְרִין קְדָמִי •
 ד' בְּהִרְאֻתִי לֹא כְתִיב דִּי אֲחִיו יֵת עֲתִירִיהּ אֲלָא כְּתִיב בְּהִרְאֻתִי אֵת עוֹשֵׁר כְּבוֹד מְלִכּוּתִי וְהָוָה
 וְעֲתִירִיהּ דִּי אֲחִיו דְּבִית מִקְדָּשָׁא הָוָה וּלְבִישְׁרָא וְדָמָא לִית עֲתִירָא פְּלוּיָה עֲתִירָא דְּקִדְשָׁא בְּרִידָ
 הוּא דְּהִיכְרִין כְּתִיב דִּידִי בִּסְפָא וְדִידִי דְּהָבָא אָמַר יִי מְרִי חֲלוּתָא • שִׁתָּא בִי נִינְיִי הָוָה פְּחֻי
 לְהוֹן בְּכָל יוֹמָא מָאָה וְתַמְנִין וְיִמִּין דְּכְתִיב עוֹשֵׁר כְּבוֹד מְלִכּוּתִי וְאֵת יִקְר תְּפָאֲרַת נִדְרֹתִי הָא שִׁתָּא
 וְכַד חֲמוּן תַּמּוּן יִשְׂרָאֵל מָאָנִי דְּבִית מִקְדָּשָׁא לֹא הוּוּ צִבְרִין לְמִנְיָ קְדָמִי וְאָמְרוּ לִיָּה לְמִלְּפָא לֹא
 צִבְרִין יְהוֹדֵאִין לְמִנְיָ מִטוּל דְּחֻוּיִן מָאָנִי דְּבִית מִקְדָּשָׁא וְאָמַר מִלְּפָא עִיבִידוּ לְהוֹן סִמְכָא חוֹרְנָא
 לְגַרְמִיהוּן • ה' וּבְמִלּוּתִי רַבְּמִשְׁלֵם יוֹמִיָּא הָאֲלִין אָמַר מִלְּפָא הִשְׁתָּא אֲעִבִיד מִשְׁקָא לְבָנִי אֲתִרִי
 (לְכָל עָמָא דְּתִשְׁכְּחוּן בִּישְׁטִין לְמִוְעִירָא וְעַד רַבָּא מִשְׁקָא שְׁבָעָא יוֹמִיָּא) וְאֶעֱלִינוּ לְדֶרֶת נִתְחָא
 דְּנִצְיָאָה אֵילָנִי דְּפִירִי וְדְבוּסְמִנִי מַה עֲבַד בָּהּ אֵילָנָא לְאֵילָנָא וְעֲבַד בִּינִין וְתִבְרִי אֵילָנִי דְּבוּסְמִנִי
 וְאִתְבִּינִין וְאֶשְׁרֵי קְדָמִיהוֹן אֲבָנִין מִבְּתָא וּמִרְגְּלִיתָא וְאֵילָנִי מִסְּלִין • (כֹּאן חֲסֵד פִּסְקוֹ ו') • ז' וְהִשְׁקוּת
 וְשִׁתִּיאָן בְּמָאָנִי דְּדִהָבָא וְכִבְסִי דְּדִהָבָא וְהָוִי שְׁתִּי בְּכִסָּא לֹא הָוָה תֵּן וְשִׁתִּי בִּיהּ תִּיב אֲלָא מְעִלִין
 לִיָּה לְהָוָה כִּסָּא וּמִפְקִין חוֹרְנָא (חֲדָתָא) וְהָוִי תַּמּוּן קוּמְקִמִי וְכִסִּי לֹא הוּוּ דְּמִנֶּן לְהִדְרִי מִטוּל בִּן
 כְּתִיב וּמָאָנִי מִן מָאָנִי מִשְׁנִינִי אֲלָא בַד הֵן מִפְקִין לְמָאָנִי דְּבִית מִקְדָּשָׁא וּמִזִּינוּ בְּהוֹן הִינֵן אֹמִי
 עֲלִמָּא הָוָה מִשְׁתָּנִי יוֹרִין וּמִטוּל בִּן כְּתִיב וְכִלִּים מִפְּלִים שׁוֹנִים וְסִמְכָא דְּמִלְּפָא רַב יִהְיֶה מִן מָאן
 דְּשִׁתּוּתִי וּמִטוּל בִּן דְּהָוָה שְׁתּוּתִי הָוָה מִשְׁאִיל לִיָּה לְנִכְרָא בַר פְּמָה שְׁנִין אֲנִתָּ וְהָוָה אָמַר לִיָּה
 בַר אֲרַבְעִין שְׁנִין וְהָוָה מִשְׁקִי לִיָּה חֲמָרָא בַר אֲרַבְעִין וְחַד שְׁנִין וְדְכוּתִיהּ לְכָל נִכְרָא וְנִכְרָא וּמִטוּל

פִּתְשֵׁן הַכְּתָב

וְהָוִי שֶׁ שֶׁנִּי מְבוֹשֶׁה מִיֵּד עַד כִּיּוֹם הַזֶּה, וְכִסְבָּאוֹ וְיַעֲזֹב אֶל נִהְרֹת כְּבֹל עֵנֶה הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶצַּר וְיִוֹמַר אֶל בֵּית יִשְׂרָאֵל אֵלֶּה הַמִּזְמוֹרוֹת אֲשֶׁר אֲתִם
 זְמַרְתֶּם לְפִי אֶלְהִים תִּירֻשִׁים בְּזֹאֵל וְזִמְרוּ לִפְנֵי • וְכִשְׁמוֹת הַיּוֹם אוֹתוֹ תֵּלֹן מְזֻמְרוֹתֶיכֶם כְּעִרְכִּים אֲשֶׁר נִכְסוּת כְּבֹל שְׁכֵן כְּתִיב עַל נִהְרֹת
 כְּבֹל גִּזְרֵי עֲרִיבִים כְּחֹסֶה גִזְרֵי • וְעַד הַיּוֹם וְאִתְרוּ לְנִבְכְּדֶנְצַר הַמֶּלֶךְ לֹאן כִּיּוֹם עוֹשֵׁר רָצוֹן אֲבִינוּ שְׁכֻמִּים וּמִלְּהִים אֵת שְׁמוֹ תִירֻשִׁים
 לֹא כִיּוֹם נִתְּנוּם וּמִסּוּרִים בִּידֵךְ • וְכִתֵּב אִידָה נִשְׁפַּח אֶת חֲתוּלֹת אֲלִיָּהוּ • כְּתִיב כְּתִיב אִידָה נִשְׁפַּח אֶת שִׁיר כִּי • כְּשִׁמּוֹ נְבוּכַדְנֶצַּר אֶת
 סִדְרִים הָאֵלֶּם עֵנֶה • וְאָמַר לְאִשְׁוִי כִרְגוֹ אוֹתֵם עַל אֲשֶׁר עֲבָדוּ עַל מַלְאָכֵי הַמֶּלֶךְ וְיִשֵּׁן אֲחֵד מִהִיּוֹדִים שְׁמוֹ פִּלְטִין כִּי • וְכִיּוֹדֵעַ וְיִוֹמַר
 אֲלָן שְׁמַר כְּעִלוּ בִּיד כִּירוּסָה וְכֹא כֹאֵב וְטַרְף מִן הָאֲלֵן מִיד מִי דְרוֹשׁ הָאֲלֵן • וְיִשֵּׁן הַמֶּלֶךְ וְיִוֹמַר מִן כִּירוּסָה דִּישׁ אֲמַר פִּלְטִין יִכְמַעוּ אוֹתֵךְ
 סִדְרִים אֲשֶׁר יִלְאוּ מִפְּשִׁן • וְלֹא הַמֶּלֶךְ וְיִבְרִיָּא אֵת דְּקִירוֹת הַמֶּלֶךְ וְיַעֲבִירוּ מִמֶּנּוּ אֵת כְּעִלֵּי הַכְּדָל וְיִסְתַּחֲסֵה וְכִתֵּב אֵת כְּדִי כֵּלָּו • (ג) בִּשְׁנַת שְׁלֹשׁ
 לְמַלְכוּתִי עָשִׂה מַשְׁתֵּה לְכָל צִרְיִי וְעִבְדֵי חוּל פָּרַס וּמְדִי סִרְתִּימִים וְסִכְרִים מְזֻמְרוֹתֶיךָ עַל הַמִּדְּיוֹת הַשְּׁעוּפִים כְּכֹחוֹת הַלְּבוּשִׁים
 אֲרַגְנִין • אֲכֻלֹסִי וְשׁוֹתִים וּבְמַחֲסֵי לִטּוּ • (ד) בְּהִרְאֻתִי אִין כְּתִיב בְּהִרְאֻתִי אֵת שְׁכֵרִי אֶךְ בְּהִרְאֻתִי אֵת עוֹשֵׁר כְּבוֹד מְלִכּוּתִי • וְעוֹשֵׁר
 הַכּוֹא אֲשֶׁר הַכּוֹא הוּא עוֹשֵׁר בֵּית אֲלִיָּהוּ • וְאִין עוֹשֵׁר לְכַשׁ וְדִס כִּי כֹל הַעוֹשֵׁר לִי כִּנְאוּת שְׁמוֹ שְׁכֵן כְּתִיב לוֹ הַכִּסֵּי וְלִי הַכִּסֵּי אֲמַר כִּי
 כִּנְאוּתִי אֲלוֹתוֹת וְנִגְוִי הַמֶּלֶךְ הוּא מִרְכָּא אוֹתֵם כְּלִי יוֹם וְיוֹם שְׁמוּטָה וּמַחֲלֵי יוֹם • כְּתִיב עוֹשֵׁר כְּבוֹד מְלִכּוּתִי וְיִקְר תְּפָאֲרַת גְּדוּלוֹתִי אֵלֶּם
 כִּסֵּי שֶׁשֶׁ • וּבְהִרְאֻתִי שֶׁ שֶׁנִּי יִשְׂרָאֵל אֵת כִּלֵּי בֵּית כִּי • לֹא הוּא כִּסֵּי חֲפֵץ לִשְׁכַת לִפְטוֹ • וְיִוֹמַר לוֹ אֵל הַמֶּלֶךְ אִין חֲפֵץ בִּיּוֹדִים לִשְׁכַת פֶּס מִפְּשִׁן
 אֲשֶׁר כֹּאֵל אֵת כִּלֵּי בֵּית כִּי • וְיִוֹמַר הַמֶּלֶךְ עֲשׂו לִסֵּם מְקוֹם אֲחֵר מִיּוֹדֵה לְכַעֲדוֹ • (ה) וּבְמִלּוּתִי כִירוּסָה הָאֵלֶּם אֲמַר הַמֶּלֶךְ עֲשֵׂה אֲשֶׁשׁ מַשְׁתֵּה
 לְבָנִי מִקּוּמִי לְכָל כִּסֵּי הַמִּזְמָלִים בְּשׁוֹן כִּירוּסָה לְמַגְדֹּל וְעַד קֵץ מַשְׁתֵּה שְׁכֻמִּים וְיִסֵּם • וְיִבְרִיָּא אֵל גִּזְרֵי הַכִּיּוֹן אֲשֶׁר בִּזְרִי שְׁתּוּלִים כֹּל עֵץ כְּשֻׁמִּים
 וְסִרְתוֹ • מַה עָשִׂה כִּפֶּף עַן לֵעָן וְיַעֲשֵׂה כִּסֵּי כְעוֹן כִּילוֹת חֲתִטִּים וְיִכְרוֹת עֵץ כְּשֻׁמִּים וְיִוִּשְׁכֵם עֲלֵיהֶם • וְיַעֲרוֹךְ לִפְנֵיהֶם עוֹרֵי אֲדָמָה טוֹבוֹת
 וּמִגְדָּלוֹת וְעַל גִּלְגָּלִים • (ו) חוֹר כִּרְסֵם וּתְכֵלֶת אֲחֵךְ כְּתִיבִי בִּין וְאֲרַגְנֵךְ עַל גִּלְגָּלִי כִּפֶּף וְעוֹמְדִי שֶׁשׁ מְקוֹם וְכִי כִפֶּף עַל לִשְׁכַת כִּסֵּי וְשֶׁשׁ דֶּר
 וּמִתְרֹת • (ז) וְהַשְׁקוּת וְכִי שְׁמוּטָה כְּבִלֵּי וְכִי בְּכֻסּוֹת וְכִי • וְאֲשֶׁר כִּי • וְהוּא כְּבוֹד אֲחֵךְ לֹא הוּא שְׁמוֹת וְכִי עוֹד • אֲכֹל כִּיּוֹם מִזְמָלִים
 אוֹתוֹ מִלְּפִינוּ וְיִבְרִיָּא אֲחֵר חֲתִטִּי • וְהוּא שֶׁסִּי גִבְעִים וְכֻסּוֹת שׁוֹטִים וְכֵן כְּכֹחוֹ אוֹמַר וְכֵלִים מְכֻלִּים שׁוֹטִים • וְכִשְׁכִּי מִזְמָלִים אֵת כִּלֵּי בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ וְשׁוֹתִים כִּסֵּי הַמִּזְמָלוֹת הָאֵלֶּם כִּיּוֹ פִּתְשֵׁן מַשְׁתֵּים וְכֵן כְּכֹחוֹ אוֹמַר וְכֵלִים מְכֻלִּים שׁוֹטִים • וְיִין מְלִכּוּתִי כִי כֹל מִכְסֻתֹה אוֹתוֹ מִפְּשִׁן
 שִׁסּוֹ שׁוֹלֵטִים לֹאֵם הַמֶּלֶךְ כְּמֵה יִמִּי מִי חִיךְ הוּא • (הוּא אוֹמַר מַשְׁלֵם שֶׁנִּי חִיךְ אֲרַכְשִׁים וְכִיּוֹ מַשְׁקִים אוֹתוֹ יוֹן בֵּן אֲחֵם יִאֲרַכְשִׁים שֶׁשֶׁ •

היה נשמה במה דאסא היה מטול דבסיס ריחיה דהדס בגו עלמא אף היא אסתר כדון הות
עבדא עובדו מדין בגו עלמא היא אסתר דהיה נשמה כדון הות עובדהא ואתקרי נשמה הדסה
בלישנא עבראה ולמה אתקרי נשמה הדסה מטול דצדיקא מתילין כדסה די עשה אתנבי
ישעיה נביא (ואמר) תחת תנעציון יעלה ברזש ותחת הכסף יעלה הדס מהו נעציון הינא
היא חלוף הינא יסק ברוחא וחלוף מרדכי צדיקא יסק המורשעא לוקיפא וסרפד היא אירבינא
וחלוף אירבינא יסק אסא וחלוף נשתי תמלוך אסתר ובגין אסתר ולא מרדכי דאמר מוטב
דאזיל בגלותא ואיכבי לאסתר דמן דאחר פארעא דישאלא אתקרי נשמה אסתר בשם מוכב
גזנהא ינחית אסתר ודסה אתקריית בשם צדיקא וכן אמר על תננה מישאל ועוריה והוא
קאים בין הדסיא די בגלותא וצולה היא בכל דכן כתיב האמר לצולה חרבי ואסתר אתקרי
נשמה הדסה בשם אסא היה ולא אסא נשם קייטא וסינא איה צדיקא אית דהון חלקא בעלמא
הרין ועלמא דאית והיא אסתר הות בת אחי דאבוי דמרדכי היא אסתר בטלייתה והיא כסיותה
ולא פסקת מן עובדן מדין ולא הוה לה אבא ואמא ומלותא הוה יאנא בריא שפירא וחסידא
בחזוה ובר מית אבהא ואמה נסבה מרדכי ליה לברתא : ח ויהי והוה כד אשתמעו פתגמי
דמלכא ונזרתיה וכד אתנפשו עלימלתא סינאיתא לשושן פירנתא על ידיו דהני סריסיה דמלכא
נמיר נשיא וכד שמע מרדכי דבתיבתא מתפעין שקל ובנשה לאסתר מן דרכטתה (שלוחיא)
דמלכא אחשורוש הנפקין למכבי בתולתא דלא ייתון וידברונה ומימרה בגו קייטין דלא יחמו
יתיה שלוחיא דמלכא ובנת עמביא כד הון שלוחיא עברין (תמן) הון מרדכי ומחזין
שפיריהו מן כותא ונפקין שלוחיא דמלכא ואייתיו בתולתא סינאיתא מן מדינתא ושלוחיא
דמלכא הון דעין לה לאסתר וכד חמו דלית אסתר עם הינן בתולתא אמרין חד לחד מנן
לעין במדינתא : אית הכא לנא במדינתן מלותא דא יאנא בריא ושפירא בחזוה וחסידא
יתיר מן כותא בתולתא דאייתיו : כד אתבעית אסתר ולא אשפחת אידעו למלכא וכד
שמע מלכא כתב בדינמסיס דכל בתולתא דתמשו מן קדם שלוחיא מלכא דא היא גיריתא
דתתקטיל וכד שמע מרדכי פוקדנא דמלכא דחול ואפקה ואייתא לאסתר בת אחי דאבוי
לשיקא ואדברת אסתר לבית מלכא על ידיו דהני נמיר נשיא : ט וחישב ושפירת מליתא
בעיני ואתגמלת חסדא קרמיו ואוחי ית צביאתהא וית מנותהא למימן לה וית שכעמי
עולימיהא די חזין למימן לה מן ביתיה דמלכא ומנותה דהון ימין לה לאסתר הוה יתבא להון לפום
עולימיהא עממאיתא מטול דלא הות מעמא אסתר מדין ביתיה דמלכא ושני יתיה וית עלימיהא
למב מלך נשיא : י לא חזיאת אסתר ית עממא וית תלדותהא ארום מרדכי פקיר עליהא
די לא תחוי : יא ובכל ובכל וזמא וזמא מרדכי מלך קדם דרתא דבית נשיא למידע ית שלמא
דאסתר ומה ניסין אתעבדון על ידהא : יב ובהניע וכד חמא וימנא דרכיתא ורכיתא למיעל
לות מלכא אחשורוש מטול דהות לה בגזירת נשיא תרי עסר ירחין ארום כדון ישלמין וימנא

פתשנן הכתב

מעשים ונקראת שמה הדסה בשלש עשרות. ולמה נקראת שמה הדסה על כי הדדוקס נמשלים להדס אשר עליו נבא הכתוב ויאמר
תחת הענף ועל גדות וחתה הסרפד ועל הדס. מה איה ענף מתי קאים תחת הענף ועל גדות תחת מרדכי שדיק ועל גדות
הדס על גדות. וסרפד הוא מין עוכב. ותחת הסרפד ועל הדס תחת מרדכי ויחזי תמלך אסתר. ועל אודות אסתר בגלג מדכי כי אמר
טוב לי לגלג בגולה ואכיל אומן אסתר מכיות בלחן וישראל. ונקראת שמה אסתר עיש הכוכב הנקרא בשלש מקרא אלת אסתר ובגלג חמרי
גנה ובגלגן ויות אסתר ונקראת שמה הדסה בשם הדדוקס. וכן נאמר על הגנים מישאל ועוריה וסוף עומד בין הדסיהם כד נמשל
ומנול הוא ככל שכן כתוב האומר ללול חרבי ואסתר נקראת שמה הדסה בשם הדס ובאשר הכדס פרוי בש לא כקין ולא בחורין
לדדוקס יש לשם חק בערובו ובערובי. ואסתר כותב בת אחי מרדכי. היא אסתר כילדותה וסוף אסתר כוקותה ולא נמשע מעממס
מדין ואין לה אב ואם והעשר יפת חולר וטובת מראה ונושאת חן. ובמות אביה ואמה לקח מרדכי לו לבת : (ח) ויהי כששמע דבר
המלך ודמו ובקרבן עשרות רבות אל שושן כניסר אל די סריס המלך שומר שומר הכניס. וכשמעו מרדכי וסכתולות דוקא בלכתה ויאסוף את
אסתר ביום מנתי הכניס פקדי המלך לחשורות היואלס לבקש כסותות אשר לא כלו ולקחת אותם ויחזיקו תוך הכתר מן ויאלו ארס
פקדי המלך. ובמות העמים בחרון הפקידים עובדים שם כיו מקדוה ומראות יסין מן כסותות ויאלו פקדי המלך ויכולו כסותות רבות
מן כסותות ופקדי המלך כיו וידעו את אסתר בין כסותות. אמרו איה אל אחי לרין יגענו מדינות הללם יס פס כמדינתם כסות
אחת ויפת חולר וטובת מראה ונושאת חן מכל כסותות אשר כינאונו. ובאשר כוקס אסתר ולא נמאלס חודיעו ומלך כששמע כתב
פתגם אשר לא חל כסותה אסתר אל בית המלך אל די כיו שומר הכניס : (ט) ותישב הכנער בשניו וסוף חסד לפניו ויככל
אח מקדוקס ואת מנותה אית לו ואת שבע כסותות וסרפדוה לה מביית המלך. וימנעו אסתר כיו נותמס לאסתר היא נותנת אופן לנעיות
העמים כי אין אסתר עומתת מתי בית המלך. וישנס ואת ערבותה לטוב בית הכניס : (י) לא כניס אסתר את עמה ואת מולדתה כי
מרדכי נזר עליו אסתר לא תגיד : (יא) ובכל ויס ויס מרדכי מהתקן לפני חזר בית הכניס לדעת את שלום אסתר ומת נסיס ונפלאות
ישנו על דס : (יב) ובהניע נר עשרה ועשר כלו אל המלך לחשורות מן כיו לה כדס כניסו שנים עשר פדס כי כן נמאלו ימי
מקדוקס

תרגום שני

מִסְדֵּי בַר בְּלֻעָן בַּר אֲנִתִּימוֹס בַּר הִרְדוֹס בַּר שֹׁנֵר בַּר גִּנְר בַּר פֶּרְמִשְׁטָא בַּר ווֹתָא וּבַר אֲנֵי
בַּר מִקְמִי בַּר עֲמֻלָּךְ בַּר לְחִינְתָא דְאַלְפִי בּוֹכְרִיָּה דְעֵשֶׂן וּרְבִי יִתְיָה וְגַמְלָא וְיִתְיָה וְשׁוּיָא וְתַּבְרִסְתָּה
לְעִיל מִן כָּל בְּרַבְרָנִי וְעִבְדֵּי : ב וְכַל עִבְדֵּי וְכַל עִבְדֵּי דְמִלְכָּא דִּי יִתְבָּחִין בְּתַרְעָא בִּית מִלְכָּא בְּרַעֲיָן
וּסְגִידִין דְּהֶסֶן מְטוֹל דְּהֶסֶן עֲלֵי מִלְכָּא וּבְרַבְרָנִי לֹא הוּא כְרַע קְדָמוֹי וְלֹא הוּא שְׂאִיל
בְּשִׁלְמִיָּה : ג וְיִאמְרוּ וְאִמְרוּ עִבְדֵּי דְמִלְכָּא דִּי בְּתַרְעָא בִּית מִלְכָּא לְמַרְדְּבִי מַה רַבְתָּא אִיתִּי לָךְ
מִיָּד עֲלִינָּה דְאַנְן בְּרַעֲיָן וּסְגִידִין קָדָם הֶסֶן וְאַתָּה לֹא בְּרַעֲתָ קְדָמוֹי מַה אַתָּה מַעֲבֵר עַל פּוֹקֵדְנָא
דְּמִלְכָּא עֲנִי מַרְדְּבִי וְאַמֵּר לְהוֹן מַפְשָׁא חֲסִירִי לָכָא שְׁמַעֲנָן מִנִּי מִלְתָּא חֲדָא וְאַמְרוּ לִי רַחֲמִי .
מָאן אִיתִּיָּה בַר נֶשֶׁא דִּי הוּא מִתְנַאֵה וּמִתְבָּרְבֵּר הוּא וְיֵלֵד מִן אַתָּתָא וְיִמְיָן וְעֵירִין וּבְתַלְדוּתִיָּה
בְּכִנָּא וְאַלְיָא וְרִיבּוּתִיָּה עֲקָתָא וְאַיְנְתָּתָא וְכַל יִמְיָי מִלִּי חִימְתָּא וּסְפִיָּה הֲדַר לַעֲפְרָא וְאַסְנֵד
אַנָּא קְדָמוֹי . לֹא . אֵלֶּא סְגִיד אֲנָא לְאַלְהָא רַבָּא הוּא וּבְקוּיָמָא דִּי הוּא חַד בְּשִׁמְיָא דִּי הוּא אֲשָׁא
אַבְלָא אֲשָׁא מִלְכָּבוֹי נִרְאָא תְּלָא אֲרַעָא בְּאַדְרָעִיָּה וְיִתְחַד רִקְעָא בְּנִבְרִיתִיָּה בְּצִבְיֻתִיָּה מַחֲשִׁיף
שְׁמִשָּׁא בְּרַעֲוִיתִיָּה מִנְהִיר חֲשִׁיבָא וּבְחֻכְמִיתִיָּה עֵבֶד יִמָּא סְנִיתִיָּה בְּחָלָא . בְּמוֹפְתִיָּה שׁוּיָא מַעֲסִי
מִנִּי בְּמִלְחָא וְרַחֲמָא לְגַלְיָא בְּחוּמְרָא אִסְרִי יִתְיָה וְיִקֵּן סִכְרִיָּה פְתוּרִיָּה בְּאַצְרִיָּה תְּרוּמָא
בְּגִין וְלֹא יִסָּךְ לְאַרְעָא יִתְיָה רַעֲיָשׁ וְלֹא עֵבֶר תְּחוּמִיָּה . בְּמִסְרִיָּה בְּרָא רִקְעָא וְיִתְחַד יִתְיָה אִיף
עֲנָא בְּאַוּרָא פְרִיס אִיף עֲרִפְלָא עַל עֲלָמָא מְגִין הִיף מִשְׁכָּנָא עַל אִפִּי אֲרַעָא מְגִין בְּחִילִיָּה דְלֻעִיל
חִלְלַרְעָ . רַחֲמִין קְדָמוֹי שְׁמִשָּׁא וְסִהְרָא וּכְיִמָּא וּבִזְכָּבִיא וּמִזְלִיא לֹא בְּמִלְיָן שְׁעָא חֲדָא לֹא נִיחִי
אַנָּא פּוֹלְהוֹן רַחֲמִין קְדָמוֹי פֶּאֶזְרִינָן אֲזִילִין לִימִנָּא וְלִשְׂמָאלָא לְמַעַבְדַּר רַעֲיִתִיָּה . לֶסֶן דִּי בְּרָא
יִתֵּן לִיָּה יָאִי לְשִׁפְחָא וּלְמַסְנֵד קְדָמוֹי עֲנִין וְאַמְרִין לִיָּה לְמַרְדְּבִי וְהָא אֲשַׁבְּחִנָּה דְאַבְרָהָם סְגִיד
קָדָם אֲבִרְתִּיָּה דְהֶסֶן עֲנִי מַרְדְּבִי וְאַמֵּר לְהוֹן מִן אִיתִּיָּה דְסְגִיד קָדָם אֲבִרְתִּיָּה דְהֶסֶן אֲמִרִין לִיָּה
לֹא בְּרַעֲ אֲבִדָּה עֵקֶב קָדָם עֵשֶׂן אַחֲוִי דִּי הוּא אֲבִי דְהֶסֶן . אִמֵּר לֹן אֲנָא מוֹרַעֲתָא דְבְּנִימִין וְכַד
סְגִיד עֵקֶב קָדָם עֵשֶׂן בְּנִימִין לֹא יֵלֵד הוּא וְלֹא סְגִיד קָדָם אֲנִשׁ מִן יִמְיָי מְטוֹל בְּדִין נִטְר יִתְיָה
קִיָּים עֲלָמָא בְּמַעֲיָא אִמִּיָּה עַד עַבְדִּין דִּיִּסְקוֹן לְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל וְיִתְבַּנִּי בִּית מַקְדְּשָׁא בְּאַרְעִיָּה וְיִתְשַׁרִּי
שְׂכִינְתִּיָּה בְּתַחוּמִיָּה וְכַל בֵּית יִשְׂרָאֵל יַחְדוֹן תַּמָּן עֲקֻמִּין בְּרַעֲיָן וּסְגִידִין בְּאַרְעִיָּה וְאַנָּא לִית אֲנָא
בְּרַעֲ וּסְגִיד קָדָם הֶסֶן בְּשִׁיעָא בְּעִיל דְּבָכָא הֲדִין : ד וְיִי וְהוּא בַּד הוֹן אֲמִרִין לִיָּה יִמָּא וְיִאמָּא
וְלֹא שְׁמַע לֹן וְתִנְיֹאוּ לְהֶסֶן דְּנִיחֻוֹן אִין קִיָּיִמִין מִלְיָא דְּמַרְדְּבִי מְטוֹל דְּאַמֵּר לֹן הוּא יְהוֹדָאי :
ה וְיִיָּה וְיִחִיא הֶסֶן אִין לֹא אֲבִי מַרְדְּבִי לְמַכְרַע וּלְמַסְנֵד קְדָמוֹי וְאַתְּמִלִּי הֶסֶן עַל מַרְדְּבִי חִימְתָּא :
ו וְיִיָּה קָלִיל בְּעִינֵי לְמַשְׁמָטָא יָדָא בְּמַרְדְּבִי בְּחִזְזִיָּה מְטוֹל דְּחִיּוּאֵי לִיָּה יִת עֲמָא דְּמַרְדְּבִי
וְיַעֲזָא הֶסֶן לְשִׁינְיָאָה יִת כָּל יְהוֹדָאי דִּי כָּכָל מַלְכוּת דְּאַחְשׁוּרֵשׁ עֲמִיָּה דְּמַרְדְּבִי : ז כַּדֵּשׁ בִּירְחָא
קְדָמָה הוּא יְרַחָא דְנִיָּסֵן בְּשִׁמְתָא תְּרִיסַר לְמַלְכוּת דְּאַחְשׁוּרֵשׁ צִבְעָא פִּיִּסְפָּאָה לְשִׁינְיָאָה עֲמָא קְדִישָׁא
בְּפִקֵּת בְּרַת קָדָא מִן שְׁמִיָּא וְכֵן אֲמִרַת לֹא תִדְחֻלּוֹן בְּנִשְׁמָא דִּישְׂרָאֵל דְּאִין תִּהְדְּרִין בְּתִיבְתָּא אִיהוּ
הוּא עֵבֶד חַלּוּפָה בְּכֵן שְׁרִי שְׁמִשָּׁא סִפְרָא לְצִבְעָא פִּיִּסְפָּאָה דְּעִבְדִּין קָדָם הֶסֶן מִן יִמָּא לִיִּמָּא .

ותשיגן הכהב

[illegible]

שְׂדֵי מִן חֵד בְּשֶׁפֶא וְלֹא אֶסְתִּיעַ מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה אֲתַבְרִיאוּ שְׁמִיָּא וְאַרְעָא . בְּתַרְיִן בְּשֶׁפֶא לֹא
עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה אֲתַבְרִיאוּ וְקָרְעָא . בְּתַלְתִּל בְּשֶׁפֶא לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה אֲתַבְרִיאוּ נִינְתָּא
דְּעָתָּ . בְּאַרְבַּע בְּשֶׁפֶא לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה אֲתַבְרִיאוּ שְׁמִיָּא וְסִהְרָא וְשִׁבְעָא בִּזְכְּרִיאוּ וְתַרְיִסְר
מִזְבְּרִיאוּ . בְּחִמְשָׁא בְּשֶׁפֶא לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה אֲתַבְרִיאוּ לִנְתָּן וְתַרְנִגְלוּ בְּרָא דִּאֲתַעְתְּדוּ
לְכַנְשִׁתָּא דִּישְׂרָאֵל לְסַעֲדַת יוֹמָא רַבָּא . בְּשֶׁתָּא בְּשֶׁפֶא לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה אֲתַבְרִיאוּ אֲדָם
וְחֹהָ . בְּשֶׁפֶא לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּאֲהֹו קִינִים בִּין מִימְרָא דִּי וְבִין עֲמָא דִּישְׂרָאֵל . פֶּסֶק מִן יוֹמָא
וְשִׁרֵי בִירְחִיָּא . בְּנִיסָן לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל זְכוּתָא דְּפִסְחָא . בְּאִיִּר לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה נַחַת מִנָּא .
בְּסִינֹן לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה אֲתִיבָא אֲדוּרְתָּא בְּסִינִי . בְּתַמְזֹן לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה אֲתַפְקַע
שׁוּר יְרוּשָׁלַם וְלֹא חֲזִי לְמַקְסַ עֲקָתָא תַרְיִן וְיִמְנִין . בְּאָב לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה פֶּסֶקוּ מְתִי
מִדְּבָרָא וּבִיה הֲדַרְתִּי שְׁכִינַת מְרִי עֲלָמָא וּמְלִילַת עִם מִשָּׁה . בְּאַלֵּל לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה סְלִיק
מִשָּׁה בְּטוּרָא דְּסִינִי לְמַסַּב תַרְיִן לַחֲזִין אֲחֻרְבִינִיָּתָא . בְּתַשְׁרִי לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה מִשְׁתַּבְּקִין
חֲזִיבִיהֹן דִּישְׂרָאֵל . בְּמַרְחֶשֶׁן לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה נַחַת מִבּוּלָא וְאַשְׁתוּיִב נַח וּבְנִי וְכָל דְּחֹן
עֲמִיָּה . בְּכִסְלוּ לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה אֲתִיבַדּ בֵּית מִקְדָּשָׁא . בְּטַבַּת לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה
סְלִיק נְבוּכַדְנֶצַּר רְשִׁיעָא עַל יְרוּשָׁלַם וּמִיסַת הֹוֹ לַעֲקָתָא הִיא . בְּשִׁבְטָא לֹא עַל מִן בְּגִלֵּל דִּי בִּיה
הוּא רִישׁ יִרְחָא שְׁתָּא לֹא לִינְיָא דִּי מִנְהֹן מְקַרְבִין בְּכַמְרָא . בְּד מָמָא לְסוֹף תַרְיִסְר וְרַחֵי שְׁתָּא
דִּאֲהֹו וְרַחֵי דְאֲדַר חֲדִי וְאִמַר בְּלִיעֵן אֲנִין בִּידִי הִיָּה נִינִי דִּמָּא וְלֹא תֹהֵב יַדֵּי דְבְנֵי דִּישָׁפָּה
מִתִּילָן לְנִינִי דִּמָּא . דְּהִרְבִּדִין בְּתִיב וּבְנִינִי וְכָא יִסְגֵן בְּגֹו בְּנִי אֲנִישָׁא עַל אֲרַעָא : ח וְאִמַר וְאִמַר
הָמָן לְמַלְכָּא אֲחֻשְׁוּרֻשׁ אִית עֲמָא חֵד יְהוּדָאִי מְבַדּ וּמְשַׁלְמֵל בִּינִי עֲמִיָּא . בְּכָל מְדִינָן מְלִכּוּתָא
נִתְּנִין וְרַחֵי רַמָּא מְלָקְטִין פִּשְׁרֵי . בְּטַבַּת וְיִתְכִין בְּחֻצְרֵי תַמּוּן וְעוֹבְדֵיהֹן שְׁנִינִין מְכָל עִם וְנִימוּסֵיהֹן
מְכָל מְדִינָן וּבְנִימוּסָנָא לֹא מְהִקְרִין וְעוֹבְדֵיהֹן לֹא צִבְיָא נְפִשְׁהֹן וְעוֹבְדֵיהֹן דְּמַלְכָּא לִית אֲנֹן
עֲבָדִין וְכָד סִינִין לְנָא רְקִינֹן בְּאַרְעָא וְחֻשְׁבֹן לְנָא בְּמַדְעִם מְסַבְכָּא וְכָד אֲנַחְנָא נְפִקִין לְמִימַר
לְמַשְׁמַר עוֹבְדֵיהֹן דְּמַלְכָּא מִנְהֹן סְלִקִין בְּשִׁאֲרֵין וּפְרָצִין גְּדִרִין וְסִלְקִין וְעִלִין בְּחִדְרִין וְנִפְקִין
בְּפִרְצִין . וְכָד אֲנַחְנָא רַחֲמִין מִתְּפֹס יִתָּן : מְהִדְרִין וְנִימִין מְבָרִיקִין . עֲנִיָּהֹן וְתַרְקִין בְּשִׁנְיָהֹן
וּמִכְבֻּשֵׁן בְּרַגְלֵיהֹן וּמִבְּחֵלִין וְתָנָא וְלִית אֲנַחְנָא יִבְלִין לְמַתְּפֶס יִתָּן . מִן בְּנִתְיָהֹן לִית אֲנַחְנָא
נְסִבִין וְיִן בְּנִתְנָא לֹא נְסִבִין לְהֹוֹן וּמִן דְּבַר מִנְהֹן לְמַעַבַד . עוֹבְדֵיהֹן דְּמַלְכָּא מְפִיק לְיוֹמָא הִיא
בְּשִׁיָּה פִיָּה . וְיוֹמָא דֵאֲנִין צִבְיָן לְמִזְבֵּן מִנְנָא אֲמִרִין לְנָא יוֹמָא שְׂרִיא הוּא וְיוֹמָא דִּי אֲנַחְנָא
צִבְיָן לְמִזְבֵּן מִנְהֹן אֲסִרִין עַלֵן שִׁינִין . וְאֲמִרִין מִן יוֹמָא אֲסִרִיָּא הוּא וְסִיָּא אֲמִרִין וְיוֹמָא אֲסִרִיָּא
הוּא עַלֵן וְאֲסִרִין שִׁנִּיקִין . בְּשִׁעְתָּא קְדָמִיתָא אֲמִרִין שְׁמַע קְרִינִין . בְּתַנְתָּא אֲמִרִין צִלְיָא מְצִלִין .
בְּתַלִּיתִיתָא אֲמִרִין לְחָמָא אֲבִלִין . בְּרַבְעִיתָא אֲמִרִין לֹאֲהָא דִּי בְּשִׁמְיָא מְבָרְכִין דִּיהִב נָנָא
לְחָמָא וְיִמָּא . בְּחִמְשִׁיתָא נְפִקִין . וּבְשִׁשִּׁיתִיתָא תִּיבִין . וּבְשִׁבְעִיתָא נְפִקִין לְאַפִּיהֹן גְּשִׁיהֹן
וְאֲמִרִין אִיתָּא גְרוּסִיא דְּעַקַת לְכֹן עוֹבְדֵיהֹן דְּמַלְכָּא רְשִׁיעָא . חֵד לְשִׁבְעָא יוֹמִין עֲבָדִין שְׁבָא

פתשגן הכתב

זו הכל ששמי הסופר להפיל גורלות לפני המן מיום ליום . הכל מיום ראשון ולא עלה על ידו כי בו נבראו שמים וארץ . ביום השני לא כי
בו נברא הרקיע . ביום השלישי לא כי בו נברא סגן פדן . ביום הרביעי לא כי בו נבראו השמש והירח שבעה סבוכים ומים עשר סמולות .
ביום החמישי לא כי בו נבראו לויטן וזו שדי תפודים והמומנים לנכסותיהם לשמורת יום סגור . ביום השני לא כי בו נבראו אדם
וחוס . שבעת לא כי אות היום בין יבין עמו ישראל . עוב הימים ויחל בחדשים . בחדש טסן לא עלם בידו על אדוות זכות הספה . באיור
לא כי בו ידו המן . בסיון לא כי בו יסמם הכורע על הר סיני . בתמוז לא כי בו נבקעו מומות ורשעים וחלון לקוס קרס עשמים .
באלול לא כי בו ידו מתי מדבר וכו שב וירא כבוד יו דבר כ מה . באלול לא כי בו עלם מהס על חסי לקת את שני לוחות האהבה .
בנשי לא כי בו יוספור עונות בית ישראל . במרחשון לא כי בו ידו המכול וישראל אך נח ובטו וכל אשר אתו בתוכם . בכסלו לא כי בו
הוקד המקדש . בטבת לא כי בו עלם נבוכדנצר על ורשעים ודי לסס גרס הלא . בשבט לא כי בו רלס השם לאלימות ומהס מקריבים
בדורים . ובחגי עקן השנה נלחם שים עשר הלא חודש אדר שמת ואמר נבלעם סס בדי כדו סוס וכל ידע כי ביו סס וספ ממשל לרגו
הס סכן כתיב וידגו לרוב בקרב הארץ : (ח) ואמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד יודעי מנושר ומסור כן השמים כן המנושר כן
המלך וסס גלסס ובכור לנכ מתעשים בשופרים בימי טבת ויושבים במקרות בימי תמוז ויושבים משונים מכל עם ודחיהם מכל המדינות .
ובדחנו אינם הולכים וכמעטיו נפסס לא תפסס ומלאכת המלך אינם עושים . וכשרואים אותנו רוקים סס בחרן ומתחבים אותנו כדבר
טמא . ובאשר יולאים אהנו לקרוא לסס לעבוד עבודת המלך מסס עולים בתומות ופולטים גדרות ומהס בלסס בחדרים ויולאים בפרלות .
ובאשר אהנו מרחמים מתפסס אותם מתפארים ועומדים ויולאים בשיטים ומורקים בשיטים וכועשים ברגלים ומנהלים אותנו ואין
אומנו יכולים לתפסס אותם . מבנותיהם אין אנו לוקחים ומבנותינו אינם לוקחים וליס הנלקח מהס לעבוד עבודת המלך כחלמו שכת
סוס ספס סוס וסוס אשר סס תפסס בו לקוחס ממנו אומרים סוס סוס מותר לנו ובשאלתנו תפסס לקוחס מהס אורסים עליוס ספסוקים
אומרים סוס סוס אסור הלא לנו . בששם בראשונה אומרים ששם אנו קוראים בששם שים אומרים תפסס אנו מתפנלים בששם אומרים
לסס אנו אולכים בריבועת אומרים ללססנו כשששם אנו מצרכים שגלן לנו לסס ומים כחמישה יולאים שששם שים וכשביעית נששים
יולאים לקרחס ואומרים אכלו בוריסין כי כל ששם עבודת המלך סרע סוס . יוס א' לסבעת סייםס שים שכת וכלים נכות סכנסת

תרגום שני

עליו לבית כנשתהוון קרנן בספריהון ומתרגמין בגביאיהון ולויטין למלכננא ותברין לשולמננא ואמרין הדין הוא יומא שביעא דנח ביה אלהא רבא . ונידתהון לשבעא יומין נפקרין בפלגות ליליא נשיהון ומסאבן ית מלא . ולתמנא יומין גרין ערלת בגיהון ולא תיסיין עליהון ואמרין דנחיו שניין מנני עממא . ולתלתין יומין קרנין ורחא ואמרין חד חסר וחד מלא . בירח ניסן תמנא יומין מדין עבדין ביה ועבדין דהללקא ומדכומא . ונרפין ממירא מן קדם פטירא ואמרין דין הוא יומא דאתפריקו ביה אבהתא מן מצרים וקרנין יתיה יומא דפסחא ועליו לבית כנשתהוון קרנן בספריהון ומתרגמין בגביאיהון ולויטין למלכננא ותברין לשולמננא ואמרין כההדן דמתגרף ממירא מן קדם פטירא ההדן מתגרף מלכתא דרשיעא מן ביננא וכן יתעבד לנא פורקא מן מלכא מפשא הדין . בירח סיון תרי יומין מדין עבדין ביה ועליו לבי כנשתהוון קרנן שמע ומצלין וקרנין באוריהון ומתרגמין בגביאיהון לויטין למלכננא ותברין לשולמננא וקרנין יתיה יומא בעצרתא וסלקון לאר ביה אלההון ושדון חזורי מפחזים ומלקמין יתהון ואמרין הדין מה דמלקמי חזורי יתגדין יתלקמון בגיהון מן ביננא ואמרין דין הוא יומא דאתיהבא אריותא לאבהתא על מוצא דסיני . לעון בעדן ריש שטא קרנין בחד בתשרי עליו לבית כנשתהוון קרנן בספריהון ומתרגמין בגביאיהון ולויטין למלכננא ותברין לשולמננא ותקעין פחצורן ואמרין יומא הדין על דכרן אבהתא קדם אבינא די בשמא דכנא די לנא למב יעז ודבעלי דכנא לביש יעזל וכד מלא בתשעה ביה נכסין חיון ואנווין ואכלין ושתין ומתפסקון אנן נשיהון ובגיהון ובגביאיהון . בששרא ביה קרנין יתיה צומא רבא וצוימין אנן נשיהון ובגיהון ובגביאיהון ומעיקין אור מפליהון (ונקרא) ולא תיסיין עליהון ואמרין יומא הדין מתפסקין חכנא וחזרי די לנא מתפסקין ומתוספין על חזבי בעלי דכנא ועליו לבי כנשתהוון וקרנן בספריהון ומתרגמין בגביאיהון ולויטין למלכננא ותברין לשולמננא ואמרין בדין מתפסק מלכותא הדין מפשא מעלמא ובעיין רחמין ומתמננין דימות מלכא ויתפר שלמניה . בתשעה עשר ביה משללן מלכתא האיגר ביתיהון ונפקין לבוסתנא ושממין להכננא ונקמפין אתרונגנא ומפשיין חילפוננא וחרבין בוסתנא ועקריין סייגיהון ולא תיסיין ועבדין הישענא . ואמרין כמברע בעבד מלכא בגו סדרי קבא אנהא עבדין . ועליו לבי כנשתהוון וקרנן בספריהון ומצלין וחדרין . והדין בהישענא ושורין ומרקרין הדין גרין ולא דרעין אם מילט לויטין לנא ואם מברכא מברכין לנא וקרנן יתיה חנא דמשללתא ולא עבדין עבדיהא דמלכא אמרין לו יומא אסירא הוא . ומפקין לשמא בשיהי פיהי ולא יעבדין בה עבדיהא דמלכא . לתמישין שנין קרנן יובלא . לשבעא שנין קרנן שבעא לתרי עשר ירחין קרנן שטא . לתלתין יומין קרנן ורחא . ועבדין יומא מלא . לשבעא יומין קרנן שבתא ועבדין ליה יומא מלא דניחא מדי מלכא ביה . בדי תהו מלכותהון קיימא עליהון קם מנהון מלכא חד דוד תהו שמיא חשיב עלינן מחשבין

פתשן הכתב

קוראים בספרים ומתרגמים בגביאיהם ומקללים למלך ושריו ואומרים זה הוא היום השביעי אשר בו שבת האל הגדול . ונחלתו ליום דמות שלם ויולת לשבעת הימים לנדון ומעמלות את המים . ובשמות הימים כדורים את ערלת בעים ואין מרחמים עליהם ואומרים נהיטוים מנני עמיים לשלשום קוראים חודש וקוראים אחד חסר ואחד מלא . כהדן ניסן עושים בו שמות ימים טובים ועושים העולה לכל ילדים . ומעבדים את החמץ מפני המלך ואומרים זה הוא היום שגאלו אבותינו ממצרים וקוראים אותו חן הסכם ובזאים לבתי כנסיות שלם וקוראים בספרים ומתרגמים בגביאיהם ומקללים למלך ולשרים ואומרים כשם שלחו מלכים החמץ מפני המלך כן סי אלסונו תכר את המלכות מקרבנו והושיענו מיד המלך הספס סוס . כהדן סיון עושין שני ימים טובים ובזאים לבתי כנסיות שלם וקוראים שמו ומתפללים וקוראים בספרי חורושים ומתרגמים בגביאיהם ומקללים למלך ולשרים ואומרים כשם שלחו מלכים החמץ מפני המלך כן גג בית הכנסת שלם ומשורים שוטנים ותפוחים ומלקטים אותם ואומרים כשם שלחו מלקטים השוטנים והתפוחים האלה ככם והלקטו בעים מצינו ואומרים זה הוא היום שניתנו סכור לאבותינו כסר סיני . ומעט לעת קוראים ראש השנה לאחר כהדן חסר לבתי כנסיות שלם וקוראים בספרים ומתרגמים בגביאיהם ומקללים למלך ולשרים שלח ותוקעים תאוללות ואומרים היום שם שלח וקרנן אבותינו לפני אבינו שבשמים וזכרנונו ועלה לעולם וזכרון שולחנו לרעה . וכשמגיש לתשעה בו שחטים כהמות חיות ועופות ואוכלים וצוחים ומתענגים הם שמים וביהם ונצוחים . בעשרה בו קוראים אותו ויום סלום הגדול ואיום הם ביהם ונצוחים ונצוחים וגם נוגשים את פיהם ואת ויקראם ואין חסום עליהם ואומרים היום הם עוונותינו מנפדים והם מתקבלים ונוקפים על עוונות שולחנו ובזאים לבתי כנסיות וקוראים בספרים ומתרגמים בגביאיהם ומקללים למלך ולשרים . ואומרים כהדן חסר סלום היום מן העולם ומתקבים רחמים ותחנונים שמוח ממלך ותקעו מלכותו . בתשעה עשר בו מנגלים לו על גבי כהמים ויולתם לגרות ופרדסים וכורשים לולבים וקוששים אתרונגם ומבקשים עשרות ומחזירים שנות וסדרים עוקרים הנפשים ואיום חסים ועושין כסועא ואומרים כהדן מלא סלום היום מן המלכות כהם כסועא ומקדים נדירים . ואחנה לא נדע אם מקללים אותנו ואם מברכים אותנו וקוראים אותו חסר הסכום . ואיום עושים עבודת המלך ואומרים לנו יום סכור במלכא הוא ומולאים השם כהדן היום וכשם היום ועבודת המלך אינם עושין . לתמשים שם קורא יובל לשבעת סמיים קוראים שמועם לשם עשר חודש קוראים שם לשלום ויום קוראים חסר ועושין אותו יום טוב לשבעת סמיים קוראים שבת ועושין בו יום טוב שבת בו ארון סעול . ובשמים מלכותא קיימת עליהם קם מלך אחד דוד שמו תשע עליו מתשבות רעות ובקש להסמידו ולאכד

בִּישׁוּן וּבְכַעַל לְשִׁיצִיא יִתְנָא וְלֹא בְדִנָּא מִן עֲלִמָּא קִמַּל יִתְנָא תַּרְחִין מִיִּמִּין וְחַד שָׂבֵק וְדִי שָׂבֵק
 לַעֲבִדִּין יִתְהוֹן שָׂבֵק דְּהִכְדִּין פֶּתַח וּמִדְרָם בְּחֵלֵל הַשָּׂבֵק אוֹתָם אִיצָה . וּבִתְרוּהִי קָם מִלְכָּא חַד
 מִן מַלְכֵי דִי הוּוּ קְדָמָה נְבוֹכַדְנֶצַּר הָיָה שְׁמִיהַ סְלִיק עֲלֵיהוֹן וְאַחֲרִיב יִתְּ מִקְדָּשְׁהוֹן וְכוּ יִת
 קִרְתָּהוֹן וְאִיתִי יִתְהוֹן בְּגִלְתָּא וְעִדְיִין רִחִיזוּהוֹן רָמָא וְעַד פָּעַן לֹא שָׂבֵקִין גִּמְתִּיהוֹן וְאַמְרִין בְּנִי
 אֲבִרְתָּנָא אֲנִיחָנָא דְּמִן עֲלִמָּא מִלְכָּא לִית אֲנִיחָנָא פִּלְחִין וְכִנְדִּין וְלִשְׁלֹמְנָא לִית אֲנִיחָנָא מִשְׁתַּמְעִין
 וְלִכְל אֲתֵר וְאַתֵּר אֲנִרְתָּהוֹן אֲלוֹן וּמִמֵּין לְמַכְבֵּי רַחֲמִין קָם אֱלֹהֵא דִּימֹת מִלְכָּא וְיִתְפְּרִי שְׁלֹמְנָא
 וְלִית אֲנִיחָנָא יִדְעִין . פֶּד גִּתִּיתוֹ אֲבִרְתָּהוֹן לְמַצְרִים לֹא גִתִּיתוֹ תַּמָּן אֱלֹא פִּשְׁבְּעִין נַפְשִׁין וְכֵד
 סְלִיקוּ מִמֶּנּוּ סְלִיקוּ בִּשְׁתִּין רַבְּבִין וְהִשְׁתָּא דִּאיִתְנוּ בְּגִלְתָּא לִית לְהוֹן מַדְעָם וְאַמְרִין בְּנִי תְּסִידִן
 וּמִשְׁבִּין אֲנִיחָנָא דְּמִן עֲלִמָּא וְלִית מִסְבִּינִין וְחִסְדִּין פֶּלְעִמָּא פִּתְהוֹן . וְעִמָּא הָדִין מִבְּדִר בְּנִי קִרְיָתָא
 מִנְהוֹן מִזְבֵּי קִירָא (וּמִנְהוֹן תַּלְיִין בּוֹצִין) וּמִנְהוֹן רַבְּבִין . פֶּל דְּמוֹזְבִּין מִזְבִּנִין פְּעוֹשָׁקָא וְלֹא וּבְנִין
 בִּשְׁוִיאוֹ (וּבְנִימוֹס מִלְכָּא לֹא מְהַלְכִין) וְיִת גִּזְרֵתִיה דְּמִלְכָּא לִית אֲנִין עֲבִדִּין וְלִמְלָכָא לֹא שׁוּה
 לְמִקְיָמָא (וְלִמְשַׁבֵּק) יִתְהוֹן (בְּחִי) : מֵא אִם קָם מִלְכָּא יוֹשֵׁפֶר יִתְפַּתִּיב לְהוֹכְדִיהוֹן וְעַל פֶּל חַד
 וְחַד מִנְהוֹן אֲנָא יָהִיב לָהּ מָאָה זָוִין דְּסָכּוֹס אֲבִרְתָּהוֹן פֶּד נִפְקִי מִמַּצְרִים הָיָה שִׁית מָאָה אֲלִפִּי
 גִּבְרִי וּסְכּוֹס שִׁית מָאָה אֲלִפִּי זָוִין הוֹן עֲשֵׂרֶת אֲלִפִּין פֶּפְרִין דְּכֶסֶף (וְהִשְׁתָּא אִין צָבִי מִלְכָּא
 אִיתִינָנוּ מִכִּית גִּזְרִי דִּילִי לְבִית גִּזְרִי דִּלְהָ) לְחַד קִלְמוֹסָא אִתִּיחַב לִי וְכֶסֶף (וְאִתְקַל) הָיָה מִתְּהִיב
 עַל יָדִי דְּעִבְרִי מִמְּבַעָא לְאַעְלָא לְבִית גִּזְרִי דְּמִלְכָּא . עִנִּי מִרִי עֲלִמָּא וְכוּ אֲמַר הָא כְּבִר יִהְיִי סִלְעָא
 לְגִלְגִּלְתָּא פֶּד נִפְקִי יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרִים דְּסָכּוֹס סִלְעָא הוּי מָאָה כְּפִרִין וְאַלְפָּא וְשִׁבְעָא מָאָה וְשִׁבְעִין
 וַחֲמִשָּׁ סִלְעִין וְלִית לָהּ רִשׁוֹ לְמוֹנֶהוֹס וְלִית רִשׁוֹ לְאַחֲשֹׁרוֹשׁ לְבִנְהוֹן : י וְיִסֵּר וְאַעְבֵּר מִלְכָּא
 יִת עֲזָקְתִּיה מִעֲלוֹי יִדְיָה וְיָהִיב יָתֵהּ לְהָמִן פֶּד הַמְדָּתָא אֲנִיחָא מַעֲקִיחִין דִּיהוּדָאִי : יֹא וְיִסֵּר וְאַמְר
 מִלְכָּא לְהָמִן בְּסָפֵד יָהִיב לָהּ וְעִמָּא לְמַעַבֵּד בִּיה מַה דְּשִׁפִּיר בְּעִינָה . וְאַתְּ מִלְכָּא אֲחִישֹׁרוֹשׁ לֹא
 הָיָה וְכוּנָא וְלֹא הָיָה מִזְבֵּנָא עֲבִדְתָּא . וְכוּנָא יָהִיב דְּהִכְדִּין וּמִזְבֵּנָא שְׁקִיל דְּהִכְדִּין אֵת לֹא וְכוּנָא
 וְלֹא מִזְבֵּנָא וְיִהְיֶה . עֲזָקְתָּהּ לְהָמִן וְאַמְכַּת לִיה בְּסָפֵד יָהִיב לָהּ וְעִמָּא לְמַעַבֵּד בִּיה מַה דְּשִׁפִּיר
 בְּעִינָה . עַלְהּ אֲתַקִּיָּם פֶּתַח דְּכַתִּיב קְרִישִׁי דְּהִכְבָּא בְּנִחְרִי דְּחִזִּירְתָּא כְּמָא דְּלֹא שְׁפִירָא קְרִישִׁי
 לְחִזִּירָא בְּדִין לֹא יִצְאֵי לָהּ מִלְכִּיתָא וְאַתְּ דְּמִי לְאַתְתָּא דְּשִׁפִּירָא וְסִרִּי מַעְמָא : יב וְיִקְרֹא וְאַתְקִירִיאוּ
 סוֹפְרִין דְּמִלְכָּא בִּירְחָא קְדָמָה פִּתְלַת עֲשֵׂר יוֹמִין בִּיה דְּהוּא יִרַח גִּיסִין וְאַתְפַּתִּיב פֶּל מַה דִּי פִּקֵּד
 הָמִן עַל יִהוּדָאִי וְעַל יִקְרִי . דְּמִלְכָּא וְעַל רַבְּרִבְנִי דִּאיִת בְּבֵל מְדִינָתָא וּמְדִינָתָא . וְעַל פֶּל שְׁלֹמֹן
 עִמָּא וְעִמָּא מְדִינָתָא וּמְדִינָתָא הָיָה פֶּתַחַה וְעִמָּא וְעִמָּא הָיָה לְשִׁנְיָה בְּשׁוֹם דְּמִלְכָּא אֲחִישֹׁרוֹשׁ
 אֲכַתִּיב וְאַתְחַתִּים פְּעֻקְתִּיה דְּמִלְכָּא : יג וְנִשְׁלַח וְאַשְׁתַּדְרִין אֲנִרְתָּא בִּידִיו דְּרִהִישָׁא לְכוּלִין מְדִינָתָא
 דְּמִלְכָּא לְמִישִׁיצִיא לְמִקְמוֹל וְאַבְרָא יִת פֶּל יִהוּדָאִי מִן מִלְכָּא וְעַד סִבִּי מַפְלִיא וְיִשְׁאֵי בִּימָא חַד
 בְּתַלְתָּא עֲשֵׂר יוֹמִין לִירְחָא דְּרִתִּי עֲסֵר דְּהוּא יִרַח אֲדָר וְאַרְבַּן בְּתִרְהוֹן לְכִיּוֹ : יד פַּחֲשֹׁן וְאַתְפַּרְשֵׁ
 פֶּתַחַה וְאַתְפַּרְסַּת מִלְתָּא לְכָל מְדִינָתָא וּמְדִינָתָא אֲתַגִּיל לְכָל עַמְמֵי דִּיהוֹן אִימוֹמוֹס עֲבִדִּין

פחשגן הכתב

אִתְּנוּ מִן הַעוֹלָם וְשֵׁן הַתְּלָקִים הַכּ כִּזּוּ וְחַד הַשְׂאִיר וְאַשֵׁר הַשְׂאִיר לְעִבְדִים וּלְשַׁחֲתוֹת הַשְׂאִיר שֶׁן כְּחִיב וּמִדְּעַם כְּחַנֵּל סִכְכּ אוֹתָם אֲרִשָּׁה .
 וְאַחֲרֵי קָם מֶלֶךְ אֶחָד מִן הַמִּלְכִּים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנַי נְבוֹכַדְנֶצַּר שָׁמַן עֹלֵם עֲלֵיהֶם וְיִחְיִיב אֶת מִקְדָּשָׁם וַיְבִיזוּ אֶת עֲבָדֵיהֶם וַיְבִיזוּ אוֹתָם בְּגוֹלָה . וְעוֹד
 יֵדֵם עֲשׂוּיָם וְעַד כִּסֵּס לֹא עֲשׂוּ גִזְרוֹת וְזָדוֹן לִכְסֹ וְאוֹמְרִים בְּנֵי אֲבוֹתֵיהֶם אֲנִיחָנוּ אֲשֶׁר מַעֲשֵׂה אִין אֲנוּ עוֹבְדִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְמַלְכִּים וּלְגִלְטוֹנוֹס
 אִין אֲנִיחָנוּ שׁוֹמְעִים וְלִכְל מִקּוֹם וּמִקּוֹם סוֹלְכִים מִכְתָּבֵיהֶם וּמִנְעוּסִים אֲגִרֻתֵיהֶם לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים לְפָנֵי הַכֹּל לְתַעֵן וַיּוֹת מִלְכֵּךְ וַיַּעֲבִדוּ וּלְגִלְטוֹנוֹס
 מִן הַכֹּחַ . וְכֹלָּא יוֹדְעִים אֲנִיחָנוּ כִּסְרִדוֹ אֲבוֹתֵם לְמִגְרֵמָה אֵל יִדְרוּ שֶׁן כֹּס חֵם בְּכַעֲסֵם נִפְסִי וְכִסְלִיָּא מַשֵּׁס וְיֹאֵל מַשֵּׁס בְּכַעֲסִים כְּרֹאֹ וְעִתָּה שִׁסֵּס
 בְּגוֹלָה אִין לִסֵּס מִלְּאוֹתֵם וְאוֹמְרִים בְּנֵי חִסְרִים וְעוֹבִים אֲנִיחָנוּ מַעֲשֵׂה אִין עֲשִׂים וּמְדוֹלִילִים מְנוּסִים בְּעוֹלָם וְהַסֵּס כִּסֵּס מַחֲזִיר וּמוֹפְרִד כִּין
 הַעֲשׂוֹם מִסֵּס מוֹכִירִים דּוֹגֵם וְעִסֵּס פּוֹתֵלִים כְּרֹאֹ וְעִסֵּס גְּדוֹלִים וְעִסֵּר כֹּל מַה שְׁמוֹכִירִים מוֹכִירִים בְּעוֹכֵר וְלֹאִים קוֹיִס בְּעִקֵּר שׁוֹם וּבְחִזְרִי מִלְכֵּךְ
 אִיִּם סוֹלְכִים . אֶת דְּתִי הַמֶּלֶךְ אִין מִנֵּס עוֹשִׂים וְנִמְלֵךְ אִין שׁוֹם לְהַתֵּחַ אוֹתָם וְלִהְיֶהס : כְּחִיִּים : (ט) אֶם עַל הַמֶּלֶךְ עוֹבֵד יִכְתֹּב לְאִסְדֵּם וְעַל כֹּס
 אֶתְּרִי וְאַתְּ מַסֵּס לֹא אִין קֶלֶךְ אֶתְּרִי עֲשֵׂר שָׁקֵל כֶּסֶף וְאַחֲכֵר אֲבוֹתֵם בְּלֹאִס מַעֲרִיס שֶׁן מִלְּאוֹת אֲלֵךְ הַגִּבְרִים . וְאַחֲכֵר שֶׁן מִלְּאוֹת אֲלֵי רַבֵּעַ
 שָׁקֵל כֶּסֶף הֵם עֲשֵׂרֶת אֲלִסִּים כְּכִרִי כֶּסֶף . וְעִתָּה אֶת תַּחֵן הַמֶּלֶךְ אֲיִרְסֵם מִכִּית גִּזְרִי לְבִית גִּזְרִי הַמֶּלֶךְ אִין יִתְּן לִי עַם סוֹפֵר וְכֶסֶף אֲשָׁקֵל
 וְתִקְרֵן עִי עוֹבֵד הַגִּלְגָּלֵס לְבִירָא אֵל גִּזְרִי הַמֶּלֶךְ . אֲמַר לוֹ קִרְבֵּיִס הֵם כְּכִר נִתְּנוּ בְּקַע לְגִלְגוֹלֵת כֹּאשֵׁר וְיֹאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַמְזִירִים וּשְׁחָלִין הַכֶּסֶף
 הַזֶּה מִמָּה כְּכִר וְאֵלֶּךְ שֶׁנֶּסֶם מִלְּאוֹת וְהַתֵּסֶם וְעִבְשִׁים שָׁקֵל וְאִין לָהּ כְּשׁוֹת לְקוֹנוֹס וְאִין כְּשׁוֹת לְאַחֲשֹׁרוֹס לְמַכֵּס : (י) וְיִסֵּר הַמֶּלֶךְ אִין עֲשֵׂעִמוֹ
 מַעַל יִדּוּ וְיִתְּנוּ לְהַמֵּן כֵּן הַמְדָּתָא הַכִּגְנִי זָוִיר הִסְדוּסִים : (יא) וְיִאמַר הַמֶּלֶךְ לְהַמֵּן הַכֶּסֶף נִתּוֹן לָהּ וְהַסֵּס לְעִשׂוֹת כּוֹ כְּעוֹב בְּעִשְׂתִּי . וְאַתָּה
 הַמֶּלֶךְ לְאַחֲשֹׁרוֹס לֹא קָנוֹס וְלֹא כְּמוֹכֵר עֲשִׂית . קָנוֹס נִתּוֹן הַכֹּס וְהַמּוֹכֵר לּוֹקְחוֹ אֵת לֹא קָנוֹס וְלֹא מַכִּית וְנִתָּה בְּעִתְקֵךְ לְהַמֵּן וְאַחֲכֵר כֵּן
 הַכֶּסֶף נִתּוֹן לָהּ וְהַסֵּס לְעִשׂוֹת כּוֹ כְּעוֹב בְּעִשְׂתִּי עֵלֶךְ וְתִקְרִיִס מִכְּכּוֹב נִסֵּס זֶכֶס בָּחֶץ חִזְרִי וְכֶסֶף שְׁחָזִי נִסֵּס זֶכֶס בָּחֶץ חִזְרִי כֶּכֶס לֹא אֵת לֹא
 הַמִּלְכּוֹס וְדוֹמֵס אֵתָה לְנִשָּׁה יִסֵּס וְכִרֵּת עֵסֶס : (יב) וְיִקְרֹא . סוֹפְרִי הַמֶּלֶךְ כְּחֵדֶס הַרְאָשׁוֹן הוּא חוֹדֵס נִיסִין בִּיגִי יוֹס כּוֹ וְיִכְתֹּב כֹּלֵל אֲשֶׁר כּוֹס
 הַמֶּן עַל הִסְדוּסִים אֵל אֲחִישֹׁרֵשׁ הַמֶּלֶךְ וְאֵל הַסְּחָוִת אֵת כֹּל מְדִינָה וּמְדִינָה וְאֵל שִׁרֵּי עַם וְעַם מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָּבֵהוּ וְעַם עוֹס כְּלוֹסוֹ עַם
 מִנְעֵר וְעַד נִקָּן עָם וְנִשָּׁם כּוֹס אֶחָד בְּכַלֵּס עֲשֵׂר (יג) וְנִשְׁלַח סְפִירִים בִּידֵי הַרְאָשׁ אֵל כָּל מְדִינָה הַמֶּלֶךְ לְהַשְׁמִיד וְלִכְרוֹס וְלִכְרוֹס אֵת לֹא הִסְדוּסִים
 הַמֶּלֶךְ לְאַחֲשֹׁרוֹס כְּכֹס וְנִתָּה בְּעִתְקֵת הַמֶּלֶךְ : (יד) וְנִשְׁלַח סְפִירִים בִּידֵי הַרְאָשׁ אֵל כָּל מְדִינָה הַמֶּלֶךְ לְהַשְׁמִיד וְלִכְרוֹס וְלִכְרוֹס אֵת לֹא הִסְדוּסִים
 מִנְעֵר וְעַד נִקָּן עָם וְנִשָּׁם כּוֹס אֶחָד בְּכַלֵּס עֲשֵׂר (יד) פַּחֲשֹׁן וְאַתְפַּרְשֵׁ (יד) פַּחֲשֹׁן וְנִלְגֵס הַכֶּסֶף וְיִוֹדֵד
 שְׂדֵר כֹּל מְדִינָה וּמְדִינָה גִזְרִי לְכָל הָעַמִּים לְהִיטוֹ מוֹכֵסִים וְעִמְדִים לִיּוֹס הוֹס . עַל כֹּל אֵת לְהוֹדִיעַ אוֹסֵךְ כִּי מַדֵּם בְּמַדֵּם לֹא בְּעַל אֵתִים

פתשגן הכתב

ערב

ולא תהימנון בחיובן בצפרא תימר אימת יהוה ומשא תימר אימת יהוה צפרא מן
 וישא דלפון די תוענו ופחיו עינכון די תחון: ובכל זמנא מדינתא ומדינתא ובכל אתר
 ואתר די פתגמא דמלכא וגזירתיה ממי אכלא תקיף להודא וצומא ובכיא ואילא וספרא וספרא
 וקממא משבבא לסניא: ד ותבואה ואתן עליהם דאסתר וסריסא ותניאו לה ואתעשת
 מלכא לחדא ושדרת לבושין למלכא נת מרדכי ולמלכא סקא מניה ולא קבל: ה ותקרא
 וקרת אסתר לההך חד מסריס מלכא די הנה קאים קדמה ופקדית נתיה על מרדכי למדע
 מה דין ועל מה דין: ו ויצא ונפק התך לות מרדכי לאשקני ולפיתא וקרתא די אית קדם
 תרע בית מלכא: ז ויגד וחי' ליה מרדכי נת כל דערע נתיה ונת פירוש בספא די אמר המן
 למתקול לבית נגזי דמלכא מכול יהודאי למבדא ויהיו: ח ואת ונת פירוש פתבא ודיממא
 דפרס בשושן למשיצא ויהיו ויב ליה למחזיא לאסתר ולמתניא לה ולמפקד עליה למיעל לות
 מלכא ולמתתנא מניה ולמכעי מן קדמוי מכול עמה: ט ויבא ואתא התך ונתני לאסתר נת
 מלי' מרדכי: י ותאמר ואמרת אסתר להתך ופקדיתיה מכול מרדכי: יא כל כל עבדי דמלכא
 ועמא די במדינתיה דמלכא דעין די כל גבר ואתא די ייעל לות מלכא לפלטרין ונתתא בדלא
 מתקרי חדא היא גזירתיה למקמל אלהן אושט ליה מלכא נת שרימא דדכא ונתני ואנא תא
 תלתין יומין מצליא די לא יבעי יתי מלכא ויחמי נתי דבד הנות מתרביא לותה היותא אמר לי
 דכל אתתא מן בנת ישראל תניול ותשבכי לות עממא מן צבת נפשה לית לה חולק ואחסנתא
 בגי' שבמא דישראל ועל דהנה התך שליחא בין אסתר למרדכי תקיף רגזיה דהמן עליו וקמל
 ויתיה: יב ויגידו ותניאו למרדכי בכתבין נת פתגמי אסתר: יג ויאמר ואמר מרדכי לאתבא מעמא
 לאסתר דלמא תדמין בגנפיה ותמרין די אנא אודמנית למלכות למחני מלכא ודלמא
 תחשכון בלביה ותמרין לית אנא צריכה למיבעי רחמין על בית ישראל: דאין רגזיה דחד מן
 יהודאי מתנקמא לא תחשכון בגנפיה דאנת משתיקא מן כל יהודאי מחמת שאול אבוי דאבד
 גרם להון לישראל נת בישתא הדא דאסקנים מדעם דאמר ליה שמואל לבני לא נפיק עלנא
 המן רשיעא מוצייה דבית עמלק ואסקמל ויתיה שאול לאנא מלכא לא נפיק עלנא בר המדא
 הדני ולא זבין יתנא בעשרא אלהין כספא מן דדי' דמלכא אחשווש ולא מסר קידשא
 בריו הוא נת ישראל בידא דתרי' רשיעין דמין שריו לא אתא עליהון דבית ישראל אלא עמלק
 אבא דאבוי דהמן רשיעא ואנא קרנא עם יהושע בר נון ברפידים ובצלזתא דצלי משה רבינו
 אתמחי דכרנא דעמלק מן עלמא: כבס קומי ובעי רחמן מן קדם אבד די בשמא על עמא
 דבית ישראל דמאן בעביר דינא בקדמאי הוא בעביר דינא בכתראי מן מאן הוא תקיף המן
 רשיעא או מן מאן אתקיימית גזירתיה: מן עמלק אבוי דאבוי דאתא עליהון על דבית ישראל
 ומרד נתיה קודשא בריו הוא מן עלמא: מן מאן הוא תקיף מן חלתין וחד מלכא הוא תקיף
 דאתין עליהון על דבית ישראל ונפק עליהון יהושע בר נון במלכא דשמא וקמול ויהיו: מן
 מאן הוא תקיף מן סיסרא הוא תקיף דאתא עליהון על דבית ישראל בתשע מאה ארתיכון

פתשון הכתב

ערכ ובערכ תאמר מי יתן צדק מפחד לנכח אשר תפחד וממראה עיניו אשר תראה: (א) ובכל מדינה ומדינה ובכל מקום ומקום אשר דבר
 המלך ודבר מעט אלכ גדול ליהודים ואם וכיו ואלה ומספר שק ואשר יושע לרבים: (ב) ותבואה נעוה אסתר וכריסו ויגידו לו ותחתלה
 הסמכה מהלך והשלה גדלים להכניס את מרדכי ולהסיר שון מעליו ולא קבל: (ג) ותקרא אסתר להסך אחד מסכיו המלך העומד
 לפניו ותאמר לו מרדכי לדעת מה זה ועל מה זה: (ד) ויצא הכה אל מרדכי אל רחוב העיר אשר לפני שער המלך: (ה) ויגד לו מרדכי
 את כל אשר קרה ואת פרכת הסכא אשר אמר המלך לנפול על גזיו המלך כיסודים לאלהים: (ו) ואת פתגמן כבוד דת אשר נתן בעיני
 לשמיעם נתן לו להראות את אסתר ולהגיד לה וללוות עליה לבוא אל המלך ולהסתכן לו ולבקש מלפניו על עמו: (ז) ויבא הסך ויגד
 לאסתר את דברי מרדכי: (ח) והאמרה אסתר להסך ותאמר לו מרדכי: (ט) כל עבדי המלך ועם מדינות המלך ויודעים אתה כל איש
 ואשר יבוא אל המלך לא תהנה הפענויות אשר לא יקרא אחת דבר להמית לבד מאשר יושע לו המלך כל כרעט כוסס וזהו וזהו
 שלשים יום מתחלה למען לא יבא המלך והתחיל ויחזיר כי כשר כיווי בלשון אסתר כי כשר כיווי בלשון אסתר כי כשר כיווי בלשון אסתר כי כשר כיווי בלשון אסתר
 עם איש כשרי מלכו נפשו אין לה חלק ותהיה כחך שני ויבדל ויפן אשר כשר שיהיה בין אסתר ובין מרדכי חתם המן בעשרה בו
 ויסגרו: (י) ויגידו למרדכי בכתב את דברי אסתר: (יא) ויאמר מרדכי להסכיב דבר אל אסתר: אולי תדמי בנפך תאמר אני מוכנת
 למלכות להיות מלכה ואולי תחשבי בלבך ותאמר ויחזיר כי לרבים לבקש רחמים על בית ישראל כי זה שיהיה כלם תמוס רגל אחת מעני ישראל לא תדמי
 בנפך להמית מכל היסודים על דבר שאלו אנו אנוכי בתגולל עליהם על ישראל את הרעם הואת שם כשר מוקים את הדבר אשר נאמר
 שמואל הנביא לא היה יואל עלינו המן הכרע מורע עמלק. ואם היה שאלו כורא את אנו המלך לא היה כל עליו בן הסתמא כשר ולא היה
 קונו איתנו בעשרת אלפים ככרי המן מיד המלך האחרון אשר אבי אביו אשר בא על בית ישראל ויגרש אותו סביבין מן העולם. ממי הוא חוק משלמים
 על ישראל כי אם עמלק אז אבי המן הכרע ויהיה עם יבוסע בן נון ברפידים ותהיה אסתר הפלג משה רבינו ומהה זכר עמלק מן העולם.
 אמנם קומי ובעי רחמים מלפני אלהים שכחתי עמך בית ישראל וספסוף את עמך שכחתי כראשונים הוא יעשה משפט בלחוריים. ממי
 הוא חוק הכרע או ממי יקום גורלו מעמלק אבי אביו אשר בא על בית ישראל ויגרש אותו סביבין מן העולם. ממי הוא חוק משלמים
 ואחד המלכים אשר באו על בית ישראל ויאל עליהם יבוסע בדבר כי יבוסע. ממי הוא חוק משלמים הוא חוק אשר עלה על בני ישראל

דפרזלא ואחד עליהן נגבין דמא • במדעם דלא ימכלון ולא יולון נשיא לבעליהון ולא יפשוין
 ולא יסגין בעלמא • ומסר יתיה קידשא ברך הוא בר אתתא וקמלת יתיה • מן מאן הוא תקוה
 הקן לשיעא מן גלית דאתא וחסיד ית סדרי קרבנא דישארא ואתמסר בר דוד וקמל יתיה •
 מן מאן הוא תקוה מן פנהא דערפה הוא תקוה דאתו ואנתו קרבא עם דבית ישארא ואתמסרו
 בר דוד ובר עבדו וקמלו יתוין ברם לא תתמנעו פומיו מן צלו ושפתיו מן למיבעי רחמין מן
 בריו ומלצלי דבוכות אבהתנא אשתיוכו ישראל מן קמלא ומאן דעבד לישארא נסא בכל
 ערן וערן הוא ומסר ית שונאנא כדנא ונעבד בהון פרעית נפשנא ברם לא חדמין בנפשו
 אסתר דאת משהוובא בבית מלכא מן כל יהודאי • יד כי אלא אם משלא תשלין בעדנא דרא
 קדישהון ופוקנהון דיהודאי (דבכל שעתא) מצמח להון פורקנא מאתר אוחרן ואת וברת
 אבוק תיבדון ומאן ידע דלמא דחשבין חבי בית אבוק קריבת למלכותא • מו ותאמר ואמרת
 אסתר בכתבא לאתבא פתמי למרדכי • מו לה איול כגוש ית יהודאי דאשתכחו בשושן וצומו
 עלי ולא תיכלון ולא תשתין תלתא יומין ותלתא לילאיתא ואוף אנא ועולימתי אצום פנתהון
 ובכן איעול לות מלכא בלא פוקנא ואין איבדא מן עלמא הדין בגללכון אית לי חולקא לעלמא
 דאתי • דעד השמא אולית לות מלכא בלא רעותי והשטא פרעתי וברת ישראל דאניסא מן בר
 עממין שריא לבעלה ופוק חתנא מבית משפיה בדמא אסיר וכלתא מבית נגינה בד רישה
 מפלפל בקמא ואנשי ובערי ותורי וענא לא ימעיין מדעם ואפרישו נקמן מן חדי אסתהון •
 בהשעתא בריו ביה בקהל ואשכחו ביה תרי עסר אלפי כהנא בחירי ואנקמו יתהון שופרי
 בימיהון ואורייתא בשמאליהון פכין וענין וכן אמרין כלפי לעילא אלהא דישארא הא
 אורייתא די חובת לנא הא עמא רחיקא בטיל מן עלמא מאן קאים וקרי ביה ומדבר על שמך
 שמשא וסתר השוד נהריריהן ולא נהרור דהא לא אתבראו אלא בריל עמך ישראל ונפלו
 על אפיהון ואמרין עננו אבינו עננו עננו מלכנו עננו ושופרין תקעין עמהון ועמא ענאן
 בתריהון עד די ככון תיילי שמיא ונדי אבהתנא מן קבריהון • יז ויער ובר מרדכי ועבד כל מה
 דפקדת עלוי אסתר • ה א ויהי והיה בזמא תליתאה בד צמית אסתר תלתא צומין צומא פתר
 צומא קמת מן עפרא ומן קמא בד כפיפא קומתה ולא פשיטא ואתקנת בתיקניהא במדעם
 דמתקנן מלכאיתא לבישה לבושה דמלכותא ממסר דהקא טבא דאופר היא שריאה פרגנן
 טבא דממסר באבנין שבין ופרזלין די איתתו יתיה ממדינת אפרגין ואתתת ברשיא פליקא
 טבא דהקא ושמט פריגלה מסאנא דאובריון וכתר מן אסתר בגללותא מצליא וכן אמרת אנת
 היא אלהא רבא דאברהם וצחק וועקב ואלהיה דבנגימין אבא לא מן דשפירא אנא
 קדמך אנא עליית קדם מלכא ספשא הדין אלהה על עמך בית ישראל דלא ייבדון מן עלמא
 דמול ישראל ברייתא ית עלמא כוליה דאין ישראל ייבדון מן עלמא מן יומר קדמך קדיש קדיש
 קדיש בכל יומא ויומא תלת ומיין • במדעם דשוכמא חנניה מישאל ועזריה מן אתון נגרא

פתשן הכתב

בשע מאות רכב ברזל וסכור עליהם בשרות מים למען לא תסבלנה ולא תהנום נפשותם אל בעליהם ולא יפדו ויכדו על הארץ וימסור אותם
 בקבם ביד אשם וסכסורו • מנוי הוא חוק סמך בשע מגולת אשר כל ויחוק מערכות אלהים ונמסר ביד דוד ויכסורו • מנוי הוא חוק מני
 ערסם הוא חוק אשר כלו ויערכו מלחמה עם ישראל ונמסר ביד דוד ויכדו עבדיו ויכסורו וכן כל המנוע מן הכסולין ופסחורין מלכש
 רחמים ותחומים ונכרף כי בזכות אבותינו נמלכו בני ישראל מהרב ומו ששם נכסם לישראל בכל עם ועם הוא ומסור את אויביו בידיו
 ועשה כסם כרוננו ואל דמתי כנפך למלכו בית המלך מכל סיכודים • (יד) כי אם הסרם חרשיו בעת סוף קדוש ומושיעם כי ישראל
 יאמרו לסי ירשע ממקום אשר לו זכות אביר חאבד • ומו יודע כי על אשר נפקדו עוונות בית אפרך כנעת למלכות • (טו) והאמר
 אסתר בכתב להשיב דבר אל מרדכי • (טז) לך כנס אל כל הסיכודים הנמלכים בשושן וצומו עליו ואל תחלנו ואל תשחו שלש ימים ושלש
 לילות וגם אל ונעורתי אלוס כמזוס וכן אבוא אל המלך אשר לא כדח ואם אויב בגללם מן העולם הוא סוף ילי חלק לעושי כי עד עתה
 כלחיו אל המלך כליו כליו ועשה אבוא כליו • ובה ישראל האנוס מאוס ככיו מוחות לבעל ויאל הסתן מהדור תמור קק וסכלם מחפסת
 ורשע מעולות בעשר ואדם ובכמה סור ואלן אל יעשמו מאומה ויפדו וינקים משד חמם • בעת הסיו ככרו מתוך הקהל ונמלכו בו
 שים עמם אלף כסמס כחורי • ויו אלוס לקח שופרות צימס וכסרי חרות בשמאל ויערן בקול כבים ויאמרו נכח פני ס' • אלא
 אלוס ישראל אל סוף הסורם אשר נחת לנו סוף סוף הסור יבטל מן העולם מי יקום ויכרף שם ויכרף שם הסור והסור יתשכו
 אלוס ולא יסלו כבשר הסם לא נכרדו כי אם בגלל עמך ישראל ויפלו על פטים ויאמרו ענו אבינו ענו ענו מלכנו ענו וסכסורת חוקטים
 עמם וסם עומן אחריסם עד אשר כבו בלאות השמים ויעונו אבותינו מהקרב • (יז) ויעבור מרדכי וישע ככל אשר זותה עלוי אסתר •
 (ח) ויהי ואל סכמי סלש אסתר שלש זמות לוס אשר לוס קמס מן הסר ומן הסלר ככפית קומא לוס כוקיס וסערס ככר מלכות
 ותלכס לבוס מלכות ימרוק כוסכ מוה וכתס פקיס עובס מוולגוס כככסס טובות ומרגולוס אשר סיוולא חותס מלכס חרשס וכתס כדרי וסכ
 סוכ כרשס וסכס ועליוסכ אוסר כרגלס ואחרי מן הרשס קולס כחפסס ותאמר אלה הוא הול סרגול אלוס אכרסס יתח ויעקב ואלסי
 ביטמן אבי לא מפני שוכס אלא לפיך כאל אלא לטי סלך ספס סוף כי אם על עמך בית ישראל שלא יאכדו מן העולם כי כעבור ישראל
 בלאס כל העולם כלו ואם ישראלי יאכדו מן העולם מן יאמר לפיך קדוש קדוש קדוש כלל ויוס • פשעס כלסר סללס חנוס מוסל

יִקְדָּמָה וְיֵת דְּנִיָּאל מִן נוֹכַח דְּאֶרְוֹתָא פִּן אֵת שְׂוִיב יְתִי מִן יְדִידָה דְּמִלְכָּא מִפְּשָׁא הָרִין וְנִמְלֵל עֲמִי
 הֵנָּה וְחִסְדָּא פִּעְנִי. בְּדַמְעִין אֲמַרְת אֲסַתֵּר מִלְתָּא וּבִתְחַנְנִין סִדְרַת צִלְתָּא. בְּפִעְנִי מִיָּנָה
 שְׁמַע צִלְיִן שְׁמַע צִלְתִּי בַּעֲדָנָה הָרִין לְגִלְגִּין וּפְרִדְנִין מִן אֶרְעֵתָנָה וּבְדִיל חֻבְבָּנָה מִסְרָתָא יִתְנָה
 דִּי יִתְקַיֵּים בְּנָה פִּתְנָמָה דְּכְתִיב וְתִזְכְּרִנִּי תִּמְן לְבַעֲלִי דְּבִכּוּבִין לְעִבְדִּין וְלִאֲמַהֲוִין וְלִית דְּקִנְיָ וְדָתָא
 נִפְקָא לְקִמְלָא וּבְנִיָּנָה מִתְמַסְרִין לְחִרְכָּא לְקִמְלָא וּלְשִׁצְיָא נִמְיָרָא פְחָדָא. וְרַעֲיָה דִּאֲבִרְתָּם לְבִישׁוּן
 סָקוּן וְקִמְמָא רַמִּי לְהוֹן עַל רִישִׁיהוֹן. אִין חֲמוּ אֲבִהָתָא מִה חֲמוּ בְּנִיָּא. אִם נִשְׁתַּיְצִי מִן מוֹדִי
 קְדָמָךְ. מִפְּלִיָּא אִם חֲמוּ וְאֶרְוִיָּו מִה עֲבָדִי וְנִקְי הָרִיָּא (מִה חֲמוּ קְרָמָךְ) יִתְבִּי יְרוּשָׁלַם נְעִי מִן
 קְבִרְיָהוּ דְּמִסְרַת בְּנִיָּהוֹן לְמִתְנַכְסָא פִּעְנִי שְׁמִיָּא אֵת מַעֲבֵר יִתְנָה מִה קְלִילִין אִינוּן יוֹמָא חֲרִיבִיתָן
 דְּהֵמִן רִשְׁיָעָא מִסְרָתָא יִתְנָה וּלְבַעֲלִי דְּבִכּוּבָא לְאִתְנַכְסָא. מִדְּפָרָא אֲנָה קְדָמָךְ עוֹבְדִי רְחִימָךְ מִן
 אֲבִרְתָּם אִישְׁרִי לְמִיָּרָא נִסְתָּא יִתִּיה בְּכָל נְסִיוִין בְּדִקְתָּא יִתִּיה וְאִשְׁתַּבַּח מִהֵימֵן סְעִיד וְסִמְיָה
 לְבִנְיָ הַחֲמוּי דְּתַעֲלִיל יִתְהוֹן פְּחוּתָם קִימָא עֵילְבָנָה תַּבַּע מִן הֵמִן וּפְרִעֲנוּתָא מִן פִּר הַמִּדְתָּא
 פִּרַע מְנִיה עַל יַד דְּעָמָךְ יִשְׂרָאֵל דִּי בָּעָא לְשִׁיְצִי יִתְנָה פְחָדָא אִימֵר צֵר וְתִשְׁלִינִי לַעֲקָה הִוָּה
 לַעֲקָא לְהוֹן בְּכָל אֲתִרְהוֹן קִיִּים עֲלִמָּא קִיִּימָתָא עֲמָנָה עֲקִידַת יִצְחָק תִּזְקוּף יִתְנָה. רַמִּיָּא הֵמִן
 בִּסְפָא לְמִלְכָּא לְמִזְבֵּן יִתְנָה בַּעֲשֵׁר אֲלִפִּין בְּפִרְוִן דְּכִסָּף שְׁמַע בְּקִלְנָה וְעֵנִי יִתְנָה וְאִפִּיק יִתְנָה מִן
 עָקָא לְרוּחָא תְּבֵר תֵּק וּפִינִתְבֵּר יֵת הֵמִן וְלֹא תִהְוִי תְּסוּמָה לְמַפְלִתִּיה וְאוֹרִימַת אֲסַתֵּר קִלָּא וְצוּחַת
 צִוְחָא רַבָּא וְלִילִית וְלֹא מִרְיָא בְּבִכְיָא וּבְדַמְעִין אֲמַרְת מִלְתָּא וּבִתְחַנְנִין סִדְרַת צִלְתָּא בְּרִזְיָה
 אִיתְחֵר מִן קִדְּם צוּחַת פּוּמָא וְעֵינֵיהָ אֲסַתֵּר מִן דְּמַעֲתָהָ דְּמִוִּית אֲסַתֵּר בְּלָבָה נִאֲסַרְת דְּלִמָּא
 אַעוֹל קִדְּם מִלְכָּא וְלֹא יִקְבֵּל מִנִּי הָא אֲנָה עֲלָא קִדְּם מִלְכָּא לְמַבְעִי רַחֲמִין עַל אֲסַתֵּרִי וּמִלְכָּא
 דְּרַחֲמִין יְקָדִים יְתִי וְיִעוֹל עֲמִי הֵנָּה וְחִסְדָּא וְכִוְתָּא דִּאֲבִרְתָּם תִּעוֹל קִדְּמִי עֲקִידַת יִצְחָק תִּזְקוּף
 יְתִי וְחִסְדָּא דִּיעֲקֵב תִּתִּירֵב בְּפוּמִי וְחִינִיָּה דִּיוֹסָף עַל לִישְׁנִי מוֹבִיָּה לְאִנְש דְּמִתְרַחֲיִין עֲלֵי וְלֹא
 בְּהִית כָּל דְּרַחֲיִין בִּיה וּמִיָּנִיה וּשְׁמֵאלִיה תִּפְשׁוּט לִי דְּבִהוֹן בְּרָא עֲלִמָּא בּוֹלִיָּה כָּל יִשְׂרָאֵל בַּעֲוִין
 עֲלִי רַחֲמִין וְעַל מוֹבְתָבוֹן אֲנָה קָא סְמִיכָנָה עֲלִיכוֹן אֲנָה בַּעֲיָא רַחֲמִין דְּמַדְעֵם דְּמִתְחַנֵּן אִנְש
 קִדְּם קוֹדִישָׁא בְּרִיָּה הוּא מִשְׁתַּמְעָא צִלְתִּי בַּעֲדֵן עֲקִרְתִּיה. נִחְוִי וְנַעֲבִיד פְּעוֹבְדִי אֲבִהָתָנָה
 וְנַעֲבִיד פְּתוּחִין הוּא יַעֲבִיד לָנָה יֵת פְּעוּתָנָה שְׁמֵאלִיה דִּאֲבִרְתָּם אַחֲרִידָא פְּצוּאֲרִיה דִּיעֲזָק
 וּמִיָּנִיה עַל סִפִּיָּא. עֲבַד בְּרַעְוָא רַעוּת מִיָּרְכָה וְלֹא עֲפִיב מִן שְׁלִיחוּתָךְ פְּתַחַת רִקִּיעָא בּוֹיִן
 בּוֹיִן לְמִיָּמָן אַחֵר לְמִלְכֵי מְרֻמָּא צוּחִין בְּמִרָה וְכֵן אֲמַרִין חֵבֵל לַעֲלִמָּא אִם בִּן יַעֲבִיד אֲנָה קְרִיָּא
 קְדָמָךְ עֵנִי יִתִּיה דָּתָא עֵנִי לְכָל מֵאֵן דְּרַחֲיִק לִיָּה וְלְכָל מֵאֵן דְּשִׁיִּיקוּן לִיָּה וְאֵת חוֹי לַעֲבִיד דְּנִפְשָׁא
 רַחֲמָנָה וְחִנָּה אֲתִקְרִיָּתָא מְרַחֲקִי רַגְזִי וּמַסְנִי לִמְ עֲבַד מִיָּבִי וְקִשְׁטִי שְׂבִיב לַעֲוִין וְאִחֻבִּין. נִמֵּר
 קִימָא וְחִסְדָּא לְרַחֲמוּי וּלְנִמְרִי פְקוּדִי וְאוֹרִיָּתָא לְאֲלִפִי דְרִין וְאֵף לֹאֲבִהָתָנָה דִּי לָנָה רַחוּם
 אֲתִקְרִיָּתָא. הָרִין הוּא קִימָא דְּקִימָתָא עֲמָהוֹן. (שְׁמַעְתָּ בְּכָל יוֹנָה וְהוּת בְּכִיָּא וְיִתִּיבַת בְּאַתְמָא
 עַל מִתְבָּרָא. שְׁמַע בְּקִלְנָה וְעֵנִי יִתְנָה וְאִפִּיק יִתְנָה מִן צִרָה לְרוּחָה. תִּלְתָּא צוּמִין צִמִּית קְדָמָךְ
 פִּתְשׁוּן הַכְּתָב

וְסוֹרִים מִתְחַן כְּכֵן כֵּלָּה וְאֵת דִּיָּאל מְבֹר כִּלְרִיָּו כֵּן תִּלְיִין מִיד הַלָּן הַכֵּס כֹּסֶם וְנִמְלֵל נָח הֵן וְחִסְדָּא עֲמִדִי בַּעֲוִיָּו. דְּמַעֲוֹת אֲמַרְתָּ אֲסַתֵּר
 דְּכִדְר וּבִתְחַנְנִים סִדְרָה תִּפְלַחַת בְּקִסְפָּה מִמֵּךְ שׁוּמַע תִּפְלֹת שְׁמַע תִּפְלִי בַּעַת כֹּחַת לְגִיָּו וְנִתְרַחֲקוּ מִחֲלָנֵו וּבְעוֹנִתוֹרִיו מְכַרְתֵּו לְמַעַן וְיִקְרִים
 בְּזוּ מִקְרָא כְּסָחוֹב וְהַמְכַרְתֵּו שֶׁס לְאוֹיְבֵיךְ וְנִסְבִּים וּפְשַׁחוֹת וְאִין קוֹיָה וְסִדְרָה וְנִתָּה לְהַרְגוּ וְכִלְוִי וְכִלְוִי וּמַכְרֵו וְכִלְוִי וְכִלְוִי וְכִלְוִי וְכִלְוִי וְכִלְוִי
 גְּמֹרֵם כִּלְחַד וְרַעוּ שֶׁל אֲכָרֵם וְכִסְפֵּם כֵּן וְשִׁלְכֵו עַל קִרְאִשְׁכֵּם אִם תִּשְׁחָו כִּלְכּוֹת מִן תִּשְׁחָו כִּכְסֵּם אִם נִלְכַּד מִן יוֹסֵם מוֹדֵם לַעֲמִד.
 סֵקָף אִם תִּשְׁחָו וְכִסְפֵּם מִה עַשׂו וְנִקְי שְׂדִים וְשִׁכְרִי וְרוֹשְׁלִים וְעוֹנֵו מְקַבֵּר עַל בִּי מְכַרֵּם כִּיכֵם לַעֲבֹד כְּעוֹנֵו שְׂמִים אִתֵּם מַעֲבִיר אוֹתוֹת כִּתֵּם
 מַעֲשִׂים כִּם וְיִם מַחֲזוֹת שֶׁל הֵמִן כִּכְסֵּם מִתָּא אוֹתוֹן בִּיד אוֹתוֹן לְהַרְגוּ. מוֹכְרַת הִיא לַעֲמִד עַשְׂשֵׁם הַכּוֹבֵךְ. מַחֲכִרֵם חֵלֵל לְמַעַר נִסִּית אוֹתוֹן
 כָּל הַכּוֹסִיָּוִת בַּחֲנֹת אוֹתוֹ וּמוֹלָתֵם לְכָבוֹ וְנִחֵן לַעֲמִד סוּעַד וְסוּכַן כִּסֵּם לְכִי הַכּוֹבֵךְ וְכִסְפֵּם אוֹתֵם כֹּחַת פְּרִיָּת רִיכֵזֵם לִיכֵזֵם אִם כֵּן וְנִקּוֹס
 קַמְחָתוֹ בְּכֵן מַמְדַּחַל עַל יְדִי עַמִּי יִשְׂרָאֵל אִלֵּר וְהַמְוִיָּק לַעֲמִד כֵּקֵן לְכִלְוִיָּו כֵּסֵם אִחֵד וְיִסִּי לְאוֹיִב לֵסֵם כָּלֵל מְקוּמוֹתִיס בַּעֲוִיָּו כִּרִּית
 עוֹלָם שֶׁבַעֲת עַמּוֹ עֲקִידַת יִצְחָק תִּרִּים אוֹתוֹן וְכֵן הֵמִן אֵת כִּכְסָף לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לְקִיָּת אוֹתוֹן בַּעֲשִׂתֵם אֲלֵסִים כְּכִיָּי כֵּקֵף שְׁמַע קוֹלֵו וְעוֹנֵו
 וְכּוֹלִיָּוִו מִזְרֵם לְרוּחָה שׁוֹכֵר אוֹיְבִים כְּסוֹר אֵת הֵמִן וְלֹא תִסִּים תְּקוּמָה לְמַפְלֹתוֹ. וְחִשָּׁא אֲסַתֵּר אֵת קוֹלֵו וְתַעֲלַע נֶאֱקָה גְּדוֹלָה וְחִלְלָה וְלִלְלָה מִרַם
 בְּכִיָּי וּבְמַעֲוֹת אֲמַרְתָּ דְּכִרִּים וּבִתְחַנְנִים גְּמֹרֵם נִחַר מַזְעַקֵּת פִּיָּם וְעִישִׁים כָּלֵו מְמַעֲוֹתִים חֲשֵׁבֵם אֲסַתֵּר בְּכִלְכֵּם וְאִתְמַר אֲלוֹי
 אֲבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְלֹא יִקְבֵּלֵו וְאִם הֵמִן כִּכְסֵּם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לְכֵסֵּם רַחֲמִים עַל מַחֲלֹתוֹ וּמִלְחָת רַחֲמִים יִקְדָּמֵו וְיִחַל עֲנִי כֵּן וּבַחֲסַד זְכוּת
 אֲרִיסָה תִּחַל לִפְנֵי עֲקִידַת יִצְחָק תְּרוֹמַמֵו וְחִסְדָּא וְעִקֵּב מִתָּהן כִּי וְהוּן וְיִסָּף עַל לְעוֹי אֲשִׁרִי גִבְרָא אֲשִׁרִי יַעֲבֹד כִּי וְלֹא יִכּוֹס לִכֵּן בְּסוּעַת בִּי
 וְיִחַו וְשִׁמְלֵו עֲנִי אֲשִׁרִי כִסֵּם בִּרָא עוֹלָם כָּלֵו. כֵּל יִשְׂרָאֵל בְּכָסֵף עֲנִי רַחֲמִים וּבְעוֹנֵם אֲנִי מְסַמֵּחַ מְבַקֵּשׁ אֵת רַחֲמִים עוֹלָם
 כֹּחִים הַמְחַתֵּן לִפְנֵי אֲלִסִּיו וְחַפְלָו כְּשִׁמְעַת בַּעַת לְרַחוּ נִרְחַם מַעֲשִׂי אֲבוֹתוֹו וְעַשֵּׂם כִּסֵּם וְהוּא וְעַשֵּׂם לֵו אֵת כִּסְתָּמוֹ שְׁמַחֲלֵו שֶׁל אֲכָרֵם
 אֲחֵם גְּמֹלָרֵו שֶׁל יִצְחָק וְיִחְזִיקוּ עֲשֵׂם כִּרְאוֹן עוֹב לְרֹקֵן וְלֹא תִסְמַחֲמַם מַעֲשִׂים שְׁלִחוּתוֹן. סַחֲתַח בְּרִקְעוֹת חֲלוּנוֹת לִתָּה מִקּוֹס
 וְנִמְלֵלֵם מִרְחֵם הַמְּשֻׁקִּים מִחַדְוֹ וְכֵן וְאִמְרִים חוֹל לֵו לְעוֹלָם אִם כִּכֵּם יַעֲשֵׂם קוֹרֵאֵם אֵת לַעֲמִד עֲנִי כִי אֲחֵם עוֹנֵם לִאֵם אֲשִׁרִי לֵו אִיִּקֵּר
 וְאֵת רֹחַה לְרַח נִפְשֵׁו. רַחוּם וְחַוֵּן יִקְרָא אֲרָךְ אִפִּים וּמִרְכָּה לְהִטִּיב נוֹשָׁא עוֹן וּפִשַׁע שׁוֹמֵר הַכְּרִית וְהַכְּסֵד לְאוֹכִיכֵו וּלְשׁוֹמְרֵי מַחֲזוֹתֵו לֵאמֹר
 דוֹר וְגַם לְאֲבוֹתוֹו רַחוּם יִקְרָא. וְאֵת הִיא הַכְּסוּעַת אֲשִׁרִי שֶׁבַעֲת לֵסֵם כֵּן כֹּחֵם שְׁמַעַת לְקוֹי יוֹסֵם בְּעִישֵׁי הַדָּגִם כֵּן שְׁמַעַת לְקוֹי יִשְׂרָאֵל
 מַשְׁמֹלִים לוֹנֵם הַכּוֹסִים וְיִשְׁכִּים כִּחֲסָם עַל מַשְׁכָּרֵם שְׁמַעַת לְקוֹי וְעוֹנֵו וְהוֹשְׁלֵו מִזְרֵם לְרוּחָה שְׁמַעַת נְמוּתֵם מִמִּי לַעֲמִד לִפְנֵי מִיָּה כִּסֵּם
 (24) (ח"ב) (ח"ש)

תרגום שני

מכאן ואילך מה אכיל למעבד רבון כל עלמא משבחת הויתא צום ארבעא וחמשה אלף צמית תלתא יומין לקבל תלתא יומין דאלו אברהם למעבד בריה על גבי מדבחה קדמה וקיימתא ליה קיימא ואמרת ליה די קבל אימת דנשלין בגיה לאנגי אדבר להון עקדתייה דיצחק אברהון ופרוק יתון ותוב צמית תלתא יומין לקבל תלתא יומין דקמו פתי לאוי וישראל בשפולי דמזרחא סיני ואמרו כל די מליל יו נעבד ונקבל ופרוק יתון מן עקא דהין. וענת אסתר ואמרת אלהא מרי חיותא דהין לקבין ויבליין אדבר בשעתא דהא וזיתיה דאברהם דיצחק דיעקב ומן שאילתי לא אתגדר ומן בעיתוי לא אתעבד. וחלש ולבשת אסתר לבושה דמלכותא וקמת בתרע בית מלכא דרא גויתא לקבל בית מלכא ומלכא תוה יתיב על כורסיה דמלכותא בבית מלכותא לקבל תרע בית מלכא. ב ויהי ויהוה פד תוא מלכא ות אסתר מלכתא קיימא בדרתא ואתנמלת חנא וחסדא קדמוי יקמו אספקטאטורי דמלכא למיתוי למקטול ות אסתר ואישיט מלכא לאסתר ות שריביתא דדהבא די בדיה וקריבת אסתר וממת ברישא דשריביתא. ג ויאמר ואמר לה מלכא מה דא אסתר מלכתא ומה בעיתיה דמן לפלגא דמלכותא ואמן לה. ד ותאמר וכד שמעת אסתר מלכא האלון איתרמטא ואמרת אסתר לית אנא בעינא מינה מדעם אלחין אין על מלכא ישפר ייעול מלכא והמן וימא דין למשתא דעבדית ליה. ה ויאמר ואמר מלכא קרון ות המן וסריביו יתיה למעבד ות פתגמא דאסתר ואתא מלכא והמן לשירותא די עבדת אסתר. ו ויאמר ואמר מלכא לאסתר במשקנא דחמרא מה שאילתי אסתר מלכתא ואמן לה ומה בעיתיה דמן לפלגא דמלכותא ואעבד. ז ותון וענת אסתר ואמרת שאילתי ובעיתי. ח אם מצאתי ענת מלכתא ואמרת אנת מלכא אין קדמה מלכא טוב ואין אשכחית חנא וחסדא ורחימין קדמה ואין על מלכא שפיר למיתן ות שאילתי ולמעבד ות בעיתי. יתוי מלכא והמן לשירותא די עבד להון ולמחר אעבד איה מלוי דמלכא. וממול תלתא פתגמין ומינת אסתר ות המן לשירותא. פתגמא קדמאה דירעת אסתר דחמת המן היה קמל ות התה דבהה הליק בשליותא בין אסתר למרדכי ואמרת אזמין ות המן לשירותא. פתגמא תנינא ממול דאעקור סינאתא מלכיה ותוב אירמי מנאנא בין אשורוש להמן ודימור מלכא מה היא דהא מלכא דמפולחון ששמונא דידד לא קרית אסתר לשירותא אלא המן. פתגמא תליתאה אמרת אסתר כולחון דבית ישראל עיניהון על תליין דאיבעי מן מלכא אשורוש למקמליה להמן אלא אזמין יתיה לשירותא ממול דנתהפך לבחון דבית ישראל ונתפנין לות אברהון די בשמיא ויבעין רחמין מקדמוי. ט ויצא ויפק המן ביימא ההוא חדי ושפיר לבא וכד חמא המן ות מרדכי יתיב בתרע בית מלכא ולא מסולא וע מניה ואתמלי המן על מרדכי חממא. י ויחמק ואתחמם המן ועל לנו ביהתיה ושדר וקרא דרחימיו ולירש אתתיה. יא ויספר ותני להון המן ית יקרי דעתריה ורבותא דגנוי ות כל מה דרומם יתיה מלכא ות כל מה דממול יתיה לעיל מן כל רברבניא ועבדוי דמלכא. יב ויאמר המן ואמר המן אוף לא זמנית אסתר מלכתא עם מלכא לשירותא די עבדתא אלא יתוי ואוף

פתשון הכתב

והלאה מה אוכל לעשות כיון שהעולם יכולה היותי לזר או לא, וימים אכל נמותי, וימים כנגד ג, וימים אשר הלך אברהם לעקוד את בנו עמי המנחה לפניך ושבעת לו שבעים ואמרת לו כי כל עת אשר יבואו בך בשרם תזכור להם עקידת יצחק אברהם ותושיע אותם. וגם אמרתי וימים כנגד הכנים לזר ושכנים אשר עמדו לפניך כחמיתם כר סיני ויאמרו כל אשר דבר ה' עשה ושבעה והכלים מן הזה הזה. ותען אסתר ותאמר. א חללי האלוף כותן לבוש וכליו וזכר כל בעט הואל וזכות אברהם יתקן ויעקב ואל תשיבו ריבך משאלתי ומבקשתי אל תעכבני. ותכלש אסתר לבוש מלכות ושבעת בית המלך כחצר פסטימית נחת בית המלך והסתר ושב על כסא מלכותו בזיוהי המלכות נחת פתח בית המלך. (ב) ויהי כראות המלך את אסתר המלכה עומדת כחצר ותשא חן וחסד לפניו. ויקומו שרי העבדים אשר למלך לבוא ולסבוא את אסתר. ויבא המלך לאסתר את שרביט הזהב וידו ותקרב אסתר ותגע ברגלם שרביט: (ג) ויאמר לה המלך מה לך אסתר מלכה ומה בקשך עד הני. והמלכות ושבעת אסתר. (ד) ותאמר ושבעת אסתר. (ה) אסתר המלכה אסתר ואמרתי ויבא המלך לעשות את דבר אסתר ויבוא המלך וסמן אל המשחא אשר שעה אסתר: (ו) ויאמר המלך לאסתר במשחא שיון מה שאלתך אסתר המלכה ותתן לך ומה בקשך עד הני המלכות ותעט: (ז) ותען אסתר ותאמר שאלתי וקמתי: (ח) אם מצאתי ענתה המלכה ותאמר. אסתר המלך אם לפני המלך טוב וחס מלכותי חן וחסד ורחמים לפניך וחס על סוהר הזה אשר מכל ששים אשר לי לא ארשה אסתר כי אל המשחא כי אל המשחא אשר שעה אסתר ותאמר המשחא דבר המלך. ועל ששה דברים הושיע אסתר את המן אל המשחא. האחד כי ידעש אסתר ותר ארבעה בשר המן את השף על כי היה שולך בשליחות בינה ובין מרדכי ותאמר אזמין את המן אל המשחא. השני למען עקור השמה מלכו ועוד השליש קנאה בין האחרים ובין המן ולמען ואמר המלך מה הוא הדבר הזה אשר מכל ששים אשר לי לא ארשה אסתר כי אל המשחא כי אל המשחא אשר שעה אסתר ותאמר המשחא דבר המלך. ועל כי בקשך מלך המלך האחרים לכוזר את המן אף אזמין אחרו אל המשחא למען יוסקם לבס של ישראל וישנו אל הכיסים כשמים ויבקשו רחמים מלפניו: (ט) ויצא המן בזרע ההוא ועובד לזכרונות המן אל מרדכי וישב כשער בית המלך ולא קם לו עז ממנו וממנו מלך המן על מרדכי חמא: (י) ויתאסף המן ויבוא אל ביתו וישלח ויקרא אל אסתר ואל זכר אשמו: (יא) ויספר לבס המן את כבוד עשרו וזכר בניו וחס כל אשר גדלו המלך וחס כל אשר נשאו מעל כל השרים ועבדי המלך: (יב) ויאמר המן אף לא

למחר אנא אודמנית לה עם מלכא : יג וכל זה וכל פדיון לא מליק חדותא (קדמי) ולא שפר עלי
 ככל זמן די אנא חמי ית מרדכי יהודאי דתיב בתרע מלכא : יד ותאמר ואמרת ליה ויש
 אנתתיה וכל רחמינו בנורא לא תיכול למרמיה דאשתויב מניה אברהם אבוי . בסייפא לא
 תיכול למקמליה דאשתויב מניה יצחק אבוי . במיא לא תיכול לשניקיה דאשתויב מניה
 משה ובני ישראל . בגב אריותא לא תיכול למרמי נתיה דאשתויב מניה דניאל ובניא . ברם
 עבדי זקין חמישין אמין ובצפרא אמר למלכא ויצלבון ית מרדכי עלוהי דעד פדיון לא אתנסי
 חד מנהון בצליבת קיסא ואשתויב מן פתר פן עלים מלכא לבית משתא פחדא ושפר פתנא
 קדם המן ועבד קיסא לגרמיה : ו א ליה צלילא ההוא סליקת קבילת ריביא דבית ישראל
 דרקנא ואשתמעת מקדם מרי עלמא היה קל גדון ועזון עד דאתגדדו כל אנגלי מרסא וקמו
 מתגבלין ואמרין אלין אלין דלמא אתא זמנא למחוי עלם חרוב הא כבן אתפנשו ואילו קדם
 מרי עלמא ענא רבין עלמא ואמר להון מה דין קל גדיון די אנא שמע ענת מדת רחמין וכן
 אמרת לא קל גדיון אנא שמע אלהון קל רביא דבית ישראל דאודמני למחוי קמילון על גזירת
 המן רשיעא מן יד אחמלי מרי עלמא רחמין ומיכו על עמיה ואמר לבוע ית סימנא
 דאתחתמא לביש על בית ישראל ופקוד למלאכא די ממנא על שנושטא ונתת ושניש ית
 אחשורוש ונדד ית שיתיה דמלכא דאחשורוש ואקדים בצפרא נסים אפין ואמר לשמישי ספרא
 לאויתא ספרא דברנא פתנמי וימא מה דארע לכל מלכא די לפרס ומדי ומן ימות עלם
 ובד חזא שמישי ספרא ית מה דחוי מרדכי על בגת ותרש הוה מחפה ית פצימי ספרא ולא הוה
 צבי למקרי והוא הענא מן קדם מרי עלמא ואתגללו פצימיא מאלהים והוה מתקדון מלא מן
 נ פצימיא קדם מלכא : ב וימא והוה מסתפל וחמי מה דתיב בספר דברנא דחוי מרדכי על
 בגתא ותרש תרין שלמוני דמלכא נמרי רישו דמלכא דעזון לאויתא ידיון למקמלי מלכא
 אחשורוש : ג ויאמר ואמר מלכא מה אתעביד וקרא ורבותא למרדכי מטול הדיון מלתא ואמר
 עליומי דמלכא משומשני לא אתעביד עמיה מדעם : ד ויאמר ואמר מלכא מן גדרתא והמן
 על לברת בית מלכא ברייתא למימר למלכא למצלב ית מרדכי על זקיפא דאתקין ליה : ה ויאמר
 ואמר עליומי דמלכא לתיה הא המן קאים פדרא ואמר מלכא ייעול : ו ויאמר ועל המן ואמר
 ליה מלכא מה לעבד לנכרא די מלכא צבי בקריה ונשיב המן בלביה מאן פכל עבדו דמלכא
 יקור בתי ולימאן יתרי מלכא למעבד וקרא יתיר מני : ז ויאמר עני ואמר המן למלכא נכרא
 די מלכא צבי בקריה : ח וביאו יתן לבושא דמלכותא די הוה לביש ביה מלכא וסוכיא די הוה
 רכיב עלוי מלכא ואתיהב פתרא דמלכותא בריישיה : ט ונתן ויתנן לבושא וסוכיא על ידו
 דנכרא פרתנאי מן שלימי דמלכא וילפישון ית נכרא די מלכא צבי בקריה וארבעיניו יתיה על
 סוכיא באישקק דקרתא ויהון מבריון קדמי ואמרין פדיון יתעביד לנכרא די מלכא צבי

פתשן הבת

סומטא אסתר המלכה עם המלך אל המסכה אשר עשה כי אם אחי וגם למחר חיי קדוש לה עם המלך : (יג) וכל זה לא תעלה לפני כל
 שמה ולינו טוב בעיני כל עת אשר את רואה את מרדכי יסודי וישב בשער המלך : (יד) ותאמר לו זרש אשהו וכל אוכזי בלא לא
 סוכל להפלו כי סולל ממנו אכרסא חזיו בתרכל לא סוכל להגרו כי נמלט ממנו יצחק אחי כמים לא סוכל לנעור כי נולד מסע משכמי
 ישראל כבור אריות לא סוכל להסליבו כי נטע ממנו דניאל ח' יעשו פן גבוש חמשותף וצבקי אומר למלך ויתלו את מרדכי עליו כי
 עד סוף לא נס אחד מסע בלתיים ען ומלט ואחרי כן בוא עם המלך אל המסכה שמה ויעש הדבר לפני המן ויעש לו סען : (ה) ברירה
 הסוף עלתה נעקת נערי בני ישראל לקרוע ושמשם לפני דרון העולמים כקול גדיים ועשה עד שסגורדון כל מלאכי מרום ויקימו מעולותם
 ויאמרו אז לא חלי בך סוף לרבות העולם הדבר אז התקבצו וילכו לפני דרון העולמים ויען זור עולמים ויאמר אליהם ומה קול גדוים
 סאלס אשר אתי שומע עתה מדת הכתמים וכן אמרה לו קול גדוים אלה שומע כי אם קול נערי בני ישראל המוכנים לטבח על דבר המן
 ברעש מיד נתמלא דרון העולמים רחמים וטוב על עמו ויאמר לקרוע הכחות אשר נתחם לרעם על בית ישראל ויען את סמלמלס
 הממונים על המסכה ועל הסבלס וירדו ויכילו את האשכולים ויחד שנת המלך האשכולים וישכב בכרך ופסיו ושערי ויאמר לשמי סופר
 להכיל את ספר הסוכרות דברי כיוסם ולדעת מה שקרה למלכי מדי ופרס מימי קדם . ובראות שמי סופר את אשר בעיד מרדכי על
 בגתא ותרש סיס מספר לתות ספר ולא סיס חפן לקרן . ובדיון אדוני האדונים סגנולו סלחות מעליהן וקראו סדריס אשר חון
 סלחות לפני המלך : (ז) ויצא וסיו מתכונן ורואם מס סכחוב בספר הסוכרות אשר בעיד מרדכי על בגתא ותרש שמי סריס המלך
 משומרי ראש המלך אשר קבול לשלוח דור לסכוח את המלך האשורוש : (ג) ויאמר סמלך מה לעשם יקר וגדולה למרדכי על סכר סוס ויאמרו
 נערי המלך משרחיו לא נעש עזר דבר : (ד) ויאמר סמלך מי כהר והמן בל נחזר בית המלך סחיטנס לאמר למלך לתנות את מרדכי
 על סען אשר סכין לו : (ה) ויאמרו נערי המלך אליו סנה המן עוזר כהר ויאמר סמלך יבוא : (ו) ויבוא המן ויאמר לו סמלך מה
 לעשות בלאס אשר סמלך חפן ביקרו ויחשוב המן בלבו מי בכל עבדי סמלך יקר כמות ולמי וחסון סמלך לעשות יקר ויחזר ממני : (י) ויאמר
 ויען ויאמר המן למלך אש אשר סמלך חפן ביקרו : (ח) וביאו לבוס מלכותא אשר לבס בן סמלך וסוס אשר ככב עליו סמלך ואשר נתן
 סתר מלכותא כראש : (ט) ונתון סלכוס וסכוס על יד אש משרי סמלך ספרתמים וסלכוס את האש אשר סמלך חפן ביקרו וסריכוסו על
 סכוס כרובס סעיר וקראו לפני ויאמרו כסס יעשם לאס אשר סמלך חפן ביקרו ואלו סמלך ויולא את סמלך ויולא סמלך כליו ויאמר כסס

וּלְבָהוֹן בְּעָלִי דְבָבִי עָלַי יב. וַיֵּשֶׁב וַיִּבְנוּ חֹזֵר מִדְּרָבִי לְתַרְע בֵּית מִלְכָּא בִּיקָר וַיִּכְרֹבוּ סְנִינְיָה וְהָמָן
אֶתְחַסֵּף וְאוֹיֵל לְבִיתִיָּה אֶבֶל וַיְרִישִׁיהָ מִכְסִּיהָ וַיְבַהֲרֶיהָ שְׁעָתָא הָהּ בִּידוֹי דְּהָמָן אַרְבַּע אוֹכְמִנּוֹן סְפָרָא
דְּסַפְרִיהָ לְמִדְּרָבִי וַיִּבְנֶה דְּאֶסְחִינְיָה גַּלְיִיר דְּהוּהָ נְגִיד לְסוֹסְיָא פְּרוּזָא דְּהוּהָ מִכְרִיו קְדָמוֹי
וַאֲמַר בְּדִין יִתְעַבֵּיד לְגִבְרָא דְּמִלְכָּא אֶבֶי בִּיקָרִיהָ יג. וַיִּסְפֹּר אֶתְנִי הָמָן לִירֵשׁ אֲנַתִּיהָ וּלְכָל
רַחֲמִינֵיהָ כֹּל מַה דִּי אֶרְעִינְיָה וְאֶמְרִין לִיה חֲבִימוֹי וִירֵשׁ אֲנַתִּיהָ לֹא שְׂמִיעַ לָהּ מִן קְדָמִיתָא דְּהוּוֹן
תִּלְתָּא גִּבְרִין יְהוּדָאִין בְּמִדְּינָת כָּבֵל חֲנִנְיָה מִישָׁאֵל וְעִזְרָה וְעַל דְּלֹא שְׂמִיעוּ לְמַלְכוּי (מִלְכָּא)
דִּנְבוֹכַדְנֶצַּר שָׂדָא יָתוֹן לְאַתּוּנָא דְּנוּרָא וַנִּפְקִי מִן שְׁלֹחֲבִיתָא דְּנוּרָא וּמוֹמָא לֹא הוּהָ כְּהוֹן אֱלֹא
זַפֵּק לִישְׁנָא דְּנוּרָא מִנּוּ אֲתוּנָא וְאוֹקִיד לְמָאן דְּאֶכְלֹ קוֹרְצִיהוֹן וְאַתּוֹן חֲנִנְיָה מִישָׁאֵל וְעִזְרָה
פְּלִטוֹן מִן אֲתוּנָא נִרְאָה יְקִידָתָא וְהִשְׁתָּא אֵין אִיתּוּי מִדְּרָבִי מִן בְּגִידוֹן דְּנוֹכְרָא הָאִינוּן עֹבְדוֹי
דְּמִינוּ לְחַד מְהוֹן הִיד דָּאָת שְׂרִית לְמַפֵּל קְדָמוֹי לֹא תִיכּוֹל לִיה אֲרִי מַפֵּל תַּפֵּל וְלֹא תָקוּם י
יֵד עוֹדֵם עוֹד הִינוּן מִמְלָדִין עֲמִיה וְשְׁלִמּוֹנִי דְּמִלְכָּא קְרִיבוּ וְסַרְהִיבוּ לְמִתִּיָּא ית הָקוֹן לְמִשְׁקִיָּא דִּי
עֲבַדְתָּ אֶסְתֵּר ז א וַיֵּבֶא וְעַל מִלְכָּא וְהָמָן לְמִשְׁתִּי עִם אֶסְתֵּר מִלְכָּתָא ב וַיֹּאמֶר וַאֲמַר מִלְכָּא
לְאַסְתֵּר אוּף בִּיזְמָא תִּנְנָא בְּמִשְׁקִי דְּחִמְרָא מַה שְׂאֵלְתָּ אֶסְתֵּר מִלְכָּתָא וַיְתִיחֵיב לָהּ זִמָּה בְּעוֹתִיד
דְּמִין פְּלִגְלוֹת דְּמִלְכּוּתָא וַיְתִעַבֵּיד ז וַחֲזוּ וַעֲנַת אֶסְתֵּר מִלְכָּתָא וְאַמְרַת אֵין אֲשַׁפְחוּת חֲסִידָא
וְרַחֲמִין קְדָמוֹי מִלְכָּא וְאֵין עַל מִלְכָּא שְׁפִיד תִּתִּיחֵיב לִי נִפְשִׁי בְּשִׂאֲלִיתִי וְעַמִּי בְּבָעִיתִי ד י אֲרוּם
אוֹדְפִינִת אֲנָא וְעַמִּי לְמִשְׁצִיָּא וּלְמִתְקַטְלָא וּלְמִוְכְּדָא וְאֵלֹי לַעֲבֹדִין וְלֵאמֹר הוּא אוֹדְפִנָא שְׁתָּקָא
הוּנָא אֲרוּם לִית בְּעָלִי דְּבָבִיהָ דְּמִלְכָּא שְׁוִי בְּמִנְנָא דְּמִלְכָּא ה וַיֹּאמֶר וַאֲמַר מִלְכָּא אַחֲשׁוּרִישׁ
לְתוֹרְמִנְיָה וַאֲמַר תּוֹרְמִנְיָה לְאַסְתֵּר מִלְכָּתָא מִן יוֹדֵן וְכֵר מִן יוֹדֵן גִּבְרָא דְּחִשִּׁיב לְבִיה לְמַעַבֵּד
בְּדִין ז וַיֹּאמֶר וְאַמְרַת אֶסְתֵּר גִּבְרָא בִּישָׁא וְגַעֲלִי דְּבָבָא הָמָן בִּישָׁא בְּדִין וְלִמָּה אֲתָקִיר שְׁמִיהָ
הָמָן דָּא מִן בְּעָא לְמַפְשֵׁט דִּיהָ בְּאוֹמְתָהוֹן דִּיהוּדָאִי דְּאֶתְקֶרֶן בְּגִי דְּמִרִי כֹלָא וְהוּא בְּעִי לְמַקְטֵל
יָתוֹן וְהָמָן אִיתּוּזֵע מִן קְדָם מִלְכָּא וּמִלְכָּתָא ז וַיִּסְמֵךְ וּמִלְכָּא קָם בְּחִימִיתִיה מִן מִשְׁקִיָּא דְּחִמְרָא
וְעַל לְגִינָת בֵּיתוֹן וְהָיוּ מִקְצִצִין קְדָמוֹי אֵילָנוֹן מִבִּין דִּתְלַח חֲמִיתִיה מְגִיה וְלֹא גִסַּת וְהָמָן קָם
לְמַבְעִי עַל נִפְשִׁיהָ מִן אֶסְתֵּר מִלְכָּתָא מְטוֹל דְּחָזָא אֲרוּם שְׁלִמִת עָלִי בִישָׁתָא מִן קְדָם מִלְכָּא ח
וַיִּסְמֵךְ וּמִלְכָּא תֵב מְגִינָת בֵּיתָא לְבִית מִשְׁקִיָּא דְּחִמְרָא מִסְתַּבֵּל וְחָמִי ית הָמָן רְמִיעַל עֶרְסָא
דְּהוֹת אֶסְתֵּר יִתְבָּא עָלֶיהָ וַאֲמַר לִיה מִלְכָּא אוּף לְמַכְבֵּשׁ ית מִלְכָּתָא עַמִּי בְּמִקְלָנוֹא אֵת בְּעִית
פְּתִגְמָא נִפֵּק מִן פּוֹמָא דְּמִלְכָּא וְאַפּוֹי דְּהָמָן הִינוּן חֲפִיִּין ט וַיֹּאמֶר חֲרִבּוֹנָה חֵד מִן סְרִיסְיָא
קְדָם מִלְכָּא וְהָא חֲרִבּוֹנָה דְּכִיר לְבִישָׁתָא אֱלֹא עַל הָדָא דְּכִיר לְמַב מְטוֹל דְּעַם הָמָן הוּהָ בְּעִצָּתָא
דִּי גִסִּיב (עֲצָתָא) לְמַעַבֵּד צְלִיבָא לְמִדְּרָבִי וְכֵד תִּמָּא דְּשְׁלִימִת בִּישָׁתָא עַל הָמָן וְעַל בֵּיתִיהָ אֲזַל
אוּף הוּא לְגִרְמִיָּה וַאֲמַר לִיה לְמִלְכָּא אוּף לָהּ מִלְכָּא בְּעִי הָמָן נִקְטוֹל וְיִגִּסֵּב ית מִלְכּוּתָא מִינָּה
וְאֵם לֹא מְהִימְנָת לִי שְׁבֵר וְחָזִי ית צְלִיבָא דְּעַבֵּד הָמָן לְמִדְּרָבִי דְּמִלְכָּא מִבְּתָא עַל מִלְכָּא וְהָא
קָאִים בְּבִיתִיהָ רִחֲמִיהָ חֲמִישִׁין אִמִּין עַמִּי מִלְכָּא וַאֲמַר לְמִדְּרָבִי צְלִיב יִתִּיהָ עָלִי וְעַל מִדְּרָבִי

פתשנן הכתב

אחד ח על עשועיה ולא שמחה את לב אויבי עול: (יב) וישב מרדכי אל שער המלך ביקר וגדולה רבה. וסמן עשועים וגדלה ואלך אל
ביתו אלל ופסיו ראל. וכעת הביא ביה בידו המן לרכב עליו אומנותו התער ארץ גלה בו את מרדכי האנן אשר רתן אותו בו המלך אשר
בו ביה מושך את הסוס וכלי החלוצות אשר בם ביה קורא לפניו ואומר ככה יעשה לארץ אשר המלך חפן ביקרו: (יג) ויספר המן לזרם
אשתו וכלל האכזבי את כל אשר קרבו ואמרנו לו תפסיו וזרם אשתו בלא דיעת אם לא שמעת ממנו קדם שבינו מנזירות ככל שלש ארסות
ויסודים וסם מרדכי מושאל ועזרים. כי על אשר לא בשעו את דבר המלך נבוכדנצר השליך אותם אל תוך כבשן האש ויצאו מנצח את המוס
לא ביה אם כך יאלה לשון אש מתוך הכבשן ותשדוך את הארסות אשר השליכו אותם ומנטי מישאל ועזרים בלא פלטים מתוך כבשן האש
כבוער. ופתח אם ים מרדכי אחד מנטי הארסות כאלכ מעשיו דומים לאחד מהם כאשר החלות לנפול לפניו לא חוכל לו כי נפול חפול
ואל לקו: (יד) עורם מרדכים עמו וסרסו המלך השעו ויכסילו להטוא את המן אל המסכה אשר עשתה אסתר: (טו) ויבוא המלך
ומלחמות עם אסתר המלכה: (טז) ויאמר המלך לאסתר גם ביום השני במשחה סיון מה שאלתך אסתר המלכה ומתן לך זמם בשקשר עד
חצי מלכות וקע: (יז) והען אסתר המלכה ואמרה אם מתחנן ורחמים לפניך המלך ואם על המלך ענין מתן לי נפשי בשלתי ועמי
בשקשתי: (יח) כי נמנכתי חצי ועמי לשמך לרבו ולכדו ואלו לעבדים ואלו לעבדות. ופתחת ממנכר ההרשעה כי חצי אויב המלך שוכ ביום המלך:
(יט) ויאמר המלך אסתר למלך ויאמר המלך למלך מן הוא וזכו מן הוא כי ביום אשר מלאו לנו לשמות כן: (כ) ותאמר
אסתר ארם לא אויב המן בער כה ומה קרא שמו המן (הא מן) כה כה מנשק לשלוח ידו בעם יסודי אשר נקרא בני חצי מן הוא
בקש לרבוז ארסות. וסמן נבעת מלנטי המלך וסמכה: (כא) והמלך קם בתחמוט ממשחה סיון ויבוא אל גנת ביתו ויכסו כורסיו לפניו עני
מירוס טוים אשר בכה תחן חמתו ממנו ולא סמכה. וסמן עמד אסכה. וסמן עמד אסכה. וסמן עמד אסכה. וסמן עמד אסכה. וסמן עמד אסכה.
המלך: (כב) והמלך שב מגנת ביתו אל בית משחה סיון ורשע ויהבון את המן נופל על המטה אשר אסתר וישבת עליה ואמר לו
המלך כהם לכבדו את המלכה עמי בבית ארסות מנשק סדר יאלא מפי המלך ופטי המן חפן: (כג) ויאמר מרדכי את המן סרסיוס לפני
המלך וסמך טוים אשר בכה תחן חמתו ממנו ולא סמכה. וסמן עמד אסכה. וסמן עמד אסכה. וסמן עמד אסכה. וסמן עמד אסכה. וסמן עמד אסכה.
על המן ועל ביתו כלן גם כהו בעצמו ויאמר למלך גם לך המלך בקש המן לרבוז ונקמת מלכותך ממך ואם אין ארסות מאמין לי שלח ורשע
את המן אשר עשה המן למרדכי על אשר דבר טוב על המלך וסמך בורא עומד בביתו נבוס חמשים ארסות וישן המלך ויאמר למרדכי מלוסו
עליו

תרגום שני

אֲתָקִיּוֹם מִה דְּכַתִּיב בְּכַתְּבִי קְדִישִׁי בְּד רָעִי מִן קֶדֶם יְיָ אֲרַחְתִּיהָ דִּנְבְּרָא אֲחָ בְּעִלִּי דְּבָבִי
 יִתְכַּוֵּן עִמָּיה • עֲנִי מַלְכָּא וְאִמְר לְמַרְדֵּכִי יְהוּדָאִי דִּי שָׁוִיב לְכַלְפָּא מְקַטֵּל קוּם אִוִּיל וְסָב יִת
 הָמָן בְּעִל דְּבָבָא בִּישָׁא מְעִיקָנִהוֹן דִּיהוּדָאִי וְצָלוּב יִתִּיה עַל צְלִיבָא דְאַתְקִין לְנַפְשִׁיהָ וְדוֹן
 יִתִּיה דִּינִי בִּישׁוֹן וְעִבִיד בִּיה הִיָּד דְּשִׁפּוּר בְּאַפִּיָּה • בְּהָא שְׁעֵמָא בְּפִק מַרְדֵּכִי מִן מַלְכָּא וְסָב יִת
 הָמָן מִן תַּרְע בּוֹת מַלְכָּא עֲנִי מַרְדֵּכִי וְאִמְר לְהָמָן אִיתָא לָךְ עֲמִי הָמָן סָנָאָה וּבְעִל דְּבָבָא בִּישָׁא
 וְדִידִי וּמְעִיקָנִהוֹן דִּיהוּדָאִי וְנִצָּלוּב יִתָּךְ עַל צְלִיבָא דִּי אֲסָקְנָמָא לְנַרְקָה • י יוֹהֵל עֲנִי הָמָן לְשִׁיעָא
 וְאִמְר לְמַרְדֵּכִי צְדִיקָא קֶדֶם עַד לֹא יִתְקִין יִתִּי עַל צְלִיבָא בְּכַעַר מִינָךְ מַרְדֵּכִי צְדִיקָא לֹא
 תִצְלִיבְנִי בְּהִדִּין דְּצִלְבִין לְנִבְרִין הִדִּימִין • נִבְרִי עֲלֵמָא לֹא סָפְנִית יִתָּן וּבְרִבְרָגִי מִדִּינָמָא
 אִשְׁתַּעְבִּידוּ קֶדְמִי אֲרִיגִישִׁית מַלְכִּין בְּמִימְר פּוּמִי וּבְמִלְל סָפְנִיתִי אֲבִהִילִית מִדִּין • וְאַנָּה הָמָן
 פִּתְשֵׁר דְּמַלְכָּא הוּהָ שְׁמִי וְהוּת מִתְקַרֵּי אֲבָא לְמַלְכָּא • וְיוֹנֵע אֲנִי מִינָךְ דְּלֹא תַעֲבִיד לִי הִיָּד מִה
 דְּחִשְׁבִּית לִּי עֵבֶד לָךְ חוּס עַל יָקָרִי וְלֹא תִקְמַלְנִי וְתַחֲבַלְנִי בְּאַנְג אֲבָא סָב • אֵת מַרְדֵּכִי עֲבִיד
 הִיָּד מִיבִחְתָּה בְּמִטְוֵל נִפְשָׁא לֹא תִקְמַלְנִי בְּמָא דְלִית בְּכוֹן קְמוּרִי נִפְשָׁא • לֹא תִדְבֵּר לִי סָנָאָתָא דְאַנְג
 וְקִנְאָתָא דְעַמְלָק וְלֹא תִקְנִי לִי בְּבָעִיל דְּבָבִי בְּלָפָּד וְלֹא תִבְטֹר לִי בְּמָא דִּנְבֹר וְנִקְסֹן • עֲשֵׂו אֲבָא
 גִּסִּין בְּרַבְרִין אֲתַעֲבִידוּ לָךְ בְּמָא דְאַתַּעֲבִידוּ לְאַבְהָתָךְ בְּד עֲבָרוּ בִּימָא • עֲנִי בְּהִתִּן לְיִחְמִי
 אֲפָךְ (פּוּמִי לִית) אֲנִי יָכִיל לְמַפְתָּח מִן קְדָמָךְ עַל דִּי נִסְבִּית עֲלֵךְ עֵיצָתָא מִן רַחֲמִי וּמִן יוֹרֶשׁ
 אֲתַתִּי • בְּכַעַר מִינָךְ חוּס עַל נִפְשִׁי מִרִּי מַרְדֵּכִי צְדִיקָא לֹא תַחֲמִי שְׁמִי בְּפִרְעַ דְּעַמְלָק אֲבָא
 וְסִיבִיתִי עַל צְלִיבָא לֹא תִצְלוּב וְהִיָּד דִּי אֲחָ בְּעִי קְמוּל יִתִּי רִישִׁי תַעֲדִי בְּסִיפִיָּה דְּמַלְכָּא דִּי בִיה
 מִתְקַטְלִין כֹּל בְּרַבְרָגִי מִדִּינָמָא • שְׁרִי הָמָן צֹחַ וְנָבִי וְלֹא אֲרִכִּין מַרְדֵּכִי אֲוִדְנִיהָ לִיה • וְכֵד הוּא
 הָמָן דְּלֹא מִשְׁתַּמְעִין מִלּוֹי • נִטֵּל אִיבְרָא וּבְכִיתָא עַל נַפְשִׁיהָ בְּמַצִּיעוֹת גִּינַת בִּיתָא • מְתִיב וְכֵן
 אִמְר אֲצִיתוּ לִי אִילָנָא וְכֹל שְׁתִּילָא דִּי שְׁתִּילָת מִן יוֹמִי בְּרֵאשִׁית דְּבֵר הַמִּדְתָּא בְּעִי לְמַצְלִיב עַל
 קִיסָא אֲתַבְּנָשׁוּ בּוֹהֲלֹן וְעַצֵּה עֲצָה מִן דְּרוּמִיהָ חֲמִשִּׁין אַמִּין וְצִמְלִיב הָמָן עַר רִישִׁיהָ • נִנְפָאָה אִמְר
 קוּצְרָא אֲנִי וְלִית אֲנִי וְכָל דִּיצְמִלִּיב בְּרִישִׁי מִחֲמַת דְּמִינִי נִסְבִּין חֲסֹר דְּנִיסוּכִין • אִידִּרָא אִמְר
 יִצְמְלִיב בְּרִישִׁי לֹא יִכְלִינָא דִּיצְמִלִּיב בְּרִישִׁי דְּמִינִי נִסְבִּין לְבַבְרָא וּפְמִי לְבָשׁ אֲדָם וְחֹה • וְזֵתָא
 אִמְר וְצִמְלִב בְּרִישִׁי לֹא יִכְלִינָא דִּיצְמִלִּיב בְּרִישִׁי דְּמִינִי נִסְבִּין מִשְׁחָא לְמַגְרָמָא חֲפִים רוּחָא בְּרָא יִתִּי
 לְכַפְרַע שְׁמִרָא דְעוֹבְדִיהָ גִבְיָא סָב חֲרִינָא דִּיצְמִלִּיב בְּרִישִׁיהָ • אִמְר דִּיקְלָא קֶדֶם גִּסְרִי יִדְעִין
 כֹּל בְּנֵי אֲנָשָׁא דְהוּא הָמָן וְשִׁיעָא בְּרִיָּה דְאַנְג בְּרִיָּה דְעַמְלָק כֹּל מַלְכִּיָּא יוֹדִין קְדָמָךְ דָּאָת
 הוּא אִלְהָא וְלִית בְּרִיָּה מִינָךְ וְלָךְ יָאָה לְמַפְרָק בְּנִיָּא בְּמָא דְפִרְקִתָּא יִת אֲבִהָתָא • מְתִיב קוּצְרָא
 בְּרִיָּה הוּא יִשְׂר חִילָךְ כֹּל מִה דְאַמְרָת נִסְיִב יִתָּךְ בְּעֲצָה דְלֹא יִצְמִלִּיב בְּרִישִׁיָּךְ דָּאָת וְזֵתָא לְנִשְׁתָּא
 דְצִיֹּן סְבִירָא • אֲמַרַת אֲתִרְוּנָא דִּיצְמִלִּיב בְּרִישִׁי לֹא יִכְלִינָא דִּי עֲלִי אֲתוּ כֹּל עֲמָא כּוֹהֲלֹן לְמִסִּב
 מִן אִיבִי לְשַׁבְחָא קְדָמָךְ • פִּתַּח אֲסָא פּוּמִיהָ וְאִמְר דִּי יִצְמִלִּיב בְּרִישִׁי לֹא יִכְלִינָא דִּי עֲלִי אֲמַרִּין
 שִׁישׁוֹן וְשִׁמְחָה וְעוֹד דִּי אֲנִי שׁוֹתֵף עִם אֲתִרְוּנָא • צֹחַ בְּלוּטָא וְאִמְר דִּי יִצְמִלִּיב בְּרִישִׁי לֹא

פתשנ הכתב

שְׁלִי וְעַל מַרְדֵּכִי נִתְקִיּוֹם מִה דְּכַתִּיב בְּכַתְּבִי קְדִישִׁי בְּד רָעִי מִן קֶדֶם יְיָ אֲרַחְתִּיהָ דִּנְבְּרָא אֲחָ בְּעִלִּי דְּבָבִי
 יִתְכַּוֵּן עִמָּיה • עֲנִי מַלְכָּא וְאִמְר לְמַרְדֵּכִי יְהוּדָאִי דִּי שָׁוִיב לְכַלְפָּא מְקַטֵּל קוּם אִוִּיל וְסָב יִת
 הָמָן בְּעִל דְּבָבָא בִּישָׁא מְעִיקָנִהוֹן דִּיהוּדָאִי וְצָלוּב יִתִּיה עַל צְלִיבָא דְאַתְקִין לְנַפְשִׁיהָ וְדוֹן
 יִתִּיה דִּינִי בִּישׁוֹן וְעִבִיד בִּיה הִיָּד דְּשִׁפּוּר בְּאַפִּיָּה • בְּהָא שְׁעֵמָא בְּפִק מַרְדֵּכִי מִן מַלְכָּא וְסָב יִת
 הָמָן מִן תַּרְע בּוֹת מַלְכָּא עֲנִי מַרְדֵּכִי וְאִמְר לְהָמָן אִיתָא לָךְ עֲמִי הָמָן סָנָאָה וּבְעִל דְּבָבָא בִּישָׁא
 וְדִידִי וּמְעִיקָנִהוֹן דִּיהוּדָאִי וְנִצָּלוּב יִתָּךְ עַל צְלִיבָא דִּי אֲסָקְנָמָא לְנַרְקָה • י יוֹהֵל עֲנִי הָמָן לְשִׁיעָא
 וְאִמְר לְמַרְדֵּכִי צְדִיקָא קֶדֶם עַד לֹא יִתְקִין יִתִּי עַל צְלִיבָא בְּכַעַר מִינָךְ מַרְדֵּכִי צְדִיקָא לֹא
 תִצְלִיבְנִי בְּהִדִּין דְּצִלְבִין לְנִבְרִין הִדִּימִין • נִבְרִי עֲלֵמָא לֹא סָפְנִית יִתָּן וּבְרִבְרָגִי מִדִּינָמָא
 אִשְׁתַּעְבִּידוּ קֶדְמִי אֲרִיגִישִׁית מַלְכִּין בְּמִימְר פּוּמִי וּבְמִלְל סָפְנִיתִי אֲבִהִילִית מִדִּין • וְאַנָּה הָמָן
 פִּתְשֵׁר דְּמַלְכָּא הוּהָ שְׁמִי וְהוּת מִתְקַרֵּי אֲבָא לְמַלְכָּא • וְיוֹנֵע אֲנִי מִינָךְ דְּלֹא תַעֲבִיד לִי הִיָּד מִה
 דְּחִשְׁבִּית לִּי עֵבֶד לָךְ חוּס עַל יָקָרִי וְלֹא תִקְמַלְנִי וְתַחֲבַלְנִי בְּאַנְג אֲבָא סָב • אֵת מַרְדֵּכִי עֲבִיד
 הִיָּד מִיבִחְתָּה בְּמִטְוֵל נִפְשָׁא לֹא תִקְמַלְנִי בְּמָא דְלִית בְּכוֹן קְמוּרִי נִפְשָׁא • לֹא תִדְבֵּר לִי סָנָאָתָא דְאַנְג
 וְקִנְאָתָא דְעַמְלָק וְלֹא תִקְנִי לִי בְּבָעִיל דְּבָבִי בְּלָפָּד וְלֹא תִבְטֹר לִי בְּמָא דִּנְבֹר וְנִקְסֹן • עֲשֵׂו אֲבָא
 גִּסִּין בְּרַבְרִין אֲתַעֲבִידוּ לָךְ בְּמָא דְאַתַּעֲבִידוּ לְאַבְהָתָךְ בְּד עֲבָרוּ בִּימָא • עֲנִי בְּהִתִּן לְיִחְמִי
 אֲפָךְ (פּוּמִי לִית) אֲנִי יָכִיל לְמַפְתָּח מִן קְדָמָךְ עַל דִּי נִסְבִּית עֲלֵךְ עֵיצָתָא מִן רַחֲמִי וּמִן יוֹרֶשׁ
 אֲתַתִּי • בְּכַעַר מִינָךְ חוּס עַל נִפְשִׁי מִרִּי מַרְדֵּכִי צְדִיקָא לֹא תַחֲמִי שְׁמִי בְּפִרְעַ דְּעַמְלָק אֲבָא
 וְסִיבִיתִי עַל צְלִיבָא לֹא תִצְלוּב וְהִיָּד דִּי אֲחָ בְּעִי קְמוּל יִתִּי רִישִׁי תַעֲדִי בְּסִיפִיָּה דְּמַלְכָּא דִּי בִיה
 מִתְקַטְלִין כֹּל בְּרַבְרָגִי מִדִּינָמָא • שְׁרִי הָמָן צֹחַ וְנָבִי וְלֹא אֲרִכִּין מַרְדֵּכִי אֲוִדְנִיהָ לִיה • וְכֵד הוּא
 הָמָן דְּלֹא מִשְׁתַּמְעִין מִלּוֹי • נִטֵּל אִיבְרָא וּבְכִיתָא עַל נַפְשִׁיהָ בְּמַצִּיעוֹת גִּינַת בִּיתָא • מְתִיב וְכֵן
 אִמְר אֲצִיתוּ לִי אִילָנָא וְכֹל שְׁתִּילָא דִּי שְׁתִּילָת מִן יוֹמִי בְּרֵאשִׁית דְּבֵר הַמִּדְתָּא בְּעִי לְמַצְלִיב עַל
 קִיסָא אֲתַבְּנָשׁוּ בּוֹהֲלֹן וְעַצֵּה עֲצָה מִן דְּרוּמִיהָ חֲמִשִּׁין אַמִּין וְצִמְלִיב הָמָן עַר רִישִׁיהָ • נִנְפָאָה אִמְר
 קוּצְרָא אֲנִי וְלִית אֲנִי וְכָל דִּיצְמִלִּיב בְּרִישִׁי מִחֲמַת דְּמִינִי נִסְבִּין חֲסֹר דְּנִיסוּכִין • אִידִּרָא אִמְר
 יִצְמְלִיב בְּרִישִׁי לֹא יִכְלִינָא דִּיצְמִלִּיב בְּרִישִׁי דְּמִינִי נִסְבִּין לְבַבְרָא וּפְמִי לְבָשׁ אֲדָם וְחֹה • וְזֵתָא
 אִמְר וְצִמְלִב בְּרִישִׁי לֹא יִכְלִינָא דִּיצְמִלִּיב בְּרִישִׁי דְּמִינִי נִסְבִּין מִשְׁחָא לְמַגְרָמָא חֲפִים רוּחָא בְּרָא יִתִּי
 לְכַפְרַע שְׁמִרָא דְעוֹבְדִיהָ גִבְיָא סָב חֲרִינָא דִּיצְמִלִּיב בְּרִישִׁיהָ • אִמְר דִּיקְלָא קֶדֶם גִּסְרִי יִדְעִין
 כֹּל בְּנֵי אֲנָשָׁא דְהוּא הָמָן וְשִׁיעָא בְּרִיָּה דְאַנְג בְּרִיָּה דְעַמְלָק כֹּל מַלְכִּיָּא יוֹדִין קְדָמָךְ דָּאָת
 הוּא אִלְהָא וְלִית בְּרִיָּה מִינָךְ וְלָךְ יָאָה לְמַפְרָק בְּנִיָּא בְּמָא דְפִרְקִתָּא יִת אֲבִהָתָא • מְתִיב קוּצְרָא
 בְּרִיָּה הוּא יִשְׂר חִילָךְ כֹּל מִה דְאַמְרָת נִסְיִב יִתָּךְ בְּעֲצָה דְלֹא יִצְמִלִּיב בְּרִישִׁיָּךְ דָּאָת וְזֵתָא לְנִשְׁתָּא
 דְצִיֹּן סְבִירָא • אֲמַרַת אֲתִרְוּנָא דִּיצְמִלִּיב בְּרִישִׁי לֹא יִכְלִינָא דִּי עֲלִי אֲתוּ כֹּל עֲמָא כּוֹהֲלֹן לְמִסִּב
 מִן אִיבִי לְשַׁבְחָא קְדָמָךְ • פִּתַּח אֲסָא פּוּמִיהָ וְאִמְר דִּי יִצְמִלִּיב בְּרִישִׁי לֹא יִכְלִינָא דִּי עֲלִי אֲמַרִּין
 שִׁישׁוֹן וְשִׁמְחָה וְעוֹד דִּי אֲנִי שׁוֹתֵף עִם אֲתִרְוּנָא • צֹחַ בְּלוּטָא וְאִמְר דִּי יִצְמִלִּיב בְּרִישִׁי לֹא

יְכִילָנָה וְדַבְרָה מְנִיקָא דְרַבְקָה קְבִינָא תְּחֻתִּי • קְרָא בּוֹמָא וְאָמַר דִּי יִצְטְלִיב בְּרִישִׁי לֹא
 יְכִילָנָה דַּבְשָׁלֹם בְּרִיהַ דְדָּוִד אֲצִטְלִיב בְּרִישִׁי • רּוּמָא אָמַר דִּי יִצְטְלִיב בְּרִישִׁי לֹא יְכִילָנָה
 דַּבְרָא מְתִילָן לְקַבְלִי • שְׁמַעוּ מִנִּי • אָמַר אַרְזָא זְקוּפִי יִתִּיה לְהֶמָּן רִשְׁיָעָא וְלַעֲסָרָא בְנוֹי עַל־עַל
 זְקוּפָא דִּי אֲתָקִין לְנַפְשֵׁיהּ • י וְהִיא זְקוּפִי יִת הֶמָּן עַל קִסָּא דְאֲתָקִין לְמַרְדֵּי וְחִמְסִיהַ דְּמִלְכָּא
 דְּשִׁירִי בְּמִרְמָא נְחַת וְעַל מַרְדֵּי אֲתָקִין מַה דְּכָתִיב בְּכַתְבִּי קְרִישִׁין צִדִּיקָא מִן עֲקָתָא אֲשִׁתּוּב
 וְעַל רִשְׁיָעָא חֲלָפִי • ח א בְּיוֹם בְּיוֹמָא הַהוּא יְהִיב מִלְכָּא אֲחִישֹׁרוּשׁ לְאַסְתֵּר מִלְכָּתָא יִת בִּיתְהִיהַ
 דְּהֶמָּן גְּעִיל דְּרָבִי דִּיהוּדָאִי וּמַרְדֵּי עַל קֶדֶם מִלְכָּא מְטוּל דְּחוּצָא אֲסֵתֵר מַה הוּא לָהּ • ב וְיִסֵּר
 וְאֲעֵבִיר מִלְכָּא יִת עֲזָקְתִּיהַ דִּי אֲעֵבִיר מִהֶמָּן וְיִהְיֶה לְמַרְדֵּי וְשׁוּחָא אֲסֵתֵר יִת מַרְדֵּכִי עַל בִּיתְהִיהַ
 דְּהֶמָּן • ג וְחוּסָא וְאִסְתִּיפָא אֲסֵתֵר וּמִלִּילָתָא קֶדֶם מִלְכָּא וּנְפִלָתָא קֶדֶם רְגֵלָא וּבִכְתָּ וְאֲתַחֲנַנְתָּ לִּיהַ
 לְמַעֲבָרָא יִת בִּישָׂא דְהֶמָּן בַּר הַמֶּדְתָּא אֲנִינָא וְיִת מַחֲשַׁבְתִּיהַ דִּי חֲשַׁב עַל יְהוּדָאִי • ד וְיוֹשֵׁט
 וְאִשְׁטִיט מִלְכָּא לְאַסְתֵּר יִת שְׂרָבִטָא דְרַבְקָא וְקָמָת אֲסֵתֵר וְעַלְתָּ קֶדֶם מִלְכָּא • ה וְחַמְסֵר וְאַמְרַת
 אֲסֵתֵר אֵין עַל מִלְכָּא שְׁפִיר וְאֵין אֲשַׁפְּחִית חֲסֵדָא וְרַחֲמִין קֶדְמִי וְיִשְׁרַת פְּתִיגָא קֶדֶם מִלְכָּא וְתִקְנָא
 אֲנָא בְּעִינוֹי וְתַפְתִּיב פְּתָא לְמַכְּטִי יִת אֲנִתָּא מַחֲשַׁבְתִּיהַ דְּהֶמָּן בַּר הַמֶּדְתָּא אֲנִינָא דְכָתִב
 לְהוּבְדָאִי יִת יְהוּדָאִי דִּיאִתּוּ בְּכָל מִדִּינִתִּיהַ דְּמִלְכָּא • ו י מְטוּל דִּיהַ אֲנָא וְכִלְא לְמַחֲמִי בְּבִישָׂתָא דִּי
 תַּעֲרַעַר עַתְּ עִמִּי וְהִיה אוֹכֵל לְמַחֲמִי בְּאֲבָנָא דְתוֹלְדִי • ז וְיִסֵּר וְאָמַר מִלְכָּא אֲחִישֹׁרוּשׁ לְאַסְתֵּר מִלְכָּתָא
 וּמַרְדֵּי יְהוּדָאִי הָא אֲנִי בְּרַחֲמִין שִׁירָא דְשִׁאֲלִימָה וְאַמְוִיָּת לִיהַ מִן הִידִי אִימָא אִיתִיהַ אֲעֵבִיר
 מִנִּי מְלָכִין וְשְׁלִיטִין וְיִן הִידִי זֶרְעִיתָא אֲעֵבִיר מִנִּי מִנִּי הַגְּבֹלִים וּפּוֹלִיבְרִין וְאַמְרַת לִי לִית חֲפִימָא
 אֲנָא דִּידְעָא אֲבָא וְאָמַר מִיִּיתָא וְטוֹלְתָא וְעִירָתָא שְׁבִקִין נִתִּי וְהִשְׁתָּא הָא בִּיתְהִיהַ דְּהֶמָּן יְהִיבִיתָ לְאַסְתֵּר
 וְתִיהַ צְלִיבִי עַל צְלִיבָא עַל דְּפִשְׁטִי דִּיהַ בִּירוּדָאִי • ח וְאִסְתִּיפָא וְאֲתָקִין פְּתוּבָא עַל יְהוּדָאִי בְּדִשְׁפִיר בְּעִינוֹי
 (בְּשִׁמְכִי) בְּשִׁמְיָהַ דְּמִלְכָּא וְתוֹלְתִימוּ בְּעֵין קִיהַ דְּמִלְכָּא מְטוּל דְּכָתִבָּא דְאֲתַפְתָּא בְּשִׁמְיָהַ דְּמִלְכָּא
 וְתַחֲתִיב בְּעִזְקִיתִיהַ דְּמִלְכָּא לֹא בְּטוּל • ט וְיִקְרָא וְאֲתַקְרִיא סְפָרִי דְּמִלְכָּא בְּזִמְנָא הַהוּא בִּירוּדָא
 תְּלִיתָאִיהַ דִּי הוּא יִרַח סִינָא בְּעִסְרִין וְהִלְתָּא יוֹמִין בִּיהַ וְאֲתַפְתִּיב בְּכָל מַה דִּי פְקִיר מַרְדֵּי עַל יְהוּדָאִי
 וְעַל קִרְוִי דְּמִלְכָּא וְעַל בְּרַבְּגִי וְעַל שְׁלִמְטוֹנִי דְּמִדִּינָתָא דִּיאִת מַהֲנִדְקִי וְעַד בּוּשׁ לְמַעַה וְעִשְׂרִין וְשִׁבְעָ
 מִדִּין מִדִּינָא וּמִדִּינָא הִידִי פְתָהַה עֵמָא וְעֵמָא הִידִי לִשְׁנוֹי וְעַל יְהוּדָאִי הִידִי פְתָהִיחוֹן וְהִידִי לִישְׁנִיחוֹן •
 י וְיַחֲבֹב וְכָתִב בְּשִׁמְיָהַ דְּמִלְכָּא אֲחִישֹׁרוּשׁ וְחֵתִים בְּעִזְקִיתִיהַ דְּמִלְכָּא וְאֲשַׁתְּדִין אִינְרָתָא בִּיד
 רְהִטָּא בְּסוֹסוֹתָא רֹכְבִי רִבְשָׁא עֲרִטְלִי בְּנִי בְּמִכָּא • יא אֲשֵׁר דִּי יְהִיב מִלְכָּא לְיְהוּדָאִי דִּיאִת בְּכָל
 קִרְיָתָא וְקִרְיָתָא לְמַתְּבִנְשָׁא וְלִמְקִיָּם עַל נַפְשִׁיהוֹן לְמִשְׁצִיָּא וְלִמְקִטִּל וְלִמְבָּרָא יִת בָּל חֲמוּתָא עֵמָא
 וּמִדִּינָתָא דִּי מַעֲקִין יִתוּן מַפְכִּרָא וְנִשְׂיָא וְאָף פְתִיחוֹן וְעוֹבְדִידִיחוֹן גִּבְזוֹן • יב בְּיוֹם בְּיוֹמָא חֲדָא פּוֹלְחוֹן
 מִדִּינָתָא דְּמִלְכָּא אֲחִישֹׁרוּשׁ בְּתַלְתָּא עֵסֶר לִירוּדָא תְּרִי־עֵסֶר הוּא יִרַח דְאָדֵר • יג פְּתַשְׁוֹן פִּירוּשׁ
 פְּתָא וְדִיטְנָמָא אֲתַפְרַסְמָת מִלְכָּא אֲחִישֹׁרוּשׁ שְׂדֵר אִינְרָתָא עַל תִּבְרִימָא וּבִשְׁתָּא וְעַל אֲדוּבִי
 מַחֲלוּאִי וְעַל בְּרַבְּגִי וְעַל חִילָתָא דִּי בִירוּן בְּכָל אֲרַעָא • שְׁלָמְכוֹן יִסְנָא • פְּתָא כְּתָבִית לְמַחֲנוּתָא

פתשנן הכתב

עלי כי חתמי נקבדס דבוס מונקת דבס. קראס האלס וזכר לא יוכל להנלות עלי כי אבשלום בן דוד נתלה עלי. דמיון אמר אינו יכול
 להנלות עלי כי האדוקים משולים כי. משמעו אמר האלס תלו את המן הכרעו ואת עכרה בנו עלי על כען אשר הכין לו: (י) ויהיו את
 המן על כען אשר הכין למרדכי והמלך המלך יוכיז בשמים כדכס. ועל מרדכי נחקים מה כמיוון כדכתיב קדש לזרע נחלן ויבא רשע
 תחתי: (א) ביום ההוא נתן המלך החשובות להכרע המלכה את בית המן לזרע הכיודים ומרדכי כל לפי המלך כי נבדס אסתר מה
 סוף לה: (ב) ויסר המלך את טבעתו אשר העביר מהמן ויתנה למרדכי והכס אסתר את מרדכי על בית המן: (ג) והוסר אסתר ותבד
 לפני המלך והפול לפני רגליו והבד והתקן לו לכעביר את רעת המן כאלגו ומהשכחו אשר חשב על כיודים: (ד) ויושע המלך
 להכרע את טבעתו הכוב והקס אסתר והעמוד לפי המלך: (ה) והאמר הכתר אם על המלך טוב ואם מאלוהי קן לפניו וכשר הדבר לפני
 המלך וטובס אלזי בעינו ויבד להביט את הכפרים משכנת המן בן המדחא האלגו אשר כתב לזכר את כיודים אשר בכל מדינות המלך:
 (ו) כי איכסכ אוכל ואלוהי בדעס אשר ימלא את עמו ואיכסכ אוכל ואלוהי בכתבן מולדתי: (ז) ויאמר המלך לחשורס (לחשורס המלכה
 ולמרדכי כיודי. כס את אשתת מתהלל אשר שלחתי ואשר אמרתי לך מאלוהי עם את ואשכס ממך מלכים ושדים ומאלוהי משפחה
 את ואשכס מהס הנמונים והשמונים ואת אמרתי לך אין אני יודעת כי כמות אבי ואמי עובד אלוהי ילדס קטס. ועכס כסס בית המן
 תחתי לחשורס ואלוהי תלו על ספר על אשר שח יד כיודים: (ח) ואתם כתבו על כיודים כטוב בעיניכם בשם המלך והתמונו בעונות
 המלך כי כתב אשר נכתב בשם המלך והתמונו בעונות המלך אין להביט: (ט) ויקראו כופרי המלך בעת ההיא כדס השליטי הוּא חדס סיון בג'
 ועשרים בו ויכתב כלל אשר אלזי כיודים ואל הכתורפניס והפחות ושרי המדינות אשר מסודו ועד כוס ששס והששס וטעריס ומאלס
 מדינה מדינה מדינה ככתבס ועס ועס כלשון ואל כיודים ככתבס וכלשון: (י) ויכתבו בשם המלך לחשורס ויחתסו בעונות המלך
 וישלח ספרים ביד הכסס ככוסים רוככי כרכס כלחשורפניס בני הרמיס: (יא) אשר נתן המלך לויסודס אשר ככל עור ועור לקבול
 ולעמוד על נפסכ למעמד להבון ואלכר אלזי כל חיל עס ומדינה הכרס חוסס סף ויכסס וגס כתיסס וטלסס לנז: (יב) אשר אחד כלל
 מדינות המלך לחשורס בשלסם ששס ששס יחד יב סוף חדס ארס: (יג) פתשנן הכתב ויכתב את מלאת המלך לחשורס אשר שלחתי ספרים
 על ויכטי סוס ויכסס ועל שטונוס המדינות והשדים והכילוס סיושס כלל אלזי שלומכס ויכס. ככתבי חתמי לכודיע לכס גדולתי אשר

יִתְרָא וְדִמְלָא וְדִשְׁמִיָּא וְעִבְדוּ אוֹרְ בְּסִנְאִיהוֹן הִיךְ צְבִינְיָא נִפְשִׁיהוֹן וְכִרְעִיתִיהוֹן : וּבִשְׁוֹשֵׁן
וּבְשִׁישְׁוֹן בִּירְתָא קְטִילוּ יְהוּדָי וְנִמְרִי תַמֶּשׁ מֵאָה גִבְרִין : מָוָה וְיָת וְגוֹמֵר : יֵשׁ עֲשֵׂרְתִי בְּנֵי דְהֶמֶן
בַּר הַמִּדְתָּא דְהוּא מַעֲיָן לִיהוּדָי קְטִילוּ וּבְכִינְתָא לֹא אוֹשִׁימוּ יַת יְדִיהוֹן : יֹא בְּיוֹם בְּיוֹמָא הַהוּא
עַל מִנְיָנָא דְקְטִילָא בְּשִׁישְׁוֹן בִּירְתָא קָדָם מְלָכָא : חֲסִידִים כִּאֵן שְׁנֵי פְסָקִים וּמַצָּתִים בְּתַרְגוֹם יִשָּׁן עַל קֶלֶף
טָוִן בְּהֵם שְׁנֵי מִתְרַגְּמוֹם הָרָשׁוֹן וְאִין תּוֹעֵלָת וְעִין שֵׁם : יֵד וְיֹאמֵר וְאָמַר מְלָכָא לְמַתְעַבְדָּא בְּדִין וְדִשְׁמִיָּא
אִיתְפְּרִשְׁת בְּשִׁישְׁוֹן . הֶמֶן אוֹצְמִילִב עַל תַּלְת אֲמִין פִּרְשְׁנִדְתָּא רְחִיק מְנִיה אֲמַתָּא חֲדָא :
פִּרְשְׁנִדְתָּא אוֹצְמִילִב עַל תַּלְת אֲמִין דְּלָפִין רְחִיק מְנִיה אֲמַתָּא חֲדָא . דְּלָפִין אוֹצְמִילִב עַל תַּלְת
אֲמִין אֲסַפְתָּא רְחִיק מְנִיה אֲמַתָּא חֲדָא . אֲסַפְתָּא אוֹצְמִילִב עַל תַּלְת אֲמִין פּוֹרְתָא רְחִיק
מְנִיה אֲמַתָּא חֲדָא . פּוֹרְתָא אוֹצְמִילִב עַל תַּלְת אֲמִין אֲדִלְיָא רְחִיק מְנִיה אֲמַתָּא חֲדָא . אֲדִלְיָא
אוֹצְמִילִב עַל תַּלְת אֲמִין אֲרִידְתָּא רְחִיק מְנִיה אֲמַתָּא חֲדָא . אֲרִידְתָּא אוֹצְמִילִב עַל תַּלְת אֲמִין
פִּרְמִשְׁמָא רְחִיק מְנִיה אֲמַתָּא חֲדָא . פִּרְמִשְׁמָא אוֹצְמִילִב עַל תַּלְת אֲמִין אֲרִיסִי רְחִיק מְנִיה
אֲמַתָּא חֲדָא . אֲרִיסִי אוֹצְמִילִב עַל תַּלְת אֲמִין אֲרִידִי רְחִיק מְנִיה אֲמַתָּא חֲדָא . אֲרִידִי אוֹצְמִילִב
עַל תַּלְת אֲמִין וְיִתְתָּא רְחִיק מְנִיה אֲמַתָּא חֲדָא . וְיִתְתָּא אוֹצְמִילִב עַל תַּלְת אֲמִין דִּי הוּא עֲשִׂירִיָּא
(וְיָת) עֲשֵׂרְתִי בְּנֵי דְהֶמֶן אוֹצְמִילִב עַל צְלִיבָא . וְחֹת צְלִיבָא מִשְׁקָעָא בְּאַרְעָא תַּלְת אֲמִין .
וּבְרִיה תְּנֵה רְחִיק מִן אֲרָעָא תַּלְת אֲמִין . וְתֵהוּ אֲרִיפָה דִּי צְלִיבָא אֲרָפְעִין וְאַרְפַּע אֲמִין וְהִנֵּן
צְלִיבִין בְּרִישִׁיהֶן הָרִי סָכּוּם דְּכִלְהוֹן חֲמִשִּׁין אֲמִין . וְאַתָּא מְרַבִּי וְחֹת לְהֶמֶן וְלִבְנֵי דְצְלִיבִין
עַל צְלִיבָא עֲנִי מְרַבִּי וְאָמַר לְהֶמֶן אַתְּ חֲשַׁבְת לְמַעַבְד בִּישְׁמָא (לְעֵמָא בֵּית יִשְׂרָאֵל) וְיָדַע
מְתִימָתָא וְגִילָתָא אֲסִיק מִחֲשַׁבְתָּהּ בְּרִישָׁה . אַתְּ בָּעִית לְמַקְטֵל יִתָּן וְלִשְׁמִיָּא יִתָּן מִן תַּחוּת
בְּנִפִי דְאַבְכִּין דִּי בִשְׁמִיָּא וְהִשְׁמָא עֲבָדִין עִמָּה וְלִבְנֵה מִכְתָּא וְצִלְיָנָן יִתָּהּ וּבְנִיָּה תַּחוּת בְּנִפִי :
מִן וְיִקְהִלוּ וְאַתְפְּנִשׁוּ יְהוּדָי דִּי הוּוּ בְּשִׁישְׁוֹן (בִּירְתָּא) תֵּיב בְּיוֹמָא אֲרַבְעַת עֲשָׂר לִירְחָא דְאַדָּר
וְקִטְלוּ בְּשִׁישְׁוֹן תַּלְת מֵאָה גִבְרִין וּבְכִינְתָא לֹא אוֹשִׁימוּ יַת יְדִיהוֹן : מָוָה וְיָת וְגוֹמֵר : יֵשׁ עֲשֵׂרְתִי בְּנֵי דְהֶמֶן
בְּכִינְתָּא דְמְלָכָא אֲתַפְּנִשׁוּ וְקִטְלוּ וְהוּוּ מֵאֲרִי בְּנִפְשִׁיהוֹן וְאַתְנָחוּ מִן בְּעָלִי דְבִכְיָהוֹן וְקִטְלוּ
בְּסִנְאִיהוֹן שְׁבַעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וּבְכִינְתָא לֹא אוֹשִׁימוּ יַת יְדִיהוֹן . וְאֵלֹהִין הִדִּין גִּבְרִין דְקִטְלוּ יְהוּדָי
בְּשִׁישְׁוֹן הִנֵּן סִנְאִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל דִּי הוּוּ אֲמִרִין לְדְבִית יִשְׂרָאֵל מִכָּא וְעַד דְקָלִיל יוֹמִין (בְּדוֹן)
קִטְלִין לְכֹן וְנִרְפְּנִין בְּגִיבִין לְאַרְעָא : יוֹ בְּיוֹם תַּלְת עֶסֶר יוֹמִין לִירְחָא דְאַדָּר . וְאַתְנָחוּ בְּאַרְבַּע
עֶסֶר בֵּיה וְעִבְדוּ יִתְיָה יוֹמָא דְחֲדֻתָּא וּמִשְׁקָא : יח וְהִיהוּדִים וְיְהוּדָי דִּי הוּוּ בְּשִׁישְׁוֹן אֲתַפְּנִשׁוּ בְּתַלְת
עֶסֶר בֵּיה וּבְאַרְבַּע עֶסֶר בֵּיה וְאַתְנָחוּ בְּחֲמִשָּׁא עֶסֶר בֵּיה וְעִבְדוּ יִתְיָה יוֹמָא דְחֲדֻתָּא וּמִשְׁקָא :
יט עַל כֵּן מִטְּלוּ הִדִּין יְהוּדָי דִּי הוּוּ בְּכַפְּרוֹנִיָּא דִּי יִתְכִּין בְּקִרְוִיה דְקִינְתָּא עֲבָדוּ יַת יוֹמָא דְאַרְבַּע
עֶסֶר לִירְחָא דְאַדָּר חֲדֻתָּא וּמִשְׁקָא וְיִוֹמָא מִבָּא וּמִשְׁדִּירִין כִּנֵּן לְחִבְרִיה : כ וְיִכְתֹּב וְיִכְתֹּב מְרַבִּי
יַת פִּתְמִיָּא תָּאֵלִין וְשֹׁדֵר אֲנִירָתָא עַל פּוֹלְהוֹן יְהוּדָי דְאִית בְּכִלְהוֹן מְדִינָתָא דְמְלָכָא אֲחִישְׁרוּשׁ
דְקִרְיָא וְיִרְחִיקָא : כא לְמִיָּס לְמִקְוִיָּא גִיזִירְתָּא . עֲלִיהוֹן לְמַהוּ עֲבָדִין יַת יוֹמָא דְאַרְבַּע עֶסֶר לִירְחָא
דְאַדָּר וְיַת יוֹמָא דְחֲמִשָּׁעֶסֶר בֵּיה בְּכָל שְׁתָּא וְשְׁתָּא : כב כִּימִסִּים פְּלִימָיָה הִיךְ דִּי אֲתַנְחוּ בְּהוֹן יְהוּדָי מִן
בְּעָלִי דְבִכְיָהוֹן וּבִירְחָא דִּי אֲתַנְחִיָּה לְהוֹן מִן עֲקִתָּא לְחֲדֻתָּא וּמִן אֲבִילָא לְיוֹמָא מִבָּא לְמַהוּ עֲבָדִין
יַת יוֹמָתָא דְמִשְׁקָא וְחֲדֻתָּא וּמִשְׁדִּירִין כִּנֵּן (וְדִרְבִּנִי) גִּבְר לְחִבְרִיה וְיִכְתִּין מִתְנַתָּא לְמִסְפִּינָיָא :
כג וְקִבִּל וְקִבִּיל יְהוּדָי עֲלִיהוֹן יַת כָּל מַה דְשִׁרְיָא לְמַעַבְד וְיַת מַה דְכָתֵב מְרַבִּי בְּנִינְהוֹן : כד כִּי
מָטוּל דְהֶמֶן בַּר הַמִּדְתָּא (דְמוֹרְעָא) אֲנֵן מַעֲקִינְהוֹן דְכָל יְהוּדָי דְחָשִׁיב עַל יְהוּדָי לְמִגְמָא יַתָּן

פתשגן הכתב

חמש מאות אים : (ו) ואת פרשנדתא כו. (יד) ויאמר הטלך להעשות כן ודעת נחם בשטן הכורס : המן נתלה על שלש אמות פרשנדתא
רחוק ממנו אמה אחת . פרשנדתא נתלה על שלש אמות דלפון רחוק ממנו אמה אחת . דלפון נתלה על שלש אמות אספתא רחוק ממנו
אמה אחת . אספתא נתלה על ג' אמות פורתא רחוק ממנו אמה אחת . פורתא נתלה על שלש אמות אדריא רחוק ממנו אמה אחת .
אדריא נתלה על שלש אמות ארדיתא רחוק ממנו אמה אחת . ארדיתא נתלה על שלש אמות פרמשתא רחוק ממנו אמה אחת .
פרמשתא נתלה על שלש אמות אריס רחוק ממנו אמה אחת . אריס נתלה על שלש אמות ארידי רחוק ממנו אמה אחת . ארידי נתלה
על שלש אמות וירתא רחוק ממנו אמה אחת . וירתא וכו' כשעורי נתלה על שלש אמות . ואת עשרת בני המן תלו על העץ ויחי בעץ
קצוב בלתי ג' אמות וכו' סוף רחוק מן הארץ ג' אמות ואורז בעץ היה מיד אמה וסוף תלויו עליו סוף מספר כלם חמשים אמה . ויבוא
מרכי ויכל את המן ואת בניו תלויו על העץ . וישן ויאמר להמן אתה חשבת לעשות כרע את עץ בני ישראל . ויודע בספרות והנגלות שבין
מחשבתך בראשך אמה קשת לכוון חומר לסכמדרוס מתחת כפי אכיוו ששמיים ועשה עמוד ועם נידך עובד וטונו אומך ואת נידך חתם
כפיך : (ט) וישאר סוהיוס אחר מגדלות המלך וקצלו עמוד על נקש ונחם מלחיותו וסדור כסנאיוס חמשה ושבעים אלף וכו'ס לא
שלוה את ידם . והאשכנסי סאלס אחר כרגו בשטן סס מלחיותו כפי ישראל ואשר סיו אומרים כפי ישראל מכוים סוף ועד ימים אחרים
לכרוך חמסס ואת בנימס כסס וטלסס על הארץ : (יז) ביום עשס עשר למחס ארץ כו' : (כד) כִּי הֵמֶן בֶּן הַמִּדְתָּא הַהוּא נֹזֵר לִל סוּדוּס

וַיַּעַב פִּיסָא רַמָּא מִלְחָמָא הוּא עֲרָבָא לְשִׁנְיָהוֹן וּלְמִשְׁנִינָא יָתוּ וְכַד תּוּזוּ וּלְכַלְרִיָּא דְּמִלְכָּא דְּהִסָּן
 וּבְנֵי צִלְיָבִין עַל צִלְיָבָא. וְיִמִּין סְגִינָאן אֲמִרִין לְמָא אֲסִתָּר עֲבָרָה עַל מַה דְּכָתִיב בְּאַוּרִיתָא לֹא תִכְיֶה
 נְבִילָתָהּ עַל צִלְיָבָא. עֲנַת אֲסִתָּר וְאַמְרַת לֹון עַל דְּקָמֵל שְׂאוּל מִלְכָּא לְגִיזְרֵי גְבֻעֻנָּא הֵן בְּנֵי צִלְיָבִין
 עַל צִלְיָבָא מִן שִׁירֵי חֲצָדָא דְּסַעֲרִין עַד יוֹמָא דְּנִחַת מִמֶּרָא עֲלֵיהֶן הֵן שִׁימָא יִרְחִי וְכַד הֵן דְּבִית
 יִשְׂרָאֵל סֻלְמִין נִתְחַוֵּן בֵּית מִקְדָּשָׁא הֵן אֲמִרִין לֹון עֲמִמָּא לְמָא אֱלִין צִלְיָבִין עֲנִי בֵּית יִשְׂרָאֵל
 וְאַמֲּרִין לֹון עַל דְּפִשְׁט אֲבוּהֶן אֲוִידִיה בְּגִיזְרָא גְבֻעֻנָּא וְקָמֵל יָתוּ. הֵן רַשִּׁיעָא דִּי בָעָא לְמִשְׁנִינָא
 לְכַד בֵּית יִשְׂרָאֵל עַל חַד פְּמָה וְכַמָּה יָתוּ הוּא וּבְנֵי צִלְיָבִין עַל צִלְיָבָא פֶּל יָמֵי עֲלָמָא : כַּה וּבְבוּאָה
 וּבְמִינֵלָא אֲסִתָּר קָדָם מִלְכָּא אֲמַרַת מַה דְּכָתִיב בְּסִפְרָא . מִשְׁנִינָא תְּשִׁיצִין יָת דְּכִרְנָא דְּעִמְלָק
 מִתְּרוֹת שְׂמִיָּא וְקָם הֵן מִזְרַעֲיָתָהּ דְּבִית עִמְלָק וְחִשָּׁב מַחֲשַׁבְתָּא בִּישָׁא עַל דְּבִית יִשְׂרָאֵל
 וּמַחֲשַׁבְתָּיָה בְּרִישִׁיָּה סֻלְקַת צִלְיָבֵי יָתִיה וְיָת בְּנֵי עַל צִלְיָבָא : כֹּו עַל כֹּו מִטוּל דְּקָרֵר לְהֹון פְּדִין
 קָרִי לְיוֹמָתָא הָאֲלִין פּוּרְיָא עַל שׁוּם פִּיסָא וְעִקְתָּא דְּאַרְעֵי יִתְרוֹן פְּדִין פְּתִיב וּמִפְּרִשׁ בְּאַיְנֵרְתָּא
 הָדָא וְמַה דְּחֹון אֲבִתְתָּא לְמִקְבַּע יוֹמָא עַל גִּסְרָא דְּעַבְד לְהֹון מְרִיָּה דְּשְׂמִיָּא וּמִטוּל הֵן עַבְדוּ
 דִּירְעוֹן בְּגִיזְרָהוֹן עַל פְּדִין מַה דְּאַרְעֵי יָתוּ : כֹּו קִימוּ קִימוּ (עֲלָא מַה) דְּקַבִּילוּ יִתְרוֹנָא עֲלֵיהֶן וְעַל
 בְּגִיזְרָהוֹן וְעַל פֶּל (גִּיזְרָא) דִּי מִתְּסַפִּין עֲלֵיהֶן דְּלֹא יִפְסְקוֹן לְמַהוּ עַבְדוֹן יָת תִּרְוִין יוֹמָא הָאֲלִין
 וְהִיד פְּתִיבֵיהֶן וְהִיד וּמִגִּיזְרָהוֹן פֶּל שְׂמָא וְשָׂמָא : כַּה וְהִימִין יוֹמָא הָאֲלִין נִדְּפִרִין וְנִתְעַבְּדִין בְּכַר
 דְּדָא וְדָרָא וְרַעֲיָתָא מִדִּינָתָא וּמִדִּינָתָא קָרִינָתָא וּקְרִינָתָא וְיוֹמֵי פּוּרְיָא הָאֲלִין לֹא יַעֲבִרוּן
 מִזֵּי יִתְרוֹנָא וְכַמְּגִיזְרָהוֹן לֹא יִסְפִּין וְלֹא יִפְסְקוֹן מִזֵּי בְּגִיזְרָהוֹן : כַּס וְחִכּוּב וְכַתְּבַת אֲסִתָּר מִלְכָּתָא
 בְּרַתְיָה דְּאַבְיִתוֹל וּמְרַדְּבֵי יְהוּדָאָה יָת פֶּל תּוֹקְפָא לְמַקְיָמָא יָת אֲנִרְתָּא דְּפּוּרְיָא הֵן תְּנִינָת
 מִטוּל דָּאִין הֵן שְׂמָא עִיבְרָא לֹא יִקְרוּן מִגִּיזְרָתָא בְּאַרְדִּי קְדָמָה אֱלָא בְּאַרְדִּי פִּתְרָה יִקְרוּן
 יָתִיה : ל וְיִשְׁלַח וְיִשְׁדֵּר אִינְרָתָא עַל פִּלְהֹון יְהוּדָאֵי עַל מַה וְעַסְרִין וְשִׁבְעֵי מִדִּין מִלְכָּתָא
 דְּאַחְשֻׁרוּשׁ מִיָּלִי דְּשִׁלְמָא וְדִקְיָשְׂמָא : לֹא יִקְיִים לְמַקְיָמָא יָת יוֹמָתָא דְּפּוּרְיָא הָאֲלִין בְּזִמְנֵיהֶן הִיד
 מַה דְּקִימוּ עֲלֵיהֶן מְרַדְּבֵי יְהוּדָאָה וְאַסְתָּר מִלְכָּתָא וְהִיד מַה דְּקִימוּ עַל גְּפִישִׁיָּהוֹן וְעַל בְּגִיזְרָהוֹן מִיָּלִי
 דְּצוּמָתָא וְעֲלִיתְהוֹן : לֹב וְאַמֶּר וּמִימֶרָא דְּאַסְתָּר אֲתִקְיִים מִיָּלִי דִּימָא הָאֲלִין וְאַיְתְּכַתְּבַת בְּסִפְרָא
 דְּמִגִּלְתָּא : א וְיִשֵּׁם וְשׁוּן מִלְכָּא אֲחֻשֻׁרוּשׁ תְּמָהָא עַל דִּירְרִי אֲרַעָא וְכַד יַדַּע אֲחֻשֻׁרוּשׁ עֲמָא
 דְּאַסְתָּר וְתִלְרָתָא שׁוּי יָתוּ בְּנֵי חֲזִרִין בְּנֵי עֲלָמָא וְשַׁעֲבַד יָתוּן פּוּלְהֹון אֲוִימָתָא וּבִלְהֹון מִלְכָּתָא
 וְשׁוּי תְּמָה עַל אֲרַעָא וְעַל תְּנַאֲרֵי יִמָּא : ב וְכַל וְכַד עֲבָדֵי תַּקְפִּיָּה וְתַבְרַתְיָה וּפִירֻשׁ רַבְּתִיָּה
 דְּמְרַדְּבֵי דִּי רַבִּי יָתִיה מִלְכָּא הָלֹא אִינוּן פְּתִיבִין עַל סִפְרָא מִיָּלִי דִּימָא לְמַלְכֵי מְדִי וּפְרָסָאֵי :
 ג כִּי מִטוּל מְרַדְּבֵי יְהוּדָאָה פִּתְשֻׁנָּה דְּמִלְכָּא אֲחֻשֻׁרוּשׁ נִזְרָפָא וְסָבָא דִּיהוּדָאֵי רַב עַל פֶּל עֲמִמָּא
 מִסּוּף עֲלָמָא וְעַד סוּפִיָּה אֲשַׁתְּמַע שׁוּמְעִיָּה וְכַל מִלְכָּא דְּחִילוּ מִקְמִיָּה וְכַד חֲמוּן לִיָּה מִדְּעֻעִין מְגִיָּה
 הוּא מְרַדְּבֵי דְּאַמְתִּיל לְמִיָּרָא דְּכִנָּא) דִּימִי לְכֹוֹכֵב נִזְרָפָא דְּמִוְהֶר (וְזוּיָתוֹן) פִּינִי כֹוִכְבָּא דְּמִי
 לְשַׁפְּרָפָּרָא דִּי נָפִיק בְּעֵזֶן צִפְרָא וְהוּא רַבְּהֹון דִּיהוּדָאֵי וְרַעֲיָ בְּסִינְיָתְהוֹן דְּאַחֲוִי וְתַבַּע מִכְּתָא
 לְעַמִּי וּמִמְלִיךָ שִׁלְמָא לְכַל וְרַעֲיָתִיה :

פִּתְשֻׁנָּה הַכְּתָב

חֲשַׁב עַל הַכּוֹדִים לְאַדָּם וּסְפִיל שׁוּר כּוֹחַ גּוֹרֵל לְסוּם וְלֹאדָם . וְכִרְאוֹת כּוֹסֵי הַמֶּלֶךְ כִּי הֵמָּן וּבְנֵי תַלְמוּדֵי עַל הַסֵּךְ וְיִמִּין רַבִּים אֲמִרוּ מִדּוֹעַ
 עֲבָרָה אֲסִתָּר עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בְּתוֹרָה לֹא תִלֵּין נִכְלֹות עַל הַסֵּךְ וְחֵטְן אֲסִתָּר וְחֲמִירָה אִלִּיָּם עַל אֲשֶׁר כָּרַג שְׂאוּל הַמֶּלֶךְ אֲחִיגְרֵי הַגִּבְעוֹתִים כִּיּוּ כִּי
 בְּנֵי תַלְמוּדֵי עַל הַסֵּךְ מִתְּחִלָּה קִיר עֲשׂוּרִים עַד יוֹם גְּמֻשִׁים שֶׁכֹּהֲנִים וְעַמְּהוֹת יִשְׂרָאֵל לִירוֹת אֵת פִּי הַסֵּךְ כִּי כִיּוּ אֲוִימִים לֹס
 הַעֲמִים לְעִמָּם אֲחֵלִים הֵלֵל תַּלְמוּדֵי וְכִי כִיּוּ יִשְׂרָאֵל עוֹמִים וְכִיּוּ אֲוִימִים עוֹמִים עַל אֲשֶׁר שֶׁלֹּא כִיּוּ אֵלִים אֵת יִדוֹ גְּבִירֵי גְבֻעֻנָּה וְיִסְכָּסֵם הֵמָּן כִּסְעָה
 אֲשֶׁר בָּקָה לְשַׁמְרֵי אֵת מַה שֶּׁלֹּא אֲחִיוֹתוֹ לְקַבֹּעַ יוֹם עַל כִּסְיָם וְכִיּוּ אֲוִימִים עוֹמִים עַל כִּסְיָם לֹא יִקְרָאוּ הַמֶּלֶךְ כַּדָּר לְרַשָּׁן כִּי אֵם כַּדָּר שֶׁיּוֹקְרָאוּ אֲוִימִים : (ב) וְיִשְׁלַח
 וְאַמֶּר מַה שֶּׁכָּתוּב בְּסִפְרָא תוֹרַת מַה שֶּׁכָּתוּב אֵת זָכַר עוֹמֵל מִתְּחַת הַשָּׁמַיִם וְיִקָּם הֵמָּן מִדּוֹעַ עוֹמֵל וְיִחַשְׁבוּ מִתְּשׁוּבוֹת רַעוּת עַל כִּיּוּ יִשְׂרָאֵל
 וְיִשֵּׁם מִתְּשׁוּבוֹת כִּדְרָאוֹ וְיִתְּנוּ חֲזוֹתוֹ וְחַד כִּיּוּ עַל הַסֵּךְ : (כ) עַל כֵּן קָרָא לְיוֹמִים הֵלֵל עוֹמִים עַל שֶׁסְּהוֹר וְהִסְרֵה אֲשֶׁר מִלֵּא לֹס כִּכְחוֹב וּמִזְרָם
 כַּדָּרַת הוֹאֵת וְחַד מִה שֶּׁלֹּא אֲחִיוֹתוֹ לְקַבֹּעַ יוֹם עַל כִּסְיָם שֶׁכָּתוּב לֹס כִּדְרָאוֹ שְׂמִיָּם וְעַל כֵּן עָשׂוּ שׂוֹסִים כִּיּוּמִים וְיִדְעוּ עַל כִּכֵּס וְיִשְׁלַח
 אִלִּיָּם : (ג) קִיבִיּוֹ הַעוֹלָמוֹת מַה שֶּׁכָּתוּב הַכּוֹדִים עוֹמִים וְעַל כִּיּוּ הַגִּרִּים הַכּוֹסִסִּים עוֹמִים וְלֹא יַעֲבִדוּ לִיבֹות עוֹשִׂים אֵת שֶׁ
 יוֹמִים הֵלֵל כִּכְחוֹב וְכִיּוּמִים כִּכֵּל שֶׁהֵן : (ד) וְהִימִין הֵלֵל כִּי : (ה) וְחִכּוּב אֲסִתָּר הַמֶּלֶכֶת כִּי אֲחִיוֹתוֹ מְרַדְּבֵי כִיּוּ אֵת כֵּל
 תִּקֵּן לְקִיָּם אֵת אֲנִירְתָּא שְׂפּוּרִים חוֹתֵם . וְחַד מִה שֶׁכָּתוּב מְעוּבֶרֶת לֹא יִקְרָאוּ הַמֶּלֶךְ כַּדָּר לְרַשָּׁן כִּי אֵם כַּדָּר שֶׁיּוֹקְרָאוּ אֲוִימִים : (ז) וְיִשְׁלַח
 סִפְרִים כִּי : (ח) וְיִשֵּׁם הַמֶּלֶךְ אֲחֻשֻׁרוּשׁ מַה עַל יוֹשִׁי הַמֶּלֶךְ וְכַשֵּׁר יַדֵּעַ אֲחֻשֻׁרוּשׁ עַם אֲסִתָּר וּמוֹלֶדֶת שֶׁכָּתוּב חֲסִידִים כִּיּוּם וְהַעֲבִיד
 לֹס כֵּל הַעֲמִים וְכֵל הַמִּמְלָכוֹת וְיִשֵּׁם מַה עַל הַמֶּלֶךְ וְחַד הִים : (ט) וְכַל מַשְׁפַּחַת קִרְוֵי וְגִבְעוֹת וְיִשְׁפַּח גְּדוֹלֹת מְרַדְּבֵי אֲשֶׁר גִּדְּלוּ הַמֶּלֶךְ הֵלֵל
 כֵּס כְּתוּבֵם עַל כִּסֵּר דְּבִרֵי יוֹמִים לְמַלְכֵי מְדִי וְפִסִּים : (י) כִּי מְרַדְּבֵי הַכּוֹדִים מִסֵּם מִלְּחָמָה אֲחֻשֻׁרוּשׁ פִּקֵּד וְחָן לְסוֹדִים גְּדוֹל עַל כֵּל הַעֲמִים
 מִקָּסֶה הַעוֹלָם עַד קִסְוֵי וְכַשְׁמֵם הַמֶּלֶכִּים אֵת שְׁמֵעוֹ וְיִרְאוּ מִמֶּנּוּ וְכִרְאוֹתוֹ חֲדוֹ מִפְּטִי . הוּא מְרַדְּבֵי הַמֶּלֶךְ לְמַר דְּרֹוֹ וְסוֹדוֹתָהּ לְאִילֵת מִכְּתָא
 הַמִּאֲרִים וְהַמְנַרְקֵם כִּין הַכּוֹכְבִּים וְלִשְׁמֹרֶת הַכֶּקֶד הַיּוֹלֵאֵת כֵּסֶם כִּסֵּר וְכֹוֹ גְּדוֹל שְׁמִיּוֹדִים וְהַסֵּךְ גְּדוֹלָתָהּ עַל אֲחִיו וְדוֹעַ עוֹב לְעוֹמֵ
 וְדוֹעַ שְׁלֹם לְכֹו אֲשֶׁר :